

Philippa Gregory

Războiul verilor #7

Blestemul regelui

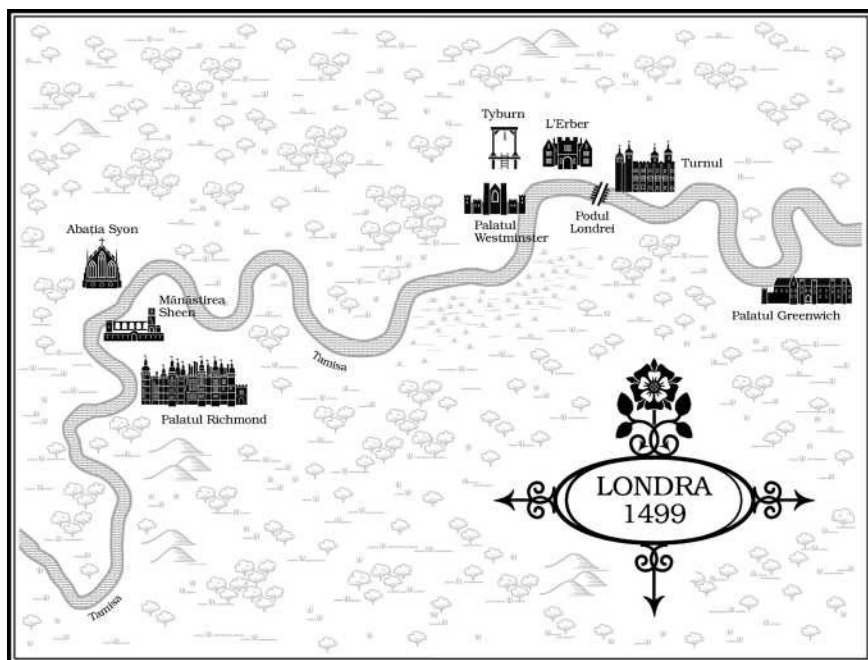
Traducere din limba engleză de
Mihaela Ghiță

EDITURA POLIROM
2015

Philippa Gregory
The King's Curse
2014

Pe copertă: Hans Holbein cel Tânăr (1497-1543),
Portretul regelui Henric al VIII-lea al Angliei, cca 1537

PHILIPPA GREGORY, una dintre cele mai renumite scriitoare britanice contemporane de ficțiune istorică, s-a născut în 1954, în Kenya. La vârsta de doi ani, s-a mutat în Anglia împreună cu familia. A absolvit secția de istorie a Universității din Sussex și și-a luat doctoratul în literatura secolului al XVIII-lea la Universitatea din Edinburgh. A lucrat o vreme ca jurnalist și producător la radio BBC, însă pasiunea pentru istorie și literatură a îndemnat-o să se dedice scrisului. Autoare prolifică, Philippa Gregory a publicat până în prezent peste douăzeci de romane, dintre care amintim: *Windeacre* (1987), *The Favoured Child* (1989), *A Respectable Trade* (1992), *The Other Boleyn Girl* (2001; *Surorile Boleyn*, Polirom, 2008, 2013), distins un an mai târziu cu premiul Parker Romantic Novel of the Year și ecranizat de câteva ori, *The Queen's Fool* (2003), *The Virgin's Lover* (2004), *The Constant Princess* (2005), *The Boleyn Inheritance* (2006; *Moștenirea Boleyn*, Polirom, 2009, 2014), *The Other Queen* (2008), *The Red Queen* (2010; *Regina roșie*, Polirom, 2011, 2014), *The Kingmaker's Daughter* (2012; *Fiica eminenței cenușii*, Polirom, 2013), *Changeling* (2012; *Copilul zânelor*, Polirom, 2013), *The White Queen* (2009; *Regina albă*, Polirom, 2010, 2014). Cărțile sale s-au bucurat de un succes răsunător în întreaga lume și au fost deja traduse în foarte multe limbi.

Lui Anthony

Palatul Westminster, Londra, 29 noiembrie 1499

În momentul trezirii sunt inocentă, iar conștiința-mi e fără de păcat. În acea primă clipă plină de uluire, când deschid ochii, nu nutresc niciun gând; sunt doar un trup tânăr, cu piele netedă și mușchi tari, o femeie de douăzeci și șase de ani ce se trezește încet la viață, bucuroasă. Nu am în niciun fel conștiința sufletului meu veșnic, nu am vreo conștiință a păcatului sau a vinei. Sunt într-atât de delicios, de leneș somnoroasă, încât abia dacă știu cine sunt.

Încetișor, deschid ochii și îmi dau seama că lumina ce se ițește printre obloane anunță că este dimineață târziu. În timp ce mă întind voluptuos, ca o pisică ce se trezește, îmi aduc aminte că eram epuizată când am adormit, iar acum mă simt odihnită și îmi e bine. Și atunci, într-o singură clipă, ca și cum realitatea mi s-ar fi prăvălit brusc peste cap, aidoma unor decrete cu sigilii strălucitoare de pe un raft înalt, îmi aduc aminte că nu-mi e bine, că nimic nu este cum trebuie, că aceasta este dimineața care speram să nu vină niciodată; căci în dimineața aceasta nu-mi mai pot renega numele mortal: sunt vlăstar de sânge regesc, iar fratele meu – la fel de vinovat cum sunt și eu – este mort.

Soțul meu, așezat pe marginea patului, este complet îmbrăcat cu jiletca lui din catifea roșie, cu mantaua care îl face masiv și pântecos, iar colanul de șambelan al prințului de Wales stă întins peste pieptul lui lat. Încet, îmi dau seama că a așteptat să mă trezesc, iar chipul îi e schimonosit de îngrijorare.

— Margaret?

— Nu spune nimic! mă răstesc ca un copil, ca și cum oprind vorbele aş putea amâna realitatea, și îmi întorc chipul de la el, afundându-mi capul în pernă.

— Trebuie să fii curajoasă, spune el deznădăjduit. (Mă mângâie pe umăr ca pe un pui de copoi bolnav.) Trebuie să fii curajoasă.

Nu îndrăznesc să mă scutur de atingerea lui. Este soțul meu, nu citez să-l rănesc. Este singurul meu refugiu. Sunt îngropată în el, iar numele meu este ascuns într-al lui. Sunt

despărțită de titlul meu la fel de irevocabil ca și cum numele mi-ar fi fost decapitat și s-ar fi rostogolit într-un coș.

Numele meu este cel mai periculos din Anglia: Plantagenet; și cândva îl purtam cu mândrie, ca pe o coroană. Cândva am fost Margaret Plantagenet de York, nepoata a doi regi, frații Edward al IV-lea și Richard al III-lea, iar al treilea frate era tatăl meu, George, duce de Clarence. Mama mea era cea mai înstărită femeie din Anglia și fiica unui bărbat atât de puternic, încât i se zicea „Făcătorul de regi”. Fratele meu, Teddy, a fost desemnat de unchiul nostru, regele Richard, drept moștenitorul tronului Angliei, iar împreună - Teddy și cu mine - stăpâneam peste iubirea și credința a jumătate din regat. Eram nobilii orfani Warwick, salvați din calea destinului, smulși din strânsoarea de vrăjitoare a Reginei Albe, crescuți în odaia odraslelor regale a Castelului Middleham de însăși regina Anne și nimic, nimic nu era prea bun, prea scump sau prea greu de obținut pentru noi.

Însă când regele Richard a fost ucis, am devenit peste noapte din moștenitori ai tronului niște pretendenți, supraviețuitori ai vechii familii regale, în vreme ce un uzurpator a ocupat tronul. Ce trebuia făcut cu prințesele de York? Ce trebuia făcut cu moștenitorii familiei Warwick? Tudorii, mamă și fiu, aveau răspunsul pregătit. Toate aveam să fim căsătorite așa încât să ne pierdem în anonim, să fim cununate cu umbre, să fim ascunse la adăpostul căsniciei. Așa încât acum sunt în siguranță, împuținată treptat, până când voi fi ajuns suficient de mică încât să mă fac nevăzută sub numele unui cavaler sărac, într-un mic conac din inima Angliei, unde pământul este ieftin și unde nimeni nu s-ar avânta în bătălie de dragul promisiunii zâmbetului meu, la auzul strigătului „A Warwick!”

Sunt Lady Pole. Nu o prințesă, nu o ducesă, nici măcar o contesă; doar nevasta unui cavaler modest, îndesată cu forța în anonim așa cum îndeși o emblemă brodată într-un cufăr cu haine uitat.

Margaret Pole, tânăra nevastă însărcinată a lui sir Richard Pole, și i-am dăruit deja trei copii, dintre care doi băieți. Unul este Henric, botezat slugarnic după noul rege,

Henric al VII-lea, și celălalt este Arthur, botezat în mod lingușitor după fiul acestuia, prințul Arthur; am și o fiică, pe Ursula. Mi s-a îngăduit să-mi botez odrasla de sex femeiesc, care nu interesa pe nimeni, cum doresc, așa că i-am dat numele unei sfinte care a preferat să moară în loc să fie măritată cu forța cu un străin și obligată să-i ia numele. Mă îndoiesc că a băgat cineva de seamă acest mic gest de răzvrătire al meu; nădăjduiesc asta din tot sufletul.

Însă fratele meu nu putea fi rebotezat prin căsătorie. Cu oricine s-ar fi însurat, oricât de umilă ar fi fost obârșia soției sale, aceasta nu putea să-i schimbe numele așa cum mi-l schimbasesc soțul meu pe al meu. El ar fi continuat să dețină titlul de conte de Warwick, ar fi răspuns tot la numele de Edward Plantagenet, ar fi continuat să fie adevăratul moștenitor al tronului Angliei. Când aveau să o facă (și cineva, mai devreme sau mai târziu, avea să o facă), jumătate de Anglie avea să se strângă doar pentru fluturarea aceea de neuitat a broderiei albe, roza albă. Așa i se spune: „Roza Albă”.

Așa că, de vreme ce nu puteau să-i ia numele, i-au luat averea și pământurile. Apoi i-au răpit libertatea, punându-l la păstrare ca pe o flamură uitată, printre alte lucruri inutile, în Turnul Londrei, printre trădători, datornici și nebuni. Dar, cu toate că nu mai avea servitori, pământuri, castel sau educație, fratele meu avea în continuare numele, numele meu. Teddy își păstra titlul nobiliar, titlul bunicului meu. Continua să fie conte de Warwick, Roza Albă, moștenitorul tronului Plantagenetilor, o palmă constantă dată Tudorilor, care au uzurpat acel tron și care acum susțin că le aparține. L-au azvârlit în întuneric când era un băiețel de unsprezece ani și nu l-au scos de acolo decât când devenise un bărbat în toată puterea cuvântului, în vârstă de douăzeci și patru de ani. Nu mai simțise pajiștea sub tălpi de treisprezece ani. Atunci a ieșit din Turn, bucurându-se, poate, de mirosul ploii pe pământul jilav, ascultând, poate, țipetele pescărușilor pe deasupra fluviului, auzind, poate, de după zidurile înalte ale Turnului strigătele și râsetele oamenilor liberi, ale englezilor liberi, supușii săi. Însoțit de câte un străjer de o parte și de alta, a traversat podul batant și a urcat Dealul Turnului, a

îngenuncheat dinaintea butucului și și-a pus capul pe el de parcă ar fi meritat să moară, de parcă își dorea să moară; și l-au decapitat.

Asta s-a întâmplat ieri. Nu mai devreme de ieri. A plouat toată ziua. A fost o furtună îngrozitoare, de parcă cerul se dezlănțuise împotriva cruzimii; ploaia cădea în valuri precum mahnirea, așa încât, când mi-au dat vestea, cum stăteam lângă verișoara mea regina în iatacul ei frumos mobilat, am tras obloanele dinaintea întunericului, de parcă n-am fi vrut să vedem ploaia care pe Dealul Turnului spăla sângele ce se prelingea în șanț, sângele fratelui meu, sângele meu, sânge regesc.

— Încearcă să fii curajoasă, îmi șoptește din nou soțul meu. Gândește-te la copilaș, încearcă să nu-ți fie teamă.

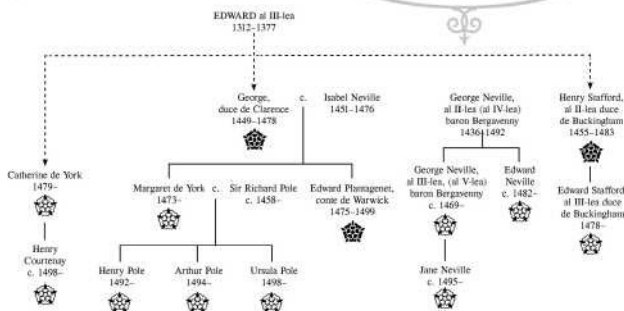
— Nu mi-e teamă. (Sucesc capul, să-i vorbesc peste umăr.) Nu trebuie să încerc să fiu curajoasă. Nu am de ce să mă tem. Știu că sunt în siguranță cu Domnia Ta.

El șovăie. Nu vrea să-mi aducă aminte că poate ar fi ceva de care trebuie să mă tem. Poate că nici măcar condiția lui umilă nu este îndeajuns de modestă să mă apere.

— Am vrut să zic, încearcă să nu-ți arăți mahnirea...

— De ce nu? mă tângui ca un copil. De ce să n-o fac? De ce să nu jelesc? Fratele meu, unicul meu frate e mort! Decapitat ca un trădător, când el era nevinovat ca un copil. De ce să nu jelesc?

— Pentru că n-o să le placă, spune el simplu.

Palatul Westminster, Londra, iarna-primăvara anului 1500

Regina însăși coboară scara cea mare de la odăile ei din palat, pentru a-și lua rămas-bun pe când ne pregătim să părăsim Westminster-ul după ospățul de Crăciun, deși regele rămâne în iatacul lui. Mama lui le spune tuturor că regele se simte bine, că are doar puțină febră, că este în putere și sănătos, preferând să se odihnească în zilele astea reci de iarnă dinaintea unui foc călduros; dar nimeni nu o crede. Toată lumea știe că este ros de vinovăția uciderii fratelui meu și a morții pretendentului la tron care a fost numit trădător, acuzat că se alăturase aceluiași complot închipuit. Remarc cu voioșie silită că regina și cu mine, care am pierdut amândouă câte un frate, ne vedem de treburile palide la față și tăcute, în vreme ce bărbatul care a dat poruncă să fie uciși zace la pat, amețit de vinovăție. Însă Elisabeta și cu mine suntem învățate cu pierderea, suntem Plantageneti – mâncăm trădare și suferință pe pâine. Henric Tudor este de neam regesc nou și toată viața alții i-au purtat băcăliile.

— Noroc! îmi spune brusc Elisabeta. (Schitează un gest către pântecul meu umflat.) Ești sigură că nu vrei să rămâi? Ai putea naște aici. Ai fi bine îngrijită și aș veni să te vizitez. Te rog mult, răzgândește-te și rămâi, Margaret.

Clatin din cap. Nu pot să-i spun că m-am săturat de Londra, de curte, de domnia soțului ei și a mamei lui tiranice.

— Prea bine, spune ea, înțelegând toate astea. Și ai să mergi la Ludlow îndată ce te pui pe picioare? Și ai să li te alături acolo?

Preferă să mă știe la Ludlow, cu băiatul ei, Arthur. Soțul meu este tutorele lui în castelul acela îndepărtat și o liniștește să știe că sunt și eu acolo.

— O să mă duc îndată ce pot, îi făgăduiesc. Dar știi că sir Richard o să-l protejeze pe băiatul tău și o să aibă grijă de el indiferent dacă sunt și eu acolo sau nu. Ține la el ca la un prinț din aur curat.

Soțul meu este un om bun, n-o neg niciodată. Milady Mama Regelui a ales bine pentru mine când mi-a aranjat căsătoria. Ea nu voia decât un bărbat care să mă țină departe de ochii lumii, dar a dat peste unul care mă prețuiește. Și la preț de chilipir. I-a plătit soțului meu cea mai mică feudă imaginabilă în ziua nunții noastre; și acum mă pufnește râsul când mă gândesc ce i-au dat ca să mă ia de nevastă: două conace amărâte și un castelaș în ruine! Ar fi putut cere mult mai mult; dar întotdeauna i-a slujit pe Tudori fără să aștepte nimic de la ei în afară de mulțumiri, alergând în urma lor doar ca să le aducă aminte că e de partea lor, le urma stindardul oriunde mergea fără să țină seama cât poate să-l coste să pună întrebări.

De timpuriu s-a încrezut în Lady Margaret Beaufort, ruda lui. Ea l-a convins și pe el, așa cum i-a convins pe mulți, că avea să fie un aliat victorios, dar un dușman periculos. Tânăr fiind, a făcut apel la profunda ei dragoste de familie și i s-a dat în grijă. Ea l-a pus în slujba cauzei fiului ei, iar el, la fel ca toți aliații ei, și-a riscat viața să-l urce pe fiul ei pe tron și să i se adreseze cu titlul pe care și-l inventase singură: Milady Mama Regelui. Cu toate acestea, chiar și azi, în ciuda triumfului de netăgăduit, continuă să se agațe cu ghearele de veri, îngrozită de prieteni pe care nu se poate pune bază și de străini intimidanți.

Mă uit la verișoara mea, regina. Noi suntem atât de diferite de Tudori. Au măritat-o cu fiul lui Milady – regele Henric – și abia după ce i-au testat rodnicia și loialitatea vreme de aproape doi ani, de parcă ar fi fost o cățea de prăsilă pe care o țineau de probă, au încoronat-o regina lui – deși ea era prințesă din naștere, iar el se născuse foarte

departe de tron. Pe mine m-au măritat cu vărul vitreg al lui Milady, sir Richard. Ne-au cerut amândurora să ne negăm obârșia, copilăria, trecutul, să le luăm numele și să le jurăm credință, și am făcut-o. Dar chiar și așa, mă îndoiesc că vor ajunge vreodată să se încreadă în noi.

Elisabeta, verișoara mea, se uită spre locul unde tânărul prinț Arthur, fiul ei, așteaptă să-i fie adus calul din grajd.

— Mi-aș dori să rămâneți toți trei.

— El trebuie să meargă în principatul lui, îi reamintesc. Este prinț de Wales, trebuie să fie aproape de Țara Galilor.

— Doar că...

— E pace în țară. Acum regele și regina Spaniei o să ne-o trimită pe fiica lor. O să ne întoarcem cât ai clipi, gata pentru nunta lui Arthur.

Nu mai adaug că sunt dispuși s-o trimită pe Infanta acum doar pentru că fratele meu este mort. A murit ca să nu mai existe niciun rival la tron; covorul pe care Infanta va merge spre altar va fi la fel de roșu ca sângele lui. Iar eu va trebui să pășesc pe el, în procesiunea Tudorilor, și să zâmbesc.

— A existat un blestem, spune ea dintr-odată, trăgându-se lângă mine și apropiindu-și gura de urechea mea, așa încât îi simt răsuflarea caldă pe obraz. Margaret, trebuie să-ți spun. A existat un blestem. (Își strecoară mâna într-a mea și o simt cum tremură.)

— Ce blestem?

— Zicea că cine i-a scos pe frații mei din Turn, cine i-a condamnat pe frații mei la moarte trebuie să moară pentru asta.

Îngrozită, fac un pas în spate, așa încât îi văd chipul alb ca varul.

— Al cui era blestemul? Cine a zis așa ceva?

Umbra de vinovăție care îi cutreieră chipul îmi dă răspunsul pe dată. A fost maică-sa, vrăjitoarea Elizabeth. Nu am nici cea mai mică îndoială că este un blestem ucigaș aruncat de criminala aceea.

— Ce a zis, mai precis?

Își strecoară mâna prin scobitura brațului meu și mă conduce spre grădina de la grajduri, prin portalul arcuit, așa încât ne găsim singure în spațiul îngrădit, în vreme ce copacul desfrunzit își întinde ramurile deasupra capetelor

noastre.

— L-am rostit și eu, recunoaște ea. A fost blestemul meu pe cât a fost și al ei. L-am rostit dimpreună cu mama mea. Nu eram decât o fetișcană, dar ar fi trebuit să am mai multă minte... Dar l-am rostit dimpreună cu ea. Am invocat fluviul, zeița... Știi tu! Zeița care a întemeiat familia noastră. Am zis: „Băiatul nostru ne-a fost răpit când nu era încă bărbat, când nu devenise încă rege, deși se născuse să fie și una, și alta. Așa că ia-i fiul ucigașului înainte să devină bărbat, înainte să-și ia în stăpânire titlul. Și apoi răpește-i nepotul, și când ai s-o faci, o să ne dăm seama după moartea lui că aceasta este lucrarea blestemului nostru și că este pedeapsa pentru pierderea fiului nostru”.

Mă înfior și îmi strâng capă de călărie pe lângă corp, ca și cum un oftat aprobator al fluviului ar fi umplut brusc grădina însoțită cu umezeală și frig.

— Ai rostit tu așa ceva?

Ea încuviințează din cap, iar ochii îi sunt întunecați și temători.

— Ei bine, regele Richard a murit, iar fiu-său a murit înaintea lui, remarc eu neînfricoșată. Un bărbat și fiul lui. Frații tăi au dispărut în timp ce se aflau în grija lui. Dacă era vinovat, iar blestemul și-a făcut lucrarea, atunci poate că s-a împlinit și stirpea lui s-a sfârșit.

Ea ridică din umeri. Nimeni dintre cei care l-au cunoscut pe Richard nu și-ar închipui vreo clipă că și-a omorât nepoții. Este o idee ridicolă. Și-a pus viața în slujba fratelui său, și-ar fi dat-o de dragul nepoților lui. O ura pe mama lor și a uzurpat tronul, dar nu le-ar fi făcut niciodată rău băieților. Nici măcar Tudorii nu îndrăznesc să facă altceva decât să insinueze posibilitatea unei asemenea crime; nici măcar ei nu sunt îndeajuns de neobrăzați încât să acuze un mort de o crimă pe care n-a săvârșit-o niciodată.

— Dacă a fost acest rege... (Vorba îmi este o șoaptă abia simțită și stau atât de aproape de ea, încât ar putea părea că ne îmbrățișăm în timp ce mantia mea îi cuprinde umerii și îi țin mâna într-a mea. Abia dacă îndrăznesc să vorbesc în palatul acesta, care mișună de iscoade.) Dacă din ordinul lui au fost uciși frații tăi...

— Sau din al maică-sii, adaugă ea cu glas foarte scăzut.

Soțul ei avea cheile Turnului, frații mei stăteau între fiul ei și tron...

Ne cutremurăm amândouă, încleștându-ne mâinile una într-alta, de parcă Milady s-ar putea strecura în spatele nostru să tragă cu urechea. Amândouă suntem înspăimântate de puterea lui Margaret Beaufort, mama lui Henric Tudor.

— Bine, bine, zic, căznindu-mă să îmi înăbuș teama, căznindu-mă să tăgăduiesc tremurul mâinilor noastre. Dar, Elisabeta, dacă ei ți-au ucis fratele, atunci blestemul vostru se va abate asupra fiului ei, propriul tău soț, și asupra fiului lui.

— Știu, știu, se tânguie ea încetișor. De asta m-am temut din clipa în care mi-am dat seama. Dacă nepotul ucigașului este propriul meu fiu, prințul Arthur? Băiatul meu. Dacă mi-am blestemat propriul băiat?

— Dacă blestemul pune capăt stirpei? șoptesc eu. Dacă nu sunt Tudori de neam bărbătesc, și la sfârșit nu rămân decât fete sterpe?

Încremenim, de parcă am fi înghețat în grădina hibernală. În copac, deasupra creștetelor noastre, un măcăleandru scoate un tril, țipătul lui de avertizare, și apoi își ia zborul.

— Ai grijă de el! îmi spune ea, cuprinsă brusc de însuflețire. Ai grijă de Arthur la Ludlow, Margaret!

Castelul Stourton, Staffordshire, primăvara anului 1500

Îmi încep retragerea de o lună pentru naștere la Stourton, iar soțul meu mă lasă singură pentru a-l însoți pe prințul de Wales la castelul lui din Ludlow. Eu stau în pragul ușii masive a casei noastre vechi și dărăpănate, să le fac cu mâna. Prințul Arthur îngenunchează să-i dau binecuvântarea, iar eu îi pun palma pe creștet și îl sărut pe amândoi obraji când se ridică. Are treisprezece ani și este deja mai înalt ca mine, un băiat care a moștenit toată frumusețea și tot farmecul neamului de York. Aproape că n-are nicio urmă de Tudor în el, în afară de arămiul părului și

de izbucnirile răzlețe de neliniște; Tudorii sunt toți un neam temător. Îl cuprind pe după umerii ascuțiți, de băiețel, și îl strâng tare la piept.

— Să fii cuminte, îi poruncesc. Și ai grijă când te lupți în turnir și când călărești. I-am promis mamei tale că n-o să pățești nimic. Vezi să fie așa!

Dă ochii peste cap, ca orice băiat când o femeie se frăsuie în jurul lui, însă pleacă fruntea ascultător, după care se răsucește pe călcâie și sare pe cal, strângând frâiele și strunindu-l să facă o curbetă și să danseze.

— Și nu te grozăvi, îi poruncesc. Și dacă plouă, adăpostește-te.

— Așa o să facem, spune soțul meu. (îmi surâde blând.) O să fiu cu ochii pe el, știi asta. Ai grijă de tine, tu ești cea care are de muncit luna asta. Și dă-mi de știre îndată ce se naște copilul.

Îmi pun o palmă peste pântecul umflat, simțind cum mișcă fătul, și le fac cu mâna. Îi urmăresc cu privirea în timp ce înaintează către sud, pe drumul de lut roșiatic care duce la Kidderminster. Pământul este bocnă; o să meargă iute pe cărările înguste care șerpuiesc printre peticele ruginii, înghețate, ale ogoarelor. Stindardele prințului merg dinaintea lui, purtate de ostași în livrea strălucitoare. Călărește în rând cu soțul meu, în vreme ce slujitorii îi înconjoară pe amândoi, alcătuind un grup ocrotitor, strâns. În urma lor merg animalele de povară ce cară tezaurul personal al prințului: argintăria, aurul, șeile prețioase, armura lui smălțuită și gravată, chiar și covoarele și rufăria. Oriunde merge, duce cu el o avere în lucruri de preț; este prințul Tudor al Angliei și este slujit ca un împărat. Tudorii își proptesc regalitatea cu însemnele avuției, ca și cum ar spera că, dacă joacă bine rolul, totul o să fie aieva.

În jurul băiatului, în jurul catârilor care îi cară tezaurul, călăresc membrii corpului de gardă al Tudorilor, straja cea nouă pe care a strâns-o tatăl lui, călărașii voluntari în livrea lor verde cu alb. Pe vremea când noi, Plantagenetii, eram familia regală, băteam Anglia în lung și în lat, însoțiți de prieteni și tovarăși neînarmați, cu capetele descoperite; nu am avut niciodată nevoie de strajă, nu ne-am temut niciodată de popor. Tudorii sunt tot timpul cu

ochii în patru, să nu fie atacați prin surprindere. Au venit în țară cu o armată de ocupație, urmată de boală, și chiar și acum, la aproape cincisprezece ani de la victoria lor, tot ca niște invadatori se poartă, temându-se pentru propria siguranță și îndoindu-se că sunt bine-veniți.

Rămân în prag cu o mână înălțată în chip de rămas-bun, până când îi pierd din ochi după un cot al drumului și atunci intru în casă, strângând pe lângă corp șalul fin din lână. O să mă duc în odaia copiilor și o să-mi văd copiii, înainte să se servească cina pentru toți ai casei, iar după cină o să închin un pahar în cinstea vechililor casei și a pământurilor mele, o să le poruncesc să se îngrijească de toate cât lipsesc și o să mă retrag în odaia mea, împreună cu doamnele mele de onoare, cu moașele mele și cu doicile. Acolo trebuie să aștept, vreme de patru săptămâni lungi cât durează retragerea, sosirea noului nostru copil.

*

Nu mă tem de durere, așa că nu mi-e frică de chinurile facerii. Asta este a patra mea naștere și cel puțin știu la ce să mă aștept. Dar nici n-o aștept cu nerăbdare. Niciunul dintre copiii mei nu-mi stârnesc bucuria pe care o văd la alte mame. Băieții mei nu mă umplu de ambiție nestăpânită, nu mă pot ruga pentru ascensiunea lor – aș fi nebună să-mi doresc să atragă atenția regelui, căci ce altceva ar vedea în ei, dacă nu alți băieți Plantagenet, rivali la tron, o amenințare? Fiica mea nu-mi oferă satisfacția de a vedea o mică femeie în devenire: o altă eu, o altă prințesă Plantagenet. Cum aș putea vedea-o altfel decât condamnată, dacă se remarcă la curte? Am trecut cu bine peste anii aceștia rămânând aproape invizibilă; cum pot îmbrăca o fată și s-o scot în lume și să nădăjduiesc că lumea o s-o admire? Tot ce-mi doresc pentru ea este o penumbră tihnită. Ca să fie o mamă iubitoare, o femeie trebuie să fie optimistă, plină de speranță pentru copilașii ei, să le plănuiască viitorul în siguranță, să își facă visuri mărețe. Dar eu fac parte din Casa de York; știu mai bine ca oricine că e o lume nesigură, primejdioasă, și cel mai bun plan pe care mi-l pot face pentru copiii mei este să-i ajut să

supraviețuiescă la adăpostul întunericului – din naștere vor fi actori desăvârșiți, dar trebuie să nădăjduiesc că vor rămâne întotdeauna în culise sau niște necunoscuți în mulțime.

Copilașul sosește devreme, cu o săptămână mai devreme decât crezusem; este frumos și puternic, cu un ciuf caraghios de păr castaniu în creștetul capului, aducând cu o creastă de cocoș. Îi place laptele doicii, iar ea îi dă să sugă tot timpul. Îi trimit vestea cea bună tatălui lui și primesc drept răspuns felicitări și o brățară din aur velș. Zice că o să vină acasă pentru botez și că trebuie să botezăm băiatul Reginald – Reginald sfetnicul – ca o aluzie discretă adresată regelui și mamei sale că băiatul acesta va fi crescut să ajungă un sfetnic și un slujitor umil al dinastiei lor. Nu mă surprinde câtuși de puțin că soțul meu dorește ca până și numele copilului să fie un semn al supunerii pe care le-o arătăm. Când au cucerit țara, ne-au cucerit și pe noi. Viitorul nostru depinde de bunăvoința lor. Tudorii dețin totul în Anglia acum; poate că întotdeauna va fi așa.

Uneori doica mi-l dă și mie, iar eu îl legăn și-i admir rotunjimea pleoapelor închise și felul în care genele îi mângâie obraji. Îmi amintește de fratele meu când era bebeluș. Îmi amintesc foarte limpede chipul lui bucălat și ochii negri, neliniștiți, de când era băietan. Nu l-am văzut aproape deloc când devenise un tânăr adult. Nu mi-l pot închipui pe întemnițat înaintând pe jos, prin ploaie, până la eșafodul de pe Dealul Turnului. Îmi țin pruncul strâns la piept și mă gândesc că viața e fragilă; poate că mai precaut ar fi să nu iubești pe nimeni.

Soțul meu sosește acasă, așa cum a făgăduit – întotdeauna se ține de promisiuni – la timp pentru botez, și de îndată ce ies din lăuzie și mi se face molitfa, ne întoarcem la Ludlow. Pentru mine este o călătorie lungă și anevoioasă și merg când în litieră, când în șa, călărind dimineața și odihnindu-mă după-amiaza. Dar chiar și așa facem două zile pe drum și mă bucur să văd zidurile orașului, negrul și alburii vârgați al leașurilor și tencuielii caselor sub acoperișurile groase din stuf și, dincolo de ele, înalte și întunecate, zidurile mai impunătoare ale castelului.

Castelul Ludlow, granița Țării Galilor, primăvara anului 1500

Deschid porțile larg în cinstea mea, soția lordului șambelan al prințului de Wales, și Arthur în persoană iese alergând în salturi, ca un mânz, pe poarta principală, tot numai picioare lungi și însuflețire. Mă ajută să descalec și mă întreabă cum mă simt și de ce nu l-am adus și pe cel mic cu mine.

— E prea frig pentru el, îi e mai bine acasă, cu doica lui.

Îl îmbrățișez, iar el îngenunchează să-i dau binecuvântarea în calitate de soție a tutorelui lui și de verișoară regală a mamei sale și, pe când se ridică, îi fac o reverență, căci este moștenitorul tronului. Îndeplinim cu ușurință aceste formalități, fără să ne gândim la ele. El a fost crescut să fie rege, iar eu am fost crescută ca unul dintre oamenii cei mai importanți de la o curte care ținea la etichetă, unde aproape toată lumea se înclina dinaintea mea, mergea în urma mea, se ridica în picioare când intram într-o încăpere sau ieșea cu o plecăciune. Asta înainte să vină Tudorii, să mă mărit, să devin neînsemnata Lady Pole.

Arthur face un pas înapoi, să-mi cerceteze chipul. Caraghiosul împlinește paisprezece ani anul ăsta, dar e blând și grijuliu ca femeia aceea bună la suflet care îi este mamă.

— Ești bine? mă întreabă el prevenitor. A fost totul bine?

— Foarte bine, îi spun apăsător. Sunt cât se poate de neschimbată.

I se luminează chipul când aude. Băiatul ăsta a moștenit inima iubitoare a mamă-sii; o să fie un rege milos și Dumnezeu știe că de asta are nevoie Anglia, ca să-și vindece rănilile de pe urma a treizeci de ani lungi de lupte.

Soțul meu iese zorit din grajd și împreună cu Arthur mă cară pe sus până în sala cea mare, unde curtenii îmi fac o plecăciune, iar eu înaintez printre sutele de slujitori până la locul meu de cinste, aflat între soțul meu și prințul de Wales, la masa princiară.

Mai pe seară, mă duc în iatacul lui Arthur să-l ascult spunându-și rugăciunile. E și capelanul lui acolo, îngenuncheat dinaintea pupitrului pentru rugăciune, lângă el, ascultând declamarea atentă în latină a rugăciunii pentru ziua ce a trecut și a celei pentru noapte. Acesta citește un pasaj dintr-un psalm, iar Arthur își pleacă fruntea, rugându-se pentru siguranța tatălui și mamei sale, regele și regina Angliei.

— Și pentru Milady Mama Regelui, contesa de Richmond, adaugă el declamându-i titlul așa încât Dumnezeu să nu uite cât de sus a ajuns și cât de îndreptățită este să se bucure de atenția Lui.

Îmi plec fruntea când rostește „Amin” și apoi capelanul își strânge lucrurile, iar Arthur sare direct în patul lui mare.

— Lady Margaret, știai că mă însor anul ăsta?

— Nimeni nu mi-a spus o dată anume, îi zic. (Mă așez pe marginea patului și mă uit la chipul lui îmbujorat, la puful moale care i se ițește pe buza de sus și pe care îi place să și-l mângâie, ca și cum asta l-ar încuraja să crească.) Dar acum nimeni nu se mai poate împotrivi ca nunta să aibă loc.

Deodată, întinde mâna și o atinge pe a mea. Știe că monarhii Spaniei au jurat că își vor trimite fiica să-i fie mireasă numai după ce vor primi asigurări că nu mai există moștenitori rivali la tronul Angliei. Nu se refereau doar la fratele meu, Edward, ci și la pretendentul cunoscut îndeobște sub numele de fratele reginei, Richard de York. Decis ca logodna să aibă loc, regele i-a închis pe cei doi tineri laolaltă, ca și cum ar fi fost în aceeași măsură moștenitori, ca și cum ar fi fost deopotrivă de vinovați, și a poruncit să fie amândoi uciși. Pretendentul și-a revendicat un nume cât se poate de periculos, s-a ridicat la luptă împotriva lui Henric și a murit pentru asta. Fratele meu și-a renegat propriul nume, nu a ridicat niciodată nici măcar glasul, darămite arma, și tot a murit. Trebuie să încerc să nu-mi amărăsc singură viața. Trebuie să-mi pun indignarea deoparte, ca pe o emblemă uitată. Trebuie să uit că sunt sora cuiva, trebuie să-l dau uitării pe singurul băiat pe care l-am iubit cu adevărat: fratele meu, Roza Albă.

— Știi că n-aș fi cerut-o niciodată, spune Arthur pe un ton foarte scăzut. Moartea lui. Nu am cerut eu să fie ucis.

— Știu că n-ai cerut-o, spun. Nu are nimic de-a face cu tine sau cu mine. Era dincolo de puterile noastre. Niciunul dintre noi nu putea face nimic.

— Dar un lucru tot am făcut, spune el aruncându-mi pieziș o privire sfioasă. N-a folosit la nimic; dar i-am cerut tatălui meu îndurare.

— A fost frumos din partea ta, îi zic. (Nu-i spun că am stat în genunchi dinaintea regelui, cu capul descoperit, cu părul despletit, cu lacrimile curgându-mi pe podea, cu mâinile împreunate pe după tocul cizmei lui, până când m-au luat pe sus și m-au dus de acolo, iar soțul meu m-a implorat să nu mai vorbesc niciodată, de teamă să nu-i reamintesc regelui că și eu am purtat cândva numele Plantagenet și că acum am fii cu sânge regesc periculos în vine.) Nu se putea face nimic. Sunt sigur că Luminăția Sa, tatăl tău, a făcut doar ce a crezut că este bine.

— Poți... (Șovăie.) Poți să-l ierți?

Nici măcar nu se poate uita în ochii mei când rostește întrebarea asta, și privirea îi este ațintită asupra mâinilor noastre împreunate. Încetișor, îmi răsucesc inelul cel nou pe care îl port pe deget, un inel de doliu inscripționat cu „W” - de la Warwick, fratele meu.

Îi acopăr mâna cu a mea.

— Nu am ce să iert, spun răspicat. Nu a fost un act de furie sau de răzbunare săvârșit de tatăl tău împotriva fratelui meu. A simțit că trebuie să facă asta pentru a-și apăra tronul. Nu a făcut-o cu patimă. Nu putea fi înduplecat cu rugăminți. A calculat că monarhii Spaniei nu aveau să-și trimită Infanta cât timp fratele meu trăia. A calculat că poporul Angliei avea să se răscoale întotdeauna pentru un Plantagenet. Tatăl tău este un om chibzuit, precaut; trebuie că și-a estimat șansele aproape ca un trezorier care trece o socoteală într-un catastif din acelea noi, cu câștigurile într-o parte și pierderile în alta. Așa gândește tatăl tău. Așa trebuie să gândească regii în ziua de azi. Nu mai este vorba de cinste și loialitate. Este socoteală pură. Este pierderea mea că fratele meu a fost socotit o primejdie, iar tatăl tău l-a tăiat din catastif.

— Dar nu era o primejdie! exclamă Arthur. Și, ca să fim cât se poate de cinstiți...

— El nu a fost niciodată un pericol; problema era numele lui. Numele lui reprezenta pericolul.

— Dar este și numele tău!

— O, nu. Numele meu este Margaret Pole, spun sec. Știi asta. Și încerc să uit că la naștere aveam altul.

Palatul Westminster, Londra, toamna anului 1501

Mireasa lui Arthur nu sosește în Anglia înainte să împlinească cincisprezece ani. La sfârșitul verii plecăm la Londra, iar Arthur, mama lui și cu mine avem două luni în care să comandăm haine, să dăm poruncă croitorilor, bijutierilor, mănușarilor, pălărierilor și cusătoreșelor să alcătuiască o garderobă pentru tânărul prinț și un costum frumos pentru ziua nunții lui.

Este agitat. I-a scris regulat scrisori sforăitoare în latină, singura limbă pe care o știu și unul, și celălalt. Verișoara mea, regina, a insistat ca Infanta să ia lecții de engleză și de franceză.

— Este o barbarie să te însori cu o străină și nici măcar să nu puteți vorbi unul cu altul, îmi șoptește în timp ce brodăm cămășile cele noi ale lui Arthur la ea în iatac. O să se așeze să ia micul dejun cu un ambasador care să le tâlmăcească ce-și spun?

Îi zâmbesc drept răspuns. Nu multe femei își pot îngădui să vorbească liber cu un soț iubitor, și amândouă știm asta.

— O să învețe, zic. Va trebui să ne învețe obiceiurile.

— Regele o să meargă pe coasta de sud s-o întâmpine, spune Elisabeta. L-am rugat să aștepte și s-o întâmpine aici, în Londra, dar el zice că o să-l ia pe Arthur cu el și o să meargă ca un cavaler rătăcitor, să-i facă o surpriză.

— Știi, nu cred că spaniolilor le plac surprizele, remarc eu. Toată lumea știe că sunt un popor cât se poate de protocolar; Infanta a trăit aproape izolată, în fostul harem din Palatul Alhambra.

— Mâna ei este promisă, a fost promisă de doisprezece

ani, iar acum făgăduiala este onorată, spune sec Elisabeta. Nu-i pasă nimănui ce-i place și ce nu-i place ei. Nu regelui și, probabil, în momentul ăsta nici măcar mamă-sii sau lui tată-său.

— Biata copilă, spun eu. Dar n-ar fi putut spera la un mire mai chipeș sau mai bun la suflet decât Arthur.

— Este un tânăr vrednic, așa-i? (Chipul mamă-sii se luminează la auzul laudei.) Și iar a crescut. Ce-i dai să mănânce? E deja mai înalt decât mine; cred că o să fie la fel de înalt ca tatăl meu.

Își mușcă limba, de parcă ar fi un act de trădare să-l pomenească pe tatăl ei, regele Edward.

— O să fie la fel de înalt ca regele Henric, o corectez. Și, cu voia bunului Dumnezeu, ea o să fie o regină la fel de bună ca tine.

Elisabeta îmi aruncă un zâmbet fugar.

— Poate că așa va fi. Poate o să devenim prietene. Cred că s-ar putea să-mi semene puțin. A fost crescută să ajungă regină, la fel ca mine. Și are o mamă hotărâtă și curajoasă, la fel cum a fost și a mea.

*

Așteptăm în iatacul copiilor ca mirele și tatăl lui să se întoarcă acasă după misiunea lor de cavaleri răătăcitori. Micul prinț Harry, care are zece ani, este entuziasmat de aventura lor.

— O să se apropie de ea călare și o s-o ia prizonieră?

— O, nu. (Mamă-sa o ia pe mezina ei în vârstă de cinci ani, Mary, în poală.) Nu s-ar cuveni. O să meargă unde stă acum și o să ceară să fie primiți. Apoi își vor prezenta omagiile și poate vor lua cina cu ea, și a doua zi dimineață vor pleca.

— Eu m-aș duce la ea și aș lua-o prizonieră! se grozăvește Harry, înălțând mâna ca și cum ar ține o pereche de frâie și galopând prin încăpere pe un bidiviu imaginar. M-aș duce la ea și aș lua-o de nevastă acolo, pe loc. I-a luat o mulțime de timp să ajungă în Anglia. N-aș tolera nicio clipă de întârziere.

— Să tolerezi? întreb eu. Ce fel de cuvânt este ăsta? Ce

Dumnezeu citești?

— Citește tot timpul, spune maică-sa drăgăstos. E așa de studios. Citește romănuri, și teologie, și rugăciuni, și viețile sfinților. În franceză, în latină și în engleză. Acum s-a apucat de greacă.

— Și sunt bun și la muzică, ne reamintește Harry.

— Foarte talentat, îl laud eu zâmbind.

— Și călăresc - cai mari, nu doar ponei - și știu să soimăresc. Am propriul meu uliu, un uliu porumbar pe nume Ruby.

Mamă-sa și cu mine zâmbim trist pe deasupra căpșorului roșcat care se bălăbăne în sus și în jos.

— Ești un prinț adevărat, nu încape nicio îndoială, îi spun.

— Ar trebui să vin la Ludlow, îmi zice. Ar trebui să vin la Ludlow cu tine și cu soțul tău, să învăț cum se conduce o țară.

— Ești cât se poate de bine-venit.

Se oprește din țopăit, vine să se așeze în genunchi pe scaunul din fața mea și-mi cuprinde chipul în palme.

— Vreau să fiu un prinț bun, spune cu toată convingerea. Chiar vreau. Orice îmi dă de făcut tatăl meu. Fie că este să cârmuiesc Irlanda sau să comand flota. Oriunde vrea el să mă trimită. Tu n-ai de unde să știi, Lady Margaret, pentru că tu nu ești o Tudor, dar este o chemare, o chemare divină să te naști în familia regală. Este un destin să te naști de neam regesc. Și când mireasa mea va ajunge în Anglia, o să-i ies în întâmpinare și o să fiu deghizat, iar când o să mă vadă, o să spună: „O! Cine este băiatul acela chipeș călare pe calul acela uriaș?”. Iar eu o să spun: „Sunt eu!”. Și toată lumea o să strige: „Ura!”

*

— N-a mers deloc cum trebuie, îi spune posac Arthur mamă-sii. (Intră în iatacul reginei când ea se îmbracă pentru cină. Eu îi țin cununa, uitându-mă cum servitoarea îi perie părul.) Am ajuns acolo, iar ea se culcase deja și ne-a trimis vorbă că nu ne poate primi. Tata n-a vrut să accepte un refuz, așa că s-a sfătuit cu lorzii care ne însoțeau. Au fost de acord cu el... (Se uită în jos și amândouă ne putem

da seama cât este de înciudat.) Bineînțeles că au fost de acord cu el, cine l-ar contrazice? Așa că am mers pe o ploaie torențială până la Palatul Dogmersfield și am stăruit să ne primească. Tata a intrat în iatacul ei, cred că a avut loc o ceartă, după care ea a ieșit furioasă și am luat cina cu toții.

— Cum era? întreb eu în tăcerea care s-a așternut, văzând că nimeni altcineva nu spune nimic.

— De unde să știu? se tânguie el. Abia dacă mi-a adresat un cuvânt. Eu stăteam acolo iar apa mi se scurgea de pe straie. Tata i-a poruncit să dănțuiască, iar ea a executat un dans spaniol împreună cu trei dintre doamnele ei de onoare. Purta un vâl greu peste bonetă, așa că nici n-am putut s-o văd bine la față. Trebuie că ne urăște pentru că am forțat-o să iasă la cină, deși refuzase. Vorbea latinește, a zis ceva despre vreme și despre călătoria ei. I-a fost groaznic de rău pe mare.

Aproape că izbucnesc în râs văzându-l așa de posomorât.

— Ah, prințisorule, fii bun! spun și îl cuprind pe după umeri, să-i dau o îmbrățișare. E încă la început. Va ajunge să te iubească și să te prețuiască. O să-i treacă răul de mare și o să învețe să vorbească englezește.

Simt cum se apleacă spre mine, căutând alinare.

— Zici? Chiar crezi asta? Părea foarte furioasă.

— N-are încotro. Iar tu ai să te porți frumos cu ea.

— Tatăl meu este foarte încântat de ea, îi spune mamă-sii, ca și cum ar avertiza-o.

Ea zâmbește trist.

— Tatăl tău adoră prințesele, spune ea. Nu-i place nimic mai mult pe lume decât să aibă la mână o femeie de stirpe regească.

*

Sunt în odaia prinților și mă joc cu prințesa Mary când Harry sosește de la lecția lui de călărie. Vine numaidecât la mine, împingându-și surioara la o parte.

— Ai grijă cum te porți cu Luminăția Sa, îi reamintesc.

Ea chicotește; este o fetiță frumușică și grăsuță.

— Dar unde-i prințesa spaniolă? întreabă el. De ce nu

este aici?

— Pentru că e încă pe drum, îi spun, întinzându-i prințesei Mary o minge viu colorată. (Ea o ia, o aruncă cu grijă în aer și o prinde din nou.) Prințesa Caterina trebuie să facă o călătorie prin țară s-o vadă lumea, și după aceea tu o să mergi s-o întâmpini și o s-o însoțești la Londra. Costumul tău cel nou este gata, și la fel și șaua cea nouă.

— Sper să reușesc să fac totul cum trebuie, spune el sincer. Sper că armăsarul meu o să fie cuminte și că mama o să fie mândră de mine.

Îl iau pe după umăr.

— Ai să reușești, îl liniștesc. Ești un călăreț minunat, vei arăta splendid, iar mama ta este întotdeauna mândră de tine.

Simt cum își îndreaptă umerii micuți. Se și vede într-o tunică din fir de aur, călare pe armăsarul lui.

— Este, întărește el cu vanitatea unui băiețel foarte iubit. Nu sunt eu prințul de Wales, sunt doar al doilea fiu, dar este mândră de mine.

— Cum rămâne cu prințesa Mary? Îl necăjesc eu. Cea mai dragălașă prințesă din lume? Sau cu sora ta cea mare, prințesa Margaret?

— Ele nu-s decât fete, spune el cu dispreț de frate. Cui îi pasă de ele?

*

Veghez ca noile rochii ale reginei să fie bine pudrate, periate și atârinate la locul lor, în garderobă, când Elisabeta intră și închide ușa în urma ei.

— Lasă-ne singure, îi spune răstit garderobierei, și îmi dau seama că ceva este cu adevărat în neregulă, căci regina nu le repede niciodată pe femeile care o slujesc.

— Ce s-a întâmplat?

— E vorba de Edmund, vărul Edmund.

Simt cum mi se înmoaie genunchii la auzul numelui. Elisabeta mă împinge pe un scaun, apoi se duce la fereastră și o deschide larg, așa încât odaia se umple de aer rece și simt cum îmi trece amețeala. Edmund este un Plantagenet, la fel ca noi. E fiul mătușii mele, e duce de

Suffolk și are mare trecere la rege. Fratele lui a fost un trădător, conducând răzvrățiții împotriva regelui în bătălia de la Stoke și a fost ucis pe câmpul de luptă; dar, spre deosebire de el, Edmund de la Pole a fost dintotdeauna extraordinar de loial, mâna dreaptă și prietenul regelui Tudor. Este o desfătare la palat, conducătorul cavalerilor în turnir, un duce Plantagenet chipeș, vajnic și strălucitor, un semn fericit pentru toată lumea că Tudorii și Casa de York trăiesc laolaltă, ca o familie regală iubitoare. Este un membru al celui mai intim cerc al regelui, un Plantagenet aflat în slujba unui Tudor, un colan care a fost întors pe partea cealaltă, o flamură ce fâlfâie pe dos, o nouă roză roșu cu alb, un reper pentru noi toți.

— Arestat? întreb eu, dând glas celei mai mari temeri.

— A fugit, spune ea tăios.

— Unde? întreb eu îngrozită. Vai, Doamne. Unde a plecat?

— La Sfântul împărat Roman Maximilian, să strângă o armată împotriva regelui. (Se îneacă, de parcă i-ar sta vorbele în gât, dar trebuie să mă întreb.) Margaret, spune-mi: n-ai știut nimic despre treaba asta?

Clatin din cap, o iau de mână, mă uit în ochii ei.

— Jură, îmi cere. Jură.

— Nimic. Nici măcar o vorbă. Jur. Nu mi s-a destăinuit.

Tăcem amândouă, cu gândul la cei cărora li se destăinuie de obicei: cumnatul reginei, William Courtenay; vărul nostru Thomas Grey; vărul nostru William de la Pole; vărul meu de-al doilea, George Neville; ruda noastră Henric Bourchier. Suntem o rețea bine documentată, bine cunoscută, de veri și de rude, strâns întrețesută prin căsătorie și prin sânge. Plantagenetii sunt răspândiți în toată Anglia, o familie belicoasă, curajoasă, aparent nesfârșită, plină de băieți ambițioși, bărbați războinici și femei rodnice. Și împotriva noastră – doar patru Tudori: o bătrână, fiul ei nevrinos și moștenitorii lor, Arthur și Harry.

— Ce-o să se întâmple? întreb. (Mă ridic de pe scaun și traversez odaia să închid fereastra.)

Mi-am revenit.

Ea întinde brațele către mine și rămânem îmbrățișate câteva clipe, ca atunci când eram tinere și așteptam,

însăimântate, vești de la Bosworth.

— Nu se mai poate întoarce niciodată acasă, se jelește ea. N-o să-l mai vedem niciodată pe vărul Edmund. Iar spionii regelui o să-l găsească sigur. Acum are în soldă sute de iscoade; oriunde ar fi Edmund, o să-l găsească...

— Și după aceea o să dea de urma tuturor celor cu care a stat de vorbă, profetesc eu.

— Tu n-ai fost printre ei, nu? caută ea să se asigure încă o dată. Apoi, în șoaptă: Margaret, zău, nu și tu?

— Eu nu. Nici măcar o vorbă. Știi că sunt surdă și mută când e vorba de trădare.

— Și după aceea - anul ăsta, sau la anul, sau anul celălalt - o să-l aducă acasă și o să-l omoare, spune ea sec. Vărul nostru Edmund. O să fim nevoite să ne uităm cum merge la eșafod.

Scot un mic geamăt de tulburare. Ne strângem mâinile. Însă în tăcerea așternută, în vreme ce ne gândim la vărul nostru și la eșafodul de pe Dealul Turnului, amândouă știm că am trecut deja peste lucruri și mai rele.

*

Nu rămân pentru nunta regală, plec înaintea tinerilor căsătoriți, la Ludlow, să mă asigur că locul este încălzit și confortabil pentru când vor sosi. În vreme ce regele își întâmpină zâmbitor toate neamurile Plantagenet cu afecțiune excesivă, dezgustătoare, mă bucur că nu sunt la palat la gândul că m-ar fi putut reține cu flecăreala lui fermecătoare în sala de primire, în timp ce iscoadele lui îmi răscolesc odăile. Regele este cel mai periculos când pare fericit, căutând compania curtenilor lui, anunțând jocuri amuzante, îndemnându-ne să dansăm, râzând și făcând turul sălii de banchete în vreme ce afară, pe coridoarele întunecate și pe străzile înguste, iscoadele lui își fac lucrarea. N-oi fi având eu nimic de ascuns față de Henric Tudor, dar asta nu înseamnă că vreau să fiu urmărită.

În orice caz, regele a decis ca tânărul cuplu să vină la Ludlow imediat după nuntă, iar eu trebuie să pregătesc totul pentru ei. Biata fată o să trebuiască să-și trimită acasă majoritatea suitei spaniole și să traverseze țara pe cea mai

cumplită vreme de iarnă, până la un castel aflat la mai bine de două sute de mile depărtare de Londra și la o viață întreagă depărtare de confortul și luxul casei ei. Regele vrea ca Arthur să-și etaleze mireasa, să-i impresioneze pe toți de-a lungul drumului cu noua generație a descendenței Tudorilor. Se gândește la modalități de a consfinți puterea și strălucirea noii dinastii; nu se gândește la tânăra aflată într-o țară străină, căreia îi e dor de mamă-sa.

Castelul Ludlow, Shropshire, iarna anului 1501

Le poruncesc servitorilor de la Ludlow să întoarcă totul cu susul în jos, să frece podelele și să lustruiească zidurile de piatră și după aceea să atârne tapiseriile groase, călduroase. Cumpăr un butoi imens și nou tăiat pe din două de la negustorii de vin, ca să-i servească drept cadă prințesei; verișoara mea, regina, îmi scrie că Infanta se așteaptă să se poată îmbăia zilnic – un obicei bizar, la care nădăjduiesc că va renunța când va simți vânturile reci care mătură turnurile Castelului Ludlow. Pun să se croiască și să fie atârinate draperii noi la patul care va fi al ei – și nădăjduim că prințul își va croi drum către el în fiecare seară. Comand așternuturi noi din olandă de la negustorii de pânzeturi din Londra, iar ei îmi trimit tot ce se poate cumpăra mai bun. Frec podelele și presar ierburi peste ele, așa încât toate încăperile miros îmbătător a fân de vară și a flori de câmp. Curăț coșurile de fum, așa încât focurile pe care le vor face din lemn de măr să ardă cu vioiciune, cer să mi se aducă de prin toate satele din jurul micului castel cea mai bună mâncare: cea mai dulce miere, berea cea mai bună, fructele și legumele care au fost ținute la păstrare de la vremea recoltei, butoaiile cu pește sărat, cărnurile afumate, roțile mari de brânză care se fac atât de bine în această parte de lume. Îi avertizez că o să am nevoie să mă aprovizioneze constant cu vânat proaspăt și că vor trebui să-și taie animalele și găinile și să le trimită la castel. Am la dispoziție toți cei câteva sute de servitori, toate cele douăsprezece șefe de gospodărie se asigură că totul este

cât se poate de pregătit; și apoi aștept, așteptăm cu toții sosirea perechii care reprezintă nădejdea și lumina Angliei și care urmează să trăiască sub ocrotirea mea, să învețe să fie prinț și prințesă de Wales și să zămislească un fiu cât mai repede cu putință.

Privesc spre răsărit, peste acoperișurile de stuf nedeslușite ale orașelului, sperând să zăresc stindardele fluturânde ale gărzii regale înaintând pe drumeagul ud, alunecos, înspre poarta Gladford; văd în schimb un singur călăreț, apropiindu-se în grabă. Îmi dau seama pe dată că aduce vești proaste: primul meu gând este la siguranța rudelor mele Plantagenet, în timp ce-mi arunc pelerina pe umeri și cobor în grabă spre poarta castelului, așa că sunt pregătită, cu inima bătându-mi cu putere, când el cotește în trap din drumul principal pe alea pietruită și sare de pe cal dinaintea mea, îngenunchează și îmi întinde o scrisoare pecetluită. O iau și rup sigiliul. Prima mea teamă este că ruda mea răzvrătită, Edmund de la Pole, a fost prins și m-a denunțat ca părtașă la conspirație. Sunt atât de înspăimântată, încât nu reușesc să deslușesc literele mâzgălite pe coală.

— Ce este? mă răstesc. Care sunt veștile?

— Lady Margaret, îmi pare rău să vă spun că cei mici erau foarte bolnavi când am plecat de la Stourton.

Mijesc ochii la scrisul ilizibil și mă căznesc să citesc scurta scrisoare trimisă de vechilul meu. Îmi scrie că băiatul meu de nouă ani, Henric, a făcut o spuzeală roșie și febră. Arthur, care are șapte ani, este bine, dar se tem că Ursula este bolnavă. Plânge și pare să o doară capul și sigur are febră în momentul în care îmi scrie. Nu are decât trei ani, o vârstă periculoasă pentru un copilăș abia ieșit din pruncie. Nici măcar nu pomenește de bebeluș, de Reginald. Trebuie să presupun că trăiește și că este bine în odaia copiilor. Vechilul meu mi-ar fi spus negreșit dacă pruncul ar fi mort deja, nu-i așa?

— Nu este boala nădușelii, îi spun eu trimisului, pomenind boala cea nouă care a băgat spaima în noi toți, molima care a venit cu armata lui Henric Tudor și care aproape că a șters de pe fața pământului centrul Londrei când s-au strâns să-l întâmpine. Spune-mi că nu e

nădușeala.

Își face cruce.

— Mă rog să nu fie. Nu cred că este. Nimeni nu...

Își curmă vorba. Vrea să spună că nu murise nimeni – dovada că nu este boala nădușelii, care omoară un om sănătos într-o singură zi, pe neașteptate.

— M-au trimis în a treia zi de când se îmbolnăvisese băiatul cel mare, spune el. Rezistase trei zile când am plecat eu. Poate că trăiește...

— Și pruncul Reginald?

— E cu doica lui, la ea acasă, departe de castel.

Îmi citesc propria teamă pe chipul lui palid.

— Și tu? Cum ești, băiete? Niciun semn de boală?

Nimeni nu știe cum se răspândește boala dintr-un loc într-altul. Unii cred că solii o poartă cu ei pe haine, pe hârtia soliei, așa încât tocmai cel care îți aduce un mesaj de avertizare îți aduce și moartea.

— Sunt bine, slavă Domnului, spune el. Nu am spuzeală. Nu am febră. Altfel, nu m-aș fi apropiat de Domnia Voastră, milady.

— Ar trebui să mă duc acasă, spun. (Sunt sfâșiată între datoria față de Tudori și teama pentru copiii mei.) Dă de știre celor de la grajduri că plec într-un ceas și că o să am nevoie de un însoțitor și de un cal de rezervă.

El încuviințează din cap și își conduce calul prin gangul acoperit, intrând în curtea grajdului. Eu merg să le spun doamnelor mele să-mi împacheteze hainele și că una dintre ele va trebui să mă însoțească pe vremea asta friguroasă, căci trebuie să ajungem la Stourton; copiii mei sunt bolnavi și trebuie să fiu cu ei. Scrâșnesc din dinți în timp ce turui ordine în stânga și în dreapta: numărul de ostași din corpul de gardă, mâncarea pe care va trebui s-o luăm cu noi, pelerina unsă cu ulei pe care vreau să mi-o lege la oblânc, în caz că plouă sau ninge, și cea pe care o voi purta pe mine. Nu-mi îngădui să mă gândesc la destinație. Mai presus de orice, nu-mi îngădui să mă gândesc la copiii mei.

Viața este plină de riscuri. Cine știe lucrul ăsta mai bine ca mine? Cine știe mai bine că pruncii mor ușor, că cei mici se îmbolnăvesc din te miri ce, că sângele regesc este groaznic de bolnăvicios, că moartea îmi urmează peste tot

familia, pe Plantageneti, ca un câine negru credincios.

Castelul Stourton, Staffordshire, iarna anului 1501

Îmi găsesc casa cuprinsă de o neliniște febrilă. Toți cei trei copii sunt bolnavi; numai bebelușul, Reginald, nu asudă și nici nu are o spuzeală roșie. Mă duc numaidecât în odaia copiilor. Cel mai mare, Henric, care are nouă ani, doarme dus în patul mare cu polog; fratele lui, Arthur, stă chircit lângă el și câțiva pași mai încolo, fetița mea, Ursula, se zvârcolește în pătuțul ei pe roțile. Mă uit la ei și scrâșnesc din dinți.

La un semn al meu, doica îl întoarce pe Henric pe spate și îi saltă cămașa de noapte. Are pieptul și burta acoperite cu pete roșii, unele contopite; este umflat la față de la spuzeală, iar după urechi și pe gât nu mai are niciun pic de piele normală. Este roșu și umflat peste tot.

— E pojar? o întreb tăios.

— Sau vărsat de vânt, spune ea.

Arthur, care moțăia lângă Henric, plânge puțin când mă vede, iar eu îl iau în brațe din așternuturile încinse și îl pun pe genunchi. Îi simt trupșorul dogorind.

— Mi-e sete, spune el. Sete. (Doica îmi întinde un pahar cu bere slabă, iar el bea trei înghițituri, după care îl împinge în lături.) Mă dor ochii.

— Ținem obloanele trase, îmi spune doica încetișor. Henric s-a plâns că îl dor ochii de la lumină, așa că le-am închis. Sper c-am făcut bine.

— Așa cred, spun. (Propria mea ignoranță mă înspăimântă. Nu știu ce ar trebui făcut pentru copiii ăștia, nici măcar nu știu ce au.) Ce spune doctorul?

Arthur se lipește de mine. Până și ceafa îi dogorăște când i-o sărut.

— Doctorul spune că e probabil pojar și, cu voia Domnului, o să se facă bine toți trei. Zice să avem grijă să le fie cald.

Cu siguranță ne îngrijim să le fie cald. În odaie e înăbușitor de cald: în cămin arde focul și sub fereastră e un

coș plin cu tăciuni aprinși, paturile sunt acoperite cu maldăre de pături și toți cei trei copii nădușesc, roșii la față de căldură. Îl așez pe Arthur la loc în așternuturile lui încinse și mă duc la pătuțul în care Ursula zace fără vlagă și tăcută. Nu are decât trei ani, este o găgălice. Când mă vede, ridică brațul micuț și îmi face semn cu mâna, dar nu vorbește și nu-mi rostește numele.

Mă întorc îngrozită spre doică.

— Nu și-a pierdut mințile! se apără ea. Delirează din pricina fierbințelii. Doctorul spune că, dacă îi scade febra, o să se facă bine. Cântă puțin și scâncește ușor prin somn, dar nu și-a pierdut mințile. Nu încă, în orice caz.

Încuviințez din cap, căznindu-mă să nu mă pierd cu firea în încăperea asta încinsă, unde copiii mei zac de jur-împrejurul meu ca niște leșuri de înecați pe mal.

— Când se întoarce doctorul?

— Trebuie că e pe drum încoace, milady. I-am promis că trimit după el îndată ce ajungeți, să poate sta de vorbă cu Domnia Voastră. Dar jură că o să-și revină. (Doica se uită la fața mea.) Probabil, adaugă ea.

— Și restul casei?

— Vreo doi copii de casă sunt bolnavi. Unul dintre ei era bolnav dinainte să cadă Henric la pat. Și servitoarea care vedea de găini a murit. Dar nimeni altcineva nu s-a molipsit încă.

— Și în sat?

— Nu știu ce e în sat.

Încuviințez din cap. Va trebui să-l întreb pe doctor despre asta; orice îmbolnăvire pe pământurile noastre este responsabilitatea mea. Va trebui să poruncesc la bucătărie să trimită mâncare la casele unde sunt bolnavi, va trebui să mă asigur că preotul merge să-i vadă și că atunci când mor, au bani pentru gropari. Dacă n-au, va trebui să plătesc eu pentru o groapă și o cruce de lemn. Dacă situația se înrăutățește, voi fi nevoită să poruncesc să sape gropi comune în care să îngroape leșurile. Acestea sunt obligațiile care îmi revin în calitatea mea de stăpână a domeniului Stourton. Trebuie să am grijă de toți cei de pe domeniul meu, nu doar de copiii mei. Și, ca de obicei – cum se întâmplă întotdeauna – nu avem nici cea mai vagă idee

ce stârnește boala, cum se lecuiește, când se va muta într-un alt sat năpăstuit și va omorî oameni și-acolo.

— I-ați scris stăpânului? întreb.

Vechilul meu, care așteaptă în pragul ușii deschise, răspunde în locul ei.

— Nu, milady. Știam că îl însoțește pe prințul de Wales, dar nu știm unde anume se aflau pe drum. N-am știut unde să-i trimitem scrisoarea.

— Scrie în numele meu și trimite cartea la Ludlow, spun. Adu-mi-o înainte s-o pecetluiești și s-o trimiți. O să ajungă la Ludlow în câteva zile. Se poate să fi ajuns deja între timp. Dar eu va trebui să rămân aici până când se pun toți pe picioare. Nu pot risca să duc boala prințului de Wales și miresei lui, fie că e pojar sau vărsat de vânt.

— Doamne păzește, spune vechilul, pios.

— Amin, răspunde doica, rugându-se pentru prinț chiar și în timp ce mâna ei adastă pe fruntea încinsă a fiului meu, ca și cum nimic nu ar conta mai mult decât un Tudor.

Castelul Stourton, Staffordshire, primăvara anului 1502

Petrec mai bine de două luni cu copiii mei la Stourton, în timp ce încet, unul după celălalt, scapă de fierbințeala din sânge, de petele de pe piele și de durerea de ochi. Ursula începe să își revină ultima și, chiar și după ce s-a însănătoșit, obosește iute, are toane și își umbrește ochii cu mânuța. Au fost câțiva bolnavi în sat și un copil a murit. Nu se ține nicio serbare de Crăciun și le interzic sătenilor să vină la castel după darurile din a douăsprezecea noapte¹. Toată lumea se tânguie că am refuzat să dau mâncare și vin și mici daruri, dar mi-e frică de molima din sat și mi-e groază că, dacă îi las pe arendași și pe ai lor să vină la castel, o să aducă boala cu ei.

Nimeni nu știe ce a iscat boala, nimeni nu știe dacă a trecut de tot sau dacă nu va reveni odată cu vremea caldă. Suntem la fel de neajutorați în fața ei ca cireada în fața

¹ În Anglia medievală, sărbătoarea marca încheierea unor festivități de iarnă care începeau cu Noaptea Tuturor Sfinților (n.tr.).

epizootiei; tot ce ne rămâne de făcut este să suferim ca niște vite care mugesc și să nădăjduim că ce e mai rău ne ocolește. Când, în fine, ultimul bolnav s-a lecut și copiii din sat se întorc la muncă, mă simt atât de ușurată, încât plătesc să se țină o liturghie în biserica din sat, să aducem mulțumiri că molima pare să ne fi ocolit deocamdată, că am fost cruțați în anotimpul acesta greu de iarnă, chiar dacă în vara asta vânturile calde ne aduc duma.

Abia după ce am stat în fața bisericii și am văzut-o plină cu o enorie nici mai împuștinată, nici mai murdară, nici mai deznădăjduită decât de obicei, abia după ce am străbătut satul călare și am întrebat la fiecare ușă dărăpănată dacă toți ai casei sunt bine, abia după ce m-am asigurat că toți servitorii sunt sănătoși – de la sperietorii de păsări până la vechilul meu – abia atunci știu că pot să-mi las copiii și să mă întorc la Ludlow.

Copiii stau în dreptul ușii de la intrare, să-mi facă semn cu mâna. Doica îl ține în brațe pe pruncul Reginald care îmi zâmbește și flutură din mânuțele grăsuțe. Îmi strigă: „Ma! Ma!”. Ursula își acoperă ochii cu palmele, să și-i ferească de lumina zorilor.

— Stai cum trebuie! îi spun în timp ce mă salt în șa. Ține-ți mâinile pe lângă corp și nu te mai încrunta. Să fiți cuminți, copii, toți patru, și curând o să vin acasă să vă văd.

— Când vii? întreabă Henric.

— La vară, îi spun ca să-l liniștesc.

Adevărul este că nu știu. Dacă prințul Arthur și proaspăta lui mireasă pleacă peste vară în călătorie, alături de suita regală, atunci o să mă întorc la Stourton și o să rămân acolo până la toamnă. Dar cât timp cei doi rămân la Ludlow, sub protecția soțului meu, trebuie să fiu și eu acolo. Nu sunt doar mama acestor copii; am și alte îndatoriri. Sunt stăpâna de la Ludlow și protectoarea prințului de Wales. Și trebuie să joc aceste roluri la perfecție, așa încât să pot ascunde ce m-am născut să fiu: o fată din Casa de York, o Roză Albă.

Le trimit o bezea, dar gândurile mi s-au desprins deja de ei și se concentrează asupra drumului care mă așteaptă. Îi fac semn din cap comisului și mica noastră cavalcadă – șase ostași, vreo doi catâri încărcăți cu lucrurile mele, trei

doamne de onoare călare și un cârd de servitori – pornește pe lungul drum către Ludlow, unde o voi întâlni pentru prima oară pe fata care va fi următoarea regină a Angliei: Caterina de Aragón.

Castelul Ludlow, granița Țării Galilor, martie 1502

Soțul meu mă întâmpină la el în odaie. Lucrează împreună cu doi secretari și sunt hârtii împrăștiate pe toată masa imensă. Când intru, le face semn să plece, își trage jilțul și mă întâmpină cu câte un sărut pe ambii obraji.

— Ai ajuns devreme.

— Drumurile au fost bune.

— Era totul bine la Stourton?

— Da, copiii sunt în sfârșit mai bine, îi spun.

— Bine, bine. Am primit scrisoarea ta. (Pare ușurat; își dorește fii și urmași sănătoși, ca orice bărbat, și se bizuie pe cei trei băieți ai noștri să-i slujească pe Tudori și să ne sporească averea.) Ai luat cina, draga mea?

— Nu încă. O să cinez cu tine. Să mă duc s-o cunosc pe prințesa acum?

— Când ești gata. Vrea să ți-o prezinte chiar el, spune soțul meu, așezându-se înapoi la masă. (Surâde gândindu-se la Arthur în postură de mire.) Insistă să facă el prezentările. M-a întrebat dacă se poate să fii singură când ți-o aduce.

— Prea bine, spun sec.

Nu am nicio îndoială că Arthur și-a dat seama că a mă prezenta tinerei ai cărei părinți au cerut ca fratele meu să fie ucis înainte ca ei să își dea acordul s-o trimită în Anglia este o sarcină ce trebuie tratată cu băgare de seamă. În același timp, știu la fel de bine că acest gând nu-i va fi trecut prin cap soțului meu.

*

O întâmpin după cum a dorit Arthur: fără formalități, singură în sala de primiri a Castelului Warden din Ludlow, o

încăpere mare, lambrisată, aflată chiar sub iatacul ei. În cămin arde un foc strașnic și pereții sunt acoperiți cu tapiserii groase. Nu este splendidul palat de la Alhambra; dar nu este câtuși de puțin sărăcăcios sau stânjenitor. Mă duc la oglinda cu ramă din metal bătut cu ciocanul și îmi potrivesc boneta. Reflexia mă privește nedeslușită; ochii negri, tenul palid și luminos și gura drăgălașă ca un boboc de trandafir – acestea sunt trăsăturile mele cele mai frumoase. Nasul meu lung de Plantagenet este cea mai mare dezamăgire a mea. Îmi îndrept boneta și simt acele împungându-mă prin părul castaniu răsucit într-un coc gros, apoi mă întorc cu spatele la oglindă, căci este o frivolitate pe care ar trebui s-o disprețuiesc, și aștept lângă foc.

După câteva clipe, îl aud pe Arthur bătând la ușă și îi fac un semn din cap doamnei mele de onoare, care îi deschide și iese în timp ce Arthur intră singur, se înclină scurt. Eu îi fac o reverență, apoi ne sărutăm pe obraji.

— Sunt toți trei bine? mă întreabă. Și pruncul?

— Da, slavă Domnului.

Își face cruce grăbit.

— Amin. Și Domnia Ta nu ai luat boala?

— A fost de mirare cât de puțini oameni s-au molipsit de data asta, spun. Am fost foarte binecuvântați. Doar vreo doi săteni și numai doi morți. Pruncul n-a dat niciun semn de boală. Dumnezeu este cu adevărat milostiv.

El încuviințează din cap.

— Pot să o aduc pe prințesa de Wales la Domnia Ta?

Zâmbesc auzindu-l că îi rostește titlul cu atâta grijă.

— Și cum îți priește viața de bărbat căsătorit, Luminăția Ta?

Îmbujorarea bruscă din obrajii lui îmi spune că fata îi place mult și că e stânjenit s-o recunoască.

— Îmi priește, spune el încetișor.

— Vă înțelegeți bine, Arthur?

Îmbujorarea se întetește și îi cuprinde fruntea.

— Este...

Își curmă vorba.

În mod limpede, nu are cuvinte s-o descrie.

— Frumoasă? îi sugerez eu.

— Da! Și...

- Plăcută?
- O, da! Și...
- Fermecătoare?
- Are o... începe el, dar se întrerupe din vorbă.
- Mai bine o văd. În mod limpede, nu poate fi descrisă.
- Ah, protectoarea mea, râzi de mine, dar o să vezi...

lese s-o aducă. Nu mi-am dat seama că o lăsasem să aștepte și mă întreb dacă nu se va simți jignită. La urma urmei, este o Infanta a Spaniei și a fost crescută să ajungă o femeie foarte însemnată.

Când ușa din lemn masiv se deschide, mă ridic și Arthur o însoțește în încăpere, apoi se înclină și iese, închizând ușa. Prințesa de Wales și cu mine rămânem singure.

Primul meu gând este că e atât de fragilă și de grațioasă, încât ai crede că este un portret de prințesă dintr-un vitraliu și nicidecum o fată în carne și oase. Are părul arămiu îndesat cuviincios sub un capișon gros, o talie minusculă strânsă cu un pieptar mare și greoi ca o platoșă și o bonetă înaltă, învăluită în dantelă prețioasă care cade de o parte și de alta și o acoperă ca și cum ar putea-o purta peste chip, ca pe o ferigea de păgână. Îmi face o reverență, cu ochii și chipul plecate, și abia când o prind de mână și ridică privirea observ că are ochi albaștri, strălucitori și un zâmbet draguț și sfios.

Este albă la față de îngrijorare în timp ce îmi rostesc discursul în latină, urându-i bun-venit la castel și scuzându-mă pentru absența mea. O văd cum se uită în jur după Arthur. O văd cum își mușcă buza de jos, ca pentru a-și face curaj, și începe să vorbească înflăcărat. Dintr-odată, rostește singurul lucru pe care nu mi-aș dori să-l aud vreodată, și cu atât mai puțin din gura ei.

— Mi-a părut rău pentru moartea fratelui Domniei Voastre. Foarte rău, spune ea.

Sunt cât se poate de uimită că îndrăznește și să-mi vorbească despre asta, darămite că o face cu sinceritate și compasiune.

— A fost o mare pierdere, spun eu pe un ton stăpânit. Dar, vai, acesta este mersul lumii.

— Mă tem că venirea mea...

Nu suport să-mi ceară iertare pentru crima comisă în

numele ei. O întrerup din câteva vorbe. Biata copilă se uită la mine de parcă ar vrea să mă întrebe cum să mă aline. Mă privește de parcă ar fi gata să mi se prăvălească la picioare și să mărturisească totul ca fiind din vina ei. Găsesc de nesuportat faptul că îmi vorbește despre fratele meu. Nu pot îndura să-i aud numele pe buzele ei, nu pot îngădui ca această conversație să continue, dacă nu vreau să cedez nervos și să îl plâng în fața acestei tinere, a cărei venire i-a provocat moartea. Dacă n-ar fi fost ea, el ar fi în viață. Cum aş putea să vorbesc calm despre toate astea?

Întind mâna s-o țin la distanță, s-o fac să tacă, dar ea mi-o apucă și face o mică reverență.

— Nu este vina voastră, reușesc să îngaim. Și cu toții trebuie să ne supunem regelui.

Ochii ei albaștri sunt scăldați în lacrimi.

— Îmi pare rău, spune ea. Nespus de rău.

— Nu este vina voastră, spun, vrând s-o împiedic să mai rostească vreun cuvânt. Și nu a fost nici vina lui. Nici a mea.

*

Și apoi, în mod straniu, trăim fericiți laolaltă. Curajul de care a dat dovadă când m-a înfruntat și mi-a spus că îi pare rău pentru suferința mea și că și-ar fi dorit s-o poată împiedica, îl văd la ea zi de zi. Îi e îngrozitor de dor de casă; mamă-sa îi scrie rar, și-atunci puțin. Caterina nu e cu mult mai mult decât un orfan într-o țară străină, care trebuie să învețe totul: limba noastră, rânduielile noastre; până și mâncărurile noastre îi sunt străine și câteodată, când ședem împreună după-amiaza și coasem, îi abat gândurile punând-o să-mi spună cum e acasă la ea. Îmi descrie palatul ei, Alhambra, ca pe o nestemată într-o montură reprezentată de o grădină înverzită, aflată în cufărul de comori al castelului din Granada. Îmi povestește despre apa rece ca gheața care curge în fântânile arteziene, captată tocmai de pe crestele cordilierei, și despre soarele arzător care scaldă peisajul, făcându-l de un auriu secetos. Îmi vorbește despre mătăsurile pe care le purta în fiecare zi și despre diminețile leneșe petrecute în sala de baie placată

cu marmură, despre mama ei care împarte dreptate și conduce regatul în sala tronului ca un monarh având puteri egale cu cele ale tatălui ei, și despre hotărârea lor ca autoritatea lor și legea lui Dumnezeu să se întindă în întreaga Spanie.

— Trebuie că toate acestea îți par foarte stranii, îi spun gânditoare, privind pe fereastra îngustă spre locul unde lumina se scurge din peisajul întunecat de iarnă, iar cerul se preschimbă din cenușiu în plumburiu și apoi în negru de fum.

Pe dealuri este zăpadă, iar deasupra văii se îngrămădesc norii, în vreme ce o rafală de ploaie răpăie în ochiurile mici de geam ale ferestrei.

— Trebuie că-ți pare altă lume.

— E ca un vis, îmi spune ea încetișor. Un vis în care totul este diferit și tot speri că ai să te trezești.

Încuviințez tăcut. Știu cum este să descoperi că totul s-a schimbat și că nu te poți întoarce la viața ta de dinainte.

— Dacă n-ar fi Arth... Luminăția Sa, șoptește ea și își pleacă ochii asupra gherghefului. Dacă n-ar fi el, aș fi foarte nefericită.

Îmi pun mâna peste a ei.

— Slavă Domnului că te iubește, îi spun încetișor. Și sper că toți te putem face fericită.

Brusc, înalță chipul și ochii ei albaștri îmi caută privirea.

— Mă iubește cu adevărat, așa-i?

— Nu încape nicio îndoială, îi surâd. Îl știu de mic copil, are un suflet cald și nobil. Este o binecuvântare că voi doi v-ați găsit unul pe celălalt. Ce cuplu de regi o să fiți într-o zi!

Are privirea uimită a unei femei foarte îndrăgostite.

— Și sunt semne? o întreb încetișor. Știi să-ți dai seama dacă aștepți un copilăș, nu? Mama ta sau *duenna* au stat de vorbă cu tine?

— Nu e nevoie să-mi zici nimic; mama mi-a explicat totul, spune ea cu o demnitate înduioșătoare. Știu tot. Și nu sunt semne încă. Dar sunt încredințată că o să avem un copil. Și vreau s-o botez Maria.

— Ar trebui să te rogi pentru un fiu, îi reamintesc. Un fiu pe care să-l botezi Henric.

— Un fiu pe care să-l cheme Arthur, dar mai întâi o fată pe care o s-o cheme Maria, spune ea, de parcă ar ști sigur deja. Maria, după Maica Fecioară, care m-a ajutat să ajung în siguranță aici și care mi-a dăruit un soț care mă iubește. Și după aceea, Arthur – după tatăl lui și după Anglia pe care o vom construi împreună.

— Și cum o să arate țara voastră? o întreb.

Este serioasă; pentru ea, ăsta nu este un joc de copii.

— N-o să se mai dea amenzi pentru delictele minore, spune. Justiția nu ar trebui folosită ca să-i obligi pe oameni să se supună.

Încuviințez cu un semn aproape imperceptibil din cap. Rapacitatea regelui când vine vorba să-și amendeze nobilii – chiar și pe cei care îi sunt prieteni îngenunchindu-i cu dări imense, macină loialitatea supușilor lui. Dar nu pot vorbi despre asta cu moștenitoarea regelui.

— Și fără arestări nedrepte, spune ea în șoaptă. Cred că verii tăi sunt închiși în Turnul Londrei.

— Vărul meu William de la Pole a fost dus în Turn, dar nu i s-a adus nicio învinuire, spun eu. Mă rog să nu fi avut nimic de-a face cu fratele lui Edmund, un răzvrătit care s-a ascuns. Nu știu unde este și nici ce face.

— Nimeni nu se îndoiește de loialitatea Domniei Tale, mă liniștește ea.

— Mă asigur că așa este, spun eu pe un ton îndârjit. Și abia dacă vorbesc cu rudele mele.

Castelul Ludlow, granița Țării Galilor, aprilie 1502

Arthur se străduiește din toate puterile – toți ne căznim s-o înveselim, dar este o iarnă lungă și friguroasă pentru ea pe dealurile de la granița Țării Galilor. Numai luna de pe cer nu i-o făgăduiește: o grădină de legume, importuri de portocale, ca să poată face un soi de dulceață care le place mult în Spania, ulei de trandafiri pentru păr, crini proaspeți – îi jură că o să înflorească până și în locul ăsta. O liniștim mereu că vremea caldă o să vină în curând și că o să fie foarte cald – nu la fel de cald ca în Spania, îi spunem

precaut, dar îndeajuns de cald cât să se plimbe pe afară fără să se înfășoare în straturi peste straturi de șaluri și blănuri și, cu siguranță, într-o zi o să se termine și cu ploaia care nu mai contenește, iar soarele o să se înalțe mai devreme, pe un cer luminos, și noaptea o să se lase mai târziu, și o să poată auzi privighetorile.

Ne jurăm că în mai o să fie soare și îi povestim despre distracțiile și jocurile prostești de Arminden; o să deschidă fereastra în zori și o să fie întâmpinată cu un colind, toți tinerii chipeși o să-i lase nuiiele descojite la ușă și o s-o încoronăm Regina Maiului, și o s-o învățăm să danseze în jurul stâlpului de Arminden.

Dar, în ciuda planurilor și promisiunilor noastre, lucrurile nu stau așa. Luna mai nu este deloc cum i-am promis. Poate că n-ar fi fost niciodată așa cum îi făgăduisem; dar nu vremea ne-a zădărnicit planurile, nici veselie invocată cu ușurătatea unor curteni închiși în palat vreme de luni întregi. N-au fost de vină nici florile, nici peștii care se înmulțeau în apele râului; privighetorile au venit și au cântat, dar nimeni nu le-a ascultat – de vină a fost un dezastru pe care niciunul dintre noi nu și l-ar fi putut închipui.

— E Arthur, îmi spune soțul meu, uitând să înșire nenumăratele titluri ale prințului, uitând să bată la ușa iatacului meu, dând buzna înăuntru, cu chipul schimonosit de îngrijorare. Vino numaidecât. E bolnav.

Șed la oglindă, doamna de onoare stă în spatele meu împletindu-mi părul, boneta este pregătită pe etajeră și rochia pentru ziua respectivă atârnă de armoarul din lemn sculptat, din spatele ei. Sar în picioare, smulgându-i cosița din mână, îmi azvârl pelerina peste cămașa de noapte și înnod în pripă nojițele.

— Ce s-a întâmplat?

— Spune că se simte obosit și-l doar toate, de parcă ar avea friguri.

Arthur nu se plânge niciodată că ar fi bolnav, nu trimite niciodată după doctor. Leșim amândoi cu pași mari din iatac, o luăm pe scări și traversăm coridorul care duce la turnul prințului, apoi urcăm până la iatacul lui aflat tocmai în vârf. Soțul meu găfâie în urma mea pe scara șerpuită, în

vreme ce eu alerg pe treptele de piatră, în cercuri concentrice, ținându-mă de pilonul de piatră rece din centrul spiralei.

— L-ai chemat pe doctor la el? Îi arunc peste umăr.

— Bineînțeles. Dar a ieșit pe undeva. Servitorul lui s-a dus în oraș să-l caute. (Bărbatu-meu se oprește să-și tragă sufletul, cu o mână pe stâlpul de piatră și cu cealaltă pe pieptul care îi saltă de efort.) O să ajungă curând.

Ajungem la iatacul lui Arthur, bat la ușă și intru fără să mai aștept răspunsul. Băiatul este în pat; fața îi lucește de sudoare. E alb la față ca rufăria de pe el, gulerul încrețit al cămășii sale de noapte nici nu se distinge de obrazul tânăr de care stă lipit.

Sunt înspăimântată, dar mă căznesc să n-o arăt.

— Băiatul meu, îi spun încetișor, pe tonul cel mai cald și mai încrezător cu putință. Nu te simți bine?

Își rostogolește capul spre mine.

— Ard doar, îmi spune printre buzele crăpate. Foarte tare. (Le face semn servitorilor.) Ajutați-mă. O să mă ridic și-o să mă așez lângă foc.

Fac un pas în spate și mă uit la ei. Îi trag păturile în lături și îi pun mantia pe umeri, îl ajută să se dea jos din pat. Îl văd cum se strâmbă când se mișcă, de parcă l-ar durea să facă cei doi pași până la scaun, și când ajunge lângă cămin, se așază cu greutate, ca istovit.

— Ești bună să mergi s-o chemi pe Luminăția Sa prințesa? Îmi cere. Trebuie să-i spun că nu pot ieși la plimbare cu ea astăzi.

— Pot să-i spun și eu...

— Vreau s-o văd.

Nu mă cert cu el și cobor scările din turnul lui, traversez coridorul, urc scările turnului prințesei până la iatacul ei și o rog să vină la soțul ei. Este la lecția de dimineață, citind în engleză, încruntându-se deasupra cărții ei. Vine numaidecât, surâzătoare și nerăbdătoare; *duenna* ei, Dona Elvira, o urmează aruncându-mi o privire cruntă, parcă întrebându-mă din ochi: „Ce s-a întâmplat? Ce s-a mai întâmplat în țara asta rece și umedă? Unde ați dat voi, englezii, greș iar?”

Prințesa mă urmează de-a lungul somptuoasei săli de

primire a lui Arthur, unde șase bărbați așteaptă să-l vadă pe prinț. Aceștia se înclină când trece printre ei, schițând câte un mic zâmbet în dreapta și în stânga – o prințesă binevoitoare. Apoi intră în iatacul lui Arthur și veselie i se șterge de pe chip.

— Ți-e rău, iubirea mea? îl întreabă imediat.

El stă ghemuit în scaunul lui de lângă foc; bărbatul meu, chinuit ca un câine neliniștit, stă în picioare în spatele lui. Arthur întinde brațul, s-o împiedică să se apropie, murmurând atât de încet, încât nu pot auzi ce spune. Ea se răsucesc brusc spre mine, iar pe chipul ei se citește groaza.

— Lady Margaret, trebuie să-l chemăm pe doctorul prințului.

— Mi-am trimis deja servitorii să-l caute.

— Nu vreau să faceți caz din pricina mea, spune Arthur imediat.

De când era copil a urât să fie bolnav și să aibă lumea grijă de el. Fratele lui, Harry, savurează atenția și adoră să fie bolnav și răsfățat; dar Arthur se jură mereu că n-are nimic.

Se aude un ciocănit în ușă și o voce anunță:

— A sosit doctorul Bereworth, Luminăția Voastră.

Dona Elvira se duce ea însăși să deschidă ușa și când intră doctorul, prințesa se duce spre el potopindu-l cu un val de întrebări în latină, pe care le rostește prea repede ca el să o înțeleagă. Doctorul îmi cere ajutorul din priviri.

— Luminăția Sa nu se simte bine, spun eu simplu.

Fac un pas în spate și îl vede pe prinț ridicându-se de pe scaun, împleticindu-se din pricina efortului în vreme ce orice urmă de culoare i-a dispărut din obraji. Doctorul se trage în spate când îl zărește pe Arthur, și din privirea lui înspăimântată îmi dau seama pe dată ce gândește.

Prințesa vorbește pe un ton îngrijorat cu *duenna* ei, care îi răspunde șoptind într-o spaniolă repezită. Arthur se uită când la tânăra lui mireasă, când la doctor, iar ochii îi sunt afundați în orbite și pielea i se îngălbenește tot mai tare de la un ceas la altul.

— Vino, îi spun prințesei, apucând-o de braț și conducând-o afară din iatac. Ai răbdare. Doctorul

Bereworth este foarte priceput și îl știe pe prinț de când era copil. Probabil nu este nimic grav. Dacă doctorul Bereworth este îngrijorat, o să trimitem chiar după medicul regelui, la Londra. O să-l punem pe picioare curând.

Chipul ei micuț este umbrit, dar mă lasă s-o împing pe un divan aflat în dreptul ferestrei din sala de primiri și întoarce capul, uitându-se afară la ploaie. Fac semn mulțimii de petiționari să iasă din sala de primiri și ei pleacă, înclinându-se fără tragere de inimă, aruncând priviri fugare către silueta nemișcată de pe divan.

Așteptăm în tăcere până când doctorul își face iarăși apariția. Apuc să văd, înainte să închidă ușa, că Arthur s-a întors în pat și zace sprijinit de perne.

— Cred că ar trebui lăsat să doarmă, spune doctorul.

Mă duc la el.

— Nu este boala nădușelii, îi șoptesc îngrijorată, provocându-l să mă contrazică, aruncând o privire către tânăra încremenită pe divanul de la fereastră. Îmi dau seama că nu îi cer părerea, ci îi interzic să dea glas celei mai mari temeri a noastre. Nu este boala nădușelii. Nu se poate.

— Milady, nu mă pot pronunța.

Îi este groază s-o spună. Nădușeala omoară într-o noapte și o zi, răpind și bătrâni, și tineri, sănătoși și nevolnici, fără deosebire. Este blestemul pe care regele l-a adus cu sine când a intrat mărșăluind în regatul lui cu armata de mercenari care trebuie că au adus-o de prin șanțurile și temnițele Europei. Este năpasta pe care a abătut-o Henric Tudor asupra poporului englez și în primele luni de după bătălie, oamenii spuneau că ea dovedea că spița lui nu va prospera, că domnia care începuse cu cazne se va încheia cu sudoare. Mă întreb dacă această prevestire nu vorbea despre tânărul nostru prinț, mă întreb dacă viața lui plâpândă n-a fost blestemată de două ori.

— Dă, Doamne, să nu fie nădușeala, spune doctorul.

Prințesa traversează sala până în dreptul lui și îi vorbește rar în latină, disperată să-i audă părerea. El o liniștește spunându-i că nu e decât o fierbințeală, că îi poate administra o poțiune și că temperatura prințului va scădea. Îi vorbește pe un ton liniștitor și apoi pleacă, lăsându-mă pe

mine s-o conving că nu-și poate veghea soțul cât timp acesta doarme.

— Dacă plec de lângă el acum îmi juri că ai să stai tot timpul la căpătâiul lui? mă imploră ea.

— O să intru la el chiar acum, dacă ieși și te duci la tine în iatac și citești, sau înveți, sau coși.

— Mă duc! spune ea, ascultătoare dintr-odată. O să mă duc la mine în odaie dacă stai tu cu el.

Eu și *duenna*, Dona Elvira, ne privim drept în ochi, după care ea își urmează protejata afară din încăpere. Eu mă duc la căpătâiul prințului, conștientă că acum i-am jurat și soției lui, și mamă-sii că o să veghez asupra lui, dar că veghea mea este inutilă dacă tânărul atât de palid și de agitat din patul mare cu polog e victima bolii tatălui său și a blestemului mamă-sii.

Ziua trece cu o lentoare chinuitoare. Prințesa se ține de cuvânt și se plimbă prin grădină, învață la ea în iatac și trimite din oră în oră să afle cum se simte soțul ei. Îi răspund că se odihnește, că are în continuare febră mare. Nu-i spun că e din ce în ce mai rău, că se zvârcolește chinuit de vise febrile, că am trimis după doctorul regelui, la Londra, și că-i tamponez fruntea, fața și pieptul cu oțet și apă rece ca gheața, dar nimic nu-l răcorește.

Caterina se duce în capela rotundă din curtea castelului și se roagă în genunchi pentru sănătatea tânărului ei soț. Târziu în noapte, mă uit în jos, de la fereastra turnului lui Arthur, și îi zăresc lumânarea licărind în curtea întunecată și alaiul de femei care o urmează de la capelă spre iatacul ei. Sper că va putea dormi în timp ce eu mă întorc lângă pat și lângă băiatul care dogorăște de febră. Arunc niște săruri purificatoare în foc și mă uit la flăcările care se înalță albăstrui. Îi iau mâna; îi simt palmele asudate și pulsul trepidând sub vârfurile degetelor mele. Nu știu ce să fac pentru el. Nu știu ce se poate face pentru el. Mă tem că nimeni nu-l poate ajuta. În întunericul prelung și înfrigorat al nopții, încep să cred că o să moară.

*

Mănânc micul dejun la el în cameră, dar n-am deloc poftă

de mâncare. Delirează și nu vrea nici să bea, nici să mănânce. Îi pun pe cămărași să-l țină în timp ce îi lipesc cu forța cupa de gură și îi torn bere slabă pe gât până când se îneacă, împroașcă și înghite, apoi îl sprijină la loc pe pernă, iar el se zvârcolește în pat, dogorând tot mai tare.

Prințesa vine la ușa sălii lui de primiri și sunt chemată.

— O să merg să-l văd! N-ai să mă împiedici!

Închid ușa în urma mea și îi înfrunt dârzenia lividă. Are ochii încercănați ca niște violete strivite; n-a închis un ochi toată noaptea.

— Poate fi o boală gravă, spun, fără să dau glas celei mai mari spaime. Nu-ți pot îngădui să mergi la el. Nu mi-aș face datoria dacă te las să intri la el.

— Datoria ta este față de mine! Țipă fiica Isabellei a Spaniei, scoasă din minți de frică.

— Datoria mea este față de Anglia, îi spun încetișor. Și dacă porți un moștenitor al dinastiei Tudor în pântec, atunci datoria mea este față de acel copil și față de tine. Nu-ți pot îngădui să te apropii mai mult de piciorul patului.

Brusc, aproape că se prăbușește.

— Lasă-mă să intru, se roagă ea. Te rog, Lady Margaret, numai lasă-mă să-l văd. O să mă opresc unde-mi spui tu, o să fac cum îmi poruncești, dar pentru numele Fecioarei, lasă-mă să-l văd!

O conduc înăuntru, pe lângă mulțimile care așteaptă și care îi strigă binecuvântări, pe lângă masa așezată pe capre de lemn pe care doctorul și-a amenajat un mic dulap cu ierburi, uleiuri și lipitori care viermuiesc într-un borcan, prin ușa dublă care dă înspre dormitorul unde zace Arthur, liniștit și tăcut, pe pat. Când intră, băiatul deschide ochii negri și primele cuvinte pe care le șoptește sunt:

— Te iubesc. Nu te aproia.

Ea se prinde cu mâinile de stâlpul sculptat de la piciorul patului, ca pentru a se stăpâni să urce în pat, lângă el.

— Și eu te iubesc, îi răspunde ținându-și răsuflarea. O să te faci bine?

El doar clatină din cap și în momentul acela teribil îmi dau seama că nu mi-am onorat promisiunea față de mamă-sa. I-am zis că o să am grijă să nu pățească nimic, dar n-am făcut-o. Din văzduhul iernii, din vântul de la miazăzi - cine

știe cum? – s-a molipsit de blestemul molimei tatălui său, și Milady Mama Regelui va fi pedepsită de blestemul celor două regine. Va plăti pentru ce le-a făcut băieților din Turn și va ajunge să-și vadă nepotul îngropat și, fără îndoială, și pe fiu-său. Fac un pas în față, o cuprind pe prințesă pe după mijlocul subțire și o conduc la ușă.

— O să mă întorc, îi strigă ea în timp ce se îndepărtează fără tragere de inimă. Rămâi cu mine; n-o să te dezamănesc.

Toată ziua ne luptăm pentru el, la fel de stăruitor de parcă am fi infanteriști afundați în noroiul de pe Bosworth Field². Îi aplicăm cataplasme opărite pe piept, îi punem lipitori pe picioare, îi tamponăm fața cu apă rece, îi punem o tigaie cu jar sub șale. Cum zace așa, alb ca un sfânt din alabastru, îl chinuim cu toate leacurile la care ne putem gândi, dar el continuă să asude de parcă ar fi luat foc, și nimic nu-i domolește fierbințeala.

Prințesa se întoarce la el, așa cum a promis, și de data asta îi spunem că este boala fierbințelii și că nu se poate apropia mai mult de pragul iatacului lui. Spune că trebuie să-i vorbească între patru ochi, ne poruncește să ieșim din încăpere și rămâne pe vârfuri, ținându-se de stâlpul ușii, strigându-i peste podeaua presărată cu ierburi. Aud un schimb scurt de jurăminte. El o roagă să-i promită ceva, ea primește, dar îl imploră să se facă bine. O iau de braț.

— Pentru binele lui, îi spun. Trebuie să-l lași.

El s-a ridicat într-un cot și îi zăresc chipul încrâncenat și palid de moarte.

— Promite-mi, îi spune. Te rog. De dragul meu. Promite-mi acum, iubita mea.

Ea strigă „Promit”, de parcă și-ar smulge vorbele din carne, de parcă n-ar vrea să-i împlinească cea de pe urmă dorință, iar eu o trag afară din odaie.

Clopotul de la castel bate de șase. Confesorul lui Arthur îi dă ultimul maslu, iar el se sprijină la loc pe perne și închide ochii.

² Considerată un moment definitoriu în istoria Angliei, Bătălia de la Bosworth Field a fost penultima confruntare din Războiul celor Două Roze, în urma ei Henric Tudor, conte de Richmond, devenind primul monarh din dinastia Tudor (n.tr.).

— Nu, șoptesc. Nu renunța, nu renunța.

Ar trebui să mă rog la piciorul patului, în schimb îmi apăs ochii umezi cu pumnii încheștați și tot ce pot face este să șoptesc „nu”. Nici nu-mi amintesc când am ieșit ultima oară din odaie, când am mâncat sau când am dormit ultima oară, dar nu pot răbda gândul că acest prinț, acest tânăr prinț incredibil de frumos și de dăruit o să moară – și asta, în timp ce se află în grija mea. Nu rabd gândul că trebuie să renunțe la viața lui, la viața lui frumoasă atât de plină de promisiune și de speranță. Nu l-am învățat lucrul în care cred cel mai mult: că nimic nu contează mai mult decât viața însăși, că ar trebui să se agațe de ea.

— Nu, spun. N-o face.

Rugăciunile nu-l pot împiedica să se stingă, lipitorile, ierburile de leac, uleiurile și cenușa inimii de vrăbiuță legată de pieptul lui nu-l pot opri. E mort înainte ca ceasul să bată de șapte. Mă duc la căpătâiul lui și îi îndrept gulerul, așa cum făceam când trăia, îi închid ochii negri, orbi, trăgându-i cuvertura brodată peste piept ca și cum l-aș înveli pentru somn, și îi sărut buzele reci. Șoptesc: „Dumnezeu să te binecuvânteze. Noapte bună, dulce prinț”; apoi trimit după moașe să-l pregătească, iar eu ies din încăpere.

Luminăției Sale Regina Angliei Draga mea verișoară Elisabeta,

Trebuie că ți-au spus deja, așa că aceasta este o scrisoare între noi două: de la femeia care l-a iubit ca o mamă la mama care nu l-ar fi putut iubi mai mult. A înfruntat moartea curajos, așa cum fac bărbații din neamul nostru. Suferința i-a fost scurtă și a murit cu credință.

Nu-ți cer să mă ierți că n-am izbutit să-l salvez, pentru că eu nu mi-o voi ierta niciodată. N-a existat nicio clipă vreun semn că ar fi fost altceva decât boala fierbințelii și nu e leac pentru asta. Nu trebuie să te învinovățești, n-a fost niciun semn că ar fi fost blestemat. A murit ca un băiat iubit, de pe urma bolii pe care armatele tatălui lui au adus-o fără să știe în țara asta amărâtă.

O s-o aduc pe văduva lui, prințesa, la Londra. Este o femeie tânără și are inima frântă. Ajunseseră să se iubească unul pe celălalt și pierderea ei este imensă.

Așa cum este și a ta, draga mea.

Și a mea.

Margaret Pole

Castelul Ludlow, granița Țării Galilor, vara anului 1502

Regina, verișoara mea, trimite litiera ei în care văduva să facă lungul drum până la Londra. Caterina călătorește uluită și mută și în fiecare seară se duce la culcare în tăcere. Știu că se roagă să nu se mai trezească a doua zi. O întreb, așa cum sunt obligată să fac, dacă crede că ar putea fi grea, iar ea scutură din cap furioasă auzind întrebarea ca și cum aş tulbura intimitatea iubirii ei.

— Dacă ești grea și pruncul este băiat, atunci va fi prinț de Wales și, mult mai târziu, rege al Angliei, îi spun cu blândețe, ignorându-i furia nestăpânită. Ai devenit o femeie la fel de importantă ca Lady Margaret Beaufort, care și-a creat un titlu propriu: Milady Mama Regelui.

Abia găsește puterea să vorbească:

— Și dacă nu sunt?

— Atunci ești prințesa-văduvă, iar prințul Harry devine prinț de Wales, îi explic. Dacă nu ai niciun fiu care să moștenească titlul, atunci acesta îi revine prințului Harry.

— Și când moare regele?

— Cu voia lui Dumnezeu, ziua aceea nu va veni multă vreme de acum încolo.

— Amin. Dar când se va întâmpla?

— Atunci prințul Harry devine rege, iar soția lui – oricare ar fi ea – va fi regină.

Se întoarce cu spatele la mine și se duce la cămin, dar nu înainte să zăresc expresia de dispreț care-i traversează chipul când îl pomenesc pe fratele mai mic al prințului Arthur:

— Prințul Harry! exclamă.

— Trebui să accepți poziția pe care ți-o dă Dumnezeu în viață, îi reamintesc eu încetisor.

— N-o accept.

— Luminăția Ta, ai suferit o pierdere imensă, dar trebuie

să-ți accepți soarta. Dumnezeu ne cere tuturor să ne acceptăm soarta. Poate că Dumnezeu poruncește să te resemnezi, îi sugerez.

— În niciun caz, spune ea neînduplecat.

Palatul Westminster, Londra, iunie 1502

O las pe Prințesa Văduvă de Wales, cum trebuie să i se zică acum, la Durham House³, pe Strand⁴, iar eu mă duc la Westminster, unde palatul este în doliu. Străbat coridoarele cunoscute, până la odăile reginei. Ușile sălii ei de primiri sunt larg deschise, iar încăperea este plină de mulțimea obișnuită de curteni și de petiționari, dar toată lumea este abătută și vorbește în șoaptă, și mulți poartă o panglică neagră la surtuc.

Îmi croiesc drum printre ei, făcând semn din cap spre câțiva cunoscuți; dar nu mă opresc. Nu vreau să trebuiască să spun iar: „Da. Este o boală cu o evoluție foarte rapidă. Da, am încercat și acel leac. Într-adevăr, a fost o lovitură teribilă. Da, prințesa este sfâșiată de durere. Da, este tragic că nu există niciun copil”.

Ciocănesc la ușa interioară și Lady Katherine Huntly îmi deschide și se uită la mine. Este văduva pretendentului executat odată cu fratele meu, așadar între noi nu e vreo iubire prea mare. Se trage în spate, iar eu trec pe lângă ea fără un cuvânt.

Regina stă în genunchi dinaintea pupitrului ei de rugăciune, cu chipul întors spre crucifixul aurit și cu ochii închiși. Îngenunchez lângă ea, îmi plec capul și mă rog la Dumnezeu să-mi dea tărie să-i vorbesc mamei prințului despre pierderea acestuia.

Ea oftează și îmi aruncă o privire.

— Te așteptam, spune ea încetișor.

Îi iau mâinile într-ale mele.

— N-am cuvinte să-ți spun cât de rău îmi pare.

³ Somptuos palat episcopal construit în jurul anului 1345 (n.tr.).

⁴ Drum principal care lega centrul administrativ și comercial al Londrei de Palatul Regal Westminster (centrul politic al țării) (n.tr.).

— Știu.

Îngenunchem, cu mâinile împreunate în tăcere, ca și cum nimic altceva n-ar mai trebui spus.

— Prințesa?

— Foarte tăcută. Foarte tristă.

— Nicio șansă să fie grea?

— Ea zice că nu.

Verișoara mea încuviințează din cap, ca și cum n-ar fi sperat la un nepot care să înlocuiască fiul pe care l-a pierdut.

— Nu e lucru pe care să nu-l fi încercat... încep eu.

Ea îmi pune delicat o mână pe umăr.

— Știu că ai avut grijă de el așa cum ai fi avut grijă de ai tăi. Știu că l-ai iubit din pruncie. Era un prinț de York adevărat, era roza noastră albă.

— Încă îl avem pe Henric, spun eu.

— Da. (Se sprijină de umărul meu ca să se ridice în picioare.) Dar Harry nu a fost crescut să ajungă prinț de Wales sau rege. L-am răsfățat, mă tem. Este nestatornic și trufaș.

Sunt atât de surprinsă s-o aud spunând un singur cuvânt de rău despre fiul ei iubit, încât pe moment nu-i pot răspunde.

— Poate să învețe... îngaim. O să crească.

— N-o să ajungă să fie niciodată un al doilea prinț Arthur, spune ea, ca și cum și-ar măsura profunzimea pierderii. Arthur a fost fiul pe care l-am născut pentru Anglia. Oricum, Domnul fie lăudat, îmi pare că sunt din nou grea.

— Da?

— E încă devreme, dar mă rog să fie așa. Ar fi o mare alinare, așa-i? Un alt băiat?

Are treizeci și șase de ani, este prea în vârstă să mai treacă o dată prin chinurile facerii.

— Ar fi minunat, zic, căznindu-mă să zâmbesc. Dumnezeu îi ocrotește pe Tudori, le arată îndurare după sacrificiu.

Mă duc cu ea la fereastră și amândouă ne uităm afară, la grădinile strălucitoare și la oamenii care joacă bile pe pajiștea de dedesubt.

— A fost un băiat atât de scump, și a venit atât de

repede după nunta noastră, ca o binecuvântare. Și era un prunc atât de fericit – îți amintești, Margaret?

— Îmi amintesc, spun eu scurt.

N-o să-i spun că mă mâhnește senzația că am uitat atâtea, că anii petrecuți alături de el mi s-au prelins printre degete, ca și cum n-ar fi fost decât niște zile înșorite neinteresante. A fost un băiat atât de fericit, și fericirea nu este memorabilă.

Nu plânge, cu toate că își șterge întruna lacrimile de pe obraji, cu dosul palmelor.

— Regele o să-l trimită pe Harry la Ludlow? întreb. Dacă soțul meu trebuie să fie tutorele altui prinț, atunci și eu va trebui să am grijă de el și nu cred că aș putea suporta să văd un alt băiat, nici măcar pe Harry, în locul prințului Arthur.

Ea clatină din cap.

— Milady a interzis acest lucru. Spune că băiatul va sta cu noi, la palat. Va fi educat aici și instruit pentru noua lui chemare sub ochii ei, sub supravegherea noastră constantă.

— Și prințesa văduvă?

— Se va întoarce acasă, în Spania, bănuiesc. Nu are de ce să mai stea aici.

— Așa este, biata copilă, consimt eu, gândindu-mă la fata cu chipul palid aflată în palatul cel mare.

*

O vizitez pe prințesa Caterina înainte să mă întorc acasă la Castelul Stourton. Este prea tânără să fie lăsată singură, înconjurată doar de companioni plătiți – *duenna* ei cea severă și doamnele ei de onoare, confesorul ei și servitorii – în palatul frumos, cu imense grădini terasate care se întind până jos, la fluviu. Mi-aș dori s-o ia în apartamentele reginei de la palatul regal, în loc s-o lase aici, să se gospodărească singură.

S-a făcut și mai frumoasă în lunile de doliu, tenul ei translucid contrastând cu bronzul părului. A mai slăbit și asta îi face ochii albaștri să pară mai mari pe chipul ei în formă de inimă.

— Am venit să-mi iau rămas-bun, îi spun căznindu-mă să par veselă. Mă duc acasă la Stourton și îmi închipui că și tu vei porni în curând înapoi către Spania.

Se uită în jur, ca pentru a se asigura că nu ne aude nimeni; însă doamnele ei sunt mai departe, iar Dona Elvira nu vorbește englezește.

— Nu, nu plec acasă, spune ea cu îndârjire calmă.

Aștept să-mi dea o explicație. Îmi aruncă un zâmbet fulgerător, poznaș, care îi înseninează chipul trist.

— Nu plec, repetă. Așa că nu te uita așa la mine. Nu plec.

— Nu ai de ce să mai rămâi aici, îi reamintesc.

Mă ia de braț ca să-mi poată vorbi în șoaptă în timp ce înaintăm de-a lungul coridorului, departe de doamnele de onoare, iar țacănitul condurilor pe podeaua din lemn ne maschează cuvintele.

— Nu, te înșeli. Aici e ceva pentru care să rămân. I-am făgăduit lui Arthur pe patul lui de moarte că voi sluji Anglia așa cum m-am născut și am fost crescută s-o fac, spune ea încet. L-ai auzit și tu spunând „Promite-mi acum, iubita mea” – au fost ultimele vorbe pe care mi le-a spus. O să-mi țin cuvântul dat atunci.

— Nu poți rămâne.

— Ba pot, și în cel mai simplu mod cu putință. Dacă mă căsătoresc cu prințul de Wales, o să redevin prințesă de Wales.

Sunt mută de uluire, dar apoi îmi regăsesc cuvintele:

— Nu se poate să-ți dorești să te măriți cu prințul Harry, enunț eu un lucru limpede ca lumina zilei.

— N-am încotro.

— Asta este făgăduiala pe care i-ai făcut-o prințului Arthur?

Ea încuviințează din cap.

— Nu se poate să-și fi dorit să te măriți cu fratele lui mai mic.

— Ba asta și-a dorit. Știa că doar așa aș deveni prințesă de Wales și regina Angliei, iar el și cu mine aveam multe planuri și conveniserăm multe lucruri. Era conștient că domnia Tudorilor nu seamănă cu felul în care a domnit Casa de York. Voia să fie un rege care să reprezinte ambele case. Voia să cârmuiască drept și cu bunăvoință. Își dorea

să ajungă să câştige respectul oamenilor, nu să-i supună cu forţa. Ne făcuserăm planuri. Când a ştiut că o să moară, şi-a dorit să fac ce puseserăm împreună la cale – chiar dacă el nu mai putea. O să-l îndrum şi o să-l instruiesc pe Harry. O să-l transform într-un rege destoinic.

— Prinţul Harry are multe calităţi, încerc eu să-mi aleg cu grijă cuvintele. Dar nu este şi nu va fi niciodată prinţul pe care l-am pierdut. Este fermecător şi energic; este curajos ca un pui de leu şi gata să-şi slujească familia şi ţara... (Şovăi.) Dar este aidoma smălţului, draga mea. Străluceşte la suprafaţă, sclipeşte; dar nu este aur pur. Nu este ca Arthur, care era veritabil până în măduva oaselor.

— Chiar şi aşa, o să mă căsătoresc cu el. O să-l fac mai bun decât este.

— Luminăţia Ta, draga mea, tatăl lui o să-i caute o partidă strălucită, o altă prinţesă. Iar părinţii tăi vor căuta să-ţi aranjeze şi ție un al doilea mariaj.

— Atunci rezolvăm două probleme dintr-un foc. Şi, în plus, în felul acesta regele va evita să-mi plătească renta de văduvă. O să-i placă treaba asta. Şi o să primească şi restul dotei mele. O să-i convină. Şi menţine alianţa cu Spania, pe care şi-a dorit-o atât de mult, încât...

Îşi curmă vorba.

— Şi-a dorit-o atât de mult, încât l-a ucis pe fratele meu de dragul ei, termin eu fraza în şoaptă. Da, ştiu. Dar tu nu mai eşti Infanta Spaniei. Ai mai fost măritată. Nu este acelaşi lucru. Tu nu eşti aceeaşi.

Se îmbujorează.

— Va fi acelaşi lucru. O să fac eu să fie acelaşi lucru. O să spun că sunt fecioară şi că mariajul nu s-a consumat.

Îcnesc.

— Luminăţia Ta, nu te-ar crede nimeni...

— Dar nimeni n-o să întrebe vreodată! afirmă ea cu tărie. Cine ar îndrăzni să-mi tăgăduiască spusele? Dacă spun eu aşa ceva, aşa trebuie să fie. Iar tu ai să mă susţii, ca prietenă ce-mi eşti, nu-i aşa, Margaret? Fiindcă fac asta pentru Arthur şi tu l-ai iubit la fel de mult cât l-am iubit şi eu. Dacă tu nu negi ce spun, atunci nimeni nu-mi va pune spusele la îndoială. Toată lumea va vrea să creadă că mă pot mărita cu Harry, nimeni n-o să ia la întrebări servitorii şi

însoțitoare, să audă ce spune gura lumii. Niciuna dintre doamnele mele n-ar răspunde la o întrebare venită de la o iscoadă englezească. Dacă tu nu spui nimic, nimeni altcineva n-o va face.

Sunt atât de uluită de saltul acesta de la alean la uneltire, încât nu fac decât să icnesc și să mă uit la ea. Pe chip i se citește îndârjirea neabătută și strânge din dinți.

— Nu poți face asta, crede-mă.

— O s-o fac, spune ea înverșunată. Am făgăduit. O s-o fac.

— Luminăția Ta, Harry este un copil...

— Nu crezi că știu asta? Cu atât mai bine. Țsta este motivul pentru care Arthur era atât de hotărât. Harry trebuie instruit. Harry va fi îndrumat de mine. Voi fi sfetnicul lui. Știu că este un băiețel trufaș și răsfățat. Dar îl voi transforma în regele care trebuie să fie.

Sunt pe punctul de a o contrazice, dar brusc o văd în ea pe regina care ar putea deveni. Va fi extraordinară. Fata asta a fost crescută de la vârsta de trei ani să ajungă regina Angliei. Se pare că va fi regina Angliei, oricât i s-ar împotrivi norocul.

— Nu știu cum e mai bine, spun eu șovăitor. Dacă aș fi în locul tău...

Ea clatină din cap, zâmbind.

— Lady Margaret, dacă ai fi tu în locul meu, te-ai întoarce acasă în Spania și ai spera să-ți duci zilele în liniște și siguranță, pentru că ai învățat să te ții departe de tron; ai fost crescută cu frică de rege – orice rege. Dar eu am fost crescută să fiu prințesă de Wales și după aceea, regina Angliei. Nu am de ales. Mi-au spus „prințesa de Wales” de când eram în leagăn! Nu pot pur și simplu să-mi schimb numele acum și să mă ascund din calea destinului meu. Trebuie să fac ce i-am făgăduit lui Arthur. Trebuie să mă ajuți.

— Jumătate de palat a văzut când ați fost băgați în pat împreună, în noaptea nunții voastre.

— O să spun că n-a fost în stare, dacă trebuie.

İcnesc auzind cât este de hotărâtă.

— Caterina! Doar nu i-ai face vreodată numele de rușine?

— Nu este o rușine la adresa lui, spune ea îndârjită. Este

o rușine la adresa oricui mă întrebă. Știu ce a însemnat el pentru mine și ce am însemnat eu pentru el. Știu cum m-a iubit și ce am însemnat unul pentru celălalt. Dar nimeni altcineva nu trebuie s-o știe. Nimeni altcineva n-o s-o afle vreodată.

Văd câtă patimă nutrește încă pentru el.

— Dar *duenna* ta...

— N-o să spună nimic. Nu vrea să se întoarcă în Spania cu marfa stricată și cu dota pe jumătate cheltuită. (Se întoarce către mine și îmi adresează zâmbetul ei cutezător, ca și cum are să fie ușor.) Și o să am un fiu cu Harry, promite ea. Așa cum am sperat Arthur și cu mine. Și o fată pe care o s-o cheme Maria. Ai să te îngrijești de copiii mei pentru mine, Lady Margaret? Nu vrei să ai grijă de copiii pe care Arthur și-a dorit să-i am?

Ar fi fost mai înțelept din partea mea să tac, deși ar fi trebuit să-i spun că femeile trebuie să-și schimbe numele și să-și înfrângă propria voință, deși aș fi putut să-i spun că destinele sunt pentru bărbați.

— Da, spun fără tragere de inimă. Da. Vreau să am grijă de copiii pe care i-ai făgăduit lui Arthur. Vreau să fiu guvernanta Mariei. Și n-o să spun niciodată nimic despre tine și Arthur. N-am știut nimic sigur, nici măcar nu eram acolo în noaptea nunții voastre și, dacă ești cu adevărat hotărâtă, atunci n-o să te trădez. N-o să am nicio părere.

Ea își pleacă fruntea și îmi dau seama că se simte profund ușurată auzindu-mi hotărârea.

— O fac pentru el, îmi reamintește. De dragul lui. Nu din ambiție personală, nici măcar de dragul părinților mei. El mi-a cerut-o și o s-o fac.

— O să te ajut, îi făgăduiesc. De dragul lui.

Castelul Stourton, Staffordshire, toamna anului 1502

Dar nu pot face multe pentru ea. Nu mai sunt soția tutorelui prințului de Wales, pentru că nu mai există un palat al prințului de Wales sau o casă regală de Wales. Prințul cel nou - Harry - este considerat prea valoros să fie

trimis de lângă ai lui. În vreme ce verișoarei mele, regina, i se umflă pântecul și toată lumea spune că pruncul o să fie băiat, singurul lor moștenitor în viață, Harry este crescut la Palatul Eltham, de lângă Greenwich, împreună cu surorile lui – Margaret și Mary – și, deși este un băiat de unsprezece ani voinic și viguros, îndeajuns de mare să-și preia îndatoririle de moștenitor al coroanei, îndeajuns de mare încât să aibă propriul sfat și să învețe de la ei să ia decizii chibzuite, Milady Mama Regelui cere să fie ținut acasă, la fel ca surorile lui, stăpân adorat și răsfățat peste regatul odăii copiilor.

Are parte de cei mai buni preceptori, de cei mai pricepuți muzicieni și de cei mai abili călăreți, care să-l învețe toate artele și meșteșugurile demne de un tânăr prinț. Mamă-sa, verișoara mea, se asigură că va ajunge om instruit și încearcă să-l învețe că un rege nu poate face tot timpul numai după capul său; însă Milady stăruie că nu trebuie expus niciodată vreunui pericol.

Nu se poate apropia niciodată de un bolnav, în odăile lui trebuie făcut curat în permanență, trebuie să se afle întotdeauna sub supravegherea unui medic. Trebuie să călărească bidivii minunați, dar aceștia trebuie dresați de comisul lui, care să garanteze că sunt neprimejdioși pentru călărețul lor cel mai iubit. Se poate antrena la țință, dar nu poate înfrunta niciodată un adversar în turnir. Poate vâsli pe fluviu, dar niciodată dacă stă să plouă. Poate să joace tenis, deși nimeni nu-l bate niciodată, i se îngăduie să cânte și să compună muzică, dar nu trebuie niciodată să se aprindă, să se încingă sau să se epuizeze. Nu este învățat să stăpânească, nu îl învață nici măcar să se strunească pe sine. Băiatul, care este deja cocolit și răzgâiat, a rămas singura punte către viitor a Tudorilor. Dacă ar fi să-l piardă, ar pierde toate lucrurile pentru care s-au luptat, pentru care au uneltit și au muncit. Fără un fiu și moștenitor care să-i urmeze regelui Tudor, nu există nicio dinastie Tudor, nicio Casă Tudor. Odată cu moartea fratelui lui, Harry a devenit unicul fiu și moștenitor. Nu-i de mirare că-l înfășoară în hermină și-i aduc totul pe tipsii din aur.

Nu poate face un pas fără ca ei să fie conștienți că este singurul lor băiat. Neamul Tudorilor este atât de puțin

numeros: regina noastră, pe care o așteaptă chinurile facerii, un rege care suferă de gâlci și care nu poate trage aer în piept fără să-l doară, mama lui vârstnică, două fete și un singur băiat. Sunt puțini și plăpânzi.

Și nimeni nu bagă de seamă, dar noi, Plantagenetii din Casa de York, suntem atât de numeroși. Ni se spune neamul dracului și, într-adevăr, ne înmulțim în draci. Avem mulți moștenitori, în frunte cu vărul meu Edmund, care câștigă din ce în ce mai mulți adepți și tot mai multă putere la curtea împăratului Maximilian, cu fratele său Richard și grămezi de rude și de veri. Sângele Plantagenet este fertil; au botezat familia după *Planta genista*, tufișul de grozămă, care e veșnic înflorit, crește peste tot, și în cel mai potrivit sol. Nu poate fi smuls din rădăcini și, chiar dacă îi dai foc, o să prospere și o să crească iarăși primăvara viitoare, galben ca aurul, chiar dacă are rădăcinile înfipite în cărbunele cel mai negru.

Se zice că atunci când îi tai capul unui Plantagenet, altul proaspăt o să crească în loc. Ne tragem din Fulk de Anjou, care a fost soțul unei stime a apei. Noi avem întotdeauna o duzină de urmași. Dar dacă Tudorii îl pierd pe Harry, nu au cu ce să-l înlocuiască, în afară de pruncul pe care verișoara mea îl poartă în pântecul jos și greu și care îi alungă culoarea din obraji și o face să-i fie greață în fiecare dimineață.

De vreme ce Harry este atât de unic, de vreme ce este singurul lor moștenitor prețios, trebuie însurat, iar ei cedează ispitei bogăției spaniole, momiți de puterea Spaniei și de comoditatea prezenței Caterinei, care așteaptă, supusă și îndatoritoare, un cuvânt în palatul ei din Londra. L-l promit pe Harry de soț, așa că lucrurile se întâmplă după voia ei. Izbucnesc în râs când bărbatul meu se întoarce de la Londra și îmi dă vestea, iar el se uită la mine nedumerit și mă întreabă ce găsesc atât de amuzant.

— Mai spune-o o dată! îi cer.

— Prințul Harry i-a fost promis de bărbat prințesei văduve de Wales, repetă el. Dar nu văd ce este atât de caraghios în treaba asta.

— Pentru că își pusese în minte să obțină lucrul ăsta, și n-am crezut niciodată că se vor învoi, îi explic.

— Ei bine, mă surprinde că au acceptat. Trebuie să obțină o dispensă și să negocieze o înțelegere, și după aceea nu se pot căsători mulți ani de acum încolo. Aș fi crezut că și-ar fi dorit doar ce e mai bun pentru prințul Harry, nu pe văduva fratelui lui.

— De ce nu, dacă mariajul nu s-a consumat? Îndrăznesc eu.

El se uită la mine.

— Asta spun spaniolii, toată curtea vorbește. N-am dezmințit, deși aveam și eu ochi la Ludlow. Nu cunosc adevărul și n-am știut ce să spun. (Pare rușinat.) N-am știut ce ar dori să audă Milady Mama Regelui. Până când nu-mi spune ea, n-o să zic nimic.

Castelul Stourton, Staffordshire, februarie 1503

Regina Elisabeta, verișoara mea, s-a rugat să poarte în pântec un alt băiat, s-a rugat ca blestemul pe care l-a rostit când era o fetișcană de șaptesprezece ani să nu fie decât vorbe în vântul rece, s-a rugat ca spița Tudorilor să nu se stingă. Dar i-a venit sorocul și a născut o fată, o fată nefolositoare, iar pe ea a costat-o viața și a murit și copilul.

— Îmi pare rău, îmi spune plin de blândețe bărbatul meu, în vreme ce scrisoarea sigilată cu ceară neagră își răsfiră panglicile negre din satin în mâna lui. Îmi pare rău. Știu cât de mult ai iubit-o.

Clatin din cap. Nu știe cât de mult am iubit-o, iar eu nu-i pot spune. Când eram mică și lumea mea a fost distrusă aproape în întregime de triumful Tudorilor, ea a fost acolo, palidă și înfricoșată ca și mine, dar hotărâtă ca noi, Plantagenetii, să supraviețuim, hotărâtă să ne înfruptăm din prada Tudorilor, să conducem curtea Tudorilor, hotărâtă să ajungă regină, iar Casa de York să conducă în continuare Anglia, chiar dacă asta însemna să se mărite cu invadatorul.

Când eu eram moartă de frică și nu mă puteam dumiri ce să fac pentru a-l apăra pe fratele meu de regele cel nou și de mamă-sa, Elisabeta a fost cea care m-a liniștit, care mi-a

făgăduind că ea și mama ei ne vor păzi. Elisabeta a fost cea care le-a ținut calea străjerilor din garda regală când au venit să-l aresteze pe frățiorul meu, Teddy, și Elisabeta s-a jurat că n-o să-l ia. Elisabeta a fost cea care a stăruit pe lângă bărbatul ei iar și iar, implorându-l să-l elibereze pe Teddy; tot Elisabeta m-a îmbrățișat și a plâns cu mine atunci când, în cele din urmă, regele și-a făcut curaj să comită actul acela odios și să-l ucidă pe fratele meu, Teddy, pentru delictul de a fi Edward Plantagenet, de a-și purta numele – numele nostru, numele pe care eu și Elisabeta îl împărtășeam.

— Vrei să vii cu mine la înmormântare? mă întreabă Richard.

Nu cred c-aș putea îndura. I-am îngropat fiul și acum trebuie să o îngrop și pe ea. Unul a murit din pricina molimei Tudorilor, celălalt din pricina ambiției Tudorilor. Familia mea plătește un preț mare să-i mențină pe Tudori în siguranță pe tron.

— Vor să fii și tu acolo, se răstește soțul meu, ca și cum asta ar tranșa definitiv chestiunea.

— O să vin, spun.

Pentru că a tranșat-o.

Palatul Westminster, Londra, primăvara anului 1503

Milady Mama Regelui stabilește cum trebuie să se desfășoare funeraliile unei regine, așa cum prezidă peste toate marile ceremonialuri de la curte. Sicriul Elisabetei este tras pe străzile Londrei de opt cai negri, urmați de două sute de sărmani care poartă candelă aprinse. Îmbrăcată în negru, merg în urma sicriului alături de doamnele ei de onoare, în vreme ce domniile de la curte merg călare în urma noastră, înveșmântați în mantii negre, cu glugile trase pe cap, pe străzi presărate cu torțe aprinse și pline de oameni cerniți, tocmai până la Westminster Abbey.

Londra iese pe stradă pentru prințesa de York. Londra i-a iubit întotdeauna pe cei din Casa de York și, așa cum

Înaintează în urma sicriului ei, o șoaptă mă urmează pe strada pietruită: „A Warwick”, ca o binecuvântare, ca un îndemn. Țin ochii și capul plecate, ca și cum n-aș auzi strigătul de luptă al bunicului meu.

Regele nu este aici; a plecat în amonte, la frumosul palat pe care l-a ridicat pentru ea, Richmond; a intrat în iatacul din inima palatului și a încuiat ușa, ca și cum n-ar suporta să trăiască fără ea, ca și cum n-ar îndrăzni să vadă ce prieteni i-au mai rămas acum, că prințesa din Casa de York s-a dus. Întotdeauna a jurat că nu ea i-a adus Anglia, că a cucerit-o prin propriile forțe. Acum ea s-a dus, iar el înțelege ce înseamnă cu adevărat propriile lui forțe: ce prieteni are, ce îi rămâne fără ea; poate vedea cât de în siguranță se simte printre ai ei.

Nu iese din întuneric și însingurare înainte de mijlocul primăverii, și atunci încă poartă doliu pentru ea. Mamă-sa, Milady, îi poruncește să-și încheie doliul însingurat, îl ajută să se pună pe picioare, iar sir Richard și cu mine suntem la curte la cererea ei, așezați printre cavaleri și doamnele lor, în marea sală de ospete. Spre surprinderea mea, regele traversează încăperea și, când mă ridic să îi fac o reverență, mă conduce de la masa doamnelor, într-un alcov aflat în spatele sălii.

Îmi ia mâinile într-ale lui.

— Ai iubit-o la fel de mult ca mine, știu asta. Nu pot crede că nu mai este, spune el simplu.

Arată ca un bărbat rănit de moarte. Pe chip i s-au întipărit noi cute de suferință; chipul lui cenușiu arată că este epuizat de mâhnire. Pungile de sub ochi trădează un bărbat care a plâns noapte de noapte, în loc să doarmă, și stă puțin adus de spate, ca pentru a-și alina durerea din piept.

— Nu pot să cred, repetă el.

Nu am vorbe de alinare, pentru că-i împărtășesc pierderea și sunt încă uluită de moartea ei neașteptată. Toată viața mea, verișoara mea Elisabeta mi-a fost alături, o prezență constantă plină de iubire. Nu pot să cred că nu mai este.

— Dumnezeu este...

— De ce să fi vrut Dumnezeu s-o ia? A fost cea mai

destoinică regină pe care ar fi putut-o avea Anglia! A fost cea mai bună soție pe care aș fi putut-o avea.

Nu spun nimic. Bineînțeles că a fost cea mai destoinică regină pe care ar fi putut-o avea Anglia; se trăgea din propria familie regală a Angliei, care a domnit cu mult înainte ca el să dea greș la Milford Haven. Ea nu a venit cu o armată bolnavă și nu și-a cules coroana dintr-o tufă de măracini; era de-a noastră, născută și crescută să fie prințesă englezoaică.

— Și copiii mei! exclamă el, uitându-se spre ei.

Harry a fost așezat lângă tatăl lui pe timpul cinei, iar acum stă lângă tronul gol, aplecat deasupra farfuriei, fără să mănânce nimic. Pentru el a fost cea mai cruntă lovitură pe care o poate primi un copil; mă întreb dacă o să-și revină vreodată. Mamă-sa l-a iubit cu un calm statornic pe care favoritismul înflăcărat al bunică-sii nu l-a putut înfrânge. Elisabeta l-a văzut așa cum era – un băiețel foarte înzestrat și fermecător – dar i-a ținut dinainte o imagine a ceea ce trebuie să fie: propriul lui stăpân. Doar intrând în odaia lui de copil îi arăta că nu e de ajuns să fii centrul atenției; orice prinț are parte de asta din naștere. În schimb, îi cerea să fie cinstit cu sine, să-și înfrângă trufia lăudăroasă, să se pună în pielea altora, să deprindă milostenia.

Surorile lui, Margaret și Mary, îngrozitor de pierdute fără ea, stau așezate lângă bunica lor, Milady Mama Regelui, iar Caterina, prințesa spaniolă, stă lângă ele. Îmi simte privirea și înalță ochii, adresându-mi un zâmbet fulgerător, de nepătruns.

— Cel puțin au avut parte de o copilărie alături cu ea, spun. O mamă care i-a iubit cu adevărat. Cel puțin Harry a avut o copilărie înconjurată de dragostea mamei lui.

El încuviințează din cap.

— Măcar atât, spune el. Eu măcar am avut parte de niște ani alături de ea.

— Este o pierdere imensă și pentru prințesa văduvă, remarc eu precaut. Regina ținea foarte mult la ea.

Îmi urmărește privirea. Caterina ocupă un loc de cinste, însă prințesele cele mici nu vorbesc cu ea, așa cum ar trebui să facă niște surori. Margaret, care are treisprezece

ani, stă întoarsă cu spatele și șușotește cu sora ei mai mică, Mary, cu capul apropiat de al ei. Caterina pare stingheră la masa regală, de parcă ar fi acolo din mila cuiva. Uitându-mă mai atent, văd că e palidă și neliniștită și din când în când aruncă o privire spre locul aflat mai încolo la masă, unde Harry se holbează prostește la farfurie, ca și cum ar vrea să surprindă privirea prințului.

— De fiecare dată când vine la palat, este tot mai frumoasă, spune regele încet, fixând-o cu privirea, fără să-și dea seama că remarca lui mă supără, ca o insultă la adresa durerii. O să fie o frumusețe. Întotdeauna a fost o fetiță drăguță, dar acum devine o tânără deosebită.

— Într-adevăr, spun eu încordată. Și când va avea loc nunta ei cu prințul Harry? Privirea lui piezișă îmi dă fiori, ca și cum în încăpere ar fi pătruns brusc un curent de aer rece. Are un aer poznaș, ca prințul Harry când este prins furând prăjituri din bucătărie, entuziasmat și spăsit în același timp, știind că a fost neascultător, sperând că se poate folosi de farmecul lui ca să iasă basma curată, conștient că nimeni nu-i poate refuza nimic.

— Este prea devreme. (Îl văd cum se hotărăște să nu-mi împărtășească ce l-a făcut să zâmbească.) Este prea devreme să mă pronunț.

*

Milady Mama Regelui mă cheamă în odăile ei înainte ca sir Richard și cu mine să plecăm spre Stourton. E plin de oameni care așteaptă favoruri și ajutor. Regele a început să amendeze dur lumea pentru delikte minore și mulți merg la Milady să ceară îndurare. Având în vedere că ea ține socotelile casei regale împreună cu regele și se lăfăie în profiturile rezultate de pe urma amenzilor, majoritatea petiționarilor pleacă nemulțumiți și mulți dintre ei chiar mai săraci decât au venit.

Milady știe prea bine că fiul ei va stăpâni peste Anglia numai atâta vreme cât poate scoate o armată pe câmpul de luptă și că armatele se hrănesc cu averi. Ea și fiul ei lucrează constant la fondul de război, strângând bani așa încât răzmerița pe care o așteaptă cu teamă să nu-i prindă

descoperiți.

Îmi face un gest grăbit, chemându-mă lângă ea, iar doamnele ei se ridică pline de tact de la locurile lor și se îndepărtează, așa încât să putem vorbi în taină.

— Ai fost la Castelul Ludlow cu tânărul cuplu, prințul și prințesa? remarcă Milady fără niciun preambul.

— Da.

— Ai luat masa cu ei în fiecare zi?

— Aproape în fiecare zi. Nu am fost acolo la sosirea lor, dar după aceea am locuit la castel, cu ei.

— I-ai văzut împreună, ca soț și soție.

Îmi dau seama cu înfrigurare că nu știu unde bate cu șirul acesta de întrebări și că Milady vorbește întotdeauna cu un scop.

— Desigur.

— Și n-ai băgat de seamă niciodată ceva care să te facă să crezi că n-ar fi căsătoriți în vorbă și în faptă.

Sovăi.

— Luam masa cu ei seară de seară, în sala cea mare. Îi vedeam în public. Erau un cuplu devotat în public, spun.

Ea tace și îi simt privirea dură ca pe un pumn în față.

— Au fost cununați și s-au culcat împreună, spune ea sec. Nu încape nicio îndoială.

Mă gândesc la Arthur în timp ce îi smulgea prințesei făgăduiala, făgăduiala lui de pe patul de moarte, că o să se recăsătorească și o să ajungă regina Angliei. Cred că aceasta a fost intenția și dorința lui. Îmi amintesc că aș fi făcut orice pentru Arthur; cred că aș face și acum orice pentru el.

— Bineînțeles, nu am de unde să știu ce se petrecea în iatacul Luminăției Sale, spun. Dar mi-a mărturisit mie și altora că mariajul nu se consumase.

— O, așa zici tu? observă Milady, ca și cum subiectul ar fi lipsit de interes.

Trag aer în piept.

— Da.

— De ce? întreabă ea. De ce ai spune așa ceva?

Încerc să ridic din umeri, dar mi-i simt prea încordați.

— Este doar ce am observat. Doar ce mi-a ajuns la ureche.

Încerc să vorbesc pe un ton nonșalant, dar mi s-a tăiat răsuflarea.

Se năpustește asupra mea cu atâta furie, că mă trag în spate văzându-i chipul mânios.

— Ce ai observat! Ce ți-a ajuns la ureche! E ce ați născocit toate trei - *duenna* ei, Infanta Spaniei și cu tine - muieri afurisite, ca să provocați căderea casei mele și distrugerea fiului meu! Știi asta! Te știi! Îmi doresc ca fata aia să nu fi pus niciodată piciorul în țara asta! Nu ne-a adus decât nenorocire!

Se așterne tăcerea; toți se holbează la mine, întrebându-se îngroziți ce am făcut s-o supăr pe Milady. Cad în genunchi, iar inima îmi bubuie în urechi.

— Iertați-mă, Luminăția Voastră. Nu am făcut nimic, n-aș face niciodată nimic împotriva Domniei Voastre sau a fiului vostru. Nu înțeleg.

— Spune-mi un lucru, îmi scuipe ea. Știi neîndoielnic, nu-i așa, că prințul Arthur și prințesa văduvă au fost amanți. Ai văzut semnele de netăgăduit ale faptului că s-au culcat împreună. Sub acoperișul tău a fost condus în iatacul ei, o dată pe săptămână, nu-i așa? Așa poruncisem și așa s-a făcut? Sau îmi spui că nu mi-ai dat ascultare și că nu au fost băgați împreună în pat în fiecare săptămână?

Abia pot vorbi.

— Vi s-a dat ascultare, șoptesc. Bineînțeles că v-am dat ascultare. A fost condus în iatacul ei în fiecare săptămână.

— Deci, spune ea puțin mai calmă. Deci recunoști măcar atâta lucru. S-a dus la ea în iatac. Asta știm. Nu tăgăduiești asta.

— Dar dacă au fost sau nu amanți, nu pot spune, zic eu.

Glasul îmi este atât de stins, încât mă tem că n-o să mă poată auzi și cumva va trebui să găsesc curajul să vorbesc din nou.

Dar are auzul ascutit și puterea ei de înțelegere funcționează ca o capcană.

— Deci îi ții partea, spune ea. Îi susții afirmația ridicolă cum că soțul ei a fost neputincios vreme de patru luni, cât a durat căsnicia. Deși era tânăr și sănătos, iar ea era nevasta lui. Deși la vremea aceea ea n-a spus nimănui nimic. Deși nu s-a plâns niciodată. Nici măcar n-a pomenit despre asta.

I-am promis prințesei Caterina ajutorul și sunt legată de ea. L-am iubit pe Arthur și îl aud șoptindu-i: „Făgăduiește-mi!”. Rămân în genunchi, cu capul plecat, și mă rog să treacă această încercare.

— Nu pot spune, repet. Mi-a spus că nu era nicio șansă să fi rămas grea. Am înțeles că spunea că nu erau amanți. Că nu fuseseră niciodată amanți.

I-a trecut furia; culoarea i se scurge din obraji, este albă la față de parcă ar fi pe punctul să leșine. O doamnă se repede s-o susțină, dar se trage la loc când îi întâlnește căutătura cruntă.

— Îți dai seama ce faci, Margaret Pole? mă întreabă Milady pe un ton înghețat. Îți dai seama cu adevărat ce spui?

Mă las pe călcâie și îmi dau seama că îmi țin mâinile împreunate sub bărbie, ca și cum m-aș ruga pentru îndurare. Clatin din cap.

— Iertați-mă, Luminăția Voastră, nu înțeleg ce vreți să spuneți.

Milady se apleacă și îmi șuieră în ureche, așa încât să nu poată auzi nimeni altcineva. Este atât de aproape, încât îi simt pe obraz răsuflarea mirosind a vin de Malvoisie.

— N-o ajuți pe mica ta prietenă să se mărite cu prințul Harry, dacă ăsta era planul tău. O vâri pe târfulița aia spaniolă în patul socrului ei!

Cuvântul „târfuliță”, auzit din gura lui Milady, este la fel de șocant precum ideea.

— Cum? Socrul ei?

— Da.

— Regele?

— Fiul meu, regele. (Glasul îi tremură de neputință.) Fiul meu, regele.

— Acum vrea să se însoare cu prințesa văduvă?

— Bineînțeles că vrea! (Glasul îi este chinuit de scăzut și îi simt dogoarea furiei în păr, în ureche.) Pentru că în felul ăsta nu trebuie să-i plătească moștenirea cuvenită ca văduvă, în felul ăsta păstrează dota pe care a adus-o cu ea și poate cere și restul, în felul ăsta menține o alianță cu Spania împotriva dușmanului nostru, Franța. În felul ăsta obține o nuntă ieftină, cu o prințesă care se află deja la

Londra, și de la ea obține un alt copilaș, un alt fiu și moștenitor. Și în felul ăsta – își lasă vorba în aer, gâfâind ca un câine hăituit – se dedă la desfrâu cu fata. Un desfrâu incestuos. L-a ispitit cu ochii ei nerușinați, afurisiți. L-a stârnit cu dansurile ei, se plimbă cu el, şușotesc împreună, îi zâmbește și îi face reverențe când îl vede, îl ispitește, o să-l târască după ea în iad.

— Dar este logodită cu prințul Harry.

— Spune-i ei asta, în timp ce atârnă la brațul tatălui prințului și se freacă de el!

— Nu se poate însura cu nora lui, spun, complet năucită.

— Neghioabo! se răstește ea. Nu are nevoie decât de o dispensă de la papă. Și o va obține, dacă ea continuă să spună, așa cum o face neconținut, că mariajul nu s-a consumat. Dacă prietenii ei o susțin, așa cum faci tu. Iar minciuna ei – căci știu că este o minciună – îmi azvârle fiul în păcat și casa în ruină. Această minciună ne va distruge. Și tu o spui în numele ei. Ești la fel de rea ca ea. N-o să uit niciodată asta. N-o s-o iert niciodată. N-o să ți-o iert niciodată!

Nu sunt în stare să spun nimic. Mă uit la ea cu gura căscată.

— Vorbește! îmi poruncește. Spune că a fost cununată și că a cunoscut bărbat.

Fără să rostesc un cuvânt, scutur din cap.

— Dacă nu vorbești, o să fie mai rău de tine, mă avertizează.

Plec capul. Nu spun nimic.

Castelul Stourton, Staffordshire, toamna anului 1504

Sunt iarăși grea și aleg să rămân la Castelul Stourton în timp ce bărbatul meu cârmuiește Țara Galilor de la Ludlow. Vine acasă să mă vadă și este mulțumit de modul în care mă îngrijesc de pământuri, de cămin și de educația copiilor mei.

— Dar trebuie să fim cu băgare de seamă cu banii, îmi reamintește el. (Ședem în odaia vechilului de la Stourton,

cu catastifele în care se trec veniturile din arenze împrăștiate de jur-împrejur.) Trebuie să fim foarte chibzuiți, Margaret. Cu patru copii și încă unul pe drum, trebuie să ne păzim mica avere. Toți vor avea nevoie să-și facă un rost în lume, iar Ursula o să aibă nevoie de o dotă mulțumitoare.

— Numai de ți-ar acorda regele mai multe pământuri, spun. Dumnezeu este martor că-l slujești bine. De fiecare dată când judeci o pricină, îi trimiți lui amenda. Trebuie că-i aduci mii de lire și niciodată n-ai păstrat un bănuț pentru tine, cum fac ceilalți.

El ridică din umeri. Bărbatu-meu n-are stofă de curtean. Nu s-a dus niciodată la rege să-i ceară bani, tot timpul i s-a plătit cea mai mică feudă pe care Tudorii s-au gândit că o s-o accepte. Și, în plus, în sipetele regale intră tot mai mult, și tot mai puțin iese din ele. Henric Tudor i-a răsplătit pe toți cei care l-au slujit la Bosworth în primii ani ai domniei lui, și de atunci ia cu japca înapoi pământurile pe care le-a acordat cu atâta mărinimie în acele prime zile zbuciumate. Orice trădător se trezește cu casa confiscată, și cel mai neînsemnat delincvent se trezește zapciit de banii de amendă. Până și cel mai mărunț delict vine cu obligația de a plăti numaidecât, și totul – de la sarea de pe masă până la berea de la han – e dijmuit.

— Poate vorbești cu Milady când mergem data viitoare la palat, sugerez. Toți ceilalți sunt mai bine răsplătiți decât tine.

— Nu poți s-o rogi tu?

Clatin din cap. Nu i-am povestit niciodată bărbatului meu scena groaznică petrecută în apartamentele lui Milady. Cred că lucrurile s-au întâmplat așa cum și-a dorit ea – n-am mai auzit vorbindu-se despre o căsătorie între rege și prințesa văduvă – dar nu va uita și nici nu va ierta niciodată faptul că n-am depus mărturie după cum îmi dicta ea.

— Nu am prea mare trecere la ea, spun tăios. Nu cu un văr ca Edmund, care face înconjurul Europei strângând o armată împotriva lor. Nu cu alți doi veri – William de la Pole, care se află încă în Turn, și William Courtenay, care tocmai a fost arestat.

— Nu li s-a adus nicio învinuire, îmi atrage el atenția.

— Dar nici eliberați nu sunt.

— Atunci nu poți să scazi cheltuielile aici? mă întreabă sir Richard enervat. Nu-mi place să mă duc la ea. Nu e o femeie la care să te duci cu jalba cu inima ușoară.

— Mă străduiesc. Dar, cum spui și tu, avem patru copii și încă unul pe drum. Toți trebuie să aibă cai și preceptori. Toți trebuie hrăniți.

Schimbăm priviri enervate. Eu gândesc: e atât de nedrept! Nu are voie să mă critice. M-a luat de nevastă, o tânără de neam regesc, i-am dăruit copii – dintre care trei fii – și nu m-am lăudat niciodată cu numele sau cu descendența mea. Nu i-am reproșat niciodată că m-a coborât la statutul de soție de cavaler mărunț, când eu m-am născut prințesă și moștenitoarea averii Warwick. Nu m-am plâns niciodată că n-a încercat în niciun fel să obțină repunerea mea în posesia titlului și a averii mele; am jucat rolul de Lady Pole și am gospodărit două conace mici și un castel, nu miile și miile de acri care erau ale mele de drept.

— O să mărim arenda pentru toți arendașii, spune el tăios. Și o să le spunem că trebuie să suplimenteze cota pe care o trimit la castel din propriile ferme.

— Și-așa abia pot plăti, remarc eu. De când cu noile amenzi ale regelui și cu noul bir regal.

El ridică din umeri.

— N-o să aibă încotro, spune el simplu. Regele o cere. Sunt vremuri grele pentru toată lumea.

Mă retrag pentru naștere gândindu-mă cât de grele sunt vremurile și întrebându-mă de ce stau lucrurile așa. Curtea regilor de York era renumită pentru bogăție și risipă, cu șirul ei nesfârșit de distracții și de petreceri, de partide de vânătoare, de turniruri și de festivități. Eu aveam zece verișoare de neam regesc și toate erau splendid îmbrăcate și înzestrate și au fost măritate avantajos. Cum se explică faptul că aceeași țară care îi turna aur în poală lui Edward al IV-lea și îl împărțea unei familii uriașe nu poate găsi suficienți bani să plătească amenzile și dările unui singur om, Henric Tudor? Cum este cu puțință ca o familie alcătuită din doar cinci persoane să aibă nevoie de atât de mulți bani, când toți Plantagenetii și rudele lor din neamul Rivers la un loc se veseleau cu mult mai puțin?

Bărbatul meu spune că va rămâne la Castelul Stourton

pe durata lăuziei mele, să mă întâmpine când voi ieși din izolare. Nu-l pot vedea cât sunt în retragere, desigur, dar îmi trimite mesaje vesele în care îmi spune că a vândut o parte din recolta de fân și că a pus să taie un porc pentru petrecerea de botez a micuțului.

Într-o seară, îmi trimite un bilețel scurt scris de mână.

M-a luat cu fierbințeală și mă odihnesc la pat. Le-am interzis copiilor să vină să mă vadă. Fii veselă, nevastă.

Nu simt decât enervare. N-o să fie nimeni care să-l supravegheze pe vechil când verifică arenzile de Sfântul Mihail, nici să strângă taxele de ucenicie de la tinerii care încep lucrul pătrarul ăsta. Caii o să înceapă să mănânce din fânul strâns și nimeni nu se va asigura că nu li se dă prea mult. Nu ne permitem să cumpărăm fân, trebuie să-l porționăm ca să ne ajungă toată iarna. Nu pot face altceva decât să blestem ghinionul că eu sunt izolată, iar bărbatul meu, bolnav într-un moment ca ăsta. Știu că vechilul nostru, John Little, este un om cinstit, dar sărbătoarea Sfântului Mihail este unul dintre momentele de căpătâi pentru gospodărirea profitabilă a pământurilor noastre, iar dacă eu sau sir Richard nu ne uităm peste umărul lui să verificăm fiecare cifră pe care o trece în catastif, începe să fie mai neatent sau, mai rău, mai indulgent cu arendașii, iertându-i de datorii de mult scadente sau lăsând să se adune arenzile neplătite.

Două seri mai târziu, primesc un alt bilet de la sir Richard.

Mi-e mult mai rău și trimit după doctor. Dar copiii sunt sănătoși, slavă Domnului.

E ceva neobișnuit ca sir Richard să fie bolnav. A luat parte la multe campanii pentru Tudori, pentru ei a bătut călare trei regate și un principat pe orice vreme. Îi răspund:

Ești foarte bolnav? Ce zice doctorul?

Nu primesc niciun răspuns de la el și a doua zi dimineață o trimit pe doamna mea de companie, Jane Mallett, la cămărașul bărbatului meu, să întrebe dacă se simte bine.

De îndată ce intră în odaia mea de naștere, îmi dau seama după chipul ei uluit că veștile sunt proaste. Îmi lipesc palma de umflătura pântecului meu, unde copilașul meu stă înghesuit ca o scrumbie într-un butoi. Îi simt orice

mișcare în pântecul meu încordat și, dintr-odată, îl simt cum încremenește, ca și cum ar aștepta, ca și mine, să audă vești proaste.

— Ce s-a întâmplat? întreb și glasul mi-e aspru de îngrijorare. Ce s-a întâmplat, de te-ai albit așa la față? Vorbește, Jane. Mă înspăimânți.

— E vorba de stăpân, spune ea simplu. De sir Richard.

— Știi asta, neghioabo! Am ghicit și eu atâta lucru. E grav bolnav?

Face o reverență, ca și cum deferența ar putea atenua lovitura.

— E mort, milady. A murit azi-noapte. Îmi pare nespus de rău că trebuie să vă dau eu vestea... S-a prăpădit. Stăpânul s-a prăpădit.

*

Faptul că trebuie să rămân izolată înaintea nașterii face totul mult mai greu de suportat. Preotul vine la ușă și îmi șoptește vorbe de alinare prin crăpătură, ca și cum și-ar încălca jurămintele de celibat dacă mi-ar vedea chipul pătat de lacrimi. Medicul îmi spune că febra l-a dovedit pe sir Richard, în ciuda vigoriei lui impresionante. Avea patruzeci și șase de ani; o vârstă înaintată, dar era puternic și activ. Nu au fost nici boala nădușelii, nici vărsatul de vânt, nici pojarul, nici frigurile și nici focul Sfântului Anton⁵. Doctorul îmi înșiră o listă atât de lungă de boli care ar fi putut fi, dar n-au fost, încât îmi pierd răbdarea și îi spun că poate pleca și îi cer să-l trimită la mine pe vechil; și îi poruncesc, șoptind prin deschizătura ușii, să se asigure că se fac toate rânduielile cuvenite, că sir Richard este depus în sicriu pe treptele altarului din biserica din Stourton și că este privegheat cum trebuie. Trebuie trase clopotele și toți arendașii trebuie să primească de pomană bani, lumea venită la înmormântare trebuie să poarte panglică neagră, iar sir Richard trebuie îngropat cu toate onorurile care i se cuvin – dar totul cât se poate de ieftin.

⁵ Boală provocată de consumul de cereale contaminate cu cornul secarei (n.tr.).

Apoi îi scriu regelui și mamei lui, Milady, și le spun că vajnicul lor slujitor, soțul meu, a murit în slujba lor. Nu le atrag atenția că a murit lăsându-mă aproape fără niciun ban, cu patru copii de neam regesc pe care n-am cu cei crește și cu încă unul pe drum. Milady Mama Regelui va înțelege foarte bine. Va ști că trebuie să mă ajute numaidecât cu o donație în bani, și apoi să-mi ofere niște pământuri în plus, să mă întrețin pe mine și pe copiii mei, acum că nu mai putem conta pe soldele ce îi reveneau în urma muncii lui din Țara Galilor sau a celorlalte demnități pe care le deținea. Sunt ruda lor, fac parte din vechea dinastie regală, nu au încotro și vor trebui să se asigure că duc o viață decentă și că-mi pot hrăni și îmbrăca pruncii și slujitorii.

Trimit după cei doi copii mai mari, băieții mei, băieții pe care va trebui să-i cresc singură. O s-o las pe guvernantă să le spună Ursulei și lui Reginald că tatăl lor s-a dus în rai. Însă Henric are doisprezece ani, iar Arthur zece, și trebuie să afle de la mama lor că tatăl lor a murit și că de acum încolo nu ne avem decât pe noi; va trebui să ne ajutăm unii pe ceilalți.

Băieții intră foarte tăcuți și neliniștiți, plimbându-și privirea prin odaia de naștere întunecată cu neliniștea încărcată de superstiția specifică băieților în creștere. Doar este tot iatacul meu, unde au mai fost de sute de ori, numai că acum ferestrele sunt acoperite cu tapiserii, să nu intre lumina și umezeala, focuri mici ard în căminele aflate într-un capăt și într-altul al odăii și în aer plutește un miros stăruitor de la ierburile despre care se zice că ajută la naștere. La icoana în ramă de argint a Fecioarei Maria, de pe perete, arde o candelă și împărtășania este așezată la vedere, într-un chivot. Un pat îngust pentru naștere este așezat la piciorul patului meu mare cu polog, și funiile amenințătoare legate de doi dintre stâlpii de jos, de care să mă țin când mi-o veni sorocul, o bucată de lemn în care să-mi înfig dinții, un brâu sfințit cu care să-mi încing mijlocul. Băieții iau aminte la toate astea cu ochi mari, înspăimântați.

— Am vești proaste pentru voi amândoi, le spun răspicat.

Nu are niciun rost să încerc să le dau vestea cu

delicatețe. Toți ne naștem să suferim, toți ne naștem să pierdem. Băieții mei sunt fiii unei roșt care a făcut întotdeauna negoț din belșug cu moartea, atât împrăștiind-o, cât și primind-o.

Henric mă privește neliniștit.

— Ești bolnavă? mă întreabă. Copilașul e bine?

— Da. Nu sunt vești proaste legate de persoana mea.

Arthur își dă seama pe dată. Întotdeauna a priceput repede și a vorbit repede.

— Atunci e tata, spune el simplu. A murit tatăl meu, milady?

— Da. Îmi pare nespun de rău să vă spun. (Iau mâna rece a lui Henric într-a mea.) Acum tu ești capul acestei familii. Ai grijă să-ți îndrumi frații și sora cum se cuvine, să ne aperi averea, să-l slujești pe rege și să eviți ranchiuna.

Ochii negri i se umplu de lacrimi.

— Nu pot, spune el cu glas tremurat. Nu știu cum.

— Pot s-o fac eu, se oferă Arthur. Pot s-o fac eu.

Clatin din cap.

— Nu poți. Tu ești al doilea fiu, îi reamintesc. Henric este moștenitorul. Sarcina ta este să-l ajuți și să-l sprijini, să-l aperi dacă trebuie. Iar tu poți face orice, Henric. Eu o să te sfătuiesc și o să te îndrum, și o să găsim o cale să facem ca familia asta să ajungă departe ca avere și ca măreție - dar nu prea departe.

— Nu prea departe? repetă Arthur.

— Măreață sub un rege măreț, spune Henric, demonstrând, așa cum crezusem, că este destul de matur să-și facă datoria și îndeajuns de înțelept să știe că ne dorim să prosperăm, dar nu într-atât încât să stârnim invidie.

*

Abia după ce băieții mei au plâns puțin și au plecat, găsesc răgazul să îngenunchez dinaintea pupitrului meu de rugăciune, să îmi plâng bărbatul și să mă rog pentru sufletul lui veșnic. Nu mă îndoiesc că o să mergă în rai, deși va trebui să găsim undeva bani să plătim liturghii. A fost un om bun, loial ca un câine Tudorilor, credincios ca un

câine mie. Blând, așa cum un bărbat puternic care nu vorbește mult este adesea față de copiii lui, de servitori și de arendași. Nu m-aș fi putut îndrăgosti niciodată de el; dar i-am fost întotdeauna recunoscătoare și m-am bucurat să-i port numele. Acum, că e mort și n-o să-l mai văd niciodată, știu că îi voi duce lipsa. Mi-a fost alinare, și scut, și un soț blând – iar calitățile astea sunt rare.

*

Aduc pe lume un băiețel – un fiu care nu-și va cunoaște niciodată tatăl. În momentele de slăbiciune, după ce mi-l pun în brațe, mă trezesc plângând deasupra căpșorului acoperit cu puf. Acesta este ultimul dar pe care mi-l va mai face vreodată soțul meu, acesta este ultimul copil pe care îl voi avea vreodată. Aceasta este ultima mea șansă să iubesc un inocent care depinde de mine, așa cum mi-am iubit fratele care depindea de mine. Îi sărut căpșorul umed și simt cum bățăile inimii se întetesc. Acesta este ultimul meu prunc, și cel mai scump. Mă rog la Dumnezeu să-l pot proteja.

Am voie să ies din izolare să mă rog la noua lespede comemorativă inscripționată *Sir Richard Pole*, pusă sub o fereastră din biserița noastră. Regele îmi trimite o donație de o sută cincizeci și șapte de galbeni pentru haine de înmormântare pentru mine și toți arendașii; drămuți cu grijă, acoperă și costul praznicului de după înmormântare, ba chiar și o mare parte din cheltuielile pentru lespedea comemorativă. Îl chem pe vechilul nostru, John Little, la mine, să-i spun că sunt mulțumită de ce a izbutit.

— Și Luminăția Sa regele v-a dat dezlegare să împrumutați o sută douăzeci de galbeni din moștenirea fiului vostru, spune el. Așa că o să trecem cu bine de Crăciun, măcar.

— O sută douăzeci de galbeni? repet.

Este un ajutor; dar nu e chiar un dar demn de un prinț. Nu este o sumă generoasă. Tudorii vor trebui să se străduiască mai tare, dacă vor să ne fie cald.

Estimp, toți banii se scurg în sensul greșit: de la noi la ei. Băieții mei trebuie să devină pupili regali, fiindcă tatăl lor a

murit când ei erau încă mici. Este un dezastru pentru mine și pentru familie. Toate câștigurile de pe urma domeniului se vor duce la rege, fiind vărsate în vistieria regală până când fiul meu devine bărbat și poate intra în posesia moștenirii lui – sau a ceea ce va mai fi rămas din ea, după ce va fi fost stoarsă de vistieria regelui. Dacă regele vrea să taie și ultimul copac rămas în picioare pentru chereștea, poate s-o facă. Dacă vrea să taie toate vitele de pe islaz, nimeni nu-l poate împiedica. Tot ce-mi pot opri este dota de văduvă, o treime din arenzi și din profituri – doar o sută douăzeci de galbeni tot anul! Regele Henric îmi oferă un împrumut din ceea ce a fost cândva în întregime al meu; nu mă pot simți recunoscătoare.

— O sută douăzeci de galbeni ne ajung numai până la Crăciun. Și ce se întâmplă după aia? Îmi întreb vechilul.

El doar mă privește. Știe că nu mă aștept să-mi poată răspunde. Știe că nici eu n-am niciun răspuns. Știe că nu există răspuns.

Castelul Stourton, Staffordshire, primăvara anului 1505

Crăciunul vine și trece fără să dăm vreun ospăț pentru arendași, iar de a Douăsprezecea Noapte le dăm doar copiilor niște daruri cât se poate de mărunte. Anunț că încă purtăm doliu după bărbatul meu, dar în sat lumea șușotește că nu așa se fac lucrurile și că era mai bine pe vremuri, când bunul cavaler sir Richard porunea să se țină un ospăț zdravăn pentru ai casei și pentru toți arendașii și își amintea că astea sunt luni de frig și de foamete și că o cină îndestulătoare îi ajută pe cei care au multe guri de hrănit. Mai zic și ar trebui să se trimită de la castel lemn de foc gratis.

Sugarului, Geoffrey, îi merge foarte bine cu doica lui, dar mă trezesc întrebându-mă când poate fi înțărcat, căci este o cheltuială atât de mare s-o ținem și pe ea în odaia copiilor. Nu îl pot concedia pe preceptorul băieților – sunt nepoții tatălui meu, nepoții lui George, duce de Clarence, cel mai citit nobil de la o curte excepțională; sunt copii din

neamul Warwick, trebuie să fie în stare să citească și să scrie în cel puțin trei limbi. Nu pot îngădui ca familia asta să alunece în neștiință și în mizerie; însă învățătura și curățenia sunt îngrozitor de scumpe.

Întotdeauna am trăit cu legumele și cu fructele pe care le creștem, și vindem o parte din surplus în piețele din zonă. Producem brânzeturi și unt, culegem fructe și punem carnea la sărat. Mâncarea care ne prisosește o trimitem s-o vândă la târg, surplusul de cereale i-l vând morarului, iar fânul și paiele i le vând unui negustor din apropiere. Morile de pe fluviu îmi plătesc o redevență de fiecare dată când macină, olarii din zonă îmi plătesc că își ard vasele în cuptorul meu, și mai vând și lemn din pădure.

Dar sfârșitul iernii este cea mai grea perioadă din an; caii mănâncă recolta de fân de peste vară și nu mai avem ce vinde, dobitoacele mănâncă paiele și, dacă le termină înainte să dea iarba, va trebui să le tăiem pentru carne, și atunci n-o să mai avem animale. După ce am hrănit toată gospodăria, nu mai rămâne deloc mâncare în plus pe care să o vindem pentru bani; ba, mai mult, contăm pe arendași să ne dea cota ce ni se cuvine din recolta lor, căci noi nu obținem destul de pe pământurile proprii.

Prințesa Caterina îmi scrie să-mi transmită condoleanțe pentru pierderea soțului meu. Și ea a suferit o pierdere teribilă. Mama ei îi scria arareori, și nici atunci cu cine știe ce căldură, dar Caterina n-a încetat niciodată să-i aștepte scrisorile și îi ducea dorul în fiecare zi. Acum Isabella a Spaniei e moartă, iar Caterina n-o să-și mai vadă niciodată mama. Mai rău decât atât, moartea mamei ei înseamnă că tatăl ei nu mai stăpânește laolaltă cu ea peste întreaga Spanie, ci numai peste regatul lui, Aragón. Bogăția și poziția lui în lume s-au înjumătățit – mai rău, chiar – iar fiica lui cea mare, Juana, a moștenit tronul Castiliei de la mamă-sa. Caterina nu mai este fiica monarhilor Spaniei, este doar fiica lui Ferdinand de Aragón – o perspectivă cu totul diferită. Nu mă surprinde să citesc că prințul Harry și tatăl lui nu mai vin s-o viziteze, așa cum obișnuiau. Supraviețuiește cu mărunte donații în bani din partea regelui, și uneori acestea se dovedesc mai mici decât se aștepta, iar alteori vistiernicul regal uită cu totul să

plătească. Regele insistă ca Spania să-i plătească întreaga dotă, dacă vor ca planurile pentru căsătoria ei cu prințul Harry să continue, iar drept răspuns, tatăl Caterinei, Ferdinand, cere ca regele să-i plătească partea de moștenire ce i se cuvine ca văduvă, până la ultimul ban și neîntârziat.

Ești bună să-i scrii lui Milady în numele meu și s-o întrebi dacă pot veni la palat? îi spui că îmi pare rău, dar nu reușesc să mă descurc cu cheltuielile casei și că sunt singură și nefericită aici. Vreau să trăiesc în odăile sale ca nepoata ei, așa cum ar trebui. Îi scriu la rândul meu și îi spun că sunt văduvă, la fel ca ea, și că și eu abia mă descurc. Îi spun că îmi pare rău, dar că nu am nicio înrâurire asupra lui Milady. O să-i scriu, dar mă îndoiesc că se va arăta binevoitoare față de Caterina, dacă o rog eu. Nu spun că Milady a jurat că n-o să-mi ierte niciodată faptul că am refuzat să depun mărturie împotriva Caterinei și că mă îndoiesc că vreun cuvânt din partea mea – vreun cuvânt din partea oricui – ar putea s-o convingă să-i arate prințesei bunăvoință.

Caterina îmi răspunde pe un ton vesel că *duenna* ei, Dona Elvira, este atât de afurisită, încât o trimite la piață să se tocmească cu târgoveții, iar engleza ei stricată și furioasă le ajută să obțină chilipiruri. Îmi scrie asta de parcă ar fi amuzant, și eu izbucnesc în râs când îi citesc scrisoarea și îi povestesc cearta mea cu potcovarul despre costul potcoavelor.

Nu de durere o să-mi pierd mințile, ci de foame. Inspectez bucătăria sub pretextul că nu trebuie irosit nimic; dar adevărul este că am ajuns atât de rău, că o să încep să ling polonicele și să răzuiesc oalele.

Trimit acasă câți servitori pot de îndată ce ajungem la sfârșitul pătrarului, de Ziua Maicii Domnului. Unii plâng la plecare, iar eu n-am niciun sfanț să le dau. Cei rămași trebuie să muncească mai mult și unii dintre ei nu se pricep. Slujnica de la bucătărie trebuie acum să facă focul și să măture căminul din iatacul meu, și mereu uită să aducă lemne sau varsă cenușa. Este muncă grea pentru ea și văd cum se opintește cu coșul cu lemne, iar eu mă uit în altă parte. Preiau eu frâiele lăptăriei și învăț să fac brânză și să

smântânesc laptele și o trimit pe lăptăreasă înapoi la ai ei. Îl țin pe ajutorul de la slădărie, dar învăț să fac bere. Băiatul meu, Henric, trebuie să iasă călare pe câmp împreună cu vechilul și să-i urmărească în timp ce seamănă. Vine acasă speriat că împrăștie sămânța prea din gros, că gălețile atent măsurate cu boabe n-o să ne ajungă să acoperim tot ogorul.

— Atunci va trebui să mai cumpărăm, spun eu sumbru. Trebuie să obținem o recoltă bună, altfel la anul n-o să avem pâine.

Pe măsură ce serile se lungesc, renunț cu totul să mai folosesc lumânări din ceară și le spun copiilor că trebuie să își facă lecțiile înainte să se însereze. Trăim în întunericul pâlpâitor și duhnim de la lumânările cu muc din papură și de la seul prelins pe dușumele. Cred că o să trebuiască să mă recăsătoresc, dar niciun bărbat cât de cât cu stare nu s-ar uita la mine; iar de data asta Milady n-o să-i mai poruncească vreunei alte rude de-a ei s-o facă. Sunt o văduvă de treizeci și unu de ani, cu cinci copilași micuți și cu datorii tot mai mari. Când mă voi recăsători, o să pierd orice drept asupra averii, căci aceasta îi va reveni regelui în calitate de tutore al lui Henric, așa că aș fi o mireasă săracă lipită pământului. Niciun bărbat care își dorește să prospere la curtea Tudorilor n-ar lua o văduvă cu cinci copii de sânge Plantagenet. Dacă Milady Mama Regelui nu îmi aranjează o căsătorie cu cineva căruia să-i poată porunci, atunci nu știu cum o să-mi pot crește copiii și cum o să mă hrănesc.

Castelul Stourton, Staffordshire, vara anului 1505

Totul depinde de ea. Totul depinde de bunăvoința și de influența ei. În vară, îmi dau seama că, oricât de bună ar fi recolta, oricât de bine am reuși să vindem grâul, n-o să strângem destul cât să mai trecem peste o iarnă. O să trebuiască să fac rost de bani ca să mă duc la Londra și să-i cer ajutorul.

— Am putea vinde calul de război al lui sir Richard, sugerează vechilul meu, John Little.

— E atât de bătrân! exclam eu. Cine l-ar vrea? Și l-a slujit pe sir Richard atât de bine, atâta vreme!

— Nu ne este de nicio trebuință, spune el. Nu-l putem folosi la plug, refuză să stea între mânere. S-ar putea să obțin un preț bun pe el în Stourbridge. I s-a dus buhul de când era calul lui sir Richard; oamenii știu că e un cal bun.

— Atunci toată lumea o să știe că nu-mi permit să-l țin, protestez eu. Că nu-mi permit să-l păstrez pentru Henric, să-l poată călări și el.

Vechilul încuviințează din cap, cu privirea pironită asupra cizmelor, fără să se uite la mine.

— Toată lumea știe asta deja, milady.

Îmi plec fruntea dinaintea acestei noi umilințe.

— Ia-l, atunci.

Mă uit cum calul masiv este înșeuat. Își coboară capul mândru ca să-i pună căpăstrul și stă nemișcat cât îi strâng chinga. O fi el bătrân, dar ciulește urechile când vechilul ia piciorul de pe butuc, îl încalecă și se așază în șa. Bătrânul cal de război își închipuie că mai pleacă o dată la bătlie. Grumazul i se arcuieste și izbește pământul cu copita, ca și cum ar fi nerăbdător să meargă la muncă. Preț de o clipă, îmi vine să strig: „Nu! Păstrează-l! E calul nostru, l-a slujit bine pe soțul meu. Păstrează-l pentru Henric”.

Însă îmi aduc aminte că nu avem cu ce să-l hrănim, dacă nu obțin ajutorul de la Milady Mama Regelui la Londra, și că banii primiți pentru cal îmi vor plăti drumul până acolo.

*

Mergem cu caii noștri și stăm în casele de oaspeți ale mănăstirilor sau ale abațiilor de pe drum. Sunt înșirate de-a lungul drumului, să-i ajute pe pelerini și pe drumeți, și mă simt încurajată de fiecare dată când văd o clopotniță la orizont și știu că vom găsi adăpost de fiecare dată când pășesc într-o odaie văruită și curată, și mă încearcă un sentiment de pace sfântă. Într-o noapte, nu avem unde poposi în afară de un han, și trebuie să plătesc pentru mine, pentru doamna mea de companie și pentru patru străjeri. Mi-am cheltuit aproape toți banii când zărim clopotnițele Londrei ițindu-se prin negura amiezii și auzim

zecile de clopote care bat a pustiu.

Palatul Westminster, Londra, vara anului 1505

Curtea se află la Westminster, ceea ce este o binecuvântare pentru mine, căci sunt întotdeauna odăi în plus în palatul acesta imens și întortocheat. Cândva dormeam în cea mai bună odaie, în patul reginei, ca să-i țin de urât noaptea; acum mi se dă o odaie mică, aflată foarte departe de sala tronului. Bag de seamă cu câtă iuțeală și atenție îmi urmărește vechilul palatului decăderea.

Palatul este ca un sat închis, amplasat în interiorul centrului Londrei, între propriile ziduri masive. Cunoscut fiecare alee întortocheată și grădinițele împrejmuite de ziduri, scările din dos și ușile tainice. Aceasta a fost casa mea încă din copilărie. Mă spăl pe față și pe mâini și-mi prind capișonul cu acul. Îmi scutur praful de pe rochie și pornesc cu capul sus pe străduțele pietruite, spre sala tronului și odăile reginei.

Stau să traversez grădinile reginei, când aud că mă strigă cineva și, când mă întorc, îl văd pe episcopul John Fisher, confesorul lui Milady, o veche cunoștință de-a mea. Când eram micuță, venea la Castelul Middleham să ne învețe catehismul și să ne spovedească. Îl știa pe fratele meu, Teddy, de mic, ca fiind moștenitorul tronului; m-a învățat Psalmii când pe Psaltirea mea scria Margaret Plantagenet și eram nepoata de frate a regelui Angliei.

— Milord! exclam și fac o mică plecăciune, căci a ajuns un om important sub ocârmuirea pioasă a lui Milady.

El îmi face semnul crucii deasupra creștetului și se înclină până la pământ dinaintea mea, ca și cum aș mai fi moștenitoarea casei regale.

— Lady Pole! îmi pare rău pentru pierderea ta. Soțul tău a fost un om destoinic.

— Așa este.

Episcopul Fisher îmi oferă brațul și înaintăm unul lângă celălalt pe cărăruie.

— Te vedem rar la palat, fiica mea.

Sunt pe punctul să spun o glumă – cum că am vrut să-mi cumpăr mănuși noi – când ceva de pe chipul lui prietenos, surâzător, mă face să-mi doresc să mă încred în el.

— Am venit după ajutor, spun eu deschis. Nădăduiesc ca Milady să mă sfătuiască. Soțul meu m-a lăsat aproape fără nimic, și nu mă descurc cu rentele de văduvă.

— Îmi pare rău să aud asta, spune el simplu. Dar sunt sigur că te va asculta cu bunăvoință. Are multe griji și mult de muncă, Domnul s-o binecuvânteze, dar nu și-ar neglija niciodată familia.

— Așa sper, spun eu.

Mă întreb dacă pot în vreun fel să-i cer să-mi susțină cauza dinaintea ei, când îmi face semn spre ușile deschise ale coridorului care dă spre sala ei de primiri.

— Haide, mă îndeamnă el. O să intru cu tine. Nu există moment mai bun decât cel de acum și întotdeauna mulți așteaptă să intre la ea.

Înaintăm umăr la umăr.

— Poate ai auzit că fosta ta pupilă, prințesa văduvă de Wales, urmează să se întoarcă acasă în Spania? mă întreabă în șoaptă.

Vestea mă uluiește.

— Nu! Credeam că a fost logodită cu prințul Harry.

El clatină din cap.

— Nu știe multă lume, dar nu se pot pune de acord asupra termenilor, spune el. Biata copilă! Cred că se simte foarte singură în palatul ei mare, fără nimeni cu care să vorbească, în afară de confesorul ei și de doamnele ei de onoare. Mai bine să se ducă acasă la ea decât să trăiască singură aici, iar Milady nu dorește ca ea să vină la curte. Dar asta rămâne între noi. Nu știu dacă ei i-au spus încă. O să mergi s-o vezi cât stai la Londra? Știu că te iubește foarte mult. Ai putea s-o sfătuiesti să-și accepte soarta cu bucurie și cu grație. Chiar cred că ar fi mai fericită acasă decât aici, așteptând și nădăduind.

— O să merg. Îmi pare atât de rău!

El încuviințează din cap.

— A dus o viață grea. A rămas văduvă atât de tânără, și acum e nevoită să se întoarcă acasă tot văduvă. Dar Milady este îndrumată de rugăciunile ei. Crede că este voia lui

Dumnezeu ca prințul Harry să se însoare cu o altă mireasă. Prințesa văduvă nu este pentru el.

Străjile se trag în lături să treacă episcopul și deschid ușile de la sala de primire. Este plină de petiționari; toți vor s-o întâlnească pe Milady și să-i ceară un favor sau altul. Toate obligațiile ce decurg din statutul de regină au căzut pe umerii ei; în plus, are de administrat și propriile ei moșii imense. Este unul dintre cei mai înstăriți latifundieri din regat și de departe cea mai înstărită femeie din Anglia. A înzestrat colegii și capele votive și a înălțat spitale, biserici, colegii și școli, și toate își trimit reprezentanții să-i dea raportul sau să-i ceară îngăduința. Mă uit prin încăpere și socotesc că trebuie să fie vreo două sute de oameni care așteaptă să intre la ea. Sunt doar unul dintre cei mulți, foarte mulți.

Dar ea mă remarcă. Intră în sală din capelă, cu doamnele ei care merg câte două în urma ei, ducându-și cărțile de rugăciuni ca și cum ar fi un grup exclusivist de maici, iar ea aruncă în jur o căutătură pătrunzătoare, atentă. Acum e trecut de șaiszeci de ani, are chipul brăzdat de riduri și nesurâzător, însă își ține capul drept sub capișonul triumfiular, greu și, deși se sprijină de una dintre doamnele ei pe când traversează încăperea, bănuiesc că se preface doar de ochii lumii; ar putea merge la fel de bine și fără ajutor.

Toată lumea se pleacă până la pământ dinaintea ei, de parcă ar fi regina ale cărei odăi le ocupă. Fac o plecăciune adâncă, dar îmi țin fruntea sus și zâmbesc: vreau să mă vadă. Îi surprind privirea și, când se oprește în dreptul meu, sărut mâna pe care mi-o întinde, iar când îmi face semn să mă ridic și se apleacă, îi sărut obrazul moale și îmbătrânit.

— Dragă verișoară Margaret, spune ea pe un ton stăpânit, ca și cum abia ieri ne-am fi despărțit în termenii cei mai prietenești.

— Luminăția Voastră, îi spun la rândul meu.

Îmi face semn din cap să merg alături de ea. Îi iau locul doamnei ei de onoare și ea se sprijină de brațul meu în timp ce înaintăm printre sute de oameni. Remarc că îmi face cinstea de a-mi oferi atenția ei în public.

— Ai venit să mă vezi, draga mea?

— Sper să-mi oferiți un sfat, spun eu plină de tact.

Nasul ca un cioc se întoarce către mine, iar ochii ei neînduplecați îmi cercetează chipul. Dă din cap. Știe cât se poate de bine că nu-mi trebuie sfaturi; în schimb, am nevoie disperată de bani.

— Ai bătut cale lungă pentru un sfat, remarcă ea sec. Este totul în ordine acasă la tine?

— Copiii mei sunt bine și vă cer binecuvântarea, spun eu. Dar nu mă descurc cu partea mea de moștenire. Am doar un venit mic acum, că bărbatul meu e mort, și am cinci copilași. Fac tot ce pot, dar la Stourton avem puțin pământ, iar moșiile de la Medmenham și Ellesborough nu plătesc decât cincizeci de lire arendă și, firește, eu primesc doar o treime din banii aceia. (Mă străduiesc să nu pară că m-aș plânge.) Nu îmi ajung să-mi plătesc notele de plată, spun eu direct. Nu-mi ajung să țin servitorii.

— Atunci va trebui să renunți la o parte dintre ei, mă sfătuiește ea. Acum nu mai ești o Plantagenet.

A-mi folosi numele în public, chiar și pe un ton atât de scăzut, încât nu poate auzi nimeni, reprezintă o amenințare.

— Nu am mai auzit numele ăsta de ani de zile, îi spun eu. Și nu am trăit niciodată așa. Am redus numărul servitorilor. Vreau doar să trăiesc ca văduva unui cavaler loial al Casei Tudor. Nu nutresc ambiții mai mari de-atât. Soțul meu și cu mine am fost mândri să fim slujitorii voștri umili și să vă slujim cu destoinicie.

— Ai vrea ca fiul tău să vină la palat? Să fie companionul prințului Harry? Întreabă ea. Ai vrea să-mi fii doamnă de onoare?

Abia pot vorbi; aceasta este o soluție la care nici nu am visat.

— Aș fi onorată, bâigui.

Sunt uluită că s-a gândit să-mi propună un astfel de favor. Asta mi-ar rezolva toate problemele. Dacă l-aș băga pe Henric la Palatul Eltham, ar primi cea mai bună educație din lume; ar trăi ca un prinț, alături de însuși prințul. Iar o doamnă de onoare primește un onorariu pentru serviciile prestate, primește funcții când acestea rămân vacante, primește bacșișuri pentru orice serviciu, cât de mic, este

mituită de străinii veniți la palat. O doamnă de onoare primește în dar bijuterii și rochii, o pungă cu galbeni de Crăciun, bani să se întrețină pe ea și casa, îi țin caii în grajduri gratis și servitorii ei mănâncă în sala de mese de la palat. Gândul că aş putea lua cina pregătită în bucătăriile palatului, în vreme ce caii mei ar mânca fânul Tudorilor, în grajdurile regale, seamănă cu promisiunea eliberării dintr-o temniță de griji.

Lady Margaret vede cum chipul mi se luminează de speranță.

— Este cu putință, încuviințează ea. La urma urmei, ar fi nimerit.

— Aș fi onorată, spun eu. Aș fi încântată.

Un bărbat îmbrăcat elegant pășește dinaintea noastră și se înclină. Îi arunc o privire încruntată; este timpul meu cu Milady. Ea este sursa oricărei bunăstări și bunăvoințe. Este singurul moment pe care îl am la dispoziție și unica mea șansă; nimeni n-o să ne întrerupă, dacă am un cuvânt de spus. Spre surprinderea mea, episcopul Fisher îi pune curteanului o mână pe umăr înainte ca acesta să apuce să-și spună păsul și îl trage de acolo, zicându-i ceva în șoaptă.

— Trebuie să îți pun o întrebare pe care ți-am mai pus-o odată, spune Lady Margaret încet. Este legată de timpul pe care l-ai petrecut la Ludlow, cu prințul și prințesa de Wales.

Simt că mă ia cu frig. John Fisher tocmai mi-a spus că are de gând s-o trimită pe Caterina la ai ei, în Spania. Dacă așa stau lucrurile, de ce i-ar mai interesa dacă mariajul s-a consumat sau nu?

— Da?

— Ne chinuim cu o chestiune minoră, o problemă juridică, în vederea obținerii dispensei pentru prima ei căsătorie. Trebuie să ne asigurăm că formulăm corect dispensa, așa încât draga noastră Caterina să se poată căsători cu prințul Harry. Este în interesul prințesei să-mi spui ce am nevoie să știu.

Știu că e o minciună. Lady Margaret vrea s-o trimită acasă.

— Mariajul dintre prințul Arthur și prințesă s-a consumat, nu-i așa?

Mâna i se strânge în jurul brațului meu, de parcă ar vrea

să-mi stoarcă o mărturisire din măduva oaselor. Am ajuns la capătul sălii, dar în loc să ne întoarcem și să ne croim din nou drum prin mulțimea de petiționari, le face un semn din cap servitorilor în livrea din dreptul ușilor duble să le dea în lături și intrăm în odăile ei, în timp ce ușile se închid în urma noastră. Suntem singure; nimeni nu-mi poate auzi răspunsul în afară de ea.

— Nu mă pot pronunța, spun pe un ton stăpânit, deși îmi dau seama că îmi este frică de ea aici, în încăperea aceasta goală, cu gărzi la uși. Milady, v-am zis: soțul meu l-a dus pe prinț în iatacul ei, dar ea mi-a spus că el n-a fost în stare.

— A zis asta. Știu ce a zis. (Glasul ei trădează o iritare crescută, dar reușește să schițeze un zâmbet.) Dar, draga mea Margaret, tu ce crezi?

Mai mult decât orice, cred că asta o să mă coste postul de doamnă de onoare și pe fiul meu – educația. Îmi storc mintea să-i spun ceva care s-o mulțumească, dar fără să reprezinte o trădare față de prințesă. Așteaptă, cu chipul împietrit. N-o s-o mulțumească nimic altceva în afară de vorbele pe care vrea să le audă. Este cea mai puternică femeie din Anglia și va insista să fiu de acord cu ea. Pe un ton nefericit, șoptesc:

— O cred pe Luminăția Sa, prințesa văduvă.

— Ea își închipuie că, dacă este fecioară neprihănită, o s-o căsătorim cu prințul Harry, spune Milady sec. Părinții ei au cerut o dispensă de la papă și i-au spus că mariajul nu s-a consumat. El le-a acordat o dispensă care lasă înadins cheștiunea oablă. Este tipic pentru Isabella de Castilia să obțină un document care poate fi interpretat după cum vrea ea. Chiar și de dincolo de moarte ne joacă feste. După toate aparențele, nimeni nu are voie să se îndoiască de fiica ei. Nici măcar nu i se pot pune întrebări. Își închipuie că poate să dea buzna în familia noastră, în casa noastră, ba chiar în aceste odăi – odăile mele – și să și le însușească. Plănuiește să mi-l răpească pe prinț și tot ce am.

— Sunt sigură că prințul Harry va face casă bună...

— Prințul Harry n-o să-și aleagă mireasa, anunță ea. Eu o s-o aleg. Și refuz s-o accept pe tânăra aceea drept noră. Nu după minciuna asta. Nu după ce a încercat să-l seducă pe rege chiar în primele zile de doliu. Își închipuie că, doar

pentru că este prințesă născută și crescută, îmi poate răpi tot ce am câștigat, tot ce mi-a dăruit Dumnezeu: pe fiul meu, pe nepotul meu, poziția, munca mea de o viață. Mi-am petrecut cei mai frumoși ani din viață aducându-mi fiul în Anglia, protejându-l. M-am măritat ca să-i câștig aliați, m-am împrietenit cu oameni pe care îi disprețuiam, de dragul lui. M-am înjosit până într-acolo încât... (Se întrerupe din vorbă, de parcă n-ar vrea să-și amintească până unde s-a înjosit.) Dar ea își închipuie că poate da buzna aici cu o minciună pe buze pentru că este prințesă de neam regesc. Își închipuie că e dreptul ei. Dar eu zic că nu este.

Îmi dau seama că, atunci când se va mărita cu prințul Harry, Caterina va păși înaintea lui Milady la toate procesiunile, ori de câte ori vor merge la mesă sau la cină. Chiar aceste odăi vor fi ale ei, o să pună să-i aducă cele mai frumoase rochii din garderobele regale, o va întrece pe mama regelui în rang și, dacă lumea de la curte se ia după gusturile regelui – și așa se întâmplă întotdeauna – atunci o să abandoneze odăile lui Milady și o să se strângă ciotcă în jurul prințesei tinere și frumoase. Prințesa Caterina nu va da înapoi cedând în fața lui Milady, așa cum a făcut verișoara mea, regina. Caterina are tărie de caracter. Dacă ajunge vreodată prințesă de Wales, atunci o s-o oblige pe Milady să-i acorde întâietate tot timpul și în toate privințele. O să smulgă cu forța ce i se cuvine de drept de la bătrâna asta egoistă și o să-i întoarcă dușmănia.

— V-am spus tot ce știu, spun eu încet. Vă stau la dispoziție, Milady.

Se întoarce cu spatele la mine, ca și cum n-ar mai avea chef să-mi vadă fața palidă ca varul și ochii rugători.

— Ai de ales, se răstește ea. Poți fi doamna mea de onoare, iar fiul tău poate fi companionul prințului Harry. Vei fi răsplătită generos și vei primi daruri și pământuri. Sau poți s-o susții pe prințesa văduvă în minciuna ei monstruoasă și în ambiția ei dezgustătoare. Tu alegi. Dar dacă vei unelti să-l ademenești pe prințul de Wales, prințul nostru, singurul nostru prinț, să se însoare cu tânăra aceea, atunci n-ai să mai pui piciorul la curte câte zile vei avea.

Aștept până după lăsarea serii să merg la prințesa Caterina. Merg pe jos, cu o singură doamnă de companie și un servitor, iar vechilul meu ne deschide calea ținând o bâță în mână. În vremurile astea, Londra mișună de cerșetori, bărbați disperați alungați de la fermele lor de arenzile crescute, rămași pe drumuri când n-au mai putut plăti amenzile, sărăciți de birurile regelui. Chiar unii dintre arendașii mei s-ar putea să doarmă pe pragurile bisericilor din Londra, cerșind mâncare.

Înaintez cu capișonul tras cât să-mi acopere auriul părului, care m-ar putea da de gol, și mă uit în jur să nu ne urmărească cineva. Sunt mai multe iscoade ca oricând în Anglia, căci toți primesc bani să-și pârască aproapele, și aş prefera ca Milady să nu știe că merg acasă la prințesa pe care o numește „tânăra aceea”.

Nu arde lumina la ușa ei și durează mult până când cineva răspunde la ciocănitul discret al vechilului meu în ușile duble din lemn. Nu au străjer care să ne deschidă, ci doar un băiat de casă care ne conduce prin friguroasa sală mare a palatului și ciocănește la o ușă care dă spre ceea ce pe vremuri era marea sală de primiri.

Una dintre doamnele de onoare spaniole ale Caterinei își ițește capul pe după ușă și, văzându-mă, își îndreaptă ținuta, își netezește rochia, execută o reverență și mă conduce prin sala de primiri răsunătoare până în iatacul unde câteva doamne stau înghesuite una în alta, dinaintea unui foc plăpând.

Caterina mă recunoaște îndată ce-mi las capișonul pe spate, sare în sus scoțând un țipăt de bucurie și vine în fugă spre mine. Sunt pe punctul de a-i face o plecăciune, dar ea se azvârle în brațele mele și mă îmbrățișează, mă sărută întâi pe un obraz și apoi pe celălalt, se trage în spate să-mi cerceteze chipul și apoi mă mai îmbrățișează o dată.

— M-am gândit întruna la tine. M-a întristat atât de tare să aflu de pierderea ta. Trebuie că mi-ai primit scrisorile. Mi-a părut atât de rău pentru tine și pentru copii. Și pentru bebeluș! Un băiat, Dumnezeu să-l binecuvânteze! îi merge bine? Și tu? Ai reușit să-l faci să-ți lase potcoavele mai ieftin?

Mă trage la lumina împrăștiată de unicul candelabru cu lumânări din ceară, așa încât să-mi poată vedea fața.

— *Santa Maria!* Dar ești atât de slabă și, draga mea, pari foarte istovită.

Se întoarce și le alungă pe doamne de pe locurile de lângă foc.

— Plecați. Toate. Duceți-vă la voi în iatacuri. Mergeți să vă culcați. Lady Margaret și cu mine avem de vorbit între patru ochi.

— La ele în iatac? Întreb eu.

— Nu e destul lemn să facem foc în altă parte decât aici și în bucătărie, spune Caterina fără înconjur. Și toate sunt prea prețioase să stea în bucătărie. Așa că, dacă nu stau aici, trebuie să meargă să se culce ca să se încălzească.

O privesc neîncrezătoare.

— Îți dau atât de puțini bani încât nu-ți permiți să faci focul în odăile de culcare?

— După cum vezi, spune ea pe un ton mohorât.

— Vin de la Westminster, o anunț, așezându-mă lângă jilțul ei, pe un scaun fără spătar. Am avut o discuție îngrozitoare cu Milady.

Ea încuviințează din cap, ca și cum asta nu o surprinde.

— M-a descusut în legătură cu mariajul tău cu... (Nici acum, după trei ani, nu-mi vine ușor să-i rostesc numele.) Cu prințul nostru, adaug.

— Era de așteptat. Îmi poartă multă pică.

— Care este motivul, după părerea ta? o întreb curioasă.

Îmi aruncă zâmbetul ei de fetiță pusă pe șotii.

— O, a fost o soacră așa de iubitoare cu verișoara ta, regina? Întreabă ea.

— Nu. Amândouă eram îngrozite de ea, recunosc eu.

— Nu e genul de femeie căreia să-i faci plăcere compania altor femei, observă ea. Cu fiul ei rămas văduv și nepotul necăsătorit, este stăpână peste palat. Nu dorește ca o femeie tânără să se instaleze la curte și să fie veselă, și iubitoare, și fericită, transformând-o într-o curte a educației, a eleganței și a plăcerii. Nu se arată foarte binevoitoare nici măcar față de nepoata ei, prințesa Mary, pentru că este atât de frumoasă. Mereu îi spune că frumusețea nu înseamnă nimic și că ar trebui să se

străduiască să se arate smerită! Nu-i plac fetele frumoase, nu-i plac rivalele. Dacă o să-i îngăduie prințului Harry să se însoare până la urmă, o să-i aleagă o tânără pe care să o poată controla. O să-l însoare cu o copilă, cineva care nici măcar nu vorbește englezește. Nu vrea pe cineva ca mine, care știe cum ar trebui făcute lucrurile și care se va asigura că se fac cum trebuie și că regatul este bine rânduit. Nu vrea la palat pe nimeni care să încerce să-l convingă pe rege să cârmuiască așa cum ar trebui.

Încuviințez din cap. Exact așa gândesc și eu.

— Încearcă să te împiedice să mergi la palat?

— O, reușește, este victorioasă. (îmi face semn spre draperiile jerpelite din încăpere și spre golurile de pe pereți, unde ramele pentru tapiserii somptuoase atârnă goale). Regele nu-mi plătește alocația; mă forțează să trăiesc de pe urma lucrurilor pe care le-am adus cu mine din Spania. Nu am nicio rochie nouă, așa încât atunci când mă invită la palat arăt ridicol în veșminte spaniolești sunt cârpite peste tot. Milady speră că-mi va înfrânge voința și că mă va obliga să-l rog pe tatăl meu să mă ia acasă. Dar chiar dacă l-aș ruga, nu m-ar primi înapoi. Sunt captivă aici.

Sunt îngrozită. Amândouă am decăzut într-un timp atât de scurt de la niște femei prospere la unele sărace lipite.

— Caterina, ce o să faci?

— O să aștept, spune ea cu îndârjire mută. (Se apleacă spre mine și-și apropie gura de urechea mea.) Are patruzeci și opt de ani, este bolnav, abia respiră. O să aștept.

— Taci în clipa asta, spun eu neliniștită.

Mă uit spre ușa închisă și spre umbrele de pe pereți.

— Milady ți-a cerut să juri că Arthur și cu mine am fost amănți? mă întreabă ea fără ocol.

— Da.

— Ce i-ai răspuns?

— La început, i-am spus că nu văzusem niciun semn că ar fi așa și că nu-mi pot da cu părerea.

— Și ea ce a zis?

— Mi-a promis o funcție la curte, o poziție pentru fiul meu și banii de care am nevoie, dacă aș fi dispusă să-i spun ce vrea să audă.

Bagă de seamă tulburarea din glasul meu, mă ia de

mână și mă privește fără să șovăie cu ochii ei albaștri și sinceri.

— Vai, Margaret, nu-ți pot cere să rămâi săracă de dragul meu. Fiii tăi ar trebui să fie la curte, știu asta. Nu trebuie să-mi iei apărarea. Te dezleg de promisiunea pe care mi-ai făcut-o, Margaret. Poți spune ce dorești.

*

Trebuie să pornesc către casă, dar mă duc încă o dată, îmbrăcată în hainele de drum, în odăile reginei, unde Milady ascultă un psalm înainte să meargă să ia cina în sala cea mare de la Westminster.

Mă vede îndată ce intru pe tăcute în încăpere și, când se termină psalmul, îmi face semn să vin lângă ea. Doamnele ei se trag în spate și se prefac că își admiră una alteia bonetele frumoase. Este limpede că, după întâlnirea de ieri, știu că s-a certat cu mine și își închipuie că am venit să mă predau.

Îmi zâmbește.

— A, Lady Margaret. Putem începe pregătirile să vii la curte?

Trag aer în piept.

— Aș fi foarte bucuroasă să vin la curte, spun. Aș fi foarte bucuroasă dacă fiul meu ar merge la prințul Harry, la Palatul Eltham. Vă implor, Milady, să îi acordați această favoare. De dragul tatălui lui, vărul vostru prin alianță, care v-a iubit atât de mult. Îngăduiți ca fiul lui sir Richard să fie crescut ca un nobil. Îngăduiți-i tinerei dumneavoastră rude să vină la Domnia Voastră, vă rog.

— Așa va fi, dacă faci un lucru pentru mine, spune ea pe un ton ferm. Spune-mi adevărul, și o să ne salvezi și pe noi, și familia noastră de o mireasă necinstită. Spune-mi ceva cu care să mă duc la fiul meu, regele, și să-l împiedic să ne însoare băiatul neprihănit cu mincinoasa spanioloaică. M-am rugat pentru asta și sunt convinsă că prințul Harry nu se va căsători niciodată cu Caterina de Aragón. Trebuie să-mi fii credincioasă mie, mama regelui, nu ei. Te avertizez, Lady Margaret, ai grijă ce spui. Teme-te de urmări! Chibzuiește foarte bine înainte să îți urmezi propria voință.

Mă privește dușmănos, cu ochii ieșiți din orbite, ca pentru a se asigura că i-am înțeles amenințarea, și brusc, am o reacție neașteptată. Teama îmi dispare când Milady încearcă să mă intimideze. Aproape că-mi vine să râd când o aud. Ce neghioabă este! Bătrână afurisită și neghioabă! A uitat cine sunt, de mă amenință așa? În fața lui Dumnezeu, sunt o Plantagenet. Sunt fiică a Casei de York. Tatăl meu a fugit din sanctuar, a ucis un rege și a fost asasinat de propriul lui frate. Mama mea și-a urmat tatăl pe calea răzvrătirii, apoi a trecut în tabăra cealaltă și a purtat război alături de soțul ei, împotriva lui. Suntem o casă de bărbați și de femei care își urmează întotdeauna voința; nu putem fi amenințați. Dacă ne arăți undeva un pericol, *întotdeauna* vom merge în întâmpinarea lui. Ni se zice neamul dracului pentru cerbicia noastră diavolească.

— Nu pot să mint, spun eu încetișor. Nu știu dacă prințul a fost în stare cu soția lui sau nu. Nu am văzut niciodată vreun semn. Ea mi-a spus - și eu am crezut-o - că n-au fost amanți. Cred că este fecioară, la fel cum era când a venit în țară. Cred că se poate mărita cu orice prinț potrivit pe care îl acceptă tatăl ei. Eu una cred că ar fi o soție foarte bună pentru prințul Harry și o foarte bună regină a Angliei.

Chipul i se întunecă și îi văd o venă pulsându-i la tâmplă, dar nu spune nimic. Cu un gest brusc, furios, le face semn doamnelor ei să se înșiruie în urma ei. Le va conduce la masă, iar eu nu voi mai mânca niciodată la masa regelui.

— Cum dorești. (Scurpă cuvintele ca pe venin.) Nădăjduiesc sincer că o să te descurci din partea ta de moștenire, Lady Margaret Pole.

Fac o plecăciune adâncă.

— Înțeleg, spun eu smerită. Dar fiul meu? Este pupil regal, este fiul vărului vostru prin alianță, este un băiat bun, Luminăția Voastră...

Trece pe lângă mine fără un cuvânt, și toate doamnele o urmează. Mă ridic să le văd cum se îndepărtează. Am avut momentul meu de orgoliu, am șarjat pe propriul meu Ambion Hill până pe Bosworth Field, și acolo nu m-a așteptat decât înfrângerea. Iar acum nu știu ce o să mă fac.

Castelul Stourton, Staffordshire, toamna anului 1506

Vreme de încă un an după aceea, fac tot ce pot să storc mai mulți bani de pe urma pământurilor mele. Când intră pe câmp spicuatorii, confisc o cană de boabe din fiecare coș, încalcând regulile obișnuite și supărându-i pe toți bătrânii din sat. Îi judec pe braconieri la tribunalul obștesc și bag spaima în ei, cerându-le să plătească amenzi în bani pentru furtişagurile pe care le practicau din copilărie. Le interzic arendașilor să ia vreun lucru însuflețit de pe moșie – chiar și iepuri, chiar și ouă vechi de la găinile care au ouat aiurea – și angajez un paznic de vânătoare să-i împiedice să ia păstrăvi din râurile mele. Dacă prind un copil care ia ouă din cuiburile rațelor sălbatice, îi amendez părinții. Dacă prind prin pădure un om cu un braț de vreascuri care au o singură creangă prea groasă, i le confisc pe toate și îl amendez. Aș amenda și păsările pentru că zboară prin văzduhul de deasupra ogoarelor mele sau cocoșii pentru cântat, dacă ar putea plăti.

Oamenii sunt atât de săraci, încât este împotriva firii să iau de la ei. Mă trezesc că număr câte ouă pot obține de la o femeie care nu are decât șase găini. Cer cota de miere care ni se cuvine de la un bărbat care are un singur stup și care strânge fagurii de astă-vară. Când fermierul Stride taie o vacă ce a căzut într-un șanț și și-a frânt gâtul, îi cer și ultima fărâmă de carne din cota mea; cer să-mi dea seu de la ea și niște piele pentru încălțări. Nu sunt un stăpân bun cu el, profit de nenorocirea lui, făcându-i viața și mai grea, la fel cum vistieria regală profită de a mea.

Îmi trimit servitorii după căprioare, după fazani, după bătlanii, după lișițe, orice se poate mânca. Omul care prinde iepuri trebuie să ne aducă mai mulți de la crescătorie, băiatul care golește cuiburile de turturele se obișnuiește să-l aștept la baza scării. Mă îngrozesc că oamenii mă fură și încep să fur eu de la ei, stăruind să-mi plătească ce mi se cuvine și ceva în plus.

Devin genul de moșier pe care îl disprețuiesc; ne transformăm într-o familie urâtă de proprii arendași. Mama

mea a fost cea mai bogată moștenitoare din Anglia; tatăl meu a fost fratele regelui. Mărinimia lor constantă era cea care le aducea adepți, însoțitori și susținători. La Londra, bunicul meu dădea de mâncare oricui îi venea la ușă. Oricine putea sosi la cină și să plece cu atâta carne câtă putea străpunge cu lama pumnalului. Eu sunt moștenitoarea lor, dar le trădez obiceiurile. Cred că mi-am pierdut pe jumătate mințile din cauza grijilor legate de bani, durerea din stomac este uneori de la îngrijorare și alteori de la foame, și am ajuns atât de frământată, încât numi mai pot da seama când e una și când cealaltă.

Într-o zi, când tocmai plecam de la biserică, îl aud pe unul dintre bătrânii satului plângându-i-se preotului și implorându-l să intervină. „Părinte, trebuie neapărat să vorbești cu ea. Nu ne putem plăti dărilor. Nici măcar nu știm ce e de plătit. A luat la mână fiecare arendă de acum nu știu câți ani încoace și a născocit amenzi noi. E mai rea ca un Tudor, e mai rea ca un rege, pentru că se uită prin legi și le răstălmăcește în folosul ei. Ne înfometează”.

În orice caz, nu este de ajuns. Nu le pot cumpăra băieților mei cizme de călărie noi, nu am cu ce să le hrănesc caii. Mă zbat așa un an, încercând să neg că împrumut tot de la mine, furându-mi propriii arendași, furând de la sărmani, dar la un moment dat îmi dau seama că toate încercările mele neputincioase au dat greș.

Suntem ruinați.

Nimeni n-o să mă ajute. Văduvia este un dezavantaj, și sărăcia este un dezavantaj, la fel și numele meu. Mai rău decât orice, mama regelui îmi este potrivnică și nimeni nu va îndrăzni să mă ajute. Doi dintre verii mei sunt în continuare închiși în Turn; nu mă pot ajuta. Doar ruda mea George Neville răspunde la zecile de scrisori pe care le trimit. Se oferă să-mi crească băieții mai mari la el, și o să trebuiască să-i trimit pe Henric și pe Arthur de acasă, cu promisiunea că o să mă duc după ei cât de repede voi putea, că nu vor fi exilați veșnic, că se va întâmpla ceva care să ne readucă laolaltă acasă.

Aidoma unui cartofor care pierde, le spun că o să vină în curând și vremuri bune, dar mă îndoiesc că mă cred. Vechilul meu, John Little, îi duce la casa vărului Neville,

Conacul Birling din Kent, pe ultimii trei cai: John călare pe calul masiv de plug, Henric pe calul de vânătoare, iar Arthur pe poneiul pentru care e deja prea mare. Mă căznesc să zâmbesc și să le fac cu mâna, dar lacrimile mă orbesc și nu-i văd bine – le zăresc doar chipurile palide și ochii mari și înspăimântați, doi băieți în haine ponosite care pleacă departe de casă, fără să știe unde merg. Nu știu când o să-i revăd, n-o să-i urmăresc crescând și nici n-o să-i pot apăra așa cum speram. Nu-i voi crește ca pe niște Plantageneti. Am dat greș ca mamă și vor trebui să crească fără mine.

Ursula, care la opt ani este prea mică să fie trimisă într-o casă bogată, trebuie să rămână cu mine, iar Geoffrey, care are aproape doi ani, este copilășul meu. Abia a învățat să meargă și nu vorbește încă, se ține numai după fustele mele, este neliniștit, plânge din orice și este temător. Nu mă pot îndura să-l las să plece. A suferit deja, născut fiind într-o casă îndoliată, orfan de tată din prima zi. Geoffrey o să rămână cu mine, oricât m-ar costa asta; nu mă pot despărți de el, singurul cuvânt pe care îl știe este „mama”.

Însă trebuie să găsim o casă pentru Reginald, băiatul meu deștept, fericit, nerușinat. Este prea mic să intre paj la o casă și nu am nicio rudă cu copii care să-l ia să-l crească laolaltă cu ai lui. Prietenii pe care îi aveam la graniță sau în Țara Galilor sunt conștienți că nu sunt invitată la palat și nici nu mi se plătește vreo pensie. Pe drept cuvânt, ei iau asta ca pe un semn că Tudorii nu mă privesc cu bunăvoință. Nu mă pot gândi decât la un singur om care este prea nelumit ca să priceapă pericolul la care se expune dacă mă ajută și prea amabil să mă refuze. Îi scriu confesorului lui Milady, episcopul Fisher:

Dragă părinte,

Nădăjduiesc că o să mă poți ajuta, căci nu mai am la cine să apelez. Nu-mi pot plăti cheltuielile și nici nu am cum să-mi țin copiii acasă.

Am fost nevoită să-mi trimit cei doi băieți mai mari la vărul meu Neville; dar mi-ar plăcea să găsesc un loc într-o abație pentru băiețelul meu Reginald. Dacă Biserica stăruie, o să îl pun în slujba Domnului. Este un băiat isteț, ager la minte și plin de viață, poate chiar și plin de duh.

În ceea ce mă privește pe mine și pe cei doi copii ai mei mai mici, sper să găsesc adăpost într-o mănăstire unde să putem trăi din micul meu venit.

*Fiica ta întru Hristos,
Margaret Pole*

Îmi răspunde pe dată. A făcut mai mult decât i-am cerut – i-a găsit un loc lui Reginald și un adăpost pentru mine. Zice că pot sta la Abația Syon, una dintre preferatele familiei mele, aflată peste drum de vechiul Palat Sheen. Abația este condusă de o Maică Stareță și adăpostește vreo cincizeci de călugărițe, dar primesc adesea oaspeți de sânge albastru și o să pot locui acolo împreună cu fiica mea și cu pruncul Geoffrey. Când Ursula va ajunge la majorat, o să poată deveni novice și apoi călugăriță în ordinul respectiv, iar viitorul îi va fi asigurat. Cel puțin vom avea mâncare pe masă și un acoperiș deasupra capului în următorii câțiva ani.

Episcopul Fisher i-a găsit lui Reginald un loc în casa congregației abației – Mănăstirea Sheen, o mănăstire a Ordinului Certozin⁶. O să fie la doar câteva mile de noi, peste fluviu. Dacă mi s-ar da o lumânare s-o pun în fereastră, el ar vedea lumina și ar ști că mă gândesc la el. La sărbători, ni s-ar îngădui să tocmim un vâslaș să ne treacă râul, să mergem să-l vedem. Vom fi despărțiți de disciplina mănăstirilor și de fluviul grozav de lat, dar o să pot vedea hornurile abației care îmi adăpostește fiul. Am toate motivele să fiu încântată de o soluție atât de mărinimoasă la problemele mele. Fiul meu va fi îngrijit într-o casă, iar ceilalți copii și cu mine vom avea un acoperiș deasupra capetelor atât de aproape de el, că l-am putea vedea. Ar trebui să mă simt ușurată.

Doar că... Mă las în genunchi pe podea și mă rog la Maica Sfântă să ne ferească de acest adăpost. Sunt pe deplin convinsă că acesta nu este locul potrivit pentru Reginald, băiatul meu isteț, scriitor și vorbăreț. Certozinii sunt un ordin de pustnici tăcuți. Mănăstirea Sheen este un loc al

⁶ Ordin religios catolic întemeiat în 1084 de Sfântul Bruno, în Alpii francezi (n.tr.).

tăcerii netulburate și al celei mai stricte discipline religioase. Reginald, băiețelul meu vesel, care este atât de mândru că a învățat să cânte în canon, căruia îi place să citească tare, care a învățat ghicitori și glume și care adoră să le spună pe îndelete, cu un aer foarte concentrat, fraților lui – băiatul ăsta isteț și limbut va trebui să-i slujească pe călugării care trăiesc ca niște pustnici în chilii separate, fiecare rugându-se și muncind de unul singur. Nu se rostește o vorbă în interiorul mănăstirii, cu excepția duminicilor și a zilelor de sărbătoare. O dată pe săptămână, călugării fac o plimbare împreună și atunci pot vorbi în șoaptă între ei. În restul timpului sunt adânciți în rugăciune, fiecare singur cu gândurile lui, cu propria lui luptă cu Dumnezeu, singur în chilia lui, izolat de ziduri înalte, ascultând doar sunetul vântului.

Nu suport să mi-l închipui pe fiul meu cel vorbăreț și curajos redus la tăcere, într-un loc plin de o astfel de strictețe cucernică. Încerc să mă liniștesc spunându-mi că Dumnezeu o să-i vorbească lui Reginald în tăcerea înghețată și îi va arăta chemarea. Reginald va învăța să tacă, la fel cum a învățat să vorbească. Va învăța să-și prețuiască propriile gânduri și să nu mai râdă, sau să dănuiască, sau să cânte, sau să facă tumbe, sau să se maimuțărească pentru frații lui mai mari. Îmi spun iar și iar că este o ocazie grozavă pentru băiețelul meu deștept. Dar în adâncul inimii știu că, dacă Dumnezeu nu-l va chema să se pună în slujba bisericii, atunci îmi voi fi aruncat băiețelul deștept și iubitor într-o temniță a tăcerii pentru tot restul vieții.

Îl visez încuiat într-o chilie minusculă și mă trezesc țipând și strigându-i numele, îmi muncesc mintea căutând altceva pentru el. Dar nu cunosc pe nimeni care să-l ia drept paj și nu am niciun ban să-l bag ucenic. În plus, ce ar putea să facă? Este un Plantagenet – nu-l pot pune să învețe cizmărie. Un moștenitor al Casei de York să amestece decoctul de malț pentru un berar? Oare aș fi o mamă mai bună dacă l-aș trimite să învețe să înjure și să hulească în timp ce o face pe băiatul bun la toate, într-un han, decât să se roage și să tacă într-un ordin cucernic?

Episcopul Fisher i-a găsit un loc sigur, unde o să fie hrănit

și educat. Trebuie să primesc oferta lui. Nu mai pot face nimic altceva pentru el. Dar când mă gândesc la băiatul meu voios într-un loc unde nu se aude decât ticăitul ceasului care măsoară timpul rămas până la următoarea liturghie, nu mă pot abține și ochii mi se umplu de lacrimi.

Este datoria mea să-mi distrug căminul și familia pe care mi le-am construit cu atâta mândrie în noua mea calitate de Lady Pole. Le poruncesc tuturor servitorilor și îngrijitorilor să se strângă în sala cea mare și le spun că trecem prin vremuri grele și că îi slobozesc din slujba mea. Le plătesc leafa până la zi; nu le pot da mai mult, deși sunt conștientă că-i las pradă sărăciei. Le spun copiilor că trebuie să ne părăsim casa, încerc să zâmbesc și să le sugerez să vadă asta ca pe o aventură. Le spun că o să fie captivant să trăim în altă parte. Oblonesc castelul de la Stourton, unde soțul meu m-a adus ca mireasă și unde mi s-au născut copiii, lăsându-l doar pe John Little să slujească pe post de vătaf și să strângă arenzile și taxele. Două treimi trebuie să-i trimită regelui și o treime o să mi-o trimită mie.

Plecăm de acasă: eu cu Geoffrey în șaua însoțitorului, în spatele lui John Little, Ursula pe ponei, iar Reginald – care abia se zărește – pe fostul cal de vânătoare al lui frate-său. Este un călăreț priceput; se pricepe la cai și la oameni, ca tată-său. O să-i lipsească grajdurile, și câinii, și gălăgia veselă a fermei. Nu mă încumet să-i zic unde merge. Îmi tot spun că la un moment dat, pe drum, o să mă întrebe încotro ne îndreptăm și atunci voi găsi curajul să-i spun că trebuie să ne despărțim: Ursula, Geoffrey și cu mine la o mănăstire, iar el la alta. Încerc să mă amăgesc că va înțelege că asta îi este soarta – nu ceea ce am fi ales noi, însă inevitabilă în acest moment. Dar, încrezător, nu mă întreabă. Își închipuie că o să rămânem împreună; nu-i trece prin cap că ar putea fi trimis de acasă.

E abătut că-și părăsește casa, în vreme ce Geoffrey este încântat de călătorie. Ursula pornește la drum voioasă, iar apoi începe să scâncească. Reginald nu mă întreabă niciodată încotro mergem, și atunci încep să-mi închipui că știe cumva, deja, și că vrea să evite conversația, la fel ca mine.

Abia în ultima dimineață, pe când înaintăm pe poteca

edecului de pe malul fluviului, spre Sheen, spun:

— O să ajungem curând. Asta va fi noua ta casă.

Mă privește de jos, de la înălțimea căluțului lui.

— Noua noastră casă?

— Nu, spun eu tăios. Eu o să stau în apropiere, doar puțin mai departe peste fluviu.

El nu spune nimic, iar eu mă gândesc că poate n-a înțeles.

— Am trăit de multe ori despărțiți unul de celălalt, îi reamintesc. Ca atunci când a trebuit să mă duc la Ludlow și v-am lăsat la Stourton.

Își întoarce ochii mari spre mine. Nu spune „Dar atunci eram cu frații mei și cu sora mea și cu toți oamenii pe care îi știam dintotdeauna, cu doica, cu preceptorul de la care am luat lecții frații mei și cu mine”. Pur și simplu se uită la mine, incapabil să priceapă.

— Nu-i așa că n-o să mă lași singur? Întreabă el în cele din urmă. Într-un loc necunoscut? Mamă? Nu-i așa că n-o să mă abandonezi pur și simplu?

Clatin din cap. Abia îndrăznesc să vorbesc.

— O să vin să te văd, îi șoptesc. Îți promit.

Se zăresc turnurile înalte ale mănăstirii, se deschide poarta și priorul însuși îmi iese în întâmpinare, îl ia pe Reginald de mână și îl ajută să coboare din șa.

— O să vin să te văd, îi promit de la înălțimea calului, uitându-mă în jos la creștetul lui auriu plecat. Și tu o să poți veni să mă vizitezi.

Pare foarte mic, așa cum stă acolo, în picioare, lângă prior. Nu se smucește și nici nu dă vreun semn de împotrivire. În schimb, își înalță chipul palid, se uită la mine cu ochii lui negri și spune limpede:

— Milady, lasă-mă să vin cu tine, cu fratele meu și cu sora mea. Nu mă lăsa aici.

— Gata, gata, zice priorul pe un ton ferm. Să nu auzim o vorbă de la copiii care ar trebui să tacă întotdeauna în fața celor mai vârstnici și mai înțelepți ca ei. Iar în casa aceasta o să vorbești doar când ți se poruncește. Tăcere, tăcere sfântă. O să înveți s-o iubești.

Ascultător, Reginald își mușcă buza de jos și nu mai scoate o vorbă; dar continuă să se uite la mine.

— O să vin să te văd, spun eu deznădăjduită. O să fii fericit aici. Este un loc bun. O să-L slujești pe Dumnezeu și Biserica. Vei fi fericit aici, sunt sigură.

— Să aveți o zi bună. (Priorul îmi dă de înțeles că ar trebui să plec.) Mai bine s-o facem repede.

Întorc capul calului și mă răsucesc să mă uit la fiul meu. Reginald nu are decât șase ani; pare foarte mic pe lângă prior. Este alb la față de frică. Ascultător, nu spune nimic, dar gurița lui schițează un cuvânt surd: Mamă!

Nu mai pot face nimic. Nu mai e nimic de zis. Întorc calul și pornesc mai departe.

Abația Syon, Brentford, la vest de Londra, iarna anului 1506

Băiatul meu, Reginald, trebuie să învețe să trăiască în întuneric și în tăcere și la fel trebuie să fac și eu. Abația Syon, administrată de Ordinul Birgittinelor⁷, nu este una tăcută; maicile se duc chiar și la Londra să predea și să se roage, dar eu trăiesc printre ele ca și cum aș fi depus un jurământ al tăcerii, la fel ca băiețelul meu. Nu pot vorbi despre durerea și despre amărăciunea mea, și nu am nimic de spus care să nu fie plin de indignare sau de amărăciune.

N-o să-i iert pe Tudori pentru acest chin sufletesc. Și-au croit drum către tron cu prețul sângelui rudelor mele. L-au scos pe unchiul meu Richard din noroiul de pe Bosworth Field, l-au dezbrăcat la piele, l-au azvârlit peste șaua propriului cal și apoi l-au aruncat într-o groapă fără nume. Propriul meu frate a fost decapitat ca regele Henric să stea liniștit; verișoara mea Elisabeta a murit încercând să-i ofere un alt fiu. Pe mine m-au măritat cu un cavaler sărac, ca să mă înjosească, iar acum el este mort și am ajuns mai rău decât mi-am imaginat că ar putea decădea vreodată un Plantagenet. Toate astea, ca să-și legitimizeze pretențiile la un tron pe care îl cuceriseră oricum cu forța.

Și, în mod limpede, Tudorii nu se prea bucură de triumful lor și de supunerea noastră. De la moartea soției, regele este nesigur de susținerea curții lui, este neliniștit în

⁷ Ordin monastic fondat de Sfânta Birgitta a Suediei, în 1344 (n.tr.).

legătură cu supușii lui și îngrozit din pricina noastră, a Plantagenetilor din Casa de York. Ani întregi a vărsat bani în buzunarele împăratului Maximilian, plătindu-l să-l trădeze pe vărul meu, Edmund de la Pole, pretendentul de York la tronul Angliei, și să-l trimită acasă, unde îl aștepta moartea. Acum aflu că treaba este făcută. Împăratul ia banii și îi promite lui Edmund că nu va păți nimic, arătându-i scrisoarea de liberă trecere de la rege, semnată chiar de mâna acestuia. Este o garanție că Edmund se poate întoarce acasă. Edmund crede asigurările oferite de Henric Tudor, se încrede în cuvântul unui rege investit. Vede semnătura, verifică sigiliul. Henric Tudor se jură că va avea parte de liberă trecere și de o primire sinceră. Edmund este un Plantagenet; își iubește țara, vrea să vină acasă. Însă în clipa în care pune piciorul sub grilajul cu țepi de la intrarea în Castelul din Calais, este arestat.

Asta dă startul unui șir de acuzații care îmi sfâșie neamul aidoma unei foarfece printr-un vâl de mătase, iar acum sunt în genunchi și mă rog pentru viețile lor. Vărul meu William Courtenay, care era deja arestat, este acuzat acum de trădare de țară. Ruda mea William de la Pole este interogat cu severitate în celula lui din Turn. Vărul meu Thomas Grey ajunge să fie bănuț doar pentru vina de a fi luat cina cu vărul Edmund, cu ani în urmă, înainte ca acesta să fugă din țară. Unul după altul, bărbații din familia mea se fac nevăzuți în Turnul Londrei, siliți să îndure singurătatea și teama, convinși să numească alți oaspeți de la cină și ținuți în temnița aceea întunecată sau expediați în secret peste Canal, la Castelul din Calais.

Abația Syon, Brentford, la vest de Londra, primăvara anului 1507

Le scriu fiilor mei Henric și Arthur, să-i întreb cum o duc și dacă își fac lecțiile și învață. Nu îndrăznesc să abuzez de mărinimia mănăstirii invitându-i aici; maicile nu pot primi doi tineri energici în sihăstria lor tăcută și, oricum, nu le pot plăti drumul.

Îl văd pe băiețelul meu Reginald o dată la trei luni, când

mi-l trimit peste fluviu, cu un vâslaș tocmit. Vine, după cum i s-a poruncit, zgribulit de frig la prova bărcuței. Nu poate rămâne decât o noapte, după care trebuie să plece înapoi. L-au învățat să tacă, l-au învățat foarte bine; își ține ochii în pământ și mâinile pe lângă corp. Când alerg să-l întâmpin și să-l strâng la piept, este țeapăn și fără chef, ca și cum fiul meu viori și vorbăreț ar fi mort și îngropat și nu mi-ar mai fi rămas să țin în brațe decât această lespede mică și rece.

Ursula, care are aproape nouă ani, pare să crească în fiecare zi și lungesc tivurile rochiilor ei de mână a doua iar și iar. Lui Geoffrey, care a făcut doi ani, îi stau degetele de la picioare chircite în cizmulite. Când îl bag în pat seara, îi mângâi piciorușele și îi întind degetele, ca și cum aş putea să le împiedic să-i crească strâmbe și înghesuite. Arenzile de la Stourton sunt strânse și banii îmi sunt trimiși cu regularitate, dar trebuie să-i dau mănăstirii, pentru întreținerea noastră. Nu știu unde se va duce Geoffrey când va fi prea mare ca să mai rămână aici. Poate el și Ursula vor trebui făgăduiți Bisericii, la fel ca fratele lor, Reginald, și să fie înghițiți de tăcere. Petrec ceasuri întregi în genunchi rugându-mă la Dumnezeu să-mi dea un semn sau puțină speranță, sau pur și simplu să-mi trimită niște bani; uneori îmi spun că, după ce ultimii mei doi copii vor fi fost încuiați în siguranță între zidurile Bisericii, o să-mi leg un sac mare de bolovani de cingătoare și o să pășesc în adâncurile reci ale Tamisei.

Abația Syon, Brentford, la vest de Londra, primăvara anului 1508

Îngenunchez pe treptele altarului și mă uit în sus, la statuia lui Hristos răstignit. Mă simt de parcă aş fi străbătut drumul Crucii Plantagenetilor, o Via Dolorosa, la fel ca El, vreme de doi ani lungi.

Apoi pericolul se apropie și mai mult: regele îi arestează pe vărul Thomas Grey și pe vărul George Neville, Lord Bergavenny, care îmi crește băieții – pe Henric și pe Arthur. George îi lasă pe fiii mei la el acasă, în Kent, și intră în Turn, unde lumea a început să răspândească zvonul că regele

Însuși vine noapte de noapte pentru a supraveghea torturarea bărbatilor pe care el îi suspectează. Negustorul care vine la ușa abației cu broșuri ieftine și cu cărți de rugăciuni îi spune portăresei Joan că în oraș lumea vorbește că regele s-a transformat într-un monstru căruia îi place să audă țipete de durere. Șoptește cuvântul vechi pentru o cârțiță blestemată care lucrează la adăpostul întunericului, printre morți și lucruri îngropate, și care își surpă propriile pășuni.

Sunt disperată să trimit după băieții mei, să-i iau din casa unui bărbat care a fost arestat ca trădător. Mă tem să atrag atenția asupra mea – m-am retras aproape complet, aproape că mă ascund, aproape că m-am refugiat în sanctuar. Nu trebuie să atrag atenția sistemului de iscoade al Tudorilor asupra lui Reginald, care este ținut în tăcere în mănăstirea certozină din Sheen, asupra Ursulei și a mea, ascunse în rugăciune la Syon, sau a lui Geoffrey, cel mai scump dintre toți, care se ține de fusta mea, căci maicile știu că nu are unde să se ducă; nici măcar unui copil de trei ani nu i se poate îngădui să iasă în lume, de vreme ce nu încapă îndoială că Henric Tudor, adulmecând mirosul sângelui de Plantagenet, o să-i ia urma.

Regele acesta a devenit o enigmă întunecată pentru poporul lui. Nu seamănă cu regii din casa mea – oameni robiți simțurilor deschiși și veseli, care conduceau prin consens și care își croiau drum cu ajutorul farmecului personal. Regele acesta își spionează supușii, îi aruncă în temniță din pricina unui singur cuvânt, îi torturează așa încât să se acuze unii pe alții și, atunci când obține dovezi de trădare, în mod uimitor îi iartă, amnistiindu-i, dar îi împovărează cu amenzi atât de îngrozitoare, încât n-o să se elibereze niciodată din slujba lui – nu mai devreme de cinci generații. Este un rege mânat de frică și condus de lăcomie.

Vărul meu de-al doilea, George Neville, tutorele băieților mei, iese din Turn cu un șchiopătat care arată ca și cum i-ar fi fost rupt piciorul și lăsat să se lipească strâmb. Refuză să vorbească despre asta; e sărac lipit, dar liber. Ceilalți veri ai mei rămân în continuare întemnițați. George Neville nu spune nimănui ce înțelegere a făcut dincolo de zidurile acelea jilave; îi plătește în tăcere regelui jumătate din

veniturile lui la fiecare pătrar și nu se plânge niciodată. Are de plătit amenzi atât de mari, încât douăzeci și șase dintre prietenii lui trebuie să se pună chezași și i se interzice să se mai întoarcă vreodată la casa lui iubită din Kent, nici în Surrey, Sussex ori Hampshire. Este surghiunit în propria-î țară, cu toate că nu i s-a adus nicio învinuire și nu s-a găsit nicio dovadă împotriva lui.

Niciunul dintre bărbații arestați odată cu el nu vorbește vreodată despre contractele pe care le-au semnat fiecare cu regele în încăperile întunecate de sub Turn, unde zidurile sunt groase și ușile zăvorâte și numai regele stă în picioare în colțul încăperii, în vreme ce gâdele lui trage un levier al patului de tortură și frânghiile taie adânc. Dar lumea vorbește că învoielile prin care își iau asupra lor datorii imense sunt iscălite cu propriul lor sânge.

Vărul George îmi scrie scurt.

Îți poți lăsa băieții fără grijă cu mine; asupra lor nu planează vreo bănuială. Sunt un om mai sărac decât înainte și surghiunit din propria-mi casă; dar îi pot găzdui în continuare. Mai bine îi lași cu mine până se liniștesc apele. Nu are rost să riști să-i conducă pe alții la tine. Mai bine ai sta acolo liniștită. Nu vorbi cu nimeni și nu te încrede în nimeni. Sunt vremuri grele pentru Roza Albă.

Ard scrisoarea și nu răspund.

Abația Syon, Brentford, la vest de Londra, primăvara anului 1509

Regele devine tot mai bănuitor de la un an la altul, retrăgându-se în odăile tainice ale palatelor lui ca să stea cu maică-sa, refuzând să permită vreunui străin să-i calce pragul, dublând numărul străjerilor care stau de pază la ușa lui, răsfoindu-și întruna catastiful cu socoteli, obligându-i pe cei care îi erau deja supuși să păstreze pacea cu amenzi enorme, confiscându-le pământurile drept chezașie pentru buna purtare, cerându-le daruri în semn de bună-credință, intervenind în procese și strângând taxele. Însăși dreptatea poate fi cumpărată acum cu o plată către rege. Siguranța poate fi cumpărată contra unei taxe plătite către vistieria

lui. Orice cuvânt poate fi trecut într-o dare de seamă, cu prețul unui dar către servitorul potrivit, sau șters contra unei filodorme. Nimic nu este sigur, dar banii oferiți vistieriei regale pot cumpăra orice. Cred că vărul George Neville este aproape ruinat, nevoit fiind să-și plătească libertatea la fiecare pătrar; dar nimeni nu îndrăznește să-mi scrie și să-mi confirme. Primesc din când în când câte o scrisoare de la Arthur și Henric, iar ei nu pomenesc de arestarea gazdei lor sau de întoarcerea lui, un bărbat distrus, surghiunit din casa care era mândria lui. Băieții au doar șaisprezece și paisprezece ani, dar știu deja că bărbații din casa noastră ar trebui să tacă. S-au născut în cea mai înzestrată, cea mai rafinată și mai iscoditoare familie din Anglia și au fost învățați să-și muște limba, dacă nu vor să le fie tăiată. Știu că dacă ai sânge de Plantagenet, ar fi trebuit să te naști mut și surd. Le citesc scrisorile nevinovate și le ard după aceea. Nu îndrăznesc să păstrez nici măcar urările de bine de la băieții mei. Niciunul dintre noi nu îndrăznește să dețină ceva.

Văduvă de patru ani, fără vreo speranță de ajutor, cu atât de puțini bani că nu-mi ajung nici de mâncare, fără să pot pune un acoperiș deasupra capetelor copiilor mei, fără zestre pentru fiica mea, fără mirese pentru fiii mei, fără iubit, fără prieteni, fără vreo șansă să mă recăsătoresc, dat fiind că nu văd niciodată un bărbat care să nu fie preot, stau în genunchi opt ore pe zi, în fiecare zi, în rând cu maicile, ca să ascult liturghia orelor, și văd cum mi se modifică rugăciunile.

În primul an m-am rugat pentru ajutor, în al doilea pentru iertare. La sfârșitul celui de-al treilea an, mă rog pentru moartea regelui Henric, pentru distrugerea maică-sii și pentru revenirea Casei mele de York. În tăcerea care mă înconjoară, m-am transformat într-o răzvrătită înverșunată. Îi blestem pe Tudori și ajung să sper ca blestemul pe care verișoara Elisabeta și mama ei l-au aruncat asupra lor să se adeverească, prin vremuri, până la sfârșitul Tudorilor și la nimicirea spiței lor.

Abația Syon, Brentford, la vest de

Londra, aprilie, 1509

Aud vestea prima oară de la bătrâna portăreasă a mănăstirii, care vine la ușa chiliei mele și o trânteste în lături fără să bată. Ursula este în pătuțul ei cu rotile și nu se clintește, dar Geoffrey doarme în patul meu îngust, la mine în brațe, și își înalță căpșorul când Joan dă buzna în odaie și spune:

— Regele e mort. Trezește-te, milady. Suntem liberi. Dumnezeu este milostiv. Ne-a binecuvântat. Dumnezeu ne-a salvat. Blestemul Dragonului Roșu a trecut peste noi. Regele e mort.

Visam că eram la Sheriff Hutton, alături de curtea unchiului meu Richard, iar verișoara Elisabeta dansa cu el într-un vârtej de brocart din aur și argint. Mă ridic îndată și-i spun:

— Sst. Nu vreau să aud.

Chipul zbârcit i se luminează cu un zâmbet. N-am mai văzut-o niciodată radiind până acum.

— Ba o să vrei să auzi asta! zice. Și oricine o poate spune, și oricine o poate auzi. Căci căpetenia iscoadelor este moartă și iscoadele au rămas fără slujbă. Regele este mort, iar prințul cel frumos și-a ocupat tronul tocmai la timp să ne salveze pe toți.

Tocmai atunci, clopotul mănăstirii începe să scoată un dangăt măsurat, intens și răsunător, iar Geoffrey reușește să se salte în genunchi și spune:

— Ura! Ura! Henric o să fie rege?

— Bineînțeles, spune bătrâna, apucându-l de mânuțe și săltându-l pe pat, în ritm de dans. Domnul să-l binecuvânteze pe el și ziua în care urcă pe tron.

— Fratele meu, Henric! țipă Geoffrey. Rege al Angliei!

Sunt atât de îngrozită să aud aceste nevinovate vorbe de trădare, încât îl trag la mine, îi acopăr gura cu mâna și mă întorc spre femeie, implorând-o din priviri să tacă. Dar ea clatină din cap spre el și râde de mândria lui.

— De drept, da, spune ea cu îndrăzneală. Ar trebui ca fratele tău, Henric, să fie rege. Dar avem un băiat frumos din neamul Tudorilor care o să-i succeadă satrapului

bătrân, iar prințul Harry Tudor va urca pe tron, iar iscoadele și confrății lui o să dispară.

Sar din pat și încep să mă îmbrac.

— O să trimită după Domnia Ta? mă întreabă Joan, portăreasa, luându-l în brațe din pat și lăsându-l să danseze în jurul ei.

Ursula se trezește, se freacă la ochi și spune:

— Ce se întâmplă?

— Cine?

Mă gândesc la Milady Mama Regelui, care și-a îngropat nepotul și care acum își va îngropa și fiul, întocmai cum a prezis blestemul Elisabetei. Va fi o femeie distrusă. Va gândi, la fel ca și mine, că Tudorii și-au semnat propria condamnare la moarte atunci când ne-au ucis prinții în Turn. Va gândi, la fel ca și mine, că sunt niște ucigași blestemați.

— Caterina, prințesa văduvă de Wales, spune Joan simplu. N-o să se însoare cu ea și s-o facă regina Angliei, așa cum a promis? N-o să trimită ea după Domnia Ta, cea mai scumpă prietenă a ei? N-o să-ți poți lua copiii cu Domnia Ta la palat și să trăiești așa cum ți-a fost hărăzit prin naștere? N-o să fie ca un miracol pentru Domnia Ta, ca lespeda care se rostogolește de pe mormânt și vă eliberează pe toți?

Mă opresc în loc. M-am dezobișnuit într-atât să sper, încât nici nu știu ce să spun. Nici măcar nu mă gândisem la asta.

— S-ar putea, spun eu, gânditoare. S-ar putea s-o ia de nevastă. Și s-ar putea ca ea să trimită după mine. Știi tu, dacă se întâmplă una, se întâmplă și cealaltă.

*

Este ca un miracol, o izbăvire la fel de puternică precum primăvara după o iarnă rece și cenușie. Se întâmplă primăvara și, de atunci, ori de câte ori văd florile de păducel care fac gardurile-vii albe ca zăpada, sau narcisele legănându-se în bătaia vântului, mă gândesc la primăvara aceea în care bătrânul rege Tudor a murit și băiatul Tudor s-a urcat pe tron și a îndreptat totul.

Îmi spusese, în odaia lui de copil, că a fi rege e o datorie sfântă. L-am văzut ca pe un mic fanfaron simpatic: un băiețel răzgâiat de femei iubitoare, un băiat iubitor plin de bune intenții. Însă cine s-ar fi gândit că ar fi sărit să-l înfrunte pe bătrânul urâcios, s-o ia pe Caterina de nevastă, așa cum a făgăduit, să se proclame rege și gata să se însoare cu ea într-o clipită? A fost primul lucru pe care l-a făcut băiatul acesta de șaptesprezece ani, primul lucru. Întocmai ca unchiul meu, regele Edward, și-a luat în primire tronul și a luat-o pe femeia pe care o iubea. Cine s-ar fi gândit că Harry Tudor are curajul unui Plantagenet? Cine s-ar fi gândit că are atâta imaginație? Cine s-ar fi gândit că are atâta însuflețire?

Este băiatul mamei lui; nu poate fi altă explicație.

A moștenit dragostea, și curajul ei, și optimismul ei luminos, care sunt în firea familiei noastre. Este un rege Tudor, dar un descendent al Casei de York. Prin bucuria și prin optimismul lui, este unul de-ai noștri. Prin dorința de putere, prin eficiența lui, este unul de-ai noștri.

Caterina, prințesa, trimite după mine printr-o scrisoare scurtă, în care mă roagă să merg la Lady Williams, unde mă vor aștepta pregătite odăi demne de o aristocrată de rangul meu. Apoi trebuie să mă prezint pe dată la Palatul Westminster, să mă duc direct în garderobă, să-mi aleg cinci rochii și s-o însoțesc, elegant îmbrăcată, în calitate de primă doamnă de onoare. Este prima mea izbăvire. Sunt liberă. Am fost repusă în drepturi.

Îi las pe copii la Syon cât plec la Londra. Nu îndrăznesc să-i iau cu mine încă; simt că trebuie să mă asigur că suntem în afara primejdiei, că suntem cu adevărat liberi, înainte să îndrăznesc să-i chem la mine.

Londra nu arată ca un oraș care a pierdut un rege. Nu este o capitală îndoliată; este un oraș în delir de bucurie. Lumea perpelește carne la colțul străzilor; se împarte bere de la ferestrele berăriilor. N-a trecut mult de când a fost înmormântat regele și prințul n-a fost încoronat încă, dar orașul jubilează. Se deschid temnițele pentru datornici și din ele ies bărbați care nu credeau să mai apuce să vadă vreodată lumina soarelui. Parcă ar fi murit un monstru și am fi fost eliberați de sub o vrajă rea. Parcă ne-am fi trezit

dintr-un coșmar. Este ca o primăvară după o iarnă lungă de tot.

Îmbrăcată în noua mea rochie în verdele-deschis al Casei Tudor, purtând o bonetă dreptunghiulară la fel de grea ca a prințesei, intru în sala de primire a regelui Angliei și îl văd pe prinț – nu pe tronul lui, nu pozând țeapăn sub baldachinul cu însemnele heraldice, ca o întrupare a majestății, ci râzând cu prietenii lui în timp ce se plimbă prin încăpere cu Caterina alături, ca un cuplu de îndrăgostiți, vrăjiți unul de celălalt. În celălalt capăt al încăperii, stând în jilțul ei, înconjurată de doamne tăcute, cu câte un preot de o parte și de alta pentru sprijin, se află Milady, cernită toată, sfâșiată între durere și furie. Nu mai este Milady Mama Regelui – titlul cu care se mândrea atât de mult a fost îngropat împreună cu fiul ei. Acum, dacă dorește, i se poate spune Milady Bunica Regelui și, judecând după expresia cruntă de pe chipul ei, nu o dorește.

Anglia, 1509

Pentru poporul englez, este o eliberare de sub greutate. Pentru seniori, este o izbăvire de sub tiranie. Pentru cei din familia și din casa mea, este revocarea unei pedepse cu moartea. Toți cei care au sânge de Plantagenet sau legături cu Casa de York au trăit din îngăduința regelui, dureros de conștienți că acesta le putea revoca înlesnirea în orice clipă și că avea să urmeze bătaia în ușă a străjerilor în livrea verde cu alb și un drum scurt în luntrea lor fără însemne, până la poarta pentru ambarcațiuni a Turnului. Grilajul cu țepi avea să se ridice, luntrea avea să alunece înăuntru, iar deținutul nu avea să mai iasă niciodată.

Dar acum ieșim. William Courtenay iese din Turn cu o amnistie din partea regelui și ne rugăm ca și William de la Pole să iasă în curând. Vărul Thomas Gray este eliberat din castelul din Calais și vine acasă. Fără să ne vină să credem, asemenea proprietarilor care deschid încet ușile văruiate ale caselor după ce a trecut ciuma prin sat, toți începem să ieșim la lumină. Verii vin la Londra din castelele lor

îndepărtate, sperând că nu este niciun pericol să fie văzuți iar la curte. Rude care nu au mai scris de ani de zile cutează acum să trimită un mesaj, să împărtășească vești, anunțând nașteri de prunci și moartea unor membri ai familiei, întrebând temători cum o duc ceilalți. L-a văzut cineva pe acest bărbat? Știe cineva dacă un văr îndepărtat este în siguranță, în străinătate? Strânsoarea de moarte a fostului rege asupra fiecăruia dintre noi este brusc curmată. Harry, prințul, nu a moștenit caracterul bănuitor și temător al tatălui său; el concediază iscoadele, șterge datoriile, îi grațiază pe deținuți. Avem sentimentul că putem ieși toți din ascunzătoare, clipind des din pricina luminii puternice.

Servitori și negustori care m-au ocolit de când mi-a murit soțul și am căzut în dizgrație vin cu zecile să-și ofere serviciile acum, că numele meu nu mai este scris undeva, pe o listă, cu un semn de întrebare în dreptul lui.

Încet, abia venindu-mi să cred ce noroc am avut, la fel ca restul țării, descopăr că sunt în siguranță. Se pare că am supraviețuit celor douăzeci și patru de ani primejdioși ai primei domnii a neamului Tudorilor. Fratele meu a murit pe eșafodul regelui

Henric, soțul meu a murit în slujba lui, verișoara mea – în chinurile facerii, încercând să-i ofere un alt moștenitor; dar eu am supraviețuit. Am ajuns la sapă de lemn, mi s-a sfâșiat inima, am fost ruptă de toți copiii mei, în afară de doi, și am trăit ascunsă împreună cu ei, dar acum pot ieși, pe jumătate oarbă, în lumina verii tânărului prinț.

Caterina, cândva o văduvă la fel de scăpătată ca și mine, se înalță în bătaia soarelui bunăvoinței Tudorilor, ca un vânturel care își întinde aripile roșiatice în lumina zorilor, cu datoriile șterse și cu zestrea uitată. Prințul se căsătorește cu ea în grabă, în taină, încântat să poată da în fine curs înflăcăării care îl mână. Acum susține că a iubit-o în tăcere și de la distanță în tot acest timp. A urmărit-o, a dorit-o. Numai tatăl lui, numai bunica lui, Milady, i-au impus tăcerea. Dispensa papală cu mai multe înțelegeri pentru acest mariaj, pe care mama Caterinei a furnizat-o cu atâta șiretenie cu mult timp în urmă, pune legalitatea căsătoriei mai presus de orice îndoială; nimeni nu întreabă de primul ei soț, nimănui nu-i pasă și cei doi sunt cununați și se culcă

împreună în câteva zile.

Iar eu îmi ocup locul lângă ea. Ca odinioară, am dreptul de a scoate cele mai fine catifele din garderoba regală, mă servesc singură cu şiraguri din perle, şi cu aur, şi cu giuvaieruri din vistieria regală. Ca odinioară, sunt întâia doamnă de onoare a reginei Angliei şi înaintea mea la cină nu merge decât un Tudor. Noul soţ al Caterinei, regele Henric – Henric al VIII-lea, după cum ne place să ne reamintim toţi – îmi oferă o dotaţie de o mie de lire pe an din clipa în care sosesc la curte, şi îmi achit datoriile: faţă de vechilul meu credincios, John Little de la Stourton, faţă de verii mei, faţă de măicuţele de la Syon, faţă de mănăstirea lui Reginald. Trimit după Henric şi după Arthur, iar regele le oferă un loc printre slujitorii lui. Regele are o părere foarte bună despre învăţătura nouă şi porunceşte ca Reginald să fie bine instruit la mănăstirea lui; va veni la curte ca filosof şi cărturar. Îi ţin pe Geoffrey şi pe Ursula în odăile reginei deocamdată, dar curând o să-i trimit acasă şi o să poată trăi iarăşi la ţară şi să fie crescuţi aşa cum li se cuvine unor moştenitori de Plantageneti.

Primesc chiar şi o cerere în căsătorie. Sir William Compton, cel mai drag prieten al tânărului rege, partenerul lui de petreceri şi de turnir, mă întreabă cuviincios, în genunchi, în timp ce se uită la mine cu îndrăzneală, cu ochi surâzători, dacă aş accepta să-l iau de soţ. Genunchiul lui plecat indică faptul că l-aş putea domina, mâna lui caldă care o strânge pe a mea sugerează faptul că ar putea fi ceva plăcut. Am trăit ca o măicuţă vreme de aproape cinci ani; ideea unui bărbat chipeş printre nişte aşternuturi bune din olandă mă face să şovăi o clipă şi să mă uit în ochii căprui şi surâzători ai lui William.

Îmi ia doar un minut să mă hotărăsc dar, ca să-i satisfac nevoia imperioasă de prestigiu – ca bărbat venit aproape de nicăieri – amân răspunsul vreo două zile. Slavă Domnului că nu am nevoie de numele lui proaspăt inventat; acum nu mai trebuie să-l ascund pe al meu. Nu am nevoie de bunăvoinţa regelui, pe care o aduce cu el. Propria mea trecere la curte este mare şi creşte tot mai mult, dat fiind că tânărul rege mă caută pentru sfaturi, pentru poveştile despre vremurile de demult şi pentru amintirile mele

despre mamă-sa. Îi povestesc despre curtea de basm a Plantagenetilor și văd că tânjește să ne copieze domnia. Așa că nu am nevoie de casa nou construită a lui Compton; sunt repusă în drepturi într-o atare măsură, am niște perspective atât de strălucite, încât favoritul regelui vede în mine o partidă avantajoasă. Îl refuz cu delicatețe. El își exprimă dezamăgirea elegant și curtenitor. Încheiem episodul ca doi interpreți experimentați care execută pașii unui dans grațios. Știe că sunt în culmea triumfului, sunt egala lui, nu am nevoie de el.

Un val de bogăție și prosperitate se revarsă prin ușile deschise ale vistieriei. Sceptic, în fiecare casă regală slujitorii deschid dulapuri, cutii și cufere și peste tot găsesc argint și aur, bijuterii și țesături, covoare și mirodenii. Fostul rege își strângea dăjdiile și amenzile în bani și bunuri, luând cu japca, orbește, obiecte din casă, stocurile negustorilor, până și ustensilele ucenicilor, aducându-i pe săraci la sapă de lemn. Noul rege, tânărul Henric, le dă înapoi oamenilor nevinovați ceea ce le-a furat tatăl lui, într-o sărbătoare a reparației. Amenzile nedrepte sunt restituite din vistieria statului, nobililor li se dau înapoi pământurile, George Neville, ruda care mi-a vegheat copiii, este scutit de datoriile împovărătoare și i se oferă funcția de mare cămăraș, client pentru mii de oameni, stăpân peste sute, având la dispoziție o avere de rege, care așteaptă să fie cheltuită pe lucruri bune. Are mare trecere la rege, Henric îl admiră, îl numește ruda lui și are încredere în el. Nimeni nu pomenește de piciorul lui strâmb; i se îngăduie să se ducă la oricare dintre casele lui frumoase.

Fratele lui, Edward Neville, este un favorit și slujește în iatacul regelui. Regele jură că el și Edward se potrivesc perfect, îl cheamă să stea în picioare lângă el, să-și compare înălțimea și culoarea părului, îl asigură pe vărul meu că cineva i-ar putea lua drept frați, că ne iubește pe toți ca pe frații și surorile lui. Se poartă cu căldură față de toți membrii familiei mele – Henry Courtenay din Devon, vărul Arthur Plantagenet, familia de la Pole, familia Stafford, familia Neville, noi toți – de parcă și-ar căuta mama în chipurile noastre surâzătoare, cunoscute. Încet, ne întoarcem acolo unde neam născut să fim, în inima puterii

și a bogăției. Suntem verii regelui, nimeni nu este mai apropiat de el ca noi.

Până și Milady Mama Fostului Rege este recompensată prin retrocedarea palatului ei de la Woking, cu toate că nu apucă să se bucure de el prea mult. Își vede nepotul încoronat, după care cade la pat și moare. Confesorul ei, bunul John Fisher, ține cuvântarea de preamărire la înmormântare și o descrie ca pe o sfântă care și-a pus viața în slujba țării și a fiului ei, care nu s-a oprit din muncă decât după ce a terminat. Ascultăm într-o tăcere respectuoasă, dar adevărul e că puțini o jelesc; majoritatea dintre noi i-au cunoscut orgoliul de familie, mai puțin dragostea de verișoară. Și nu sunt singura care crede în sinea ei că a murit de inimă rea, de teamă că influența ei se sfârșise, și ca să nu fie nevoită să o vadă pe regina Caterina frumoasă și veselă, în încăperile unde bătrâna domnise atât amar de vreme.

Dumnezeu binecuvântează noua generație și nu ne mai interesează de cei dispăruți. Regina Caterina zămislește un copil aproape imediat, în zilele lipsite de griji ale călătoriei de vară, și își anunță fericita ipostază înainte de Crăciun, la Palatul Richmond. Preț de o clipă, în anotimpul acela sărbătoresc, în revărsarea constantă de distracții, încep să mă gândesc că blestemul verișoarei mele a fost dat uitării și că descendența Tudorilor va moșteni norocul familiei mele, dovedindu-se la fel de prolifică și de vânoasă cum am fost noi întotdeauna.

Palatul Richmond, la vest de Londra, primăvara anului 1510

Pentru ea este o noapte grea când pierde copilul, după care urmează zile și mai grele. Neghiobul de doctor îi spune ei și, mai rău chiar, îl asigură pe rege că aștepta gemeni și că mai este un bebeluș sănătos în pântecul ei. Se poate ca regina să fi suferit o pierdere de sarcină foarte dureroasă, dar nu are motiv să dispere: s-ar putea ca ea să poarte totuși în pântec un moștenitor; un băiețel Tudor există și așteaptă să se nască.

Așa descoperim că tânărului rege îi place să audă vești bune, ba chiar stăruie să audă vești bune, iar mai târziu s-ar putea să fie nevoie de curaj ca să-l faci să accepte adevărul. Un bărbat mai în vârstă, mai chibzuit, s-ar fi îndoit de un doctor atât de optimist; dar Henric se arată dornic să creadă că este binecuvântat, și continuă să serbeze vesel sarcina soției lui. La banchetul de Lăsata Secului se plimbă printre meseni închinând în sănătatea reginei și a bebelușului pe care crede că îl poartă în pântecul ei umflat. Îl urmăresc neîncrezătoare. Este prima dată când observ că tatăl lui bolnăvicios și bunica lui temătoare i-au insuflat un devotament absurd față de medici. Ascultă orice îi spun. Are o groază profundă, irațională de boală și tânjește să găsească leacuri.

Palatul Greenwich, Londra, primăvara anului 1510

Supusă, Caterina se retrage pentru naștere la Palatul Greenwich și, pe măsură ce pântecul ei se dezumflă de tot, așteaptă îndârjită, știind că nu va urma nicio naștere. Când îi vine sorocul și nu are ce să arate, se îmbrăiază ca o prințesă spaniolă, în urcior după urcior cu apă clocotită, cu ulei de trandafir și cu cel mai fin săpun, se îmbracă în cea mai frumoasă rochie a ei și își ia inima în dinți să iasă și să dea ochii cu curtea, punându-se într-o postură ridicolă. Îi stau alături ca un paznic aprig, scrutând încăperea cu privirea, provocându-i să facă măcar un singur comentariu pe tema absenței ei zadarnice și a reapariției surprinzătoare.

Curajul ei este slab răsplătit. Este întâmpinată fără căldură, căci pe nimeni nu prea interesează revenirea la curte a unei mirese fără prunc. Ceva mult mai interesant se petrece în momentul acesta; curtea se dă în vânt după scandal.

Este vorba despre William Compton, fostul meu pretendent, care se pare că s-a consolât flirtând cu verișoara mea de-al doilea, Anne, una dintre cele două frumoase surori ale ducelui de Buckingham, proaspăt

căsătorită cu sir George Hastings. Nu am remarcat această legătură prostească înfiripându-se, fiind prea preocupată de durerea Caterinei, și regret să aflu că lucrurile au mers atât de departe, încât vărul meu Stafford i-a aruncat vorbe grele regelui din pricina ofensei la adresa familiei sale și a luat-o de la curte.

Este o nebunie din partea ducelui, dar este ceva obișnuit pentru el, dacă te gândești că are un orgoliu nemăsurat. Nu am nicio îndoială că sora lui ar fi putut comite aproape orice indiscreție; este fiica lui Katherine Woodville și, ca majoritatea fetelor Woodville, este nespus de frumoasă și de îndărătnică. Este nefericită cu noul ei soț, iar el se pare că este dispus să tolereze orice rătăcire. Însă după aceea, cum la curte nu contenește să se sușotească decât despre asta, încep să cred că este mai mult decât escapada unui curtean, un episod de amor curtenesc, o patimă histrionică ce a încălcat normele. Henric, care de obicei este foarte prețios când vine vorba de regulile amorului curtenesc, pare să-i țină partea lui Compton, care se declară insultat de duce. Tânărul rege se înfurie, îi poruncește lui Buckingham să nu mai pună piciorul la curte și se plimbă peste tot braț la braț cu Compton, care pare și spăsit, și dezământat în același timp, ca un berbec tânăr pe un câmp plin de mielușele.

Orice s-ar fi petrecut aici, pare mai neliniștitor decât faptul că William Compton și-a bătut joc de sora ducelui. Trebuie să fie un motiv pentru care regele îi ține partea prietenului său și nu pe cea a soțului încornorat; trebuie să fie un motiv pentru care ducele a căzut în dizgrație, în vreme ce seducătorul se bucură în continuare de trecere la curte. Cineva minte și cineva îi ascunde ceva reginei. Doamnele din anturajul ei nu sunt de niciun folos, n-o să pârască. Verișoara mea Elizabeth Stafford păstrează o discreție aristocrată, dat fiind că în centrul acestui scandal se află ruda ei. Lady Maud Parr susține că nu a auzit nimic altceva în afară de niște bârfe ordinare.

Caterina trimite după catastifele casei ei și constată că, în timp ce ea era izolată, așteptând un copilaș despre care știa că nu mai trăia de mult, curtea se veselea și Anne Hastings fusese proclamată Regina lunii Mai.

— Ce înseamnă asta? mă întreabă ea, arătând spre o plată pentru un cor care să-i cânte lui Anne sub fereastră, în dimineața de Arminden. Ce înseamnă asta? Sunt notele de plată pentru costumația lui Anne de la o feerie.

Îi spun că nu știu; dar pot citi notele de plată la fel de bine ca ea. Ceea ce văd eu, ceea ce știu că vede și ea, ceea ce poate vedea oricine este o mică avere din vistieria regală cheltuită pentru amuzamentul lui Anne Hastings.

— De ce ar plăti administrația regală corul lui William Compton pentru Lady Anne? mă întreabă ea. Așa se obișnuiește în Anglia?

Caterina este fiica unui rege renumit pentru desfrâul lui. Știe că un rege poate avea amante după bunul plac, că nimeni nu se poate plânge de asta, și cu atât mai puțin soția lui. Regina Isabella a Spaniei și-a frânt inima din pricina aventurilor soțului ei, și ea era de sânge regesc, la fel ca el, nu doar o soție încoronată dintr-un hatâr, fiind ea însăși un monarh în toată puterea cuvântului. Chiar și așa, el nu și-a îndreptat niciodată purtarea. Isabella era chinuită amarnic de gelozie, iar fiica ei, Caterina, a văzut asta și și-a jurat că nu va îndura niciodată o asemenea suferință. Nu știa că acest tânăr prinț care i-a spus că o iubește, care a așteptat-o ani întregi avea să se dovedească un astfel de om. Nu-și închipuia că, în vreme ce ea stătea izolată în întuneric, conștientă că pierduse copilul și că nimeni nu avea să-i îngăduie să-l jelească, tânărul ei soț începea un flirt cu propria ei doamnă de onoare – o tânără aflată în slujba ei, în odăile ei, o rudă de-a mea, o prietenă.

— Mă tem că lucrurile stau așa cum îți închipui, îi zic eu fără înconjur, spunându-i ce e mai rău, ca să ne luăm de o grijă. William Compton s-a prefăcut că-i face curte lui Anne; toată lumea îi vedea împreună, toți știau că se întâlnesc. Dar el era un paravan, în tot acest timp, ea se întâlnea cu regele.

Este o lovitură grea pentru ea, dar o suportă ca o regină.

— Și e mai rău de atât, îi zic. Regret că trebuie să-ți vorbesc despre asta.

Ea trage aer în piept.

— Spune-mi. Spune-mi, Margaret, ce poate fi mai rău de atât?

— Anne Hastings i-a spus uneia dintre celelalte doamne de onoare că nu a fost un flirt, doar o idilă de Arminden, încheiată și uitată într-o singură zi. (Mă uit la chipul ei palid, la linia îndârjită pe care o formează buzele ei strânse.) Anne Hastings a zis că regele îi făcuse niște promisiuni.

— Ce anume? Ce ar fi putut să-i făgăduiască?

Ignor protocolul și mă așez lângă ea, luând-o pe după umeri, ca și cum ar fi tot o prințesă suferind de dor de casă și ne-am afla iarăși la Ludlow.

— Draga mea...

Își pleacă o clipă capul și-l odihnește pe umărul meu, iar eu o cuprind mai strâns.

— Ai face bine să-mi spui, Margaret. Ar fi bine să știu totul.

— Spune că el s-a jurat că este îndrăgostit de ea. Ea i-a spus că jurămintele ei puteau fi anulate și, lucru și mai important, a zis că ale lui erau nule. Au vorbit de căsătorie.

Urmează o tăcere prelungă. Îmi spun: „Te rog, Doamne, să nu-și reamintească să adopte un aer de regină și să sară în picioare, urlând la mine pentru că i-am adus niște vești atât de proaste”. Dar în clipa aceea o simt cum se lasă moale, tot corpul i se frânge și își îngroapă chipul înroșit, cu obraji uzi de lacrimi, în scobitura gâtului meu, iar eu o țin în brațe în timp ce plânge ca o fetiță necăjită.

Nu spunem nimic vreme îndelungată, după care ea își îndreaptă spatele și se freacă la ochi cu gesturi brutale. Îi întind o batistă, iar ea își șterge fața și își suflă nasul.

— Știam, suspină ea, de parcă ar fi istovită până în măduva oaselor.

— Știi?

— Mi-a spus câte ceva din toate astea aseară, iar eu am ghicit restul. Dumnezeu să-l ierte: mi-a spus că era nedumerit. Mi-a spus că atunci când s-a culcat cu ea, fata a țipat de durere și i-a zis că nu poate îndura. A trebuit s-o ia cu încetișorul. Ea i-a spus că o fecioară sângerează prima oară. (Schitează o expresie de dezgust, de batjocură.) După toate aparențele, a sângerat din belșug. I-a arătat toate astea și l-a convins că eu nu am fost fecioară în noaptea nunții noastre, că mariajul meu cu Arthur fusese consumat.

Rămâne perfect nemișcată, apoi se cutremură din tot

corpul.

— I-a sugerat că mariajul lui cu mine este nul, pentru că Arthur și cu mine ne-am cunoscut trupește. Că în ochii Domnului, eu voi fi întotdeauna soția lui Arthur, nu a lui Henric. Iar Domnul n-o să ne dăruiască niciodată un prunc.

Sunt înspăimântată. Mă uit la ea ca prostită. Nu am cuvinte să ne apăr secretul. Nu pot decât să mă minunez de această deșurare întâmplătoare a vechiului nostru complot.

— Este ea însăși o femeie măritată, spun eu sec. A fost măritată de două ori.

Caterina schițează un surâs trist auzindu-mi scepticismul.

— I-a băgat în cap ideea că mariajul nostru este împotriva voinței lui Dumnezeu și că din cauza asta am pierdut copilul. I-a spus că nu o să avem niciodată un copil.

Sunt atât de îngrozită, că nu pot face altceva decât să mă întind s-o ating din nou. Ea îmi ia mâna, mi-o mângâie și mi-o împinge la o parte.

— Da, spune ea gânditoare. E crudă, așa-i? Diabolică, nu găsești?

Văzând că nu răspund, continuă.

— E grav. I-a spus că pântecul meu era umflat, dar, cum nu exista niciun prunc, a fost un mesaj de la Dumnezeu că nu se va naște niciodată unul, pentru că mariajul nostru este împotriva cuvântului lui Dumnezeu. Că un bărbat nu ar trebui niciodată să se însoare cu văduva fratelui său, dar dacă o face, nu vor avea copii. Scrie în Biblie. (Zâmbește trist.) I-a citat din Levitic. „De va lua cineva pe femeia fratelui său, urâciune este, că a descoperit goliciunea fratelui său: fără copii să moară”.

Sunt cât se poate de uluită auzind de interesul subit al lui Anne Hastings pentru teologie. Cineva a pregătit-o să toarne această otravă în urechea lui Henric.

— Papa însuși a emis dispensa, stăruie eu. Mama ta s-a asigurat că dispensa era acoperitoare, indiferent dacă Arthur se culcase cu tine sau nu. S-a asigurat.

Ea încuviințează din cap.

— Așa este. Însă pe Henric l-a umplut de temeri bunicăsa. Ea îi cita din Levitic înainte să ne căsătorim. Tatăl lui a trăit cu groaza că avea să-l părăsească norocul. Iar acum

fata asta Stafford îi sucește mințile cu poftă trupești și îi spune că este voia lui Dumnezeu ca eu să pierd un copil și ca altul să dispară din pântecul meu. Zice că mariajul nostru este blestemat.

— Nu contează ce spune ea. (Sunt furioasă pe fata aia netrebnică.) Fratele ei a luat-o de la curte. Nu ar trebui s-o reprimești niciodată în slujba ta. Pentru numele lui Dumnezeu – și ea are soț! Este măritată și nu se poate elibera! Nu se poate mărita cu regele! Ce motiv are să agite apele în felul ăsta? Iar Henric nu poate crede cu adevărat că este fecioară! A fost măritată de două ori! Și-au pierdut mințile, de vorbesc așa?

Ea încuviințează din cap. Cumpănește, fără să blesteme situația ei, și îmi dau seama dintr-odată că așa trebuie să fi fost mama ei: o femeie care în mijlocul dezastrului își putea cântări șansele, să își cumpănească sortii de izbândă și să plănuiască. O femeie care, când tabăra ei de corturi a ars, a construit o tabără de asediu din piatră.

— Da, cred că putem scăpa de ea, spune Caterina, gânditoare. Și va trebui să cădem la pace cu fratele ei, ducele, și să-l readucem la curte; este prea puternic să-l avem dușman. Bătrâna Mamă e moartă, nu-l mai poate înspăimânta pe Henric. Și trebuie să punem capăt acestor bârfe.

— Putem, spun. O s-o facem.

— Îi scrii tu ducelui? Întreabă ea. E vărul tău, nu-i așa?

— Edward este vărul meu de-al doilea, o lămuresc eu. Bunicile noastre erau surori vitrege.

Ea zâmbește.

— Margaret, jur că tu ești rudă cu toată lumea.

Încuviințez din cap.

— Așa este. Și ducele o să se întoarcă. Îi este credincios regelui și ține la tine.

Ea încuviințează din cap.

— Nu el este problema mea.

— Ce vrei să spui?

— Tatălui meu i se dusesse buhul de desfrânat ce era; toată lumea știa, știa și maică-mea. Dar toată lumea știa că femeile erau plăcerea lui; nimeni nu vorbea vreodată de iubire. (Se strâmbă ușor a dezgust, ca și cum iubirea dintre

un rege și o femeie este întotdeauna ceva rușinos.) Tatăl meu nu i-ar fi vorbit niciodată de iubire altcuiva în afară de soția lui. Nimeni nu a pus mariajul lor sub semnul întrebării, nimeni nu s-a îndoit de mama mea, regina Isabella. S-au căsătorit în taină, fără vreo dispensă papală – mariajul lor era cel mai nesigur din lume, dar nimeni nu și-a pus vreodată problema că nu va dura până la moarte. Tatăl meu s-a culcat cu zeci de alte femei, cu sute, probabil. Dar nu i-a spus vreo vorbă de iubire nici uneia. Nu i-a dat nimănui de înțeles nici măcar o secundă că ar fi putut exista o altă soție pentru el, o altă regină a Spaniei decât mama mea.

Aștept.

— Soțul meu este problema, spune ea pe un ton istovit, iar chipul îi este o mască de frumusețe împietrită. Un neghiob tânăr, un neghiob răsfățat. Ar trebui să fie suficient de matur acum să-și ia o amantă fără să se îndrăgostească. Nu ar trebui să îngăduie nimănui să pună la îndoială mariajul nostru. Nu ar trebui să creadă vreo clipă că poate fi tăgăduit. Să facă asta înseamnă să-și distrugă și propria autoritate, și pe a mea. Sunt regina Angliei. Nu poate exista decât o regină. Nu poate exista decât un rege. Eu sunt soția lui. Amândoi am fost încoronați. Asta ar trebui să fie mai presus de orice îndoială.

— Ne putem asigura că treaba asta se oprește aici, îi sugerez eu.

Ea clatină din cap.

— Răul cel mai mare a fost făcut, spune Caterina. Un rege care vorbește despre iubire altcuiva în afară de soția lui, un rege care se îndoiește de căsnicia lui zguduie însăși temelia propriului tron. Putem împiedica povestea asta ridicolă să se răspândească, dar răul a fost făcut când i-a intrat în capul ăla prost.

Rămânem tăcute mult timp, gândindu-ne la capul frumos și blond al lui Henric.

— S-a însurat cu mine din dragoste, remarcă ea cu mâhnire, ca și cum ar fi trecut multă vreme de atunci. Nu a fost o căsătorie aranjată, ci una din dragoste.

— Este un precedent prost, spun eu, fiica rezultată în urma unei căsătorii aranjate, văduvă în urma unei căsătorii

aranjate. Dacă un bărbat se căsătorește din dragoste, își închipuie că poate obține anularea căsătoriei atunci când nu mai iubește?

— Nu mă mai iubește?

Nu-i pot răspunde. Este o întrebare cumplit de dureroasă venind din partea unei femei care a fost atât de iubită de primul ei soț, acum răposat, care nu s-ar fi culcat niciodată cu altă femeie și nici nu i-ar fi vorbit de iubire.

Clatin din cap pentru că nu știu. Mă îndoiesc că Henric știe.

— E tânăr, spun. Și impulsiv. Și puternic. E o combinație periculoasă.

*

Anne Hastings nu se mai întoarce niciodată la palat; soțul ei o face pachet și o trimite la o mănăstire. Vărul Edward Stafford, ducele de Buckingham, fratele ei, își recapătă buna-dispoziție și ni se alătură din nou.

Caterina îl recucerește pe Henric și împreună zămislesc un alt copil, băiatul care va dovedi că Dumnezeu le binecuvântează căsnicia. Regina și cu mine ne purtăm de parcă nu ne-am fi dat niciodată seama că soțul ei este un neghiob. Nu ne punem de acord. Nu e nevoie nici măcar să vorbim despre asta. Pur și simplu o facem.

Palatul Richmond, la vest de Londra, ianuarie 1511

Suntem binecuvântați, suntem mântuiți, iar Caterina, mai mult decât oricine altcineva, este salvată. Îi naște regelui un fiu și moștenitor Tudor, și cu asta pune capăt zvonurilor care se întețeau despre blestemul care îi urmărește pe Tudori și îndoielilor legate de legitimitatea căsătoriei ei.

Am onoarea de a merge la tânărul rege și de a-i spune că este tatăl unui băiat, și îl găsesc nespus de vesel printre tinerii lui curteni care beau în cinstea mării lui izbânzi. Caterina, care s-a retras în apartamentul ei, sprijinită pe perne în patul enorm cu polog, este epuizată și surâzătoare

când mă întorc.

— Am reușit, îmi spune încet când mă aplec să o sărut pe obraz.

— Ai reușit, încuviințez eu.

A doua zi, Henric trimite după mine. Odăile lui sunt în continuare pline de bărbați care îl felicită strigând în gura mare și beau în sănătatea fiului său. Pe deasupra zgomotului și a uralelor, mă întreabă dacă primesc să fiu guvernanta prințului, să-i organizez menajul, să-i numesc servitorii și să-l cresc ca pe un moștenitor al tronului.

Îmi duc mâna la inimă și fac o plecăciune. Când mă ridic, Henric băiețelul mi se azvârle în brațe, iar eu îl îmbrățișez în bucuria noastră împărțită.

— Îți mulțumesc, spune el. Știu că o să-l aperi, o să-l crești și o să-l educi ca și cum ai fi mama mea.

— Așa o să fac, îi spun eu. Știu întocmai cum și-ar fi dorit ea să fie crescut și o să fac totul cum trebuie.

Copilașul este botezat în capela călugărilor franciscani din Richmond; se va numi

Henric, bineînțeles. Cu voia lui Dumnezeu, într-o zi va ajunge Henric al IX-lea și va domni peste o țară care va fi uitat că roza Angliei a fost cândva de un alb imaculat. Îi sunt desemnate preceptoarea de neam ales și doica, doarme într-un pătuț din aur, este înfășat în țesăturile cele mai fine, merge peste tot purtat la înălțimea pieptului, cu doi străjeri care pășesc înaintea doicii și doi în urma ei. Caterina l-a adus la ea în iatac în fiecare zi și, în vreme ce ea se odihnește în pat, pune să i-l așeze lângă ea, iar când ea doarme, poruncește să i se așeze leagănul micuț la căpătâiul patului.

Henric merge în pelerinaj, să aducă mulțumiri. Caterinei i se face molitfa și se dă jos din pat, face o baie spaniolă de-a ei și revine la curte, radiind de mândria de a fi tânără și rodnică. Nicio fată din suita ei, nicio doamnă din odăile ei nu șovăie măcar o clipă înainte de a se pleca până la pământ dinaintea acestei regine triumfătoare. Nu cred că este vreo femeie în toată țara care să nu-i împărtășească bucuria.

Palatul Westminster, Londra, primăvara anului 1511

Regele, revenit din pelerinajul la Walsingham, unde i-a adus mulțumiri Fecioarei Noastre – sau poate că de fapt l-a povestit despre reușita lui – îmi trimite vorbă să vin pe arena de turnir. Fiul meu Arthur vine zâmbind și îmi spune că nu trebuie să spun nimănui că urmează să asist la un antrenament pentru turnirul care se va organiza în cinstea nașterii prințului, dar că trebuie să mă retrag discret din odăile reginei.

Plină de înțelegere, mă duc la arenă și, spre surprinderea mea, descopăr că Henric este singur, călare pe un cal de război cenușiu și masiv pe care îl mână în cercuri atente, mai întâi într-un sens, apoi în celălalt. Henric îmi face semn să mă așez în loja regală, iar eu iau loc în jilțul pe care l-ar fi ocupat mamă-sa și știu – căci îl cunosc atât de bine – că el vrea ca eu să stau acolo, veghindu-l, așa cum ea și cu mine îl urmăream cândva, în timp ce se antrena cu poneiul lui.

Mână calul până sub balcon și îmi arată că animalul știe să execute o reverență, cu un picior din față întins și unul din spate strâns sub el.

— Ridică o mânășă sau ceva, spune el.

Îmi dau jos o eșarfă de la gât și o ridic. Henric se duce în celălalt capăt al arenei și strigă:

— Las-o să cadă!

În timp ce cade, el șarjează și o prinde în mână, dând înconjur arenei ținând-o sus deasupra capului, ca pe un stindard.

Se oprește în fața mea, scrutându-mi chipul cu ochii lui albaștri, strălucitori.

— Foarte bine, spun eu aprobator.

— Și mai e și asta. Nu te speria. Știu ce fac.

Încuviințez din cap. Întoarce calul de-a curmezișul, ca să-l văd, și îl face să dea îndărăt, apoi să se cabreze, ridicând întâi picioarele din față și apoi lovind din cele din spate, într-o demonstrație fantastică. Se mișcă ușor în șa, iar calul execută câteva salturi, aidoma cailor maurilor, cu toate picioarele în aer deodată, de parcă ar zbura; apoi tropăie

pe loc, înălțând mândru când un picior, când altul. Chiar este un călăreț remarcabil; stă în șa frumos și cu totul nemișcat, ținând strâns frâiele în mâini; se mulează cu totul pe silueta calului, este atent, relaxat, una cu mărețul animal.

— Pregătește-te, mă avertizează și apoi întoarce calul în loc.

Iar acesta merge cu spatele - e îngrozitor de înalt, capul lui ajunge până la înălțimea mea cum stau în loja regală construită deasupra arenei - și izbește cu copitele din față în zidul lojei, apoi sare înapoi și se lasă în genunchi.

Aproape că țip de spaimă, după care sar în picioare și bat din palme. Henric îmi zâmbește fericit, dă drumul frâielor și își bate calul pe grumaz.

— Nimeni nu mai poate face așa ceva, comentează el cu răsuflarea întretăiată, mânând calul mai aproape și privindu-mă ca să îmi vadă reacția. În toată Anglia nu mai e nimeni în stare de asta, în afară de mine.

— Sunt convinsă.

— Nu găsești că e prea zgomotos? O s-o înspăimânte?

Caterina a stat odată cu mamă-sa, dând piept unei șarje a cavaleriei arabe inamice, cei mai aprigi călăreți din lume. Zâmbesc.

— Nu, o să fie foarte impresionată, se pricepe să recunoască un călăreț priceput.

— Nu va mai fi văzut niciodată ceva asemănător.

— Ba da, îl contrazic. Maurii din Andaluzia au cai arabi și călăresc minunat.

Zâmbetul i se șterge brusc de pe chip. Îmi aruncă o căutătură furioasă.

— Poftim? Întreabă el rece. Ce vrei să spui?

— O să înțeleagă cât de mare este realizarea ta, spun eu, grăbindu-mă s-o dreg. Căci se pricepe să recunoască un călăreț priceput de acasă, din Spania, dar nu va fi văzut niciodată ceva asemănător. Și nimeni din Anglia nu mai poate face așa ceva. Nu am mai văzut niciodată un cal și un călăreț mai buni.

Nu știe cum s-o ia și trage de frâie; calul, simțindu-i schimbarea de dispoziție, scutură din ureche, ascultând.

— Ești ca un cavaler din Camelot, mă grăbesc eu să

spun. Nimeni nu a mai văzut așa ceva din epoca de aur.

Ideea îl face să zâmbescă și e aproape ca și cum ar fi răsărit soarele și păsările ar începe să cânte.

— Sunt un nou Arthur, consimte el.

Ignor tresărirea pe care mi-o dă rostirea ușuratică a numelui prințului pe care l-am iubit cu toții și pe care fratele lui mai mic încă se chinuie să-l depășească.

— Tu ești noul Arthur al noului Camelot, repet eu. Dar unde este celălalt cal al tău, Luminăția Ta? Frumoasa ta iapă neagră.

— Era neascultătoare, îmi aruncă Henric peste umăr în timp ce iese din arenă. Mă sfida. Refuza să învețe de la mine.

Se întoarce și-mi adresează încă o dată zâmbetul lui cel mai fermecător, tot numai căldură. Gândesc că este cel mai adorabil tânăr, în timp ce îmi spune voios:

— Am dat-o să o folosească la întărâtat. Au omorât-o câinii. Nu suport lipsa de loialitate.

*

Este cel mai frumos turnir pe care l-am văzut vreodată, pe care Anglia l-a văzut vreodată. Regele este pretutindeni, nicio scenă nu este desăvârșită fără el într-un veșmânt nou. Conduce procesiunea intendentului armurăriei, trâmbițașii, curtenii, crainicii, calfele de la curte, poeții, cântăreții și, în fine, lungul șir de călăreți care vor lua parte la întrecerile cavaleresti. Henric a anunțat un turnir în care se va întrece cu toți cei dispuși să-l înfrunte.

Merge călare pe impresionantul lui cal de război cenușiu și este îmbrăcat în straie aurite, întrețesute cu cea mai strălucitoare catifea albastră, sclipind în soarele de primăvară de parcă ar fi un rege proaspăt uns. Tunica, boneta, pantalonii de călărie, harnașamentul de paradă sunt brodate peste tot cu litera „K” din aur, ca și cum ar vrea să-i arate lumii că este al ei, că ea și-a pus inițiala pe toată ființa lui. Deasupra capului său se înalță stindardul pe care el l-a ales pentru această zi: „Loyall”. Numele lui de cavaler în turnir este Coeur Loyall, Henric este Sir Inimă Credincioasă și, în vreme ce Caterina radiază de mândrie,

Își conduce calul în jurul arenei și demonstrează manevrele pe care le-a exersat dinaintea mea. Un prinț desăvârșit.

Cu toții împărtășim bucuria reginei, până și fetele care s-ar bucura să aibă parte de atenția prințului perfect. Caterina șade într-un jilț în timp ce soarele bate prin pânza baldachinului auriu, făcându-i pielea trandafirie și strălucitoare; îi zâmbește tânărului pe care îl iubește, știind că primul lor copil, fiul lor, este în siguranță în leagănul lui aurit.

*

Dar abia trec zece zile și, când se duc să-l ia în brațe, e rece, fețișoara lui este vânătă și el e mort.

Parcă s-ar fi sfârșit lumea. Henric se retrage în odăile lui; încăperile reginei sunt încremenite și tăcute. Toate vorbele de mângâiere care i se pot spune unei tinere ce și-a pierdut primul copil se topesc pe limbă dinaintea groazei sumbre a Caterinei. Căci zi după zi, nimeni nu-i spune nimic. Nu e nimic de spus. Henric amuțește și refuză să vorbească despre copilul pe care l-a pierdut; nu participă la înmormântare și nici la liturghie. Nu se pot alina unul pe celălalt, nu suportă să stea împreună. Pentru mariajul lor aflat la început, această pierdere este atât de teribilă, încât Henric nu o poate înțelege, nici măcar nu poate încerca s-o înțeleagă. Peste curte coboară un soi de întuneric.

Dar chiar și în miezul durerii, Caterina și cu mine știm că trebuie să fim cu băgare de seamă, tot timpul. Trebuie să așteptăm să apară următoarea fată cu care Henric o să se culce, care o să-și încolăcească brațele pe după gâtul lui și care o să-i șoptească la ureche că uite! vezi? Dumnezeu nu binecuvântează această căsătorie! Au trecut abia douăzeci de luni, și cu toate astea s-au petrecut deja trei tragedii: o lepădare, un copil dispărut fără urmă din pânțece, un prunc mort în leagăn. Nu e oare asta o dovadă tot mai puternică, tot mai grăitoare că mariajul s-a înfăptuit împotriva voinței lui Dumnezeu, dar ea – o fecioară cu obârșii engleze sănătoase – ar putea să-i dăruiască un fiu?

— Și pe care dintre doamnele mele de onoare ar trebui s-o bănuiesc? mă întreabă Caterina cu amărăciune. Pe cine?

Pe care ar trebui s-o urmăresc? Pe Lady Maud Parr? Este o femeie drăguță. Pe Maria Kingston? Pe Lady Jane Guildford? Pe Lady Elizabeth Boleyn? Este măritată, desigur, dar cum ar împiedica-o asta să-l seducă pe rege? Să te bănuiesc pe tine?

Nici măcar nu mă simt jignită de răbufnirea ei.

— Regina trebuie să fie slujită de cele mai frumoase și mai bogate doamne din regat, spun eu simplu. Așa merg lucrurile la palat. Tu trebuie să fii înconjurată de fete frumoase; ele sunt aici pentru a-și găsi un soț, sunt hotărâte să iasă în evidență și nu au cum să nu atragă privirile curtenilor și pe ale regelui.

— Ce pot să fac? mă întreabă ea. Cum îmi pot face căsnicia invulnerabilă?

Clatin din cap. Amândouă știm că singurul fel în care poate dovedi că Dumnezeu i-a binecuvântat căsnicia este să nască un băiat viu. Fără el, fără acel mic salvator, toți așteptăm momentul în care regele va începe să-i pună întrebări lui Dumnezeu.

Palatul Westminster, Londra, primăvara anului 1512

Regele, care se pregătește să încheie doliul pentru copilașul lui, se arată mărinimos față de mine și sunt sfătuită să cer să mi se înapoieze averea și pământurile fratelui meu. Ar trebui chiar să cer să mi se dea înapoi titlul nobiliar. După ce mi-am petrecut viața prefăcându-mă că numele meu nu însemna nimic și că averea mea s-a pierdut, sunt îndemnată să le pretind pe amândouă.

Este o experiență amețitoare, ca și cum aș ieși încă o dată din mănăstirea înfrigurată afară, în curtea desprimăvărată, ca și cum aș ieși de la întuneric, clipind des din pricina luminii. Inventariez marea avere pe care fratele meu a pierdut-o când tatăl regelui l-a smuls din sala de clasă și l-a azvârlit în Turn. Indic titlurile pe care le dețineam când le-am întors spatele, pășind către altar ca să mă mărit cu un cavaler Tudor modest. Șovăielnic la început, ca și cum mi-aș asuma un mare risc, îmi afirm

numele glorios, îmi estimez marea avere și spun că a fost a mea și numai a mea, că Tudorii mi-au confiscat-o pe nedrept și că o vreau înapoi.

Mă gândesc la rugile mele mânioase din Abația Syon și îmi las furia deoparte, redactând o petiție atentă către rege, formulându-mi cererea în așa fel încât să nu reprezinte în vreun fel o critică la adresa tiranului hrăpăreț care a fost tată-său, ci doar o revendicare chibzuită a ceea ce-mi aparține de drept. O revendicare în numele fiilor mei ca ceea ce este al nostru de drept să le fie redat. Vreau să-mi fie redată măreția, vreau să redevin o Plantagenet. Se pare că a venit vremea ca eu să pot fi o Plantagenet. Se pare că, în sfârșit, pot fi eu însămi.

În mod uimitor, regele îmi acceptă cererea. Cu mărinimie și drăgălășenie, îmi oferă tot ce am cerut și îmi spune că, de vreme ce sunt din naștere și din fire una dintre cele mai puternice doamne din tot regatul, ar trebui să mă bucur de cea mai mare avere. Voi fi ceea ce m-am născut să fiu: Margaret Plantagenet, la fel de bogată ca o prințesă de York.

Îi cer reginei permisiunea de a lipsi de la curte peste noapte.

— Vrei să le spui copiilor, spune ea zâmbind.

— Asta schimbă totul pentru noi, spun eu.

— Du-te, mă îndeamnă ea. Du-te la noua ta casă și întâlnește-te cu ei acolo. Mă bucur că ți s-a făcut în sfârșit dreptate. Mă bucur că ai redevenit Margaret Plantagenet.

— Contesă de Salisbury, spun, făcându-i o plecăciune până la pământ. Mi-a redat titlul nobiliar care mi se cuvenea de drept. Sunt contesa de Salisbury.

Ea râde de încântare și spune:

— Foarte impresionant. Foarte princiar. Draga mea, mă bucur pentru tine.

Îi iau pe Ursula, care acum este o fată înaltă, de treisprezece ani, și pe fratele ei mai mic, Geoffrey, cu luntrea regală în aval, până la L'Erber, frumosul palat al Plantagenetilor aflat pe malul fluviului, lângă Turn, pe care regele mi l-a înapoiat. Poruncesc să se facă focul în sala cea mare și ca în candelabre să ardă lumânări, așa încât atunci când vor intra băieții, locul să fie călduros și primitiv, iar

noii mei angajați să-i poată vedea, luminați la fel ca artiștii dintr-un mister, pe băieții aceștia de York ocupând locul ce li se cuvine de drept.

Îi aștept stând în picioare dinaintea focului imens din sala cea mare, cu Ursula alături și ținându-l de mână pe Geoffrey, care are șapte ani. Henric intră primul, așa cum și trebuie, îngenunchează să-i dau binecuvântarea, mă sărută pe obraji și apoi se trage în lături să-i facă loc fratelui lui, Arthur. Îngenunchează unul lângă altul dinaintea mea, iar postura lor respectuoasă le ascunde înălțimea și robustețea. Nu mai sunt băieței, ci bărbați tineri. Am pierdut aproape șase ani din viața lor și nimeni – nici măcar un rege Tudor – nu mi-i poate reda. E o pierdere care nu poate fi reparată niciodată.

Îl ridic în picioare pe Henric și surâd mândră văzând cum se înalță și se înalță. Este un tânăr înalt, bine făcut, de aproape douăzeci de ani. Este cu un cap mai înalt ca mine și îi simt puterea brațelor.

— Fiul meu, spun și îmi dreg glasul, ca să nu-mi tremure. Fiul meu, mi-a fost dor de tine, dar acum ne-am regăsit unul pe celălalt și locul nostru în lume.

Îl ridic și pe Arthur și îl sărut și pe el. La șaptesprezece ani, este aproape la fel de înalt ca fratele lui mai mare, dar mai spătos, mai voinic. Este sportiv și un călăreț fantastic. Îmi amintesc că vărul George Neville – lordul Bergavenny – mi-a făgăduit că o să facă un mare cavaler din băiatul ăsta. „Du-l la curtea regelui și toți o să se îndrăgostească de el pentru curajul de care dă dovadă în turnir”, mi-a zis.

Următorul la rând, Reginald, se ridică în timp ce fac un pas spre el; dar, deși îl strâng la pieptul meu, nu mă cuprinde cu brațele, nu se lipește de mine. Îl sărut și mă trag în spate, să mă uit mai bine la el. Este înalt și slab, cu o față îngustă, delicată și expresivă ca a unei fete. Ochii lui căprui sunt mult prea prudenți pentru un băiat de unsprezece ani; ține buzele strânse de parcă i s-ar fi lipit din pricina tăcerii impuse cu forță. Cred că n-o să mă ierte niciodată că l-am abandonat la mănăstire.

— Îmi pare rău, îi spun. Nu m-am priceput să am grijă de tine. Nici măcar nu m-am priceput să te hrănesc. Slavă Domnului că mi te-a redat.

— De ceilalți ai avut suficientă grijă, spune el tăios. (I se schimbă vocea și răsună când ascuțit, ca de băiețel, când spart și gros. Îi aruncă o privire lui Geoffrey, care mă strânge mai tare de mână când aude ostilitatea din glasul fratelui său.) Ei n-au fost nevoiți să trăiască la fel ca niște pustnici tăcuți, singuri printre străini.

— Zău așa! îl întrerupe în mod surprinzător Henric pe fratele lui. Acum suntem iarăși împreună! Mama noastră ne-a recâștigat averea și titlul. Ne-a salvat de la o viață de greutate. Ce-a fost a fost.

Ursula vine lângă mine, de parcă ar vrea să mă apere de ranchiuna lui Reginald.

— Ai dreptate, îi spun lui Henric. Și ai dreptate să-i poruncești fratelui tău. Acum tu ești bărbatul familiei, tu vei fi lord Montague.

Se îmbujorează de mândrie.

— Mie o să-mi revină titlul? Îmi dau și titlul tău? Eu o să duc mai departe numele familiei?

— Nu încă, îi spun. Dar o să fie al tău. De-acum încolo, o să-ți spun fiul Montague.

— Trebuie să-i spunem toți Montague în loc de Henric? Întreabă pițigăiat Geoffrey. Primesc și eu un nume nou?

— Cu siguranță tu o să fii cel puțin conte, remarcă Reginald iritat.

— Și de acum o să trăim aici? Întreabă Ursula plimbându-și privirea prin sala imensă, cu grinzi înalte, văruite, și un cămin ca pe vremuri în mijloc.

A prins gustul pentru lucruri frumoase și pentru viața la palat.

— Aceasta va fi casa noastră din Londra, dar noi vom sta la palat, îi spun eu. Tu și cu mine vom locui în odăile reginei, iar fratele tău Geoffrey o va însoți ca paj. Frații tăi vor continua să-l slujească pe rege.

Montague radiază, Arthur strânge un pumn.

— Întocmai cum speram!

Lui Reginald i se luminează chipul.

— Și eu? Vin și eu la palat?

— Tu ești norocos, îi spun eu. Reginald va merge la universitate! le dau de veste celorlalți, iar zâmbetul i se stinge.

— Regele însuși s-a oferit să-ți plătească taxele, îi spun eu. Ești norocos să te bucuri de o astfel de dovadă de bunăvoință. Este el însuși un mare cărturar, admiră noua învățătură. Este o mare cinste. I-am spus că studiezi la călugării certozini, așa că îți acordă un loc la Colegiul Magdalen din Oxford. Este un gest nespus de generos.

Își privește picioarele. Genele negre îi umbresc ochii și îmi pare că se căznește să nu plângă.

— Deci trebuie să trăiesc iarăși departe de casă, spune el cu glas foarte stins. În timp ce voi toți sunteți la curte. Laolaltă.

— Fiule, este o mare cinste, spun și simt că încep să îmi pierd răbdarea. Dacă te bucuri de bunăvoința regelui și urci în ierarhia bisericească, cine știe unde vei putea ajunge?

Se uită la mine de parcă ar vrea să mă contrazică, dar fratele lui îl întrerupe.

— Cardinal! exclamă Montague, ciufulindu-l. Papă!

Reginald nici măcar nu îi poate zâmbi fratelui său.

— Și acum râdeți de mine?

— Nu! Vorbesc serios! răspunde Montague. De ce nu?

— De ce nu? consimt eu. Ni s-a dat înapoi totul, orice este posibil.

— Și ce avem? întreabă Arthur. Mai precis? Pentru că dacă urmează să-l slujesc pe rege, o să trebuiască să cumpăr un cal, și o șă, și o armură.

— Chiar așa, ce ne-a dat? întreabă Montague. Domnul să-l binecuvânteze pentru că a îndreptat totul. Ce avem?

— Doar ni s-a înapoiat ce era al nostru, spun eu mândră. I-am cerut regelui ce era de drept al meu, titlul și pământurile care mi-au fost confiscate când fratele meu a fost executat pe nedrept. A înțeles că fratele meu nu a fost un trădător, așa că ne repune în posesia averii noastre. Este dreptate, nu milă.

Băieții așteaptă așa cum așteaptă copiii darurile de Anul Nou. Toată viața lor au avut știință de existența obscură a unui unchi al cărui nume nu trebuie rostit, de un trecut atât de strălucit, încât trebuia să-l ascundem, de o avere atât de mare, încât nu înduram să vorbim despre ceea ce pierduserăm. Acum e ca și cum visul mamei lor s-a dovedit a fi aievea.

Trag aer în piept.

— Am primit înapoi calitatea de conte, spun eu. Mi s-au redat numele familiei și titlul nobiliar. Voi fi contesa de Salisbury.

Montague și Arthur, care înțeleg dimensiunea acestui privilegiu, par uluiți.

— Îți acordă ție, o femeie, calitatea de conte? întreabă Montague.

Încuviințez din cap. Știu că radiez. Nu-mi pot ascunde bucuria.

— Care mi se cuvine de drept. Și pământurile. Toate pământurile fratelui meu ne-au fost înapoiate.

— Suntem bogați? sugerează Reginald.

Dau din cap în semn că da.

— Da. Suntem una dintre cele mai bogate familii din tot regatul.

Ursula icnește de uimire și își împreunează mâinile.

— Asta este a noastră? se asigură Arthur uitându-se în jur. Casa asta?

— A fost casa mamei mele, spun eu mândră. O să dorm în iatacul ei, unde a dormit cu soțul ei, fratele regelui. Este un palat la fel de mare ca oricare altul din Londra. Îl țin minte din copilărie. Îmi amintesc cum era să trăiesc aici. Acum este din nou al meu, iar voi o să-i spuneți casă.

— Și ce case avem la țară? întreabă nerăbdător Arthur.

Îi citesc aviditatea pe chip și recunosc propria mea cupiditate și însuflețire.

— O să construiesc, îi promit. O să construiesc o casă mare din cărămidă, un castel împodobit la fel de somptuos ca orice palat, la Warblington, în Hampshire. O să fie cea mai mare casă a noastră. Și o să avem Bisham, casa familiei, în Berkshire, și această casă în Londra, și un conac la Clavering, în Essex.

— Și casa noastră? întreabă Reginald. Stourton?

Râd.

— Nu este nimic prin comparație cu astea, spun eu disprețuitor. Un locșor. Una dintre numeroasele noastre case. Avem zeci de case ca Stourton. (Mă întorc spre Montague.) O să-ți aranjez o căsnicie minunată și o să ai casa ta și pământurile tale.

— O să mă însor, promite el. Acum am un nume de oferit.

— O să-i poți oferi miresei tale un titlu, îi făgăduiesc. Acum îți pot căuta pe cineva potrivit. Poți să aduci ceva într-o căsnicie. Regele însuși îmi spune „verișoară”. Acum putem căuta o moștenitoare a cărei avere să fie pe măsura alei tale.

Pare că ar avea o idee, dar surâde și o ține pentru sine deocamdată.

— Știu cine, îl necăjește Arthur.

Brusc, devin atentă.

— Mie poți să-mi spui, îl asigur pe Montague. Și dacă fata este bogată și de neam bun, o să pot aranja căsătoria. Ai de unde alege. Nu e în tot regatul vreo familie care nu s-ar considera onorată să se alieze cu a noastră prin căsătorie acum.

— Ai ajuns din săracă lipită prințesă, spune Reginald apăsător. Pesemne simți că Dumnezeu ți-a ascultat rugăciunile.

— Dumnezeu nu mi-a dăruit altceva decât dreptate, spun eu pe un ton prudent. Și noi toți trebuie să îi aducem mulțumiri pentru acest lucru.

*

Încet, mă reobișnuiesc să fiu bogată, așa cum mă obișnuisem să fiu săracă. Chem zidarii la casa mea din Londra, și ei se apucă să transforme L'Erber din palatul minunat care este acum într-o casă și mai impunătoare, pavând curtea închisă, ciopland lambriuri frumoase pentru sala mare. La Warblington comand un castel cu șanț de apărare, pod basculant, capelă și pajiște – totul întocmai cum și-ar fi dorit părinții mei, aidoma Castelului Middleham din copilăria mea, unde știam că eram din naștere destinată pentru măreție și nu visam niciodată că ar fi putut dispărea totul peste noapte. Castelul pe care îl construiesc nu este cu nimic mai prejos decât altele din țară și pun să se amenajeze odăi de oaspeți frumoase pentru prilejuri când regele și curtenii vor veni să stea la mine, supusa lor de vază, în propriul ei castel splendid.

Îmi pun peste tot blazonul, și trebuie să mărturisesc zilnic

păcatul trufiei. Dar numi pasă. Vreau să declar lumii: „Fratele meu nu a fost un trădător, și nici tatăl meu. Acesta este un nume onorabil, acesta este un stindard regal. Sunt singura contesă din Anglia care deține un titlu ce este al ei prin naștere. Iată blazonul meu, pe multele mele case. Iată-mă. Vie – nu o trădătoare! Iată-mă!”

Băieții mei își fac intrarea la curte ca niște prinți adevărați. Regele îl îndrăgește numai decît pe Arthur pentru curajul și priceperea de care dă dovadă în turnir. Ruda mea George Neville i-a ajutat mult pe fiii mei, crescându-i și învățându-i tot ce aveau nevoie să știe pentru a fi niște curteni cu trecere. Montague este în largul lui și elegant în încăperile regale; Arthur se numără printre cei mai curajoși cavaleri de la curte și prețuiește curajul mai presus decît orice. Este unul dintre puținii care îndrăznesc să îl înfrunte pe rege în turnir și unul dintre foarte puținii care îl pot învinge. Când Arthur îl doboară din șa pe regele Angliei, se aruncă el însuși jos de pe cal, croindu-și loc printre paji ca să-l ajute pe Henric să se ridice, iar Henric râde în hohote și îl îmbrățișează pe Arthur. „Nu încă, vere Plantagenet! Nu încă!” strigă el și amândoi izbucnesc în hohote, ca și cum un rege doborât la pământ ar fi o glumă bună, iar un Plantagenet aplecat deasupra unui Tudor căzut din șa nu poate fi decît un rengaș reușit, ca între camarazi.

Reginald studiază la universitate, Ursula slujește alături de mine la palat, în încăperile reginei, Geoffrey rămâne în odăile copiilor de la L'Erber, cu preceptorii și cu însoțitorii lui, și uneori vine la curte să o slujească pe regină. Nu am inimă să-l trimit la țară, nu după durerea pierderii băieților mai mari, nu după durerea stăruitoare pricinuită de exilul lui Reginald. Pe băiatul ăsta, mezinul meu, copilașul meu, o să-l țin acasă. Jur că o să-l am alături pînă se însoară.

*

Regele moare de nerăbdare să pornească la război și este hotărât să-i pedepsească pe francezi pentru înaintarea lor în Italia, decis să-l apere pe papă și pămînturile lui. În timpul verii, vărul meu Thomas Grey, marchiz de Dorset,

conduce o expediție pentru cucerirea Aquitaniei, dar nu poate face nimic fără sprijinul tatălui reginei, care refuză să joace vreun rol în planurile de bătălie comune. Thomas este considerat răspunzător pentru eșec și pentru proasta comportare a trupelor lui, și din nou se așterne o umbră peste reputația lui de susținător al Tudorilor și peste familia noastră.

— Vina nu este a verilor noștri, Luminăția Voastră, ci a a socrului vostru, îi spune regelui Tom Darcy, un lord din nordul țării, cam slobod la gură. Pe mine nu m-a sprijinit când am luat parte la cruciadă. Nu l-a sprijinit pe Thomas Grey. Aliatul vostru este de vină, nu generalii voștri.

Vede că mă uit la el și îmi face discret cu ochiul. Știe că familia mea se teme de perspectiva de a ieși din grația Tudorilor.

— Se poate să ai dreptate, spune Henric îmbufnat. Însă regele Spaniei este un mare general, iar Thomas Grey sigur nu este.

Palatul Westminster, Londra, vara anului 1513

Nici măcar acest recul nu poate scădea entuziasmul regelui față de ideea unui război împotriva Franței, mânat fiind de conștiința lui, care îl asigură că apără Biserica, și de promisiunea titlului de „rege al Franței”. Papa este suficient de inteligent încât să știe că Henric tânjește să recâștige titlul pe care alți regi englezi l-au pierdut și să se înfățișeze ca un rege adevărat și un conducător destoinic.

Toată vara asta, curtenilor și băieților mei nu le stă gândul decât la harnașamente și armuri, la cai și provizii. Noul sfetnic al regelui, Thomas Wolsey, se dovedește deosebit de priceput la a strânge o armată, poruncind să se trimită provizii acolo unde e nevoie, controlând recrutarea soldaților, poruncindu-le fierarilor să facă lănci și șelarilor să croiască tunici din piele. Wolsey nu se gândește decât la detalii, la ordinele constante legate de transport, de stocuri și de îndeplinirea lucrurilor la timp – pe care niciun nobil nu se deranjează să le urmeze.

Doamnele din apartamentele reginei cos stindarde, suveniruri și cămăși speciale din pânză tare, ce se poartă pe sub zale; însă Caterina, ea însăși fiica unei regine războinice, crescută într-o țară aflată în război, se întâlnește cu comandantul lui Henric și stă de vorbă cu ei despre provizii, despre disciplină și despre sănătatea soldaților pe care îi vor lua să invadeze Franța. Numai Wolsey îi înțelege îngrijorările, și adesea regina și împărțitorul de pomeni se încuie împreună în cabinetul de lucru, discutând traseele pe unde se va înainta, aprovizionarea pe drum, cum să se stabilească rețele de mesageri, cum poate comunica un comandant cu altul și cum ar putea fi convinși să colaboreze între ei.

Thomas Wolsey o tratează cu respect, băgând de seamă că regina a văzut mai multe războaie decât mulți nobili de la curte, de vreme ce a crescut în timpul asediului Granadei. Întreaga curte o tratează cu o mândrie tainică, căci toată lumea știe că este iarăși grea, iar pântecul începe să i se întărească și să i se bombeze. Merge peste tot pe jos, refuzând să urce pe cal, odihnindu-se după amiezele, și toată ființa ei degajă o încredere robustă, strălucitoare.

Canterbury, Kent, iunie 1513

Pornim către coastă cu armata, străbătând încet Kentul, și ne oprim la măreața raclă împodobită cu aur și rubine a lui Thomas Becket din Canterbury, unde ne rugăm pentru victoria Angliei.

Regina îmi ia mâna când îngenunchez lângă ea să mă rog și îmi strecoară în palmă rozariul ei.

— Ce-i asta? Întreb eu în șoaptă.

— Ține-l, spune ea. Cât îți dau o veste proastă. Trebuie să-ți spun ceva ce te va mâhni.

Crucifixul ascuțit din fildeș îmi împunge palma ca un cui. Cred că știu ce are să-mi spună.

— Este vorba de vărul tău Edmund de la Pole, spune ea blând. Îmi pare rău, draga mea. Îmi pare nespus de rău. Regele a dat poruncă să fie executat.

Chiar dacă mă așteptam la asta, chiar dacă știam că o să se întâmple, chiar dacă m-am așteptat ani întregi să primesc această veste, mă aud spunând:

— Dar de ce? De ce acum?

— Regele nu putea pleca la război lăsând un pretendent la tron în Turn. (Îmi dau seama, după vinovăția de pe chipul ei, că își amintește că ultimul pretendent la tronul Tudorilor a fost fratele meu, ucis pentru ca ea să poată veni în Anglia și să se mărite cu Arthur.) Îmi pare nespus de rău, Margaret. Îmi pare tare rău, draga mea.

— A fost întemnițat vreme de șapte ani! protestez eu. Șapte ani, și nu a existat nicio problemă.

— Știu. Dar și Sfatul a recomandat același lucru.

Îmi plec capul ca și cum m-aș ruga, dar nu găsesc cuvinte să mă rog pentru sufletul vărului meu, răpus de securea Tudorilor pentru nelegiuirea de a fi un Plantagenet.

— Nădăduiesc că o să ne poți ierta, șoptește ea.

Abia o aud peste psalmodierea tot mai însuflețită a preotului. O prind de mână.

— Nu e vina ta, îi spun. Nu e nici măcar vina regelui. Oricine ar face același lucru pentru a scăpa de un rival.

Ea încuviințează din cap, ca și cum gândul ar liniști-o; însă eu îmi cuprind capul în palme și știu că n-au scăpat de Plantageneti. E cu neputință să scapi de noi cu totul. Fratele vărului Edmund, Richard de la Pole, moștenitorul lui, acum noul pretendent la tron, a fugit din Anglia și se află pe undeva prin Europa, unde încearcă să strângă o armată; și după el, urmează unul și încă unul de-ai noștri, la nesfârșit.

Castelul Dover, Kent, iunie 1513

Regina își ia rămas-bun de la soțul ei la Castelul Dover, iar el îi conferă titlul de regentă a Angliei – va cârmui acest regat cu autoritatea unui rege încoronat. Este un monarh al Angliei, o femeie născută să domnească. Regele îi pune delicat mâna pe pântec și îi cere să aibă grijă de țară și de prunc până la întoarcerea lui.

Nu mă pot gândi decât la băieții mei, și în special la Montague, a cărui datorie îl va ține lângă rege și a cărui

cinste îl va împinge în inima oricărei bătălii. Aștept până când calul lui de război este urcat pe vas, iar el vine la mine și îngenunchează să-i dau binecuvântarea. Sunt hotărâtă să-i spun rămas-bun cu zâmbetul pe buze și încerc să-mi ascund îngrijorarea pe care o simt pentru el.

— Dar te rog să ai grijă, îl implor eu.

— Mamă, plec la război. Ideea nu este să ai grijă. Ar fi un război foarte jalnic dacă toți am pleca la luptă hotărâți să ne purtăm de grijă!

Îmi frâng mâinile.

— Măcar ai grijă ce mănânci și nu te culca pe pământul ud. Asigură-te că scutierul așterne întotdeauna o pelerină din piele pe jos, înainte. Și nu-ți scoate niciodată coiful, dacă te afli în preajma...

El râde și îmi ia mâinile într-ale lui.

— Mamă, o să mă întorc acasă la tine!

Este tânăr și fără griji și crede că va trăi veșnic, așa că făgăduiește un lucru pe care nu-l poate făgădui cu adevărat: că nimic nu-l va răni, nici măcar pe un câmp de bătălie.

Simt că mi se taie respirația.

— Fiule!

— O să am grijă de Arthur, îmi promite. Și o să mă întorc acasă teafăr. Poate o să capturez prizonieri francezi pentru recompensă, poate o să mă întorc acasă bogat. Poate o să cuceresc pământuri de la francezi, iar tu vei înălța castele și în Franța, nu doar în Anglia.

— Tu doar întoarce-te acasă, îi spun. Nici măcar castelele nu contează mai mult decât moștenitorul familiei.

El își pleacă fruntea să-mi primească binecuvântarea, iar eu n-am încotro: îl las să plece.

*

Războiul decurge mai bine decât ar fi visat cineva. Armata engleză, condusă chiar de rege, cucerește Therouanne, iar cavaleria franceză fuge din calea ei mâncând pământul. Fiul meu Arthur îmi scrie că fratele lui a luptat ca un erou și că regele l-a făcut cavaler pentru curajul de care a dat dovadă în luptă. Fiul meu Montague a

devenit acum sir Henric Pole – sir Henric Pole! – și este teafăr.

Palatul Richmond, la vest de Londra, vara anului 1513

Pentru noi, cei aflați la Londra, sunt vești încurajatoare; dar acasă se întâmplă lucruri mult mai grave decât avansarea lină a campaniei regelui. Aproape de îndată ce flota lui Henric înalță velele – și în ciuda faptului că regele Scoției este obligat prin jurământ să păstreze mereu pacea sfântă consfințită prin căsătoria lui cu o prințesă engleză – chiar prințesa Margaret a noastră – sora regelui Iacob al IV-lea al Scoției ne cotropește, iar noi trebuie să apărăm regatul în timp ce armata noastră se află în Franța, iar regele nostru se joacă de-a comandantul de oști peste hotare.

Singurul bărbat rămas în Anglia capabil să conducă este Thomas Howard, conte de Surrey, bătrânul câine de război pe care Henric l-a lăsat acasă, rămânând ca regina să dispună de el după cum crede de cuviință. Războinicul de șaptezeci de ani și regina însărcinată ocupă sala de primiri de la Richmond și, în loc de partituri și de planuri de bal, pe masă stau răsfirate hărți ale Angliei și Scoției, liste de apel și numele moșierilor care își vor pune la dispoziție arendașii pentru războiul reginei cu Scoția. Doamnele reginei își trec în revistă bărbații din gospodărie și dau de seamă în privința situației castelelor lor aflate la graniță.

Copilăria Caterinei alături de părinții ei, care s-au luptat pentru fiecare bucățică din regatul lor, se vede în fiecare decizie pe care ea și Thomas Howard o iau împreună. Deși toți cei rămași în Anglia se plâng că sunt apărați de un bătrân și de o femeie însărcinată, cred că aceștia doi sunt niște comandanți de oaste mai pricepuți decât cei aflați în Franța. Caterina înțelege pericolele unui câmp de luptă și poziționarea unei armate de parcă ar fi atribuția firească a unei prințese. Când Thomas Howard își mobilizează oamenii pentru a porni către Nord, planul lor de luptă este ca el să îi atace pe scoțieni la nord, ea să apere linia secundă a

frontului în interiorul țării, în cazul în care el ar fi înfrânt. Ea este cea care refuză să țină cont de starea în care se află și iese în întâmpinarea trupelor călare pe un cal alb, îmbrăcată în țesătură de aur, și le ține o cuvântare țipând cât o țin puterile: nici o altă nație nu se luptă mai bine ca englezii.

O urmăresc și abia o recunosc pe fata plină de dor, care îmi plângea în brațe la Ludlow. Este o femeie în toată puterea cuvântului, o regină. Ba mai mult, este o regină războinică, a devenit o mare regină a Angliei.

Palatul Westminster, Londra, toamna anului 1513

Planul lor de luptă se dovedește uimitor de bun. Thomas Howard îi trimite haina pătată de sânge a lui Iacob al IV-lea. Însuși cumnatul și omologul regelui este mort; am lăsat-o pe prințesa Margaret regină văduvă, cu un prunc de șaptesprezece luni în brațe, iar Scoția este a noastră.

Caterina este plină de o încântare sângeroasă, iar eu râd văzând-o cum dănțuie prin iatac, cântând un cântec de război în spaniolă. O prind de mâini și o implor să se așeze, să stea cuminte și să rămână calmă; dar ea este într-un totu fiica mamă-sii și cere să i se trimită capul lui Iacob al Scoției, până când o convingem că un monarh englez nu poate fi atât de crud. În schimb, îi trimite haina pătată de sânge și drapelele sfâșiate lui Henric, în Franța, ca el să știe că regina a apărat regatul mai bine decât a făcut-o vreodată un regent, că i-a înfrânt pe scoțieni cum n-a mai făcut-o nimeni până atunci, iar Londra și întreaga curte sărbătorească faptul că avem o regină eroină, o regină războinică, în stare să conducă regatul și să poarte un prunc în pântec.

Peste noapte, i se face rău. Dorm cu ea în pat și o aud cum geme înainte ca durerea s-o trezească din somn. Mă întorc și mă ridic într-un cot să-i văd fața, spunându-mi că are un vis rău și că va trebui s-o trezesc. Apoi simt sub picioarele goale umezeala din pat și tresar, sar din pat, trag așternuturile în lături și văd că propria mea cămașă de

noapte este roșie, pătată îngrozitor.

Mă reped la ușă și o trântesc în lături, strigând după doamnele ei și poruncind să trimită cineva după moașe și după doctor, apoi mă întorc lângă ea s-o țin de mâini în timp ce ea geme și durerile se întetesc.

Este devreme, dar nu prea devreme; poate pruncul va supraviețui acestui iureș iscat din senin, înspăimântător. O țin pe Caterina de umeri când se apleacă în față și apoi îi șterg fața cu buretele când se lasă pe spate și răsuflă de ușurare.

Moașele îi strigă să împingă, apoi, dintr-odată, le aud spunând: „Stai! Stai!”. Și auzim toți un gângurit stins.

— Copilașul meu? întreabă regina mirată, și atunci femeile îl ridică, cu piciorușele încolăcite și cordonul ombilical atârându-i încă, și i-l așază pe pântecul moale, tremurând.

— Un băiețel, se minunează cineva. Doamne, ce miracol!

Apoi femeile îi taie cordonul și îl înfașă strâns, după care împăturesc așternuturile încălzite cu care este învelită Caterina și i-l pun în brațe. Un băiețel pentru Anglia.

— Copilașul meu, șoptește ea și chipul îi radiază de bucurie și de iubire. (Seamănă, îmi zic, cu un portret al Fecioarei Maria ținând în brațe harul Domnului.) Margaret, îmi spune ea în șoptă. Trimite-i veste regelui...

O văd cum se schimbă la față, copilașul se mișcă puțin, își arcuiește spatele, pare să se sufoc.

— Ce se întâmplă? întreabă ea. Ce are?

Doica tocmai făcea un pas către ea, desfăcându-se la piept, dar se trage îndărăt ca și cum deodată s-ar teme să atingă pruncul. Moașa ridică privirea de la ligheanul cu apă și de la cârpă și se repede spre el, spunând: „Bate-l pe spate!”, ca și cum ar trebui să se mai nască o dată și să tragă prima oară aer în piept.

Caterina spune: „Ia-l! Salvează-l!” și sare în pat, întinzându-i-l moașei.

— Ce-i cu el? Ce a pățit?

Moașa îi acoperă nasul și gura cu gura ei, sugă și scuipă pe jos fiere neagră. Ceva nu e bine. E limpede că nu știe ce să facă; nimeni nu știe. Trupușorul vomită, un șuvoi ca de untdelemn i se prelinge din gură, din nas, chiar și din ochii

închiși, din care lacrimi întunecate îi curg pe obrăjorii palizi.

— Fiul meu! strigă Caterina.

Îl așază pe o parte, ca pe un înecat scos din șanțul cu apă, îl plesnesc, îl scutură, îl pun pe genunchii doicii și îl lovesc cu putere peste spate. E moale și livid, iar degețelele de la mâini și de la picioare îi sunt vinete. E limpede că este mort, iar palmele n-o să-l readucă la viață.

Caterina se prăvălește la loc pe pat, își trage cuverturile peste cap, de parcă și-ar dori să fi murit și ea. Îngenunchez lângă pat și îi caut mâna. Orbește, mi-o strânge:

— Margaret, spune ea de sub cuverturi, de parcă n-ar suporta să-i văd buzele schițând cuvintele. Margaret, scrie-i regelui și spune-i că pruncul lui e mort.

*

Îndată ce moașele au strâns totul și au plecat, îndată ce doctorii și-au dat cu părerea – lucru care nu mai e de nicio trebuință – îi scrie ea însăși regelui și îi trimite vestea prin solii lui Thomas Wolsey. Trebuie să-i spună lui Henric, cuceritorul care se întoarce acasă tocmai în clipa lui de glorie, că, deși a obținut dovada bravurii sale, nu există nicio dovadă a potenței sale. Nu are niciun urmaș.

*

Îl așteptăm să se întoarcă; Caterina este îmbăiată, i se face molitfa și este îmbrăcată cu o rochie nouă. Se căznește să suradă, o văd exersând în oglindă, de parcă ar fi uitat cum se face. Se chinuie să se arate bucuroasă de victoria lui, fericită că s-a întors și încrezătoare în viitor.

El nu o privește îndeajuns de atent încât să remarce că doar se preface a fi bucuroasă. Ea mimează încântarea de dragul lui, iar el abia dacă îi aruncă o privire; e plin de povești despre bătălie și despre cuceriri de sate. Jumătate dintre curtenii lui au fost făcuți cavaleri, încât ai zice că a cucerit Parisul și a fost încoronat la Rheims; dar nimeni nu pomeneste de faptul că papa nu i-a acordat titlul promis, de „Cel mai creștin rege al Franței”. A mers atât de departe, a făcut atâtea, și nu s-a ales cu mai nimic.

Reginei îi poartă o pică îmbufnată. Aceasta este a treia lor pierdere și de data asta pare mai degrabă nedumerit decât îndurerat. Nu poate pricepe de ce el, atât de tânăr, de chipeș, de iubit și anul acesta atât de triumfător, nu are câte un copil pentru fiecare an de căsnicie, precum regele Edward Plantagenet. De ce odaia copiilor e goală?

Băiatul care a avut tot ce și-ar putea dori un prinț, tânărul care a intrat în posesia tronului și a miresei sale în același an, ovaționat de poporul lui, nu poate pricepe că ceva îi merge atât de rău. Mă uit la el și îl văd cum se chinuie să înțeleagă ce e dezamăgirea – o experiență nouă și neplăcută. Îl văd cum caută tovărășia celor care l-au însoțit în Franța, pentru a-și retrăi victoriile, ca și cum ar avea nevoie să se asigure că este bărbat, la fel ca oricare altul, dar mai presus de toți; și apoi, iar și iar, privirea i se îndreaptă spre regină ca și cum n-ar putea pricepe de ce, dintre toți, tocmai ea nu vrea să-i dea ce-și dorește.

Palatul Greenwich, Londra, primăvara anului 1514

La palat, nimeni nu se gândește decât la momentul în care vor porni iarăși la război împotriva Franței. Victoria lui Thomas Howard în fața scoțienilor nu este dată uitării – este recompensat cu reinstituirea ducatului său de Norfolk. Îl văd venind spre noi șchiopătând stăruitor, în timp ce regina, eu și doamnele de onoare ne plimbăm pe malul fluviului într-o după-amiază înghețată de primăvară. Mie îmi zâmbește, iar reginei îi face o plecăciune până la pământ.

— Se pare că și eu am fost repus în drepturi, spune el direct, strecurându-se lângă mine. Am redevenit eu însumi.

Soldatul acesta bătrân nu are cine știe ce purtări de curtean, însă este un prieten bun și cel mai loial supus din tot regatul. A fost omul de încredere al unchiului meu, regele Edward, și un comandant de oști credincios pentru unchiul meu, regele Richard. Când i-a cerut lui Henric Tudor să-l grațieze, i-a explicat că nu făcuse nimic altceva decât să-l slujească pe rege. Oricine s-ar afla pe tron se bucură de loialitatea lui Howard; este la fel de necomplicat ca un

buldog.

— Te-a făcut iar duce? Îmi dau eu cu părerea. (Mă uit la soția lui, Agnes.) Iar doamna va fi ducesă?

El se înclină.

— Da, contesă, spune el rânjind. Toți ne-am recăpătat coroanele de nobili.

Agnes Howard îmi zâmbeste din toată inima.

— Vă felicit pe amândoi, spun. Este o mare cinste.

E adevărat. Astfel, Thomas Howard devine unul dintre cei mai puternici bărbați din regat. Ducii sunt mai prejos doar decât regele; numai Buckingham – un duce de sânge regesc – este mai important decât Norfolk. Însă noul duce are să-mi dea o veste care umbrește bucuria reușitei lui. Mă apucă de braț și se împleticește până în dreptul meu.

— Probabil ai auzit că urmează să-l înnobileze și pe Charles Brandon.

— Nu! (Sunt într-un totu scandalizată. Omul acela nu a făcut nimic altceva în afară de a seduce femeii și a-l distra pe rege. Jumătate dintre fetele de la palat sunt îndrăgostite de el, inclusiv sora cea mică a regelui, prințesa Mary, deși nu este decât un coțcar chipeș.) De ce? Ce-a făcut s-o merite?

Ochii bătrânului se îngustează.

— Thomas Wolsey, spune el tăios.

— De ce l-ar favoriza pe Brandon?

— Nu că l-ar iubi cine știe ce pe Charles Brandon, dar își dorește o putere pe măsura celei a lui Edward Stafford, ducele de Buckingham. Își dorește un prieten influent care să-l ajute să-l detroneze pe marele duce.

Rumeg vestea, uitându-mă înainte, să mă asigur că regina nu ne aude.

— Thomas Wolsey devine foarte puternic, remarc eu dezaprobat. Și asta, în ciuda obârșiiilor lui foarte umile.

— De când a încetat să-i urmeze sfatul reginei, regele este pradă ușoară pentru orice isteț cu papagal care e în stare să susțină o idee, spune ducele pe un ton usturător. Iar acest Wolsey nu are cu ce să se laude în afară de o bibliotecă și de o minte de giuvaiergiu. Îți poate spune prețul oricărui lucru, îți poate numi fiecare oraș din Anglia. Știe care e șperțul pentru fiecare membru al Parlamentului

și toate tainele pe care le ascund. Orice își dorește regele, el poate obține, iar acum i le obține chiar înainte ca regele să știe că și le dorește. Când regele îi dădea ascultare reginei, știam cum stăm: prieteni cu Spania, dușmani cu Franța și conduși de nobilime. Acum, când regele este sfătuit de Wolsey, habar n-avem cine ne este prieten și cine dușman și nici încotro ne îndreptăm.

Mă uit în față, spre regina care se sprijină de brațul lui Margery Horsman. Pare deja puțin cam obosită, cu toate că n-am mers mai mult de-o milă.

— Ea îl potolea, îmi mormăie Howard la ureche. Dar Wolsey îi face toate poftele și îl îndeamnă să vrea și mai mult. Ea este singura care îi poate spune nu. Un tânăr are nevoie de îndrumare. Trebuie ca ea să ia din nou frâiele în mâini, trebuie să-l călăuzească.

Este adevărat că regina și-a pierdut influența asupra lui Henric. A câștigat cea mai mare bătălie din istoria Angliei împotriva scoțienilor, dar el n-o poate ierta că a pierdut copilul.

— Face tot ce poate, spun.

— Și știi cum trebuie să-i spunem? bombăne Howard.

— Lui Thomas Wolsey?

— Acum e episcop. Episcop de Lincoln, nici mai mult, nici mai puțin. (Dă din cap, văzându-mi chipul uimit.) Dumnezeu știe cât îl costă asta pe an. De i-ar putea dăruia un fiu, tuturor ne-ar fi mai bine. Regele s-ar ocupa de ea, dacă i-ar dăruia un moștenitor. Faptul că dă greș în această privință este motivul pentru care nu poate avea încredere în ea în celelalte.

— Se străduiește, mă răstesc eu. Nu e pe lume femeie care să se roage mai tare să o binecuvânteze Dumnezeu cu un fiu. Și poate...

El înalță o sprânceană stufoasă la aluzia mea discretă.

— Este foarte la început, spun eu precaută.

— Să ne rugăm la Dumnezeu, spune el cucernic. Căci regele acesta nu are răbdare și nu ne dă mâna să așteptăm prea mult.

Anglia, vara anului 1514

În timpul pelerinajului de vară, regina cu pântecul umflat din pricina sarcinii călătorește într-o litieră trasă de doi catâri albi. Nimic nu este prea luxos pentru cea mai importantă sarcină a regatului.

Henric nu o mai vizitează noaptea în iatacul ei. Desigur, niciun soț cuviincios nu se strecoară sub așternut cu nevasta în timpul sarcinii; dar nu vine la ea nici să stea de vorbă sau să-i ceară sfatul. Tatăl ei refuză să pornească iar la război împotriva Franței, iar furia și dezamăgirea lui Henric față de Ferdinand de Aragón se răsfrâng asupra fiicei lui Ferdinand. Până și căsătoria plănuită pentru sora cea mică a lui Henric, prințesa Mary, cu arhiducele Carol este anulată, Anglia întorcându-i spatele Spaniei și respingând orice are de-a face cu ea. Regele jură că nu va accepta sfaturi de la un străin, că nimeni nu știe mai bine decât el ce-și dorește vrednicul popor englez. Se încruntă la însoțitoarele spaniole ale reginei și se prefacă că nu le înțelege atunci când ele îi dau politicoase binețe. Caterina însăși, tatăl ei, țara ei sunt insultați în public de soțul ei, în vreme ce ea șade foarte liniștită și tăcută sub baldachinul cu însemnele statale, așteptând să treacă furtuna, cu mâinile împreunate pe pântecul rotunjit.

Henric declară sus și tare că va cârmui Anglia fără sfaturi sau ajutor de la alții, dar adevărul este că nu face nimic; totul este citit, analizat și judecat de Wolsey. Regele abia dacă se uită peste documente înainte de a se iscăli. Uneori nu găsește timp nici pentru asta, iar Wolsey trimite un decret regal cu propriul lui sigiliu.

Wolsey este un adept al păcii cu francezii. Până și actuala amantă a regelui este o franțuzoaică, una dintre domnișoarele de onoare ale prințesei Mary; o tânără foarte nepotrivită pentru un palat, o desfrânată vestită de la curtea franceză. Regele este impresionat de reputația ei de afurisită și o caută, ținându-se după ea prin tot palatul, ca un cățelandru după o cățea în călduri. Tot ce este franțuzesc este la modă: târfe, și panglici, și alianțe deopotrivă. Pare că regele a uitat cu totul de cruciada lui și se va alia cu dușmanul de veacuri al Angliei. Nu sunt singurul supus englez sceptic care crede că Wolsey

plănuiește să consfințească pacea printr-un mariaj – sora lui Henric, prințesa Mary, cea mai gingașă prințesă din câte au existat vreodată, va fi sacrificată, ca o fecioară înlănțuită de stânca unui dragon, pentru bătrânul rege al Franței.

Eu o bănuiesc, dar nu-i spun Caterinei. Nu vreau s-o îngrijorez cât timp poartă un prunc în pântec, poate chiar un fiu. Ghicitori și astrologi îi promet întruna regelui că de data asta se va naște un fiu care va trăi cu siguranță. Un lucru este sigur: toate femeile din Anglia se roagă ca de data asta Caterina să fie binecuvântată și să-i dăruiască regelui moștenitorul dorit.

— Mă îndoiesc că Bessie Blount se roagă pentru mine, spune ea cu amărăciune, vorbind despre nou-venita la curte, a cărei frumusețe copilărească blondă este foarte admirată de toată lumea, inclusiv de rege.

— Sunt sigură că se roagă și ea, spun eu pe un ton hotărât. Și aș prefera să fie ea în centrul atenției, nu franțuzoaica. Bessie te iubește și este o fată drăguță. Nu e vina ei că regele o preferă pe ea dintre toate doamnele tale. Nu-și permite să refuze să danseze cu el.

Dar Bessie nu refuză. Regele îi scrie poezii și dansează cu ea seara; o tachinează, iar ea chicotește ca un copil. Regina stă pe tronul ei, cu pântecul umflat, hotărâtă să se odihnească și să-și păstreze calmul, bătând ritmul muzicii cu mâna încărcată de inele și surâzând de parcă s-ar bucura să-l vadă pe Henric îmbujorat de încântare, dănuind ca un băiețel, în vreme ce toți curtenii îi laudă grația. Când Caterina dă semnul de plecare, Bessie se retrage cu noi, celelalte, dar toată lumea știe că se furișează înapoi în sala mare împreună cu câteva dintre doamnele de onoare și că dansează până când se crapă de ziuă.

Să fiu în locul mamă-sii, Lady Blount, aș lua-o de la curte, căci cu ce poate spera o tânără să se aleagă de pe urma unei aventuri cu regele, în afară de câteva săptămâni de îngâmfare și mai apoi o căsătorie cu cineva dispus să accepte o femeie de care regele s-a plictisit? Însă Lady Blount este departe, în vestul Angliei, iar tatăl lui Bessi, sir John, este încântat că regele îi admiră fata, întrezărind un suvoi de favoruri, de poziții și de bogății care ar urma să

curgă înspre el.

— Este mai cuviincioasă decât altele, îi reamintesc Caterinei discret. Nu cere nimic și nu spune niciodată un cuvânt rău de tine.

— Ce-ar putea să spună? întreabă ea, cuprinsă deodată de ranchiună. Nu am făcut tot ce trebuie să facă o soție? Nu am înfrânt Scoția când el nici măcar nu era în țară? Nu cârmuiesc regatul când el nu are chef s-o facă? Nu citesc eu documentele Consiliului așa încât el să fie liber să meargă la vânătoare toată ziua? Nu îmi aleg tot timpul cuvintele, străduindu-mă să mențin tratatul cu tatăl meu în vreme ce Henric și-ar încălca în orice clipă jurământul? Nu tac și ascult în timp ce el îmi insultă tatăl și compatrioții, numindu-i mincinoși și trădători? Nu mă fac că nu știu de rușinoasa amantă franțuzoaică, și acum de noul lui flirt cu jupâneasa Blount? Nu fac totul, absolut totul, să îl împiedic pe Thomas Wolsey să ne împingă într-o alianță cu francezii care va duce la distrugerea Angliei, țara în care trăiesc, și a Spaniei, țara mea de baștină?

Tăcem amândouă. Până acum, Caterina nu a mai spus niciodată ceva de rău despre tânărul ei soț. Dar nici el nu s-a mai lăsat niciodată condus de orgoliu și de egoism atât de pe față ca acum.

— Și ce face Bessie atât de fermecător? întreabă Caterina mânioasă. Scrie poezii, compune, cântă cântece de dragoste? E isteată, talentată, frumușică. Ce importanță au toate astea?

— Știi ce nu ai făcut tu, îi spun eu cu delicatețe. Dar o să îndrepti lucrurile. Și când va avea un copil, o să fie iubitor și recunoscător, iar tu o să-l poți convinge să refacă alianța cu Spania, o să-l scoți de sub influența lui Thomas Wolsey și o să-i distragi atenția de la zâmbetele jupânesei Blount.

Își pune mâna pe pântec.

— Asta fac acum. De data asta, o să-i dăruiesc un fiu. Dumnezeu știe că totul depinde de asta, iar El nu o să mă păărăsească niciodată.

**Palatul Greenwich, Londra, toamna
anului 1514**

Însă cu trei luni înainte să-i vină sorocul, primim vești proaste din Scoția, unde sora regelui, regina văduvă Margaret, a săvârșit nesocotința de a se mărita cu un neghiob din alaiul ei: chipeșul Archibald Douglas, conte de Angus. Dintr-un foc, își pierde dreptul de a fi regentă, pierde custodia asupra fiului și moștenitorului în vârstă de doi ani și a frățiorului lui mai mic, care nu are decât șase luni. Însurăteii se ascund în Castelul Stirling cu copilașii, iar noul regent al Scoției, John Stewart, al doilea duce de Albany, preia puterea.

Henric și tot nordul Angliei sunt neliniștiți la gândul că Albany va încheia alianțe cu francezii și se va ridica împotriva Angliei. Dar scoțienii nu apucă să încheie o alianță cu francezii, că le-am luat-o înainte. Henric a decis ca prietenia lui cu Franța să fie consfințită prin căsătoria surorii lui mai mici, prințesa Mary, iar regina este nevoită să-și vadă cumnata măritată cu regele pe care îl consideră un dușman al ei, al tatălui ei și al ambelor ei țări.

Prințesa Mary se opune cu înverșunare acestei căsătorii – regele Franței aproape că ar putea să-i fie bunic – și vine plângând în iatacul reginei, șoptindu-i că e îndrăgostită de Charles Brandon și că l-a implorat pe rege să-i dea voie să se mărite cu el. O roagă pe regină să-i țină partea și să-l convingă pe Henric că sora lui se poate căsători din dragoste, cum a făcut și el.

Caterina și cu mine ne uităm una la cealaltă pe deasupra capului ei auriu plecat, în timp ce tânăra prințesă plânge cu fața îngropată în poala reginei.

— Ești prințesă, îi spune ferm Caterina. Destinul tău îți aduce multă bogăție și putere, dar nu te-ai născut să te măriți din dragoste.

Henric savurează această ocazie de a se arăta dominator și nobil. Parcă îl văd admirându-și propria îndârjire demnă de un adevărat om de stat, în timp ce ignoră reproșurile soției și soră-sii și le demonstrează că, bărbat și rege fiind, știe cel mai bine ce trebuie făcut. Nu bagă în seamă nici prințesa care se târguiește cu înverșunare, nici protestele demne ale soției lui. O trimite pe prințesa Mary în Franța, cu un alai nobil de doamne și domni de la curte; printre ei

se numără și fiul meu Arthur, care se bucură de o reputație tot mai mare pentru priceperea de care dovadă în turnir și la sporturile primejdioase.

Regina sugerează prudent că Bessie Blount ar putea s-o însoțească pe prințesa Mary în Franța, iar prințesa o întreabă imediat pe frumoasa Bessie dacă nu i-ar plăcea să vadă cu ochii ei curtea Franței. Prințesa Mary știe foarte bine că regina, cumnata ei, ar accepta retragerea de dinaintea nașterii cu inima mai ușoară dacă Bessie n-ar dăntui cu soțul ei, în timp ce ea se zbate în chinurile facerii. Dar tatăl lui Bessie refuză în aceeași clipă cinstea ce i se face fiicei sale, și știm că urmează porunca regelui. Bessie nu poate pleca de la palat.

Într-o zi, o prind de braț în timp ce mă îndrept spre iatacul întunecat al Caterinei, iar Bessie, îmbrăcată de vânătoare, aleargă în sens opus.

— Bessie!

— Nu mă pot opri, milady! spune ea, grăbită. Mă așteaptă regele. Mi-a cumpărat un cal nou și trebuie să merg să-l văd.

— Nu te rețin, îi spun. (Desigur, nu o pot reține. Nimeni nu-i poate impune ceva favoritei regelui.) Dar voiam să-ți reamintesc să nu spui nimic de rău despre regină. E neliniștită, fiindcă s-a retras înaintea nașterii, și toată lumea clevețește îngrozitor. N-o să uiți, nu-i așa, Bessie? N-ai vrea să-i faci rău reginei Caterina?

— Nu i-aș face niciodată vreun rău! se aprinde ea. Noi, domnișoarele de onoare, o iubim toate; aș face orice pentru ea. Iar tatăl meu mi-a dat de grijă anume să nu spun nimic care l-ar putea neliniști pe rege.

— Tatăl tău? repet.

— Mi-a spus că, dacă regele îmi zice vreodată ceva, să nu pomenesc de sănătatea reginei, ci doar să fac observația că noi ne tragem dintr-un neam rodnic.

— Neam rodnic?

— Da, spune ea, încântată că și-a amintit povețele tatălui ei.

— O, deci așa? spun eu furioasă. Ei bine, dacă tatăl tău vrea un bastard fără nume în casa lui, atunci îl privește.

Bessie se înroșește și ochii i se umplu de lacrimi în timp

ce se întoarce cu spatele la mine.

— Mă supun tatălui meu și regelui Angliei, bâiguie ea. Nu are rost să mă certați, milady. Nu am de ales.

Castelul Dover, Kent, toamna anului 1514

Curtea iese să o însoțească pe prințesă până la Dover și să-i vadă alaiul ridicând ancora. După ce au așteptat să se domolească furtunile, caii și carele încărcată cu garderoba enormă a lui Mary, cu mobilele, bunurile, covoarele și tapiseriile, sunt îngrămădite în cală, iar tânăra prințesă și doamnele ei urcă în sfârșit la bord și rămân ca niște martire elegant îmbrăcate pe puntea pupa, făcându-le cu mâna acelora dintre noi îndeajuns de norocoși să rămână în Anglia.

— Am reușit să închei o alianță grozavă, îi declară Henric reginei, și toți prietenii și curtenii lui încuviințează din cap. Iar tatăl vostru, doamnă, va regreta ziua în care a încercat să mă ducă de nas. O să afle cine e mai puternic dintre noi. Va afla cine va face și va desface regatele Europei.

Caterina își pleacă privirea, așa că el nu vede sclipirea de furie din ochii ei. O văd împreunându-și mâinile atât de strâns, încât inelele îi sapă în carnea umflată a degetelor.

— Eu gândesc, milord... începe ea.

— Nu e nevoie să gândiți, o reduce el la tăcere. Tot ce puteți face pentru Anglia este să ne dăruiti un fiu. Eu conduc țara, gânditul este treaba mea; a voastră este să-mi nașteți un moștenitor.

Ea îi face o plecăciune, reușind să schițeze un zâmbet. Izbutește să evite privirile curioase ale curtenilor, care tocmai au auzit cum o prințesă a Spaniei este bruftuluită de un Tudor, și se răsucesc pe călcâie, pornind înapoi spre Castelul Dover. Eu o urmez la jumătate de pas în spate. Când ajungem la adăpostul zidului care dă înspre mare, se întoarce și mă ia de braț, ca și cum ar avea nevoie de sprijin.

— Îmi pare rău, îi spun eu necuviincios, roșind din pricina gafei regelui.

Ea ridică din umeri și spune:
— Când voi avea un fiu...

Palatul Greenwich, Londra, toamna anului 1514

Regele renovează palatul din Greenwich la scară mare. A fost locul preferat al verișoarei mele, mamă-sa; mă plimb cu această regină pe unde obișnuiam să mă plimb cu înaintașa ei, pe cărările de pietriș care se întind de-a lungul fluviului, când regina se oprește în loc și își duce mâna la pântec, ca și cum ar fi simțit ceva mișcându-se vajnic înăuntru.

— Te-a lovit tare? o întreb, zâmbind.

Ea se încovoae, îndoindu-se ca o regină din hârtie, și întinde orbește mâna după mine.

— Mă doare. Mă doare.

— Nu! strig și o prind de mână tocmai când i se taie picioarele și se prăvălește la pământ.

Cad în genunchi lângă ea, iar doamnele vin într-un suflet.

Își înalță privirea spre mine – are ochii întunecați de spaimă și chipul îi e la fel de alb ca velele corăbiilor de pe fluviu – și spune:

— Nu spuneți nimic! O să treacă.

Mă întorc pe dată spre Bessie și spre Elizabeth Bryan.

— Ați auzit-o pe Luminăția Sa. Voi două nu spuneți o vorbă și hai s-o ducem înăuntru.

Ne pregătim s-o ridicăm de jos când, dintr-odată, țipă din rărunchi, de parcă ar fi împuns-o cineva cu o sulită. În clipa aceea, vreo cinci străjeri se reped spre ea, dar se opresc în loc când o văd prăbușită la pământ. Nu îndrăznesc să o atingă, trupul ei e sfânt. Nu știu ce să facă.

— Aduceți un scaun! îi reped eu, și unul face cale întoarsă.

Aduc din palat un scaun din lemn, cu brațe și spătar și noi, doamnele, o ajutăm să se așeze. Străjerii iau scaunul pe sus și îl duc cu grijă până în palat – frumosul palat de pe malul fluviului unde s-a născut Henric, palatul care le-a purtat noroc Tudorilor – și o ducem în iatacul întunecos.

Camera e gata doar pe jumătate, având în vedere că i-a venit sorocul cu o lună mai devreme decât ar fi trebuit, dar o apucă facerea în ciuda prevederilor codului bunelor maniere de la curte. Moașele au un aer mohorât; slujnicele se reped cu pânzeturi curate, cu apă fierbinte, cu tapiserii de agățat pe pereți, cu covoare de pus pe mese, toate acele lucruri la care se muncea, dar de care este deodată nevoie în clipa asta. Conracțiile sunt prelungi și lente, în vreme ce în jurul ei este pregătit iatacul. O zi și o noapte mai târziu, iatacul e perfect, dar pruncul tot nu s-a născut.

Caterina se lasă pe spate, pe pernele frumos brodate, și cercetează cu privirea capetele plecate ale doamnelor, care se roagă în genunchi. Știu că pe mine mă caută, așa că mă ridic și mă duc la ea.

— Roagă-te pentru mine, îmi șoptește. Te rog, Margaret, du-te la capelă și roagă-te pentru mine.

*

Mă trezesc că îngenunchez lângă Bessie, și amândouă ne agățăm cu mâinile de grilajul altarului. Mă uit într-o parte și văd că ochii ei albaștri sunt plini de lacrimi.

— Să ne rugăm la Dumnezeu să fie băiat și să se nască repede, îmi șoptește ea, căznindu-se să zâmbească.

— Amin, spun eu. Și sănătos.

— Nu e niciun temei pentru care regina să nu poată avea un băiat, așa-i, Lady Salisbury?

Scutur din cap cu tărie.

— Absolut niciunul. Și dacă te întreabă vreodată cineva, oricine te-ar întreba, Bessie, îi ești datoare Luminăției Sale să le spui că nu ai știință de vreun temei ca ea să nu poată avea un fiu sănătos.

Ea se lasă pe călcâie.

— Regele întreabă, îmi destăinuie ea. Întreabă des.

Sunt îngrozită.

— Ce anume?

— Întreabă dacă regina vorbește în taină cu prietenii ei, cu Domnia Ta și cu doamnele ei. Întreabă dacă e neliniștită din pricina sarcinii. Întreabă dacă e vreo problemă neștiută.

— Și tu ce-i spui? o întreb.

Am grijă să-mi domolesc mânia din glas.

— Îi spun că nu știu.

— Tu să-i spui așa, îi zic eu pe un ton ferm. Spune-i că regina este o doamnă minunată – e adevărat, nu-i așa?

Ea încuviințează din cap, palidă de concentrare.

— Spune-i că-i este soție credincioasă – e adevărat, nu-i așa?

— O, da.

— Și că își slujește țara ca regină și îl slujește pe el ca o tovarășă de viață iubitoare. Nu și-ar putea dori alături o femeie mai destoinică – o prințesă din naștere și regină prin căsătorie.

— Știu că este. O știu.

— Atunci, dacă știi atâtea, spune-i că nu încapă îndoială că mariajul lor este valabil în ochii lui Dumnezeu, așa cum este pentru noi toți, și că vor fi binecuvântați și cu un fiu. Însă trebuie să aibă răbdare.

Face o mică grimasă drăgălașă și ridică din umeri.

— Știți, nu pot să-i spun toate astea. Nu mă ascultă.

— Dar te întreabă! Tocmai ai spus că te întreabă!

— Cred că întreabă pe toată lumea. Dar nu ascultă pe nimeni, în afară, poate, de episcopul Wolsey. Așa e și firesc: doar stăpânul meu este atât de înțelept și îi cunoaște vrerea lui Dumnezeu și tot restul.

— În orice caz, nu-i spune că mariajul lui e nul, îi zic de-a dreptul. Nu ți-aș ierta-o niciodată, Bessie, dacă ai spune ceva de felul ăsta. Ar fi o răutate, o minciună. Dumnezeu nu te-ar ierta niciodată pentru o minciună ca asta. Iar regina ar avea de suferit.

Scutură din cap cu tărie, iar perlele de pe boneta ei cea nouă tremură și sclipesc în lumina lumânărilor:

— Niciodată! O iubesc pe regină. Dar nu-i pot spune regelui decât ce vrea să audă. Știți și Domnia Voastră asta la fel de bine ca mine.

*

Mă întorc în iatacul de naștere și rămân alături de Caterina până când contracțiile se întesesc tot mai tare, iar ea se agață de funia înnodată în timp ce moașele îi aruncă

pumni de piper în față, s-o facă să strănute. Gâfâie, lacrimile îi curg pe obraji, iar ochii și nările o ustură de la mirodenia iritantă, în timp ce urlă de durere. Un șuvoi de sânge și copilul se naște. Moașa se repede la el, îl scoate afară ca pe un pește care se zbate și îi taie cordonul. Slujnica însărcinată cu legănatul îl înfașă într-un scutec curat din pânză de in, și apoi într-o pătură din lână, și îl ridică să-l vadă regina. Caterina are ochii împăienjeniți de lacrimi, se sufocă din pricina piperului și are dureri.

— E băiat? întreabă.

— Un băiat! îi răspund toate în cor, încântate. Un băiat! Un băiat viu!

Ea se întinde să-i atingă pumnișorii strânși, piciorușele care se zbat, deși de data asta se teme să-l ia în brațe. Dar băiețelul e puternic: roșu la față, urlă din toți bojocii, zgomotos ca tată-său, plin de el, ca orice Tudor.

— E sănătos?

— E sănătos, îi zic femeile. E mititel din pricină că s-a născut devreme, dar e sănătos.

Se întoarce către mine și îmi acordă marea onoare:

— Tu o să-i spui regelui, îmi zice.

Îl găsesc în odăile lui, jucând cărți cu prietenii lui Charles Brandon, cu William Compton și cu fiul meu Montague. Sunt anunțată tocmai înaintea unui iureș de curteni care nădărdiau să afle noutățile de la slujnicele de la ușă și să-i dea primii veștile, și știe pe dată ce mă aduce la el. Sare în picioare și chipul îi radiază de speranță. Îl revăd în el pe băiețelul de altădată, băiețelul care șovăia tot timpul între lăudăroșenie și frică. Fac o plecăciune și strălucirea din ochii mei, când mă ridic, îi spune totul.

— Luminăția Voastră, regina a născut un băiat frumos, îi spun simplu. Aveți un fiu, aveți un prinț.

Se clatină și pune o mână pe umărul lui Montague, să-și recapete echilibrul. Propriul meu fiu îl susține pe rege și este primul care zice:

— Să fie într-un ceas bun! Slăvit fie Domnul!

Lui Henric îi tremură bărbia și îmi reamintesc că, în ciuda frivolității lui, nu are decât douăzeci și trei de ani, iar fanfaronada lui este un scut împotriva fricii de a nu da greș. Îi văd lacrimile din ochi și îmi dau seama că a trăit cu

groaza teribilă că mariajul lui e blestemat, că nu va avea niciodată un fiu și că, în acest moment, în timp ce dincolo de ușă lumea salută cu urale vestea iar tovarășii lui îl bat pe spate și îi spun că este un bărbat grozav, un taur, un armăsar, un bărbat în toată puterea cuvântului, simte că blestemul care plutea asupra lui a fost dezlegat.

— Trebuie să mă rog, să aduc mulțumiri, îngaimă el neștiind ce spune, neștiind ce ar trebui să spună. Lady Margaret! Ar trebui să aduc mulțumiri, nu-i așa? Ar trebui să pun pe dată să se țină o liturghie, așa-i? E binecuvântarea pe care mi-o dă Dumnezeu, așa-i? Dovada bunăvoinței Lui. Sunt binecuvântat. Toată lumea poate vedea că sunt binecuvântat. Casa mea este binecuvântată.

Curtenii se strâng în jurul lui. Îl văd pe Thomas Wolsey croindu-și loc cu coatele printre tineri și apoi trimițând vorbă să se tragă salve de tun și toate clopotele din Anglia să bată, și în orișice biserică să se înalțe slujbe de recunoștință. O să se aprindă focuri pe străzi, o să se împartă bere și carne friptă și în tot regatul o să se ducă vestea că descendența regelui este asigurată, că regina i-a dăruit un fiu, că dinastia Tudorilor va dăinui de-a pururi.

— Ea este bine? mă întreabă Henric pe deasupra murmurului de remarci și felicitări încântate. Copilașul e voinic?

— E bine, îi zic.

Nu e nevoie să-i spun că este sfârtecătă, că soția lui sângerează îngrozitor, că aproape nu mai vede de la mirodensiile pe care i le-au azvârlit în față și e epuizată după muncile facerii. Lui Henric nu îi place să audă de boli; are oroare de slăbiciunea fizică. Dacă ar ști că regina este sfârtecătă și că sângerează, nu s-ar mai culca niciodată cu ea.

— Copilașul e viguros și puternic. (Trag aer în piept și joc cea mai bună carte pentru regină.) Seamănă leit cu înălțimea Voastră, sire. Are părul roșcat al Tudorilor.

Scoate un țipăt de bucurie și deodată țopăie prin încăpere ca un băiețel, plesnind lumea peste spate, strângându-și în brațe prietenii, exuberant ca un berbecuț pe luncă.

— Fiul meu! Fiul meu!

— Ducele de Cornwall, îi reamintește Thomas Wolsey titlul.

Cineva aduce o ploscă cu vin și îi deșartă conținutul în vreo zece cupe.

— Pentru ducele de Cornwall! strigă toți. Domnul să-l binecuvânteze! Domnul să-i aibă în pază pe rege și pe prințul de Wales!

— Și Domnia Voastră, dragă Lady Margaret, o să aveți în grijă odaia copilului? Îmi strigă peste umăr Henric. Primiți să aveți grijă de fiul meu și să-l ocrotiți? Sunteți singura femeie din Anglia căreia aș avea încredere să i-l dau să mi-l crească.

Șovăi. Urma să devin guvernanta oficială a primului fiu regal și mă tem să mă mai înham la așa ceva. Dar sunt nevoită să primesc. Dacă n-o fac, pare că mă îndoiesc de propriile mele abilități, pare că am îndoieli legate de sănătatea pruncului pe care mi-l dau în grijă. Tot timpul, zi de zi, clipă de clipă, trebuie să ne purtăm ca și cum nimic n-ar fi în neregulă, ca și cum nimic n-ar putea merge prost, ca și cum Tudorii s-ar bucura de o binecuvântare fără egal din partea lui Dumnezeu.

— Nu ați fi putut alege pe cineva care să-i acorde mai multă grijă și dragoste, se grăbește fiul meu Montague să spună, văzând că șovăi.

Îmi aruncă o privire ca pentru a-mi reaminti că trebuie să răspund, și asta foarte repede.

— Sunt onorată, spun.

Regele însuși îmi îndeasă un pocal de vin în mână.

— Draga mea Lady Margaret, o să-l creșteți pe viitorul rege al Angliei.

*

Și astfel, eu sunt cea pe care o strigă prima doica atunci când ridică pruncul din pătuțul lui smălțuit și aurit și descoperă că este vânăt și fără viață. Se aflau în încăperea învecinată cu iatacul reginei; doica ședea lângă pătuț, veghindu-l, dar i se păruse că e prea tăcut. I-a pus mâna pe căpșorul moale și nu i-a simțit pulsul. Și-a strecurat degetele pe sub cămășuța de noapte din batist și a

constatat că era cald încă. Dar nu respira. I se opri răsuflarea, pur și simplu, ca și cum un blestem vechi și-ar fi spus ușor mâna rece peste năsul lui și peste guriță, curmând linia de sânge care îi asasinase pe prinții de York.

Țin în brațe trupușorul neînsuflețit, în timp ce doica plânge în genunchi dinaintea mea, strigând iar și iar că nu și-a luat o clipă ochii de la el, că cel mic nu scotea niciun sunet și nu avea cum să știe că este ceva în neregulă – și apoi îl așez la loc în pătuțul lui bogat împodobit, ca și cum aş spera că va dormi adânc. Fără să știu ce o să spun, intru prin ușa care desparte odaia copilului de cea de lăuzie, unde regina a fost spălată, oblojită și îmbrăcată în cămașa de noapte și acum se pregătește de culcare.

Moășele întind așternuturi curate pe patul încăpător și vreo două doamne de onoare stau jos lângă foc, în vreme ce regina se roagă la micul altar aflat într-un colț al încăperii. Îngenunchez lângă ea; se întoarce spre mine și îmi vede expresia.

— Nu, spune ea simplu.

— Îmi pare nespus de rău. (Preț de câteva clipe îngrozitoare, am senzația că o să vărs, atât de greață îmi este și atât de oripilată sunt de ceea ce trebuie să spun.) Îmi pare nespus de rău.

Ea clatină din cap, fără să spună o vorbă, ca un om slab cu duhul la bâlci.

— Nu, spune. Nu.

— E mort, spun eu foarte încet. A murit în pătuțul lui, în somn. Acum o clipă. Îmi pare nespus de rău.

Se albește la față și se clatină, gata să cadă pe spate. Scot un țipăt de avertizare și una dintre doamnele ei, Bessie Blount, o prinde în clipa în care leșină și se prăbușește din picioare. O ridicăm de jos și o culcăm în pat, iar moașa vine și toarnă niște ulei amar pe o compresă cu care îi acoperă nasul și gura. Ea se îneacă, deschide ochii și îmi zărește chipul.

— Spune-mi că nu este adevărat. Spune-mi că a fost un vis îngrozitor.

— E adevărat, spun și îmi simt propriul chip udat de lacrimi. Este adevărat. Îmi pare nespus de rău. Pruncul este mort.

De cealaltă parte a patului văd chipul îngrozit al lui Bessie, ca și cum cele mai îngrozitoare temeri i s-ar fi adevărit. Se lasă încet în genunchi și începe să se roage, cu fruntea plecată.

*

Regina zace în somptuosul ei pat regal zile în șir. Ar trebui să poarte veșmintele ei cele mai bune, să stea sprijinită pe perne țesute cu fir de aur, primind daruri de la nași și de la ambasadori străini. Dar nu vine nimeni și, oricum, ar refuza să-i primească. Își îngroapă fața în pernă și zace în tăcere.

Eu sunt singura care poate intra să o vadă. Îi iau mâna rece într-a mea și îi rostesc numele. „Caterina”, șoptesc ca o prietenă și nu ca o supusă: „Caterina”.

O clipă, am impresia că va rămâne tăcută, dar se mișcă încet în pat și se uită la mine peste umărul gheboșat. Chipul îi este schimonosit de durere; pare mult mai bătrână decât cei douăzeci și opt de ani pe care îi are. Pare o statuie năruită a tristeții.

— Ce este?

Mă rog să-mi vină în minte o vorbă de încurajare, un mesaj de răbdare creștinească, un memento că trebuie să fie curajoasă, ca mama ei, că este regină și că destinul îi este scris. Mă gândesc că m-aș putea ruga împreună cu ea sau am putea plânge împreună. Dar chipul ei alb ca marmura de Carrara mă descurajează, în timp ce așteaptă să găsesc ceva de spus, strânsă ghem în jurul durerii ei.

În tăcerea care se așterne înțeleg că nu există vorbe care s-o poată alina. Nu se poate spune nimic care să-i aducă mângâiere. Dar, chiar și așa, e ceva ce trebuie să-i spun.

— Trebuie să te dai jos din pat, e tot ce-i zic. Nu poți rămâne aici. Trebuie să cobori din pat.

*

Toată lumea își pune întrebări, dar nimeni nu zice nimic. Sau, poate, toată lumea își pune întrebări, dar nimeni nu zice nimic încă. Caterinei i se face molitfa și revine la curte,

iar Henric o întâmpină cu un soi de răceală – ceva nou la el. A fost crescut să fie un băiat exuberant, dar ea îl învață ce este mândria. Era un băiat încrezător în propria șansă, așteptându-se ca soarta să-i suradă, însă Caterina îl învață să se îndoiască de sine. Toată maturitatea lui, ca și în copilărie, s-a străduit să fie cel mai bun în tot ce face; s-a desfătat cu propria lui vigoare, cu dibăcia și cu frumusețea lui. Nu suportă să dea greș și nu suportă să vadă pe nimeni din preajma sa dând greș. Însă acum ea l-a dezamăgit, fiii lui morți l-au dezamăgit, până și Dumnezeu l-a dezamăgit.

Palatul Greenwich, Londra, Crăciunul anului 1514

Bessie Blount merge peste tot cu regele, numai nu se țin de mână, de parcă ar fi un tânăr soț cu frumoasa lui soție. Festivitățile de Crăciun au loc cu o regină prezidând tăcută, aidoma uneia dintre siluetele pe care curtenii le plăsmuiesc încântați din omătul gros, în grădinile acoperite de nea. Este efigia desăvârșită a reginei, în toată splendoarea ei, dar rece ca gheața. Henric stă de vorbă cu prietenii săi așezați la stânga lui la masă și adesea coboară de sub baldachin și se plimbă prin sala tronului vorbind cu unul și cu altul în felul lui plăcut, degajat, răspândind bunăvoință și fiind întâmpinat la fiecare masă cu râsete și glume. Parcă e cel mai chipeș actor dintr-o feerie, atrăgându-și admirația peste tot unde merge, jucând rolul unui bărbat chipeș iubit de toată lumea.

Caterina șade pe tronul ei fără să mănânce mai nimic, afișând un surâs gol care nu reușește să-i lumineze ochii afundați în orbite. După cină, stau unul lângă celălalt pe tronurile lor urmărind reprezentațiile, iar Bessie stă în picioare lângă rege și se apleacă să-i șoptească la ureche observațiile ei, râzând la tot ce spune el, la absolut orice, cu un chicot copilăresc la fel de lipsit de noimă ca un trîl de pasăre.

Se pune în scenă o feerie de Crăciun, iar Bessie este costumată într-o doamnă din Savoia, cu o rochie albastră și mască. În timpul dansului, ea și însoțitoarele ei sunt salvate

de patru cavaleri mascați foarte curajoși și apoi dansează toți laolaltă. Tânărul înalt și roșcat, cu chipul acoperit dănțuiește cu tânăra splendid de grațioasă. Regina le mulțumește pentru reprezentația încântătoare, surâde și împarte mici daruri, ca și cum nimic nu i-ar face mai mare plăcere pe lume decât să-și vadă soțul dănțuind cu amanta lui, în ovațiile curtenilor beți.

Palatul Greenwich, Londra, primăvara anului 1515

Fiul meu Arthur și tânăra prințesă Mary nu rămân multă vreme în Franța. La numai două luni de la nunta celei mai frumoase prințese din lumea creștină cu cel mai bătrân rege, Ludovic al Franței moare, iar prințesa Mary este acum regină văduvă. Alaiul de nuntă englez trebuie să rămână în Franța până când se confirmă că nu este grea – bârfitorii susțin veseli că nu poate fi însărcinată, de vreme ce bătrânul rege s-a omorât încercând s-o lase grea – și după aceea va trebui să mai aștepte câteva săptămâni; căci mica doamnă s-a măritat cu Charles Brandon, cel pe care regele l-a trimis s-o aducă acasă, iar acum trebuie să-i ceară regelui iertare înainte de a se putea întoarce.

Întotdeauna a fost o copilă îndărătnică, la fel de pătimășă și de încăpățânată ca fratele ei. Când aud că s-a măritat din dragoste, în ciuda voinței regelui, zâmbesc gândindu-mă la mama ei, verișoara Elisabeta, care s-a îndrăgostit și ea și a jurat că avea să se mărite cu alesul inimii ei. Mă gândesc la mama acesteia, care s-a măritat în taină, din dragoste, și la mama acesteia, care era ducesă și s-a măritat cu scutierul răposatului ei soț, iscând un scandal imens. Prințesa Mary este urmașa a trei generații de femei care au crezut cu tărie în a-și face pe plac.

Henric a fost păcălit de cei doi sau, poate, mai degrabă cei doi tineri bărbați au fost păcăliți de tânăra. Henric știa că sora lui era îndrăgostită până peste cap de Charles Brandon și și-a pus prietenul să promită că avea s-o aducă în siguranță acasă, ca văduvă, și că nici nu se va gândi măcar să-i vorbească de iubire; dar, de îndată ce Charles a

sosit din Anglia, ea a plâns și a jurat că fie se va mărita cu el, fie se va călugări. Când cu lacrimi fierbinți, când cu izbucniri de furie, l-a cucerit cu totul și l-a convins s-o ia de nevastă.

Și pe fratele ei l-a prins pe picior greșit, căci tânăra nu a făcut decât să-l convingă să-și respecte cuvântul dat. Atunci când Henric a stăruit în privința mariajului cu regele Franței, ea a primit să se mărite cu alesul lui prima oară, dacă pe al doilea soț avea să și-l poată alege singură – iar acum asta a făcut. Henric este supărat foc pe ea și pe scumpul lui prieten Charles, și mulți sunt de părere că Brandon se face vinovat de înaltă trădare pentru faptul că s-a căsătorit cu o prințesă fără permisiune.

— Ar trebui decapitat, spune fără menajamente bătrânul Thomas Howard. Bărbați mult, mult, mai destoinici decât el au sfârșit cu capul pe butuc pentru lucruri mult mai puțin grave. E un act de trădare, nu-i așa?

— Nu îmi pare că acest rege este adeptul execuțiilor, spun eu. Slavă Domnului!

E adevărat. Spre deosebire de tată-său, Henric nu este nici adeptul Turnului, nici al butucului, și tânjește după iubirea și admirația curții lui. Își iartă repede surioara iubită și pe cel mai vechi prieten, iar cei doi revin la curte triumfători și plănuiesc o a doua nuntă – publică de data aceasta – în mai.

Este unul dintre puținele evenimente fericite din această primăvară, când regele și regina sunt reuniți de afecțiunea lor comună pentru sora lui cea frumoasă și neascultătoare și de bucuria de a o vedea întoarsă la palat. În rest, sunt reci unul cu celălalt, iar prințesa Mary, regina văduvă a Franței, găsește curtea foarte schimbată.

— Nu ascultă deloc sfatul reginei? mă întreabă. Nu o mai vizitează niciodată în odăile ei, cum făcea pe vremuri.

Clatin din cap și rup cu dinții un fir al broderiei la care lucrez.

— Nu ascultă de nimeni acum, în afară de Thomas Wolsey? stăruie ea.

— Nimeni, în afară de Thomas Wolsey, arhiepiscop de York, spun eu. Iar arhiepiscopul, în înțelepciunea lui, îi preferă pe francezi.

Arhiepiscopul a luat locul reginei la sfaturile de taină ale lui Henric; a luat locul tuturor celorlalți sfetnici în sălile de consiliu. Muncește atât de mult, încât e în stare să pună mâna pe funcțiile și soldele a zece oameni și, în vreme ce el se împarte între dregătorii și vistierii, Henric este liber să se joace de-a îndrăgostitul, iar regina nu poate face altceva decât să zâmbească și să lase impresia că n-o deranjează.

Regele încă vizitează iatacul Caterinei, din nevoia unui moștenitor, însă plăcerea o găsește în altă parte. Laudele Caterinei nu-l mai interesează la fel de mult acum, că nu mai este frumoasa văduvă a fratelui său mai mare, femeia pe care îi era interzis să o ia de nevastă. Și-a schimbat părerea despre tatăl ei de când a dat greș în războiul cu Franța; și-a schimbat părerea despre ea fiindcă nu a reușit să-i ofere un urmaș. Stau de fiecare dată unul lângă celălalt la masă și bineînțeles că este cinstită ca regina Angliei la toate evenimentele, însă el nu mai este sir Inimă Credincioasă, și acum toată lumea poate vedea asta, nu doar doamnele atente din odăile reginei și familiile lor oportuniste.

Palatul Greenwich, Londra, mai 1515

Nu îmi place Charles Brandon; nici măcar în ziua nunții lui oficiale cu prințesa Mary nu reușesc să-l privesc cu mai multă însuflețire, dar asta este din pricina prudenței mele. Când văd un bărbat pe care toată lumea îl adoră, care a țâșnit ca o scânteie către locurile cele mai sus-puse din țară, întotdeauna mă întreb ce va face cu toată căldura și lumina aceasta și al cui acoperiș de stuf o să-l aprindă.

— Dar cel puțin draga noastră prințesă Mary are parte de o căsătorie din dragoste, îmi spune regina în timp ce stau în picioare în spatele ei, ținându-i coroana în vreme ce doamna de onoare îi prinde părul în ace.

Este același castaniu strălucitor pe care prințul Arthur îl adora, cu doar câteva fire cenușii.

Îi zâmbesc.

— Sigur e dragoste din partea ei; dar pornești de la premisa că Charles Brandon are inimă.

Ea scutură din cap cu un surâs muștrător, iar doamna prinde din zbor un ac desprins.

— O, îmi pare rău, spune regina și rămâne nemișcată. Văd că nu ești adepta iubirii, Lady Margaret, zice ea zâmbind. Ai devenit o văduvă bătrână și rece.

— Așa este, îi spun eu veselă. Însă prințesa – vreau să zic regina văduvă a Franței – are destulă inimă pentru amândoi.

— Ei bine, eu una mă bucur că s-a întors la curte, spune Caterina. Și mă bucur că regele și-a iertat prietenul. Sunt un cuplu atât de reușit. (îmi aruncă un zâmbet pieziș. Caterina nu a fost niciodată proastă.) Arhiepiscopul de York, Thomas Wolsey, a fost de acord cu căsătoria? caută ea să se asigure.

— Da, îi spun. Și nu mă îndoiesc că Charles Brandon îi este recunoscător pentru sprijin. Și sunt convinsă că îl va costa.

Ea încuviințează din cap în tăcere. Favoriții roiesc în jurul regelui ca viespile în jurul unei tarte cu gem puse pe pervaz, la răcit. Trebuie să se întreacă unii pe alții în complimente zumzăitoare. Wolsey și Brandon sunt uniți împotriva vărului meu, ducele de Buckingham; însă toți seniorii din țară îl pizmuiesc pe Wolsey.

— Regele este credincios prietenilor lui, remarcă ea.

— Bineînțeles, încuviințez eu. Întotdeauna a fost un băiat foarte bun la suflet. Nu poartă niciodată pică.

*

Ospățul de nuntă este vesel. Mary e îndrăgită de toată lumea de la curte și ne bucurăm s-o avem din nou în mijlocul nostru, deși suntem cu toții îngrijorați din pricina sănătății și a siguranței surorii ei Margaret, în Scoția. De când a rămas văduvă și s-a căsătorit cu un bărbat pe care lorzii scoțieni nu-l pot accepta, cu toții ne dorim ca și Margaret să se întoarcă acasă, unde ar fi în siguranță.

Fiul meu Arthur vine după mine în timpul dansului, mă sărută pe obraji și îngenunchează să-i dau binecuvântarea.

— Nu dansezi? îl întreb.

— Nu, căci trebuie să-ți prezint pe cineva.

Mă întorc spre el.

— Nu sunt vești proaste, nu? mă grăbesc eu să întreb.

— Doar un vizitator sosit la curte, care dorește să te vadă.

Își croiește drum printre dansatori zâmbindu-i unuia și atingându-l pe braț pe un altul, trece de ușa boltită și pătrunde într-o încăpere tainică. Intru și eu, iar acolo se află ultima persoană pe care m-aș fi așteptat s-o văd: băiatul meu Reginald, deșirat ca un mânz, cu încheieturile ițindu-i-se prin manșetele surtucului, cu cizmele scâlciate și cu zâmbetul lui sfios.

— Mamă, spune el, iar eu îi pun mâna pe capul încălzit și apoi îl strâng în brațe când se ridică iute de jos.

— Băiatul meu! exclam eu încântată. Vai, Reginald!

Continui să îl strâng în brațe, dar simt cum i se încordează umerii. Niciodată nu mă îmbrățișează cum o fac băieții mei mai mari, nu se lipește de mine ca fratele lui mai mic, Geoffrey. A fost învățat să fie un copil rezervat; acum, la cincisprezece ani, este un tânăr crescut la mănăstire.

— Mamă, repetă el ca și cum ar căuta să găsească sensul acestei vorbe.

— De ce nu ești la Oxford? îl întreb, slobozindu-l din strânsoare. Regele știe că ești aici? Ai primit încuviințare să pleci?

— A absolvit, mamă! mă liniștește Arthur. Nu mai are de ce să se întoarcă la Oxford! S-a descurcat foarte bine. Și-a încheiat studiile. Este victorios. Este considerat un învățat foarte promițător.

— Așa este? îl întreb eu cu neîncredere.

Sfios, își ferește privirea.

— Sunt cel mai bun latinist de la colegiul meu, spune el încet. Lumea zice că sunt cel mai bun din tot orașul.

— Asta înseamnă cel mai bun din toată Anglia! exclamă Arthur exaltat.

Ușa din spatele nostru se deschide și un val de muzică pătrunde laolaltă cu Montague, care este însoțit de Geoffrey. Geoffrey, care are acum zece ani, aleargă spre fratele lui mai mare ca un copil entuziasmat, iar Reginald îl respinge și îl îmbrățișează pe Montague.

— A dezbătut vreme de trei zile esența dumnezeirii, îmi

spune Arthur. Este foarte admirat. Fratele nostru s-a dovedit un mare învățat.

Eu râd.

— Ei bine, mă bucur să aud asta. Și acum ce urmează, Reginald? Ți-a trimis regele poruncă? O să intri în rândurile Bisericii? Ce vrea să faci?

Reginald mă privește neliniștit.

— Nu am vocație pentru viața bisericească, spune el cu glas scăzut. Așadar, nădăjduiesc că o să-mi îngădui, mamă...

— Nu ai vocație? Îl îngân eu. Ai trăit între zidurile unei abații de la șase ani! Ți-ai petrecut aproape toată viața ca om al Bisericii. Ai fost educat ca un om al Bisericii. De ce nu vrei să fii hirotonisit?

— Nu simt nicio chemare, repetă el.

Mă întorc spre Montague.

— Ce vrea să spună cu asta? Îl întreb. De când e nevoie ca un cleric să simtă chemarea lui Dumnezeu? Orice episcop din țara asta este în postul acela pentru a-și sprijini familia. În mod limpede, a fost educat pentru a sluji Biserica. Arthur îmi spune că este bine văzut. Regele însuși a făcut totul pentru el. Dacă este hirotonisit, poate primi redevențele de pe urma marilor noastre moșii și va ajunge, fără îndoială, episcop. Și ar putea urca în ierarhie, ar putea chiar să devină arhiepiscop.

— E o chestiune de conștiință, intervine Arthur înainte ca frate-său să apuce să răspundă. Zău așa, mamă...

Mă duc spre jilțul amplasat la capătul mesei, mă așez și mă uit pe deasupra suprafeței întinse și lustruite, la băieții mei. Geoffrey mă urmează și rămâne în picioare în spatele scaunului meu, uitându-se cu un aer grav la frații lui mai mari, de parcă el ar fi pajul meu, micul meu scutier, iar ei - niște petiționari veniți în audiență la noi amândoi.

— Toată lumea din familia noastră îl slujește pe rege, spun eu sec. Este singurul mod în care poți accede la bogăție și putere. Înseamnă deopotrivă siguranță și reușită.

Arthur, tu ești curtean, unul dintre cei mai destoinici cavaleri de la curte, o adevărată podoabă a curții. Montague, tu ți-ai câștigat locul ca slujitor al Consiliului, cea mai bună poziție de la curte, și trecerea ta continuă să

sporească; vei ajunge sfetnic de taină, n-am nicio îndoială. Geoffrey își va face datoria în odăile regelui când va mai crește puțin și îl va sluji pe rege la fel ca oricare dintre voi. Ursula se va mărita cu un nobil, aliindu-ne cu cea mai bună familie la care putem spera, și ne va perpetua spița. Reginald va fi un om al Bisericii și îi va sluji pe rege și pe Dumnezeu. Cum ar putea fi altfel? Ce altceva poate să facă?

— Îl iubesc și îl admir pe rege, spune Reginald cu glas scăzut. Și îi sunt recunoscător. Mi-a oferit eparhia Wimborne Minster, o poziție importantă. Însă nu trebuie să mă călugăresc pentru a o obține, pot fi vicar și fără să fiu hirotonisit. Și zice că o să-mi plătească studiile în străinătate.

— Nu insistă să te călugărești?

— Nu.

Sunt surprinsă.

— Este un semn de mare bunăvoință, spun. M-aș fi așteptat să ți-o ceară, după câte a făcut pentru tine.

— Regele a citit unul dintre eseurile lui Reginald, îmi explică Arthur. Reginald susține că Biserica ar trebui slujită numai de bărbați care au auzit chemarea lui Dumnezeu, nu de unii care speră să urce pe scara socială cu ajutorul Bisericii. Regele a fost foarte impresionat. Admiră logica lui Reginald, raționamentul. Îl consideră deopotrivă plin de inspirație și cultivat.

Mă străduiesc să-mi ascund surpriza pricinuită de acest fiu al meu care pare să fi devenit teolog, mai degrabă decât preot. Nu-l pot obliga să se călugărească în această etapă a vieții lui, cu atât mai mult cu cât regele este dispus să-l sprijine ca pe un învățat laic.

— Ei bine, atunci așa să fie, consimt. Foarte bine, deocamdată. Mai târziu va trebui să fii hirotonisit pentru a urca în ierarhia bisericească, Reginald. Să nu-ți închipui că o să poți evita acest lucru. Dar, pentru moment, poți accepta eparhia și studia după cum dorești, având în vedere că Luminăția Sa consimte. (Îi arunc o privire lui Montague.) O să strângem noi arenzile pentru el, spun. O să-i plătim o rentă.

— Nu vreau să plec în străinătate, spune Reginald foarte

încet. Dacă o să-mi îngădui, mamă, mi-ar plăcea să rămân în Anglia.

Sunt atât de uluită, încât câteva clipe nu spun nimic, iar Arthur vorbește umplând tăcerea.

— Nu a trăit deloc cu noi încă din copilărie, mamă. Lasă-l să studieze la Oxford, să locuiască la L'Erber și să-și petreacă verile cu noi. Ni se poate alătura când pornim în călătorie peste vară și, atunci când mergem la Warblington sau la Bisham, o să poată veni cu noi. Sunt convins că regele o să-i dea voie. Montague și cu mine putem să i-o cerem în numele lui Reginald. Cu siguranță are voie să vină acasă, acum că și-a încheiat studiile, nu?

Reginald, băiatul căruia nu mi-am putut permite să-i dau de mâncare sau să-i pun un acoperiș deasupra capului, mă privește drept în ochi.

— Vreau să mă întorc acasă, spune. Vreau să trăiesc cu ai mei. A sosit timpul. Este rândul meu. Îngăduie-mi să mă întorc acasă. Am stat departe de voi toți atâta vreme.

Șovăi. Să-mi strâng din nou familia laolaltă ar fi cea mai mare realizare de când am reintrat în grațiile regelui și mi-am recăpătat averea. Să-mi adun toți fiii sub același acoperiș și să-i văd muncind pentru puterea și trăinicia familiei noastre este visul meu.

— Asta îmi doresc și eu, îl încredințez. Nu ți-am zis-o niciodată, n-o să-ți spun niciodată cât mi-ai lipsit. Bineînțeles. Dar va trebui să-l întreb pe rege. Nu voi, ci eu o să-l întreb pe rege și, dacă se învoiește, atunci nu-mi voi dori nimic mai mult pe lume.

Reginald se îmbujorează ca o fetișcană și văd cum ochii i se întunecă deodată de lacrimi. Îmi dau seama că, deși o fi un cărturar strălucit și promițător, totuși nu are decât cincisprezece ani - un băiat care nu a avut parte de copilărie. Bineînțeles că vrea să trăiască alături de noi toți. Vrea să fie din nou fiul meu iubit. Acum că ne-am regăsit căminul, vrea să fie cu noi. Este corect să fie cu noi.

**Palatul Richmond, la vest de Londra,
iunie 1515**

Întoarcerea prințesei Mary în calitate de regină văduvă a Franței aduce însuflețire și frumusețe la o curte unde veselia se cam împutinase. Intră și iese într-un suflet din odăile reginei, ca să-i arate cum se învâрте o rochie nouă sau să-i aducă o carte din învățătura cea nouă. Le învață pe doamnele reginei danțurile care sunt la modă în Franța, iar prezența anturajului ei îi aduce pe toți tinerii din alaiul regelui și pe rege însuși în iatacurile reginei, să cânte, să joace jocuri, să flirteze și să scrie versuri.

Îl readuce pe rege în preajma soției sale, iar el îi redescoperă șarmul și spiritul cu care este înzestrată din naștere. Își dă din nou seama că este căsătorit cu o femeie frumoasă, cultivată, amuzantă și i se reamintește faptul că soția lui este o prințesă adevărată: frumoasă, admirată, cea mai rafinată femeie de la curte. Prin comparație cu fetele care îi cerșesc atenția, Caterina strălucește pur și simplu. Pe măsură ce vara devine tot mai caldă și curtenii încep să iasă cu bărcile pe fluviu și să ia cina pe câmpiile luxuriante din jurul Londrei, regele vine adesea în patul Caterinei și, deși dănțuiește cu Bessie Blount, de culcat se culcă cu soția lui.

Într-una dintre aceste zile însorite, îmi iau inima în dinți și îl întreb pe rege dacă Reginald poate rămâne în Anglia.

— Ah, Lady Margaret, trebuie să-ți iei rămas-bun de la fiul Domniei Tale, dar nu pentru multă vreme, spune el pe un ton îndeajuns de amabil.

Merg alături de el pe drumul de întoarcere dinspre peluza unde se joacă bile. Înaintea noastră, câteva dintre doamnele reginei merg agale, chicotind afectat și tachinându-se în joacă, în speranța că regele le va remarca.

— Toate regatele din Europa se dau în vânt după noua învățătură, îmi explică Henric. Toți scriu lucrări, desenează schițe, inventează mașinării, înalță monumente minunate. Orice rege, orice duce, până și ultimul lord își doresc să aibă cărțurari în casa lor, să fie mecena. Anglia are nevoie de învățați la fel de mult ca Roma. Și, din câte aud, fiul Domniei Tale va fi unul dintre cei mai străluciți.

— Îi place să învețe, spun. Cred sincer că are un dar. Și vă este recunoscător că l-ați trimis la Oxford. Cu toții suntem. Dar trebuie să fiți de acord că vă poate sluji ca

învăţat la fel de bine de la Westminster ca de oriunde în altă parte, şi ar putea locui acasă.

— Padova, decretează regele. La Padova trebuie să meargă. Acolo se întâmplă totul, acolo se află cei mai mari învăţaţi. Trebuie să meargă acolo şi să înveţe tot ce poate, iar după aceea o să se poată întoarce acasă, să aducă învăţătura cea nouă în universităţile noastre şi să-şi publice consideraţiile în engleză. Poate traduce în engleză marile texte care se scriu, astfel încât cărturarii englezi să le poată studia. Poate aduce învăţătura lor în universităţile noastre. Am aşteptări mari de la el.

— Padova?

— În Italia. Şi ne poate găsi cărţi şi manuscrise pe care să le cumpere pentru noi şi să le traducă. Mi le poate dedica. Poate înfiinţa o bibliotecă în numele meu. Poate îndruma cărturari italieni să vină la curtea noastră. Va fi învăţatul şi slujitorul meu la Padova. Va străluci. Va arăta lumii creştine că şi noi, aici, în Anglia, citim şi studiem şi înţelegem. Ştii că întotdeauna am îndrăgit învăţătura, Lady Margaret. Ştii cât de impresionat era Erasmus de mine pe când eram doar un băieţel! Şi toţi preceptorii mei erau de părere că, atunci când aveam să intru în rândurile Bisericii, aveam să devin un mare teolog. Şi un lingvist strălucit. Încă mai scriu poezie, ştii. Dacă aş fi avut oportunităţile care îl aşteaptă pe Reginald, nu ştiu ce aş fi putut deveni. Dacă aş fi fost crescut ca el, în spiritul învăţăturii, nu mi-aş fi dorit nimic altceva decât să studiez.

— Aţi fost foarte bun cu el. (Nu-l pot disocia pe rege de imaginea măgulitoare a curţii lui ca centru al noii învăţături şi a lui Reginald ca emisar al lui dinaintea unui lumi căzute în admiraţie.) Dar cu siguranţă nu trebuie să plece numaidecât, nu?

— O, cât de repede se poate, dacă mă întrebi pe mine, spune Henric mărinimos. O să-i plătesc o rentă, şi are şi arenzile de la...

Se întoarce iar Thomas Wolsey, care a mers în urma noastră. Evident, a tras cu urechea şi spune:

— Wimborne Minster.

— Da, întocmai. Şi mai sunt şi alte arenzi care îi pot reveni. Wolsey o să aibă grijă. Wolsey se pricepe atât de

bine să ofere oamenilor posturi potrivite cu nevoile lor! Vreau ca Reginald să fie emisarul nostru; la Padova trebuie să arate ca un cărturar bine privit și să trăiască precum unul. Eu sunt protectorul lui, Lady Margaret; poziția lui îmi reflectă propria erudiție. Vreau ca toată lumea să știe că sunt un gânditor aflat în avangarda noii învățăături, un rege luminat.

— Vă mulțumesc, spun. Doar că noi, familia lui, ne-am fi dorit să-l știm acasă, o vreme.

Henric îmi ia mâna și mi-o îndeasă în scobitura brațului lui.

— Știu, spune el cu căldură. Și mie mi-e dor de mama, doar știi. Am pierdut-o când eram mai mic decât este Reginald acum. Dar a trebuit să îndur. Bărbatul trebuie să se ducă unde îl cheamă soarta.

Regele înaintează agale, ținându-mi brațul într-al lui. O fată frumoasă trece pe lângă noi și îi aruncă un zâmbet cald. Aproape că simt arsura curiozității lui ațâțate când fata face o plecăciune, cu capul blond plecat.

— Toate doamnele par să-și fi schimbat bonetele, observă Henric. Ce e cu moda aceasta pe care a adus-o sora mea? Ce poartă zilele astea?

— Este boneta franțuzească, spun. Regina văduvă a Franței a adus-o cu ea. Cred că o s-o adopt și eu. Nu este atât de grea și e mai ușor de purtat.

— Atunci trebuie să le poarte și Luminăția Sa, spune el. (Mă trage mai aproape.) Se simte bine, nu găsești? Poate avem noroc de data asta? Îmi spune că nu i-au venit cârpele.

— Este foarte curând, dar așa nădăjduiesc, spun eu fără șovăială. Mă rog să fie așa. Și ea se roagă în fiecare zi să fie binecuvântată cu un prunc, știi asta.

— Și atunci de ce nu ne aude Cel de Sus? Dacă ea se roagă în fiecare zi, și eu mă rog în fiecare zi, și Domnia Ta la fel? Și la fel jumătate de Anglie? De ce și-a întors Dumnezeu fața de la soția mea și nu vrea să-mi dăruiască un fiu?

Sunt atât de îngrozită să-l aud dând glas acestui gând față de mine, în timp ce Thomas Wolsey stă îndeajuns de aproape să ne audă, încât picioarele mi se împleticesc de

parcă aş înainta prin noroi. Henric mă întoarce încet cu faţa spre el şi amândoi rămânem locului.) Nu e greşit să pun o asemenea întrebare, stăruie el, apărându-se ca un copil. Nu este o trădare faţă de Luminăţia Sa, pe care o iubesc şi pe care o s-o iubesc mereu. Nu desfid voinţa lui Dumnezeu, deci nu este erezie. Tot ce spun este: de ce orice grăsan nătâng dintr-un sat poate avea un fiu, iar regele Angliei nu?

— Poate o să aveţi acum unul, spun cu glas stins. Poate vă poartă în pântec fiul chiar în clipa aceasta.

— Sau poate o să nască unul care va muri.

— Nu spuneţi asta!

Îmi aruncă o privire bănuitoare.

— De ce? Ai ajuns acum să te temi de blesteme? Crezi că e urmărită de ghinion?

Îmi înghit vorbele. Acest tânăr mă întreabă dacă cred în blesteme, când eu ştiu sigur că propria lui mamă a aruncat un blestem asupra urmaşilor tatălui lui, şi îmi amintesc cât se poate de limpede că am căzut în genunchi şi m-am rugat Celui de Sus să-i pedepsească pe Tudori pentru răul pe care mi l-au pricinuit mie şi alor mei.

— Cred în voia lui Dumnezeu, spun, ocolind întrebarea. Iar o femeie atât de bună, de iubită şi de sfântă precum e regina nu poate fi decât binecuvântată.

Vorbele mele nu l-au alinat; pare nefericit, de parcă nu i-aş fi spus ce trebuia. Numi pot imagina ce altceva şi-ar putea dori să audă.

— Eu ar trebui să fiu cel binecuvântat, îmi reaminteşte, ca şi cum ar fi tot băieţelul răzgâiat din odaia copiilor, unde toate se învăteau în jurul voinţei lui copilăreşti. Eu ar trebui să fiu cel binecuvântat. Nu poate fi drept să nu pot avea un fiu.

Anglia, vara anului 1515

Curtea pleacă în călătorie spre vest, iar regina îi însoţeşte într-o litieră, ca să nu se ostenească prea tare. Regele, nerăbdător ca un băieţel, se trezeşte în fiecare zi dis-de-diminează ca să vâneze şi se întoarce unde am făcut popas, strigând că îi este o foame de lup! Că moare de foame!

Bucătării servesc un mic dejun imens în miezul zilei, uneori chiar pe câmpul de vânătoare, unde înalță o tabără de corturi de parcă am fi într-o expediție militară.

Thomas Wolsey călătorește cu noi, călărind tot timpul pe un catâr alb – la fel ca Mântuitorul – însă animalul lui umil este înzestrat cu cel mai meșteșugit harnașament din piele roșu-cardinal, care nu cred că i-ar fi fost pe plac lui Hristos. Clericul cu obârșii modeste a făcut cel mai mare salt pe care îl poate face o față bisericească, iar acum are rang de cardinal și îi merg dinainte, peste tot, o cruce din argint și o armată de servitori în livrea.

— A ajuns cel mai sus cu putință în ierarhia bisericească, asta dacă nu-i convinge să-l numească papă, îmi șoptește regina printre perdelele litierii, în timp ce eu călăresc în rând cu ea.

Râd, dar nu mă pot abține să mă întreb ce răspuns ar găsi cardinalul, dacă regele l-ar întreba de ce nu l-a binecuvântat Dumnezeu cu un fiu. Un cleric – aflat atât de aproape de Roma, atât de cultivat și ocupând o poziție atât de înaltă în ierarhia Bisericii – sigur trebuie să aibă un răspuns pentru stăpânul care l-a ridicat în rang doar din motivul că poate răspunde la orice întrebare. Sunt sigură că Henric îl va întreba. Sunt încredințată că el îi va spune ceea ce Henric vrea să audă; și tare aș vrea să știu care va fi răspunsul.

Palatul Westminster, Londra, toamna anului 1515

În sfârșit, primim vești din Scoția. Sora regelui, regina văduvă Margaret, a fugit din țara pe care n-a izbutit nicicum s-o cârmuiască și s-a aciuat într-un castel din Nord pentru a da naștere unei fete care se va numi Lady Margaret Douglas. Domnul s-o aibă în pază pe copilă, căci mamă-sa e în exil, iar tată-său a fugit înapoi în Scoția. Regina văduvă va trebui să-și croiască drum spre Sud, unde va fi în siguranță alături de fratele ei, iar regina Caterina îi trimite tot ce și-ar putea dori pentru călătorie.

Palatul Greenwich, Londra, primăvara lui 1516

Ne apucăm să-i pregătim reginei odăile pentru naștere. Doamnele ei supraveghează în timp ce servitorii acoperă în întregime pereții cu tapiserii groase, astupând complet ferestrele, și inspectează aranjarea pocalelor și a farfuriilor din aur și argint în dulapuri. Acestea nu vor fi folosite de regină, care va mânca din farfuriile ei obișnuite din aur, însă orice iatac de naștere trebuie să fie înzestrat din abundență, în cinstea prințului care se va naște aici.

Una dintre doamne, Elizabeth Bryan, căsătorită Carew, se asigură că uriașul pat cu polog este așternut cu cearșafuri catifelte din olandă și acoperit cu pături din catifea somptuoase. Le arată aceste pregătiri atente nou-venitelor la curte; acestea trebuie să cunoască ritualurile corecte ale unei nașteri regale. Dar pentru Bessie Blount și celelalte nu este nicio noutate, așa că ne vedem de treabă în tăcere, fără însuflețire.

Bessie este atât de tăcută, încât mă opresc s-o întreb dacă se simte bine. Pare atât de tulburată, că o trag după mine în iatacul reginei și flacăra înclinată a lumânării de pe micul altar îi învăluie chipul când în lumină aurie, când în umbră.

— Pare o pierdere de vreme pentru noi, și un prilej de mâhnire pentru ea, spune.

— Sst! o țistui numaidecât. Ai grijă ce spui, Bessie.

— Dar e limpede, nu? Nu sunt singura care o spune. Toată lumea știe.

— Ce știe toată lumea?

— Că n-o să-i dăruiască niciodată un copil, spune Bessie în șoaptă.

— Nimeni nu poate ști așa ceva! exclam. Nimeni nu poate ști ce o să se întâmple! Poate de data asta va naște un băiat voinic și frumos și îl va chema Henric, duce de Cornwall, iar când va crește va fi prinț de Wales și vom fi cu toții fericiți.

— Ei bine, sper, spune ea, îndeajuns de supusă.

Însă își ferește privirea, ca și cum spusese ei n-ar

Însemna nimic, și o clipă mai târziu se face nevăzută prin ușa boltită.

*

De îndată ce iatacul este pregătit, regina se retrage pentru naștere cu buzele strânse, în semn de îndârjire cruntă. Intru împreună cu ea în cunoscutele odăi întunecate și, în mod laș, îmi mărturisesc în sinea mea că n-aș mai putea îndura o moarte. Dacă are iar un băiat, nu cred că o să am curajul să-l iau în grijă. Temerile miau sporit într-atât, încât aproape că mi-au înecat orice speranță. Acum sunt încredințată că o să nască un copil mort, sau că orice copil ar naște va muri în câteva zile.

Mă simt încă și mai mohorâtă când regele mă cheamă lângă el după utrenie, într-o zi, și ne întoarcem împreună prin întunericul zorilor până la odaia de naștere.

— Tatăl reginei, regele Ferdinand, a murit, îmi spune dintr-odată. Nu cred că ar trebui să-i dăm de știre până naște. Nu crezi la fel?

— Ba da, spun eu pe dată. (E o regulă categorică: regina care se pregătește de naștere trebuie ferită de vești proaste. Caterina își adora părintele, deși nimeni nu poate nega că a fost un stăpân aspru pentru mezina lui.) Puteți să-i spuneți după ce naște. Acum nu trebuie tulburată.

— Dar sora mea Margaret s-a retras temându-se să nu fie ucisă de rebeli, protestează el. Abia a reușit să treacă granița și să se pună la adăpost. Și cu toate acestea, a născut o fetiță sănătoasă.

— Știu, îi spun. Luminăția Sa regina Scoției e o femeie curajoasă. Dar nimeni nu s-ar putea îndoi de curajul reginei noastre.

— Și zici că e bine? mă întreabă, de parcă aș fi doctor, de parcă asigurările pe care i le dau ar însemna ceva.

— Este bine, spun eu hotărât. Sunt încrezătoare.

— Într-adevăr?

Nu vrea să audă decât un lucru. Bineînțeles că îl spun:

— Da.

*

Mă căznesc să mă port de parcă aş fi încrezătoare când o întâmpin veselă, în fiecare dimineaţă, şi îngenunchez alături de ea la grilajul unde preotul vine de trei ori pe zi să se roage. Când el îi cere lui Dumnezeu să binecuvânteze rodnicia mamei şi sănătatea pruncului, spun „Amin” cu tărie, şi uneori simt mâna Caterinei strecurându-se într-a mea, ca şi cum ar căuta să-i dau asigurări. Întotdeauna îi strâng degetele cu putere. Nu îngădui niciodată să-mi tulbure privirea vreo urmă de îndoială sau să-mi iasă din gură vreo vorbă şovăitoare; nici măcar atunci când îmi spune şoptit:

— Uneori, Margaret, mă tem că ceva nu este în ordine.

Nu spun niciodată: „Ai dreptate. Lucrul de care te temi este un blestem cumplit”.

În schimb, mă uit întotdeauna în ochii ei şi declar:

— Orice soţie din lume, orice femeie pe care o cunosc a pierdut cel puţin un prunc şi a continuat să facă alţii. Tu provii dintr-o familie prolifică, eşti tânără şi puternică, iar regele este un bărbat fără pereche. Nimeni nu poate pune la îndoială vigoarea şi puterea lui, nimeni nu se poate îndoi că eşti la fel de rodnică precum rodia – blazonul tău. De data asta, Caterina, de data asta sunt sigură.

Ea dă din cap. Îi văd surâsul îndârjit în timp ce se sileşte să capete încredere.

— Atunci o să fiu încrezătoare, spune. Dacă tu eşti. Dacă tu eşti încrezătoare cu adevărat.

— Sunt, o mint eu.

*

E o naştere mai uşoară decât cea de dinainte, iar când moaşele strigă că văd creştetul însângerat al copilului, Caterina mă strânge de braţ, şi preţ de o clipă îmi spun că poate acesta este un copil robust. Poate că totul o să fie bine.

O strâng de mână şi îi spun să aştepte, apoi moaşele exclamă că vine copilul şi că trebuie să împingă. Caterina strânge din dinţi şi îşi înăbuşă un vaiet de durere. Crede – vreun cucernic nătâng i-a spus asta – că o regină nu ţipă în

chinurile facerii, iar gâtul i se întinde ca o cracă de copac strâmb, în efortul de a rămâne tăcută, cum trebuie să fie o regină, mută ca Fecioara Maria.

Apoi se aude un țipăt, un zbieret tânguitor, Caterina suspină răgușit și toată lumea strigă în cor că cel mic s-a născut. Caterina își întoarce către mine chipul înspăimântat și spune:

— Trăiește?

Urmează un nou iureș, chipul i se schimonosește de durere, iar moașa spune:

— O fată. O fată, o fată vie, Luminăția Voastră.

Aproape că mi se face rău din pricina dezamăgirii pe care o simt pentru regină, dar în clipa aceea aud bebelușul țipând – un strigăt sonor și sănătos – și sunt copleșită la gândul că trăiește, că e un copil viu în încăperea aceasta care a fost martora atâtor morți.

— Dă-mi-o s-o văd! cere Caterina.

O înfașă în scutece parfumate și i-o dau mamă-sii, în vreme ce moașele își fac de treabă, iar Caterina amușină căpșorul umed, cum face pisica într-un coș cu pisoii fâțați de curând, iar copila se oprește din plâns și fornăie lipită de gâtul mamă-sii.

Caterina îngheață și privește în jos.

— Respiră?

— Da. Da. Îi este doar foame, spune una dintre moașe, zâmbind. Vreți să i-o dați doicii, Luminăția Voastră?

Fără tragere de inimă, Caterina i-o dă femeii rotofeie. Nu-și dezlipește nici măcar o clipă privirea de pe ghemotocul înfășat.

— Șezi lângă mine, spune. Lasă-mă s-o văd cum mănâncă.

Femeia face după cum i s-a poruncit. Este o doică nouă; nu puteam îndura să aducem aceeași femeie care l-a alăptat și pe cel de dinainte. Am vrut să fie totul nou: așternuturi noi, scutece noi; un pătuț nou, o doică nouă. Nu am vrut să fie nimic la fel, așa că mă tem de ce se întâmplă acum, când regina se întoarce spre mine și îmi spune pe un ton solemn:

— Dragă Margaret, vrei să-i dai tu vestea Luminăției Sale?

Nu mai este o onoare, îmi spun în timp ce traversez încet odaia încinsă și ies pe coridorul rece. Fără să-l fi rugat, fiul meu Montague mă așteaptă afară. Sunt atât de ușurată să-l văd, încât îmi vine să plâng. Îl iau de braț.

— M-am gândit că ți-ar prinde bine să ai cu cine vorbi.

— Așa este, spun eu scurt.

— Copilașul?

— Trăiește. O fetiță.

Își țuguie buzele la gândul că am putea fi nevoiți să-i dăm regelui neplăcuta veste, și înaintăm cu pas iute, în tăcere, de-a lungul coridorului spre odăile regelui. Acesta așteaptă alături de cardinalul Wolsey, în vreme ce însoțitorii lui sunt tăcuți și neliniștiți. Nu mai așteaptă plini de freamăt și de încredere, ca altădată, cu pocalurile umplute în mâini, gata să toasteze. Îl văd pe Arthur printre ei, iar el îmi face semn din cap. E palid la față de neliniște.

— Luminăția Voastră, sunt fericită să vă anunț că aveți o fiică, mă adresez regelui Henric.

Bucuria care îi inundă chipul este inconfundabilă. Orice, atât timp cât are un copil viu cu regina lui.

— E sănătoasă? Întreabă el plin de speranță.

— E sănătoasă și viguroasă. Am lăsat-o la sânul doicii și mănâncă.

— Și Luminăția Sa?

— Se simte bine. Mai bine ca în alte dăți.

Vine spre mine și mă ia de braț să-mi vorbească în șoaptă, așa încât nimeni, nici măcar cardinalul care merge în urma noastră să nu poată auzi.

— Lady Margaret, tu ai avut mulți copii...

— Cinci, îi răspund.

— Toți s-au născut vii?

— Am pierdut unul în primele luni, o dată. Se întâmplă des, Luminăția Voastră.

— Știu, știu. Dar copilașul acesta îți pare viguros? Îți poți da seama? Va scăpa cu viață?

— Pare viguroasă, spun.

— Ești sigură? Lady Margaret, mi-ai spune dacă ai avea îndoieli, nu-i așa?

Mă uit la el cu milă. Cum o să aibă cineva vreodată curajul să-i spună ceva ce nu poate fi pe placul lui? Cum o

să atingă vreodată băiețașul ăsta răsfățat înțelepciunea la maturitate, dacă nimeni nu îndrăznește să-i spună nu? Cum o să învețe să deosebească un mincinos de un om onest, dacă nimeni – nici măcar cei mai sinceri – nu-i poate da nicio veste rea?

— Luminăția Voastră, vă spun adevărul: în acest moment pare sănătoasă și robustă. Ce se va alege de ea, numai Dumnezeu poate spune. Însă regina a născut cu bine o fetiță frumoasă, și în această după-amiază amândouă se simt bine.

— Slavă Domnului! spune el. Amin. (îmi dau seama că este profund înduioșat.) Slavă Domnului!

Se întoarce spre curtenii care așteaptă.

— Avem o fetiță! anunță el. Prințesa Maria.

Toți ovaționează; nimeni nu dă nici cel mai mic semn de neliniște. Nimeni nu ar îndrăzni să arate vreo urmă de îndoială.

— Ura! Dumnezeu s-o ocrotească pe prințesă! Dumnezeu s-o ocrotească pe regină! Dumnezeu să-l ocrotească pe rege! strigă toți în cor.

Regele Henric se răsucește spre mine, ca să-mi pună întrebarea de care îmi este groază.

— Primești să fii guvernanta ei, draga mea Lady Margaret?

Nu pot s-o fac. De data asta, chiar nu pot. Nu mai pot să zac în pat trează, așteptând oftatul de groază din odaia copilului și zgomotul de pași care aleargă și bătaia în ușă, slujnica albă ca varul, țipând că pruncul nu mai respiră, fără vreun motiv, fără absolut niciun motiv, și chemându-mă s-o văd. Și cine merge să-i spună reginei?

Fiul meu Montague îmi caută privirea și face un semn din cap. E singurul lucru pe care trebuie să-l facă pentru a-mi reaminti faptul că toți trebuie să suportăm lucruri pe care am prefera să le evităm, dacă vrem să ne păstrăm titlurile, și pământurile, și poziția privilegiată la curte. Reginald trebuie să plece departe de casă, Arthur trebuie să zâmbească și să joace tenis când are spatele vătămat de la turnir, trebuie să urce iar pe un armăsar care l-a trântit la pământ și să râdă ca și cum nu s-ar teme de nimic. Montague trebuie să piardă la cărți, cu toate că ar prefera

să nu parieze, iar eu trebuie să veghez asupra unui copil a cărui supraviețuire este insuportabil de nesigură.

— Voi fi onorată, spun și mă căznesc să zâmbesc.

Regele se întoarce spre lordul John Hussey.

— Iar Domnia Ta vei fi tutorele ei? îl întreabă.

Lordul John își pleacă fruntea ca și cum cinstea l-ar coplesi, dar când înalță privirea, ochii ni se întâlnesc și pe chipul lui citesc propria-mi groază mută.

*

O botezăm în grabă - ca și cum n-am avea curajul să așteptăm - în capela călugărilor franciscani din apropiere, de parcă n-am îndrăzni s-o ducem mai departe de casă, prin aerul rece de iarnă. În cadrul aceleiași ceremonii primește și confirmarea, ca și cum n-am putea fi siguri că va trăi îndeajuns de mult să apuce să-și rostească propriile jurăminte. Sunt chezașa ei la ceremonia de confirmare, rostind jurămintele în numele ei, ca și cum ar putea-o ocroti când vor bate vânturile ce aduc ciuma, când negurile scârbavnice se vor înălța dinspre fluviu, când vijeliile vor zgâlțâi obloanele. Când primesc untdelemnul sfințit pe frunte și lumânarea în mână, nu mă pot stăpâni să mă întreb dacă va trăi îndeajuns să apuc să-i spun că a fost confirmată întru credință, că am fost mandatară ei și m-am rugat cu înfocare pentru sufletul ei.

Nașa ei de botez, verișoara mea Catherine, o duce în brațe de-a lungul naosului și la ușa bisericii i-o dă celeilalte nașe, Agnes Howard, ducasă de Norfolk. În timp ce doamnele se perindă una câte una, făcând câte o mică plecăciune dinaintea copilului de sânge regesc, ducesa mi-o dă înapoi. Nu este o femeie sentimentală, nu îi place să țină în brațe un copil; o văd făcând un semn scurt din cap spre fiica ei vitregă, Lady Elizabeth Boleyn. Încetișor, i-o pun pe micuța prințesă în brațe, Lady Margaret Bryan, iar eu pornesc în pas cu ea, înfășurată în hermină ca să mă apăr de vântul tăios ce bate dinspre valea Tamisei, înconjurată de străjerii gărzii regale, cu baldachinul cu însemnele statale înălțat deasupra capetelor noastre regești și urmată de toate doamnele din odaia copilului.

Pentru mine este un moment de măreție, ba chiar de glorie. Sunt guvernanta regală a prințesei și moștenitoarei tronului; ar trebui să gust din plin această clipă. Dar nu mă pot bucura de ea. Tot ce pot face, tot ce-mi doresc să fac este să mă las în genunchi și să mă rog ca această copilă să trăiască mai mult decât bieții ei frățiori.

Anglia, vara anului 1517

Boala nădușelii se abate peste Londra. Regina văduvă a Scoției, Margaret, speră s-o evite plecând spre Nord, întorcându-se în țara ei pentru a fi cu soțul și fiul ei. Îndată ce pleacă, regele poruncește curții să își facă bagajele și să plece la Richmond, departe de praful, mirosurile și negurile groase ale orașului.

— Regele a plecat înainte însoțit doar de un alai călare, îmi spune fiul meu Montague, stând rezemat de tocul ușii odăii mele și privindu-le pe slujnicele mele care zoresc înapoi și înapoi, împachetând toate bunurile noastre în cutii de călătorie.

E îngrozit.

— Sst, îl previn.

— Nu e niciun secret că e bolnav de spaimă. (Montague pășește în odaie și închide ușa după el.) Ar recunoaște-o și el. Este îngrozit de orice boală, însă molima nădușelii e teama lui cea mai mare.

— Nu e de mirare, dacă te gândești că taică-său a adus-o în țară și că l-a omorât pe fratele lui, Arthur, observ eu. Chiar și pe atunci o numeau blestemul Tudorilor. Lumea spunea că domnia lor începuse cu boala nădușelii și că avea să se sfârșească în lacrimi.

— Ei bine, să dea Domnul să se fi înșelat, spune vesel fiul meu. Vine și regina azi cu noi?

— Îndată ce e gata. Însă mai înapoi luna asta face un pelerinaj la Walsingham, să se roage. Nu-și schimbă ea planurile doar din pricina asudăturii.

— Nu. Ea nu-și închipuie că moare de fiecare dată când tușește, spune el. Biata de ea. Merg să se roage pentru un alt copil?

- Bineînțeles.
- Încă speră să aibă un băiat?
- Bineînțeles.

Dărilor de seamă despre boală sunt tot mai îngrijorătoare, iar relatările oamenilor sunt și mai rele. Boala este mai cumplită decât oricare alta, din pricina iuțelii cu care se răspândește. Un bărbat care la cină își anunță servitorii că este sănătos și că sunt norocoși că au scăpat se poate plânge de o durere de cap și de febră seara, și să fie mort înainte de apusul soarelui. Nimeni nu știe de ce se răspândește boala dintr-un loc într-altul, nici de ce omoară un om sănătos, dar îl cruță pe altul. Cardinalul Wolsey se îmbolnăvește și cu toții ne așteptăm să auzim că a murit, dar cardinalul scapă cu viață. Lucrul acesta nu-l liniștește pe rege, care e hotărât să fugă cu totul din calea bolii.

Ne cazăm la Richmond și apoi un servitor se îmbolnăvește. Henric cade pe dată pradă groazei la gândul că un băiat atins de aripa morții i-a servit friptura; se gândește la biata victimă ca la un asasin. Toată curtea își face bagajele și se pregătește de plecare. Mai-marii slujitorilor au primit poruncă să își cheme subordonații și să-i inspecteze pe toți cu atenție, să-i întrebe dacă au vreun semn de boală, febră, dureri sau amețeli. Desigur, toți tăgăduiesc că ar fi bolnavi – nimeni nu vrea să fie lăsat în urmă, la Richmond, cu băiatul de casă aflat pe moarte; și, în plus, boala se instalează atât de iute, încât la momentul la care au apucat toți să jure că sunt sănătoși, se poate ca primii să fi căzut deja la pat.

Plecăm în grabă în aval la Greenwich, unde aerul curat miroase a sare de mare, iar regele stăruie ca odăile să fie măturate și spălate zilnic și ca nimeni să nu vină prea aproape de el. Regele, care se presupune că ar fi binecuvântat cu o atingere tămăduitoare, nu lasă pe nimeni să se apropie de el.

Gândurile îi sunt abătute de la temerile lui de către spanioli, care trimit o delegație de emisari în speranța unei alianțe împotriva Franței și, sub supravegherea lor politicoasă, săptămâni întregi ne prefacem că nu este nimic în neregulă, că regatul nu este bântuit de boală și că regele nostru nu este îngrozit. Ca de obicei când se

întâlnește cu spaniolii, pune mai mult preț pe soția lui de origine spaniolă, așa că este bun și atent cu regina, ascultându-i sfatul, admirându-i conversația rafinată cu emisarii, în limba lor, venind în iatacul ei noaptea, odihnindu-se în așternuturile ei curate. Scumpa ei prietenă Maria de Salinas s-a măritat cu un nobil englez, William Willoughby, și toți laudă dragostea care a existat dintotdeauna între cele două țări. Au loc banchete, festivități și turniruri și, pentru scurt timp, lucrurile sunt ca odinioară; dar după ce oaspeții spanioli încalecă și pleacă, auzim că boala a ajuns în satul Greenwich, iar regele hotărăște că ar fi mai în siguranță la Castelul Windsor.

De această dată, lasă în urmă toată curtea. Numai regina, un mic alai călare alcătuit din prietenii regelui și medicul lui personal au voie să-l însoțească. Eu mă duc la mine, la Bisham, și mă rog ca boala nădușelii să ne ocolească pe cei din Berkshire.

Însă moartea îl urmează pe regele Tudor, la fel ca pe tată-său. Băieții de casă ce slujesc în iatacul lui de culcare se îmbolnăvesc și, când unul dintre ei moare, regele este convins că moartea îl urmărește ca un câine negru. Se ascunde, lăsându-și toți servitorii în urmă, își abandonează prietenii și, însoțit doar de regină și de doctor, umblă din casă în casă ca un om vinovat ce caută adăpost.

Trimitе comiși înainte oriunde își pune în minte să meargă, iar doctorul regelui îi interoghează gazdele, întrebând dacă e cineva bolnav în gospodărie sau dacă boala nădușelii i-a ocolit. Henric nu poposește decât acolo unde i s-au dat asigurări că toți ai casei sunt sănătoși, dar chiar și așa, de fiecare dată, trebuie să pună să se înșeeze caii și pleacă zoriți mai departe, din pricină că o slujnică s-a plâns de febră la amiază sau că un copil se tânguia de durere de dinți. Curtea își pierde strălucirea și eleganța galopând de la o casă la alta, lăsând în urmă mobile, pânzeturi și chiar și argintărie în tot talmeș-balmeșul acela. Gazdele regelui nu se pot pregăti cum trebuie pentru sosirea lui și, atunci când apucă să comande mâncăruri și amuzamente costisitoare, el declară că locul nu este sigur și că nu poate rămâne acolo. În vreme ce alții se odihnesc acasă, încearcă să se rărească de călătorii și de străini și, în

tăcere, își pun nădejdea în Cel de Sus, regele bate zona rurală încoace și încolo așteptându-se să i se ofere siguranță într-o lume periculoasă, încercând să obțină o garanție într-un tărâm nesigur, de parcă s-ar teme că până și aerul și apele din Anglia sunt otrăvite pentru bărbatul al cărui tată le-a revendicat cu de-a sila.

La Londra – un oraș fără conducător, bântuit de boală – ucenicii se răscoală și ies în stradă, cerând să știe unde este regele, unde este Lordul Cancelar, unde sunt primarul și consilierii orașului. Trebuie abandonată Londra? Cât de departe o să fugă regele? Se va duce în Țara Galilor? în Irlanda? Mai departe? De ce nu rămâne alături de poporul lui la greu?

Oamenii de rând – care amețesc împingând la plug, care își odihnesc frunțile dogorătoare pe bancurile de lucru – berarii care scapă din mâini lingurile de slădărit spunând că trebuie să își tragă sufletul, torcătoarele care se culcă cu febră și nu se mai trezesc se răscoală împotriva tânărului rege, pe care l-au adorat. Spun că este laș fiindcă fuge din calea bolii de care ei nu pot scăpa, că se teme de boala care îi poartă numele. Îl blestemă, spunând că tată-său Tudor a adus moartea cu el, iar acum fiu-său îi lasă singuri, la cheremul ei.

Conacul Bisham, comitatul Berkshire, vara anului 1517

Scutită fiind de îndatoririle de la curte în urma fugii regelui, nu mai trebuie să am grijă de prințesa Maria, care este bine sănătoasă în odaia ei. Pot să profit de vară și să îmi văd de ale mele, să muncesc pentru propriile mele acareturi, pentru moșiile, pentru fermele mele, pentru propria-mi bunăstare și – în sfârșit – să pun la cale căsătoria fiului meu Montague.

Acum, că ne-am recâștigat averea și numele, este cel mai dorit cavaler din toată Anglia. O să-l însor doar cu o mare moștenitoare a cărei avere o va spori pe a noastră sau cu o fată de neam foarte bun. Desigur, nu trebuie să caut prea departe. Montague și-a petrecut copilăria în odaia

copiilor vărului meu George Neville, lord Bergavenny, și s-a văzut aproape în fiecare zi cu verișoara lui, Jane. Băieții au fost crescuți laolaltă, așa cum se cuvine să fie niște tineri nobili, și nu învățau împreună cu fiicele familiei; dar o vedea la masa de seară, la slujbă și în zilele de sărbătoare. Când venea preceptorul de dans, îi puneă pereche; când cânta maestrul de lăută, cântau în duet. Când se mergea la vânătoare, ea îl urma călare peste garduri-vii și pârleazuri. Îi era dragă, fără să-și dea seama, așa cum se întâmplă cu băieții, iar ei i-a căzut cu tronc, așa cum li se întâmplă îndeobște fetelor tinere și prostuțe.

Când s-au făcut mai mari, trăind sub același acoperiș, călătorind de la un palat minunat la altul, ea a ieșit din sala de clasă, iar el a băgat de seamă transformarea aceea aproape alchimică din fetiță, tovarășă de joacă – o creatură neinteresantă, care aducea mai degrabă cu un frate mai nereușit – într-o tânără femeie: o ființă plină de mister, frumoasă.

Montague este cel care mă întreabă ce părere am despre o căsătorie între el și Jane. Nu îmi pune întrebarea prosteste, căci știe ce i se cuvine, dat fiind numele lui. Îmi sugerează ideea cu băgare de seamă și îmi spune că îi place mai mult de ea decât de oricare altă tânără de la palat.

Eu îl întreb: „Mai mult decât de Bessie Blount?” Fata asta are trecere la toți tinerii de la curte din pricina drăgălășeniei și a frumuseții sale strălucitoare.

— Mai mult decât de oricare alta, spune. Dar Domnia Ta trebuie să hotărăști, mamă.

Văd în asta deznodământul fericit al unei povești pline de necazuri. Fără ajutorul tatălui ei, vărul meu, nu mi-aș fi putut hrăni copiii. Acum sunt fericită să știu că o să tragă foloase de pe urma loialității și a grijii pe care ne-a arătat-o mie și familiei mele făcând din fiica lui o Lady Pole, cu o rentă de două sute de lire deocamdată și cu perspectiva de a-mi moșteni averea și titlul după moartea mea. Prin căsătoria cu fiul meu se alege cu un titlu foarte bun și cu moșii întinse. Și este ea însăși moștenitoare. Va aduce o avere drept zestre, iar la moartea vărului meu George va moșteni jumătate din averea lui. Vărul meu George Neville

îmbătrânește și nu are decât două fete; întâmplarea face că lui Montague i s-au aprins călcâiele după o mare moștenitoare, și ei după el.

Copiii lor vor fi Plantageneti și după mamă, și după tată, cu sânge de două ori regesc, și vor fi o desfătare la curtea Tudorilor și susținători ai verilor lor Tudori. Nu încapе îndoială că vor avea copii frumoși. Fiul meu este un tânăr de douăzeci și cinci de ani, înalt și chipeș, iar mireasa lui este pe măsură de frumoasă, cu capul bălai ajungând până la umărul mirelui. Sper că e rodnică, dar, după cum spune vărul meu în timp ce semnează minuțiosul contract nupțial: „Cred că putem fi încrezători, nu-i așa, verișoară? Niciun Plantagenet nu a dat greș când a venit vorba să zămislească un moștenitor de sex bărbătesc”.

— Taci, îi spun fără să mă gândesc, în timp ce topesc ceară la flacăra lumânării și apăs pe document însemnul de pe inelul meu, roza albă.

— De fapt, regele însuși o spune. Întreabă pe toată lumea de ce un bărbat atât de viguros, de puternic și de chipeș cum e el nu are deja un fiu în odaia copiilor. De ce nu are deja trei sau patru fii? Tu ce părere ai? O fi având regina vreun betșug? La urma urmei, se trage dintr-un neam rodnic. Ce poate fi în neregulă? O fi căsătoria lor blestemată?

— Nici să n-aud. (Schitez un gest, ca pentru a stăvili un potop de bârfe.) Nici nu vreau să aud așa ceva, și nici prin gând nu-mi trece să vorbesc despre un asemenea lucru. Și le interzic tuturor doamnelor ei să discute despre asta. Căci, dacă ar fi adevărat, ce s-ar întâmpla? Este totuși soția lui; cu sau fără copil, este regina Angliei. Nu e de ajuns că îndură toată suferința de pe urma pierderilor lor? Trebuie să mai poarte și vina? A cleveti pe seama asta și a o ponegri nu poate decât să-i facă viața mai grea.

— Ar accepta să abdice? mă întreabă el în șoaptă.

— Nu poate, îi spun eu de-a dreptul. Crede că Dumnezeu a chemat-o să fie regina Angliei și că a făcut schimbări colosale ca ea să ocupe tronul alături de rege. I-a dăruit o prințesă și, cu voia lui Dumnezeu, vor avea și un fiu. Dacă nu e asta, atunci despre ce vorbim aici? Că o căsnicie ar trebui destrămată dacă un bărbat nu are parte de un fiu

vreme de opt ani? Vreme de cinci ani? O nevastă e un lucru pe care îl ieși în arendă ca bărbat și la care poți renunța la împlinirea pătrarului? Legământul zice „la sănătate și la boală, până când moartea ne va despărți”, nu „până când mă răzgândesc”.

Vărul meu zâmbește.

— Are un apărător înfocat în persoana ta, spune el.

— Și asta ar trebui să te bucure. (Îi fac semn spre contract.) Fiica ta se va căsători cu fiul meu și amândoi vor jura să nu-i despartă decât moartea. Numai dacă mariajul durează fără ezitare până la moarte fiica ta, și orice femeie în locul ei, va putea fi sigură de viitorul ei. Regina nu va pune în pericol siguranța tuturor englezoaicelor, consimțind ca un soț să se lepede de nevasta lui după bunul plac. Nu ar fi o regină destoinică pentru femeile din Anglia, dacă ar face-o.

— Dar el trebuie să aibă un moștenitor de parte bărbătească, îmi atrage atenția vărul meu.

— Își poate desemna moștenitorul, îi atrag la rândul meu atenția. (Îmi îngădui un zâmbet abia schițat.) La urma urmei, moștenitori există. (Fiica vărului meu se mărită cu unul dintre ei, fiul meu Montague.) Există mulți moștenitori.

Vărul meu rămâne tăcut o clipă, gândindu-se cât de aproape suntem de tron.

— Revenirea Plantagenetilor, spune el în șoaptă. Ar fi ironic dacă, după toate câte s-au întâmplat, ne-ar reveni tocmai nouă tronul.

Castelul Warblington, comitatul Hampshire, primăvara anului 1518

Crăciunul vine și trece; însă regele nu revine în capitală, și nici nu cheamă curtea să ia parte la banchetul lui. Merg s-o văd pe mica prințesă în odaia ei de la Greenwich și găsesc palatul neatins de vreo boală, iar pe fetiță flecărind și jucându-se și învățând să danseze.

Petrec o săptămână fericită alături de Maria, mână în mână, supunându-mă ordinelor ei imperative de a dansa încoace și încolo, de-a lungul coridoarelor prelungi, în timp

ce afară se face tot mai frig și în cele din urmă începe să ningă dincolo de ferestrele ce dau spre fluviu. Este o copilă adorabilă și o părăsesc cu un munte de daruri și cu promisiunea că o să revin curând.

Regina îmi scrie că s-au mutat la Southampton ca să poată cumpăra proviziile pe care le aduc negustorii din Flandra; regele nu vrea să se atingă de alimentele englezești, de teamă să nu fie contaminate. Le interzice servitorilor gazdelor să meargă la piața din oraș.

Nu ne vedem cu nimeni, în afară de prietenii cei mai apropiați ai regelui, de care nu se poate lipsi. Regele refuză până și să primească scrisori din capitală, de teama bolii. Cardinalul Wolsey îi scrie pe hârtie specială, de la Palatul Richmond, și locuiește acolo, domnind el însuși ca un rege. Vin oameni cu jalbe de peste tot din țară, iar el ia hotărârile în sala de primiri a regelui, așezat pe tron. L-am îndemnat pe rege să ne întoarcem acasă, la Westminster, și să deschidem porțile palatului de Paște, însă cardinalul este categoric împotriva mea, iar regele nu ascultă decât de el. Cardinalul își umple scrisorile cu avertismente legate de boală, iar regele găsește că este mai precaut să rămânem departe.

Ard scrisoarea primită de la regină, din obișnuința de a fi prevăzătoare, dar vorbele ei îmi rămân în minte. Gândul la curtea Angliei, la cei din familia mea ascunzându-se ca niște proscrisi de lorzii și sfetnicii legitimi, trăind în apropierea unui port ca să poată cumpăra mâncare de la străin, mai degrabă decât alimente adevărate, din piețele englezești, primind sfaturi de la un singur om, care nici măcar nu este un Plantagenet, care nu e nici măcar duce sau lord, ci un om interesat doar de propria lui ascensiune, mă tulbură nespus în timp ce serbez Anul Nou în casa mea nou construită și străbat călare ogoarele unde oamenii mei împing plugul, iar fierul întoarce brazda mănoasă.

Nu aş putea trăi nicăieri în afară de pământurile mele, nu aş putea mânca nimic din ce nu a fost cultivat de noi. Nu aş accepta să fiu slujită de străini. Sunt o Plantagenet, născută și crescută în inima țării. Nu aş pleca niciodată de bunăvoie. Deci cum de regele, al cărui tată și-a petrecut toată viața încercând să pună mâna pe Anglia și și-a riscat viața pentru

a o cuceri, nu împărtăşeşte această legătură profundă, de iubire, cu regatul lui?

Conacul Bisham, comitatul Berkshire, Paşte 1518

Sărbătorim Paştele la Bisham, doar cu familia. Curtea regală, în continuare inaccesibilă tuturor cu excepţia cercului intimilor lui Henric şi a cardinalului, călătoreşte acum în apropiere de Oxford. Încep să mă întreb dacă o să se mai întoarcă vreodată acasă, în capitală.

Cardinalul este însărcinat cu toate afacerile ţării, având în vedere că nimeni nu poate intra la rege, iar acesta refuză să primească vreun document. Totul ajunge la Wolsey şi la servitorii lui tot mai numeroşi. Secretarii lui redactează scrisorile regale, hotărnicii lui ştiu preţul oricărui lucru, sfetnicii lui hotărăsc cum ar trebui să se facă lucrurile, iar favoritul lui, Thomas More, care a ajuns mijlocitorul de nădejde între rege şi cardinal, primeşte acum răspunderea uriaşă de a veghea asupra stării de sănătate a curţii. El porunceşte ca toate gospodăriile din regat în care există vreun bolnav să agaţe un snop de fân la uşă, ca toată lumea să vadă semnul şi să se țină deoparte.

Oamenii se plâng că avocatul More îi persecută pe săraci însemnându-i, dar eu îi scriu tânărului avocat mulţumindu-i că are grijă de rege şi, când aud că şi el a căzut bolnav, îi trimit o sticlă cu uleiuri distilate chiar de mine, despre care se zice că scad febra.

— Eşti foarte mărinimoasă, remarcă fiul meu Montague când îl vede pe cărauş luând un coş cu leacuri preţioase pentru Thomas More la Abingdon, lângă Oxford. Nu ştiam că More ne e prieten.

— Dacă este favoritul cardinalului, înseamnă că e apropiat de rege, îi spun simplu. Şi dacă este apropiat de rege, atunci mi-aş dori să aibă o părere bună despre noi.

Fiul meu râde.

— Suntem în siguranţă, ştii, nu? îmi atrage el atenţia. Poate că toţi trebuiau să-şi cumpere bunăvoinţa curţii pe vremea fostului rege, dar sfetnicii lui Henric nu sunt o

amenințare pentru noi. Nimeni nu ar îndrăzni să-l zădărască împotriva noastră acum.

— Așa m-am obișnuit, recunosc eu. Toată viața am trăit de pe urma bunăvoinței curții. Nu știu cum să supraviețuiesc altfel.

Dat fiind că niciunul dintre noi nu a fost invitat să facă parte din alaiul minuscule care are voie să locuiască cu regele, rudele mele – familiile Neville și Stafford – vin să stea la noi o săptămână, să serbăm sfârșitul postului și sărbătoarea Paștelui. Ducele de Buckingham, Edward Stafford, vărul meu de-al doilea, vine însoțit de fiul lui, Henry, care are șase ani și este un băiat isteț și fermecător. Băiatul meu Geoffrey e numai cu trei ani mai mic și cei doi verișori prind drag unul de celălalt și dispar câte o zi întreagă, călărind în jurul arenei de turnir, vânând cu șoimi, ba chiar și pescuind în apa rece a Tamisei și aducând acasă un somon gras, pe care stăruie să-l gătească ei înșiși în bucătărie, spre indignarea bucătăresei.

Le gădilăm orgoliul și punem trâmbițașii să anunțe sosirea mâncării în sala de mese, unde este adusă triumfal pe umeri, iar cei trei sute de membri ai caselor noastre reunite așezați la masă în sala mea impresionantă se ridică în picioare și îi aplaudă pe nobilul somon și pe tinerii pescari ce râd mânzește.

— Ai auzit când se va întoarce curtea? îl întreabă George Neville pe Edward Stafford după masă, când noi, verișorii, împreună cu fiii noștri ședem în iatacul meu și ne relaxăm cu vin și bomboane dinaintea focului.

Chipul i se întunecă.

— Dacă e după cardinal, o să-l împiedice pe rege să se întoarcă vreodată la palatul lui, spune el tăios. Mi s-a poruncit să nu vin la el. Să mi se fi interzis accesul la curte? Dar de ce? Sunt sănătos, la fel și ai mei. Nu are nimic de-a face cu boala; cardinalul se teme că regele o să-mi dea ascultare – de asta mi se interzice să-l însoțesc pe rege.

— Lorzii mei, zic eu prudent. Verii mei. Trebuie să avem grijă ce spunem.

George îmi zâmbește și își pune mâna peste a mea.

— Tu ești întotdeauna prudentă, spune el. (îi face ducelui un semn din cap.) Nu poți să te duci pur și simplu la rege,

chiar și fără permisiune, și să-i spui că Wolsey nu-i are în vedere interesele? Sigur o să te asculte. Suntem o familie foarte importantă în regat; nu avem nimic de câștigat dacă tulburăm apele, se poate încrede în sfatul nostru.

— Nu ascultă de mine, spune Edward Stafford enervat. Nu ascultă de nimeni. Nici de regină, nici de mine, nici de vreunul dintre marii bărbați din țară, prin venele cărora curge sânge la fel de nobil – sau chiar mai nobil – ca al lui și care știu la fel de bine ca și el, sau și mai bine, cum ar trebui cârmuit un regat. Și nu pot să mă duc pur și simplu la el. Nu primește pe nimeni la curte decât dacă este sigur că nu poartă boala. Și cine crezi că hotărăște acest lucru? Nici măcar vreun doctor, ci noul secretar al cardinalului, Thomas More!

Le fac semn din cap fiilor mei, Montague și Arthur, să iasă din încăpere. Se poate să nu fie niciun pericol în a-l critica pe cardinal; sunt puțini lorzii care nu-l critică. Dar aș prefera ca fiii mei să nu ne audă. Dacă îi întreabă cineva vreodată, o să poată spune cu sinceritate că nu au auzit nimic.

Amândoi șovăie.

— Nimeni nu ne-ar putea pune la îndoială loialitatea față de rege, spune Montague în numele amândurora.

Ducele de Buckingham scoate un râset nervos, care aduce mai degrabă cu un mârâit.

— Ar fi bine ca nimeni să nu o pună la îndoială pe a mea, spune el. Am origini la fel de bune ca însuși regele, ba chiar mai bune. Cine crede în loialitatea față de tron mai mult decât urmașul unui rege? Nu contest legitimitatea regelui. N-aș face-o niciodată. Dar pun la îndoială motivele și ascensiunea nenorocitului ăluia de fiu de măcelar.

— Îmi pare, unchiule, că tatăl cardinalului a fost negustor, sugerează Montague.

— Și ce-mi pasă mie dacă a fost spoitor, croitor sau cerșetor? întreabă Buckingham. Dacă taică-meu a fost duce, iar bunicul lui a fost duce, iar stră-stră-stră-stră-străbunicul meu a fost regele Angliei?

Conacul Bisham, comitatul Berkshire,

vara anului 1518

Crainicul regelui sosește la ușa mea însoțit de vreo zece străjeri, se uită la blazonul meu falnic, proaspăt cioplit în piatră deasupra intrării în vechea casă a familiei mele, și descalecă. Privirea i se plimbă peste coloanele recent renovate, peste acoperișurile cu țigle noi, peste pajiștile care se întind până la fluviul lat, peste ogoarele atent cultivate, peste căpițele de fân, peste aurul grâului și sclipirea verzuie a orzului pe câmpuri. Cântărește – îmi dau seama și fără să-i văd lucirea lacomă din ochi – rodnicia ogoarelor mele, grăsimea vitelor mele, prosperitatea acestei vaste întinderi mănoase de pământ care îmi aparține.

— Ziua bună, spun eu ieșind pe ușa masivă, în ținută de călărie, cu o bonetă simplă pe cap – întruchiparea unei moșierese harnice, cu multe pământuri.

Face o plecăciune până la pământ, așa cum se cuvine.

— Milady, vin din partea regelui să vă spun că va veni să stea la Domnia Voastră timp de opt nopți, dacă nu este niciun bolnav în sat.

— Suntem cu toții sănătoși, slavă Domnului, îi răspund. Iar regele și curtea vor fi bine-veniți aici.

— Văd că aveți unde să-i găzduiți, spune el, recunoscând splendoarea casei mele. În ultima vreme, am avut parte de reședințe mult mai modeste. Pot să vorbesc cu vechilul gospodăriei voastre?

Mă întorc și fac un semn din cap, iar James Upsall face un pas în față:

— Da, domnule.

— Am aici o listă cu odăile de care e nevoie. (Crainicul regal scoate un pergament dintr-un buzunar interior al surtucului.) Și va trebui să-i cunosc pe toți ajutorii de grăjdari și servitorii din gospodărie, până la ultimul. Trebuie să văd cu ochii mei că sunt sănătoși.

— Te rog să-l ajuți pe crainicul regal, îi spun pe ton calm lui Upsall, care se zbârlește văzându-se luat de sus. Când urmează să sosească Luminăția Sa regele?

— Până într-o săptămână, îmi răspunde crainicul, iar eu

dau din cap, de parcă asta ar fi o chestiune la ordinea zilei pentru mine, și într-o tăcută în casă, unde îmi suflec poalele și alerg într-un suflet să le spun lui Montague și lui Jane, lui Arthur și Ursulei, și mai ales lui Geoffrey, că regele în persoană vine la Bisham și totul trebuie să fie absolut fără cusur.

Montague însuși iese cu deschizătorii de drum, să pună însemne așa încât înaintașii să nu se rătăcească. În urma lor vor veni străjerii gărzii regale, care se vor asigura că ținutul nu ascunde niciun pericol și că nu există niciun loc unde regele să poată fi prins în ambuscadă sau atacat. Intră în grajduri și descalecă de pe caii asudați, iar Geoffrey, care a vegheat toată dimineata cu strășnicie, vine într-un suflet să-mi spună că străjerii au sosit, așa că suita regală nu poate fi departe.

Suntem pregătiți. Fiul meu Arthur, care cunoaște gusturile regelui mai bine decât oricare dintre noi, a tocmi muzicanți și a repetat cu ei; vor cânta muzică de dans după cină. A vorbit să împrumutăm bidivii strașnici pentru vânătoare de la toți vecinii noștri, să fie pe lângă grajdul plin de cai pe care o să-i aducă cu ei. Arthur i-a avertizat pe arendașii noștri că regele va trece cu caii peste ogoarele și prin pădurile lor și că orice stricăciune pricinuită recoltei va fi achitată la încheierea vizitei. Li se interzice strict să se plângă până atunci. Arendașii au fost instruiți să-l ovaționeze pe rege și să îi strige urări de sănătate de fiecare dată când îl văd; nu au voie să meargă la el cu jalba. Mi-am trimis vechilul în toate piețele din zonă, să cumpere delicatese și brânzeturi, în vreme ce Montague își trimite propriul om la Londra, să adune cele mai bune vinuri din pivnițele de la L'Erber.

Ursula și cu mine poruncim cămărașului să scoată cele mai bune așternuturi, pentru cele mai bune două iatacuri de dormit: odaia regelui în aripa de vest a clădirii și a reginei în cea estică. Geoffrey aleargă de la o odaie la alta, dintr-un turn într-altul ducând lucruri, dar nici măcar el, cu toată însuflețirea lui copilărească, nu este mai încântat ca mine că Regele Angliei o să doarmă sub acoperișul meu, că toată lumea o să vadă că mi-am recăpătat poziția de drept, în casa strămoșilor mei, și că regele Angliei este un prieten

care vine în vizită.

E straniu că partea cea mai reușită, momentul cel mai frumos – după toate pregătirile și bucuria trufașă – este acela în care Geoffrey stă lângă mine în timp ce o ajut pe Caterina să coboare din litieră și îi zăresc chipul radios, iar ea se lipește de mine de parcă mi-ar fi o soră mai mică, nu regină, și îmi șoptește la ureche: „Margaret! ghici de ce merg cu litiera și nu călare?”

Și când șovăi, temându-mă să dau glas speranței care mă învăluie brusc, nebunește, ea izbucnește în râs și mă îmbrățișează iar: „Da! Da! E adevărat. Am rămas grea”.

E limpede că au fost fericiți împreună, departe de palat, în vreme ce toți ipocriții și lingușitorii nu au avut voie să se apropie de rege. Ea a fost slujită de doar câteva doamne de-ale ei – nu au fost ușurate prin preajmă. Vreme de un an întreg, au trăit ca un cuplu de rând, alături de doar câțiva prieteni și însoțitori. Henric a fost lipsit de potopul constant de atenție și de laude și asta i-a prins bine. În absența altora, s-au bucurat unul de tovărășia celuilalt. De fiecare dată când Henric îi acordă atenție, Caterina pare că înflorește la căldura afecțiunii lui, iar el redescoperă înțelepciunea calmă și cultivarea autentică a fermecătoarei femei cu care s-a căsătorit din dragoste.

— Dar mă tem că regele își neglijează cârmuirea, îmi spune ea.

— Cum așa?

Nimeni nu poate judeca monarhia mai bine decât Caterina de Aragón; a fost crescută să creadă că a cârmui un regat este o datorie sfântă, pentru care te rogi seara, înainte de a pune capul pe pernă, și primul lucru la care te gândești când te trezești.

În copilărie, și Henric simțea același lucru, dar de când a crescut a devenit indiferent la treburile guvernării. Când era regenta Angliei, Caterina se întâlnea zilnic cu sfetnicii ei, apela la cunoscători, primea sfaturi de la marii seniori, citea și semna fiecare document emis de curte. După ce s-a întors acasă, Henric s-a dedicat întru totul vânătorii.

— Lasă toată treaba în seama cardinalului, spune ea. Și mă tem că unii lorzi s-ar putea simți nebăgați în seamă.

— Păi nu-i bagă nimeni în seamă, spun eu fără ocol.

Ea își pleacă privirea.

— Da, știu, admite ea. Iar cardinalul este răsplătit din plin pentru munca lui.

— Cât primește zilele astea? întreb. (îmi aud iritarea din glas. Zâmbesc și îi ating mâneca.) Iartă-mă, și eu sunt de părere că i s-a acordat prea multă putere și că primește prea mulți bani.

— Favoriții sunt întotdeauna costisitori, spune ea zâmbind. Însă această nouă cinste îl va costa puțin pe rege. Vine de la Sfântul Părinte. Cardinalul va fi numit nunțiu papal.

Scot un icnet de surpriză.

— Nunțiu papal? Thomas Wolsey va cârmui Biserica?

Ea ridică din sprâncene și încuviințează din cap.

— Și nu va fi nimeni mai presus de el decât papa?

— Nimeni, remarcă ea. Cel puțin este adeptul păcii. Poate că ar trebui să ne bucure lucrul ăsta. Sugerează o pace între noi și Franța și căsătoria fiicei mele cu Delfinul.

Înduioșată brusc, îmi pun mâna peste a ei.

— Nu are decât doi ani, spun. Mai e mult până atunci. Poate n-o să se întâmple niciodată; sigur vom ajunge să ne războim cu Franța înainte să vină vremea să plece.

— Așa este, consimte ea. Însă cardinalul – iartă-mă, Excelența Sa Nunțiul Papal – pare să obțină întotdeauna ce-și dorește.

*

Totul decurge ca la carte în timpul vizitei regale. Regele admiră casa, se distrează la vânătoare, joacă jocuri de noroc cu Montague și se plimbă călare, însoțit de Arthur. Regina se plimbă cu mine prin grădină, lăudându-mi zâmbitoare sala de primiri, odaia de taină, iatacul de culcare. Înțelege bucuria pe care mi-o dă casa și gândul că toate celelalte case mi-au fost restituite. Îmi admiră vistieria și arhiva și pricepe că administrarea acestui regat al meu este mândria și bucuria mea.

— Te-ai născut să ajungi foarte sus, spune ea. Trebuie că ai avut un an grozav plănuiind o nuntă și aranjând locul întocmai cum ți-ai dorit.

Când suita va pleca, o să-l ia cu ei și pe Arthur. Regele jură că nimeni nu poate ține pasul cu el pe terenul de vânătoare ca Arthur.

— O să mă facă slujitor pe lângă iatacul regelui, îmi spune Arthur în odaia mea, în ultima seară.

— Ce anume?

— E o nouă demnitate pe care o născocoște regele. Au parte de ea toți prietenii lui cei mai buni, cum suntem noi acum, dar urmează să fim desemnați pe lângă iatacul lui - exact cum face regele Franței cu apropiații lui. Henric vrea să facă tot ce face regele Franței. Vrea să rivalizeze cu el. Așa, vom avea un iatac, iar eu o să fiu unul dintre puținii aleși.

— Și care îți vor fi îndatoririle?

El râde.

— La fel ca acum, bănuiesc. Să fiu vesel.

— Și să bei prea mult, adaug eu.

— Să fiu vesel, și să beau prea mult, și să flirtez cu doamnele.

— Și să-l îndemni pe rege la rele?

— Vai, mamă, regele este un bărbat tânăr și pe zi ce trece pare tot mai tânăr. Se poate îndemna și singur la rele, nu are nevoie să-i arăt eu drumul.

— Arthur, băiete, știu că nu-l poți opri, dar sunt câteva tinere care s-ar bucura să-i frângă inima soției lui. Dacă l-ai putea ține departe de ele...

El dă din cap.

— Știu. Mai știu și cât de dragă îți este, și Dumnezeu știe că Anglia nu ar putea avea o regină mai destoinică. Regele nu ar face niciodată nimic nerespectuos față de ea; o iubește sincer, nu e decât...

— Dacă poți să-l faci pe rege să se limiteze la plăceri nevinovate, cu femei care nu uită că amorul curtenesc este un joc și că ar trebui jucat cu inima ușoară, le-ai face reginei și țării un serviciu.

— Mi-aș dori s-o slujesc întotdeauna pe regină, dar nici măcar William Compton sau Charles Brandon nu îl pot influența pe rege. (Chipul lui Arthur se luminează de râs.) Și să știi, mamă, că nimic nu-l poate împiedica să se îndrăgostească. E ridicol, dacă stai să te gândești. E cel mai

straniu amestec de desfrâu și prețiozitate. Vede o fată frumoasă, o spălătoreasă de la boiangerie, și ar putea s-o aibă pentru o pence. Însă e musai să-i scrie o poezie și să-i spună vorbe de amor înainte să poată face un lucru pe care majoritatea l-am isprăvi în câteva minute, pe imașul uscat, la adăpostul cearșafurilor ude.

— Așa este, și asta e ceea ce o supără pe regină, spun eu. Vorbele de amor, nu moneda de o pence, și nu treaba aia de se face în câteva minute.

— Asta e regele nostru, spune Arthur ridicând din umeri. Nu își dorește plăcerea de o clipă, vrea vorbe de iubire.

— De la o spălătoreasă de la boiangerie?

— De la oricine, spune Arthur. E galant.

O spune de parcă ar fi o boală, și nu mă pot abține să râd.

*

Îmi iau rămas-bun de la suită și nu îi însoțesc. Plec la Londra în schimb, merg să o văd pe prințesa Maria câteva săptămâni și apoi la negustorii de mătăsuri, căci am multe de cumpărat. Fiica mea Ursula se mărită în toamnă. l-am obținut o partidă cu adevărat excepțională și voi serba propria mea izbândă ca și fericirea ei. Se va mărita cu Henric Stafford, fiul și moștenitorul vărului meu Edward, ducele de Buckingham. Va deveni ducesă și una dintre cele mai avute moșierese din țară. Vom stabili o nouă legătură cu verii noștri, cea mai însemnată familie ducală din regat.

— E doar un copil, spune ea tăios când îi dau vestea. Când a fost aici de Paște, era tovarășul de joacă al lui Geoffrey.

— Are șaptesprezece ani, e bărbat în toată firea, spun eu.

— Eu am douăzeci de ani! izbucnește ea. Nu vreau să mă mărit cu unul dintre tovarășii de joacă ai frățiorului meu! O să fiu luată drept proastă.

— O să fii luată drept o moștenitoare, îi spun. Și mai târziu, când va veni vremea, o să fii luată drept ducesă. O să descoperi că e o răsplată fantastică pentru tot ce înduri acum.

Clatină din cap; dar știe că nu are de ales și amândouă

știm că am dreptate.

— Și unde o să locuim? Întreabă îmbufnată. Că doar n-o să pot locui aici, cu Geoffrey, și să-i văd ieșind împreună la joacă în fiecare dimineață.

— E un bărbat în devenire. O să-i treacă cheful de jocuri, spun eu răbdătoare. Dar, în orice caz, o să locuiți cu tatăl lui, ducele, care vă va duce la curte, să locuiți în odăile familiei Buckingham de la palat. O să ne vedem acolo, iar tu vei continua să o slujești pe regină când vei sta la palat. Dar vei merge la masă aproape în rând cu ea. Vei fi mai înaltă în rang decât oricare altă femeie de la curte, cu excepția prințeselor.

Văd că ideea o face să se lumineze la față și îmi ascund un zâmbet.

— Da, gândește-te numai! Vei avea un titlu mai însemnat decât al meu. O să ajungi mai departe decât am ajuns eu, Ursula.

— Da?

— Da. Și când nu vei fi la palat, veți locui într-una dintre casele Luminăției Sale.

— Unde? Întreabă ea.

Eu râd.

— Nu știu care dintre ele. În oricare dintre cele douăsprezece palate ale lui, mă gândesc. M-am îngrijit bine de viitorul tău, Ursula, nemaipomenit de bine. În ziua nunții tale, o să fii o tânără bogată, chiar înainte să moară socrul tău. Și atunci când se va întâmpla, soțul tău va moșteni totul.

Ea șovăie.

— Dar ducele va continua să-l slujească pe rege? Parcă Arthur zicea că nunțiul papal este întotdeauna cel care îl sfătuiește pe rege acum, nu lorzii.

— Ducele de Buckingham va face parte din suită, o asigur. Niciun rege nu poate cârmui fără susținerea marilor lorzi, nici măcar avându-l pe Thomas Wolsey ca să-i facă toată treaba. Regele știe asta, și tatăl lui o știa. Regele nu va căuta niciodată sfadă cu marii lorzi – așa se fărâmițează țara. Ducele are atât de multe pământuri și atâția oameni sub comanda sa, atât de mulți arendași loiali, încât nimeni nu poate cârmui Anglia fără el. Bineînțeles că va merge la

curte ca unul dintre cei mai însemnați seniori din regat, iar tu vei fi respectată peste tot ca fiică a lui și viitoare ducesă de Buckingham.

Ursula nu e proastă. Va trece cu vederea infantilismul noului ei soț de dragul bogățiilor și al poziției pe care i le poate oferi. Și mai înțelege ceva:

— Familia Stafford descinde direct din Edward al III-lea, remarcă ea. Sunt de sânge regesc.

— Întocmai ca noi, consimt eu.

— Dacă aş avea un fiu, ar fi Plantagenet și dinspre mamă, și dinspre tată, îmi atrage ea atenția. De neam regesc și dintr-o parte, și din alta.

Ridic din umeri.

— Tu te tragi din vechea familie regală a Angliei, îi spun. Nimic nu poate schimba asta. Fiul tău va moșteni sângele regesc. Nimic nu poate schimba asta. Dar pe tron sunt Tudorii, regina așteaptă un copil și, dacă e băiat, atunci va fi prinț Tudor – și nici asta nu se poate schimba.

*

Nu mă deranjează să îmi consolidez statutul prin intermediul ascensiunii unei fiice care va ajunge ducesă într-o zi, pentru că pentru prima oară mă încercă îndoiala legată de propria mea poziție la curte. Din clipa în care a urcat pe tron, regele nu a făcut decât să mă copleșească cu bunăvoința lui: m-a ridicat în rang, mi-a retrocedat pământurile familiei, mi-a acordat cele mai importante titluri, s-a asigurat că am parte de cele mai bune odăi la palat, a îndemnat-o pe regină să mă desemneze doamnă de onoare principală și, desigur, mi-a încredințat îndrumarea viitoare și educația prințesei. Nu putea face mai mult pentru a arăta lumii că sunt o rudă favorită a regelui. Sunt unul dintre cei mai avuți seniori din țară; sunt de departe cea mai înstărită femeie și singura care deține un titlu și pământuri fără să le fi dobândit prin căsătorie.

Dar s-a așternut un soi de umbră, cu toate că nu pot spune de ce. Regele nu ne mai zâmbește cu aceeași ușurință, pare mai puțin încântat să ne vadă – pe mine și pe membrii familiei mele extinse. Arthur rămâne favoritul lui,

iar Montague rămâne în cercul său intim, însă toți verișorii mai în vârstă – ducele de Buckingham, George Neville, Edward Neville – sunt încet împinși afară din iatacul lui și forțați să se alăture oaspeților mai puțin norocoși, în sala de primire de afară.

Suita itinerantă alături de care a trăit în anul lui de bejenie din timpul bolii nădușelii a devenit sfatul lui de taină, un cerc de prieteni de vârsta lui sau mai tineri. Au găsit chiar și un nume pentru ceea ce sunt: își spun „favoriții” – tovarășii veseli ai regelui.

Verișorii mei, și cu precădere Edward Stafford, duce de Buckingham și George Neville, sunt prea bătrâni și prea demni ca s-o facă pe bufonii, să-l distreze pe rege. Are loc un incident în care tinerii urcă pe cai scara palatului și galopează mărunț în sala de primire; asta se presupune a fi cea mai mare distracție. Cineva pune în echilibru o carafă cu apă deasupra unei uși, iar un ambasador aflat în vizită oficială este udat până la piele. Iau cu asalt bucătăria într-o mică invazie armată și iau prizonieră cina, care este apoi răscumpărată de curtenii care o mănâncă rece, după ce fripturile au fost străpunse cu sulița și azvârlite de la unul la altul; nimeni nu găsește chestia asta amuzantă, în afara acelor tineri. Se duc la Londra și atacă o piață, răsturnând tarabele, strivind marfa și distrugând produsele, se îmbată criță, și vomită în cămine, și le bat la cap pe servitoarele de la curte, până când nu mai rămâne nici măcar o femeie cinstită în lăptărie.

Desigur, rudele mele mai vârstnice sunt excluse de la astfel de distracții, dar ei zic că n-ar fi o problemă dacă ar fi vorba doar de veselie și de niște tineri care se țin de năzbâtii. În timp ce Henric își face de cap cu favoriții, toate treburile regatului sunt duse la îndeplinire de ajutorul lui surâzător, cardinalul Wolsey. Toate darurile, privilegiile și pozițiile bine remunerate trec prin mâinile catifelate și calde ale cardinalului, și multe sfârșesc în încăpătoarele lui mâneci roșii. Henric nu se grăbește să îi invite pe sfetnicii lui mai vârstnici în preajma lui să-i pună la îndoială înflăcărarea crescândă față de un alt rege chipeș și tânăr, Francisc al Franței, și nici nu vrea să audă despre nebunia și extravaganța tot mai mari ale prietenilor lui.

Așa încât mă neliniștește că mă vede ca pe unul dintre bătrânii plicticoși și îmi fac griji când îmi spune într-o zi că i se pare că faptul că mi-a retrocedat o parte dintre conacele din Somerset a fost o greșeală – căci ele de drept ar trebui să aparțină Coroanei.

— Nu sunt de aceeași părere, Luminăția Voastră, îi răspund numaidecât.

Mă uit la tineri. Zăresc capul fiului meu Montague ițindu-se, să asculte cum îl contrazic pe rege.

— Sir William pare să fie de această părere, rostește Henric trăgănat.

Sir William Compton, fostul meu pețitor, îmi adresează unul dintre zâmbetele lui cele mai fermecătoare.

— De fapt, sunt pământurile Coroanei, decretează el. (După câte se pare, a devenit expert.) Și trei dintre ele aparțin ducatului Somersetului, nu Domniei Voastre.

Mă fac că nu-l aud și mă întorc spre rege.

— Am documente care arată că sunt și au fost dintotdeauna ale familiei mele. Luminăția Voastră a fost suficient de mărinimos să-mi redea ce era al meu. Nu am decât ce este al meu de drept.

— O, familia! cască sir William. Dumnezeuule, familia aia!

Pentru o clipă sunt atât de uluită, încât nu știu ce să spun sau să gândesc. Ce vrea să zică printr-o astfel de remarcă? Insinuează oare că familia mea, familia Plantagenet a Angliei, nu merită cel mai profund respect? Tânărul meu verișor Henry Courtenay înalță din sprâncene la auzul insultei și se uită fix la William Compton, în timp ce mâna îi alunecă spre locul unde ar trebui să se afle sabia, la cingătoarea goală.

— Luminăția Voastră? spun întorcându-mă spre rege.

Spre ușurarea mea, el schițează un gest din mână, iar sir William face o plecăciune, zâmbeste și se retrage.

— O să-mi pun vechilul să verifice, spune Henric fără afectare. Dar sir William este cât se poate de convins că sunt pământurile mele și că au ajuns la Domnia Ta din greșeală.

Sunt gata să spun, așa cum ar fi înțelept să fac: „O! îngăduiți-mi să vi le înapoiez pe dată, în clipa aceasta, fără întârziere, fie că sunt ale mele de drept sau nu”. Așa ar

face un curtean civilizat. Totul îi aparține regelui, ni se îngăduie să ne deținem averile doar prin bunăvoința lui, și dacă i le dau în clipa în care mi le cere, s-ar putea să-mi ofere altceva la schimb mai încolo.

Sunt pe punctul de a mă deposea de pământuri, când zăresc un zâmbet trecător, viclean pe chipul lui sir William, în clipa în care se întoarce cu spatele la fiul meu Montague.

Este licărul de triumf al omului care știe că este favoritul absolut, căruia i se îngăduie orice, care se face vinovat de tot soiul de grosolănii, față de un altul care este mai tânăr, mai înțelept și un om cu mult superior. Simt cum mă cuprinde îndârjirea și îmi spun că nu pot să-i dau altuia moștenirea fiului meu doar fiindcă fantele ăsta crede că nu este a mea de drept. Este a mea. Acestea sunt pământurile familiei mele. A trebuit să îndur sărăcia în lipsa lor și nu mi-a fost ușor să le recapăt; a naibii să fiu dacă am de gând să le dau de pomană la cererea unuia ca William Compton, unui rege ca Henric, pe care l-am văzut țopăind prin odaia copiilor, furându-i soră-sii păpușile din cârpă și refuzând să le împartă cu altcineva.

— O să-mi pun vechilul, pe sir Thomas Boleyn, să verifice și să-l țină la curent pe sir William, spun eu rece. Dar sunt sigură că nu e vorba de nicio greșală.

*

Ies din odaia regelui împreună cu două dintre doamnele mele de onoare și mă îndrept spre iatacul reginei, când Arthur mă ajunge din urmă și mă ia de braț ca să-mi poată vorbi între patru ochi.

— Mamă, dă-i pământurile, spune el scurt.

— Dar sunt ale mele!

— Toată lumea știe asta. Nu are importanță. Nu-i place să fie contrazis și nu-i place să fie pus să muncească. Nu o să vrea să citească o dare de seamă, nu vrea să fie nevoit să ia o hotărâre. Și, mai presus de orice, nu vrea să trebuiască să redacteze și să semneze nimic.

Mă opresc și mă întorc spre el.

— De ce m-ai sfătui să-i dau altcuiva moștenirea fratelui tău? Unde am fi ajuns, dacă nu mi-aș fi pus toată viața în

slujba recuperării a ceea ce este al nostru de drept?

— E rege, e obișnuit să i se facă pe voie, spune el scurt. Îi dă o poruncă lui Wolsey, uneori e suficient să-i facă doar un semn din cap și s-a făcut. Însă tu, unchiul Stafford și unchiul Neville – vă certați toți cu el. Vă așteptați să se conformeze unui set de reguli, de cutume. Vă așteptați să justifice fiecare schimbare. Îl trageți la răspundere. Nu-i place. Vrea să fie o putere absolută. Chiar nu suportă să fie contrazis.

— Sunt pământurile mele! (Am ridicat glasul, dar mă uit în jur și continui pe un ton mai scăzut.) Sunt pământurile familiei mele, care îmi aparțin de drept.

— Vărul meu, ducele, ar spune că și tronul este al nostru de drept, rostește șuierător Arthur. Dar nu ar spune-o niciodată tare, de față cu regele. Și pământurile astea, și toată Anglia sunt ale noastre de drept. Dar nu susținem niciodată așa ceva, nici n-o insinuăm măcar. Dă-i înapoi pământurile. Lasă-l să vadă că nu credem că avem vreun drept, că nu avem nicio pretenție, că nu suntem decât supușii lui cei mai umili. Că ne bucurăm să primim doar ceea ce ne dă din toată inima.

— Este regele Angliei, spun eu enervată. Cu asta sunt de acord. Însă tată-său a cucerit tronul cu forța și, ar zice unii, prin trădare pe câmpul de bătălie. Cu greu a reușit să-l păstreze. Nu l-a moștenit, nu se trage din vechea familie de regi a Angliei. Iar tânărul Henric este întâiul dintre egali, nu este mai presus de noi, nu este mai presus de lege, puterea lui nu este de necontestat. Îi spunem „Luminăția Voastră”, așa cum i-am spune oricărui duce, cum îi spunem vărului nostru Stafford. Este unul de-ai noștri, îl cinstim; dar nu este mai presus de noi. Puterea lui nu este absolută. Cuvântul lui nu este al lui Dumnezeu. Nu este papa.

Palatul Westminster, Londra, noiembrie 1518

În noiembrie, curtea se mută la Westminster, iar eu și regina plănuim nașterea, poruncind ca patul ei preferat să fie mutat în odaia cea mare și alegând tapiseriile care vor atârna la ferestre, nelăsând să intre lumina supărătoare a

zilei.

O să folosim patul de naștere în care a născut-o pe prințesa Maria. Am pregătit până și aceleași așternuturi. Fără să spunem nimic, amândouă nădăjduim că o să ne poarte noroc. Caterina este ocupată, și fericită, și încrezătoare, cu pântecul bombat ca un cazan mare, cum se apropie de luna a opta. Stăm în picioare una lângă alta, alegând locul din încăperea unde o să așezăm un bufet imens în care să-și expună farfuriile aurite, când se oprește brusc, de parcă ar fi auzit ceva, o șoaptă neliniștitoare.

— Ce e?

— Nimic, nimic. (Nu e sigură.) Doar că am simțit...

— N-ar trebui să te așezi?

O ajut să ajungă până la scaun, iar ea se așază cu băgare de seamă.

— Ce ai simțit?

— Am simțit... Începe ea, apoi dintr-odată își strânge poalele rochiei pe lângă corp, de parcă ar vrea să țină copilul în pântec cu forța. Trimite după moașe, spune ea pe un ton foarte scăzut, de parcă s-ar teme să n-o audă cineva. Trimite după moașe și închide ușa. Sângerez.

Aducem în grabă în odaie apă fierbinte, prosoape și pătuțul, în timp ce eu îi trimit vorbă regelui că pe regină au apucat-o durerile facerii – cu săptămâni bune înainte de soroc, desigur – dar că se simte bine și noi avem grijă de ea.

Îmi îngădui să sper; în odaia copiilor, micuței Maria îi merge grozav de bine; e o copilă de doi anișori tare isteță și s-a născut devreme. Poate că și acesta va fi un alt prunc înspăimântător de mic, care ne va surprinde pe toți cu robustețea și tenacitatea lui. Și dacă ar fi un băiețel rezistent...

Numai la asta ne gândim, dar nimeni nu are curaj să o spună cu glas tare. Dacă regina ar avea un băiat, chiar și atât de târziu în viață, chiar și după ce a pierdut atâția, ar fi victorioasă. Toți cei care au clevetit că e infirmă, sau stearpă, sau blestemată ar pica de proști. Însuși nou numitul nunțiu papal Wolsey ar trebui să-i acorde întâietate unei soții care i-a dăruit soțului ei singurul lucru care îi lipsește. Fetele care o însoțesc pe regină când ia masa cu

regele, sau când se plimbă cu el, sau când joacă împreună cărți, mereu cu privirile plecate sfios, întotdeauna cu glugile lăsate pe spate, ca să li se vadă părul mătăsos, întotdeauna cu rochiile decoltate, astfel încât să li se zărească rotunjimea apetisantă a sânilor, fetele acelea vor descoperi că regele nu are ochi decât pentru regină – dacă îi poate dăruia un fiu.

La miezul nopții este în chinurile facerii, uitându-se fix la obiectul sfințit, ostia din chivotul de pe altarul din colțul iatacului, în vreme ce moașele o trag de brațe și îi strigă să împingă; dar totul se termină prea repede și nu urmează niciun scâncet. Ies doar o creatură mică, ce se distinge cu greu sub petele de sânge, și un șuvoi de apă. Moașa ridică trupușorul minuscul, îl ferește de privirea reginei în scutecul care era menit să înfășăm un fiu voinic și spune: „îmi pare rău, Luminăția Voastră, a fost o fată, dar era deja moartă în pântecul vostru. Nu mai e nimic altceva”.

Nici măcar nu aștept să mi-o ceară. Ostenită, se întoarce spre mine și îmi face doar un semn din cap, să merg să-mi îndeplinesc sarcina. Are chipul schimonosit de durere. Mă ridic anevoie și ies din odaia de naștere, cobor scările, traversez sala cea mare și apoi urc spre aripa de palat a regelui. Trec târându-mi picioarele prin dreptul străjerilor, care îmi dau onorul înălțând lăncile și îmi fac loc să trec, apoi pe lângă vreo doi curteni care se pleacă imediat până la pământ și se trag în lături din calea mea, prin ușile exterioare ale sălii de primiri, prin mulțimea care șușotește și se holbează, așteptând și sperând să fie primită de rege. Când pășesc în încăpere, se așterne tăcerea. Toată lumea știe care este însărcinarea mea, toți ghicesc că aduc vești proaste, după chipul meu împietrit. Intru pe ușa care dă spre iatacul lui; și iată-l pe rege.

Joacă o partidă de cărți. Parteneră îi este Bessie Blount; mai este o fată la celălalt capăt al mesei, dar nici măcar nu am chef să văd cine e. Îmi dau seama după grămada de monede din aur dinaintea lui Bessie că ea câștigă. Noua suită alcătuită din prieteni și intimi îmbrăcați după moda franțuzească, bând vin din cel mai bun la primele ore ale dimineții, nestăpâniți, gălăgioși, copilăroși, înalță privirile când intru în încăpere, deslușind perfect înfrângerea pe

chipul meu și în umerii mei căzuți. Bag de seamă fără să vreau licărul avid din ochii unora care simt miros de durere sufletească și care știu că necazul aduce cu el oportunități. Aud, după ce larma din încăpere se stinge, pe cineva tâtâind de enervare când își dă seama că am venit iarăși cu vești proaste.

Regele își azvârle cărțile pe masă și vine grăbit către mine, de parcă ar vrea să mă reducă la tăcere, de parcă ar putea păstra treaba asta ca pe un secret vinovat, rușinos.

— Nu sunt vești bune? întreabă el tăios.

— Îmi pare rău, Luminăția Voastră, spun. O fată, născută moartă.

Preț de o clipă, colțurile gurii i se arcuiesc în jos, ca și cum ar trebui să înghită ceva foarte amar. Văd cum i se încordează gâtul, de parcă i-ar veni să verse.

— O fată?

— Da. Dar nu a răsuflat deloc.

Nu mă întreabă dacă soția lui este bine.

— Un copil mort - este tot ce spune Henric, cu un aer aproape surprins. E o lume crudă pentru mine, nu găsești, Lady Salisbury?

— Este un prilej de mare mâhnire pentru amândouă Domniile Voastre, spun eu. (Abia reușesc să rostesc vorbele.) Regina este foarte îndurerată.

El încuviințează din cap, ca și cum ar fi de la sine înțeles; aproape ca și cum ea ar merita să aibă parte de mâhnire, dar el nu.

În spatele lui, Bessie se ridică de la masa unde ei jucau cărți, în timp ce soția lui se chinuia să aducă pe lume un copil mort. Felul în care se întoarce îmi atrage atenția. Ea își ferește chipul, apoi face un pas în spate, aproape de parcă ar încerca să se furișeze fără s-o observ, de parcă ar ascunde ceva.

Nevăzută, îi face o reverență pe la spate regelui și pleacă, abandonându-și câștigurile ca și cum ar fi uitat cu totul de ele. Când dă să iasă rușinată pe ușa care se deschide, îi văd pântecul rotunjit prin pliul țesăturii splendide a rochiei. Văd că Bessie Blount este grea și presupun că este copilul regelui.

Palatul Westminster, Londra, iarna anului 1518

Aștept până când regina este gata să revină la curte, după ce durerea i-a fost înăbușită cu forța, după ce i s-a făcut molitfa, a fost îmbăiată și îmbrăcată. Cred că o să încerc să vorbesc cu ea dimineață, după utrenie, pe drumul înapoi de la capelă.

— Margaret, crezi că nu văd că aștepti să-mi vorbești? Nu crezi că după atâția ani pot să te citesc? Ai de gând să-mi ceri să-ți îngădui să mergi acasă și să-ți însori băiatul, pe chipeșul Arthur?

— O să vă cer și asta, consimt eu. Curând. Dar nu despre asta vreau să vă vorbesc acum.

— Atunci despre ce?

Nu-mi vine să-i șterg zâmbetul de pe chip când o văd cum se străduiește să pară veselă și lipsită de griji. Dar ea nu știe cam cât de veselă și de lipsită de griji a devenit curtea.

— Luminăția Voastră, mă tem că ce am să vă spun vă va tulbura.

Maria de Salinas, devenită între timp contesa Willoughby, vine lângă ea și se uită la mine de parcă aș fi o trădătoare pentru că îndrăznesc să pricinuiesc mâhnire unei regine care a îndurat și așa destule.

— Ce mai e? e tot ce spune.

Trag aer în piept.

— Luminăția Voastră, e vorba de Elizabeth Blount. În timp ce Domnia Voastră vă pregăteați de naștere, ea era cu regele.

— Vestea asta e răsuflată, Margaret. (Râde și reușește să pară nepăsătoare.) Nu ești o clevetitoare prea grozavă dacă vii la mine cu o bârfă atât de veche. Bessie este întotdeauna cu regele când eu sunt grea. E un fel de fidelitate.

Maria spune ceva în șoaptă și întoarce capul.

— Da, dar nu știți că acum este grea.

— E copilul soțului meu?

— Bănuiesc. Regele nu l-a recunoscut. Ea nu vrea să

atragă în niciun fel atenția, doar că rochiile au început să-i fie strâmte în talie. Nu mi-a spus. Nu emite nicio pretenție.

— Micuța Bessie Blount, propria mea doamnă de onoare? Dau din cap cu părere de rău.

Regina nu începe să țipe, în schimb se întoarce dinspre balcon și se oprește în dreptul unui bovindou. Îndepărtează mâna Mariei cu un gest discret. Se uită afară prin ochiurile mici de geam, la luncile cenușii, la straturile de gheață și omăt. Se uită spre fluviul înghețat, fără să vadă altceva în afară de amintirea mamă-sii plângând cu fața îngropată în perne și smulgându-și părul din pricina infidelității soțului ei, regele Spaniei.

— Fețișoara aia a fost lângă mine de când avea doisprezece ani, spune ea uimită. (Scoate un chicotit nervos.) Se vede treaba că n-am educat-o cum trebuie.

— Luminăția Voastră, nu avea cum să-l refuze pe rege, spun eu în șoaptă. Nu pun la îndoială afecțiunea pe care v-o poartă.

— Nu e nicio surpriză, spune ea pe un ton egal, ca și cum ar fi la fel de rece ca florile de gheață de pe geamuri.

— Nu, cred că nu.

— Regele pare foarte încântat?

— Nu a spus nimic despre asta. Iar ea nu mai este aici în momentul ăsta. S-a... Bessie s-a retras de la curte imediat ce a... imediat ce s-a...

— Imediat ce a văzut toată lumea?

Încuviințez cu un semn din cap.

— Și unde s-a dus? Întreabă regina, fără prea multă curiozitate.

— La un adăpost, Abația Sf. Lawrence, în ținutul Essex.

— N-o să-i poată dăruî un copil! izbucnește Maria dintr-odată, cu înflăcărare. Copilul o să moară sigur!

Îcnesc de spaimă auzind vorbele care sună ca un blestem.

— Nu poate fi vina regelui că nu o avem decât pe prințesa Maria! o corectez eu numaidecât. (A spune altceva înseamnă să critici potența și vigoarea regelui. Mă întorc spre prietena mea, regina.) Și nu este în niciun fel vina voastră, spun eu cu glas foarte scăzut. Trebuie să fie voia lui Dumnezeu.

Regina întoarce capul spre Maria.

— De ce să nu-i poată dăruia un copil Bessie, care este atât de tânără și de sănătoasă?

— Sst, îi șoptesc eu.

Însă Maria îi răspunde.

— Pentru că Dumnezeu nu ar putea fi atât de crud față de tine!

Caterina își face cruce și își sărută crucifixul care atârnă de un șirag de mătănii din mărgean petrecut pe după mijloc.

— Cred că am îndurat suferințe mai mari decât nașterea unui bastard de către micuța Bessie, spune ea. Și, oricum, nu știți că de acum fata nu-l va mai interesa pe rege câtuși de puțin?

Palatul Greenwich, Londra, mai 1519

Verișorii mei și ceilalți seniori ai regatului, Thomas Howard, bătrânul duce de Norfolk și ginerele lui, vechilul meu, sir Thomas Boleyn, se întâlnesc în particular cu regele și cu nunțul papal Wolsey și le explică faptul că purtarea curtenilor mai tineri și năvalnici ne pune pe toți într-o lumină proastă. Henric, care adoră însuflețirea și veselia tovarășilor lui, nu suportă să-și audă prietenii criticați, până când bărbații mai vârstnici îi spun că tinerii curteni aflați în vizită diplomatică s-au făcut de râs în Franța, în fața regelui Francisc însuși.

Asta îi atinge o coardă sensibilă. Henric încă e băiețelul care își admira fratele mai mare, pe Arthur, care tânjea să fie la fel ca el, care se ținea după el împleticindu-se pe piciorușele grăsuțe și care striga să i se aducă un cal la fel de mare ca al lui frate-său. Acum vede în Francisc al Franței o variantă nouă de prinț strălucitor. Vede în el un model de eleganță și de stil și vrea să fie ca el. Regele Francisc are un cerc intim de prieteni și de sfătuitori sofisticăți, spirituali și foarte cultivați. Aceștia nu își fac unul altuia farse și glume; nu trișează la cărți și nu se îmbată până cad sub masă. Henric arde de ambiția de a avea o curte la fel de cosmopolită și de elegantă ca cea a Franței.

Pentru prima dată, cardinalul și sfetnicii fac front comun și îl conving pe Henric că favoriții trebuie să dispară. Jumătate sunt alungați de la curte și li se spune să nu se întoarcă. Bessie Blount s-a retras să se pregătească de naștere și nimeni nici măcar nu mai pomenește de ea. Unii dintre tinerii curteni mai manierați, printre care și fiul meu Arthur și moștenitorul meu Montague, sunt păstrați. Curtea este curățată de elementul de desfrâu, însă familia mea, date fiind buna noastră creștere și educația solidă, rămâne pe loc. Cardinalul chiar îmi mărturisește că se bucură că merg să o văd atât de regulat pe prințesa Maria, că cea mică trebuie să mă ia drept model de bună purtare.

— Nu îmi este deloc greu să petrec timp cu ea, spun eu zâmbind. Este o copilă frumoasă; este o adevărată plăcere să mă joc cu ea. Și o învăț literele, și să citească.

— Nu ar putea avea o guvernantă mai bună, spune el. Aud că îți fuge în întâmpinare de parcă ai fi a doua ei mamă.

— N-aș putea-o iubi mai mult nici dacă ar fi sânge din sângele meu, spun.

Trebuie să mă abțin să repet întruna cât de deșteaptă este, cât de isteță, și cât de frumos dansează, și ce voce plăcută are.

— Ei bine, Dumnezeu să vă binecuvânteze pe amândouă, spune cardinalul cu un aer afectat, schițând o cruce cu degetele lui groase pe deasupra creștetului meu.

Castelul Warblington, comitatul Hampshire, iunie 1519

Părăsesc curtea proaspăt înțeleptită și liniștită ca să merg la casa mea preferată și să pun la cale căsătoria lui Arthur. Este un mariaj foarte bun. Nu mi-aș da fiul – care se bucură de o trecere atât de mare – altcuiva decât unei moștenitoare de familie bună.

Soția lui va fi Jane Lewknor, unica fiică – și, ca atare, singura moștenitoare – a unui cavaler din Sussex, o veche familie bună care a strâns o avere impresionantă. A mai fost căsătorită o dată și aduce cu o avere considerabilă de

pe urma acelei căsătorii. Are o fiică ce trăiește cu tutorele ei, așa că știu sigur că este rodnică. Mai important decât orice, pentru Arthur, la curte, printre prietenii regelui care sunt gata, când văd mănuașă căzută, să scrie un poem despre Frumusețe și Virtute inaccesibilă, este blondă, cu ochi cenușii. Adorabilă, dar nu proastă; nu scrie poeme de dragoste drept răspuns. Și este îndeajuns de bine educată și de manierată cât să o slujească pe regină. Una peste alta, e un bun scump pentru familia noastră, dar cred că va merita investiția.

Palatul Penshurst, Kent, iunie 1519

Regele îi face verișorului meu Edward Stafford, duce de Buckingham, onoarea unei alte vizite la Palatul Penshurst, iar vărul Edward mă imploră să vin și eu, să îi aduc cu mine pe tinerii căsătoriți și să-l întretinem împreună pe rege. Este un moment măreț pentru vărul meu, dar e un eveniment încă și mai măreț pentru fiica mea, Ursula, care descoperă, așa cum i-am promis, că a fi măritată cu micul Henry Stafford își are răsplata sa. Stă în picioare lângă soacra ei, ducesa Eleanor, să-i întâmpine pe regele Angliei și suita sa, și toată lumea îmi spune că într-o bună zi va fi o ducesă încântătoare.

Mă aștept la o desfășurare de forțe magnifică, dar chiar și așa, sunt uimită de ospitalitatea extravagantă a vărului meu. În fiecare zi au loc o partidă de vânătoare, un spectacol și un picnic în pădure. Au loc feerii și într-o zi se organizează un hăitaș de tauri, o luptă cu câini și un hăitaș de urs cu un animal splendid, care durează mai bine de trei ceasuri. Ducele a pregătit baluri mascate și travestiuri, pe care regele le adoră, a tocmii muzică și reprezentații. Se pun în scene satire care iau în derâdere ambiția lui Carol de Castillia, care tocmai a cheltuit o avere pentru rangul de Sfânt împărat Roman. Regele nostru Henric, care aspira el însuși la titlul respectiv, râde cu lacrimi când piesa îl acuză pe Carol de lăcomie și mândrie nemăsurată. Regina ascultă insultele la adresa nepotului ei cu un surâs înțelegător, de parcă treaba asta n-ar privi-o câtuși de puțin.

În câteva dimineți suntem treziți de un cor ce ne cântă sub ferestre, într-o altă zi barcagiii ne cheamă de pe lac și vâslim de plăcere, însoțiți de muzicanți, și apoi ne strângem cu toții pentru o întrecere grozavă. Regele câștigă cursa, croindu-și drum vitejește prin apă, roșu la față de efort și cu mușchii umerilor și ai pieptului conturându-i-se pe sub cămașa din pânză fină. Câștigă și la cărți, la tenis, la cursele de cai, la lupte și, desigur, turnirul grandios pe care vărul meu, ducele, îl organizează pentru amuzamentul curții și pentru a le oferi regelui și prietenilor săi un prilej de a-și etala priceperea și curajul. Totul este gândit pentru distracția și amuzamentul regelui. Nu trece un minut din zi fără o nouă extravaganță, iar Henric savurează din plin totul, triumfător la fiecare joc, cu un cap mai înalt decât oricare alt bărbat, la fel de neîndoielnic de chipeș ca statuia unui prinț, cu părul ondulat, cu surâsul larg, cu trupul ca de zeu tânăr.

— Ai cheltuit o avere ca să-i oferi regelui cea mai grozavă primire de care a avut parte tot anul, îi zic vărului meu. Țsta a fost regatul tău.

— Întâmplarea face că posed o avere, răspunde el pe un ton nepăsător. Și ăsta este regatul meu.

— Ai reușit să-l convingi pe rege că aceasta este cea mai frumoasă și bine rânduită casă din toată Anglia.

El zâmbeste.

— O spui de parcă n-ar fi o reușită. Pentru mine, pentru casa mea, pentru numele meu. Și pentru fiica ta, care va moșteni totul.

— Problema este că încă din copilărie regele nu a admirat niciodată un lucru fără să și-l dorească. Nu este înclinat spre bucurie dezinteresată.

Vărul meu îmi îndeasă mâna în scobitura brațului său și ne plimbăm împreună pe lângă zidurile calde din gresie ale grădinii inferioare, spre poligonul de tir cu arcul, unde auzim strigătele curtenilor care asistă la întrecere și valurile de aplauze la o lovitură bună.

— E amabil din partea ta că mă pui în gardă, verișoară Margaret; dar nu am nevoie să fiu avertizat. Nu uit niciodată că teoretic este un rege al cărui tată nu a avut nimic, care a venit în Anglia aproape numai cu hainele de

pe el. Ori de câte ori fiu-său vede un latifundiar ca tine sau ca mine, care a fost împrăștiat pe vremea ducelui William al Normandiei sau chiar mai înainte, îl roade un pic invidia, îl trece un fior de teamă că el nu are îndeajuns, că nu este îndeajuns de bun. El nu a fost crescut ca noi, într-o familie care știa că ocupă cea mai grozavă poziție din Anglia. Nu-i ca tine și ca mine, născut aristocrat, crescut ca un prinț, la adăpost, în cele mai somptuoase reședințe din Anglia, care dădeau spre ogoarele cele mai întinse. Henric este fiul unui pretendent. Cred că întotdeauna se va simți nesigur pe un tron atât de nou.

Îl strâng de braț.

— Ai grijă, vere, îl sfătuiesc eu. Nu e înțelept din partea nimănui – și mai cu seamă din partea aceloră dintre noi care au deținut cândva acel tron – să se refere la Tudori ca la niște nou-veniți. Niciunul dintre noi nu a fost crescut de propriul tată.

Tatăl ducelui a fost executat pentru trădare împotriva regelui Richard, al meu pentru trădare împotriva regelui Edward. Poate că trădarea ne curge prin vene laolaltă cu sângele regesc și ar fi înțelept să ne asigurăm că nimeni nu-și amintește treaba asta.

— O, nu-i politicos, încuviințează el. Totul e adevărat, desigur. Dar nu e politicos din partea mea, în calitate de gazdă. Însă cred că i-am arătat ce voiam să vadă. A văzut cum trăiește un mare senior englez. Nu urcă scările călare, ca un copil, nu azvârle ouă în arendași, nu se prostește și nu se joacă toată ziua, nu le promite iubire ospătărițelor de la cârciumă și nu-și trimite amantele de familie bună să nască pe furiș, de parcă i-ar fi dintr-odată rușine.

Nu îl pot contrazice.

— E plin de contraste. A fost întotdeauna.

— E vulgar, spune ducele în șoaptă.

Ajungem aproape de curtenii, iar lumea se întoarce și se înclină până la pământ dinaintea noastră, trăgându-se în lături ca să îl putem vedea pe rege, care tocmai se pregătește să tragă. Henric este ca statuia frumos sculptată a unui arcaș: în echilibru, lăsându-și ușor greutatea pe spate, cu trupul ca o linie continuă, subțire, de la capul roșcat și cârlionțat la piciorul întins. Așteptăm atenți în timp

ce Luminăția Sa încordează arcul greu, întinde coarda, ocheste atent și lansează delicat săgeata.

Aceasta zboară şuierând prin aer și se înfige în cercul din centrul țintei; nu chiar în mijloc, dar pe margine, foarte aproape – nu perfect, dar foarte aproape. Toți izbucnesc în aplauze însuflețite; regina zâmbește și ia un colan din aur, gata să își premieze soțul.

Henric se întoarce spre vărul meu.

— Tu te-ai descurca mai bine? îi strigă el triumfător. Altcineva s-ar descurca mai bine?

Îl prind pe duce de mână înainte să apuce să iasă în față și să ia un arc și o săgeată.

— Sunt sigură că nu, îi spun, iar ducele zâmbește și zice:

— Mă îndoiesc că v-ar putea întrece cineva, Luminăția Voastră.

Henric scoate un mic uguit de încântare, apoi îngenunchează dinaintea reginei, uitându-se radios în ochii ei în timp ce ea se apleacă și-i petrece colanul victoriei pe după gât. Îl sărută pe gură, iar el își înalță brațele și îi cuprinde delicat fața în palme preț de o clipă, ca și cum ar fi îndrăgostit de ea, sau cel puțin îndrăgostit de tabloul pe care îl alcătuiesc împreună: tânărul chipeș în genunchi dinaintea soției sale, cu părul arămiu des ondulându-i-se sub mângâierea ei.

În seara aceea se pune în scenă o feerie, jucată într-un fel nou, cu actori care intră în scenă travestiți, joacă o scenă și apoi îi invită pe curteni la dans. Regele poartă mască și o pălărie grozavă, dar toată lumea îl recunoaște pe dată după înălțime și după deferența cu care îl înconjoară ceilalți interpreți. Este încântat când ne prefacem cu toții că nu îl cunoaștem și suntem uimiți de grația cu care dansează și de farmecul lui. Când actorii rup rândurile și se amestecă printre curteni, toate doamnele de onoare se înfioară când se apropie de ele. Alege să danseze cu Elizabeth Carew. Acum, că Bessie e plecată, se întrezărește un prilej pentru o altă fată frumoasă pe care o interesează mai mult darurile decât propria reputație.

Stau îndărătul jilțului reginei când remarc o mică învâlmășeală în fundul sălii de oaspeți, prin aburul care se înalță dinspre focul din centrul încăperii, pe care ducele l-a

păstrat aici, la Penshurst, cultivând vechile tradiții în sala de oaspeți a palatului său. Cineva vorbește precipitat cu unul dintre oamenii cardinalului Wolsey, iar apoi mesajul este transmis din om în om prin sală, până când ajunge la avocatul Thomas More, care se apleacă peste umărul roșu, grăsun, și șoptește în urechea atentă.

— S-a întâmplat ceva, îi spun încet reginei.

— Află ce anume, îmi cere ea.

Plec de lângă jilțul ei și mă pierd în întunericul sălii de oaspeți, dar nu mă duc la cardinal, care a rămas la locul lui și continuă să afișeze un zâmbet gol, bătând ritmul cu piciorul de parcă n-ar fi auzit nimic, ci ies și traversez curtea, până în locul unde grăjdarul ține de căpăstru calul înspumat al solului, în vreme ce altul îi scoate șaua udă de sudoare.

— Pare încins, observ eu, trecând mai departe de parcă aș fi doar în trecere.

Amândoi se înclină până la pământ.

— Puțin a lipsit să cadă din picioare, se plânge unul dintre grăjdari. Eu n-aș mâna o frumusețe ca asta atât de tare.

Șovăi și mângâi animalul pe grumazul jilav.

— Bietul băiat. A mers mult?

— Vine de la Londra, spune rândașul. Dar solul este într-o stare și mai proastă. A bătut drumul tocmai de la Essex.

— E cale lungă, recunosc eu. Pesemne că-i o veste pentru rege.

— Așa este. Dar a meritat efortul. Zice că o să primească pe puțin un galben.

Izbucnesc în râs.

— Ei bine, va trebui să răsplățiți bietul animal, spun și plec mai departe.

Fac cale întoarsă îndată ce nu mă mai pot vedea, traversez curtea cea mică din dreptul sălii de oaspeți și intru pe ușa laterală, făcându-le un semn din cap străjerilor. Îl găsesc pe Thomas More în fundul sălii, uitându-se la dansatori. El zâmbeste și îmi face o plecăciune.

— Așa deci, Bessie Blount a născut un băiat, spun.

Nu e la curte de suficient de mult timp încât să fi învățat să-și ascundă ochii căprui, sinceri.

— Milady... Nu pot spune, se bâlbâie el.

Eu îi zâmbesc.

— Nu e nevoie s-o spui. De fapt, n-ai spus nimic, îi zic și mă așez din nou lângă regină, înainte să bage cineva de seamă că am lipsit.

— Sunt vești de la Bessie Blount, îi spun. Trebuie să vă stăpâniți, Luminăția Voastră.

Ea zâmbeste și se apleacă în față ca să bată din palme în ritmul muzicii, în vreme ce regele pășește în centrul cercului, își pune mâinile în șolduri și dansează o gigă rapidă, bocănind în podea.

— Te ascult, spune ea acoperind valurile de aplauze.

— Mai mult ca sigur că a născut un băiat, spun. Solul era convins că va primi o răsplată. Regele nu ar plăti decât dacă sunt vești că are băiat. Iar omul lui Wolsey, Thomas More, nu a negat. Omul ăla n-o să ajungă niciodată un curtean bun, e incapabil să mintă.

Zâmbetul ei încremenit nu se clintește. Henric face o piruetă când izbucnesc aplauzele la sfârșitul micului său număr și își vede soția sărind de pe scaun de încântare. Îi face o reverență și conduce o altă fată pe ring.

Caterina se așază la loc.

— Un băiat, spune ea cu glas egal. Henric are un fiu viu.

Palatul Greenwich, Londra, primăvara anului 1520

Băiatul lui Bessie trece de primele câteva luni, deși niciuna dintre noi, doamnele din apartamentele reginei care am îngropat trupurile pe jumătate formate ale prinților Tudor nu ar băga mâna în foc că o să scape cu viață. Bineînțeles că nimeni nu poate spune nimic, dar la curte a început să circule un soi de convingere mută că regele nu poate avea parte de băieți sau, dacă i se nasc totuși, nu apucă să crească. Îl botează Henric pe micul bastard, de parcă n-am fi îngropat deja doi prunci cu numele ăsta. Îi dau patronimul Fitzroy, regele recunoscându-și bastardul.

Lui Bessie i se acordă o rentă să-și crească băiatul pe care lumea – toată lumea – îl știe drept fiul regelui. Nu am

nicio urmă de îndoială că cel care își asumă public rolul de naș, cardinalul Thomas Wolsey, încurajează bârfele care se răspândesc în tot regatul, indicându-l pe băiat ca fiind al regelui, așa încât toată lumea să audă că regele e capabil să zămislească un băiețel viguros, și că a făcut-o.

Bessie iese din perioada de lăuzie, i se face degrabă molitfa și se trezește măritată cu pupilul cardinalului Wolsey, tânărul Gilbert Tailboys, al cărui tată este atât de slab la minte, încât nu-și poate apăra fiul de o soție la mâna a doua. Întocmai cum a prevăzut regina, regele nu se întoarce la fosta amantă, de parcă actul nașterii l-ar fi dezgustat de ea. Pe măsură ce se maturizează, regele pare să capete gust fie pentru frumuseți vestite, fie pentru fete neprihănite.

Regina Caterina nu spune nimic: nimic despre Bessie, nimic despre Henric Fitzroy, nimic despre Mary Boleyn, fiica vechilului meu, sir Thomas, care sosește la curte din Franța și atrage atenția cu frumusețea ei bălaie. E o fătucă oarecare, măritată cu William Carey, căruia pare să-i placă admirația de care se bucură adorabila lui soție la curte. Regele o ia la ochi, o invită la dans, îi promite un cal de soi numai al ei. Ea râde la glumele lui, îi admiră talentul muzical și bate din palme de încântare, ca un copil, când vede calul. Joacă rolul unei ingenuie, iar regelui îi place să o răsfete.

— E mai bine pentru mine să își facă de cap cu o nevastă, decât cu o slujnică, remarcă discret regina. Pare mai puțin... (își caută cuvintele)... insultător.

— E mai bine pentru noi toți, îi răspund eu. Dacă își face mendrele cu ea și îi zămislește un băiat, atunci bastardul va fi crescut în pătuțul familiei Carey, îl vor boteza Henric Carey și n-o să avem parte de un alt Henric Fitzroy.

— Crezi că și ea o să aibă tot un băiat? mă întrebă Caterina, zâmbind trist. Crezi că Mary Boleyn e în stare să poarte în pântec un fiu de Tudor? Să-l nască viu? Să-l crească? Crezi că numai eu nu sunt în stare să-i dăruiesc regelui un fiu?

Îi iau mâna într-a mea, dar nu mă pot uita în ochii ei, să-i văd suferința.

— Nu vreau să spun așa ceva pentru că nu știu,

Luminăția Voastră. Nimeni nu poate ști.

Ce știu sigur când crinii albi înfloresc pe malul fluviului, iar mierlele încep să cânte când se crapă de ziuă – ceea ce se întâmplă tot mai devreme, cu fiecare zi ce trece – este că regele se culcă sigur cu Mary Boleyn, căci aventura a trecut de etapa darurilor mărunte – acum îi scrie poezii. Tocmește un cor să-i cânte sub fereastră, în dimineața de Arminden, iar curtea o încoronează Regina lunii Mai. Ai ei – vechilul meu, sir Thomas, și soția lui, Elizabeth, fiica bătrânului duce de Norfolk – își văd frumoasa fiică într-o lumină nouă, ca pe un pas spre înavuțire și putere și, ca două codoașe vesele, o îmbrăiază, o împopoțonează și i-o oferă regelui ca pe un porumbel îngrășat, pregătit pentru plăcintă.

Câmpia Țesăturii din Aur, Franța, vara anului 1520

Vârful de lance al strategiei lui Thomas Wolsey urmează să fie o întâlnire cu Francisc al Franței, o campanie de pace cu corturi, cai și o armată invadatoare de curteni strălucitori în hainele lor noi, mii și mii de străjeri, și de rândași, și de grăjdari, doamnele de la ambele curți îmbrăcate ca niște regine și cele două regine însele schimbându-se întruna în rochii noi, purtând bonete împodobite cu nestemate. Wolsey plănuiește, tocmește și construiește un oraș temporar grozav, amplasat pe o vale în afara Calais-ului, cu un castel ca de basm înălțat ca prin vis, peste noapte; iar în centrul lui se află prințul nostru, expus ca o raritate frumoasă, într-un decor conceput de sfătuitorul său.

I se spune „Câmpia Țesăturii din Aur”, căci baldachinele, steagurile, chiar și corturile sclipesc de la firul din aur adevărat cu care sunt țesute, iar câmpiile jilave din împrejurimile Calais-ului devin capitala orbitoare a creștinătății. Aici, cei mai mari doi regi se întâlnesc într-o competiție a frumuseții și a vigorii, jurându-și pace, o pace care va dăinui de-a pururi.

Henric este regele nostru de aur, la fel de elegant, de

chipeș și de rafinat ca regele Franței, extravagant cum tatăl lui n-ar fi putut să fie niciodată, mărinimos în felul de a face politică și sincer în dorința lui de pace: toată suita lui este mândră de el. Iar lângă el, întinerită, frumoasă, ocupându-și locul pe cea mai mare scenă a creștinătății, se află prietena mea, regina; iar eu radiez de mândrie pentru ea, pentru ei amândoi, pentru lupta lungă pe care au dus-o pentru a obține pacea cu Franța, prosperitate în Anglia și un armistițiu plin de afecțiune între ei doi.

Nu ne pasă nici mie, nici reginei că toate doamnele ei de onoare se frâng de mijloc și aproape că se prăvălesc din picioare atunci când regele – oricare dintre ei – trece pe lângă ele. Nu-mi pasă că Francisc al Franței le sărută pe fiecare dintre doamnele reginei, în afară de Lady Eleanor, ducesa de Buckingham, apriga soacră a Ursulei. Între Caterina și regina Claude a Franței se înfiripează numaidecât o prietenie, iar cele două par să se înțeleagă una pe cealaltă. Amândouă sunt măritate cu regi tineri și chipeși; îmi închipui că împărtășesc și alte necazuri, despre care discută.

Fiii mei Montague și Arthur strălucesc la aceste două curți aflate într-o competiție acerbă; Geoffrey stă lângă mine, deprinzând purtarea curtenească la acest eveniment care este cel mai magnific la care lumea va asista vreodată; Ursula face parte din suita reginei, deși la toamnă va trebui să se pregătească de naștere; și într-o după-amiază, fără să mă prevină, fiul meu Reginald intră în odaia mea din aripa de castel a reginei și îngenunchează să-i dau binecuvântarea.

Mi s-a curmat răsuflarea de uimire.

— Băiatul meu! Vai! Băiatul meu, Reginald.

Îl ridic de jos și îl sărut pe amândoi obraji. E mai înalt decât mine și s-a împlinit; acum este un tânăr chipeș, voinic și serios, în vârstă de douăzeci de ani. Are părul castaniu, des, și ochii căprui-închis. Numai eu mai pot distinge pe chipul lui de acum trăsăturile băiețelului de altădată. Numai eu îmi amintesc ziua în care l-am lăsat la Mănăstirea Sheen, când îi tremura bărbia și nu avea voie să vorbească, să-mi ceară să nu plec.

— Ți se îngăduie să fii aici? Îl întreb eu.

El râde.

— Nu fac parte din niciun ordin călugăresc, îmi reamintește el. Nu sunt un copil de școală. Bineînțeles că mi se îngăduie să fiu aici.

— Dar regele...

— Regele se așteaptă să studiez în întreaga creștinătate. Plec adesea din Padova, la bibliotecă sau la câte un învățat. Regele se așteaptă să fie așa. Plătește pentru asta. O încurajează. I-am scris să-l anunț că vin. Urmează să mă întâlnesc cu Thomas More. Am corespondat mult și ne-am făgăduit unul altuia o seară de dezbateri.

Nu trebuie să uit că băiatul meu este acum un teolog respectat, un gânditor care discută cu cei mai mari filosofi ai epocii.

— Despre ce o să discutați? îl întreb.

A ajuns important la curte. Acum este secretarul regelui, el redactează scrisorile importante și conduce multe dintre tratativele de pace.

El zâmbește.

— O să discutăm despre esența Bisericii, spune. Numai despre asta se vorbește zilele astea. Dacă omul poate învăța de la propria conștiință sau dacă nu-i rămâne decât să se bizuie pe învățăturile Bisericii.

— Și tu ce părere ai?

— Cred că Hristos a întemeiat Biserica pentru a ne învăța: liturghia este lecția, iar preoții și clerul ni-l traduc pe Dumnezeu, întocmai precum noi, învățații, traducem învățăturile lui Hristos din greacă. Nu este călăuză mai bună decât Biserica pe care ne-a dat-o însuși Mântuitorul Hristos. Conștiința imperfectă a unui singur om nu poate depăși niciodată secole întregi de tradiție.

— Și Thomas More ce părere are?

— În cea mai mare parte, aceeași, spune el pe un ton indiferent, de parcă nuanțele subtile ale teologiei nu merită discutate cu mamă-sa. Facem trimitere la specialiști și ne demontăm unul altuia argumentele. Nu te-ar interesa, e foarte amănunțită discuția.

— Și o să fii hirotonisit? îl întreb eu nerăbdătoare.

Reginald nu poate înainta în ierarhia bisericească dacă nu este hirotonisit, iar el a fost educat să ajungă în fruntea

Bisericii.

Clatină din cap.

— Nu încă, spune. Încă nu simt chemarea.

— Dar nu te poți lăsa călăuzit de propria-ți conștiință! Tocmai ai spus: omul trebuie să fie călăuzit de Biserică.

El râde și încuviințează din cap.

— Mamă, ești un orator înnăscut, ar trebui să te duc să faci cunoștință cu Erasmus și cu More. Ai dreptate. Omul nu se poate lăsa călăuzit de conștiință, dacă ea contravine învățăturilor Bisericii. Omul nu se poate compara cu învățătorul lui, Biserica. Dar însăși învățătura Bisericii îmi spune să aștept și să studiez până când va veni vremea să aud chemarea. Atunci, dacă aud chemarea, o să răspund. Dacă Biserica îmi cere supunere, trebuie să o slujesc, așa cum trebuie să facem toți, până și regele.

— Și o să fii hirotonisit, stăruie eu.

— N-am făcut mereu ce mi-ai poruncit?

Încuviințez cu un semn din cap. Nu-mi place tonul lui iritat.

— Dar, dacă sunt hirotonisit, va trebui să slujesc oriunde mă va trimite Biserica, îmi atrage el atenția. Și dacă mă trimit în Orient? Sau în Rusia? Dacă mă trimit atât de departe, încât n-o să mă mai pot întoarce acasă niciodată?

Nu-i pot spune acestui tânăr că a-ți sluji familia înseamnă adesea să nu poți trăi în sânul ei. L-am abandonat pe când era doar un copilăș ca să am grijă de Arthur Tudor, și n-o să fiu de față nici când naște Ursula, dacă regina are nevoie să-i fiu alături.

— Ei bine, nădăjduiesc că o să vii acasă.

Nu găsesc nimic mai bun de spus.

— Așa mi-aș dori, este tot ce-mi răspunde. Am sentimentul că nu-mi cunosc aproape deloc familia și am fost plecat mult timp.

— Când îți vei fi terminat studiile...

— Crezi că regele o să mă invite la curte, să mă pună să-l slujesc de acolo? Sau poate să predau la universități?

— Da. Asta sper. Ori de câte ori am ocazia, pomenesc de tine. Și Arthur te are în vedere. La fel și Montague.

— Pomenești de mine? mă întreabă cu un mic surâs neîncrezător. Găsești răgazul să-i pomenești regelui de

mine, printre toate favorurile pe care le ceri pentru ceilalți băieți ai tăi, pentru Geoffrey?

— Regele controlează toate demnitățile și toate favorurile, i-o retez eu. Bineînțeles că pomenesc de tine. Îi pomenesc de voi toți. Mai mult de atât nu pot să fac.

*

Reginald rămâne peste noapte și ia cina cu seniorii și cu frații săi. Arthur vine pe la mine după cină și îmi spune că Reginald a fost o companie plăcută, că este foarte citit și că poate să explice noua învățătură care se răspândește în întreaga creștinătate, fără putere de tăgadă.

— Ar fi un preceptor grozav pentru prințesa Maria, spune el. Atunci s-ar putea întoarce acasă.

— Preceptorul prințesei Maria? O, ce idee bună! O să i-o sugerez reginei.

— La anul, tu o să locuiești cu prințesa, ca guvernantă a ei, reflectează el. Când ar fi suficient de mare să aibă un preceptor?

— Probabil pe la șase sau șapte ani.

— Peste doi ani. Atunci Reginald ar putea să ți se alăture.

— Și împreună am putea s-o călăuzim și s-o educăm, spun eu. Iar dacă regina ar fi să nască un prinț – niciunul dintre noi nu pomeneste cât de improbabil e să se întâmple așa ceva – atunci Reginald i-ar putea fi dascăl și lui. Tatăl vostru ar fi fost foarte mândru să-și vadă fiul ajuns preceptorul viitorului rege al Angliei.

— Așa este. (Arthur zâmbește amintindu-și de tată-său.) Era mândru de orice făceam bine.

— Și tu ce mai spui, fiule? Trebuie că ai făcut zeci de mile călare însoțindu-i pe regi. În fiecare zi ies să se distreze, sau să se plimbe cu caii, sau să se ia la întrecere.

— Sunt destul de bine, spune Arthur, cu toate că arată obosit. Desigur, să ții pasul cu regele e uneori mai mult muncă decât distracție. Dar sunt puțin îngrijorat, mamă. Mă sfădesc cu tatăl lui Jane, iar ea este supărată pe mine din cauza asta.

— Ce s-a întâmplat?

Arthur îmi spune că a încercat să-l convingă pe tatăl lui

Jane să-și treacă pământurile în proprietatea fiului meu, așa încât fiul meu să fie răspunzător pentru serviciul militar obligatoriu pentru proprietari. Oricum Arthur o să le moștenească; ce rost are ca bătrânul să se agațe de ele acum și să fie răspunzător pentru mobilizarea arendașilor în cazul în care ar începe un război?

— Chiar nu e capabil să-l slujească pe rege, spune el, profund mâhnit. Este prea bătrân și prea bolnav. Am vrut sincer să-l ajut. Și m-am oferit să plătesc și arendă.

— Ai procedat foarte corect, spun.

Nicio modalitate de a înmulți moșiile lui Arthur nu poate fi greșită, din punctul meu de vedere.

— Ei bine, i s-a plâns lui Jane, iar ea crede că vreau să-i fur moștenirea înainte să moară tată-său, că n-am răbdare să aștept până închide ochii, și mi-a făcut capul calendar. Iar mai nou, bătrânul i s-a plâns vărului nostru Arthur Plantagenet, și rudei noastre, bătrânul conte de Arundel, iar acum amenință cu toții cu pâra la rege. Insinuează că am încercat să-i uzurp neghiobului bătrân pământurile! Că am furat de la propriul meu socru.

— E absurd, spun eu solidară. Și, în orice caz, nu ai de ce să te temi. Henric n-o să vrea să audă o vorbă de rău de tine. Nu din partea propriilor tăi verișori. Nu acum, când își dorește ca Anglia să câștige turnirul.

L'Erber, Londra, primăvara anului 1521

Bunăvoința regelui continuă să se răsfrângă asupra fiului meu Arthur. Arthur este în centrul curtenilor care se distrează, joacă jocuri de cărți, beau și preacurvesc. Toți tinerii gălăgioși și obraznici care fuseseră alungați de la curte s-au întors, unul câte unul, uitând că fuseseră surghiuniți și că regele se presupune că se pocăise. Henric nu îi înfrânează și nici nu îi mustră; îi place să stea printre ei, să fie la fel de dezământat ca ei, la fel de liber ca ei. Arthur îmi spune că regele tolerează o vorbă sau o glumă care aduc atingere însăși Maiestății Sale, în vreme ce vărul meu ducele de Buckingham urlă de furie că palatul aduce mai

degrabă cu o crâșmă, decât cu un spațiu al nobleții, și se plânge de faptul că Wolsey a adus manierele de Ipswich la Westminster.

De când s-au întors de pe Câmpia Țesăturii din Aur, sunt mai răi ca niciodată, debordând de bucuria victoriei, mai conștienți ca niciodată de propria lor tinerețe și frumusețe. E o curte a tinerilor care ard de dragoste și de chef de viață, fără ca nimeni să-i oprească sau să-i înfrâneze.

Doamnele de onoare ale reginei, încântate să revină în Anglia de la curtea Franței, unde competiția era acerbă, își etalează veșmintele croite după moda franceză și exersează danțurile franțuzești învățate. Unele au căpătat chiar și accente franțuzești, pe care eu una le găsesc ridicele, dar care sunt considerate de toată lumea ca fiind o dovadă de rafinament – sau, după cum ar spune-o chiar ele: *très chic*. Cea mai exotică și, cu siguranță, cea mai vanitoasă dintre ele este Anne Boleyn, sora lui Mary și a lui George; mulțumită farmecului tatălui ei, și-a petrecut copilăria la curțile regale franceze și a uitat orice fărâma de decență englezească pe care a avut-o vreodată. Odată cu revenirea ei din Franța, toată familia lui sir Thomas este în acest moment la curte: George Boleyn, fiul lui, care l-a slujit pe rege aproape de când se știe; Elizabeth, soția lui; și fiica lui proaspăt căsătorită, Mary, care slujesc amândouă alături de mine în apartamentele reginei.

Vărul meu, ducele de Buckingham, este tot mai exclus de la această curte care se dă în vânt după franțuzisme și după modă, și este mai preocupat să-și apere demnitatea familiei, căci fiica mea, Ursula, i-a dăruit un nepot și acum există un micuț Henry Stafford, ale cărui așternuturi sunt toate brodate cu frunzele de căpșun ducale, iar ducele este mândru de o nouă generație căreia îi curge prin vene sânge regesc.

Într-un moment cu adevărat îngrozitor, regele, care își spăla mâinile într-un bol din aur înainte de masă, merge la tronul lui de sub baldachinul cu însemnele statale și se așază, în vreme ce cardinalul îl cheamă pe slujitor la el și își înmoaie degetele în același bol din aur, în apa regelui. Vărul meu, ducele, scoate un urlet și răstoarnă bolul, împrôșcând apă pe mantiile lungi și roșii, zbierând ca scos din minți.

Henric se întoarce să vadă ce e cu tă răboiul acela, se uită peste umăr și râde ca și cum nu s-ar fi întâmplat nimic.

Vărul meu spune furios că demnitatea tronului nu ar trebui uzurpată de parveniți, iar lui Henric îi îngheață râsul pe buze în timp ce se uită la vărul meu. Se uită lung în ochii lui, ca și cum s-ar gândi la altceva decât la bolul din aur care se învâрте și aruncă sclipiri de lumină pe cizmele de călărie ale regelui, pe mantia udă a cardinalului, pe picioarele vărului meu, care tropăie de iritare. Preț de o clipă, toți băgăm de seamă: la auzul cuvântului „parvenit”, Henric capătă expresia precaută, suspicioasă a tatălui lui.

*

Lipsesc de la curte o bună parte din primăvara aceasta. Îmi împart timpul între supravegherea lucrărilor la casa mea din Londra, L'Erber și prințesa Maria. Îndatoririle mele de guvernantă nu ar trebui să înceapă cu adevărat înainte să împlinescă vârsta de școală, dar este o fetiță atât de isteată, încât vreau să înceapă lecțiile mai devreme și ador să-i citesc înainte de culcare, să o ascult cum cântă, să o învăț rugăciuni și să dansez cu ea în odăile ei, în timp ce muzicanții mei ne cântă.

Sunt învoită de la curte, dat fiind că regina nu are nevoie de mine. E fericită în odăile ei, cu muzica ei și cu cărțile, luând în fiecare seară masa cu regele și uitându-se la doamnele ei care dansează. Îi place să mă știe cu fiica ei și vine des să ne vadă. Regele este absorbit de un nou amor, dar este o aventură atât de discretă, încât o putem bănuși doar pentru că scrie poezii de dragoste, și fiecare după-amiază îl găsește aplecat peste o coală albă, ronțăind capătul peniței. Nimeni nu știe cine i-a căzut cu tronc de data asta. Nici regina, nici eu nu ne batem capul cu nestatornicia toanelor lui Henric când vine vorba de obiectul patimii lui; sunt atâtea fete, și toate zâmbesc și roșesc atunci când regele se uită la ele, iar el se dă în spectacol făcându-le curte, aproape ca și cum ar vrea ca ele să-i reziste. Poate că vreuna ajunge în odăile lui pentru o cină în doi; poate că fata nu se întoarce în iatacul reginei până în zori. Poate că regele scrie o poezie sau un nou

cântec de dragoste. Nu i-o fi plăcând reginei, dar nu prea are importanță. Nu influențează în niciun fel echilibrul puterii de la curte, care este o luptă tăcută pe viață și pe moarte între cardinal și seniori, între cardinal și regină, pentru atenția regelui. Fetele reprezintă o diversivune; existența lor nu schimbă în niciun fel lucrurile.

În plus, regele susține cu tărie sanctitatea sfintei taine a căsătoriei. Sora lui, Margaret, regina văduvă a Scoției, își vede soțul pe care l-a ales din dragoste transformat în dușman, și vrea să-l înlocuiască în țară și – zic unii – în patul ei cu ducele de Albany, regentul rival ei. Apoi primim vești și mai proaste. Unul dintre seniorii din Nord îi scrie lui Thomas Wolsey să-l avertizeze pe șleau că sora regelui îi cere amantului ei, Albany, să o ajute să obțină divorțul. Fostul comandant prevestește că va urma un asasinat, nu o anulare a căsătoriei.

Henric este foarte jignit de insinuarea că sora lui ar fi o desfrânată; le scrie ei și soțului ei nedorit reamintindu-le plin de ifose că legătura dintre soți este indisolubilă, iar căsnicia – o taină sfântă pe care niciun om nu o poate destrăma.

— Oricâte spălătorese ar exista, remarc eu către Montague.

— Căsnicia este sacră, consimte Montague zâmbind discret. Nu poate fi anulată. Și cineva trebuie să spele rufe.

*

Am multe de făcut la casa mea din Londra. Via splendidă ce se întinde pe fațadă macină zidăria și amenință acoperișul. Trebuie să folosesc lemn cât de la o pădure întreagă pentru schelărie, astfel încât muncitorii să poată ajunge până la hornuri, să taie dihania, și iau cu ei ferăstraie și toporiști ca să dovedească lujerii groși. Desigur, vecinii mei se plâng că drumul este blocat și după aceea primesc o scrisoare de la lordul primar, prin care mi se poruncește să degajez drumurile. O ignor cu desăvârșire. Sunt contesă, pot să blochez toate drumurile din Londra, dacă am chef.

Grădinarii se jură că, după ce a fost curățată atât de bine, via o să facă flori și struguri, iar la toamnă o să mă scald în vinul făcut de mine. Eu râd și clatin din cap. Am avut parte de o vreme atât de rece și de umedă în ultimii câțiva ani, încât mă tem că n-o să mai facem niciodată vin în Anglia. Nu cred că am mai avut o vară călduroasă de când eram copil. Îmi amintesc zile întregi în care călăream pe o vreme splendidă, iar oamenii ieșeau să-i facă cu mâna și să-l ovaționeze pe regele Richard. Nu mai avem parte de veri ca acelea. Henric nu face niciodată băi de soare și de mulțime. Verile aurii ale copilăriei mele s-au dus; nimeni nu mai vede trei sori pe cer.

Când dăm jos schelăria, pietruiesc drumul care trece prin fața casei, așa încât apa murdară pe care o aruncă în stradă ajutoarele de bucătari să se poată scurge. Sap un canal de scurgere principal pe lângă drum și le spun grăjdarilor că gunoiul trebuie măturat din curte în pârâu și de acolo în fluviu. Duhoarea din casă se mai risipește și sunt sigură că avem mai puțini șobolani prin bucătărie și cămări. E limpede pentru oricine trece pe Dowgate Street că aceasta este una dintre cele mai grozave case din Londra, la fel de impozantă ca un palat regal.

Vechilul meu vine la mine în timp ce îmi admir noile pavele și îmi spune discret:

— Aș vrea să vă vorbesc, milady.

— Sir Thomas? (Mă întorc și îl văd pe Boleyn lângă mine, cu o expresie neliniștită pe chip.) S-a întâmplat ceva?

— Mă tem că da, spune el scurt. (Se uită în jur.) Nu pot vorbi aici.

Simt brusc cum mi se strânge inima de frică atunci când îmi amintesc de anii când nimeni nu putea vorbi pe stradă, când își verificau ivărele de la ușile propriei case înainte să spună o vorbă.

— Prostii! i-o retez eu. Dar poate că e mai bine să intrăm, ca să scăpăm de zgomotul ăsta.

Intru prima în antreul întunecat și mă întorc spre ușița din dreapta. Încăperea este arhiva de la parter, unde stă vechilul gospodăriei așa încât să poată supraveghea sosirea și plecarea oaspeților, să primească solii și să achite notele de plată. Sunt două scaune, o masă și o ușă dublă, ca

nimeni să nu poată trage cu urechea atunci când le dă servitorilor instrucțiuni sau îi mustră.

— Așa, spun eu. E îndeajuns de liniște aici. Ce s-a întâmplat?

— E vorba de duce, spune el fără înconjur. Edward Stafford, duce de Buckingham.

Mă așez pe scaunul din spatele mesei, făcându-i semn să ia loc vizavi.

— Dorești să-mi vorbești despre vărul meu? Îl întreb.

El încuviințează din cap.

Mă încearcă un soi de groază la gândul a ceea ce urmează. Vorbim de socrul Ursulei; nepotul meu crește în casa familiei Stafford.

— Te rog.

— A fost închis în Turn.

Brusc, totul încremenește și se așterne tăcerea. Aud niște bubuituri rapide și îmi dau seama că sunt bătăile inimii mele care îmi răsună în urechi.

— Pentru ce?

— Trădare.

Cuvântul șuieră ca tăișul unei securi în tăcerea din încăpere. Boleyn se uită la mine, alb la față de groază. Chipul meu este absolut nemișcat, știu sigur. Încleștez maxilarul, ca să nu-mi clănțâne dinții de frică.

— Era chemat la Londra, la Greenwich, la rege. Se urca în luntrea lui, ca să meargă la Luminăția Sa, când căpitanul gărzii regale a urcat la bord împreună cu oamenii lui și i-a spus că merg spre Turn. Pur și simplu.

— Ce spun că a făcut?

— Nu știu, începe sir Thomas.

— Ba știi, stăruie eu. Ai spus „trădare”. Deci să aud.

Își umezește buzele uscate și înghite în sec.

— Pentru profeție, spune el. S-a întâlnit cu călugării certozini.

Asta nu este o fărădelege. Și eu m-am întâlnit cu călugării certozini, și eu mă rog în capelele lor, toți o facem. L-au primit pe Reginald la Mănăstirea Sheen și i-au oferit o educație, l-au crescut; sunt un ordin de bărbați pioși.

— Nu este nimic greșit în asta, spun eu cu tărie. Călugării nu greșesc cu nimic.

— Au zis că aveau o profeție în biblioteca lor de la Sheen, potrivit căreia poporul o să-l proclame rege pe duce, continuă el. Parlamentul o să-i ofere coroana, la fel cum s-a întâmplat și cu Henric Tudor.

Îmi mușc buza și nu spun nimic.

— Se zice că ducele ar fi declarat că regele este blestemat și că nu va exista un fiu și moștenitor legitim, spune sir Thomas cu glas foarte scăzut. Zice că una dintre doamnele reginei a pomenit de un blestem aruncat asupra Tudorilor. Una dintre doamnele reginei a zis că nu va exista niciun fiu.

— Care doamnă? Se cunoaște numele acestei doamne indiscrete?

Simt cum încep să-mi tremure mâinile și mi le împreunez în poală înainte ca el să bage de seamă. Îmi amintesc că sir Thomas este ginerele ducelui de Norfolk, iar ducele de Norfolk, în calitatea lui de mare vornic, îl va judeca pe vărul meu pentru trădare. Mă întreb dacă Boleyn este aici în calitate de vechil, ca să mă prevină, sau ca iscoadă pentru duce pentru a-i da informații despre mine.

— Cine ar spune așa ceva? Fiicele tale au zis așa ceva?

— Niciuna nu ar spune așa ceva, se grăbește el să infirme. Confesorul ducelui a fost cel care a depus mărturie împotriva lui. Și vechilul lui, și servitorii. Fiica voastră a zis vreodată așa ceva?

Clatin din cap, auzind cum mi-o întoarce. Vechilul ducelui a stat la mine în casă; m-am rugat împreună cu confesorul lui. Fiica mea locuiește cu ducele și discută totul cu el.

— Fiica mea nu ar vrea să audă un asemenea lucru și nu l-ar repeta niciodată, spun. Iar confesorul ducelui nu are voie să-l vorbească de rău. Este constrâns prin legământul confesiunii. Nu poate divulga ceea ce îi spune omul în rugăciunile lui.

— Cardinalul zice că acum poate. Este o pravilă nouă. Cardinalul spune că datoria unui preot față de rege este mai presus decât legământul bisericesc.

Sunt mută de uluire. Nu se poate. Cardinalul nu poate schimba regulile care protejează confesionalul, care îl fac pe preot la fel de tăcut ca Dumnezeu.

— Cardinalul este cel care strânge dovezi împotriva

ducelui?

El încuviințează din cap. Asta e! Wolsey își nimicește rivalul la afecțiunea și atenția regelui. Campania lui durează de mult. Apa împrăscată pe mantia roșu-cardinal a lăsat o pată care va fi acoperită cu roșu sângerieu. Wolsey vrea răzbunare.

— Ce o să se întâmple cu ducele?

Nu e nevoie să întreb, pentru că știu. Știu care este pedeapsa pentru trădare. Cine știe mai bine ca mine?

— Dacă îl găsesc vinovat, va fi decapitat, spune Boleyn cu glas scăzut. (Așteaptă în timp ce eu rumeg informația pe care o cunoșteam deja. Apoi spune ceva și mai îngrozitor.) Și sunt interogați și alții. Se bănuiește că ar exista un complot. O conjurație.

— Cine? Care alții?

— Membrii familiei lui, prietenii lui, rudele prin alianță.

E vorba de familia mea; sunt și prietenii mei, rudele mele prin alianță. Învinuitul îmi este văr și prieten, fiica mea Ursula este căsătorită cu băiatul lui.

— Pe cine interoghează, mai precis?

— Pe vărul lui și al vostru, George Ne viile.

Trag aer în piept.

— Atât?

— Pe fiul lui, ginerele vostru, Henry Stafford.

Prietenul lui Geoffrey, soțul Ursulei. Trag aer în piept.

— Altcineva?

— Pe fiul vostru Montague.

Simt că mă sufoc. Abia pot respira. Aerul din încăpere este dens; am senzația că zidurile se strâng.

— Montague este nevinovat, spun eu cu hotărâre. L-a pomenit cineva pe Arthur?

— Nu încă.

Suntem încolăciți ca tulpinile unei plante: acea *Planta genista* după care am fost numiți. Fiica mea, Ursula, este măritată chiar cu fiul ducelui. El și cu mine suntem veri. Băieții mei au crescut în casa celui alt văr al meu, George Neville, care este căsătorit cu fiica ducelui. Fiul meu Montague este însurat cu fiica vărului George Neville. Nu am putea fi înrudiți mai strâns de atât. Așa funcționează marile familii, prin căsătorii între rude care muncesc

laolaltă, ca o singură forță. În felul acesta averea rămâne în familie, ne concentrăm puterea și ne alăturăm pământurile. Dar, privită cu ochi critici, privită cu ochi bănuitori, temători, treaba asta dă impresia că alcătuim o conjurație, un complot.

Îmi fuge imediat gândul la Geoffrey, care slujește ca băiat de casă în odăile reginei. Cel puțin loialitatea lui nu poate fi pusă la îndoială. Trebuie să fie în siguranță. Dacă Geoffrey este în siguranță, pot înfrunta orice.

— Nu a zis nimeni nimic despre Geoffrey? întreb sec.

El clatină din cap.

— O să mă interogheze și pe mine? întreb.

Se întoarce ușor dinspre mine, într-o atitudine care degajă răceală.

— Da. Nu au încotro. Dacă e ceva în casă...

— Ce vrei să spui?

Sunt furibundă de frică.

— Nu știi! izbucnește el. Nu știi! De unde să știi eu? Eu nu iau aminte la profeții, și la preziceri, și la regi de mult dispăruți. Nu am uriași în arborele meu genealogic, ca Domniile Voastre, cei din Casa Neville. Nu am trei sori pe cer, ca Domniile Voastre, cei din Casa de York. Nu mă trag dintr-o zeiță a apei care iese dintr-un râu ca să se împreuneze cu muritori! Când s-a întemeiat familia voastră, nimeni nu auzise de noi. Când unchii voștri stăteau pe tron, ai mei erau niște orășeni liniștiți. Nu știu ce ați fi putut păstra din vremurile acelea – un stindard sau un steag, un pomelnic sau o scrisoare. Orice dovadă a obârșiei voastre, orice indiciu al sângelui vostru regesc, orice profeție că tronul a fost al vostru cândva și că o să fie din nou. Dar orice aveți, milady, căutați-le și puneți-le pe foc. Nimic nu merită riscul de a le păstra.

*

Primul lucru pe care îl fac este să-i trimit un mesaj lui Geoffrey și să-i spun să plece de îndată la Bisham și să rămână acolo până când îi trimit vorbă, să nu vorbească cu nimeni și să nu primească pe nimeni. Trebuie să le spună servitorilor că este bolnav, trebuie să dea de înțeles că ar

putea fi boala năduşelii. Dacă îl ştiu pe el în siguranţă, atunci pot lupta pentru ceilalţi fii ai mei. Îmi trimit comisu la Turnul Londrei, să descopere cine se află în spatele acelor ziduri cenuşii, înalte, şi ce se spune despre ei.

Îmi trimit una dintre doamnele de onoare la Ursula şi îi spun să-şi ia băiatul, să plece la L'Erber şi să rămână acolo până ştim ce avem de făcut. Îmi trimit băiatul de casă la Arthur şi îi transmit că vin de îndată la curte şi că ne vedem acolo.

Trimit după luntre şi îi pun să mă ducă în josul fluviului. Curtea se află la Greenwich şi stau tăcută pe locul meu din fundul luntrii împreună cu două dintre doamnele mele de onoare şi îmi impun să am răbdare când turnurile înalte se ivesc pe deasupra vârfurilor copacilor proaspăt înfrunziţi.

Luntrea este legată la chei, iar vâslaşii alcătuiesc o gardă de onoare, cu vâslele înălţate când păşesc pe mal. Trebuie să aştept până când se aşază în formaţie, şi apoi trec printre ei zâmbind, înfrânându-mi dorinţa de a fugi într-un suflet spre iatacul reginei. Păşesc încet pe cărarea de pietriş şi aud zgomotul de la grajduri în momentul în care vreo cinci călăreţi intră şi îşi strigă rândaşii. Un străjer deschide poarta grădinii ce dă spre scara reginei. Îi mulţumesc cu un semn din cap, dar nu iuţesc pasul, iar când ajung la etaj, respiraţia mi-e calmă şi pulsul regulat.

Străjerii din faţa uşii ei îmi dau onorul şi se trag în lături când intru. O găsesc pe regină pe locul ei de la fereastră, uitându-se la grădină ţinând în mâini o cămaşă din pânză frumos brodată, în vreme ce una dintre doamnele ei citeşte un manuscris, iar celelalte sunt răspândite prin încăpere şi cos. Le văd pe fetele Boleyn şi pe mama lor, o văd pe fiica lordului Mosley, Jane Parker, pe doamnele spaniole, pe Lady Hussey, şi încă pe altele cinci. Se ridică să-mi facă o plecăciune în timp ce eu îi fac o reverenţă reginei, apoi le face semn să plece, iar eu o sărut pe amândoi obraji şi mă aşez lângă ea.

— E foarte drăguţ, spun pe un ton degajat şi indiferent.

Ea ridică cămaşa, ca pentru a-mi arăta detaliul broderiei negru pe alb, aşa încât nimeni să nu-i vadă buzele pe când şopteşte:

— L-au arestat pe fiul tău?

— Da, pe Montague.

— Care este acuzația?

Scrâșnesc din dinți și reușesc să schițez un zâmbet fals, de parcă am vorbi despre vreme.

— Trădare.

Ochii albaștri i se măresc, dar expresia nu i se schimbă. Oricine s-ar uita la noi și-ar închipui că o interesează doar într-o mică măsură veștile mele.

— Ce înseamnă asta?

— Cred că este o mutare a cardinalului împotriva ducelui: Wolsey contra lui Buckingham.

— O să vorbesc cu regele, spune ea. Trebuie să știe că nu există niciun temei. (Șovăie când îmi vede fața.) Nu există niciun temei, spune ea, mai puțin convinsă. Nu?

— Zic că a pomenit de un blestem aruncat asupra spiței Tudorilor, îi spun cu glasul atât de stins, încât abia mă aud. Zic că o doamnă din odăile voastre a pomenit de un blestem.

Ea trage scurt aer în piept.

— Nu tu?

— Nu. Niciodată.

— Fiul tău este acuzat că ar fi repetat acest blestem?

— Și vărul meu, îi mărturisesc. Dar, Luminăția Voastră, nici fiii mei, nici vărul meu George Neville nu au rostit sau auzit vreodată o vorbă de rău împotriva regelui. O fi ducele de Buckingham nestăpânit, dar nu este necredincios. Dacă un mare nobil al acestui regat poate fi acuzat din capriciul unui sfetnic, un om care nu este nimic altceva decât un servitor al regelui, un om fără nume și educație, atunci niciunul dintre noi nu va fi la adăpost. Întotdeauna se iscă rivalități în jurul tronului. Dar o cădere în dizgrație nu poate atrage după sine moartea. Vărul meu Edward este lipsit de tact; trebuie să moară pentru asta?

Ea încuviințează din cap.

— Ai perfectă dreptate. O să vorbesc cu regele.

Cu zece ani în urmă, s-ar fi dus numaidecât în iatacul regelui, l-ar fi luat deoparte; o atingere pe braț, un zâmbet șăgalnic, și el ar fi făcut ce i-ar fi cerut. Cu cinci ani în urmă, ar fi mers în iatacul lui, i-ar fi oferit sfatul, iar el ar fi ținut cont de părerea ei. Chiar și acum doi ani, ar fi așteptat ca el

să vină în odaia ei înainte de cină și atunci i-ar fi spus ce trebuie făcut și el ar fi ascultat-o. Dar acum știe că e posibil ca regele să stea de vorbă cu cardinalul, să joace jocuri de noroc cu favoriții, să se plimbe prin grădini, la braț cu o fată drăguță, șoptindu-i la ureche, spunându-i că n-a mai dorit în viața lui pe cineva așa cum o dorește pe ea, că glasul ei e aidoma muzicii, că zâmbetul ei e ca lumina soarelui și că nu îl interesează aproape deloc părerile soției lui.

— O să aștept până la cină, hotărăște ea.

*

Rămân cu regina până când regele vine împreună cu prietenii lui să le însoțească pe ea și pe doamnele ei la cină. Îmi propun să-l întâmpin pe Arthur zâmbind, să-l pun în gardă în șoaptă și să mă văd cu el mai târziu. Dar când ușile sunt date de perete, iar Henric pășește țăntoș în încăpere, chipeș, râzând și făcând o plecăciune dinaintea reginei, Arthur nu intră după el.

Fac o reverență, cu un zâmbet înghețat pe chip, aidoma unei măști, și simt cum o sudoare rece începe să mi se prelingă pe șira spinării. Sunt toți acolo: Charles Brandon, William Compton, Francis Bryan, Thomas Wyatt. Toți care îmi trec prin minte sunt acolo, nu lipsește niciunul, râzând la câte o glumă numai de ei înțeleasă, pe care jură că o s-o spună când va fi transformată într-un sonet; dar nici urmă de Arthur Pole. Fiul meu lipsește și nimeni nu spune nimic despre asta.

Una dintre doamnele de onoare scapă din mână cartea din care citea și se apleacă să o ridice. Îi face o reverență adâncă regelui, ținând cartea lipită de corset, evidențiind dragostea ei de învățătură și atrăgând atenția spre pielea caldă, ispititoare a gâtului și decolteului. Văd părul negru, strălucitor, ițindu-i-se de sub capișonul franțuzesc și lucirea unui „B” din aur, cu trei perle sidefii, legat la baza gâtului; dar regele se înclină peste mâna soției lui și nu o bagă în seamă.

Doamnele se agită în ordinea importanței îndărătul reginei. O văd pe Mary Boleyn înghiontindu-se cu Jane Parker, le zâmbesc, dar, deși mă uit peste tot, nu-l văd pe

fiul meu Arthur și nu știu unde este în seara asta.

*

Thomas More așteaptă la intrarea în sala de mese în timp ce curtenii își ocupă locurile, cu chipul rotund plecat, dus pe gânduri. Pesemne că își așteaptă stăpânul, pe cardinal; e posibil să lucreze la cazul împotriva fiilor mei.

— Domnule consilier More, spun eu politicoș.

Se întoarce tresărind și dă cu ochii de mine.

— Îmi pare rău că v-am întrerupt șirul gândurilor. Unul dintre fiii mei este cărturar și l-am văzut dus pe gânduri, exact ca Domnia Ta. Mă ceartă dacă îl întrerup.

El zâmbeste.

— Eu aș șovăi înainte să întrerup șirul gândurilor lui Reginald, dar cu mine nu riscați nimic. Visam cu ochii deschiși. Dar, chiar și așa, nu ar trebui să-și certe mama. Să ascuți de părinți este o datorie sfântă. (Zâmbeste de parcă ar râde de sine.) Le tot spun asta copiilor mei, dar fiica mea mă acuză de sofisme.

— Ai vreo veste despre ceilalți fii ai mei, Montague și Arthur? întreb eu cu glas scăzut. Nu-l văd pe Arthur aici în seara asta.

Și atunci se întâmplă un lucru îngrozitor. Nu se uită la mine cu dispreț pentru că am crescut niște trădători, nu mă privește furios pentru că am încercat să intervin pentru ei dinaintea lui. Se uită la mine plin de compasiune, ca la o femeie îndoliată. Privirea fixă din ochii lui negri îmi spune că mă vede ca pe o femeie care și-a pierdut fiii, o femeie ai cărei copii sunt deja morți.

— M-a întristat să aud că lordul Montague a fost arestat, îmi spune în șoaptă.

— Și Arthur? Nu zici nimic de Arthur?

— A fost surghiunit.

— Unde este?

Clatină din cap.

— Nu știu unde s-a dus. V-aș spune dacă aș ști, milady.

— Sir Thomas, fiul meu Montague este nevinovat. Poți vorbi cu el? Poți să pui o vorbă bună pentru el? Poți să-i spui cardinalului că nu a făcut nimic?

— Nu, nu pot.

— Sir Thomas, regele nu trebuie sfătuit să facă ce vrea cu legea. Stăpânul tău este un mare gânditor, un om înțelept, sigur știe că și regii trebuie să se supună legii, la fel ca toți supușii lor.

El încuviințează din cap ca și cum ar fi de acord cu mine.

— Toți regii trebuie să se supună legii; dar acum acest rege își descoperă puterea. Descoperă că poate face legea. Și nu-i poți spune unui om în toată firea să asculte, ca unui copil. Odată ajuns la maturitate, mai poate redeveni el copil? Cine poate porunci unui rege, când nu mai este prinț? Cine îi poate porunci leului, după ce a descoperit că nu mai este doar un pui?

*

Cardinalul șade la stânga regelui la masă, iar regina la dreapta. Nimeni care ar urmări conversația preocupată dintre rege și cardinal și glumele pe care le schimbă când și când cu regina nu s-ar putea îndoi cine este acum sfătuitorul lui de căpătâi. Bărbații vorbesc cu capetele apropiate, de parcă ar fi singuri.

Sunt așezată lângă doamnele din anturajul reginei. Flecăresc între ele, cu privirile fugindu-le întruna spre prietenii regelui, vorbind tare și afectat, rotindu-și capetele în toate părțile, căznindu-se întruna să surprindă privirea regelui. Aș vrea să o înșfac pe oricare dintre ele, s-o scutur pentru cât este de proastă, să-i spun: „Asta nu este o seară ca oricare alta. Dacă vrei să tragi sforile pe lângă rege, trebuie s-o faci pentru băieții mei. Dacă dansezi cu el, trebuie să-i spui că băieții mei sunt complet nevinovați. Dacă ai fost o otreapă atât de necugetată încât să te culci cu el, atunci trebuie să-i șoptești între așternuturi să-mi cruce băieții”.

Scrâșnesc din dinți și îmi înfrânez neliniștea. Ridic privirea spre rege și, când se uită spre mine, fac un mic semn cu capul, ca o prințesă, și îi zâmbesc cu căldură, încrezătoare. Privirea îi stăruie indiferentă asupra mea preț de o clipă, apoi se uită în altă parte.

După cină, urmează dans și o piesă de teatru. Cineva a compus o feerie, după care urmează un turnir de poezie, curtenii întrecându-se care mai de care în versuri. Este o seară rafinată, veselă, și în mod normal aş încropi și eu un vers sau o rimă, să-mi joc rolul la curte; dar în seara asta nu reușesc să mă concentrez. Stau înconjurată de toate astea ca o surdo-mută. Frica mă asurzește. Parcă trece o veșnicie până când regina îi zâmbește regelui, se ridică de la masă, îi face o reverență formală, îl sărută de noapte bună și iese din încăpere, urmată de doamnele ei, dintre care una sau două se vede limpede că pleacă doar de ochii lumii, cu gândul să se strecoare înapoi mai târziu.

Ajunsă în odaia ei, regina le expediază pe toate, în afară de Mary Boleyn și de Maud Parr, care îi scot boneta și inelele. O slujnică îi desface șnururile rochiei, mânecilor și pieptarului, alta o ajută să se îmbrace cu cămașa de noapte din pânză brodată, iar ea își trage un halat călduros pe umeri și le face semn să iasă. Arată obosită. Îmi aduc aminte că nu mai este fata venită în Anglia să se mărite cu un prinț. Are treizeci și cinci de ani, iar prințul de basm care a salvat-o de la sărăcie și de la greutate este acum un bărbat înrăit. Îmi face semn să iau loc lângă ea, pe un scaun așezat în fața focului. Ridicăm picioarele pe apărătoarea căminului, cum făceam pe vremuri, la Ludlow, și aștept să vorbească prima.

— Refuză să mă asculte, îmi spune ea trăgănând vorba. Știi, nu l-am mai văzut niciodată astfel.

— Știi unde este fiul meu Arthur?

— A fost alungat de la curte.

— Nu este arestat?

— Nu.

Încuviințez din cap. Dă, Doamne, să se fi dus acasă la el, la Broadhurst, sau la mine, la Bisham.

— Și Montague?

— Parcă îl auzeam iarăși pe tatăl lui Henric, spune ea gânditoare. Parcă vorbea tatăl lui prin el, de parcă acest Henric nu ar fi avut parte de ani întregi de iubire, de cinstire și de siguranță. Cred că începe să se teamă,

Margaret. Se teme întocmai cum se temea și tată-său tot timpul.

Continui să fixez cu privirea tăciunii aprinși din cămin. Am trăit sub domnia unui rege slab de înger și știu că frica e molipsitoare, întocmai ca boala nădușelii. Un rege înspăimântat se teme mai întâi de dușmani, apoi de prieteni, și după aceea nu mai știe să-i deosebească, până când toți oamenii din regat ajung să se teamă că nu se mai pot încrede în nimeni. Dacă Tudorii revin la regimul de teroare, atunci anii de fericire pentru mine și ai mei s-au încheiat.

— Nu are cum să se teamă de Arthur, spun eu pe un ton categoric. Nu are cum să se îndoiască de Montague.

Ea clatină din cap.

— E vorba de duce, spune. Wolsey l-a convins că ducele de Buckingham ne-a profetizat dispariția, sfârșitul spiței noastre. Confesorul a încălcat jurământul tăcerii și a vorbit despre lucruri îngrozitoare, preziceri și manuscrise, profetiri și așteptări. Susține că vărul tău, ducele, a vorbit despre dispariția Tudorilor și despre un blestem care le urmărește spița.

— Nu a vorbit față de mine, spun eu. Și nu față de fiii mei.

Își pune delicat mâna peste a mea.

— Ducele a vorbit cu certozinii de la Sheen. Toată lumea știe cât de apropiați sunteți voi, cei din familia voastră, de ei. Reginald a fost crescut de ei! Iar ducele este apropiat de Montague, și este socrul fiicei tale. Știu că nici tu, nici ai tăi nu ați complotat împotriva regelui. Știu asta. I-am spus-o și lui Henric. Și o să vorbesc iar cu el. O să-și recapete curajul, sunt sigură de asta. O să-și vină în fire. Dar cardinalul i-a vorbit despre un blestem, de demult aruncat asupra Tudorilor potrivit căruia prințul de Wales avea să moară – așa cum a murit Arthur – la fel și următorul prinț, iar spița lor avea să se sfârșească cu o fată, o fecioară, și spița Tudorilor avea să se stingă, și toată strădania lor avea să fie în van.

Aud o variantă a blestemului pe care verișoara mea Elisabeta l-a ticluit cândva. Mă întreb dacă aceasta este într-adevăr pedeapsa pentru asasinii băieților din Turn. Un

lucru e sigur: Tudorii mi-au ucis fratele, l-au ucis și pe pretendent și poate i-au ucis și pe prinții de York. O să-și piardă fiii și moștenitorii, cum i-am pierdut și noi pe ai noștri?

— Ai știință despre un astfel de blestem? mă întreabă prietena mea regina.

— Nu, mint eu.

*

Îi trimit vorbă lui Arthur prin patru dintre cei mai de nădejde străjeri ai mei, la fiecare dintre cele trei case ale mele, și soției lui Arthur, Jane, la Broadhurst. Îi transmit că, oriunde s-ar afla în momentul acesta, să se ducă la Bisham și să aștepte acolo, împreună cu fratele lui Geoffrey. Dacă i se pare că e vreun pericol cât de mic, dacă vreun soldat deal Tudorilor sosește în vecinătate, trebuie să-l trimită pe Geoffrey la Reginald, la Padova, și apoi să fugă. Îi spun că fac tot ce pot pentru Montague. Îi spun că Ursula este în siguranță cu mine, la Londra.

Îi scriu fiului meu Reginald. Îi spun că asupra familiei noastre planează suspiciunea și că este crucial să le spună tuturor că nu am contestat niciodată autoritatea regelui și nu ne-am îndoit niciodată că el și regina vor avea un fiu și moștenitor care va deveni, în timp, prinț de Wales. Adaug că nu trebuie cu niciun chip să se întoarcă acasă, nici dacă este invitat de rege și asigurat că nu i se va întâmpla nimic. Orice s-ar întâmpla, e mai sigur pentru el să rămână la Padova. Măcar pentru a-i oferi adăpost lui Geoffrey.

Mă duc în iatacul meu și mă rog dinaintea crucifixului. Cele cinci răni ale Mântuitorului răstignit se disting limpede pe pielea pictată. Încerc să mă gândesc la caznele Lui, dar nu îmi vine în minte decât că Montague este închis în Turn, că soțul și socrul Ursulei sunt închiși împreună cu el, în vreme ce vărul meu George Neville se află într-o altă celulă, că Arthur a fost surghiunit de la curte și că băiatul meu Geoffrey se află la Bisham. Sigur este speriat și nu știe ce trebuie să facă.

În răcoarea cenușie a dimineții de primăvară, aud o bătaie în ușa iatacului. E regina, care se întoarce în odaia ei

după utrenie. E groaznic de albă la față.

— Ești concediată din funcția de guvernantă a Mariei, îmi spune ea fără ocol. Mi-a spus regele în timp ce ne făceam rugăciunile împreună. Nici nu a vrut să stea la discuții. A plecat să vâneze cu familia Boleyn.

— Concediată? repet eu, de parcă n-aș înțelege cuvântul. Concediată din preajma prințesei Maria?

Mi-este cu neputință s-o părăsesc; nu are decât cinci ani. O iubesc. I-am îndrumat primii pași, i-am aranjat buclele. O învăț să citească în latină, în engleză, în spaniolă și în franceză. Am ajutat-o să stea în șa, pe primul ei ponei, și am învățat-o să țină frâiele; cânt împreună cu ea și stau lângă ea când vine profesorul de muzică s-o învețe să cânte la clavecin. Și ea mă iubește, se așteaptă să mă știe lângă ea. O să fie pierdută fără mine. Nu se poate ca tatăl ei să decreteze că nu am voie să fiu cu ea, nu?

Regina consimte din cap.

— Nu vrea să mă asculte, spune ea, gânditoare. Parcă nu mă auzea deloc.

Ar fi trebuit să prevăd asta, dar n-am făcut-o. Nu mi-am închipuit niciodată că ar putea să-mi interzică să am grijă de fiica lui. Caterina mă privește absentă.

— S-a învățat cu mine, îi spun eu stins. Cine o să mă înlocuiască?

Regina clatină din cap. Pare încremenită de supărare.

— Păi, atunci ar fi bine s-o iau din loc, spun eu cu glas șovăitor. Trebuie să plec de la curte?

— Da, spune ea.

— O să mă duc la Bisham. O să trăiesc în liniște, în provincie.

Ea dă aprobator din cap. Bărbia îi tremură. Fără un alt cuvânt, ne luăm în brațe și rămânem așa.

— O să te întorci, îmi făgăduiește ea în șoaptă. O să ne revedem curând. N-o să îngădui să stăm despărțite. O să te aduc înapoi.

— Domnul să te aibă în pază, spun cu glasul înecat de lacrimi. Și transmite-i dragostea mea prințesei Maria. Spune-i că o să mă rog pentru ea și că o să ne revedem. Spune-i să exerseze în fiecare zi la muzică. O să fiu din nou guvernanta ei, știu sigur. Spune-i că o să mă întorc. O să se

îndrepte lucrurile. Trebuie să se îndrepte. O să fie bine.

*

Lucrurile nu se îndreaptă. Regele îl execută pe verișorul meu Edward Stafford, duce de Buckingham, pentru trădare, iar prietenul și ruda mea, bătrânul Thomas Howard, duce de Norfolk, pronunță sentința de condamnare la moarte cu lacrimile și roindu-i pe chip. Până în ultima clipă, ne așteptăm cu toții ca Henric să îl grațieze, având în vedere că ducele îi este rudă și i-a fost tovarăș statornic; dar nu o face. Îl trimite pe Edward Stafford la eșafod de parcă ar fi un dușman și nu cel mai important duce din regat, favoritul bunicii regelui și cel mai nobil curtean și susținător al regelui însuși.

Eu nu spun nimic în apărarea lui, nicio vorbă. Așa că poate și eu ar trebui să fiu trasă la răspundere pentru ceea ce vedem cu toții anul acesta – umbra stranie care îl învăluie pe regele nostru. Odată cu împlinirea vârstei de treizeci de ani, privirea i se înăsprește, la fel și inima, ca și cum blestemul Tudorilor nu ar fi legat de moștenitori, ci de o întunecare ce îl cuprinde treptat. Când mă rog pentru fiul vărului meu, ducele de Buckingham, îmi spun că poate el a fost o victimă întâmplătoare a acestei răceli care a luat locul căldurii de altădată. Prințul nostru luminos, Henric, a avut dintotdeauna o slăbiciune: o frică ascunsă că nu este îndeajuns de bun. Ruda mea, cu orgoliul și cu încrederea lui neștrămutată, l-a atins pe rege în punctul sensibil, iar aceasta este consecința teribilă.

Conacul Bisham, comitatul Berkshire, 1521

Regele nostru nu rămâne furios multă vreme. Nu e ca tiranul de taică-său. Ducele este singurul din familia noastră care plătește cu viața. Fiul lui este dezonorat, își pierde averea și ducatul, dar este eliberat. Fiul meu Montague este slobozit fără să i se aducă vreo învinuire. Henric nu își extinde suspiciunile asupra generațiilor

următoare, nu transformă o condamnare la moarte într-o datorie covârșitoare. L-a arestat pe fiul meu și ne-a alungat de la curte într-un moment de teamă – teamă de ce am putea spune sau de ceea ce suntem. Dar nu ne hăituiește și, cum dispărem din ochii lui, își recapătă calmul și redevine el însuși. Nu mă îndoiesc că băiatul pe care l-am iubit pe când era copil o să mă cheme iarăși să-i stau alături. O să îmi îngăduie să revin lângă fiica lui.

Cândva, era un prinț luminos despre care credeam că nu poate greși cu nimic. Era o prostie, o ștachetă imposibil de atins de un tânăr. Dar el rămâne Henric al nostru, o să revină pe calea cea bună. Este fiul mamă-sii, iar ea a fost cea mai curajoasă, mai înțeleaptă, mai iubitoare femeie pe care am cunoscut-o vreodată. Este cu neputință ca verișoara mea, regina Elisabeta, să fi născut și crescut un băiat care să nu fie iubitor și demn de încredere. Nu o uit. Cred că regele o să se îndrepte.

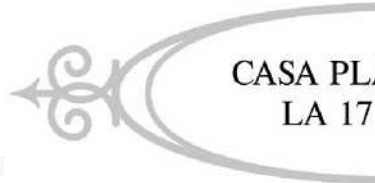

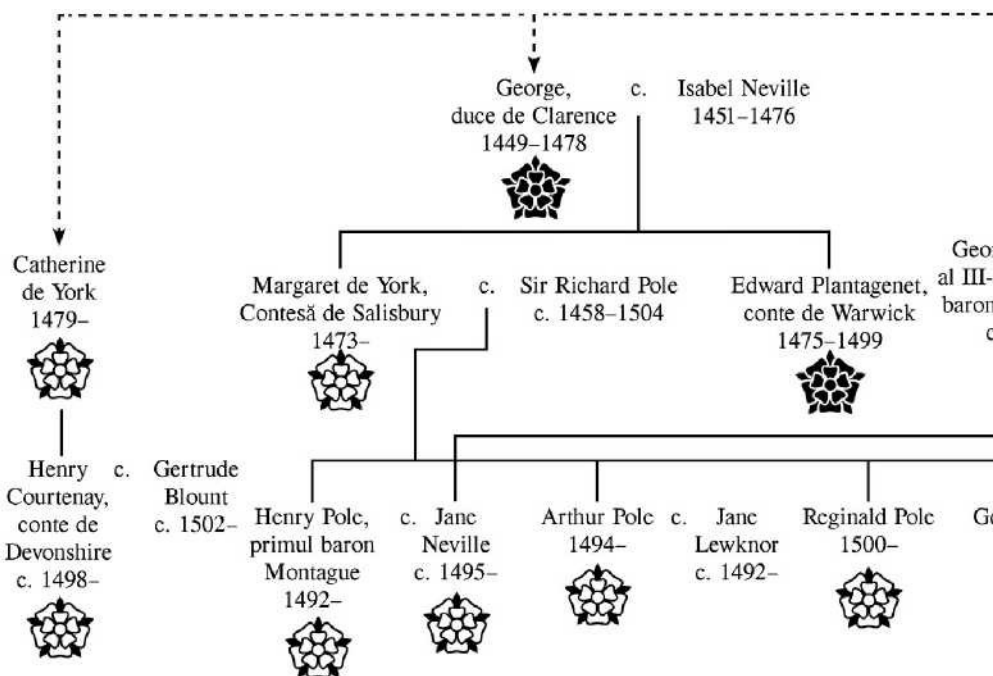
Moștenitori Plantagenet

Moștenitori Plantagenet executați

EDWARD al III-lea
1312–1377

Conacul Bisham, comitatul Berkshire, 1522

Gândind astfel, trăiesc discret, aproape neștiută, la conacul meu din Bisham, sigură pe pământurile mele, mulțumită de averea mea. Nu scriu nimănui și nu mă întâlnesc decât cu fiii mei. Vărul meu George Neville s-a întors la casa lui de la Conacul Birling, în Kent, și nu îmi scrie niciodată decât ca să-mi trimită vești liniștitoare despre familie, fără ca măcar să sigileze depeșa, în caz că o iscoadă îi ia urma și vrea să o citească. Îi răspund că am deplâns moartea băiețelului Ursulei, care s-a prăpădit de febră înainte să împlinească un an, dar că soția lui Montague a născut o fată și că am botezat-o Caterina, în cinstea reginei.

Băieții mei mai mari trăiesc în liniște cu soțiile lor, în casele lor somptuoase. Arthur locuiește în apropiere, cu soția lui, Jane, la casa lui din Broadhurst; Montague este la

doar patru mile distanță la Bockmer și ne vizităm aproape în fiecare lună. Pe fiul meu Geoffrey îl țin acasă pentru tot restul prețioasei lui copilării. Descopăr că îl prețuiesc și mai mult pe măsură ce se face mai puternic, mai chipeș și devine bărbat. Când stăm împreună serile, nu coborâm niciodată vocea; nici măcar când suntem numai noi doi, după ce servitorii au plecat, nu spunem niciodată nimic de rege, de curte, de prințesa pe care nu mi se îngăduie s-o slujesc. Dacă cineva trage cu urechea la horn, la cornișă, la ușă, nu aude altceva decât discuții obișnuite într-o familie. Nici măcar nu e nevoie să convenim asupra acestui pact al tăcerii. Parcă e o vrajă, ca într-un basm; am devenit surdo-muți ca prin farmec. Ne-a învăluit un soi de liniște; suntem atât de tăcuți, încât nimeni nu s-ar obosi să tragă cu urechea.

Reginald este în siguranță la Padova. Nu doar că a scăpat cu totul de dușmănia regelui, dar se află la mare cinste pentru ajutorul acordat acestuia și lui Thomas More la redactarea unei pledoarii întru apărarea adevăratei credințe dinaintea ereziei luterane. Fiul meu îi ajută cercetând documentele aflate la biblioteca din Padova. Îl sfătuiesc pe Reginald să se țină departe de Londra, oricât de bine s-ar înțelege în privința textelor biblice cu regele și cu Thomas More. La Padova poate să studieze la fel de bine ca la Londra, iar regelui îi place să aibă un învățat englez care lucrează în străinătate. E posibil ca Reginald să-și dorească să se întoarcă acasă, dar nu vreau să-l expun vreunui risc cât timp plutește o umbră asupra bunului nume al familiei noastre. Reginald mă asigură că îl interesează doar studiile lui; însă nici pe duce nu-l interesa altceva decât averea și pământurile lui, iar acum soția sa este văduvă și fiul lui a fost dezmoștenit.

Ursula îmi scrie dintr-o casă nouă, modestă, din Staffordshire. Când i-am aranjat căsătoria, am prezis că o să ajungă cea mai bogată ducasă din Anglia. Nu m-aș fi gândit niciodată că cea mai mare familie din neamul Stafford o să ajungă aproape la sapă de lemn. Li se ia titlul, iar averea și pământurile li se topesc discret în vistieria regală, la sfatul chibzuit al cardinalului. Căsătoria ei excelentă, perspectivele ei minunate s-au prăbușit pe

Dealul Turnului, odată cu căpățâna socrului ei. Soțul ei nu devine duce de Buckingham, iar ea nu va fi niciodată ducesă. El este un simplu lord Stafford, care are numai vreo zece conace și un venit anual de doar câteva sute de lire. Ea este Lady Stafford și e nevoită să-și întoarcă pe dos pieptarul rochiilor. Numele lui este compromis și toată averea îi este confiscată de către rege. Ursula trebuie să administreze o moșie mică și să încerce să scoată profit de pe urma unor pământuri sterpe, deși spera că n-o să mai vadă vreodată un brăzdar. Băiețelul i s-a prăpădit, așa încât nu mai există un fiu care să moștenească puținul care le-a mai rămas.

Conacul Bisham, comitatul Berkshire, vara anului 1523

Om fi surghiuniți de la curte, dar regele tot apelează la noi când are nevoie de conducători militari excepționali. Montague și Arthur, sunt chemați sub arme când regele invadează Franța. Montague este numit căpitan, iar Arthur luptă cu atât de mult curaj în linia întâi, încât este uns cavaler, iar acum este sir Arthur Pole. Mă gândesc cât de mândru ar fi fost tatăl lui, mă gândesc cât de mândră ar fi fost mama regelui, și sunt bucuroasă că fiul meu l-a slujit pe al ei.

Conacul Bisham, comitatul Berkshire, mai 1524

Nimeni de la curte nu-mi scrie; sunt surghiunită, mă aflu într-o dizgrație tăcută, deși toți știu că singura mea vină este faptul că îmi port numele. Thomas Howard, bătrânul duce de Norfolk, moare liniștit în patul lui, iar eu plătesc să se țină o slujbă pentru sufletul lui la mănăstire; mi-a fost prieten credincios, dar nu merg la funeraliile lui fastuoase. Caterina, regina, îmi trimite din când în când câte o scurtă scrisoare, câte o carte de rugăciuni din biblioteca ei, daruri de Anul Nou. Ea câștigă grația regelui, ca apoi să o piardă,

după cum acesta încheie alianțe mai întâi cu și apoi împotriva Spaniei. Fosta mea pupilă, scumpa mea prințesă Maria, este logodită cu ruda ei, împăratul Carol, într-o alianță împotriva Franței, apoi mâna ei este făgăduită vărului ei Iacob, tânărul rege al Scoției, apoi spun că o să plece în Franța și o să se căsătorească acolo. Sper că cineva face ce aș fi făcut eu și o sfătuiește să nu se încreadă în aceste alianțe, să nu viseze că i-ar putea iubi pe acești tineri. Sper că cineva o povățuiește să trateze aceste ambiții cu neîncredere înțeleaptă. Nimic nu ar fi mai rău pentru ea decât să se îndrăgostească de unul dintre acești pretendenți de ocazie; s-ar putea să nu se aleagă nimic de niciunul.

Aflu de la vechilul meu de la Bisham – care a auzit și el de la văcarii care ne-au mânat vitele de carne la Smithfield – că umblă o vorbă cum că regele are o amantă nouă. Nimeni nu știe sigur care dintre doamnele de la curte i-a căzut cu tronc nestatornicului rege, dar după aceea aud că este una dintre fetele Boleyn, Mary Carey; este grea și toți spun că a zămislit cu regele.

Mă bucur să aud de la un negustor ambulant care vine pe la bucătărie să le vândă mărunțișuri slujnicilor că Mary a născut o fată, iar omul face cu ochiul și șoptește că, în timp ce ea era izolată pentru naștere, regele s-a încurcat cu soră-sa, Anne. În seara aceea, în iatacul meu, după cină, Geoffrey sugerează cu glas scăzut că poate toate fetele Howard îi miros regelui a pradă, la fel cum un copoi Talbot se dă în vânt după mirosul de iepure de câmp. Remarca lui mă face să chicotesc și să mă gândesc cu drag la bătrânul duce de Norfolk, căruia îi plăceau glumele fără perdea, dar mă încrunt la

Geoffrey pentru că a fost nerespectuos. Familia aceasta, și în special băiatul ăsta, nu trebuie să spună niciodată nimic rău de rege.

Conacul Bisham, comitatul Berkshire, iulie 1525

Regele numește un duce care să-l înlocuiască pe cel pe

care l-a ucis. Băiatului lui Bessie, bastardul Henric Fitzroy, i se acordă o onoare incredibilă. Vechilul meu se întoarce de la Londra și spune că a avut loc o procesiune somptuoasă până la fostul palat regal de la Bridwell, iar băiatul în vârstă de șase ani a fost uns duce de două ori: duce de Richmond și duce de Somerset. Thomas More, noul favorit al regelui, citește scrisoarea oficială prin care băiatului i se conferă titlurile.

— Nu știam că poți fi doi duci în același timp, remarcă vechilul meu zâmbindu-mi hâtru.

— Sunt sigură că regele judecă drept, spun eu.

Dar în sinea mea cred că trebuie să-i fi pricinuit prietenei mele, regina, multă suferință să vadă un băiat de Tudor cu păr bălai sărutat de tatăl lui, regele, și înfășurat în hermină.

Arthur – sir Arthur, cum îi spun acum tot timpul – este cel care îmi dăruiește primul nepot de sex bărbătesc care supraviețuiește, moștenitorul numelui meu. Îl botează Henric, așa cum se cuvine, iar eu îi trimit frumosul nostru pătuț aurit lui Jane, la Broadhurst, pentru viitoarea generație de băieți Plantagenet. Sunt uimită de cât de mândră mă face acest copilaș să mă simt, cât de încântată sunt că dinastia noastră are o nouă generație.

Fiul meu Geoffrey nu a fost chemat la oaste împotriva Franței, iar eu m-am asigurat că nu se oferă voluntar. Acum este bărbat, are aproape douăzeci și unu de ani, iar acest mezin al meu, cel mai scump dintre toți copiii mei, trebuie să se însoare. Petrec mai mult timp gândindu-mă la o soție potrivită pentru Geoffrey decât la orice altceva în acești ani de surghiun.

O fată trebuie să-i administreze gospodăria; Geoffrey a fost crescut ca un aristocrat și trebuie să aibă o gospodărie pusă la punct. Trebuie să fie rodnică, bineînțeles, binecrescută și bine educată, dar nu vreau o noră cărturăreasă – ar trebui să fie îndeajuns de citită ca să-și crească copiii în învățătura Bisericii. Să mă ferească Dumnezeu de o fată care umblă după învățătura cea nouă și se îndeletnicește cu erezii, cum se poartă zilele astea. Trebuie să fie conștientă că e un băiat sensibil – nu are stofă de cavaler, ca Arthur, nici de curtean, ca Montague; e un băiat crescut cu toată grija, preferatul mamă-sii. Încă de

copil știa la ce mă gândesc doar uitându-se la mine. Și azi are o sensibilitate rar întâlnită, cu atât mai mult la un tânăr nobil. Trebuie să fie frumoasă; în copilărie, Geoffrey, cu buclele lui aurii, lungi, era adesea luat drept o fetiță frumoasă, iar acum că a crescut, este la fel de chipeș ca orice alt bărbat de la curte. Copiii lui vor fi frumoși, dacă îi găsesc o soție potrivită. Trebuie să fie elegantă și grijulie și trebuie să fie mândră – intră în vechea familie regală a Angliei, nu e în toată țara tânăr de neam mai bun ca el. Om fi noi pe jumătate căzuți în dizgrație deocamdată, dar dispoziția regelui s-a schimbat repede – aproape peste noapte – și sigur se va schimba din nou. Atunci vom reintra în grațiile casei regale, și fata ne va reprezenta pe noi, pe Plantageneti, la curtea Tudorilor, iar asta nu este o sarcină ușoară.

Dacă mezinul meu ar fi unde merită, la curte, într-o funcție bună, ca moștenitor al celei mai mari averi din Anglia, mi-ar fi ușor să-i găsesc o mireasă potrivită. Dar cum suntem aproape surghiuniți, aproape căzuți în dizgrație, abia recunoscuți, și în timp ce vechiul proces pentru pământurile mele – pe care Compton refuză să mi le retrocedeze – continuă, suntem o familie mai puțin dezirabilă, iar Geoffrey nu este cel mai râvnit holtei din regat, așa cum era Montague. Însă suntem prolifici – soția lui Montague, Jane, naște încă o fetiță, pe Winifred, așa că acum am trei nepoți – iar fecunditatea este la mare preț în zilele astea tulburi.

În final, o aleg pe fiica marelui crainic al reginei, sir Edmund Pakenham. Nu e o partidă grozavă, dar e bună. El nu are fii, ci doar două fiice bine-crescute, iar una dintre ele, Constance, e de vârstă potrivită pentru Geoffrey. Cele două fete vor moșteni împreună averea tatălui lor și pământuri în Sussex, care se întind aproape de ale mele, așa că Geoffrey o să fie mereu aproape de casă. Sir Edmund e suficient de apropiat de regină încât să știe că prietenia dintre noi rămâne nezdruccinată și că mă va rechema la curte de îndată ce soțul ei i-o va îngădui. El mizează pe faptul că fiul meu se va bucura de aceeași trecere la curte ca frații lui. Crede, la fel ca mine, că Henric a fost prost sfătuit, iar cardinalul a profitat de temerile lui,

de temerile tatălui lui, și că o să treacă și asta.

Se căsătoresc în liniște, iar înșurății vin să locuiască împreună cu mine la Bisham. Este de la sine înțeles că atunci când voi fi rechemată la curte, o s-o iau pe Constance cu mine, că o s-o slujească pe regină și sigur o să ajungă departe în viață. Sir Edmund are încredere că o să mă vadă iar la curte.

Și are dreptate. La fel de încet cum se instalează primăvara în Anglia, și răceala casei regale începe să se topească. Regina îmi trimite un dar, iar apoi regele însuși, aflat la vânatoare în apropiere, îmi trimite niște vânat. Apoi, după patru ani de surghiun, primesc scrisoarea pe care o așteptam.

Sunt desemnată să merg, ca odinioară, la Castelul Ludlow, să-i fiu însoțitoare și guvernantă micuței prințese de nouă ani, care urmează să cârmuiască Țara Galilor. Poate că peste puțin timp va fi numită prințesă de Wales, acolo unde cândva a existat un prinț iubit. Am știut eu. Am știut că sfatul iubitor, delicat, al Caterinei o să-i reamintească regelui adevărata lui fire. Am știut că, îndată ce o să încheie o alianță cu țara ei de baștină, o să-și întoarcă din nou fața către ea. Am știut că nu poate fi cardinalul veșnic în grațiile regelui și că prințul pe care l-am iubit când era copil o să devină ceea ce îi este menit să fie: un rege bun, drept, vrednic de cinste.

Plec de îndată să o văd pe prințesă la Castelul Thornbury și o iau cu mine pe noua mea noră, Constance, să o slujească pe prințesa Maria ca doamnă de onoare. Odată reintrați în grațiile Tudorilor, ne recăpătăm locul de drept, în inima curții regale. Îi prezint mândră frumosul castel din Ludlow ca pe un loc unde am fost cândva stăpână, îi povestesc despre Arthur și despre prințesa care îi era mireasă. Nu le spun că cei doi se iubeau, că patima lor lumina castelul vinețiu. Dar spun că a fost un cămin fericit și că o să-l facem fericit din nou.

**Castelul Thornbury, comitatul
Gloucestershire, august 1525**

Prințesa în vârstă de nouă ani sosește într-o zi fierbinte de vară, călare pe propriul ei căluț, flancată de două sute de călăreți îmbrăcați în livreaa ei albastru cu verde și zâmbindu-le oamenilor care s-au strâns la poarta castelului ca să o vadă pe tânăra prințesă intrându-și în drepturi.

Eu stau în penumbra intrării, bucuroasă să scap de căldură, gata s-o primesc în castelul pe care cândva îl socoteam parte din moștenirea ce avea să-i revină fiicei mele, Ursula. Aceasta a fost una dintre reședințele familiei Stafford; ar fi trebuit să fie căminul Ursulei. Cardinalul i-a luat-o ducelui, iar acum va fi folosită de către prințesă, și eu o s-o administrez, așa cum voi face cu toate casele ei.

Suita ei este condusă de ruda mea, Walter Devereux, baron Ferrers de Chartley. Acesta mă întâmpină cu un sărut cald pe amândoi obraji, după care o ajută pe mica prințesă să descalece.

Sunt șocată când o văd. A trecut atât de mult timp de când n-am mai văzut-o, încât mi-o imaginam mai înaltă, îmi închipuiam o față Tudor voinică precum mătușa ei, Margaret, și scurtă de picioare ca un ponei; dar e micuță și gingașă ca o floare. Îi zăresc chipul palid, în formă de inimă, umbrit de gluga largă a pelerinei, și îmi pare îngropată sub hainele de om mare, prea firavă pentru un astfel de costum, pentru o atare desfășurare de trupe, prea plăpândă să poarte titlurile și toate așteptările noastre, prea tânără să-și asume îndatoririle și să-și ia moșiile în stăpânire. Înghit în sec de neliniște. E plăpândă, ca o prințesă plăsmuită din zăpadă, o prințesă însuflețită prin glăsuirea unei dorințe și doar pe jumătate întrupată.

Însă în momentul următor mă surprinde apucând mâna lui Walter și sărind de pe cal ca un băiat sprinten, urcând în salturi treptele până la mine și aruncându-mi-se în brațe.

— Lady Margaret! Scumpa mea Lady Margaret! șoptește ea cu fața lipită de mine, cu capul pe pieptul meu.

Are trupul plăpând și uscățiv. O strâng în brațe și o simt cum tremură de ușurare că este din nou cu mine. O strâng tare și îmi spun că ar trebui să o iau de mână și să o prezint slujitorilor, să o arăt supușilor ei. Dar nu suport să mă despart de ea. O cuprind cu brațele și nu-i dau drumul multă vreme. O iubesc ca pe propriul meu copil. E încă o

fetiță. Am ratat patru ani din copilăria ei și mă bucur s-o am din nou în grijă.

— Am crezut că n-o să te mai văd niciodată, șoptește ea.

— Eu am știut că o să mă întorc la tine, îi spun. Și n-o să te mai părăsesc niciodată.

Castelul Ludlow, granița Țării Galilor, 1525-1526

Nu este un copil greu de crescut. A moștenit firea blândă a mamă-sii și toată încăpățânarea ei de spanioloaică, așa că îi prezint preceptorii și o conving să exerseze la muzică și să facă mișcare. Nu-i poruncesc niciodată; este fiica Angliei și prințesa de Wales – nimeni nu-i poate porunci, în afară de tatăl și de mama ei; dar îi spun că iubiții ei părinți mi-au încredințat-o în grijă și mă vor trage la răspundere dacă nu trăiește sănătos, dacă nu învață ca un cărturar și nu vânează ca un Tudor. Imediat, începe să-și dea silința de dragul meu. Făcându-i lecțiile plăcute și interesante și îndemnând-o să își pună întrebări și să gândească, asigurându-mă că marele comis îi alege cai de vânătoare energici, dar și ascultători, și punând să cânte muzica și să se organizeze dansuri în fiecare seară la castel, este ușor să o încurajez să capete deprinderile obligatorii pentru o prințesă. Este o fată inteligentă, chibzuită, poate doar puțin prea serioasă. Nu mă pot abține să mă gândesc că ar fi o elevă potrivită pentru Reginald și că ne-ar prinde bine tuturor din familie dacă Reginald ar avea vreo înrâurire asupra ei.

Estimp, preceptorul ei este Richard Fetherston, alegerea mamei și a tatălui ei și un om pe care îl plac numaidecât. Este înalt, are părul castaniu și îi merge mintea. Îi predă Mariei latina cu ajutorul autorilor clasici și al traducerilor din Biblie, dar îi ticluiește și rime nostime și poezii fără noimă. Loialitatea lui față de mama fetei – de care nu pomenim niciodată – este, cred, de nezdrunchinat.

Prințesa Maria este o fată pătimasă. Se socotește logodită cu vărul ei, regele Carol al Spaniei, și își prinde o broșă pe care scrie „împăratul” de orice rochie. Mamă-sa i-

a insuflat această afecțiune și i-a vorbit despre el; dar în această vară aflăm că logodna ei urmează să fie anulată și că se va mărita în schimb cu cineva din familia regală a Franței.

Îi dau eu însămi vestea, iar ea fuge și se încuie la ea în odaie. Este prințesă – știe că nu are voie să se plângă. Dar pune broșa cu diamante în fundul cutiei cu bijuterii și urmează câteva zile posomorâte.

Mi-e milă de ea, bineînțeles. Are nouă ani și crede că inima i-a fost frântă. Îi pieptăn părul frumos, roșcat și lung, pe când își privește chipul palid în oglindă și îmi spune că n-o să mai fie niciodată fericită. Nu mă miră că logodna ei a fost anulată, dar sunt cu adevărat uluită când primim o scrisoare de la cardinal și aflăm că regele a decis să o mărite cu un bărbat îndeajuns de bătrân încât să-i fie tată, desfrânatul notoriu, văduvlul rege al Franței. Îl displace din aceste trei motive întemeiate și este dator ia mea să-i spun că, în calitate de prințesă a Angliei, trebuie să aleagă să își slujească țara prin căsătoria ei, că în această privință, ca în oricare alta, trebuie să-i dea ascultare tatălui ei și că el are dreptul absolut să o trimită unde găsește de cuviință.

— Dar dacă mama mea este de altă părere? mă întrebă, iar ochii îi strălucesc de furie.

Mă abțin să zâmbesc. Se ridică în picioare – cu totul, măsoară un metru treizeci – mândră ca o regină spaniolă.

— Atunci mama și tatăl tău trebuie să se pună de acord, îi spun eu pe un ton ferm. Iar tu nu ai fi o fiică destoinică dacă ai îndrăzni să-i judeci sau să ții partea unuia dintre ei.

— Ei bine, n-o să-mi placă de el, spune ea cu îndărătnicie.

— O să-l iubești și o să-l respecti, așa cum trebuie să faci o soție bună și supusă, îi spun. Nimeni nu-ți cere să-ți placă de el.

Mintea ei ageră pricepe ironia spuselor mele, iar fata mă răsplătește cu un hohot de râs.

— O, milady! Ce grozăvie ai spus!

— Și, oricum, probabil o să ajungi să-l placi, o liniștesc eu trăgând-o lângă mine, așa încât să-și sprijine capul pe umărul meu. Când te căsătorești cu un bărbat, și aveți copii împreună, și vă administrați împreună moșiile, ajungi să

descoperi la el tot soiul de calități pe care le admiri. Iar dacă se poartă frumos cu tine și este un tată bun pentru copii, atunci o să ajungi să-l iubești și să-ți placă de el.

— Nu întotdeauna, îmi atrage ea atenția. Mătușa mea Margaret, regina văduvă a

Scotiei, a ațintit tunurile de la castel asupra soțului ei și încearcă să-l convingă pe papă să-i acorde divorțul.

— Greșește foarte tare, susțin eu. Este voia lui Dumnezeu ca soția să se supună soțului și ca o cununie să nu se poată încheia decât prin moarte. Iar tatăl tău i-a spus el însuși asta mătușii tale.

— Deci e mai bine să te căsătorești din dragoste? întreabă ea. Tatăl meu, regele, s-a căsătorit din dragoste cu mama.

— Așa este, consimt eu. Și a fost frumos ca în basme. Dar nu putem trăi toți ca în basme. Cei mai mulți dintre noi nu au norocul ăsta. Mama ta a fost binecuvântată că regele a ales-o pe ea, iar el a fost răsplătit cu dragostea ei.

— Atunci de ce este prieten și cu alte doamne? mă întreabă Maria cu glas abia auzit, cu toate că suntem singure în iatacul meu. De ce se întâmplă asta, Lady Margaret?

— Ce ai auzit?

— Am văzut-o cu ochii mei, spune ea. Favorita lui, Mary Carey. Și îl văd și pe fiul lui, băiatul lui Bessie Blount, pe la curte. L-au făcut duce, este duce de Buckingham și duce de Somerset. Nimănui nu i se mai face o astfel de onoare în toată Anglia. Este o cinste prea mare pentru un băiat care se trage dintr-o mamă ca Bessie. Este o cinste prea mare pentru un băiețel atât de îngrozitor.

— Bărbații, chiar și regii – poate mai ales regii – pot iubi neîngrădit și după ce se căsătoresc, spun eu. (Mă uit la chipul ei sincer, curios, și detest că trebuie să-i împărtășesc acest adevăr.) Tatăl tău, ca rege, poate să facă ce dorește, este dreptul lui. O soție de rege, chiar dacă este ea însăși regină, nu se plânge față de el și nici față de alții. Nu este un lucru important, nu înseamnă nimic. Le dă limpede de înțeles tuturor că nu e important. Oricâte fete s-ar perinda pe la palat, ea rămâne soția lui. Mama ta rămâne regina, oricâte Bessie și Mary ar dănuți la curte sau ar urma-o când

intră în odăile ei. Treaba asta nu o tulbură câtuși de puțin. Nu trebuie să te tulbure nici pe tine.

— Și micul duce dublu? întreabă ea în ciudată.

Cum nu știu ce a vrut regele să obțină creând un asemenea rang, nu citez să o sfătuiesc.

— Tu rămâi prințesă, îi spun. Orice s-ar întâmpla, regina rămâne regină.

Nu pare convinsă, iar eu nu sunt dispusă să-i spun acestei prințese tinere că o femeie, fie ea și regină, este sclava tatălui și soțului ei.

— Știi, soțul – orice soț – este pus de Dumnezeu însuși să stăpânească peste femeie.

Ea încuviințează.

— Bineînțeles.

— Trebuie să faci după cum poștește. Dacă își primejduiește sufletul nemuritor, o soție bună ar putea să-l prevină. Dar nu trebuie să încerce să domine. Ea trebuie să trăiască după cum îi spune el. Este datoria ei ca soție și ca femeie.

— Dar s-ar putea să o deranjeze...

— Așa este, consimt eu. Dar el nu o poate părăsi, nu-și poate renega căsnicia, nu are voie să-i ocolească iatacul, nu-i poate contesta titlul de regină. Poate să danseze și să flirteze cu o fată frumoasă și să-i scrie poezii, dar asta nu schimbă nimic. Poate să ofere bastardului său onoruri și dragoste, dar asta nu schimbă cu nimic lucrurile pentru copilul legitim născut, din căsătoria lui. Regina rămâne regină până la moarte. Prințesa se naște cu coroana pe frunte și nimeni nu i-o poate lua. O soție rămâne soție până la moarte. Restul e doar distracție și capriciu.

Prințesa asta micuță este o fată înțeleaptă; căci nu mai aducem niciodată vorba despre asta, iar când curtenii mamei ei de la Londra aduc la bucătărie bârfa că fata Boleyn i-a născut regelui un copil – de data aceasta e băiat, un Henric – poruncesc ca nimeni să nu repete povestea de față cu prințesa și o ameninț pe noră-mea Constance că o s-o bat cu mâna mea până cade lată dacă aud că a îngăduit să ajungă ceva la urechile Mariei.

Nora mea nu se teme de mânia mea, căci știe că îmi este prea dragă ca să ridic mâna asupra ei. Dar se asigură că

prințesa nu află despre copilășul botezat Henric Carey, și nici despre amanta cea nouă a lui tată-său, care a înlocuit-o pe cea de dinainte.

Sub tutela mea, prințesa nu află nimic altceva, nici măcar când mergem la Westminster sau la Greenwich, de Crăciun, nici măcar când regele poruncește să o instalăm pe prințesă la Palatul Richmond. Le strunesc pe doamne ca o stareță strașnică și nimeni nu bârfește în preajma prințesei, deși curtea vuieste despre noua amantă a regelui, Anne Boleyn, care pare că și-a înlocuit sora în grațiile lui, dar încă nu și în patul lui.

Palatul Greenwich, Londra, mai 1527

Mi se poruncește să o aduc pe prințesă la curte pentru sărbătorirea logodnei sale cu un membru al Casei de Valois. Urmează să se căsătorească fie cu regele Franței, fie cu fiul lui mijlociu, un băiețel de șapte ani, ducele d'Orléans – un plan nepus la punct și prost gândit. Ajungem la curte, iar Maria o zbughește spre odăile mamă-sii în vreme ce eu alerg în urma ei, implorând-o să pășească demn, cum îi șade bine unei prințese.

Degeaba. Regina sare de pe tronul ei din sala de primiri să-și îmbrățișeze fiica și mă ia de mână, conducându-ne pe amândouă în iatacul ei, unde vom putea flecări și vorbi tare și ne vom bucura de revedere fără să se uite la noi o sută de oameni.

De îndată ce ușa se închide în urma noastră, iar mama și fiica au schimbat un potop de întrebări și de răspunsuri, veselia de pe chipul reginei dispare treptat și văd că e istovită. Ochii ei albaștri strălucesc de bucurie să-și vadă fata; dar pielea din jurul lor este cafenie și pătată, are fața obosită și palidă. Remarc o spuzeală grăitoare și ghicesc că poartă o cămașă din păr pe sub hainele somptuoase, de parcă viața ei nu ar fi fost și așa îndeajuns de grea.

Pricep pe dată că o îndurerează gândul că fiica ei iubită urmează să fie făcută pachet și trimisă în Franța, ca parte a unei alianțe împotriva propriului ei nepot, Carol al Spaniei, și că se învinovățește singură pentru acest lucru, ca pentru

orice altceva ce are să se abată asupra Angliei în lipsa unui moștenitor de sex bărbătesc. Povara de a fi prințesă spaniolă și regină a Angliei apasă greu asupra ei. Purtarea nepotului ei, Carol, i-a făcut viața în Anglia mult mai grea decât înainte. Acesta i-a făcut regelui o promisiune după alta, iar după aceea le-a încălcat, de parcă Henric nu ar fi un bărbat periculos de iute la mânie când vine vorba să-i fie amenințată demnitatea, de parcă n-ar fi atât de egoist încât să-și pedepsească soția pentru întâmplări aflate cu mult în afara puterii ei de a le controla.

— Am vești bune: nu trebuie să pleci în Franța, spune ea așezându-se pe scaun și trăgând-o pe Maria la ea în poală. Logodna se sărbătorește, dar tu n-o să pleci decât peste câțiva ani, poate doi sau chiar trei. Și orice se poate întâmpla în timpul ăsta.

— Nu vrei să intru în Casa de Valois prin căsătorie? întrebă Maria neliniștită.

Mamă-sa se căznește să schițeze un zâmbet liniștitor.

— Bineînțeles că tatăl tău a ales cu înțelepciune pentru tine, iar noi ne vom supune cu bucurie. Dar sunt încântată că s-a învoit să rămâi în Anglia în următorii câțiva ani.

— La Ludlow?

— Chiar mai bine de atât! La Richmond. Iar scumpa Lady Margaret va locui cu tine și va avea grijă de tine după ce eu o să plec.

— Atunci mă bucur și eu, spune Maria cu înflăcărare. (Se uită la chipul obosit, surâzător.) Ești bine, mamă? Ești fericită? Nu ești bolnavă, nu?

— Sunt îndeajuns de bine, spune regina, deși îi aud încordarea din glas și îi întind o mână, așa încât rămânem înlănțuite. Sunt îndeajuns de bine, repetă ea.

*

Nu îmi vorbește despre dezamăgirea care o încearcă la gândul că fiica sa va face parte din casa dușmanului ei, Franța; și nici despre umilința de a ști că bastardul fostei ei doamne de onoare a ajuns lord al Nordului, că trăiește în mărețul castel de la Sheriff Hutton cu un alai la fel de grozav ca cel al prințesei noastre, și că s-a înstăpânit peste

hotarele de la Nord. Într-adevăr, acum este lord amiral al Angliei, deși nu are decât opt ani.

Dar regina nu se plânge niciodată nici de oboseală, nici de sănătatea ei șubredă; nu pomenește niciodată despre schimbările din corpul ei, despre nădușelile nocturne, despre migrenele care îi provoacă greață. Într-o dimineață, intru la ea în iatac și o găsesc ieșind din cada aburindă, înfășurată în așternuturi, ca prințesa Spaniei de odinioară.

Surâde văzându-mi expresia dezaprobatoare.

— Știu, spune ea. Dar îmbăiatul nu mi-a făcut niciodată rău, iar noaptea mă încing atât de tare! Visez că sunt din nou în Spania și mă trezesc de parcă aș avea febră.

— Îmi pare rău, spun eu. (Îi strâng cearșafurile din olandă pe după umerii care sunt și acum mătăsoși la atingere și albi ca mărgăritarele.) Pielea voastră e la fel de minunată ca întotdeauna.

Ridică din umeri, de parcă n-ar conta, și trage de cearșaf ca să nu observ urmele roșii de mușcături de purice și locurile de pe sâni și burtă unde pielea i s-a jupuit din pricina cămășii din păr.

— Luminăția Voastră, nu aveți niciun păcat care să vă ceară să vă chinuiți, îi spun cu glas foarte scăzut.

— Nu e pentru mine, ci pentru regat, spune ea. Îndur durere ca să abat mânia lui Dumnezeu de la rege și de la poporul lui.

Șovăi.

— Nu poate fi drept, spun. Confesorul vostru...

— Scumpul episcop Fisher poartă el însuși o cămașă din păr, pentru păcatele lumii, la fel și Thomas More, spune ea. Doar rugăciunea, rugăciunea înflăcărată o să-l înduplece pe Dumnezeu să-i vorbească regelui. Aș face orice.

Replica ei mă reduce la tăcere o clipă.

— Dar tu? mă întreabă. Tu ești bine, draga mea? Copiii tăi sunt bine cu toții? Ursula a născut o fetiță, nu? Iar soția lui Arthur este grea, nu-i așa?

— Așa este, Ursula are o fiică pe nume Dorothy și este iarăși grea, iar Jane a născut o fetiță. Au botezat-o Margaret.

— Margaret, ca pe tine?

Zâmbesc.

— Arthur o să moștenească marea avere a soției lui după ce moare tatăl ei, dar amândoi și-ar dori ca o parte din averea mea să revină tizei mele.

— Și au deja un băiat, spun ea melancolică, iar acesta este singurul semn pe care îl dă că mariajul ei sterp, din care s-a născut doar micuța noastră prințesă, i-a frânt inima, iar acum este o rană veche.

Dar preumblându-mă pe la palat și întâlnindu-mă cu prietenii mei și cu numeroșii mei veri, constat că doamnele ei – și de fapt toată lumea de la curte – par să știe că sângerările i s-au oprit și că nu vor mai fi alți copilași Tudor, fie ei fete sau băieți. Poate că, la urma urmei, se va adeveri prevestirea că nu vor exista fii și că linia de sânge se va încheia cu o fată.

Regele nu spune nimic despre această nimicire lentă, dureroasă a speranțelor lui, însă bunăvoința pe care o arată bastardului lui Bessie Blount, micul Henric Fitzroy, și onorurile cu care îl copleșește le reamintesc tuturor că regina nu mai este la vârsta fertilă și că, deși avem un băiat Tudor chipeș care vine în vizită la curte, alergând pe coridoare și strigând după calul lui la grajduri, nu ea l-a adus pe lume, iar acum nimeni nu mai are vreo nădejde în ce o privește.

*

Maria de Salinas, devenită între timp contesa Willoughby, cea mai loială prietenă a reginei, îmi spune în șoaptă:

— Să nu-ți închipui că se omoară cu firea din pricina mariajului cu francezul. S-a temut de mult mai rău.

— De ce? Ce ar putea fi mai rău pentru ea? Întreb eu.

Ne plimbăm împreună pe malul fluviului, căci regele a dat poruncă să se organizeze o întrecere de bărci, iar luntrașii se întrec cu nobilii de la curte. Îmi dau seama care sunt nobilii și care luntrașii după adevărul crunt că barcagiii câștigă fiecare cursă, iar curtenii lui Henric se prăbușesc râzând peste vâsle și mărturisesc că munca asta e mai grea decât pare.

— Se teme că regele i-ar putea porunci prințesei Maria să se mărite cu Henric Fitzroy, spune ea și vede cum zâmbetul

mi se șterge de pe chip.

Mă întorc și o apuc de mână, căci simt că mă ia cu leșin.

— Poftim?

Mi se pare că poate am înțeles eu greșit. Ea încuviințează din cap.

— E adevărat. Există un plan ca prințesa Maria să se mărite cu ducele de Richmond, bastardul.

— E o glumă nesărată, spun eu.

Privirea ei calmă îmi spune că nu e o glumă.

— De ce ai spune așa ceva?

— Pentru că este adevărat.

Mă uit în jur. Nu ne poate auzi nimeni, dar tot îi îndes mâna în scobitura brațului meu și ne îndepărtăm de mal, acolo unde doamnele își aclamă favoriții, retrăgându-ne în liniștea grădinii luxuriante.

— Regelui nu i-ar fi trecut niciodată prin minte o prostie ca asta.

— Bineînțeles că nu. Cardinalul i-a băgat ideea în cap. Dar acum și regele se gândește la asta.

Mă uit la ea, mută de groază.

— E o nebunie.

— E singurul chip în care își poate vedea fiul urcat pe tron, fără să-și dezmoștenească fiica. Este singurul chip în care poporul l-ar accepta pe Henric Fitzroy ca moștenitor al tatălui său. Prințesa Maria devine regina Angliei, având alături un soț de neam Tudor.

— Sunt frați vitregi. E îngrozitor.

— Asta credem noi. Asta ar crede un tată oarecare. Dar aici e vorba de rege, care se gândește cine o să-i moștenească tronul. Ar face orice să se asigure că Tudorii rămân pe tron. O prințesă nu poate apăra tronul Angliei. Iar el ar putea obține o dispensă pentru o astfel de căsătorie.

— Papa nu ar consimți în vecii vecilor.

— De fapt, papa ar consimți. Ar avea grijă cardinalul.

— Cardinalul are o influență așa de mare?

— Unii zic că o să fie următorul papă.

— Regina nu și-ar da niciodată încuviințarea.

— Așa este, îmi spune Maria cu blândețe, de parcă în sfârșit am priceput ce încerca să îmi spună în tot timpul ăsta. Întocmai. Asta e cel mai rău. E cel mai rău lucru care

s-ar putea întâmpla. Regina nu și-ar da în veci consimțământul. Ar prefera să moară, decât să-și vadă fiica făcută de rușine. S-ar împotrivi din răspuțeri. Și ce crezi că o să se întâmple dacă refuză să se supună voinței regelui? Ce crezi că o să i se întâmple dacă își apără fiica în ciuda poruncii soțului ei? Ce crezi că o să facă el? Cum reacționează el zilele astea, dacă cineva îl contrazice?

Mă uit la chipul ei palid și îmi vine în minte vărul meu, ducele de Buckingham, care a sfârșit cu capul pe butuc doar din pricina câtorva vorbe lăudăroase rostite la adăpostul confesionalului.

— Dacă i s-ar împotrivi, ar acuza-o oare de trădare? mă întreb eu.

— Da, spune ea. Și de asta mă bucur că regele plănuiește să-și dea fiica după cel mai mare dușman al nostru, Franța. Pentru că i se plănuia o soartă și mai cruntă.

*

Fiul meu Arthur, sir Arthur – după cum îmi reamintesc încântată să-i spun – concurează în regată și întrece alte patru ambarcațiuni înainte să iasă pe locul al doilea, după un luntraș vânjos cu niște brațe ca hălcile de porc. Fiul meu Montague pune rămășaguri pe mal și câștigă o pungă cu galbeni, chiar de la rege. Curtea veselă, zgomotoasă, încheie ziua cu o bătălie cu bărci, în care luntrea regelui conduce ofensiva asupra unei mici flotile de luntri. Anne Boleyn se alege cu rolul de figură de galion la prova ambarcațiunii regelui, scrutând apele și direcționând tirul luntrașilor, care azvârl găleți cu apă. Toată lumea se udă până la piele, iar regele, râzând, o ajută pe Anne să coboare din barcă și o ține lângă el în timp ce ne întoarcem spre palat.

*

Prințesa Maria își exersează rolul care îi va reveni în somptuoasa feerie ce se organizează în cinstea logodnei ei. Merg cu ea la garderobă, să probeze rochia. E extraordinar de scumpă. Corsetul e încrustat cu rubine și perle,

simbolizând roșul și albul rozei Tudorilor, cu tulpinile din smaralde și inimi din diamante galbene. La început se clatină sub greutatea ei, dar când se ridică în picioare, este cea mai strălucitoare prințesă din câte i-a fost vreodată dat lumii să vadă. E tot slabă și mică de înălțime, dar tenul alb îi strălucește de sănătate, părul castaniu îi este des și bogat, iar în rochia asta arată ca o icoană într-un altar de preț.

— De fapt, ar fi trebuit ca proba asta să aibă loc în camera tezaurului, îi spun și văd cum chipul i se luminează de plăcere.

— E mai mult tezaur în rochie decât catifea, consimte ea. Dar stai să-mi vezi mânecile!

Femeile îi întind tunică țesută cu fir de aur, iar ea o îmbracă. Mânecile rochiei, care atârnă sunt croite după moda cea nouă: așa de lungi, încât aproape că ating pământul, iar prințesa parcă ar fi drapată în lumină aurie. Îi strâng părul des cu o ghirlandă și îi prind mormanul de flori și bucle castanii sub o plasă argintie.

— Cum arăt? mă întreabă, știind că răspunsul este „splendid”.

— Arăți ca o prințesă a Angliei și ca o regină a Franței. Ești la fel de frumoasă ca mama ta când a sosit prima dată în Anglia, dar și mai somptuos îmbrăcată. Ești răpitoare, draga mea. O să se uite toți numai la tine.

Ea schițează o reverență.

— *Ah, merci, ma bonne mère⁸*, spune.

*

La început, pare că am avut dreptate; nimeni nu-și poate dezlipi privirea de la prințesa noastră. Feeria e un triumf, iar prințesa, împreună cu șapte doamne, iese din decorul pictat să danseze cu opt cavaleri costumați, iar ea este centrul atenției, scăldată în nestemate și educată impecabil. După terminarea feeriei, ambasadorul francez o imploră să-l onoreze cu un dans. Prințesa își ocupă locul în fruntea ansamblului, iar pe cealaltă latură a încăperii tatăl

8 Mulțumesc, nașă (în fr., în orig.) (n.tr.).

ei se așază în rând cu partenera lui. Prietena mea, regina, asistă zâmbind la această ocazie oficială de o importanță crucială, în timp ce soțul ei dansează mână în mână cu Anne Boleyn – o femeie fără rang – cu capul întors către ea și cu ochii pironiți asupra chipului ei însuflețit.

Aștept semnalul că doamnele trebuie să se retragă, dar dansul se prelungește mult în nopte. Abia după miezul nopții regina se ridică de pe tronul ei și îi face regelui o reverență. El îi răspunde cu o plecăciune plină de respect. Doamnele ei și cu mine ne ridicăm de pe scaunele noastre sau ne desprindem anevoie de ringul de dans și ne pregătim să ne retragem.

Regina spune: „Noapte bună. Domnul să vă binecuvânteze” și îi surâde soțului ei. Fiica, prințesa Maria, se oprește îndărătul ei; Maria Brandon, regina văduvă a Franței, vine în spatele ei. Eu le urmez. Toate doamnele se înșiruie în ordinea rangului, suntem toate gata de plecare. Dar Anne Boleyn nu s-a clintit. Preț de o clipă, mă încercă o stânjeneală teribilă: a comis o greșeală și ori eu, ori altcineva am face bine să o îndreptăm. Nu a băgat de seamă că ne pregătim de plecare și o să arate ca o neghioabă alergând după noi când regina se va retrage. Nu are cine știe ce importanță, dar e stânjenitor și protestesc din partea ei să nu fie atentă la ritualurile curții, statornicite în timp. Fac un pas în față s-o iau de braț, să-i fac o reverență reginei și s-o îndes la locul ei printre doamnele din suită, făcându-i acestei tinere favoarea de a-i acoperi repede greșeala, înainte să fie stânjenită de gafa ei. Însă în clipa aceea observ ceva în felul în care își înclină capul, îi remarc zâmbetul sfidător și atunci șovăi.

Stă înconjurată de cei mai chipeși tineri de la curte. E centrul atenției în frumoasa sală boltită, cu părul negru încununit de o bonetă franțuzească purpurie, împodobită cu rubine și fir de aur. Nu pare nelalocul ei, nu pare rușinată, așa cum ar trebui să fie o doamnă de onoare care a uitat unde-i e locul. Din contră, pare absolut victorioasă. Schițează o reverență puțin adâncă, în vreme ce rochia din catifea roșie i se răsfiră în jur, dar nu se grăbește să se alăture suitei reginei, cum ar trebui.

Urmează o șovăială de o clipă, aproape cât să tragem aer

în piept, iar apoi regina își mută privirea de la rege la fata Boleyn de parcă și-ar fi dat seama că aici se petrece ceva nou și straniu. Tânăra nu are de gând să se retragă din încăpere urmând-o pe regină, pășind în urma doamnelor de rang mai înalt, în ordinea întâietății – și, dat fiind că e fiica unui cavaler oarecare, suntem o mulțime care avem întâietate în fața ei. Nu vine deloc. Prin acest singur gest, a schimbat totul. Iar regina nu îi poruncește. Regele îngăduie și el lucrul ăsta.

Caterina ridică ușor din umeri, de parcă n-ar conta cine știe ce, se răsucesc pe călcâie și iese din sala de festivități cu fruntea sus. Conduse chiar de fiica regelui, prințesa, sora regelui – prințesă prin naștere și regină prin căsătorie – de verișoarele lui care, ca și mine, se trag din neam regesc, toate celelalte doamne de la curte o urmău pe regină, într-o tăcere asurzitoare. Dar, pe când urcăm scara somptuoasă, auzim chicotitul seducător al lui Anne.

*

Îi chem pe Montague și pe Arthur la mine în odaie în zori, înainte de micul dejun, înainte de utrenie, înainte ca palatul să înceapă să se însuflețească.

— Ar fi trebuit să-mi spuneți că lucrurile au ajuns atât de departe, mă răstesc la ei.

Montague se asigură că ușa e bine închisă și că servitorul lui somnoros stă de pază afară.

— Nu puteam să-ți trimit scrisoare și, în plus, n-am știut nici eu.

— N-ai știut? exclam eu. Slujește ca doamnă de onoare, dar se duce unde vrea, dansează cu regele și nu pleacă odată cu noi?

— Nu s-a mai întâmplat până acum, îmi explică Arthur. Nu a mai rămas în urmă. Da, e tot timpul cu el; se duce singură în apartamentul lui, se plimbă călare singuri, în vreme ce noi îi urmău de la distanță, stau de vorbă amândoi sau joacă jocuri, sau cărți, sau cântă. (Face o grimasă aproape comică.) Mamă, citesc împreună cărți de teologie! Ce fel de seducție mai e și asta? Dar până acum a fost întotdeauna discretă, a fost mereu ca toate celelalte.

N-a mai rămas niciodată după plecarea reginei.

— Păi și acum ce a apucat-o? întreb eu. De față cu ambasadorul Franței și tot restul lumii?

Montague încuviințează din cap auzindu-mi întrebarea. E un diplomat mai bun decât frate-său. Arthur vede totul pentru că este aproape nedezlipit de rege, făcând parte din ceata lui de prieteni apropiați, care merg peste tot împreună; dar Montague înțelege mai bine ce înseamnă asta.

— Să fie oare tocmai din acest motiv? Poate din pricină că a fost vorba chiar de logodna prințesei Maria cu francezii, sugerează el. Anne îi preferă pe francezi, a petrecut ani buni la curtea Franței. Henric nu are de gând să se împrietenească iar cu spaniolii, care urmează să ne devină dușmani. Regina - Domnul să o binecuvânteze - face parte din tabăra dușmanului. Se simte liber să o insulte. Anne arată că politica ei va avea câștig de cauză.

— La ce-i servește asta regelui? întreb eu supărată. Jignind-o pe regină în prezența curții întregi, nu face decât să o rănească pe ea și să se înjosească pe sine. Iar tânăra aceea râdea când am plecat, am auzit-o eu.

— Dacă ceva îl ajută să câștige bunăvoința lui Lady, îl face, mă lămurește Arthur. Este topit. Ar face orice.

— Cum i-ai spus?

— I-am spus Lady. Așa îi spune multă lume.

Îmi vine să înjur ca un rândaș de furie.

— Doar nu i se adresează cu „Luminăția Voastră”, spun eu tăios. Nici cu „Milady”. Nu e decât o fată de cavalier. Nu a fost îndeajuns de bună pentru Henry Percy.

— Îi place orice o ajută să iasă în evidență, continuă Arthur. Îi place să iasă în față. Îi place ca regele să ia act de prezența ei în public. E îngrozită că lumea o s-o vadă doar ca pe târfa regelui, cum a fost cu soră-sa și cu toate celelalte. Îl pune să-i fâgăduiască tot timpul că nu va fi la fel cu ea. N-are de gând să fie o altă Bessie, n-o să fie o altă Mary. N-o să fie o altă spălătoreasă ori târfa franțuzoaică, Jehanne. E musai să fie altfel, diferită. Toată lumea trebuie să vadă că ea e diferită.

— Iapa buiestrașă, spun eu vulgar.

Montague se uită la mine.

— Nu. Trebuie să vezi cu ochii tăi, mamă. E important. Nu e doar una din alea pe care le călărește.

— Ce altceva ar putea fi? întreb eu enervată.

— Dacă regina moare...

— Doamne ferește! spun eu imediat, făcându-mi cruce.

— Sau să zicem că se retrage la mănăstire.

— O, crezi că ar face asta? întreabă Arthur, surprins.

— Nu, bineînțeles că n-ar face asta! exclam eu.

— S-ar putea, stăruie Montague. S-ar putea. Și, zău așa, ar trebui. Știe că Henric trebuie să aibă un fiu. Fitzroy nu e de ajuns. Prințesa Maria nu e de ajuns. Regele trebuie să lase în urmă un moștenitor de sex bărbătesc legitim, nu un bastard sau o fată. Regina știe asta, orice prințesă știe asta. Dacă ar putea da dovadă de noblețe, dacă ar fi să facă un gest de mare mărinimie, ar renunța la căsnicie și ar îmbrăca straiete călugărești, iar atunci Henric ar fi liber să se recăsătorească. Așa ar trebui să facă.

— O, asta e părerea ta? întreb eu tăios. Părerea fiului meu, care îi datorează totul reginei? Țasta e gândul tinerilor de la curte care i-au jurat credință?

Pare stânjenit.

— Nu sunt singurul care o spune, zice el. Ba chiar și mai mulți o gândesc.

— Chiar și așa, spun eu sec. Chiar dacă ar fi să aleagă să intre într-o mănăstire – și îți jur că n-ar face-o – asta nu ar schimba cu nimic lucrurile pentru Anne Boleyn. Dacă regina ar abdica, ar face-o doar ca regele să se însoare cu o prințesă a Spaniei sau a Franței. Târfa regelui tot o târfă ar rămâne, și nimic în plus.

— O consoartă? sugerează Montague.

— O concubină? spune Arthur zâmbind.

Clatin din cap.

— Ce, acum am ajuns și mahomedani? în ochii Domnului și după legea firii, fata aia nu poate fi altceva decât o târfă adulterină. Noi în Anglia n-avem nici concubine și nici consoarte. O știe și ea, o știm și noi. Nu poate aspira la altceva în afară de dreptul de a dansa la curte după ce regina s-a retras și la un titlu ca „Lady”, pentru cei prea mieroși să-i spună unei târfe pe nume. Restul nu înseamnă nimic.

Castelul Ludlow, hotarul Țării Galilor, verile anilor 1527 și 1528

Nu îndrăznesc să-i spun lui Montague să-mi scrie pe ascuns, așa încât tot ce am aflat vara asta am dedus din aluziile discrete din scrisorile lui libere și nesigilate, sau bârfind în poarta castelului cu vreun spoitor sau negustor de la Londra. Montague îmi trimite vești despre ai noștri: fetița cea mică a lui Arthur, Margaret, o duce foarte bine; Ursula a ieșit din lăuzie și le-a dăruit celor din neamul Stafford încă un fiu, un alt Henric; apoi, într-o zi, îmi scrie cu mândrie stăpânită, dându-mi de știre că și el are un fiu. Iau scrisoarea, o sărut și o strâng la piept. O să existe un alt Henric Pole, o să existe un alt lord Montague mult după ce eu și fiul meu n-o să mai fim. Copilașul ăsta, acest Henric, este un alt pas pe drumul familiei noastre de la măreție spre măreție.

Trebuie să țină sub tăcere toate celelalte vești. Nu-mi poate spune nimic despre regină și despre curte, nu-mi poate spune că regele l-a chemat pe Thomas More să facă o plimbare cu el la Hampton Court și, în înserarea plină de cântecul păsărilor și învăluți de parfumul rozelor, i-a mărturisit că se teme că mariajul lui este fără valoare. A spus că sora lui Margaret, regina văduvă a Scoției, nu a putut obține un divorț de la papă, dar că alta era situația în cazul mariajului lui, că Dumnezeu i-a arătat într-un chip atât de dureros, dar atât de limpede, prin morțile copiilor lui, că mariajul lui nu este binecuvântat de Dumnezeu. Iar Thomas, ca un bun sfetnic, și-a înfrânat îndoielile legate de caracterul divin al acestei revelații și i-a făgăduit regelui că își va forma o părere, o părere serioasă și legală în legătură cu subiectul în cauză și își va sfătui stăpânul.

Însă discreția lui Montague nu schimbă cu nimic lucrurile, căci înainte de sfârșitul verii tot regatul știe că regele caută să pună capăt căsătoriei cu regina. Tot regatul o știe, dar nimeni nu suflă o vorbă despre așa ceva în odăile de stat de la Ludlow. Până și eu sunt uimită de puterea legii pe care am instaurat-o asupra gospodăriei mele. Nimeni nu

clevetește de față cu tânăra aflată în grija mea, așa încât în jurul ei lumea se prăbușește, iar ea nu știe.

Bineînțeles că în cele din urmă va trebui să-i spun. Încep de multe ori; dar de fiecare dată, vorbele îmi îngheață pe buze. Treaba asta îmi pare neadevărată, incredibilă; nu i-o pot explica, așa cum n-aș fi în stare să-i spun cu seriozitate povestea șarpelui lui Lambton⁹ ca și cum ar fi o poveste adevărată, și nu doar o legendă ridicolă. O fi știind toată lumea, dar tot e imposibil de crezut.

Și, oricum, întocmai cum speram, nu se întâmplă nimic. Sau, în orice caz, nu avem nicio informație sigură că s-ar fi întâmplat ceva. Suntem atât de departe de Londra, în vestul îndepărtat, încât nu primim nicio veste demnă de încredere. Dar chiar și în colțul ăsta de lume aflăm că nepotul reginei, Carol al V-lea al Spaniei, a invadat Roma și l-a luat pe papă prizonier. Asta schimbă totul. Nici măcar cardinalul nostru convingător, cu vorba lui mieroasă, n-o să poată convinge un papă ținut prizonier de regele Spaniei să se pronunțe în defavoarea reginei spaniole a Angliei. Toate argumentele teologice complicate invocate de rege – cum că ar fi fost un păcat să se însoare cu văduva fratelui său – vor fi pur și simplu trecute cu vederea de un papă captiv. Cât timp regele Spaniei îi poruncește papei, mătușa lui, regina spaniolă a Angliei, este în siguranță. Nu trebuie decât să susțină adevărul simplu: acela că Dumnezeu a chemat-o să se mărite cu regele Angliei și că nu există niciun temei pentru care mariajul ar fi nul. Și știu că va susține adevărul până când va închide ochii.

Chiar în castelul în care Caterina și Arthur au trăit ca niște iubiți pătimiși, nu spun nimic nimănui despre dragostea care i-a unit, nici despre promisiunea pe care el i-a smuls-o – că, dacă va muri, ea trebuie să ajungă oricum

⁹ Legendă din nord-estul Angliei, potrivit căreia tânărul John Lambton pescuiește o creatură asemănătoare cu un șarpe, despre care este avertizat că este Diavolul și ca atare decide să o arunce într-o fântână. Peste ani, tânărul se întoarce din Cruciadă pentru a constata că domeniul tatălui său este terorizat de creatura care a atins dimensiunile unui dragon. O ucide, însă nu poate da curs avertismentului de a ucide și prima ființă care îi va ieși în cale după aceea, iar neamul Lambton este blestemat vreme de nouă generații (n.tr.).

regina Angliei și că va avea o fiică pe care s-o boteze Maria. Nu suflu o vorbă despre minciuna pe care am jurat să o susțin. Mi-o scot din minte de parcă ar fi o taină atât de veche, încât nici nu mi-o mai amintesc. Teama mea tainică este că cineva, mai devreme sau mai târziu – poate cardinalul, poate Thomas More, sau noul slujitor al cardinalului, Thomas Cromwell, un alt bărbat ivit de nicăieri – are să mă întrebe dacă Arthur și Caterina s-au iubit trupește. Mă rog ca, stăruind să deprind uitarea, să pot spune adevărul cum că n-am știut niciodată sigur, iar acum nu-mi pot aminti.

Arșița verii vine și aduce cu ea o molimă de asudătură, iar regina îi poruncește prințesei să îi însoțească pe ea și pe rege departe de Londra. Încă o dată, vor trăi izolați în vreme ce țara pătimește.

— O să te întâlnești cu ei la St. Albans, îi spun prințesei Maria. O să te duc acolo și apoi o să mă duc acasă la mine. Cred că îți vei petrece vara cu ei.

— Cu cine? mă întreabă ea, neliniștită. Cine o să mai fie acolo?

Biata copilă, îmi spun. În ciuda scutului pe care l-am ridicat în jurul ei, știe că Anne Boleyn îl însoțește pe rege peste tot. Tăcerea ei în legătură cu acest subiect nu a fost o dovadă de neștiință, ci de discreție. Însă am vești bune pentru ea și o las să-mi remarce surâsul triumfător.

— Vai mie, spun, adăstând asupra vorbelor până când ochii încep să-i strălucească și surâde la rândul ei. Vai mie, aud că la curte multă lume e bolnavă. Cardinalul s-a retras la casa lui împreună cu un medic, iar Anne Boleyn s-a dus la Hever. Așa că suita o să fie foarte restrânsă. N-o să fie probabil decât tatăl și mama ta și, poate, unul sau doi însoțitori, Thomas More, care îl slujește cu atâta pricepere pe tatăl tău, și Maria de Salinas pentru mama ta.

Chipul i se luminează.

— Doar tata și mama?

— Doar ei, îi confirm și mă întreb dacă ar fi un păcat să mă rog ca târfa aia nenorocită să moară de boala nădușelii în Kent.

— Și tu? întreabă ea.

O strâng la piept.

— Eu o să mă duc la casa mea din Bisham și o să mă asigur că familia mea și supușii mei sunt bine. Este o boală cumplită, o să fie nevoie de mine. Arthur și Jane au un nou-născut, mă rog la Dumnezeu să fie sănătoși. O să-ți scriu să-ți spun că suntem bine și o să mă gândesc la tine, draga mea.

— Iar eu o să mă întorc la tine, precizează ea. La sfârșitul verii. Vom fi din nou împreună.

— Bineînțeles.

Conacul Bisham, comitatul Berkshire, vara anului 1528

Este o boală cumplită. Dumnezeu să ierte Anglia de păcatul care a abătut-o asupra noastră. Multă lume spune că nenorocirea asta a fost prezisă când a sosit primul Tudor. Mulți spun că regele nu poate avea parte de un fiu, iar țara nu se poate bucura de sănătate.

Sunt mulți care se tem de prezent și care prezic un viitor cumplit pentru care dau vina pe neamul Tudorilor.

Toată lumea vorbește despre o tânără din Kent care a zăcut ca moartă vreme de săptămâni întregi. Acum a înviat și spune că prinții ar trebui să se supună papei. Acum toți zic că are viziuni și se îmbulzesc să audă ce altceva mai zice. Dar eu n-am nevoie să-mi spună o profetesă că o să fie o vară proastă. De când am primit veste de la Londra că oamenii mor pe stradă, căzând în șanț pe când se chinuiau să ajungă acasă, am știut că are să fie un an prost pentru noi toți, chiar și pentru familia mea, așa cum ne ascundem îndărătul zidurilor înalte ale domeniului meu întins. Geoffrey și soția lui, Constance, vin să locuiască la mine, iar Arthur mi-i trimite pe copii, pe Henric și Margaret, tiza mea, și pe doică împreună cu cea mică, Mary, cu un bilet în care îmi spune că boala nădușelii a ajuns la Broadhurst, că el și Jane sunt bolnavi, că o să se roage să supraviețuiască, și mă roagă să am grijă de copiii lui ca și cum ar fi ai mei.

„Mă rog la Dumnezeu să ne ocolească”, îmi scrie el. „Dacă nu avem noroc, Mamă, te rog să ai grijă de copiii mei și să te rogi pentru mine așa cum mă rog și eu pentru

dumneata. A”.

Parcă ar fi niște pui de bogdaproste Henric cel mic și Margaret, căreia i se zice Maggie. Stau în picioare, ținându-se strâns de mână, în sala mea cea mare, iar eu îngenunchez lângă ei, îi strâng în brațe și le zâmbesc plină de o încredere pe care nu o simt.

— Mă bucur atât de mult că ați venit la mine, căci am multe să vă dau de făcut: și muncă, și joacă, le promit. Și îndată ce toată lumea se va face bine la Broadhurst, mama și tatăl vostru vor veni să vă ia și voi o să le puteți arăta cât ați crescut și ce copii cuminți ați fost vara asta.

Mă asigur că gospodăria este administrată cu grija obișnuită în vreme de molimă. Tot ce ajunge la noi din afară este spălat în apă cu oțet. Cumpărăm cât mai puțină mâncare cu puțință din piața din Bisham, încercând să trăim din ce producem pe moșie. Străinii nu sunt bine-veniți și oricine trece prin oraș călătorind dinspre Londra este poftit să înnopteze în casa de oaspeți a mănăstirii, nu la mine acasă. Pregătesc galoane peste galoane de tinctură din rozmarin, salvie și vin dulce și orice servitor din casă, orice bărbat, femeie sau copil, fie că ia masa în sala de banchete sau că doarme în paie, ia o lingură în fiecare dimineață; dar nu am cum să știu dacă are vreun efect.

Nu merg la biserica mănăstirii și le interzic celor din casă să intre în locul ăla încins și împutit, unde mirosul de tămâie plutește peste duhoarea trupurilor stătute și nespălate. În schimb, iau parte în fiecare zi la liturghia ținută de confesorul meu în capelă, de lângă iatacul meu, și mă rog în genunchi, ceasuri întregi, ca molima să ne ocolească. Cei doi copii ai lui Arthur își spun rugăciunile de seară și de dimineață în capela mea; îi țin departe de preot, iar când acesta binecuvântează fetița, face semnul crucii în aer deasupra creștetului ei scump.

Mă rog cel mai fierbinte pentru Geoffrey, ale cărui alcătuire fragilă și piele deschisă la culoare mă fac să-l găsesc foarte delicat când îl cercetez îngrijorată. Știu că de fapt este puternic și sănătos. Oricine îi poate vedea îmbujorarea din obraji, însuflețirea și pofta de viață. Dar îl caut în toată vremea de semne de febră, sau de durere de cap, sau de stânjeneală la lumină. Soția lui Constance este

la fel de rezistentă precum o arată numele și îndesată ca un ponei. Muncește din greu pentru mine și îi sunt recunoscătoare pentru grija pe care i-o poartă soțului ei. Dacă nu l-ar adora, aş urî-o.

Încep să cred că o să trecem peste vara asta fără să ni se întâmple ceva mai rău în afară de câteva morți în sat și de un rân-daș de la bucătărie care era probabil bolnav, dar a fugit acasă la el și a murit acolo, când Geoffrey ciocănește la ușa capelei mele pe când mă rog în genunchi pentru sănătatea tuturor celor pe care îi iubesc – prințesa Maria, regina și copiii mei. Își strecoară capul bălai în încăpere.

— Iartă-mă, mamă.

Știu că trebuie să fie ceva important, dacă mă tulbură din timpul rugăciunilor. Mă ridic și îi fac semn să intre. Se închină și îngenunchează alături de mine. Văd că bărbia îi tremură aproape la fel ca în copilărie, când se căznea să-și stăvilească lacrimile. Trebuie că s-a întâmplat ceva îngrozitor. Apoi observ că își ține mâinile împreunate strâns și închide o clipă ochii, ca și cum s-ar ruga la Dumnezeu să-l ajute să-mi transmită mesajul. Apoi se întoarce și se uită la mine. Ochii lui de un albastru-închis sunt plini de lacrimi când îmi ia mâna rece într-a lui.

— Mamă, spune el cu glas scăzut. Am vești foarte proaste pentru Domnia Ta.

— Numaidecât, îi spun printre buzele amorțite. Spune-mi imediat, Geoffrey. (îmi zic: să fie vorba de prințesa Maria, fata pe care o iubesc ca pe propria mea fiică? Să fie Montague, moștenitorul meu și moștenitorul numelui meu regesc? O fi unul dintre cei mici, ar putea fi Dumnezeu atât de nemilos încât să mai răpească un băiat din neamul Plantagenetilor?)

— E vorba de Arthur, spune el, iar ochii i se umplu de lacrimi. E vorba de fratele meu. S-a prăpădit, mamă.

Preț de câteva clipe, nu-l pot auzi. Mă uit la el de parcă aş fi surdă, și nu pricep ce-mi spune. Trebuie să repete. Spune iarăși:

— E vorba de fratele meu Arthur. S-a prăpădit, mamă.

Soția lui Arthur, Jane, e și ea bolnavă, trage să moară. Nu are decât o femeie alături, care o îngrijește în odăile ei, așa încât nimeni nu-i spune că bărbatul ei a murit. Vechilul casei este atât de înspăimântat de boală, că și-a abandonat îndatoririle față de stăpânul și de casa lui și s-a baricadat la el în odăi. În lipsa lui, gospodăria a căzut pradă haosului. Nu e nimeni care să rânduiască lucrurile, așa încât fiul meu Montague poruncește ca trupul lui Arthur să fie luat din casa cea nenorocită și adus la mănăstirea noastră, unde este depus în capela familiei.

Îl îngropăm unde sunt îngropați ceilalți regi Plantagenet, în mănăstirea noastră de la Bisham, iar după ce biserica a fost măturată, curățată și tămâiată, merg cu Geoffrey și cu Constance și începem să ne rugăm pentru sufletul lui; îi auzim pe călugări îngânând imnurile.

Ne întoarcem acasă pe jos și mă uit la reședința somptuoasă pe care am renovat-o cu blazonul familiei deasupra intrării și îmi spun, cu amărăciunea oricărui păcătos, că toată avuția și puterea pe care le-am recâștigat pentru mine și copiii mei nu l-au putut salva pe scumpul meu fiu Arthur de boala Tudorilor.

Conacul Broadhurst, vestul comitatului Sussex, vara anului 1528

Montague și cu mine mergem acasă la Arthur la Broadhurst. Găsim casa un dezastru și fânul, nestrâns de pe câmp. Recoltele se coc frumos, dar băieții care ar trebui să alunge păsările sunt fie bolnavi, fie morți, iar satul este un loc tăcut, cu ferestre oblonite și cu câte un smoc de fân din două în două uși. Când intrăm în casa imensă, avem senzația că toți au fugit. Doar o femeie se îngrijește de Jane, și nimeni nu are grijă de gospodărie și nu lucrează pământurile.

— Nu trebuie să faci Domnia Ta lucrurile astea, îmi spune Montague când intru cu pași mari în sala de banchete și încep să dau ordine unor servitori care în chip limpede dormeau în așternuturile de paie neschimbate și mâncau din cămară de când stăpânii căzuseră la pat.

— Sunt pământurile lui Arthur, spun eu scurt. Pentru asta i-am aranjat căsătoria. E moștenirea fiului său, Henric. Nu suport s-o văd risipită. Dacă Arthur nu le poate lăsa o avere copiilor lui, e ca și cum n-ar fi dobândit-o niciodată prin căsătoria cu ea. Dacă nu lasă în urmă o moștenire, atunci ce rost a avut în viață?

Montague încuviințează din cap. Iese afară la grajduri și se îngrijește ca bidiviii noștri să fie scoși la păscut, după care îi spune vătafului moșiei că, asudătură sau nu, ar face bine să adune oamenii la strânsul fânului a doua zi și să se apuce de treabă, altfel o să moară la iarnă fără hrană pentru dobitoace în loc să moară acum, vara, de boala nădușelii.

Împreună, punem casa și moșia în bună rânduială de-a lungul a săptămâni întregi de muncă, apoi de la Londra ajunge vestea că boala pare să se fi stins. Însuși cardinalul s-a molipsit și cu toate astea i-a supraviețuit. Dumnezeu îi surâde lui Thomas Wolsey a doua oară. Într-adevăr, necunoscute sunt căile Lui.

— Nicio molimă din lume nu-l poate atinge, spun eu mohorâtă. Nicio boală nu e îndeajuns de otrăvitoare să doboare trupul ăla mătăhălos. Ce se aude de la Hever?

— Și ea a supraviețuit, îmi spune Montague, detestând să rostească numele lui Anne Boleyn, la fel ca mine.

Schimbăm priviri pline de tristețe uluită că boala nădușelii a cruțat o otreapă ca ea, dar în schimb l-a răpit pe Arthur.

— Sir Arthur, spun eu cu glas tare.

— Domnul să-l aibă în pază, spune Montague. De ce pe el și nu pe ceilalți?

— Domnul știe cel mai bine în înțelepciunea Lui, spun eu, dar în adâncul inimii nu sunt așa de convinsă.

Jane știe că suntem în casă, dar nu ne ducem în odăile ei de teamă să nu ne molipsim, iar ea nu ne trimite vorbă și nici nu întreabă de bărbatu-său.

— Mi-aș face o părere mai bună despre ea dacă ar întreba, îi spun irascibilă lui Montague. Nu i-a trecut prin cap?

— Se poate să se lupte pentru propria ei viață, spune el. (Șovăie și apoi continuă.) Țiți amintești, mamă, că există

niște prevederi în contractul nupțial, în cazul morții premature a lui Arthur? Pământurile pe care i le-a adus ca zestre lui Arthur o să se întoarcă la ea, moștenirea pe care o va primi de pe urma lui tată-său o să-i revină ei, să facă ce vrea cu ea. Averea lui tată-său o să fie toată a ei, după moartea bătrânului. Noi nu ne alegem cu nimic.

Uitasem lucrurile astea. Tocmai pământurile pe care le-am lucrat luna asta, casa pe care am reparat-o n-o să-mi aducă nimic. Contractul pe care l-am redactat ca să-mi îmbogățesc fiul nu i-a adus decât griji, iar acum familia noastră se alege doar cu praful de pe tobă.

— N-a conținut niciodată să muncească pentru pământurile astea, spun eu furioasă. Era dispus să ia asupra lui serviciul militar pe care îl datorau ei și să-l scutească pe tată-său, să le conducă arendașii în luptă. Era gata de orice pentru ei. Propriul ei tată s-a pus în calea lui Arthur. Neghiob bătrân! Iar ea a ținut partea lui tată-său împotriva lui.

Montague pleacă fruntea.

— Iar acum s-a ales praful, remarcă el. Și toată munca noastră de luna asta nu ne sporește cu nimic averea.

— Îi folosește nepotului meu Henric; pentru băiatul lui Arthur muncesc. Slavă Domnului că a fost cruțat. Se poate întoarce la casa lui, iar la sfârșit o să-i revină totul.

Montague clatină din cap.

— Nu, pentru că e casa mamă-sii. Mamă-sa e moștenitoarea, nu el. Ea poate să nu-i lase nimic, dacă așa pofteste.

Gândul de a-ți dezmoșteni fiul îmi este atât de străin, încât îl privesc înspăimântată.

— N-ar putea face așa ceva!

— Dacă se recăsătorește? Îmi atrage atenția Montague. Noul soț ia totul.

Mă duc la fereastră și privesc ogoarele despre care credeam că sunt ale lui Arthur, că îi vor reveni fără urmă de îndoială fiului lui, un alt Henric Pole.

— Iar dacă nu se recăsătorește, o să fie o povară pentru noi, adaugă Montague sumbru. Va trebui să-i plătim dotă tot restul vieții.

Încuviințez din cap. Îmi dau seama că nu mă pot gândi la

ea ca la tânăra pe care am primit-o cu drag în casa mea, fata pe care o consideram fiică. Nu și-a îndeplinit datoria de soție când i-a ținut partea lui tată-său împotriva lui Arthur, când a căzut la pat și l-a lăsat pe Arthur să moară singur. Acum își trimite copiii de acasă și zace în pat, în vreme ce fratele și mama bărbatului ei salvează recolta. Toată viața, câte zile o mai avea, o să se aleagă cu un venit de pe urma moșiilor pe care eu muncesc din greu să le semăn și să le culeg, să le construiesc. Moștenitoarea răsfățată care a zăcut în pat în vreme ce soțul ei trăgea să moară va avea dreptul să locuiască în casa mea și să-și primească dota din arenzile mele, până va închide ochii. O să moștenească averea lui tată-său. Până și eu i-am făgăduit pământuri în testamentul meu. Se prea poate să mor înaintea ei, iar ea o să-mi ia din dulap rochia neagră de catifea, cu tiv din blană neagră și o s-o poarte la înmormântarea mea.

*

Jane se însănătoșește. Doamna ei de companie vine la mine și-mi spune, cu o reverență până în pământ, că Jane îmi transmite complimente. S-a luptat cu boala și a învins; o să vină să ia cina cu noi diseară și ne este nespus de recunoscătoare pentru tot ce am făcut pentru gospodărie.

— I-ați zis că soțul ei este mort? o întreb fără ocol.

Chipul ei palid și încordat îmi spune că nu.

— Milady, n-am îndrăznit să-i spunem cât era bolnavă, mărturisește ea. Și apoi, ni s-a părut că e prea târziu să-i mai spunem.

— Ea n-a întrebat? intervine Montague sceptic.

— A fost așa de bolnavă, își scuză ea stăpâna. Nu era chiar în toate mințile, din pricina febrei. M-am gândit că poate Domniile Voastre...

— Spune-i să vină în odăile mele înainte de cină, azi după-amiază, îi poruncesc. O să-i zic chiar eu.

*

O așteptăm pe Lady Arthur Pole în sala de oaspeți a acestei case, care a fost cândva a lui Arthur, dar care acum

e a ei.

Ușa se deschide dinaintea ei și intră în încăpere sprijinindu-se de brațul doamnei ei de companie, aparent prea slăbită să poată merge fără ajutor.

— A, draga mea, spun cu toată blândețea de care sunt capabilă. Chiar că ești palidă. Ia loc, te rog.

Reușește să schițeze o reverență dinaintea mea și un salut din cap către Montague, care o ajută să se așeze pe un scaun iar eu îi fac semn doamnei ei de companie să plece.

— Ea este verișoara mea, Elizabeth, spune cu glas stins, ca și cum ar vrea ca femeia să rămână.

— O să stai cu noi la masă, îi făgăduiesc, iar femeia pricepe aluzia și iese din încăpere.

— Mă tem că am vești foarte proaste pentru tine, spun eu cu delicatețe.

— Tata?

Clipește des.

— Soțul tău, Arthur.

Scoate un icnet de spaimă. E limpede că nici măcar nu-l știuse bolnav. Dar nu se poate să nu fi ghicit când a ieșit din iatacul ei, iar el n-a fost acolo s-o întâmpine.

— Mi-am închipuit că e acasă la Domnia Ta, cu cei mici! Sunt bine?

— Slavă Domnului că Henric și Maggie erau bine sănătoși când am plecat noi de la Bisham. La fel și fetița, Mary, fiul meu Geoffrey și soția lui.

Cumpănește spusele mele.

— Dar Arthur...

— Fiica mea, îmi pare rău că trebuie să-ți spun: a murit de boala nădușelii.

Se frânge de la mijloc ca o bucată de pânză scăpată pe jos. Își ascunde capul în mâini, se strânge în ea, până și picioarele micuțe și le ascunde sub scaun. Cu fața îngropată în palme, își urlă durerea.

Montague se uită la mine, ca și cum ar vrea să mă întrebe: „Ce să fac?”. Îi gesticulez să ia loc și să aștepte până când plânsetul acesta deznădăduit are să înceteze.

Nu contenește. O lăsăm plângând și mergem la masă fără ea. Oamenii de pe moșia ei, arendașii lui Arthur, trebuie să vadă că suntem acolo, că viața merge mai departe, că trebuie să-și facă datoria, să muncească și să-și plătească arenzile; slujitorii casei nu trebuie să-și închipuie că pot huzuri doar fiindcă fiul meu a murit. Pământurile acestea vor redeveni ale lui Jane, dar după aceea, cu voia Celui de Sus, vor fi moștenite de fiul lui Arthur, Henric, așa că trebuie păstrate cum se cuvine pentru el. După cină, ne întoarcem în odăile mele și o găsim trasă la față și cu ochii înroșiți; dar, slavă Domnului, în sfârșit s-a oprit din plâns.

— Nu suport, îmi spune ea cu glas jalnic, de parcă o femeie ar putea alege ce poate suporta și ce nu. Nu suport să rămân iar văduvă! Nu suport să trăiesc fără el. Nu pot îndura gândul de a trăi ca o văduvă, și n-o să vreau niciodată să mă recăsătoresc. Sunt cununată cu el în moarte, ca și în viață.

— Sunt primele zile, ai suferit un șoc, o liniștesc eu.

Dar ea refuză să se lase alinată.

— Mi-e inima frântă, spune ea. O să vin la Bisham și o să locuiesc în odăile din dotă. O să trăiesc retrasă aproape cu totul. N-o să mă văd cu nimeni și n-o să ies niciodată din casă.

— Serios? (îmi mușc limba auzindu-mi scepticismul din glas și repet, de data asta pe un ton mai blând.) Serios, draga mea? Nu crezi că ai prefera să mergi să locuiești cu tatăl tău? Nu vrei să mergi acasă la Castelul Bodiam?

Ea clatină din cap.

— Tata n-ar face decât să-mi aranjeze o altă căsătorie, știu sigur. N-o să mă recăsătoresc niciodată. Vreau să trăiesc în casa lui Arthur, vreau să fiu de-a pururi aproape de el, jelindu-l. O să locuiesc cu Domnia Ta și o să-l plâng în fiecare zi.

Nu simt duioșia pe care ar trebui s-o simt.

— Sigur, acum ești tulburată.

— Sunt hotărâtă, spune ea.

Chiar cred că este.

— O să-mi duc zilele în amintirea lui Arthur. O să vin la Bisham și n-o să mai plec. O să-i bântui mormântul, ca o

fantomă tristă.

— Ah, rostesc eu.

*

O las câteva zile să se gândească și să se roage, dar nu dă înapoi. Este hotărâtă să nu se mai recăsătorească niciodată, și ține morțiș să-i dau odăile de la mine de acasă care i-au fost făgăduite prin contractul nupțial. O să aibă mica ei gospodărie sub acoperișul meu, sigur își va aduce servitori, o să pună să i se aducă de mâncare de la bucătăriile mele și va primi, de patru ori pe an, arenzile de pe urma pământurilor din dota ei, la care am consimțit, dar pe care n-am crezut niciodată că ar trebui s-o plătesc. Nu văd cum pot accepta așa ceva.

Montague, moștenitorul meu discret și chibzuit, este cel care vine cu soluția isteată de a o împiedica pe văduvă să se mute definitiv la noi.

— Ești sigură că vrei să te rupi complet de lume? își întreabă el cumnata într-o seară, în micul răgaz în care poate fi văzută, căci după ce ia cina în sala cea mare, se duce în capelă să se roage noaptea întreagă.

— Negreșit, spune ea.

Este înveșmântată în albastru-închis, la fel ca mine, culoarea de doliu a caselor regale. Arthur a făcut parte din Casa Plantagenet; este plâns ca un prinț.

— Atunci, mă tem că la Bisham are să fie prea mult zgomot pentru tine, prea multă agitație, îi spune el. Regele vine în vizită în timpul procesiunii, toată curtea vine să stea săptămâni întregi vara, mama îi are oaspeți pe ai ei în timpul iernii: neamul Stafford, neamul Courtenay, neamul Lisle, neamul Neville. Știi doar câți verișori avem! Prințesa Maria sigur ne va face cinstea de a petrece mult timp la noi vara, și vine însoțită de toată suita ei. Nu e o casă mică, de familie; e un palat, un palat de lucru.

— Nu vreau să-i văd pe niciunul din oamenii aceia, spune ea îmbufnată. Vreau să trăiesc complet izolată. Poate Mama are să-mi dea o altă proprietate numai a mea pe domeniile ei, unde să pot trăi în liniște deplină. Nu-mi trebuie mare lucru, doar un conac cu o grădină mi-ar fi de

ajuns.

Până și Montague tresare auzindu-i cererea.

— Mama mea s-a zbatut din greu să adune pământurile laolaltă, spune el cu glas scăzut. Nu cred că ar vrea să le împartă acum.

— Nu pot trăi într-o casă zgomotoasă, plină de oameni. (Se întoarce spre mine.) Nu vreau să trăiesc într-un palat. Vreau să fiu tăcută și tihnită ca o călugăriță.

Montague nu zice nimic. Așteaptă.

Nu zic nici eu nimic. Și eu aștept. Încet, observăm cum în minte începe să-i încolțească o idee nouă.

— Ce-ar fi dacă aș merge să trăiesc într-o mănăstire? întreabă ea. Sau, și mai bine, ce-ar fi dacă m-aș călugări?

— Simți că ai chemare? mă simt obligată să o întreb.

Mă gândesc, cu un sentiment de vinovăție, la regina care a jurat că n-ar putea să se gândească să se retragă la mănăstire decât dacă ar fi sigură că Dumnezeu a chemat-o să-și pună viața în slujba Bisericii; spusese că nimeni, bărbat sau femeie, nu ar trebui să se călugărească dacă nu este sigur că are chemare pentru asta. Orice alt motiv ar fi o blasfemie. Fiul meu Reginald refuză în continuare să călugărească fără să simtă chemarea. Zice că e o insultă la adresa lui Dumnezeu.

— Da, spune ea cuprinsă de o însuflețire bruscă. Cred că am.

— Iar eu sunt sigur că așa este, îi spune abil Montague, diplomatul. De la bun început ai spus că vrei să te rupi de lume și că n-ai să te recăsătorești niciodată.

— Întocmai, spune ea. Vreau să trăiesc în tăcere, și singurătate deplină, cu durerea mea.

— Atunci asta e cea mai bună soluție, spun eu, cedând fără prea mare împotrivire tentației. Iar eu o să-ți găsesc un loc într-o mănăstire bună și o să-ți plătesc cheltuielile.

E limpede că nu-și dă seama că atunci când va consimți să se călugărească o să-mi returneze dota, cum s-ar fi întâmplat și dacă s-ar fi recăsătorit. O să plătesc doar costul de a o ține într-o mănăstire care a depus jurământul sărăciei.

— Cred că ar fi cel mai bine, spune ea. Dar cum rămâne cu casa asta și cu pământurile? Cu moștenirea mea? Și cu

averea care o să-mi rămână de la tata?

— Ar trebui să i le lași pe toate lui Henric, moștenitorul tău, îi sugerez eu. Iar eu l-aș face pupilul meu și le-aș administra în numele lui. Nu e nevoie să-ți bați capul din pricina lor.

Prevăzător, Montague are grijă să nu schimbăm nici măcar o privire victorioasă.

— Cum dorești tu, soră, spune el pe un ton plin de respect.

*

Aștept să mi se poruncească să deschid Palatul Richmond pentru revenirea prințesei la Londra, dar regele nu dă semne că s-ar întoarce în oraș, și prinde a se răspândi zvonul că s-a baricadat într-un turn, așa încât să nu-l atingă răsuflarea vreunui bolnav. Când aud așa ceva, oamenii se întrerup din îngropatul miilor de morți și râd cu hohote amarnice că regele lor așa de curajos și de strălucitor în arena de turnir se dovedește un laș dinaintea bolii.

Nu doar londonezii pătimesc. Peșitorul meu de odinioară, ajuns în ultima vreme dușmanul meu, sir William Compton, moare și odată cu el nădăjduiesc că se stinge și controversa legată de pământurile mele. Anne Boleyn se molipsește, dar după aceea sare din patul ei de la Castelul Hever, ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat; dar soțul surorii ei, sir William Carey, moare lăsând în urmă o fată Boleyn seducătoare și fertilă, cu doi copii cu părul arămiu, fără tată. Iată încă un bastard sănătos de sex bărbătesc, un alt Henric cu părul roșcat. Nu mă pot abține să mă întreb dacă regele se va uita la Mary – cea mai drăguță și mai afectuoasă dintre cele două surori, care are deja un băiat și o fetiță Tudor în odaia copiilor – și o să-i treacă prin minte să-și repudieze soția și s-o ia pe Maria Boleyn, cu tot cu mica ei familie, și să îi recunoască drept ai lui.

Jane depune jurămintele și devine novice la Mănăstirea Bisham, iar eu îi scriu pe dată cardinalului proaspăt însănătoșit, să-i cer tutela nepotului meu, Henric. Wolsey a învins o boală care a dovedit oameni mai destoinici decât

el, iar acum este îndeajuns de sănătos încât să scape de moștenitorii lor. Oricât de mult și-ar dori să pună mâna el însuși pe moștenirea lui Henric, nu îmi poate respinge cererea. Cine altcineva ar fi mai potrivit decât mine să administreze domeniile nepotului meu până când ajunge la vârsta majoratului?

Dar nu las nimic la voia întâmplării. Un pupil bogat este o comoară la care vor râvni și alții. Trebuie să-i făgăduiesc cardinalului o redevență frumoasă, asta pe lângă suta de mărci¹⁰ pe care i-o plătesc anual doar pentru bunăvoință. O să merite, numai să-mi aprobe solicitarea. Mi-am pierdut fiul iubit, pe Arthur; n-aș îndura să-i pierd și averea, n-aș îndura nici gândul că fiul lui n-o să poată profita de pe urma contractului nupțial pe care l-am ticluit.

Dar asta nu e singura mea grijă în aceste vremuri. Sperasem că decizia regelui de a se ascunde din calea bolii împreună cu soția și cu fiica lui va avea efectul obișnuit de a-i reaminti ce tovarășă plăcută este soția lui de aproape douăzeci de ani. Dar aud de la Montague – care se întâlnește cu mica suită regală itinerantă – că regele îi scrie epistole pătimăse fetei Boleyn în lipsă, le închină versuri ochilor ei negri și tânjește fățiș după ea. Oricât ar părea de nemaipomenit, curtea va reveni la Londra condusă de un rege și de o regină care au traversat pericole împreună; dar, odată întorși la Westminster, regele își va relua tentativele de a o face pe regină să abdice în favoarea unei tinere care nu este de neam ales.

Cel puțin fiul meu Geoffrey nu-mi dă motive de îngrijorare. Nici el, nici Constance nu se molipsesc de boala nădușelii, iar după ce plec la Londra, ei se întorc la casa lor din Lordington, în comitatul Sussex. Geoffrey administrează moșia atât de bine și este atât de priceput cu arendașii și cu vecinii lui, încât nu șovăi câtuși de puțin să-i acord dreptul de a deveni membru în Parlament. Mandatul de Wilton este darul meu, iar eu i-l ofer lui.

— Te poți folosi de postul de parlamentar ca de o rampă de lansare la curte, îi spun eu după cină, în ultima noastră

10 Denominație medievală engleză reprezentând echivalentul a 2/3 lire (n.tr.).

seară împreună înainte ca el să plece la casa lui, iar eu să revin la palat.

Constance s-a retras plină de tact, căci știe că îmi place mult să stau cu Geoffrey și să vorbim neîngrădit despre orice. Dintre toți băieții mei, el mi-a fost întotdeauna cel mai drag. Din pruncie, el este cel care n-a plecat niciodată departe de mine.

— Cum a făcut Thomas More? sugerează el.

Încuviințez din cap. Geoffrey mi-a moștenit tot talentul pentru politică.

— Întocmai, și uite ce departe a ajuns.

— Dar pe vremuri îl critica pe rege și susținea puterea Parlamentului, îmi reamintește el.

— Da, și nu e nevoie să-i urmezi exemplul în privința asta. În plus, îndată ce a ajuns președintele Parlamentului, i-a convins să se supună voinței regelui. Îi poți urma exemplul și să te folosești de discursurile tale din Parlament pentru a atrage atenția oamenilor. Să ajungă să vadă în tine un om serios și loial. Să știe regele că în tine are un om care îi poate susține cauza dinaintea Parlamentului și să-ți faci prieteni, așa încât atunci când vei propune ceva în numele regelui, vei avea influență și propunerea ta va fi aprobată.

— Sau ai putea pur și simplu să îmi obții un loc la curte iar eu m-aș putea împrieteni cu regele, sugerează el. Așa ai procedat pentru Arthur și Montague. Nu i-ai trimis în Parlament să învețe, și să vorbească, și să convingă lumea. S-au bucurat direct de bunăvoința regelui și nu a fost nevoie să facă altceva decât să-i țină companie, să-l distreze.

— Erau alte vremuri atunci, spun eu cu mâhnire. Cu totul altele. (Mă gândesc la fiul meu Arthur și la cât de mult îl îndrăgea regele pentru curajul și iuțeala de care dădea dovadă în orice întrecere de la curte.) Acum e mai greu să îi câștigi prietenia regelui. Erau vremuri mai lipsite de griji, când Arthur nu trebuia decât să lupte în turnir și să participe la jocuri. Regele era un tânăr fericit și ușor de mulțumit.

Palatul Richmond, la vest de Londra, toamna anului 1528

Cel mai îngrozitor toamna asta este că nu primesc vești, și chiar dacă ar ajunge la mine ceva, oricum n-aș putea repeta o vorbă de față cu prințesa. Ea știe (bineînțeles că știe) că mama și tatăl ei aproape că s-au înstrăinat, și probabil știe și că tatăl ei este îndrăgostit nebunește, periculos de mult, de o altă femeie – nu se chinuie deloc s-o ascundă – iar ea este o femeie cu origini atât de comune, încât a avut noroc să fie domnișoară de companie la curte, darămite să ne domine pe toți ca o favorită recunoscută. Mi-o amintesc pe Anne Boleyn, încântată ca un copil să o slujească pe prințesa Mary în Franța, și mândria tatălui ei când a reușit să intre în slujba reginei, îmi este aproape cu neputință să mi-o închipui ca pe o consoartă, dând ordine la curte, plângându-i-se însuși marelui cardinal, aproape ca o regină neîncoronată.

Prințesa Maria are acum doisprezece ani și este vioaie și inteligentă ca orice fetiță isteată, dar are o grație și o demnitate care se dobândesc prin naștere și educație. Sunt sigură că nu mă înșel în privința ei. Am educat-o eu însămi și am învățat-o tot ce trebuie să știe o prințesă: să își citească supușii și dușmanii, să gândească în perspectivă, să facă strategii, să fie mai matură decât i-ar cere-o vârsta. Dar cum o pot pregăti să vadă cum tatăl pe care îl adoră îi întoarce spatele mamei ei, pe care fetița o iubește atât de mult? Cum îi poate sugera cineva că tatăl ei crede sincer că nu a fost căsătorit cu mama ei, că au trăit într-un păcat de moarte în toți acești ani? Cum îi poate spune cineva că există un Dumnezeu în ceruri care, văzând acestea, a hotărât să pedepsească un cuplu de tineri căsătoriți prin moartea a patru frățiori? Eu nu i-aș putea spune așa ceva unei fete de doisprezece ani, nu unei fete pe care o iubesc cum o iubesc pe ea, și mă asigur că nimeni altcineva nu o face.

Nu ne vine greu să-i ascundem adevărul, căci mergem rar să luăm cina la curte și nu vine nimeni pe la noi zilele astea. Îmi ia puțin timp să-mi dau seama că acesta este un

alt semn de vremuri tulburi. Curtea moștenitorului tronului, oricât ar fi acesta de tânăr, este întotdeauna un loc plin de freamăt, aglomerat și căutat. Până și o copilă precum Maria atrage în slujba ei oameni care știu că într-o bună zi va ajunge regina Angliei și că e bine să-i câștigi încă de pe acum bunăvoința.

Dar nu și toamna asta. Toamna asta se face tot mai frig și mai întuneric și în fiecare dimineață răsare o lumină cenușie, mohorâtă; dar nu e soare, nu vine niciun călăreț dinspre Londra, nicio luntre nu înaintează iute în amonte ca să prindă fluxul. Toamna asta nu ne bucurăm de căutare, nici printre curteni, nici printre sfetnici. Nu atragem nici măcar oameni veniți cu jalba și cu miloaga. Îmi spun în sinea mea că am decăzut groaznic în ochii poporului, dacă nu ne mai calcă pragul nici măcar oameni care vor să se împrumute de bani.

Prințesa Maria nu știe de ce, dar eu da. Nu poate fi decât un singur motiv pentru care trăim atât de tihnite la Richmond, de parcă am fi într-o casă particulară, nu într-un palat. Trebuie că regele le dă oamenilor de înțelese că ea nu este moștenitoarea tronului lui. Trebuie că le spune oamenilor în felul acela subtil, fără cuvinte, pe care îl are la îndemână un rege, că există un motiv întemeiat pentru care prințesa Maria nu se mai află în castelul ei din Ludlow, cârmuind Țara Galilor; există un motiv pentru care prințesa Maria nu mai este logodită cu regele Franței și nici cu regele Spaniei, pentru care prințesa Maria trăiește la Richmond ca o fiică a Casei Tudorilor, slujită, întreținută și respectată, dar cu nimic mai însemnată decât fratele ei vitreg, bastardul lui Bessie Blount.

Curtenii se îmbulzesc în jurul unei noi curiozități ca muștele în jurul unei fețe asudate. Aflu asta de la croitoreasa mea, care vine la Palatul Richmond să-mi ia măsurile pentru o rochie din catifea purpurie pentru serbările de iarnă, și care îmi spune mândră că abia o să găsească timp să mi-o coasă, căci este tocmită de toate doamnele de la Suffolk House, din Southwark. Stau în picioare pe scaun, iar ajutorul croitoresei prinde tivul în bolduri, pe când croitoreasa strânge corsetul.

— Doamnele de la Suffolk House? repet eu.

Suffolk House este căminul reginei văduve a Franței, Mary, și al netrebnicului ei soț, Charles Brandon. Deși a fost întotdeauna foarte îndrăgită la curte, nu-mi închipui cum de au ajuns dintr-odată așa de căutați.

— Mademoiselle Boleyn stă acolo! spune ea, încântată. Primește lume și toți vin să o vadă. Regele vine zilnic și dansează împreună în fiecare seară.

— La Suffolk House?

La mijloc nu poate fi decât mâna lui Charles Brandon. Regina văduvă Mary nu i-ar fi îngăduit niciodată lui Anne Boleyn să primească lume la ea acasă.

— Da, s-a instalat cu totul acolo.

— Și regina? întreb eu.

— Trăiește foarte izolată.

— Și planurile pentru serbările de Crăciun?

Croitoreasa remarcă în tăcere că eu nu am primit o invitație. Sprâncenele arcuite i se înalță puțin mai tare și ciupește un pliu din talie, ca și cum n-ar merita să croiești o rochie scumpă care nu va fi niciodată purtată dinaintea regelui.

— Ei bine, spune ea pregătindu-se să-mi împărtășească o bârfă, am auzit că Lady o să aibă propriul ei apartament, ușă în ușă cu al regelui, și că acolo o să-și întrețină nenumărații admiratori. Vor fi două curți în același palat. Dar regele și regina vor serba Crăciunul împreună, ca de obicei.

Încuviințez din cap. Ne uităm lung una la cealaltă și îmi dau seama că expresia croitoresei - un soi de surâs sumbru, expresia firească a unei femei care știe că anii tinereții s-au dus - se reflectă pe chipul meu.

— Perfect, spune ea și mă ajută să cobor de pe scaun. Știți, nu e femeie în Anglia trecută de treizeci de ani care să nu înțeleagă suferința reginei.

— Dar femeilor trecute de treizeci de ani nu li se cere părerea, spun eu. Cui îi pasă ce credem noi?

*

Stăm cu doamnele mele și o ascultăm pe Prințesa Maria în timp ce exersează la lăută și cântă. A compus chiar ea

cântecul - o reinterpretare a unei balade de secerători despre un băiat vesel care merge la semănat. Mă bucur să o aud cântând cu voieșie și s-o văd zâmbind. Arată bine; chinul regulat al durerilor din fiecare lună a trecut și i-au revenit culoarea în obraji și pofta de mâncare. Mă uit la ea cum stă aplecată deasupra corzilor și cum înalță privirea ca să cânte și îmi spun ce fetiță frumoasă și binecuvântată este și că regele ar trebui să-i mulțumească lui Dumnezeu în genunchi că i-a dăruit-o și s-o crească așa cum trebuie crescută o prințesă care va cârmui într-o zi Anglia, sigură pe poziția ei și încrezătoare în viitor. Cum e cu puțință ca Henric, băiețelul adorat din odaia copiilor, să nu vadă în ea un alt moștenitor Tudor la fel de scump și de prețios cum a fost și el?

Bătaia din ușă ne face pe toate să tresărim, iar prințesa Maria înalță privirea, continuând să apese corzile cu degetele, când vechilul meu face o plecăciune, intră și spune:

— Este un domn la poartă, milady. Spune că este fiul vostru.

— Geoffrey?

Mă ridic în picioare zâmbind.

— Nu, l-aș fi recunoscut pe stăpân, bineînțeles. Spune că este fiul vostru din Italia.

— Reginald? Întreb eu.

Prințesa Maria se ridică și îmi șoptește:

— Vai, Lady Margaret!

— Primește-l, spun.

Vechilul încuviințează din cap și se trage în lături, iar Reginald - înalt, chipeș, cu ochi negri și brunet - intră în încăpere, ne măsoară pe toate dintr-o privire și îngenunchează să-i dau binecuvântarea.

Îmi pun mâna pe creștetul lui cu păr bogat și negru și șoptesc vorbele, după care se ridică de jos (e mai înalt ca mine) și se apleacă să mă sărute pe amândoi obraji.

Îl prezint numaidecât prințesei, iar el îi face o plecăciune adâncă. O văd cum se îmbujorează și întinde amândouă brațele spre el.

— Am auzit atâtea despre tine și despre cât de învățat ești, spune ea. Am citit mult din ce ai scris și am fost foarte

impresionată. Mama ta o să fie foarte fericită că te-ai întors acasă.

El îmi zâmbește peste umăr și îl văd în același timp în el pe băiețelul scump pe care am fost nevoită să îl pun în slujba Bisericii și pe tânărul înalt, calm și independent în care s-a preschimbat după ani de studiu și de surghiun.

— Rămâi la noi? îl întreb. Tocmai ne pregăteam să mergem la masă.

— Contam pe asta! spune el cu voioșie.

Prințesei îi spune:

— Când mi se face dor de Anglia, mi-e dor de mesele din copilărie. Mai poruncește mama să se pregătească plăcintă de miel cu crustă groasă din aluat?

Ea schițează o mică grimasă.

— Mă bucur că ești tu aici s-o mănânci, îi mărturisește ea. Căci eu o dezamăgesc în toată vremea, pentru că nu mănânc cu poftă. Și țin și toate posturile. Zice că sunt prea scrupuloasă.

— Nu, aveți dreptate, se grăbește el să spună. Postul trebuie ținut atât pentru binele omului cât și pentru preamărirea lui Dumnezeu.

— Vrei să spui pentru binele nostru? Că e bine să te înfometezi?

— Pentru cei care pescuiesc, explică el. Dacă toată creștinătatea nu ar mânca decât pește vinerea, atunci pescarii și copiii lor ar mânca bine tot restul săptămânii. Voia lui Dumnezeu este întotdeauna pentru binele întregii omeniri. Legile lui sunt atât slava Cerurilor, cât și a pământului. Cred cu tărie că faptele și credința trebuie să meargă mână în mână.

Prințesa Maria îmi aruncă un surâs năstrușnic, ca pentru a arăta că a câștigat o dispută.

— Asta cred și eu, spune ea.

— Și acum, să vorbim despre obligația de a asculta de părinți, sugerez eu.

Reginald își azvârle brațele în aer, ca pentru a protesta.

— Mamă, o să vin cuminte la masă, iar Domnia Ta o să-mi zici ce să mănânc și ce să spun.

Este o cină animată și veselă. Reginald rostește rugăciunea de mulțumire în greacă, pentru curteni, și îi

ascultă pe muzicieni care cântă în timp ce mâncăm. Stă de vorbă cu preceptorul prințesei, Richard Fetherston, și își împărtășesc unul altuia înflăcărea față de învățătura cea nouă și convingerea că luteranismul nu este decât o erezie. Reginald urmărește plin de admirație dansurile, iar prințesa Maria o ia pe Constance de mână și dansează cu doamnele ei dinaintea lui, ca și cum ar fi un oaspete foarte însemnat. După cină, am grijă ca Maria să-și rostească rugăciunile și, pe când se suie în patul cu polog, îmi spune surâzătoare:

— Fiul tău e foarte chipeș. Și foarte învățat.

— Așa este, spun eu.

— Crezi că tatăl meu o să-l desemneze să-mi fie preceptor după ce doctorul Fetherston va pleca?

— Este posibil.

— Nu-ți dorești asta? Nu găsești că ar fi un preceptor foarte potrivit, așa de înțelept și de serios cum este?

— Cred că te-ar pune să studiezi din greu. Acum înveți singur ebraică.

— Nu mă deranjează să învăț, mă asigură ea. Ar fi o onoare să lucrez cu un preceptor ca el.

— Mă rog, e vremea să te culci, oricum.

N-am de gând să încurajez asemenea vise copilărești despre Reginald la o tânără care va trebui să se mărite cu bărbatul ales de tatăl ei și care în momentul de față pare complet lipsită de perspective.

Își înalță fața s-o sărut, iar eu sunt înduioșată până în străfundul inimii de frumusețea ei gingașă și de surâsul ei sfios.

— Domnul să te binecuvânteze, mica mea prințesă, îi spun.

*

Reginald și cu mine intrăm în iatacul meu și poruncesc servitorilor să așeze jilțurile în fața focului și să ne lase să vorbim între patru ochi la un pahar de vin, nuci și fructe uscate.

— E încântătoare, spune el.

— O iubesc ca pe fata mea.

— Spune-mi ce vești ai despre frații și sora mea.

Zâmbesc.

— Toate sunt bune, slavă Domnului, deși îmi lipsește Arthur mai mult decât aș fi crezut că e cu putință.

— Și ce mai face băiatul lui Montague? mă întreabă el zâmbind, ghicind pe dată care copil va fi preferatul meu, căci el va duce numele nostru mai departe.

— E bine, îi spun eu, cu un licăr în ochi. E guraliv, aleargă întruna, e robust ca orice prinț Plantagenet. E încăpățânat și obraznic. (Mă abțin să înșir ultimele lui vorbe de duh.) E comic, îi spun. E leit Geoffrey la vârsta lui.

Reginald încuviințează din cap.

— Ei bine, a trimis după mine, spune el fără înconjur, știind că o să pricep pe dată că se referă la rege. A venit vremea ca educația mea scumpă și învățătura din toți acești ani să devină folositoare.

— Dar sunt folositoare, îi răspund pe dată. Îl interesează părerea ta în legătură cu ceea ce este sau nu erezie, și știu că îl sfătuiești pe Thomas More, iar regele se încrede în el.

— Nu trebuie să mă încurajezi, îmi spune el cu o umbră de zâmbet. Am trecut de vârsta la care aveam nevoie de aprobarea Domniei Tale. Nu sunt moștenitorul lui Montague, să țin ca să-ți câștig bunăvoința. Știi că l-am slujit bine pe rege la universități, când i-am scris papei, și la Padova. Dar acum vrea să vin acasă. Are nevoie la curte de sfătuitori care cunosc lumea, care au prieteni la Roma, care pot face față oricând unei confruntări de idei.

Îmi trag șalul pe lângă mine, de parcă s-ar fi făcut curent în încăpere; m-a luat tremuratul, deși buștenii sunt stivuiți până sus și dogoresc, iar tapiseriile sunt calde încă pe pereți.

— N-o să-l sfătuiești să se lepede de regină, îi spun eu sec.

— Din câte știu eu, nu există niciun temei, spune el simplu. Dar îmi poate porunci să studiez cărțile pe care le-a adunat pentru a găsi răspunsul la această întrebare. Ai fi surprinsă să vezi cât de mare este biblioteca pe care a strâns-o pe tema asta. Și Lady îi aduce cărți, și o să fie datoria mea să le răspund. Unele sunt de-a dreptul eretice. Regele îi îngăduie să citească volume pe care More și cu mine le-am fi interzis. Unele care sunt interzise. Ba chiar i le

aduce ea însăși. O să-i explic regelui greșelile din ele și o să apăr Biserica de aceste idei noi, periculoase. Nădăduiesc să slujesc atât Biserica, dar și pe regele Angliei. Îmi poate cere să mă consult cu alți teologi. Nu poate fi nimic rău în asta. O să citesc ce autorități în domeniu are în vedere și o să-l informez dacă ideile lor se susțin. A plătit pentru educația mea, așa încât să gândesc în locul lui. Asta o să fac.

— Le dăunează reginei și prințesei să se pună la îndoială mariajul în orice fel! spun eu furioasă. Cărțile care contestă legitimitatea reginei sau cele care contestă Biserica ar trebui interzise fără discuție.

El pleacă fruntea.

— Da, milady, știu că i se face un mare deserviciu unei doamne minunate, care nu merită decât respect.

— Ea ne-a scăpat de sărăcie, îi reamintesc.

— Știu asta.

— O știu și o iubesc de când avea șaisprezece ani.

El pleacă fruntea.

— O să cercetez și o să-i transmit regelui părerea mea, fără teamă sau părtinire, spune el. Dar o s-o fac. Este de datoria mea să fac asta.

— Și o să locuiești aici?

Mă bucur să-mi văd fiul, dar n-am mai locuit sub același acoperiș de când avea șase ani. Nu sunt sigură că îmi doresc tovărășia zilnică a acestui tânăr independent care gândește ce vrea și care nu este învățat să-și asculte mama.

El zâmbește, de parcă ar ști foarte bine acest lucru.

— O să merg la frații certozini, la Sheen, spune el. O să trăiesc din nou în tăcere. Și pot să vin să te văd. Întocmai ca odinioară.

Schițez un mic gest, ca pentru a alunga amintirile acelor zile.

— Nu mai e ca atunci, spun. Acum avem un rege bun pe tron și suntem prosperi. Poți sta aici pentru că așa vrei, nu pentru că nu ai unde să te duci, și nici pentru că numi permit să te adăpostesc. Sunt alte vremuri.

— Știu, spune el împăciuitor. Și îi mulțumesc lui Dumnezeu că am ajuns să trăim vremuri atât de diferite.

— Dar să nu pleci urechea la bârfe cât ești acolo, îl avertizez. S-a zis că frații dețin un document cu o profeție veche despre familie, despre noi. Presupun că a fost distrus; dar să nu pleci urechea la nimic din ce se spune despre el.

El zâmbește și clatină din cap înspre mine, de parcă aș fi o bătrână neghioabă care se sperie de umbre.

— Nu trebuie să plec urechea, dar toată țara vorbește despre Sfânta Fecioară din Kent care profețește și îl avertizează pe rege să nu-și părăsească soția.

— Nu contează ce spune ea. (Neg evidența: mii de oameni se îmbulzesc să audă ce are de spus. Sunt decisă însă ca Reginald să nu se numere printre ei.) Nu pleca urechea la bârfe.

— Milady, certozinii sunt un ordin tăcut, îmi reamintește el. Nu se bârfește la ei. N-ai voie să spui un cuvânt.

Mă gândesc la vărul meu, ducele, care a fost decapitat pentru că a plecat urechea la discuții despre sfârșitul dinastiei Tudorilor chiar în această mănăstire.

— Ceva trebuie că s-a spus acolo. Ceva periculos.

El clatină din cap.

— Trebuie să fie o minciună.

— L-a costat pe unchiul tău viața, îi atrag eu atenția.

— Atunci e o minciună îngrozitoare, spune el.

Palatul Richmond, la vest de Londra, primăvara anului 1529

Primim puțin oaspeți de la Londra primăvara asta, dar într-o zi mă uit de la fereastra mea la fluviul umflat de ploi și zăresc o barcă. La pupa flutură pavilionul Casei Darcy. Lordul Thomas Darcy, bătrânul lord al Nordului, vine să ne aducă daruri de sezon.

O chem pe prințesă și îi ieșim în întâmpinare. Ne uităm cum coboară tropăind pasarela, le face semn celor trei oaspeți să-l urmeze și îngenunchează dinaintea ei. Amândouă urmărim cu oarecare neliniște cum se pleacă anevoie și apoi se ridică anevoie, dar mă încrunt când unul dintre rânđașii mei sare să îl ajute. O fi având Tom Darcy

peste șaizeci de ani, dar nu-i place ca lumea să bage de seamă.

— M-am gândit să vă aduc niște ouă de fluierar, îi spune el prințesei. Din mlaștinile mele de la Nord.

Vorbește de parcă ar deține toate ținuturile mlăștinoase din nordul Angliei, și adevărul este că ale lui sunt o mare parte dintre ele. Thomas Lord Darcy este unul dintre marii moșieri din Nord care s-au luptat toată viața să-i împiedice pe scoțieni să treacă dincoace de graniță. L-am cunoscut pe când locuiam la Castelul Middleham împreună cu unchiul meu, regele Richard, iar Tom Darcy făcea parte din Sfatul Nordului. Fac un pas în față și îl sărut pe obrazii rumeni.

El zâmbeste, încântat de atenția pe care i-o arăt, și îmi face cu ochiul.

— I-am adus pe acești domni să-și prezinte omagiile, spune el, în timp ce oaspeții francezi se aliniază și fac o plecăciune, oferindu-ne mici daruri. Doamna de companie a Mariei le ia făcând o reverență și îi conducem în palat. Prințesa îi conduce în sala ei de primiri, iar apoi, după o scurtă conversație, se retrage. Francezii se plimbă prin încăpere, se uită la tapiserii și la tipsia din argint, la obiectele prețioase de pe bufet, și discută cu doamnele de onoare. Lordul Darcy se apleacă spre mine.

— Vremuri tulburi, spune el din senin. Nu mi-am închipuit niciodată că o să ajung să le trăiesc.

Încuviințez din cap. Îl conduc spre fereastră, să se desfete cu priveliștea grădinilor de plante aromatice și a fluviului din zare.

— M-au întrebat ce știu despre noaptea nunții! se plânge el. Una de acum un sfert de secol. Și, oricum, eu eram în Nord.

— Așa este, spun. Dar ce vor să știe?

— Vor ține sfat, spune el mohorât. Vine un cardinal tocmai de la Roma să-i spună reginei noastre că nu a fost căsătorită legitim, să-i spună regelui că în ultimii douăzeci de ani a fost crai și că se poate însura cu cine pofteste. E uimitor ce le poate trece prin minte, așa-i?

— Uimitor, consimt eu.

— N-am vreme pentru așa ceva, spune el tăios. Și nici pentru teologul ăla gras, Wolsey. (Îmi aruncă o privire

șireată.) Mi-aș fi închipuit că ai și tu un cuvânt de spus în treaba asta. Tu și ai tăi.

— Nu mi-a cerut nimeni părerea, zic eu pe un ton precaut.

— Ei bine, când o să ți-o ceară, dacă le spui că regina e soția lui și că soția lui e regina, poți conta pe susținerea lui Tom Darcy, spune el. Și a altora. Pe rege ar trebui să-l povățuiască aristocrații lui de neam, nu un neghiob gras în veșminte vișinii.

— Nădăduiesc că regele va fi povățuit de bine.

Bătrânul baron întinde mâna.

— Dă-mi broșa aia drăguță, spune el.

Îmi desprind insigna cu simbolul casei soțului meu, o panseluță violet, smălțuită, pe care o port la cingătoare. O las să cadă în palma bătătorită a lui Darcy.

— O s-o trimit printr-un sol, dacă vreodată voi avea nevoie să te previn, spune el. Așa o să știi că vine într-adevăr de la mine.

Sunt precaută.

— Întotdeauna o să mă bucur să primesc vești de la Domnia Ta, milord. Dar nădăduiesc că n-o să avem niciodată nevoie de un astfel de cod.

El face un semn din cap în direcția ușii închise care dă spre odaia prințesei.

— Și eu nădăduiesc același lucru. Dar, având în vedere tot ce se întâmplă, e bine să fim pregătiți. De dragul ei, spune el scurt. Frumușica. Roza Angliei.

Palatul Richmond, la vest de Londra, iunie 1529

Montague vine la Richmond de la Blackfriars, cu luntrea familiei, să-mi aducă vești de la Londra, iar eu dau poruncă servitorilor să îl aducă direct în iatacul meu și să le închidă pe doamnele mele, cu lucrul lor de mână și cu clevețele lor, dincolo de ușă. Prințesa Maria e în odăile ei și nu vine decât dacă o chem; le-am spus doamnelor ei s-o țină ocupată azi și să se asigure că nu vorbește cu nimeni venit de la Londra. Cu toții ne străduim s-o protejăm de coșmarul

care se pune în scenă puțin mai în aval de noi. Propriul ei preceptor, Richard Fetherston, s-a dus la Londra s-o reprezinte pe regină, dar a fost de acord cu mine să ascundem pe cât posibil de prințesă scopul deplasării lui. Dar știu că veștile proaste circulă repede, și aștept vești proaste. Thomas Darcy nu a fost singurul senior luat la întrebări, iar acum a sosit un cardinal de la Roma și a instituit un tribunal care să se pronunțe asupra legitimității căsătoriei cuplului regal.

— Ce s-a întâmplat? întreb îndată ce ușa s-a închis în urma noastră.

— S-a ținut o ședință de judecată. A fost o audiere adevărată, dinaintea lui Wolsey și a cardinalului Campeggio, începe el. Era plin ochi de lume. Parcă era la bâlci. Era atât de aglomerat, că abia puteai respira. Toți voiau să vadă cu ochii lor; parcă era o execuție publică unde se îmbulzesc toți să vadă eșafodul. Groaznic.

Văd că este cu adevărat tulburat. Îi torn un pahar de vin și îl silesc să se așeze într-un jilț de lângă foc.

— Stai jos, fiule. Trage-ți sufletul.

— Au chemat-o pe regină în sală, iar ea a fost magnifică. Nici nu s-a uitat la cardinalii strânși la sfat, a trecut pe lângă ei și a îngenuncheat dinaintea regelui...

— Zău?

— A îngenuncheat și l-a întrebat cu ce l-a supărat. A spus că i-a acceptat prietenii ca pe ai ei, că a făcut tot ce i-a poruncit, și faptul că nu i-a oferit un fiu nu a fost din vina ei.

— Dumnezeu! A spus așa ceva în public?

— Cum mă vezi și cum te văd. A spus că el a luat-o fecioară neprihănită, așa cum era când a venit din Spania. El n-a zis nimic. L-a întrebat în ce fel l-a dezamăgit ca soție. El n-a zis nimic. Ce era să spună? A fost de toate pentru el vreme de douăzeci de ani.

Mă trezesc zâmbind la gândul că regina Caterina i-a spus adevărul în față unui rege care s-a obișnuit cu o dietă de minciuni măgulitoare.

— A întrebat dacă poate să conteste hotărârea la Roma, după care s-a ridicat de jos, a ieșit, și l-a lăsat mut.

— A ieșit așa, pur și simplu?

— Au strigat-o să se întoarcă în sala de judecată, dar ea a

ieșit și s-a dus înapoi în odaia ei, de parcă n-ar fi dat doi bani pe ei. A fost nemaipomenit. Mamă, a fost toată viața o regină remarcabilă, dar ăla a fost momentul ei de glorie. Și toată lumea strânsă la ieșirea din tribunal, toți oamenii de rând ovaționau și îi binecuvântau numele și o ocărau pe Lady pentru că este o târfă care nu ne-a adus decât necazuri. Iar înăuntru fie rămăseseră toți muți de uimire, fie le venea să râdă, fie voiau să ovaționeze și ei – dar nu îndrăzneau cât timp regele ședea acolo, ca un prost.

— Sst, îl țistui pe dată.

— Știu, spune el pocnind din degete, enervat de propria-i indiscreție. Îmi pare rău. Povestea asta m-a tulburat mai mult decât am crezut. M-am simțit...

— Cum? îl întreb.

Montague nu e ca Geoffrey; nu se lasă ușor pradă sentimentelor, nu plânge din te miri ce, nu își pierde repede cumpătul. Dacă Montague e tulburat, înseamnă că a asistat la o scenă cu adevărat impresionantă. Dacă Montague e tulburat, atunci toată curtea a fost zguduită până la lacrimi. Regina le-a îngăduit să-i vadă mâhnirea, le-a arătat cât de mult suferă, iar acum toți vor fi la fel de tulburați ca niște copii care își văd mama plângând pentru prima oară.

— Am sentimentul că se întâmplă ceva îngrozitor, spune el gânditor. Ca și cum nimic n-o să mai fie vreodată la fel. Căci faptul că regele încearcă să pună capăt căsniciei lui cu o soție fără cusur este cumva... Dacă regele o pierde pe ea, o să piardă... (își curmă vorba.) Cum o să fie fără ea? Cum o să se poarte fără sfatul ei? Chiar dacă nu îi caută sfatul, știm cu toții ce gândește ea. Chiar și atunci când nu spune nimic, tot se simte prezența ei la curte. Știm cu toții că este acolo. Ea este conștiința lui, modelul lui. (Se întrerupe iar.) Ea este sufletul lui.

— Sunt ani întregi de când nu i-a mai urmat sfatul.

— Este adevărat, dar, chiar și așa, nu trebuie să spună nimic, nu? Regele știe ce gândește ea. Știm toți ce gândește ea. Regina e ca o ancoră de care el a uitat, dar tot îl ajută să își mențină echilibrul. Ce altceva e Lady pentru el dacă nu doar un alt amor frivol? A avut o mulțime din astea până acum, dar întotdeauna se întoarce la regină, iar ea îl primește de fiecare dată cu brațele deschise. Ea

este refugiul lui. Nimeni nu crede că de data asta lucrurile stau altfel. Și să o supere în halul ăsta...

Se așterne o mică tăcere în timp ce ne închipuim ce s-ar alege de Henric fără statornicia plină de iubire și de răbdare a Caterinei.

— Dar chiar tu ai spus că ar trebui să se gândească să abdice, îi reproșez eu. Așa ai zis când a început povestea asta.

— Îmi dau seama că regele își dorește un fiu și un moștenitor. Nu-l poate învinovăți nimeni pentru asta. Dar nu poate lăsa o soție ca asta pentru o femeie ca aia. Pentru o prințesă din Spania, sau din Franța, sau din Portugalia? Da, atunci ar trebui ca regina să se gândească să abdice. În cazul ăsta, regele i-ar putea propune ideea, iar ea ar putea s-o ia în considerare. Dar pentru o femeie ca aia, mânăta doar de poftă trupească? Și să încerce să o păcălească pe regină, așa încât să afirme că n-au fost căsătoriți niciodată? Să le ceară tuturor părerea?

— Este greșit.

— Nespun de greșit.

Montague își sprijină capul în palme.

— Și acum ce urmează?

— Continuă audierile. Cred că o să țină zile întregi, poate chiar săptămâni. O să asculte păreri de la tot soiul de teologi, iar regele a pus să i se trimită cărți și manuscrise din toate colțurile creștinătății care îi susțin teza. L-a tocmnit pe Reginald să-i caute cărți și să i le cumpere. L-a trimis la Paris să se consulte cu învățați.

— Reginald merge la Paris? Măi să fie, când pleacă?

— A plecat deja. Regele l-a trimis îndată ce regina a ieșit din sala de judecată. Ea se va plânge la Roma, n-o să accepte hotărârea lui Wolsey dintr-un tribunal englez. Așa că regele o să aibă nevoie de sfătuitoari străini, de scriitori recunoscuți, din toate colțurile creștinătății. Cei din Anglia n-o să fie de ajuns. E singura lui speranță. În caz contrar, papa va spune că au fost căsătoriți în ochii lui Dumnezeu și că nimic nu-i poate despărți.

Ne uităm unul la celălalt de parcă lumea, așa cum o știm, devine de nerecunoscut.

— Cum poate face așa ceva? Întreb eu direct. E împotriva

oricărei convingeri pe care a nutrit-o vreodată.

Montague clatină din cap.

— S-a convins singur, spune el încet. La fel face cu poeziile de dragoste. Adoptă o postură și după aceea se convinge singur că este adevărată. Acum vrea să creadă că Dumnezeu îi vorbește direct, că propria lui conștiință este o călăuză mai bună decât oricare alta; s-a convins că este îndrăgostit de femeia asta și că nu mai vrea să fie însurat, iar acum dorește să fim toți de acord.

— Și cine o să-l contrazică? întreb eu.

— Arhiepiscopul Fisher s-ar putea s-o facă, Thomas More probabil că nu; Reginald n-are cum, spune Montague socotind marii cărturari pe degete. Ar trebui să-l contrazicem noi, spune el, în mod surprinzător.

— Nu putem, îi zic. Noi nu suntem învățați. Suntem doar din familie.

Palatul Richmond, la vest de Londra, vara anului 1529

Regele, dezamăgit amarnic de Wolsey și de cardinalul pe care l-a adus de la Roma să încerce să găsească o soluție de mijloc, pleacă în procesiune fără regină. Ia cu el o suită călare, printre care se numără și Anne Boleyn. Se zice că se distrează foarte tare. Nu trimite după fiica lui, iar ea mă întreabă dacă găsesc că o s-o cheme să își petreacă vara asta cu el și cu mama ei.

— Nu cred, îi spun eu cu blândețe. Nu cred că anul ăsta călătoresc împreună.

— Atunci pot merge să stau cu mama mea, regina?

Înalță privirea de la gherghef, unde coase o broderie cu fir negru pe o cămașă pentru tată-său, exact cum a învățat-o mama ei.

— O să-i scriu să întreb, spun. Dar este posibil ca tatăl tău să prefere să rămâi aici. Strânge din buze, de parcă ar vrea să nu-i scape vreo vorbă de reproș. Se apleacă mai tare asupra lucrului.

— Tatăl meu o să divorțeze de mama? întreabă ea.

În gura ei, vorba aceea sună ca un sacrilegiu. Ridică

privirea spre mine de parcă sar aştepta s-o corectez, de parcă acel cuvânt ar fi vulgar.

— Cazul s-a trimis spre analiză la Roma, spun eu. Ştii?

Un mic semn din cap îmi dă de ştire că a auzit de pe undeva.

— Sfântul Părinte o să hotărască. Trebuie doar să aşteptăm şi să vedem ce crede. Dumnezeu o să-l îndrume. Trebuie să ne păstrăm credinţa. Sfântul Părinte ştie care este adevărul; Dumnezeu o să-i vorbească.

Ea scoate un oftat stins şi se foieşte în jilţ.

— Te doare ceva? o întreb, văzând cum se apleacă uşor în faţă, ca pentru a alina o crampă.

Îşi îndreaptă numaidecât ţinuta, cu umerii traşi în spate şi fruntea sus, cum îi şade bine unei prinţese.

— Absolut nimic, spune ea.

*

Fiul meu Geoffrey este omagiat pe când curtea se pregăteşte să părăsească Londra. Este uns cavaler pentru serviciile aduse regelui în Parlament. Geoffrey devine sir Geoffrey, aşa cum trebuia. Mă gândesc cât de mândru ar fi soţul meu şi nu mă pot abţine să zâmbesc întreaga zi la gândul onoarei ce i se face fiului lui.

Montague călătoreşte împreună cu suita regelui pe când traversează lunca însorită a Tamisei, poposind la casele însemnate, vânând zi de zi, dănţuind seară de seară. Îmi trimite un bileţel scris în pripă:

Nu-i mai plăti mita lui Wolsey. Lady s-a întors împotriva lui şi o să decadă sigur. Trimite-i un bileţel de-al tău lui Thomas More. Pun pariu cu tine pe un galben că el o să fie noul Lord Cancelar.

Prinţesa ştie că a venit un sol de la curte şi îmi vede bucuria de pe chip.

— Veşti bune? mă întreabă.

— Chiar că sunt veşti bune, îi spun. Astăzi, un om foarte cinstit a intrat în slujba tatălui tău şi el va şti să-l povăţuiască de bine.

— Fiul tău Reginald? întreabă ea plină de speranţă.

— Prietenul şi confratele lui cărturar, îi spun. Thomas

More.

— Ce s-a întâmplat cu cardinalul Wolsey? mă întreabă.

— A părăsit curtea, spun.

Nu-i spun că Sfânta Fecioară din Kent i-a prorocit că o să moară în mizerie dacă îl încurajează pe rege să-și părăsească soția; iar acum l-au abandonat toți și sănătatea îi este tot mai subredă.

Palatul Greenwich, Londra, Crăciunul anului 1529

Îmbrăcată în cea mai bună rochie a ei și înfășurată în blănuri, de Crăciun o duc pe prințesa Maria cu luntrea în josul fluviului, până la Greenwich, și mergem direct în odăile mamei ei.

Regina ne așteaptă. Doamnele ei zâmbesc când prințesa Maria traversează în fugă sala de primire și intră în odăi, iar mama și fiica se îmbrățișează strâns, ca și cum n-ar îndura să se mai despartă vreodată.

Caterina se uită la mine pe deasupra capului plecat al Mariei, și văd că ochii ei albaștri sunt plini de lacrimi.

— Dar bine, Margaret, îmi crești o frumusețe de fată, spune ea. Crăciun fericit, draga mea.

Mă înduioșează într-atât să le văd împreună după atâta timp, încât nu-mi găsesc vorbele.

— Te simți bine? e tot ce o întreabă mica prințesă pe mamă-sa, trăgându-se îndărăt să-i cerceteze chipul obosit. Mami? Te simți bine?

Ea zâmbește și știu că o să-și mintă fiica, așa cum facem toți zilele astea. O să-i spună o minciună sfruntată, cu speranța că această fetiță o să crească fără mâhnirea de a ști că tatăl ei nutrește idei greșite, și se comportă greșit, și s-a abătut de la dreapta credință.

— Mă simt foarte bine, stăruie ea. Și, mai mult, sunt sigură că fac ce trebuie în ochii Domnului. Iar asta trebuie să mă facă fericită.

— Și ești fericită? întreabă îndoită mica prințesă.

— Firește, spune mamă-sa.

Este o serbare fastuoasă, ca și cum Henric ar încerca să arate lumii ce familie unită are, cât este de bogat și de puternic și ce frumoasă este curtea lui. O conduce pe regină la tronul ei cu grația lui obișnuită, îi vorbește fermecător în timp ce iau masa și, văzându-i așezați unul lângă altul și zâmbind, nimeni nu și-ar închipui că sunt înstrăinați.

Copiii lui, bastardul și moștenitoarea de drept, sunt cinstiți deopotrivă, într-o inversare nebunească a regulilor întâietății. Mă uit cum prințesa Maria intră în sala cea mare împreună cu un nimeni: băiatul în vârstă de zece ani, bastardul lui Bessie Blount. Dar alcătuiesc o pereche frumoasă. Prințesa este atât de grațioasă și de subțire, iar băiatul atât de chipeș și de înalt pentru vârsta lui, încât pășesc în același ritm, cu creștetele roșcate aliniate. Micul Henric Fitzroy este desemnat peste tot cu titlul de duce de Richmond; copilul ăsta cu creștetul arămiu și surâzător este cel mai însemnat duce din regat.

Prințesa Maria îl ține de mână când intră pentru ospățul de Crăciun, iar când el deschide darul de Anul Nou de la tatăl lui, regele – un set magnific de cești și cupe suflate cu aur – ea zâmbește și bate din palme, ca și cum s-ar bucura să-l vadă răsplătit atât de generos. Se uită la mine și eu îi fac un semn aprobator din cap. Dacă unei prințese engleze i se cere să îl trateze pe bastardul tatălui ei ca pe un frate vitreg recunoscut, lordul locotenent al Irlandei, șeful Sfatului Nordului, atunci mica mea prințesă – adevărata prințesă a Angliei, a Țării Galilor, a Irlandei și a Franței – poate face față acestei încercări.

Lady nu este prezentă, așa încât suntem scutiți să vedem cum se bagă în fața altora mai destoinici ca ea; dar nu e cazul să ne facem iluzii că regele s-a plictisit de ea, căci tatăl ei se grozăvește peste tot cu titlul său proaspăt dobândit.

Thomas Boleyn, omul care cândva era foarte bucuros să slujească drept vechil pe domeniile mele, a ajuns astăzi conte de Wiltshire și Ormonde, în vreme ce chipeșul, dar cam inutilul lui fiu George este lord Rochford, fiind

desemnat pe lângă iatacul suveranului împreună cu vărul meu Henry Courtenay – cu care mă îndoiesc că se va înțelege. Fiica absentă (din fericire) devine Lady Anne, iar târfa Boleyn precedentă, Mary Carey, slujește în acest moment în două posturi contradictorii: cel de însoțitoare principală și confidentă unică a surorii ei, și cel de doamnă de companie – cam sfioasă, e drept – a reginei.

Montague îmi spune că la banchetul ținut înainte de Crăciun pentru a serba ascensiunea fulminantă a lui Thomas Boleyn, fiica lui, Anne, a mers înaintea unei prințese din naștere: regina văduvă a Franței, Mary. Nu mi-o pot închipui pe ibovnica regelui pășind înaintea surorii regelui, pe fiica vechilului meu luându-i-o înainte unei regine văduve. Singura mea alinare când Montague îmi povestește lucrurile astea este certitudinea că Anne Boleyn și-a făcut un dușman teribil. Regina văduvă este obișnuită să fie cea dintâi la curte când vine vorba de rang, de frumusețe și de spirit, și nicio târfă născută în Norfolk n-o să-i răpească asta fără o luptă crâncenă.

Palatul Richmond, la vest de Londra, vara anului 1530

Primul semn al vizitei regale este sosirea servitorilor: rândașii care mână caii în galop mărunț, în șiruri de câte patru, bărbatul în livreaua casei regale în mijloc, ținând în mână patru seturi de frâie în vreme ce bidiviii înaintează încet. În urma lor vin străjerii: mai întâi călăreții în armură ușoară de cavalerie, după aceea – mult în spate – carurile mai încete, care transportă șoimii de vânătoare, cu ogarii care aleargă pe lângă ele, un car pentru câinii mici și pentru animalele de casă, și după aceea bagajele. Obiectele de lux ale regelui merg înaintea lui: pânzeturile, mobilele, covoarele, tapițeriile, marile comori ale visteriei. Rochiile, bonetele și bijuteriile lui Lady ocupă doar ele două caruri, iar slujnicele ei merg călare în paralel cu ele, neîndrăznind să-și ia ochii de la garderoba ei.

În urma lor vin bucătarii, aducând toate cele trebuitoare pentru bucătărie și proviziile pentru festinul de azi și pentru

mâine.

Prințesa Maria, stând în picioare lângă mine pe bastionul Palatului Richmond și privind în jos la această cavalcadă șerpuitoare care se îndreaptă spre noi, mă întreabă cu speranță în glas:

— Stă mult?

Îi cuprind mai strâns mijlocul.

— Nu, pleacă mai departe de aici. Stă doar azi.

— Unde se duce? întreabă ea, lăsată în părăsire.

— O să călătorească vara asta, îmi dau eu cu presupusul. Se aude că vine iar boala nădușelii la Londra. O să se preumbe iarăși din loc în loc.

— Atunci o să trimită după mama și după mine, și o să fie ca în anul în care am fost doar noi trei?

Se uită în sus la mine, cu speranță reînnoită.

Clatin din cap.

— Nu anul ăsta, nu cred.

Regele este decis să se poarte fermecător cu fiica lui. Mai că ai crede că vrea s-o câștige de partea lui. Din clipa în care luntrea trage la mal în sunet de trâmbițe și până când pleacă, la căderea serii, îi zâmbește întruna, ținându-i mâna în scobitura cotului și plecând capul să-o audă mai bine. Pare că pozează pentru un portret intitulat „Un tată iubitor”. Arată ca un actor care joacă într-o feerie, iar rolul lui este „Părintele virtuos”.

Are doar câțiva însoțitori: prietenii lui obișnuiți, Charles Brandon și soția lui, Mary, regina văduvă a Franței, vărul meu Henry Courtenay și soția lui, Gertrude, fiul meu Montague și alți câțiva domni mai în vârstă desemnați pe lângă iatacul suveranului, în luntrea regală se află și bărbații Boleyn, dar nimeni nu pomenește de vreuna dintre târfele Boleyn și singurele doamne care iau cina cu noi sunt cele din suita surorii regelui.

Îndată ce sosește regele, i se servește micul dejun, și taie chiar el cele mai bune bucăți de friptură și toarnă cel mai dulce vin îndoit cu apă pentru prințesa Maria. Îi poruncește să spună rugăciunea de mulțumire pentru el, și ea o rostește cu glas scăzut, în greacă, iar el o laudă pentru știința de carte și pentru stăpânirea de sine. Face un semn din cap către mine, în semn de recunoștință.

— Îmi șlefuești nestemata, îmi spune el. Îți mulțumesc, Lady Margaret. Ești o prietenă și o rudă bună. Nu uit că ai avut grijă de mine și de ai mei, ca o mamă iubitoare, de când eram copil.

Mă înclin.

— Este o plăcere să o slujesc pe prințesă, spun.

El zâmbeste șagalnic.

— Nu e ca mine, când eram de vârsta ei, spune el făcându-mi cu ochiul. Iar eu gândesc: „Cât de repede aduci iar vorba de tine. Cu câtă nerăbdare inviți laudele”.

— Luminăția Voastră a fost cel mai minunat prinț din odaia copiilor, îi replic. Și erați atât de neastâmpărat! Și de iubit!

El chicotește și mângâie mâna Mariei.

— Iubeam sporturile, spune el. Dar nu mi-am neglijat niciodată studiile. Toată lumea zicea că excelam în tot ce făceam. Dar... (mimează un ridicat din umeri și un chicotit) lumea îi laudă întotdeauna pe prinți.

Iau caii și ies la vânătoare, iar eu poruncesc să se pregătească un picnic pentru când regele va obosi. Ne întâlnim în pădure să luăm cina, iar muzicanții, ascunși în copaci, interpretează partituri compuse chiar de rege. Îi cere prințesei să-i cante, iar ea îi face o mică reverență mătușii ei, regina văduvă, și cântă ceva în franceză, să-i facă plăcere.

Regina văduvă, care a fost ea însăși o prințesă Maria cândva, se ridică de la masă, își sărută nepoata și-i dăruiește o brățară din aur cu diamante.

— E o încântare, îmi spune ea cu glas scăzut. O prințesă adevărată, spune, iar eu știu că amândouă ne gândim la băiețelul care nu este și nu va putea fi niciodată prinț.

După cină se dănuiește, și văd că Montague a venit lângă mine, în timp ce ne uităm la prințesa care stă cu tinerele ei doamne.

— Regina stă la Castelul Windsor, spune el. Dar noi trebuie s-o luăm din loc. Urmează să ne întâlnim cu Lady și cu suita ei în seara asta.

— Dar nu s-a schimbat nimic?

El clatină din cap.

— Nu s-a schimbat nimic. Lucrurile stau în felul următor

acum: regina este la palat, iar noi umblăm din loc în loc împreună cu Lady. Vara nu mai are niciun farmec. Suntem ca niște copii care trebuie să fugă de acasă. Ne-am săturat de aventura asta, dar trebuie să ne prefacem la nesfârșit că ne distrăm de minune.

— Nu e fericit? Ea nu-l face fericit? Întreb eu cu speranță în glas.

Dacă regele nu este mulțumit, atunci o să caute în altă parte.

— Încă nu i-a căzut la pat, spune Montague fără ocolișuri. Îl duce de nas. E un trofeu pe care el trebuie să-l câștige. Încă stă la pândă, zi și noapte, sperând că poate la noapte ea va zice da. Dar, Dumnezeule, cum se pricepe să prindă un bărbat în mreje! Pare tot timpul că e gata să cedeze, dar îi alunecă de fiecare dată printre degete.

*

Regele pare încântat de partida de vânătoare, de ziua petrecută, de vreme, de muzică. Regele este încântat de tot, dar mai ales de compania fiicei sale.

— Cât mi-aș dori să te pot lua cu mine, îi spune el afectuos. Dar mama ta n-o să-ți dea voie.

— Sunt sigură că mama mi-ar da voie, zice Maria. Sunt sigură, Luminăția Voastră. Iar milady guvernanta mea ar putea să-mi facă bagajul și să mă pregătească pentru drum într-o clipită. (Râde, un chicotit stins, plin de speranță, neliniștit.) Aș putea veni în clipa asta. Nu trebuie decât să spuneți.

El clatină din cap.

— Am avut niște neînțelegeri, spune el cântărindu-și cu grijă cuvintele. Mama ta nu înțelege în ce poziție sunt. Sunt călăuzit de Dumnezeu, fiica mea. El îmi poruncește să-i cer mamei tale să îmbrățișeze o viață de sfințenie, o viață cucernică, plină de respect și de alinare, care i-ar face cinste. Cei mai mulți ar spune că e norocoasă să poată lăsa în urmă lumea asta zbuciumată și să trăiască în largul ei, în respect și sfințenie. Eu, unul, nu pot să renunț așa, pur și simplu. Trebuie să rămân și să mă zbat în lumea aceasta. Trebuie să apăr țara și să-mi duc mai departe spița. Dar

mama ta ar putea fi ușurată de îndatoririle ce îi revin. Ea poate fi fericită, poate duce o viață care să-i facă plăcere. Tu ai putea merge des să stai cu ea. Eu nu pot. Nu-mi pot da jos povara de pe umeri.

Prințesa își mușcă buza de jos cu dințișorii albi, de parcă s-ar teme să nu spună ceva greșit. Se încruntă de concentrare ascultându-i vorbele. Henric râde și o apucă de bărbie.

— Nu face fața asta atât de serioasă, micuță prințesă! exclamă el. Părinții tăi trebuie să-și bată capul cu lucrurile astea, nu tu. Ai suficient timp de acum încolo să înțelegi poverile grele pe care le port. Dar, crede-mă: mama ta nu poate să mă însoțească în călătorie cât timp îi scrie papei și îi spune să mă strunească, dacă îi scrie nepotului ei, împăratul, și-i spune să mă tragă de urechi. Li se plânge altora de mine. Un om loial nu face așa ceva, nu? Se plânge de mine, deși eu încerc să fac lucrul corect, să îndeplinesc voia lui Dumnezeu! Așa că nu poate să mă însoțească în călătorie, deși mi-ar plăcea să fie cu mine. Și nici tu nu poți să vii cu mine. E o cruzime îngrozitoare din partea ei să ne despartă pe noi ca să demonstreze că are dreptate. Nu e rostul femeii să se lanseze în discuții. E o mare dovadă de cruzime din partea ei să mă trimită singur în procesiunea de vară. Și e imoral și împotriva poruncii lui Dumnezeu să își contrazică soțul. Este greu, continuă regele, iar glasul îi tremură de milă de sine. Îmi este tare greu să merg mai departe fără o soție alături. Mama ta nu se gândește la asta când mă înfruntă.

— Sunt sigură... dă să spună Prințesa Maria, dar tatăl ei îi face semn să tacă.

— Poți să fii sigură de un lucru: fac ce trebuie pentru tine, pentru regat și pentru mama ta, o întrerupe el. Și împlinesc voia lui Dumnezeu. Dumnezeu le vorbește nemijlocit regilor, să știi. Așa că oricine mă contrazice pe mine, contrazice voia lui Dumnezeu. Toți o spun - adepții învățăturii celei noi. Toți o scriu. Este un adevăr de netăgăduit. Eu mă supun voinței lui Dumnezeu, iar mama ta, în mod greșit, își urmează propria ambiție. Fetița mea. Prințesa mea. Singura mea iubire adevărată.

Ochii prințesei se umplu de lacrimi, bărbia îi tremură;

este sfâșiată între loialitatea față de mama ei și farmecul irezistibil al tatălui ei. Nu îi poate contesta autoritatea; îi face o reverență tatălui pe care îl iubește:

— Desigur, spune ea.

Palatul Richmond, la vest de Londra, toamna anului 1530

Fostul cardinal, Wolsey, a murit pe drumul către Londra, înainte să apuce să fie judecat, întocmai cum a profețit Sfânta Fecioară din Kent. Slavă Domnului că am fost scutiți să vedem un cardinal judecat Vărul Henry Courtenay fusese anunțat că va trebui să prezinte acuzațiile de corupție și de vrăjitorie; însă Domnul este milostiv cu familia noastră și n-o să avem sângele lui pe mâinile noastre. N-am putea trimite un cardinal la eșafod, deși Tom Darcy spune că el ar fi fost în stare.

Frații Boleyn au dansat de bucurie dinaintea curții, într-o feerie a păcătoșilor. Arătau ca ieșiți din iad, cu fețele murdare de funingine și cu mâinile ca niște gheare. Doar Dumnezeu știe încotro ne îndreptăm. Era suficient de rău și cu Wolsey, însă acum sfetnicii regelui sunt o familie de-alde nimeni, care se costumează în diavoli ca să serbeze moartea unui om nevinovat. Ce blestemăție!

Palatul Greenwich, Londra, decembrie 1530

Ne petrecem Crăciunul la Greenwich, ca de obicei. Regele este augustul fermecător dintotdeauna, iubitor față de regină, grijuliu cu Maria și afectuos față de fiul lui, tânărul Fitzroy, ducele dublu, ducele de Richmond de care este foarte mândru. Băiatul are acum unsprezece ani și se bucură de o influență tot mai mare, și nimeni dintre cei care îl văd nu s-ar putea îndoi că este fiul tatălui lui; este înalt ca un York, are părul arămiu al Tudorilor și a moștenit dragostea pentru sporturi, muzică și învățătură a Plantagenetilor.

Nu-mi pot închipui ce gânduri are regele cu el, altele decât să-l țină de rezervă ca moștenitor, în caz că nu i se naște altul. Averele care se cheltuie pe întreținerea și pe bunurile lui, chiar și pe darurile lui de Anul Nou, arată că trebuie tratat cu prețuirea cuvenită unui membru al casei regale, poate chiar la fel ca pe prințesa Maria. Ba, mai rău, arată că regele vrea să o vedem cu toții, și ce înseamnă acest lucru pentru prințesa mea și pentru viitorul ei mă uluiește. Orice ambasador de la curte, orice oaspete străin știe că prințesa este singurul copil legitim, fiica reginei, născută cu o coroană micuță pe creștet, ca fiică și moștenitoare recunoscută a suveranului. Dar, în același timp, alături de ea, ca un egal în rang, merge bastardul regelui, îmbrăcat în haine aurite, slujit ca un prinț, așezat la masă lângă tatăl lui. Ce altceva trebuie să înțelegem din asta decât că regele își pregătește bastardul pentru tron? Și ce o să se aleagă de fiica lui dacă n-o să devină prințesă de Wales? Iar dacă Henric Fitzroy este viitorul rege, ea ce este?

Regina se afișează senină, ascunzându-și neliniștea de a-și vedea fiica dată la o parte de un bastard fără nume. Ia loc pe tron alături de soțul ei surâzător și le face semn din cap numeroșilor ei prieteni. Doamnele de la curte, de la regina văduvă a Franței până la Bessie Blount, îi arată tot respectul cuvenit; majoritatea o înconjoară cu o duioșie aparte. Orice femeie știe că, dacă un soț e în stare să-și repudieze nevasta și să susțină că așa a vrut Dumnezeu, atunci niciuna nu o să fie vreodată în siguranță, nici dacă are o verighetă pe deget.

Nobilii de la curte sunt foarte respectuoși cu ea. Nu îndrăznesc să se împotrivească fățiș soțului ei, dar, prin felul în care se înclină când trece pe lângă ei și în care se apleacă spre ea când vorbește, le arată tuturor că sunt conștienți că e o prințesă a Spaniei și o regină a Angliei și că nimic nu va schimba asta vreodată. Numai familia Boleyn o evită, ei și ruda lor Thomas Howard, proaspăt unsul tânăr duce de Norfolk. Acesta nu împărtășește cătuși de puțin loialitatea tatălui său față de regină și nu se gândește decât să sporească influența propriei familii. Toată lumea știe că interesele neamului Howard sunt strâns

legate de reușita tinerelor pe care i le-au vârat în pat regelui; părerea lor despre regină este egală cu zero.

Se țin deoparte de odăile reginei, dar sunt oriunde altundeva la curte, de parcă ar fi la ei acasă, de parcă magnificul Palat Greenwich ar fi amărâțul lor de Castel Herver. Aud de la una dintre doamne că femeia Boleyn, Anne, a jurat că-și dorește ca toți spaniolii să sfârșească pe fundul mării și că n-o s-o mai slujească pe regină câte zile o avea. Cred că dacă a refuza s-o slujească pe regină este cel mai grozav lucru cu care ne poate amenința Anne Boleyn, atunci nu avem de ce să ne temem.

Însă pierderea cardinalului și influența la curte a clicii Howard înseamnă că regele nu mai are decât un sfetnic destoinic: pe Thomas More. Îi stă alături regelui ziua întreagă, dar seara încearcă să ajungă acasă în oraș, la familia lui.

— Spuneți-i fiului vostru că redactez o lucrare cuprinzătoare drept răspuns la a lui, mă înștiințează el într-o zi, pe când intră în ograda grajdului și pune să-i aducă bidiviul. Spuneți-i că îmi cer iertare că răspund cu întârziere. Am redactat prea multe scrisori pentru rege în ultima vreme ca să mai apuc să le scriu pe ale mele.

— Scrieți totul după cum vă poruncește sau îi comunicați și părerea Domniei Voastre? Îl întreb eu curioasă.

Îmi adresează un zâmbet discret, precaut.

— Îmi aleg cu grijă vorbele, Lady Margaret, și atunci când scriu după cum îmi poruncește, și când îi spun ce cred eu.

— Și încă mai împărtășiți aceleași păreri Domnia Voastră și Reginald? Îl întreb, gândindu-mă la Reginald care străbate Franța consultându-se cu teologi, cerând de la ei sfatul pe care Thomas More se ferește să-l ofere în Anglia.

Alte zâmbete.

— Și lui Reginald, și mie ne place să ne contrazicem asupra chestiunilor de finețe, spune el. Dar în general vedem lucrurile la fel, milady. Și câtă vreme va fi de acord cu mine, o să-l consider pe fiul vostru un om eminent.

*

Trebuie să iau o nouă tânără în grijă în menajul prințesei.

Lady Margaret Douglas, fiica de rând a surorii regelui, regina văduvă a Scoției. A fost pupila cardinalului

Wolsey și acum trebuie să locuiască și ea undeva. Regele decide să o trimită la noi, să trăiască împreună cu prințesa noastră, în grija mea.

O primesc bucuroasă. Este o fată frumoasă care împlinește șaisprezece ani anul ăsta, disperată să fie la curte, nerăbdătoare să crească. Cred că o să fie o tovarășă fermecătoare pentru prințesa noastră, care este serioasă din fire și, câteodată în ultima vreme, tulburată. Dar nădăjduiesc că prin acordarea tutelei acestei fete nu mi se dă de înțeles că prințesa și-a pierdut din importanță. Merg cu îngrijorările mele în capela reginei, îngenunchez dinaintea altarului ei, îmi înalț privirea spre crucifixul aurit, care sclipește de rubine, și mă rog în gând ca regele să nu fi trimis o fată care este pe jumătate Tudor și pe jumătate neam de rând în casa unei prințese, pentru ca într-o zi să susțină că și ea este la fel: pe jumătate Tudor, pe jumătate spaniolă și că nu este nicidecum moștenitoarea tronului.

Palatul Richmond, la vest de Londra, primăvara anului 1531

Geoffrey vine să mă vadă, pe înserat, ca și cum n-ar vrea să fie observat. Îl văd de la fereastra mea care dă spre drumul către Londra și cobor să-l întâmpin. Îi dă calul rândașului în curtea grajdului, îngenunchează ca să-i dau binecuvântarea pe bolovanii din pavaj și apoi mă trage după el în grădina rece și cenușie, ca și cum n-ar îndrăzni să-mi vorbească între patru pereți.

— Ce s-a întâmplat? Ce este? îl întreb eu neliniștită.

Îi zăresc chipul palid în semiobscuritate.

— Trebuie să-ți spun ceva îngrozitor.

— Regina?

— E teafără, slavă Domnului. Dar cineva a încercat să-l omoare pe episcopul Fisher, cu otravă.

Îl prind de braț, căci mă clatin din pricina șocului.

— Cine ar face așa ceva? Nu se poate să aibă vreun dușman pe lume.

— Lady, spune Geoffrey înverșunat. El o apără pe regină de ea, și își apără credința de ea, și este singurul care îndrăznește să îl contrazică pe rege. Ori ea, ori ai ei trebuie să fie în spatele poveștii ăsteia.

— Nu se poate! De unde știi?

— Pentru că doi oameni au murit după ce au mâncat din bolul cu păsat al episcopului. Dumnezeu însuși l-a salvat pe John Fisher. În ziua aia ținea post și nu s-a atins de el.

— Mi-e greu să cred. Nu pot să cred! Acum facem ca italienii?

— Nimănui nu-i vine să creadă. Însă cineva este gata să ucidă pentru a-i croi drum acelei Boleyn.

— El e nevătămat, sper? Dumnezeu să-l binecuvânteze!

— Deocamdată. Însă, mamă, dacă femeia aia ar fi în stare să asasineze un episcop, n-ar cuteza oare să atenteze și la viața unei regine? Sau a unei prințese?

Simt că mă ia cu frig în grădina rece; mâinile încep să-mi tremure.

— Nu. N-ar cuteza să atenteze la viața unei regine sau la cea a unei prințese.

— Cineva a otrăvit păsatul episcopului. Cineva era pregătit să facă așa ceva.

— Trebuie s-o avertizezi pe regină.

— Am făcut-o, și i-am spus ambasadorului spaniol, iar lordul Darcy a avut aceeași idee și a venit la mine.

— Nu putem fi văzuți complotând cu spaniolii. Acum mai puțin ca oricând.

— Vrei să spui acum că știm cât este de periculos să i te împotrivești lui Anne Boleyn? Acum că știm că regele folosește securea, iar ea folosește otrava?

Încuviințez din cap, înghețată de frică.

Palatul Richmond, la vest de Londra, vara anului 1531

Reginald se întoarce acasă de la Paris înveșmântat în mantia cu bordură de blană a învățaților, cu un alai de clerici și de sfetnici erudiți, aducând cu ei opiniile teologilor și universităților franceze după luni întregi de dezbateri, de

muncă de cercetare și de discuții. Îmi trimite o scrisoare scurtă prin care îmi spune că se va întâlni cu regele pentru a-i prezenta concluziile lui, după care va veni să ne vadă pe mine și pe prințesă.

Îl aduce Montague, călătorind cu barca noastră la flux. Sunetul tobei care le dă ritmul vâsleșilor răsună pe deasupra apelor reci, la ceasul cenușiu al înserării. Îi aștept pe pontonul de la Richmond împreună cu prințesa Maria și cu doamnele ei. Țin mâna prințesei îndesată în scobitura brațului meu și amândouă zâmbim de bun-venit.

Îndată ce barca se apropie îndeajuns cât să pot vedea chipul livid al lui Montague și falca încleștată, îmi dau seama că s-a întâmplat ceva îngrozitor.

— Mergi înăuntru, îi spun eu prințesei. (Îi fac un semn din cap lui Lady Margaret Douglas.) Și tu.

— Dar voiam să-l văd pe lordul Montague și...

— Nu astăzi. Fugi.

Face cum i se poruncește, și amândouă pornesc fără tragere de inimă spre palat, așa încât îmi pot îndrepta atenția asupra luntrii, a siluetei încremenite a lui Montague și a trupului frânt al fratelui său, Reginald, cum șade îngrămadit pe locul din spate. Pe chei, santinelele dau onorul și iau poziție de dreptți. Tobele bubuie, luntrașii își iau vâslele și le înalță în semn de salut în timp ce Montague îl ridică de jos pe Reginald și îl ajută să coboare pasarela.

Fiul meu erudit se împleticește de parcă ar fi bolnav; abia se ține pe picioare. Căpitanul bărcii trebuie să-l ia de celălalt braț și împreună cei doi îl iau pe sus și îl cară către mine care îi aștept pe chei.

Lui Reginald i se taie picioarele. Se prăvălește în genunchi în fața mea, cu capul plecat.

— Iartă-mă, spune el.

Montague și cu mine schimbăm priviri înspăimântate.

— Ce s-a întâmplat?

Reginald întoarce către mine un chip atât de palid, încât ai zice că moare de boala nădușelii. Mâinile cu care mi le apucă pe ale mele sunt umede și tremură.

— Ești bolnav? îl întreb cuprinsă brusc de teamă. (Mă întorc spre Montague.) Cum ai putut să-l aduci aici bolnav? Prințesa...

Montague clatină sumbru din cap.

— Nu e bolnav, spune el. S-a bătut. A fost trântit la pământ.

Îi strâng mâinile tremurânde ale lui Reginald.

— Cine a cutezat să-i facă rău?

— Regele l-a lovit, spune Montague tăios. Regele a scos pumnalul la el.

Sunt mută de uimire. Îmi mut privirea dinspre Montague spre Reginald.

— Ce ai spus? Întreb în șoaptă. Ce ai făcut?

El își pleacă fruntea, umerii i se scutură și scoate un suspin de parcă s-ar îneca pe uscat.

— Îmi pare rău, milady. L-am insultat.

— În ce fel?

— L-am spus că nu există temei în legea lui Dumnezeu, în Biblie sau în dreptul comun să o repudieze pe regină, zice el. L-am spus că asta este părerea tuturor. Și atunci mi-a tras un pumn în față și a înșfăcat un pumnal de pe masă. Dacă Thomas Howard nu l-ar fi prins, m-ar fi înjunghiat.

— Dar tu trebuia doar să îi spui ce cred teologii francezi!

— Asta cred, spune el.

Se ridică pe călcâie și se uită la mine, iar acum remarc că pe o parte a feței lui frumoase și palide începe să se contureze o vânătăie imensă. Obrazul delicat al fiului meu poartă urma pumnului de Tudor. Simt cum furia mi se încheagă în stomac și-mi vine să vărs.

— Are un pumnal? A scos o armă la tine?

Singurul care are voie să poarte armă la curte este regele. Știe că, dacă scoate vreodată sabia la cineva, va ataca un om neînarmat. Așa că niciun rege nu a scos vreodată sabia sau pumnalul la cineva la curte. Contravine oricărui principiu cavaleresc pe care Henric l-a învățat în copilărie. Nu-i stă în fire să amenințe pe cineva cu pumnul. Este puternic, este masiv, dar a reușit întotdeauna să-și stăpânească furia și să-și controleze puterea. Nu-mi vine să cred că a fost agresiv față de un bărbat mai tânăr și mai plăpând decât el, față de un cărturar, unul de-ai lui. Nu-mi vine să cred că a scos un cuțit tocmai la Reginald. Nu e vorba de unul dintre tovarășii lui de curvășăreală, de bățăi și de beție; e Reginald, cărturarul lui.

— L-ai provocat, îl acuz eu pe Reginald.

Cu fruntea plecată în continuare, scutură din cap.

— Trebuie că l-ai înfuriat.

— N-am făcut nimic! L-a apucat deodată, bombăne el.

— Era beat? îl întreb pe Montague.

Montague are un aer înverșunat, de parcă ar fi încasat el însuși pumnul.

— Nu. Ducele de Norfolk mi l-a azvârlit practic în brațe pe Reginald. L-a scos târâș din iatacul regelui și l-a împins spre mine. Îl auzeam pe rege urlând în urma lui ca un animal. Chiar cred că regele l-ar fi omorât.

Nu îmi pot închipui scena. Nu-mi pot crede urechilor. Reginald ridică privirea spre mine. Vânătaia i se înnegrește pe obraz și în ochi i se citește groaza.

— Cred că și-a pierdut mințile, spune el. Parcă era nebun. Cred că regele nostru a înnebunit.

*

Îl facem pachet pe Reginald și îl trimitem la mănăstirea cartuziană din Sheen, unde se poate ruga în liniște printre frații lui, în timp ce i se vindecă vânătăile. Îndată ce este în stare să călătorească, îl trimitem înapoi la Padova, fără să suflăm o vorbă la curte. A circulat o părere cum că avea să fie numit arhiepiscop de York; dar nu mai e cazul. Nu va mai ajunge niciodată preceptorul prințesei. Mă îndoiesc că se va mai putea întoarce vreodată la curte sau să trăiască în Anglia.

— E mai bine că a plecat din țară, spune sec Montague. Nu îndrăznesc să-i vorbesc regelui despre el. E tot timpul furios. Îl ocărăște pe Norfolk pentru că l-a împins pe Wolsey la moarte; își ocărăște propria soră pentru că o îndrăgește pe regină. Nici nu vrea s-o vadă pe ducesa de Norfolk, care și-a afirmat deschis loialitatea față de regină; nu-i cere părerea lui Thomas More, de teama a ceea ce i-ar putea spune. Susține că nu se poate încrede în nimeni, în niciunul dintre noi. E mai bine pentru familia noastră și pentru Reginald însuși să nu se arate la față o vreme.

— Spunea că regele a înnebunit, îi zic eu cu glas foarte scăzut.

Montague se asigură că ușa din spatele nostru este bine închisă.

— Ca să fiu sincer, mamă, cred că regele și-a pierdut discernământul. O iubește pe regină și s-a bazat întotdeauna pe judecata ei. Ea i-a stat alături neîndoios de când s-a instalat pe tron, la șaptesprezece ani. Nu-și închipuie ce înseamnă să cârmuiască fără ea. N-a făcut-o niciodată fără ea. Însă este îndrăgostit nebunește de Lady, iar ea îl torturează zi și noapte cu dorințe trupești și cu certuri. Iar el nu mai este tinerel, nu e un băiețel care să se îndrăgostească și să se dezîndrăgostească cât ai zice pește. Nu mai e la vârsta la care să sufere de lingoare. A trecut de momentul în care îi recita poezii și-i cânta serenade la fereastră. E înnebunit de dorință trupească. Câteodată cred că o să-și facă rău. Reginald l-a lovit unde îl doare mai tare.

— Vai de noi atunci, spun eu gândindu-mă la Montague, care se află la curte, la Ursula, care se opintește cu povara numelui Stafford, și la Geoffrey, care se ceartă întruna cu vecinii și încearcă să conducă Parlamentul, ai cărui membri sunt mai înspăimântați și mai neliniștiți ca niciodată. Era mai bine dacă ne făceam nevăzuți o vreme.

— Trebuia să-i prezinte regelui darea de seamă, spune Montague tranșant. Și a avut nevoie de multă îndrăzneală să spună adevărul. Dar îi este mai bine în străinătate. Așa, cel puțin putem fi siguri că nu are cum să-l mai supere pe rege.

Castelul Windsor, comitatul Berkshire, vara anului 1531

Prințesa și cu mine, însoțite de doamnele noastre de onoare, mergem la Castelul Windsor s-o vedem pe mama ei, în timp ce regele e plecat în procesiunea de vară cu suita lui itinerantă. Curtea este iarăși împărțită; regele și țiiitoarea lui colindă iarăși pe la marile case ale Angliei, vânând cât e ziua de lungă, dănțuind toată noaptea și asigurându-se unul pe celălalt că sunt nemaipomenit de fericiți. Mă întreb cât timp va răbda Henric toate astea. Mă întreb când o să-l împingă goliciunea din viața lui înapoi

acasă, în brațele nevestii-sii.

Regina ne întâmpină în poarta castelului, cu ușa masivă în spate și grilajul cu țepi atârându-i deasupra creștetului și, chiar de la depărtare, pe când urcăm dealul spre zidurile cenușii groase, ceva în ținuta ei mândră și din felul în care întoarce capul îmi spune că și-a adunat și ultima fărâmbă de curaj și că numai asta o mai ajută să reziste.

Descălecăm, iar eu fac numaidecât o reverență, în vreme ce regina și fiica ei se strâng în brațe în tăcere, ca și cum Caterinei de Aragón, regina cu sânge de două ori regesc, nu i-ar mai păsa de etichetă și nu vrea decât să-și strângă fata la piept și să nu-i mai dea drumul.

Noi două nu apucăm să stăm de vorbă între patru ochi decât după cină, când prințesa Maria a fost trimisă să-și spună rugăciunile și apoi să se culce; atunci Caterina mă cheamă la ea în iatac, ca pentru a ne ruga împreună, și tragem două scaune lângă foc, încuiem ușa și suntem în sfârșit singure.

— L-a trimis pe ducele de Norfolk să-mi bage mințile în cap, spune ea.

Îi văd expresia amuzată și, preț de o clipă, uitând de grozăvia situației în care se găsește, zâmbim amândouă și apoi izbucnim în râs.

— Și a fost nemaipomenit de elocvent? întreb eu.

Ea mă ia de mână și izbucnește într-un hohot de râs.

— Doamne, cât îmi lipsește tată-său! spune ea cu foc. Era un om fără niciun pic de carte, dar cu inimă mare. Însă ducele acesta, fiu-său, nu are nici de una, nici de cealaltă! (Se întrerupe din vorbă.) Zicea întruna: „Cele mai înalte autorități teologice, cele mai înalte autorități teologice”, iar când l-am întrebat la ce se referă, mi-a zis: „Levitiaticul, Levitiaticul”.

Simt că mă înec de râs.

— Și când i-am zis că aveam impresia că este un lucru general recunoscut că pasajul din Deuteronom arată că un bărbat ar trebui să se însoare cu văduva fratelui său, mi-a zis: „Poftim? Deuteronomia? Cine, Suffolk? Vreți să spuneți Deuteronomia? Să nu mă luați pe mine cu Scriptura, n-am citit o iotă din ea. Am un preot pentru asta. Am un preot care face treaba asta în locul meu”.

— Ducele de Suffolk, Charles Brandon, era și el acolo? o întreb, și-mi trece pe dată hlizeala.

— Bineînțeles. Charles ar face orice pentru rege. Întotdeauna a făcut-o. N-are nicio fărâmbă de discernământ. Este sfâșiat, bineînțeles. Soția lui, regina văduvă, este în continuare prietena mea, știu.

— Jumătate de țară îți este prietenă, îi spun. Toate femeile.

— Dar nu are nicio importanță, spune ea pe un ton stăpânit. Nu are nicio importanță dacă țara crede că am dreptate sau nu. Eu trebuie să îmi trăiesc viața din postura pe care mi-a dat-o Dumnezeu. Nu am de ales. Mama mea a zis că trebuie să ajung regina Angliei când n-aveam mai mult de patru anișori, însuși prințul Arthur mi-a ales această soartă pe patul de moarte, Dumnezeu m-a pus în postul acesta la încoronarea mea. Numai Sfântul Părinte îmi poate porunci altfel, iar el nu s-a pronunțat încă. Dar cum crezi că suportă Maria toate astea?

— Greu, îi spun sincer. Sângerează mult la cârpe și are dureri mari. M-am sfătuit cu vindecătoare și am vorbit chiar și cu un doctor, dar nimic din ce-mi recomandă nu pare să ajute. Și când știe că tu și tatăl ei vă certați, nu poate să mănânce. E bolnavă de îngrijorare. Dacă îi dau să mănânce cu forța, vomită totul. A aflat câte ceva din ce se întâmplă. Numai Sfânta Fecioară poate ști ce-și închipuie. Regele însuși i-a explicat că tu nu ți-ai făcut datoria. E îngrozitor s-o vezi. Își iubește tatăl, îl divinizează și îi este credincioasă în calitatea lui de rege al Angliei. Și nu poate trăi fără tine, nu poate fi fericită știind că tu te lupți pentru reputația și pentru cinstea ta. Lucrul ăsta îi macină sănătatea. (Mă opresc din vorbă și mă uit la chipul ei plecat.) Și durează la nesfârșit, iar eu nu știu să-i spun când se va sfârși toată povestea asta.

— Eu nu pot decât să-l slujesc pe Dumnezeu, spune ea îndârjită. Oricare ar fi prețul, nu pot decât să mă supun legilor Lui. Și mie îmi distruge viața, și pe a regelui. Toată lumea zice că parcă e posedat. Nu e dragoste, l-am văzut îndrăgostit. E ca o boală. Femeia aia nu-i aprinde inima, inima lui iubitoare și credincioasă. Îi inflamează orgoliul și i-l hrănește ca pe un monstru. Face apel la știința lui de carte

și îl îmbrobodește cu vorbe. Mă rog în fiecare zi ca Sfântul Părinte să-i scrie limpede și răspicat regelui să renunțe la femeia aia. De dragul lui Henric, nici măcar de dragul meu. De dragul regelui nostru iubit, căci femeia aia îl nenorocește.

— A plecat în procesiune cu ea?

— A plecat în procesiune lăsându-l pe Thomas More să vâneze eretici prin Londra și să-i ardă pe rug pentru că au cutezat să critice Biserica. Meșteșugarii londonezi sunt persecutați, dar ea are voie să citească volume interzise.

Preț de o clipă nu-i mai observ oboseala de pe chip, ridurile din jurul ochilor sau paloarea obrazilor. O văd în ea pe prințesa care l-a pierdut pe tânărul pe care îl iubea, prima ei dragoste, și pe fata care și-a ținut promisiunea pe care i-a făcut-o.

— Vai, Caterina, îi spun eu duios. Cum am ajuns aici? Cum s-a putut întâmpla așa ceva?

— Îți vine să crezi că a plecat fără să-și ia rămas-bun? spune ea gânditoare. N-a mai făcut asta niciodată, de când e. Nici măcar în anii din urmă. Oricât de furios era, oricât de supărat, nu mergea niciodată la culcare fără să-mi spună noapte bună, și nu pleca niciodată fără să-și ia rămas-bun. Dar de data asta a încălecat și dus a fost, iar când i-am trimis vorbă că îi doresc drum bun, mi-a răspuns... (Glasul i se împotmolește și se întrerupe din vorbă.) Mi-a zis că nu are nevoie de urările mele.

Tăcem. Lui Henric nu-i stă în fire să fie necioplit. Mamăsa l-a învățat foarte bine cum trebuie să se poarte un suveran. Se mândrește cu politețea și cu purtarea lui curtenească. Faptul că se arată necurtenitor – de o manieră atât de grosolană – în public față de soția lui, regina, este o altă tușă groasă adăugată la portretul acestui rege nou care se conturează: un rege care scoate pumnalul la un bărbat mai tânăr și neînarmat, care îngăduie curtenilor lui să hăituiască un bătrân până la moarte, care a privit cum favorita și frații ei se fac că târăsc un cardinal al Bisericii în iad.

Clatin din cap gândindu-mă la negliobia bărbaților, la cruzimea lor, la cruzimea fără noimă, brutală, a bărbatului prost.

— Se grozăvește, spun eu cu convingere. În unele privințe, a rămas prințisorul de pe vremuri. Se grozăvește ca să-i facă ei pe plac.

— A fost rece, spune regina. (Își strânge șalul pe după umeri de parcă răceala lui ar fi ajuns-o chiar și aici, în iatacul ei.) Solul meu mi-a spus că, atunci când s-a întors cu spatele, regele avea privirea strălucitoare și rece.

*

Doar câteva săptămâni mai târziu, când tocmai ne pregăteam să ieșim să ne plimbăm călare, primim solie de la rege. Caterina vede pecetea casei regale și o desface chiar acolo, în curtea grajdului, cu chipul radiind de speranță. Preț de o clipă, mă gândesc că regele ne poruncește să ne alăturăm lui în periplul de vară, că i-a trecut proasta dispoziție și vrea să își vadă soția și fiica.

Încet, pe măsură ce citește scrisoarea, chipul i se întuneacă.

— Nu sunt vești bune - e tot ce-mi spune.

Văd cum Maria își duce mâna la pântec de parcă i s-ar fi făcut greață deodată și se întoarce cu spatele la cal, ca și cum n-ar suporta ideea de a sta în șa. Regina îmi întinde scrisoarea și iese din curtea grajdului, dispărând în interiorul palatului fără un cuvânt.

Citesc. Este un ordin lapidar din partea unuia dintre secretarii regelui: regina trebuie să-și facă bagajele și să părăsească numaidecât Palatul Greenwich și să se ducă la More, una dintre reședințele răposatului cardinal. Însă Maria și cu mine nu plecăm cu ea. Noi avem poruncă să ne întoarcem la Palatul Richmond. Regele va trece pe acolo în periplul său ca să ne vadă.

— Ce pot face? întreabă Maria, uitându-se după mama ei. Ce ar trebui să fac?

Nu are decât cincisprezece ani; nu poate face nimic.

— Trebuie să îi dăm ascultare regelui, îi spun. Așa cum va face și mama ta. I se va supune.

— Mama n-o să consimtă niciodată la un divorț, se răstește Maria la mine, cu o expresie chinuită pe chip.

— O să i se supună în toate privințele în care i-o îngăduie

conștiința, mă corectez eu.

Palatul Richmond, la vest de Londra, vara anului 1531

Ajungem acasă și am sentimentul că o să se dezlănțuie o furtună de îndată ce ușa de la iatacul Mariei se închide în urma noastră. Pe tot drumul către casă, în luntrea regală, în vreme ce oamenii o aclamau de pe mal, a fost demnă și stăpânită. A stat în jilțul ei de aur din fundul luntrii, întorcând capul când într-o parte, când într-alta. Când au ovaționat-o luntrașii, a ridicat mâna; când nevestele de pescari de pe cheiul Lambeth i-au strigat: „Domnul să te binecuvânteze, prințesă, pe tine și pe mama ta, regina”, a înclinat ușor din cap, ca să arate că le-a auzit, dar nu mai mult, ca să nu pară că ar fi lipsită de loialitate față de tatăl său. Ziceai că e o fantoșă, dar îndată ce am ajuns acasă și ușa s-a închis în urma noastră, s-a prăvălit de parcă cineva i-ar fi tăiat deodată toate sforile.

Se prăbușește pe podea într-un hohot de plâns deznădăjduit; nu mă pricep s-o alin; nu știu cum s-o fac să se oprească. Îi curg ochii și nasul, și de la atâta suspinat i se întoarce stomacul pe dos și varsă de supărare. Aduc un lighean și o mângâi pe spate, dar ea tot nu contenește. Îi vine iarăși să verse, dar nu dă afară decât fiere.

— Încetează, îi spun. Încetează, Maria, te rog.

Nu a mai refuzat niciodată să-mi dea ascultare până acum, dar îmi dau seama că nu are cum să înceteze; parcă despărțirea părinților ei a sfâșiat-o în două. Se îneacă și tușește și continuă să plângă în hohote, de-ai zice că o să își scuipe afară plămânii, inima.

— Încetează, Maria, îi spun. Încetează cu plânsul.

Cred că nici măcar nu mă aude. Își varsă măruntaiele de parcă ar fi un trădător pe care îl eviscerează, înecându-se cu propriile lacrimi, cu fiere sau spută, și continuă să plângă.

O ridic de jos și o înfășor strâns cu șalurile ei, cum ai înfășa un prunc. Vreau să se simtă ținută strâns, deși mamă-sa n-o poate cuprinde în brațe, iar tată-său i-a dat

drumul din ale lui. Îi strâng șalurile pe după pântecul care se zbugiumă, iar ea întoarce capul și icnește în timp ce îi petrec țesătura pe după mijloc, înfășurând-o strâns. O forțez să se întindă pe spate în pat, ținându-o de umerii osoși, dar continuă să hohotească sfâșiată de durere. O leagăn ca pe un nou-născut, îi șterg lacrimile care îi curg din ochii umflați și roșii de plâns, îi suflu nasul, îi tamponez saliva care i se prelinge pe la colțul gurii.

— Șș! o liniștesc. Șș, micuță Maria, șș!

Afară se întunecă, iar suspinele se domolesc; trage adânc aer în piept și apoi scoate un mic sughiț de durere, după care trage iar aer în piept. Îi pun mâna pe fruntea care dogorăște și îmi spun că împreună aproape că au reușit să-și omoare unicul copil. În noaptea asta care nu se mai sfârșește, în vreme ce Maria adoarme plângând și apoi se trezește și începe iar să urle de parcă nu i-ar veni să creadă că tatăl ei a părăsit-o pe mamă-sa și că amândoi au abandonat-o, uit că regina Caterina face lucrul corect, că împlinește voia lui Dumnezeu, că a jurat să ajungă regina Angliei și că Dumnezeu a chemat-o pe tron, așa cum îi cheamă pe toți cei pe care îi iubește. Uit că scumpa mea Maria este o prințesă și că nu are voie să se dezică vreodată de numele ei, că Dumnezeu a chemat-o și că ar fi un păcat să îi iei tronul, la fel cum ar fi un păcat să-i tăgăduiești existența. Nu mă gândesc decât că această copilă, această fată de cincisprezece ani plătește groaznic de scump pentru băătălia părinților ei; și ar fi mai bine pentru ea, așa cum a fost pentru mine, să renunțe cu totul la numele regesc și la orice pretenție la tron.

*

Curtea se împarte, ca o țară care se pregătește de război. Unii sunt invitați să-l însoțească pe rege în periplul pe la marile domenii de vânătoare din Anglia, unde lumea călărește toată ziua și se veselește toată noaptea. Unii rămân cu regina la More, unde are un menaj îndestulător și o suită numeroasă. Foarte mulți profită ca să se ducă pe la casele și moșiile lor și se roagă să nu fie obligați să aleagă între a-l sluji fie pe rege, fie pe regină.

Montague îl însoțește pe rege. Locul lui este alături de suveran, însă îi rămâne devotat întotdeauna reginei. Geoffrey se duce acasă, în Sussex, la Lordington, la soția lui care naște primul lor copil. Îl botează Arthur, după fratele pe care Geoffrey l-a iubit cel mai mult. Geoffrey îmi scrie pe dată să-mi ceară o alocație pentru fiul lui nou-născut. E un tânăr care nu știe să țină de bani, și gândul la mărinimia lui de lord mă face să râd. Este prea mărinimos cu prietenii lui și ține o gospodărie prea costisitoare. Știu că ar trebui să-l refuz; dar nu pot. În plus, a dăruit familiei încă un băiat, iar acesta este un dar neprețuit.

Eu stau cu prințesa Maria la Palatul Richmond. Încă mai speră să i se îngăduie să meargă la mama ei, scriindu-i misive atent ticluite și afectuoase tatălui ei. Doar arareori primește răspuns.

Cred că este o solie de la el când văd, de la fereastra sălii ei de primiri, șase călăreți pe drum, venind spre palat și intrând pe porțile masive. Aștept în ușa sălii de primiri să-mi fie adusă scrisoarea. O să i-o duc prințesei când va ieși din capela ei. Constat că am început să mă tem ce vești ajunge să citească.

Însă nu este solul casei regale, ci bătrânul Tom Darcy, care urcă încet scările, ținându-se de șale, până când mă zărește așteptând și atunci se îndreaptă de spate și execută plecăciunea de rigoare.

— Milord, exclam eu surprinsă.

— Margaret Pole, contesă! răspunde el și întinde brațele, ca să-l sărut pe obraz. Arăți bine.

— Mă simt bine, spun.

Aruncă o privire spre ușa închisă a sălii de primiri și ridică o sprânceană sură.

— Nu la fel de bine, spun eu scurt.

— În orice caz, pe Domnia Ta am venit să te văd, spune el.

Îl conduc în odăile mele. Doamnele mele sunt în capelă, cu prințesa, așa că suntem cu desăvârșire singuri în încăperea frumoasă, însorită.

— Pot să-ți ofer ceva de băut? îl întreb. Sau de mâncare?

El clatină din cap.

— Sper să vin și să plec neobservat, spune el. Dacă

întreabă cineva de ce am fost aici, poți să îi spui că m-am oprit în drum spre Londra să-mi prezint omagiile prințesei, dar am plecat fără s-o văd pentru că era...

— Nu se simte bine, spun.

— E bolnavă?

— Lingoare.

El dă din cap în semn că înțelege.

— Nu e de mirare. Am venit să vorbesc cu tine despre regină, mama ei, și despre ea, biata tânără.

Aștept.

— La următoarea întrunire a Parlamentului, după Crăciun, o să încerce să pună în discuție mariajul regelui, spre dezbaterea Angliei, departe de influența papei. Va cere sprijin Parlamentului.

Fac un mic semn din cap, iar lordul Darcy remarcă.

— Au de gând să anuleze căsătoria și să o dezmoștenească pe prințesă, spune Darcy cu glas scăzut. I-am spus lui Norfolk că nu pot fi martor la așa ceva. Mi-a spus să-mi țin gura. Am nevoie să mi se alăture și alții, dacă iau deschis atitudine. (Se uită la mine.) Geoffrey o să mă susțină? Montague?

Îmi dau seama că îmi răsucesc inelele pe degete, iar el îmi ia mâinile și mi le strânge într-ale lui, oprindu-le tremurul.

— Am nevoie de susținerea ta, spune el.

— Îmi pare rău, zic într-un târziu. Ai dreptate, o știu eu și o știu și fiii mei. Dar nu cutez să îi las să se pronunțe deschis.

— Regele va uzurpa drepturile Bisericii, mă avertizează Tom. O să uzurpe drepturile Bisericii doar ca să-și acorde permisiunea de a se lepăda de o soție fără prihană și de a dezmoșteni o copilă nevinovată.

— Știu! răbufnesc eu. Știu! Dar nu cutezăm să-l înfruntăm. Nu încă!

— Atunci când? mă întreabă el tăios.

— Când n-o să avem încotro, îi spun. Când chiar n-o să avem încotro. În ultima clipă. Nu înainte. În caz că regele o să se lumineze la minte și ceva o să se schimbe, sau papa o să se pronunțe limpede, sau vine împăratul, în caz că reușim să trecem peste asta fără să ne punem contra celui

mai puternic bărbat din Anglia, poate chiar din lume.

M-a ascultat cu mare atenție, iar acum încuviințează și mă cuprinde pe după umeri, ca atunci când eram o copilă, iar el era chipeșul lord al Nordului.

— Ah, draga mea Lady Margaret, te temi, îmi spune el pe un ton blând.

Dau din cap că da.

— Așa este. Îmi pare rău. Nu mă pot împiedica. Mă tem pentru băieții mei. Nu pot risca să sfârșească în Turn. Nu ei. Nu și ei. (îi scrutez chipul îmbătrânit, căutând înțelegere.) Fratele meu... spun eu în șoaptă. Vărul meu...

— Nu ne poate acuza pe toți de trădare, spune el îndârjit. Dacă suntem uniți. Nu ne poate acuza pe toți.

Rămânem tăcuți o vreme, după care îmi dă drumul din strânsoare, se caută în surtuc și scoate o emblemă frumos brodată, din cele pe care soldații și le prind la guler înainte de bătălie. Reprezintă cele cinci răni ale lui Hristos. Două brațe cu palme însângerate, două picioare, străpunse și sângărânde, o inimă însângerată, cu o dâră din broderie roșie și, în fine, aidoma unui nimb peste toate, o roză albă. Mi-o așază delicat în palme.

— Ce frumoasă este!

Sunt uluită de calitatea lucrăturii și mișcată de imaginea care face legătura între patimile lui Hristos și roza casei mele.

— Am pus să le brodeze când plănuiam o campanie împotriva maurilor, zice el. Îți mai amintești? Cu ani în urmă. Cruciada noastră. Nu s-a ales nimic de misiune, dar am păstrat emblemele. Am pus s-o facă pe asta cu trandafirul casei voastre pentru vărul Domniei Tale, care mă însoțea.

O îndes în buzunarul rochiei.

— Rămân îndatorată. O s-o așez lângă rozariu și o să mă rog pe ea.

— Iar eu o să mă rog să nu trebuiască vreodată să o scot pe timp de război, spune el sumbru. Ultima dată, le-am dat-o oamenilor mei, care juraseră să apere Biserica de păgâni. Mă rog la Dumnezeu să nu trebuiască vreodată să ne apărăm de erezie aici.

Lordul Darcy nu este singurul oaspete care ne vizitează la Palatul Richmond, căci vremea călduroasă continuă, iar suita regelui se ține departe de capitala regatului. Ruda mea Elizabeth, ducesa de Norfolk, soția lui Thomas Howard, vine pe la noi și ne aduce vânat și o mulțime de bârfe proaspete.

Îi prezintă prințesei omagiile ei și apoi vine în iatacul meu. Doamnele ei și ale mele șed la un loc, puțin mai departe de noi, iar ea le cere la două dintre ele să cânte. Cum stăm ferite de ochii lor și muzica ne înecă glasurile scăzute, ea îmi spune:

— Târfa Boleyn a dat poruncă să-mi mărit propria fiică.

— Nu se poate! exclam eu.

Ea încuviințează, având grijă să nu i se vadă tulburarea pe chip.

— Ea îi dă ordine regelui, regele îi dă ordine soțului meu, și pe mine nu mă întreabă nimeni. De fapt, a ajuns ea să-mi poruncească mie, o Stafford din naștere. Stai să auzi pe cine a ales!

Aștept cuminte.

— Fiica mea Mary se va căsători cu bastardul regelui.

— Cu Henric Fitzroy? Întreb, nevenindu-mi să-mi cred urechilor.

— Da. Stăpânul meu este încântat, bineînțeles. Își face o mulțime de speranțe. Eu n-aș fi amestecat-o pe Mary a mea în povestea asta nici moartă. Când te vezi data viitoare cu regina, spune-i că dragostea și credința pe care i le port nu au pregetat nicio clipă. Nu am avut nimic de-a face cu această căsătorie. Îmi este rușine de ea.

— Să o amestecați? Întreb eu, prudentă.

— Îți spun eu ce cred că o să se întâmple, spune ea șoptind furioasă. Cred că regele o s-o repudieze pe regină, orice ar spune lumea, o s-o trimită la o mănăstire și o să se proclame burlac.

Încremenesc, de parcă cineva mi-ar spune că la ușă așteaptă o nouă molimă.

— Cred că o s-o renege pe prințesă. Va spune că este nelegitimă.

— Nu se poate, șoptesc eu.

— Asta cred. Cred că o să se însoare cu femeia Boleyn, iar dacă ea îi dăruiește un fiu, o să-l proclame pe acela moștenitor.

— Căsătoria ar fi nulă, spun eu cu glas scăzut, agățându-mă de singurul lucru pe care îl știu sigur.

— Întru totul. O să fie consfințită în iad, împotriva voinței lui Dumnezeu! Dar ce englez va cuteza să-i spună regelui lucrul ăsta? Tu?

Înghit în sec. N-o să-i spună nimeni. Toată lumea știe ce-a pățit Reginald doar pentru că i-a prezentat părerea universităților franceze.

— O s-o dezmoștenească pe prințesă, spune ea. Să-l ierte Dumnezeu. Dar dacă femeia Boleyn nu-i face un băiat, îl are pe Fitzroy pe post de rezervă și o să-l proclame pe el moștenitorul lui.

— Pe băiatul lui Bessie Blount? În locul prințesei noastre?

Încerc ca vorbele mele să sune înțepător, dar îmi vine foarte lesne să îi dau crezare.

— Este ducele de Richmond și de Somerset, îmi reamintește ea. Comandantul Nordului, Lord Locotenent al Irlandei. Regele i-a acordat oricum toate titlurile importante, așa că ce-o fi dacă-l mai face și prinț de Wales pe lângă toate celelalte?

Știu că ăsta era vechiul plan al cardinalului. Sperasem că a renunțat la el.

— Nimeni n-ar subscrie la așa ceva, spun eu. Nimeni nu ar îngădui ca un moștenitor legitim să fie înlocuit cu un bastard.

— Și cine s-ar împotrivi? Întreabă ea. Nimănui nu i-ar plăcea, dar cine ar cuteza să se împotrivească?

Închid o clipă ochii și clatin din cap. Știu că, dacă trebuie s-o facă cineva, noi ar trebui să fim aceia.

— Îți spun eu cine s-ar răscula dacă i-ai conduce tu, spune șoptind pățimaș. Oamenii de rând și toți cei care ar purta o sabie la porunca papei, oricine i-ar urma pe spanioli când o să ne invadeze pentru prințesa lor, oricine o iubește pe regină și o susține pe prințesă, și orice Plantagenet din lumea asta. Într-un fel sau altul, cam toată lumea din Anglia.

Întind o mână.

— Luminăția Voastră, știți că nu îngădui să se vorbească despre lucrurile astea în casa prințesei. De dragul ei și al meu, nici nu vreau să aud despre așa ceva.

Ea încuviințează din cap.

— Dar este adevărat.

— Dar de ce și-ar dori femeia Boleyn o asemenea partidă? o întreb curioasă. Fiica voastră vine cu o zestre imensă, iar tatăl ei deține o bună bucată din Anglia – și are o mulțime de arendași. De ce ar vrea femeia Boleyn să-i acorde atâta putere lui Henric Fitzroy?

Ducesa face un semn din cap.

— Îi convine mai mult decât cealaltă opțiune a lui Fitzroy, spune ea. Nu suportă ideea ca el să se însoare cu prințesa Maria. Nu suportă s-o știe pe prințesă moștenitoare.

— Asta nu s-ar fi întâmplat niciodată, spun eu sec.

— Cine ar fi împiedicat-o? mă provoacă ea.

Strecor mâna în buzunarul în care îmi țin rozariul și emblema lui Tom Darcy, cu cele cinci răni ale lui Hristos sub roza albă a casei mele. Ar împiedica-o Tom Darcy? Ne-am alătura lui? Aș coase emblema asta pe gulerul fiului meu și l-aș trimite să lupte pentru prințesă?

— În orice caz, conchide ea, am venit să-ți spun că nu am uitat de dragostea și credința pe care i le port reginei. Dacă o vezi, spune-i că aș face orice, că voi face tot ce pot. Vorbesc cu ambasadorul spaniol. Vorbesc cu rudele mele.

— Nu pot fi părtașă la așa ceva. Nu-i pot mobiliza susținătorii.

— Ei bine, ar trebui s-o faci, îmi spune ea de la obraz.

Palatul Richmond, la vest de Londra, vara anului 1531

Lady Margaret Douglas, nepoata regelui, fiica reginei Scoției, sora lui, primește poruncă să ne părăsească, deși ea și prințesa au devenit cele mai bune prietene. Nu va fi trimisă la mamă-sa, ci va merge să slujească la curte, să facă parte din suita femeii Boleyn, ca și cum ar fi o regină.

Este încântată de ideea de a trăi la curte și speră că

frumusețea ei oacheșă o să întoarcă niște capete; brunetele sunt la modă, părul negru și pielea măslinie al femeii Boleyn fiind foarte lăudate. Dar detestă gândul de a sluji o femeie de rând și, înainte să pășească în luntrea casei regale, care a venit s-o ia, se lipește de prințesa Maria și mă strânge tare în brațe.

— Nu știi de ce nu pot rămâne cu voi! exclamă ea.

Ridic mâna în semn de rămas-bun. Nici eu nu știu de ce.

*

Am de pregătit o nuntă de vară, și îmi abat gândurile de la grijiile pentru prințesă pentru a redacta contractele și a consimți asupra clauzelor cu aceeași bucurie cu care aleg florile pentru ghirlanda miresei – nepoata mea, Caterina, fiica mai mare a lui Montague. Nu are decât zece ani, dar mă bucur că i l-am obținut pe Francis Hastings. Sora ei, Winifred, este logodită cu fratele lui, Thomas Hastings, așa încât averile noastre sunt legate de o familie aflată în plină ascensiune; tatăl băieților, ruda mea, tocmai a fost numit conte. Organizăm o mică ceremonie de logodnă și un ospăț de nuntă pentru cele două fete, iar prințesa Maria zâmbește asemenea unei surori mai mari când cele două perechi coboară mână în mână de-a lungul naosului, la fel de mândră de ele cum sunt și eu.

Anglia, Crăciunul anului 1531

Crăciunul ăsta nu aduce prea multă bucurie nici pentru prințesă și nici pentru mama ei, regina. Nici măcar tatăl ei, regele, nu pare fericit; serbarea de la Greenwich este cât se poate de fastuoasă, dar lumea zice că la curte era veselie când era regina pe tron, iar acum regele este obsedat de o femeie imposibil de mulțumit și care nu-i oferă nicio plăcere.

Regina se află la More, unde este bine slujită și preamărită; dar este singură. Prințesa Maria și cu mine primim poruncă să mergem la Beaulieu, în Essex, și să serbăm Crăciunul acolo. Mă străduiesc să fac cele douăsprezece

zile de Crăciun cât mai fericite cu putință pentru ea; dar, cu toată benchetuiala, și dansul, și balurile mascate, și ospețele, cu ceremonia aprinderii focului de Ajun și înălțarea cununii de Crăciun, știu că Mariei îi este dor de mamă-sa și se roagă pentru tată-său și că nimeni din Anglia nu se bucură cu adevărat zilele astea.

Palatul Richmond, la vest de Londra, mai 1532

Este o vară timpurie frumoasă, ca și cum provincia însăși și-ar dori ca toată lumea să-și amintească perioada aceasta. În fiecare dimineață, din fluviu se înalță o negură sidefie care învăluie apa ce clipocește încet, iar rațele și găștele ies din ea bătând alene din aripi.

La răsărit căldura topește negura și lasă iarba sclipind de rouă, așa încât fiecare pânză de praf este o broderie din dantelă și diamante. Acum simt mirosul fluviului, jilav, ud și verde, iar uneori, dacă stau nemișcată pe ponton, privind printre buruienile plutitoare și smocurile de mentă-de-apă cu miros dulceag, observ bancuri de peștișori și unduirile păstrăvilor.

Pe luncile care se întind de la palat până la fluviu vacile se afundă până la genunchi în iarbă deasă, grasă, presărată cu piciorul-cocoșului și dau din cozi să alunge muștele care bâzâie în jurul lor. Înaintează îndrăgostite, greabăn la greabăn cu taurul, iar vițeeii se țin după mamele lor, împleticindu-se pe picioarele nesigure.

Întâi sosesc lăstunii mari, apoi rândunelele și după aceea lăstunii mici și, curând, pe fiecare zid al palatului cuibușoarele din lut se construiesc și se reconstruiesc într-o frenezie. Cât e ziua de lungă, păsările zboară între fluviu și cornișe, adăstând doar cât să se ciugulească pe acoperișurile grajdurilor, drăgălașe ca niște mici călugărițe în penajul lor negru cu alb. Când părinții trec în zbor pe lângă cuiburi, puii proaspăt ieșiți din ou își înalță căpșoarele și țipă, cu ciocurile galbene deschise larg.

Suntem cuprinși de bucuria anotimpului. Serbăm ziua de armindenii și organizăm dansuri în pădure și întreceri de

bărci și de înot. Curtenii se dau în vânt după pescuit și fiecare tânăr își aduce o undiță și un fir și facem un foc pe mal, iar bucătarii prăjesc ce prind ei în unt, în cazanele puse direct pe jar, și servesc bucatele sfârâind, fierbinți. Pe când soarele apune și mica lună argintie se înalță pe cer, ne urcăm în luntre, iar muzicanții ne cântă și muzica se înalță peste ape în timp ce bolta cerului capătă culoarea piersicii și fluviul devine o cărare de aur roșiatic care ne-ar putea duce oriunde, iar curentul pare că ne-ar putea purta departe în larg.

Ne întoarcem acasă după lăsarea serii, îngânându-l pe cântărețul din lăută, fără torțe, așa încât cenușiul amurgului adastă peste apă, iar liliicii continuă să se scufunde în fluviul argintiu netulburați, când aud un răpăit de tobe pentru luntrași care răsună peste apă ca o salvă de tun îndepărtată, și zăresc barca lui Montague cu torțe la prova și la pupa îndreptându-se în viteză spre noi.

Luntricele noastre acostează și îi poruncesc prințesei Maria să intre în palat, gândindu-mă că o să vorbesc cu Montague între patru ochi, dar pentru prima dată nu face o față de copil îmbufnat, plecând fără tragere de inimă unde a fost trimisă. Se oprește să se uite în ochii mei și spune:

— Draga mea, scumpa mea guvernanta, cred că ar trebui să mă întâlnesc cu fiul tău. Cred că ar trebui să ne spună amândurora ce a venit să-ți spună ție. A sosit vremea. Am șaisprezece ani. Sunt suficient de mare.

Luntrea lui Montague a oprit în dreptul pontonului; aud zăngănitul pasarelei în urma mea și pașii luntrașilor care formează garda de onoare cu vâslele înălțate deasupra capetelor.

— Sunt îndeajuns de curajoasă, îmi făgăduiește ea. Indiferent ce ar avea de spus.

— Lasă-mă să aflu ce se întâmplă, și o să vin numaidecât să-ți spun, trag eu de timp. Ești suficient de mare. A sosit vremea, așa este. Dar...

Mă întrerup din vorbă și schițez un mic gest ca pentru a spune: „Ești atât de plăpândă, de fragilă, cum o să poți face față unor vești proaste?”

Ea înalță capul și își îndreaptă umerii. O moștenește pe mamă-sa în felul în care se pregătește pentru ce e mai rău.

— Pot îndura orice, spune ea. Pot îndura orice încercare la care mă supune Cel de Sus. Am fost crescută pentru asta; tu însăși m-ai pregătit pentru asta. Spune-i fiului tău să vină și să-mi dea raportul mie, viitoarea lui suverană.

Montague stă dinaintea noastră, ne face amândurora o plecăciune și așteaptă, uitându-se când la una, când la cealaltă: mama în al cărei discernământ se încrede și tânăra de neam regesc pe care o am în grijă.

Ea îi face un semn din cap, de parcă ar fi deja regină. Se răsucește pe călcâie și se așază într-un mic frunzar pe care l-am amenajat pentru ca îndrăgostiții să se poată bucura de priveliștea fluviului la umbra unei tufe de trandafir și caprifoi. Se așază de parcă ar fi un tron, iar florile care umplu aerul înserării cu mireasma lor ar fi baldachinul cu însemnele statale.

— Poți să-mi spui, lord Montague. Ce vești rele aduci, de ai venit de la Londra vâslind atât de iute și bătând din tobe atât de tare?

Și când îl surprinde uitându-se la mine, repetă:

— Poți să-mi spui.

— Sunt vești proaste. Am venit să-i spun mamei mele.

Aproape pe negândite, își scoate toca de pe cap și cade în genunchi dinaintea ei, de parcă ar fi regină.

— Bineînțeles, spune ea pe un ton calm. Am știut îndată ce ți-am zărit luntrea. Dar poți să-mi spui și mie. Nu sunt un copil, și nu sunt proastă. Știi că tatăl meu a început atacul împotriva Sfintei Biserici, și am nevoie să știu ce s-a întâmplat, lord Montague. Ajută-mă. Fii un sfetnic bun și spune-mi ce s-a întâmplat.

El se uită la ea de parcă și-ar dori să o poată cruța. Însă îi șoptește fără s-o cruțe:

— Astăzi, Biserica a capitulat dinaintea regelui. Numai Dumnezeu știe ce are să se întâmple. Dar începând de astăzi, regele va cârmui el însuși Biserica. În Anglia nu se va mai ține seama de papă. Nu este decât un episcop, episcopul de Roma. (Clatină din cap neîncrezător în timp ce o spune.) Papa a fost răsturnat de către rege, iar acum regele vine imediat sub Dumnezeu, iar Biserica e sub el. Thomas More a înapoiat pecetea de Lord Cancelar, a demisionat din postul său și a plecat acasă.

Prințesa știe că mama ei a pierdut un prieten adevărat, iar tatăl ei, pe ultimul om care i-ar fi spus adevărul. Tace în timp ce absoarbe noutățile.

— Regele și-a apropiat Biserica? Întreabă ea. Cu toată avuția? Cu legile și cu tribunalele ei? Asta înseamnă să se înstăpânească cu totul peste Anglia.

Nici eu, nici fiul meu nu o putem contrazice.

— Ei îi zic supunerea clerului, spune el cu glas scăzut. Biserica nu poate face legea, Biserica nu poate condamna erezia, Biserica nu poate plăti tribut Romei și nu poate primi porunci de la Roma.

— Astfel încât regele să se poată pronunța asupra propriei căsătorii, spune prințesa.

Îmi dau seama că a cugetat îndelung asupra acestui lucru, și că mamă-sa trebuie că i-a dezvăluit nenumăratele măsuri abile pe care regele și noul lui sfătuitor, Thomas Cromwell, le-au întreprins.

Rămânem tăcuți.

— Hristos însuși l-a desemnat pe slujitorul lui, Petru, să cârmuiască Biserica, remarcă ea. Știu asta. Toată lumea o știe. Să înțelegem că Anglia trebuie să înceteze să i se supună lui Iisus Hristos?

— Asta nu este lupta noastră, o întrerup eu. E o treabă ce trebuie lămurită de oamenii Bisericii. Nu de noi.

Ochii ei albaștri de York se întorc spre mine de parcă ar spera că o să-i spun adevărul, dar știe că n-o s-o fac.

— Vorbesc serios, stăruie eu. E o chestiune de importanță capitală. Cade în sarcina regelui și a Bisericii să o limpezească. Cade în sarcina Sfântului Părinte să se opună, dacă așa crede de cuviință. Este la latitudinea regelui să primească sfaturi și să își revendice dreptul, dacă așa crede de cuviință. Cade în sarcina teologilor din Parlament să-i răspundă regelui. Thomas More trebuie să se pronunțe public, John Fisher o va face cu siguranță. Propriul tău preceptor, Richard Fetherston, a luat deja atitudine public. E o chestiune care trebuie lămurită de bărbați, episcopi și arhiepiscopi. Nu de noi.

— O, s-au pronunțat, cum nu! spune Montague cu amărăciune. Teologii s-au pronunțat numaidecât. Cei mai mulți au consimțit fără urmă de împotrivire, iar când s-a

ajuns la vot, s-au ținut deoparte. De asta a plecat Thomas More acasă la el, în Chelsea.

Mica prințesă se ridică din alcovul din grădină, iar Montague se ridică de jos. Nu-i ia brațul pe care i-l întinde. Se întoarce, în schimb, către mine.

— O să mă duc la mine în capelă și o să mă rog, spune ea. O să mă rog să mă îndrume înțelepciunea în vremurile acestea dificile. Mi-aș dori să știu ce ar trebui să fac. (Preț de o clipă, rămâne tăcută, uitându-se la noi amândoi.) O să mă rog pentru preceptorii mei și pentru episcopul Fisher. Și o să mă rog și pentru Thomas More, spune. Găsesc că este un bărbat care știe ce are de făcut.

Palatul Richmond, la vest de Londra, vara anului 1532

Așa s-a sfârșit vara noastră lipsită de griji și, odată cu ea, și vremea bună, căci în timp ce prințesa se ruga în capela ei, bătând mătânii în timp ce îi pomenea pe mama ei, pe episcopul Fisher și pe Thomas More dinaintea Sfântului Iuda Tadeul, apărătorul deznădăjduiților, norii au prins a se îngrămădi deasupra văii, întunecând fluviul, și apoi a început să plouă cu stropi mari și grei de furtună de vară.

Vremea rea a durat săptămâni întregi. Nori grei adăstau deasupra orașului, iar pe oamenii sfârșiți de căldură a început să-i macine nerăbdarea. Noaptea, când norii se împrăștia, în locul stelelor obișnuite se zăreau în toată vremea comete arzând care traversau bolta cerească. Cei care urmăreau aștrii neliniștiți au văzut steaguri și stindarde și semne clare de război. Unul dintre foștii prieteni ai lui Reginald, un călugăr cartuzian, i-a spus confesorului meu că văzuse limpede un glob incandescent plutind deasupra bisericii lor, și după asta a știut că mânia regelui are să se abată asupra lor, pentru că au apărât profeția și au ascuns manuscrisul.

Pescarii care veneau pe mal cu păstrăv proaspăt pentru gospodărie spuneau că prind leșuri în plasele lor, atât de mulți erau cei care se aruncau în șuvoaiele umflate de ploii.

— Niște eretici, a zis unul, căci o să-i ardă oricum

Biserica, dacă nu se îneacă. O să aibă grijă Thomas More.

— Nu, a zis celălalt. Căci More însuși are să fie ars pe rug, iar ereticii sunt în siguranță în Anglia acum, că târfa regelui e luterană. Cei care țin la vechile rânduieli și care se roagă Fecioarei și o slăvesc pe regină sunt cei care se îneacă în apele cele noi.

— Încetați amândoi! le spun, oprindu-mă în ușa bucătăriei în vreme ce bucătăreasa își umple coșurile cu pește. În casa asta nu se vorbește în felul ăsta. Luați-vă banii și duceți-vă, și să nu vă mai prind pe aici. De nu, vă denunț.

Reușesc să le închid gura bărbaților de la ușă, dar orice bărbat, femeie sau copil care trece prin fața casei în drum spre sau dinspre Londra și se oprește să-i dăm de pomană – așa cum se obișnuiește după fiecare masă – are de împărtășit o istorie și toate au același subiect prevestitor de rău. Vorbesc de miracole, de profeții. Lumea crede că regina primește zilnic solii de la nepotul ei, împăratul, care îi făgăduiește că are s-o apere și că dintr-o zi în alta o flotă spaniolă poate să urce pe Tamisa. Nu știu sigur, dar au auzit că papa se consultă cu sfătuitoarii lui și că încearcă să ajungă la un compromis, căci se teme că regii creștini o să se întoarcă unii împotriva altora din această pricină, asta în condițiile în care turcii bat la poarta creștinătății. Nu știu sigur, dar toți par convinși că regele este sfătuit doar de neamul Boleyn, de avocații și de teologii lor și că aceștia îi spun minciuni primejdioase: că singura cale de a-și împlini dorințele este să confiște Biserica, să se lepede de jurământul de la încoronare, să rupă chiar Magna Carta și să se comporte ca un tiran, sfidând pe oricine îi spune că nu poate face așa ceva.

Nimeni nu știe nimic sigur; dar toți știu cât se poate de bine că ne așteaptă vremuri periculoase și că în aer plutește mirosul primejdiei și, ori de câte ori bubuie tunetul, cineva, undeva în Anglia, spune: „Auziți. Țăla a fost un tun? A început iar războiul?”

Cei care nu se tem de război se tem că morții se vor scula din morminte. Gropile puțin adânci de pe Bosworth Field, de la Towton, de la St. Albans, din Towcester scot la iveală prăzi întregi în argint și aur, embleme și suveniruri,

mărturii și butoni de uniformă. Acum lumea zice că pământul cel tăcut a început să se răscolească pe aceste vechi câmpuri de bătlie, ca și cum ar fi întoarse cu brăzdarul la adăpostul întunericului, iar oamenii care s-au jertfit pentru Casa de York au fost sloboziți din lutul jilav și acum se ridică, scuturându-se de pământ, mobilizându-și foștii soldați și întorcându-se să lupte ca odinioară pentru prințesa lor și pentru Biserica lor.

Un neghiob vine la ușa grajdului și le spune rânșilor că l-a văzut pe fratele meu, cu capul la loc pe umeri, chipeș ca în copilărie, bătând la ușa Turnului Londrei și cerând să-l lase să intre iar. Se zice că Edward ar fi strigat că regele-cârțiță, un animal afurisit și întunecat, i-a uzurpat tronul și că aștia sunt anii lui. Un balaur, un leu și un lup vor trebui să se răscoale pentru a-l înfrânge, iar balaurul o să fie împăratul Romei, lupul o să fie scoțienii, iar leul o să fie prințesa noastră de neam care, ca într-un basm, va fi nevoită să-și ucidă tatăl hain pentru a-și izbăvi mama și țara.

— Scoateți-l pe clevetitorul acela trădător și spurcat la gură din curte și aruncați-l în fluviu, mă răstesc eu. Și după aia închideți-l în temniță și întrebați-l pe ducele de Norfolk ce poruncește să facem cu el. Și vedeți să afle toată lumea că nu mai vreau să aud niciodată de lei, de cârțițe sau de stele arzătoare.

Vorbesc cu patimă înghețată, așa încât toți îmi dau ascultare; dar în noaptea aceea, pe când trag obloanele de la fereastra iatacului meu, văd deasupra acoperișului palatului o stea arzătoare, aidoma unui crucifix albastru, exact deasupra iatacului prințesei, de parcă Sf. Iuda Tadeul, sfântul imposibilului, i-ar trimite un semn de speranță.

L'Erber, Londra, vara anului 1532

Montague și Geoffrey îmi cer să ne întâlnim la reședința noastră de vară, L'Erber, iar eu îi spun prințesei că trebuie să merg să văd un doctor, să cumpăr niște tapiserii mai călduroase pentru pereții palatului și să-i iau o pelerină de iarnă.

— O să te vezi cu cineva cât stai la Londra? mă întreabă ea.

— S-ar putea să mă văd cu fiii mei, îi spun.

Se uită în jur să se asigure că nu ne aude nimeni.

— Pot să-ți dau o scrisoare pentru mama? îmi șoptește ea.

Șovăi doar o clipă. Nimeni nu mi-a spus dacă prințesa și mama ei au voie să își scrie; dar, în aceeași măsură, nici nu a interzis nimeni în chip limpede acest lucru.

— Vreau să-i scriu și să fiu sigură că nu citește nimeni scrisoarea, spune ea.

— Da, îi făgăduiesc. O să încerc să fac să ajungă la ea.

Ea încuviințează din cap și se duce în iatacul ei. Puțin mai târziu, iese cu o scrisoare fără destinatar pe față și fără pecete pe verso, pe care mi-o înmânează.

— Cum o să faci să ajungă în mâinile ei? mă întreabă.

— Mai bine să nu știi, îi spun, o sărut și pornesc prin grădină până jos la debarcader.

Iau luntrea până la treptele inundate ale Podului Londrei și traversez centrul orașului, înconjurată de gărzile mele de corp, până la reședința mea londoneză.

Parcă a trecut o veșnicie de când curățăm via și speram să fac vin englezesc. Era o zi însorită când Thomas Boleyn m-a avertizat în legătură cu primejdia iminentă care îl păștea pe vărul meu, ducele de Buckingham. Acum aproape că îmi vine să râd când mă gândesc la avertismentul înfricoșat al lui Boleyn, când mă gândesc cât de sus a ajuns și în ce primejdie și mai cumplită ne aflăm cu toții din pricina propriei lui ambiții - cu toate că pe vremea aceea mă preveenea în legătură cu a mea. Cine s-ar fi gândit că un Boleyn are să ajungă să-l sfătuiască pe rege? Cine s-ar fi gândit că fiica vătafului meu are s-o amenințe pe regina Angliei? Cine și-ar fi închipuit că un rege al Angliei poate să calce în picioare legea firii și Biserica însăși, ca să se culce cu o fată ca asta?

Geoffrey și Montague mă așteaptă în iatacul meu, unde în cămin arde un foc strașnic, iar carafa e plină cu bere fiartă. Casa este gospodărită cum trebuie, deși vin rar pe aici. Mă asigur că toate sunt bine rânduite schițând câte un mic semn aprobator din cap, după care mă așez în jilțul cel

mare și îmi cercetez fiii cu privirea.

Montague arată mult mai bătrân decât cei patruzeci de ani pe care îi are. Sarcina de a-l sluji pe rege în vreme ce merge hotărât pe drumul greșit, în ciuda voinței poporului său, în ciuda adevărului Bisericii sale, în ciuda sfaturilor consilierilor săi, îl secătuieste de vlagă pe fiul meu cel mare. Îl istovește.

Pe Geoffrey provocarea îl face să înflorească. Este acolo unde adoră să fie, în inima lucrurilor, îndeletnicindu-se cu ceva în care crede, dezbătând și cel mai mic detaliu, vociferând în apărarea celor mai înalte principii. Pe de o parte, pare să-l slujească pe rege în Parlament, oferind informații slujitorului iscusit al regelui, Thomas Cromwell, flecărind cu oameni veniți de prin țară, nedumeriți și neliniștiți pentru că nu au habar ce se petrece la curte, iar pe de alta se întâlnește cu prietenii noștri și cu rudele din Sfatul de Taină și îi ia reginei apărarea ori de câte ori poate. Geoffrey adoră să se contrazică; ar fi trebuit să-l trimit să se facă avocat, și așa poate că ar fi ajuns la fel de sus ca Thomas Cromwell, care plănuiește să asmuță Parlamentul împotriva preoților și în felul ăsta să-i dezbină până când se vor distruge și unii, și alții.

Amândoi îngenunchează, iar eu îmi pun mâna pe creștetul lui Montague și-i dau binecuvântarea, apoi mi-odihnesc pe capul lui Geoffrey. Încă îi simt părul elastic sub palmă. Când era mic, obișnuiam să-mi trec degetele prin părul lui, să-l văd ondulându-i-se. Întotdeauna a fost cel mai frumos dintre odraslele mele.

— I-am promis prințesei că o să fac să-i parvină asta mamei ei, spun arătându-le hârtia împăturită. Cum facem lucrul ăsta?

Montague întinde mâna după scrisoare.

— O să i-o dau eu lui Chapuys, spune el pomenindu-l pe ambasadorul spaniol. Îi scrie pe ascuns și transmite scrisorile ei mai departe, către împărat și papă.

— Nu trebuie să afle nimeni că i-a parvenit prin mijlocirea noastră, îl avertizez eu.

— Știu. N-o să afle nimeni, spune și îndeasă misiva sub pieptar.

— Așa deci, zic eu făcându-le semn să ia loc. Vom fi fost

văzuți întâlnindu-ne în felul ăsta. Ce să spunem că am vorbit, în caz că întreabă cineva?

Geoffrey sare imediat cu o minciună.

— Putem spune că ne facem griji în legătură cu Jane, văduva lui Arthur, spune el. Mi-a trimis o scrisoare în care îmi cere să fie dezlegată de jurămintele. Vrea să plece de la Mănăstirea Bisham.

Ridic o sprânceană a mirare către Montague. El încuviințează dând abătut din cap.

— Mi-a scris și mie. Nu e prima dată.

— Mie de ce nu mi-a scris?

Geoffrey chicotește.

— Pe Domnia Ta te acuză că ai dat-o la o parte, spune el. I-a intrat în cap că dorești să asiguri averea nepotului Domniei Tale, Henric, ținând-o încuiată și departe de ochii lumii pentru totdeauna, administrându-i pământurile primite ca zestre și nelăsând-o să se atingă de moștenirea ei. Vrea să iasă de la mănăstire și să-și recupereze averea.

— Ei bine, nu se poate, spun eu sec. A făcut de bunăvoie un jurământ de sărăcie pe viață; nu am de gând să-i reinstitui dota și s-o găzduiesc în casa mea. Iar pământurile și averea lui Henric rămân în păstrarea mea până când crește.

— De acord, spune Montague. Dar putem spune că ăsta e motivul pentru care ne-am întâlnit aici.

Încuviințez din cap.

— Deci pentru ce ați vrut să mă vedeți? Întreb eu pe un ton hotărât.

Băieții mei nu trebuie să știe că sunt înspăimântată de lumea în care trăim zilele astea. N-am crezut că o să apuc ziua în care o regină a Angliei nu șade pe tronul ei, la curtea ei. Nu mi-am închipuit că o să trăiesc ziua în care un bastard al regelui își însușește titluri și averi și defilează țanțoș ca un moștenitor la tron. Și cu siguranță nimeni în lunga istorie a acestei țări nu și-a închipuit vreodată că un rege al Angliei ar putea cuteza să se proclame papă englez.

— Regele urmează să meargă iarăși în Franța pentru o nouă întrevedere, îmi explică pe scurt Montague. Speră să-l convingă pe regele Francisc să susțină ideea divorțului său dinaintea papei. Audierea este programată să aibă loc la

Roma, în toamna asta. Henric vrea ca regele Francisc să-l reprezinte. În schimb, Henric o să-i promită că va porni o cruciadă împotriva turcilor în numele papei.

— Regele Franței o să-l susțină?

Geoffrey clatină din cap.

— Cum ar putea? Cererea lui este lipsită de logică și de moralitate.

Montague schițează un zâmbet chinuit.

— Asta s-ar putea să nu-l descurajeze. Sau ar putea s-o promită doar ca să vadă cruciada pornită. Ideea este că regele îl ia cu el pe Richmond.

— Pe Henric Fitzroy? De ce?

— Urmează să stea la curtea Franței ca oaspete, iar fiul regelui Franței, Henri, ducele d'Orléans o să vină acasă cu noi.

Sunt îngrozită.

— Francezii îl acceptă pe Fitzroy, bastardul lui Bessie Blount, la schimb pentru prințul lor?

Montague încuviințează din cap.

— E cert faptul că regele intenționează să-l proclame pe el moștenitorul lui și să o dezmoștenească pe prințesă.

Nu mă pot stăpâni. Îmi ascund capul în palme, așa încât fiii mei să nu-mi vadă chinul de pe chip, și în clipa aceea simt mâna delicată a lui Geoffrey pe umăr.

— Nu suntem neputincioși, spune el. Ne putem împotrivi.

— Regele o ia și pe Lady cu el în Franța, reia Montague. Urmează să-i acorde un titlu și o avere; va fi marchiză de Pembroke.

— Poftim? Întreb eu. (E un titlu bizar; în felul acesta, femeia are să devină senior.) Și cum poate să o ia cu el în Franța? Nu poate fi doamnă de companie pentru regină, de vreme ce regina nu participă. Cum se poate duce acolo? Ce are să facă? În ce calitate merge?

— Ca ceea ce este de fapt – o târfă, rânjește Geoffrey.

— Un nou soi de doamnă, spune încet Montague, aproape cu părere de rău. Însă noua regină a Franței refuză să o întâlnească, și la fel și sora regelui Franței, așa că o să trebuiască să rămână la Calais pe durata întrevederii celor doi regi. N-o să se întâlnească deloc cu regele Franței.

Preț de câteva clipe, mă gândesc la Câmpia Țesăturii din

Aur și la reginele Angliei și Franței care mergeau la liturghie împreună, sporovăind ca niște fete, sărutându-se și făgăduindu-și prietenie veșnică.

— O să fie o umbră palidă a felului în care se petreceau lucrurile înainte, spun. Oare regele nu-și dă seama? Cine o să facă parte din suita ei?

Montague își îngăduie un surâs.

— Regina văduvă Mary n-o simpatizează pe Lady și spune că e prea bolnavă să se poată deplasa. Până și soțul ei s-a sfădit cu regele din pricina femeii Boleyn. Ducea de Norfolk refuză să meargă. Ducele nici măcar nu îndrăznește s-o roage. Niciuna dintre doamnele importante de la curte nu vrea să meargă. Toate vor găsi o scuză. Doamna nu le are decât pe rudele ei apropiate: sora și cumnata. Nu are alți prieteni în afară de familiile Howard și Boleyn.

Geoffrey și cu mine ascultăm indiferenți descrierea acestui pospai de suită. Orice persoană însemnată este permanent înconjurată de o mulțime de rude, de afini, de supuși, de prieteni și de susținători; așa preacinstim marea. O doamnă nobilă fără însoțitori dă lumii de înțeles că este lipsită de însemnatate. Femeia Boleyn se află acolo doar dintr-un capriciu al regelui și este o favorită foarte izolată. Târfa regelui nu este înconjurată de o suită demnă de o regină. Nu are situație.

— Regele nu pricepe ce este ea cu adevărat? Întreb eu deznădăjduită. N-are nici prieteni și nici familie.

— Își închipuie că îl preferă pe el oricărei alte tovarășii, spune Montague. Și îi place ideea. Și-o închipuie ca pe ceva prețios, de neatins, un premiu la care numai el poate aspira, pe care numai el l-ar putea câștiga. Îi place că nu este înconjurată de aristocrate. Tocmai ciudățenia ei, firea de franțuzoaică, izolarea ei sunt lucrurile care îi plac.

— Trebuie neapărat să te duci și tu? îl întreb pe Montague.

— Da, spune el. Domnul să mă ierte, dar mi s-a poruncit să merg. Și de asta am vrut să te vedem. Mamă, cred că a venit vremea să acționăm.

— Să acționăm? Întreb eu fără să pricep.

— Trebuie să le apărăm pe regină și pe prințesă în fața acestei nebunii. Acum este momentul. E limpede că, dacă îl

etalează pe Henric Fitzroy pe post de moștenitor la tron, are de gând s-o înlăture pe prințesă. Așa că m-am gândit să-l iau pe Geoffrey cu mine, în casa mea, și când ajungem la Calais, poate să se strecoare și să se întâlnească cu Reginald. Poate să-i povestească despre prietenii și rudele noastre din Anglia, să-i transmită papei o solie, să-i ducă reginei o scrisoare adresată nepotului ei, regele Spaniei. Putem să-i spunem lui Reginald că un dictat al papei împotriva lui Henric poate pune capăt cu totul poveștii ăsteia. Dacă papa s-ar pronunța împotriva lui Henric, atunci regele ar fi obligat s-o reprimească pe regină. Papa trebuie să se pronunțe public. Nu mai poate tărăgăna. Regele stăruie în demersul lui, dar e orb ca o cârțiță într-o galerie. Nu ia pe nimeni cu el.

— Și cu toate acestea, nimeni nu-l înfruntă, remarc eu.

— Asta trebuie să-i spunem lui Reginald, că o să-l înfruntăm noi. (Montague acceptă provocarea fără să tresară.) Trebuie s-o facem noi. Dacă nu noi, atunci cine o să-l înfrunte? Ar fi trebuit s-o facă ducele de Buckingham, cel mai mare duce din regat, dar a murit pe eșafod, iar fiul lui este un om distrus. Ursula nu poate face nimic cu el – am întrebat-o deja. Ducele de Norfolk ar trebui să-l sfătuiască pe rege, însă Anne Boleyn e nepoata lui, iar fiica lui este măritată cu bastardul regelui. N-o să protesteze tocmai el împotriva urcării în rang a celor lipsiți de merite. Charles Brandon ar trebui să îl sfătuiască pe rege, însă Henric l-a surghiunit de la curte pentru că a îndrăznit s-o critice. Cât despre Biserică, ar trebui s-o apere arhiepiscopul de York sau cel de Canterbury; însă Wolsey e mort, la fel și arhiepiscopul Warham, iar regele o să-l numească în locul lui chiar pe capelanul lui Boleyn. John Fisher a fost întotdeauna curajos, însă regele îl ignoră; este bătrân și cu sănătatea șubredă. Fordul Cancelar, sir Thomas More, a preferat să înapoieze pecetea oficială decât să se pronunțe public, propriul nostru frate a fost redus la tăcere cu un pumn, iar acum regele nu ascultă decât de oameni lipsiți de principii. Cel mai apropiat sfătuitor al lui, Thomas Cromwell, nu este nici om al Bisericii, nici nobil. E un om venit de niciunde, fără educație, ca un animal de pripas. Caută să-l slujească

numai pe rege, ca un câine. Regele a fost momit și prins în cursă de sfetnici răi. Trebuie să-l recâștigăm.

— Trebuie să o facem noi. Nu are cine altcineva în afară de noi, exclamă Geoffrey.

— Henry Courtenay? sugerez, încercând să fug de povara destinului, numind-o pe ruda noastră din neamul Plantagenet, marchizul de Exeter.

— E de partea noastră, spune scurt Montague. Trup și suflet.

— Nu poate să o facă el? întreb eu lașă.

— De unul singur? mă ia Geoffrey în derâdere. Nu.

— O s-o facă împreună cu noi. Împreună suntem Roza Albă, spune Montague pe un ton blând. Noi suntem Plantagenetii, cârmuitorii de drept ai Angliei. Regele este vărul nostru. Trebuie să-l readucem pe calea cea dreaptă.

Mă uit la chipurile lor însuflețite și mă gândesc că tatăl lor m-a ținut în anonimat și în nevoi tocmai ca să nu fiu nevoită vreodată să iau o asemenea decizie, să nu trebuiască niciodată să-mi asum datoria de conducător de drept al țării, să nu fiu nevoită vreodată să cârmesc destinul regatului. M-a ținut departe de putere ca să nu fiu vreodată nevoită să fac o asemenea alegere. Dar nu mai pot sta ascunsă. Trebuie să o apăr pe prințesa pe care o am în grijă. Nu-mi pot nega loialitatea față de prietena mea, regina, iar băieții mei au dreptate – acesta este destinul familiei noastre.

În plus, regele a fost cândva un băiețel, iar eu l-am învățat să meargă. Am iubit-o pe mamă-sa și i-am făgăduit că voi avea grijă de fiii ei. Nu-l pot lăsa pradă îngrozitoarelor greșeli pe care le comite. Nu-i pot îngădui să-și distrugă moștenirea și cinstea de dragul unei bagatele cum este femeia Boleyn, nu-l pot lăsa să pună un bastard în locul prințesei noastre legitime. Nu-l pot lăsa să-și împlinească propriul blestem dezmoștenind un Tudor.

— Prea bine, spun într-un târziu, fără nicio tragere de inimă. Dar trebuie să fiți foarte, foarte atenți. Nimic scris, nicio vorbă spusă altcuiva în afară de cei în care ne putem încrede, nici măcar un cuvânt rostit în confesional. Treaba asta trebuie să rămână un secret absolut. Nu vreau ca cei mici să afle despre povestea asta.

— Regele nu se ia de rudele celor bănuți, mă liniștește Geoffrey. Ursula nu a fost afectată de sentința dată împotriva socrului ei. Băiatul ei este în siguranță.

Clatin din cap. Nu am inimă să-i reamintesc că mi-am văzut fratele de unsprezece ani dus în Turn, de unde n-a mai ieșit niciodată.

— Chiar și așa. E secret, repet. Copiii nu trebuie să știe nimic.

Scot emblema pe care mi-a dat-o Tom Darcy, ecusonul brodat care zugrăvește cele cinci răni ale lui Hristos, cu roza albă a Casei de York deasupra. Îl întind pe masă așa încât băieții să-l poată vedea.

— Jurați pe ecusonul ăsta că totul rămâne secret, spun eu.

— Jur.

Montague pune mâna pe ecuson, eu o pun pe a mea peste a lui, iar Geoffrey o pune pe a lui deasupra.

— Jur, spune el.

— Jur, spun și eu.

Rămânem așa, cu mâinile una peste alta preț de câteva clipe, după care Montague o eliberează pe a mea zâmbind ușor și cercetează ecusonul.

— Ce e asta? întreabă el.

— Mi l-a dat Tom Darcy; a pus să i-l coasă când a plecat în cruciadă. Este emblema apărătorului Bisericii împotriva ereziei. A pus să se facă una special pentru familia noastră.

— Darcy este de partea noastră, confirmă Montague. S-a pronunțat împotriva divorțului la ultima ședință a Parlamentului.

— El apucase pe drumul ăsta cu mult înaintea noastră.

— Și am adus pe cineva să te vadă, spune Geoffrey nerăbdător.

— Dacă dorești, spune Montague mai reținut. Este o femeie foarte cucernică și spune niște lucruri extraordinare.

— Cine e? întreb. Pe cine ați adus?

— Pe Elizabeth Barton, spune cu glas scăzut Geoffrey. Călugărița căreia i se zice Sfânta Fecioară din Kent.

— Mamă, cred că ar trebui să o cunoști, spune Montague, anticipându-mi refuzul. Regele însuși a cunoscut-o. William Warham, arhiepiscopul, a adus-o la el. Regele a ascultat-o

și a stat de vorbă cu ea. Nu ai niciun motiv să n-o primești.

— Propovăduiește că prințesa Maria are să ajungă pe tron, spune Geoffrey. Și alte profeții de-ale ei s-au adevărit întocmai așa cum a zis ea. Are un dar.

— Vărul nostru Henry Courtenay s-a întâlnit cu ea, iar soția lui, Gertrude, s-a rugat împreună cu ea, mă informează Montague.

— Unde este acum? Întreb.

— Stă la Abația Syon, spune Geoffrey. Le predică fraților certozini, are viziuni și înțelege mai mult decât ar putea ști o fată de la țară. Însă în clipa asta se află în capela Domniei Tale. Dorește să-ți vorbească.

Îi arunc o privire lui Montague. El îmi face semn încurajator din cap.

— Nu planează nicio suspiciune asupra ei, spune el. A vorbit cu toată lumea de la curte.

Mă ridic din jilțul meu și îi conduc prin hol și apoi până la capela mea aflată într-o aripă laterală a clădirii. Pe altar sunt aprinse lumânări, ca întotdeauna. O lumânare arde cu vioiciune într-un pahar din cristal roșu de Veneția dinaintea monumentului comemorativ ridicat în cinstea soțului meu. Mirosul bisericii – un iz de tămâie, un miros uscat ca de frunze, fuiorul de fum al lumânărilor – mă liniștește. Tripticul de deasupra altarului sclipeste de la foița de aur, iar pruncul Hristos îmi surâde când pătrund în întunericul cald, îngenunchez și îmi fac semnul crucii cu apă sfințită pe frunte. O siluetă subțire se ridică de pe locul ei aflat într-o margine a încăperii, face semn din cap spre altar, ca și cum ar lua act de prezența unui prieten, apoi se întoarce și îmi face o reverență.

— Mă bucur să vă cunosc, milady, căci Domnia Voastră faceți lucrarea Domnului apărând-o pe moștenitoarea Angliei care are să fie regină, spune ea simplu, cu un puternic accent de țărăncă.

— Sunt tutorele prințesei Maria, spun eu pe un ton precaut.

Ea se apropie de mine în lumina lumânărilor. Poartă veșmintele Ordinului Benedictinelor: un sarafan din lână nevopsită de culoare crem-deschis, legat în talie cu o cingătoare din piele moale. Un scapular din stofă simplă,

cenușie, purtat pe deasupra sarafanului ajunge până la pământ în față și în spate, iar părul îi este acoperit cu totul de o basma și de un văl care îi ascund chipul ars de soare și ochii căprui, sinceri. Arată ca o fată oarecare de la țară, nu ca o profetesă.

— Maica Noastră din Ceruri mi-a poruncit să vă spun că prințesa Maria va urca pe tron. Orice s-ar întâmpla, trebuie s-o asigurați că așa va fi.

— De unde știi asta?

Zâmbește de parcă ar ști că am zeci de femei tinere care arată exact ca ea care muncesc pe pământurile mele, în lăptăriile sau în spălătoriile numeroaselor mele case.

— Eram o fată ca oricare alta, spune ea. Exact cum vă par. O fată simplă, ca Marta din povestea sfântă. Însă Dumnezeu, în înțelepciunea Lui, m-a chemat. Am căzut într-un somn adânc și prin vis am spus lucruri pe care nu mi le-am putut aminti când m-am trezit. O dată am vorbit în limbi necunoscute vreme de nouă zile, fără să mănânc sau să beau, ca cineva adormit, dar care este treaz în rai. Atunci mi-am auzit glasul și am priceput ce spuneam și am știut că este adevărat. Stăpânul meu m-a dus la preot, iar acesta a chemat oameni de seamă să mă vadă. M-au cercetat, stăpânul și cu preotul meu împreună cu arhiepiscopul Warham, și au dovedit că rosteam cuvântul lui Dumnezeu. Dumnezeu îmi poruncește să vorbesc cu mulți bărbați și femei, cu oameni însemnați și nimeni nu a putut dovedi netemeinicia spuselor mele, și tot ce am spus s-a adevărit de fiecare dată.

— Spune-i doamnei despre prezicerile tale, o îndeamnă Geoffrey.

Ea îi zâmbește și îmi dau seama de ce o urmează oamenii cu miile, de ce o ascultă lumea. Are un zâmbet plin de drăgălășenie, dar care răspândește o încredere imensă. Dacă îi vezi zâmbetul, nu poți decât să o crezi.

— I-am spus cardinalului Wolsey în față că, dacă îl ajută pe rege să își părăsească soția, dacă susține intenția regelui de a se însura cu jupâneasa Anne Boleyn, atunci are să fie nimicit și o să moară bolnav și singur.

Geoffrey încuviințează din cap.

— Cum s-a și întâmplat.

— Din păcate pentru cardinal, s-a adevărit. Ar fi trebuit să-i spună regelui că trebuie să-i rămână credincios soției lui. L-am avertizat pe arhiepiscopul Warham că, dacă nu le ia apărarea reginei și fiicei ei, prințesa, are să moară bolnav și singur, și bietul om, bietul păcătos, s-a prăpădit și el, exact cum am prezis. L-am avertizat pe lordul Thomas More că trebuie să-și ia inima în dinți și să-i vorbească regelui, să-i spună că trebuie să trăiască dimpreună cu soția lui și să-și pună fiica, pe prințesă, pe tron. I-am spus lui Thomas More ce o să se întâmple dacă nu vorbește răspicat, iar asta are a se adevăra.

Pare copleșită de durere.

— Măi să fie, ce o să pățească Thomas More? Întreb eu cu glas foarte scăzut.

Se uită la mine iar ochii ei căprui sunt umbriți de tristețe, de parcă s-ar fi pronunțat sentința.

— Domnul să-l mântuiască, spune ea. O să mă rog și pentru el. Bietul om, bietul păcătos. Și am vorbit și cu fiul vostru, Reginald, și i-am spus că dacă este curajos, mai curajos decât a fost vreodată cineva, curajul are să-i fie răsplătit și o să ajungă unde i-a fost menit să fie.

O iau de braț și o trag departe de cei doi fii ai mei.

— Unde adică? Întreb eu în șoaptă.

— O să urce în ierarhia Bisericii și o să-i zică lumea papă. O să fie următorul Sfânt Părinte și o să facă în așa fel ca prințesa Maria să ajungă pe tronul Angliei și ca adevărata religie să redevină singura religie a Angliei, cum a fost până acum.

N-o pot nega, asta am sperat și pentru asta m-am rugat.

— Ești absolut sigură?

Se uită în ochii mei cu o încredere atât de nestrămutată, încât trebuie s-o cred.

— Am fost cinstită cu viziuni. Domnul m-a binecuvântat cu viziuni asupra viitorului. Vă jur că am văzut toate astea întâmplându-se aievea.

Nu pot decât s-o cred.

— Și cum o să-și între prințesa în drepturi?

— Cu ajutorul vostru, spune ea în șoaptă. Regele însuși v-a numit să o apărați și să o susțineți. Asta trebuie să faceți. Nu trebuie s-o abandonați niciodată. Trebuie s-o pregătiți

să urce pe tron, căci, credeți-mă, dacă regele nu se întoarce la soția lui, nu o să domnească mult.

— Nu vreau să aud lucruri din astea, i-o retez eu.

— Nu eu vi le spun. Eu doar redau vorbele din viziunea mea, iar Domnia Voastră sunteți liberă să ascultați sau nu, după cum doriți. Dumnezeu mi-a poruncit să vorbesc cu glas tare și mi-e de ajuns. (Se întrerupe o clipă.) M-au dus la el să afle ce spun viziunile mele. S-a certat cu mine, mi-a zis că mă înșel; dar nu mi-a poruncit să tac. O să vorbesc, și oricine vrea să afle poate să asculte. Cei care vor să rămână în întuneric, scurmând prin pământ precum cârțița, n-au decât. Dumnezeu mi-a spus mie, iar eu i-am spus regelui că, dacă își părăsește soția, pe regină, și cutează să se însoare cu o alta, atunci n-o să apuce să trăiască nu o zi, ci nici măcar un ceas după această nuntă nelegitimă. (Încuviințează din cap văzându-mi expresia îngrozită.) I-am spus aceste vorbe regelui însuși, iar el mi-a mulțumit pentru sfat și m-a trimis acasă. Mi se îngăduie să vorbesc despre astfel de lucruri, căci sunt vorbele Domnului.

— Dar regele nu s-a abătut de la calea pe care a apucat-o, îi atrag eu atenția. Se poate să te fi ascultat, dar nu s-a întors la noi.

Ea ridică din umeri.

— Trebuie să faci așa cum crede de cuviință. Dar l-am prevenit în legătură cu urmările faptelor sale. Va să vină și ziua aceea, și când o să vină, Domnia Voastră trebuie să fiți pregătită; la fel și prințesa. Iar dacă tronul nu i se oferă, atunci va trebui să îl ia cu forța. (Pleoapele îi tremură și, preț de o clipă, nu îi văd decât albul ochilor, de parcă ar fi gata să leșine.) O să trebuiască să meargă călare pe calul ei alb, în fruntea soldaților ei, și o să trebuiască să-și consolideze casa. O să intre în Londra călare pe un cal alb și lumea o s-o aclame. (Clipește, iar expresia vrăjită, visătoare i se șterge de pe chip.) Iar fiul vostru – face un semn din cap spre Montague, care așteaptă în fundul capelei – o să-i stea alături.

— Pe post de comandant al trupelor ei?

Ea îmi zâmbește.

— Pe post de rege consort. (Vorbele ei răsună limpede în tăcerea tainică a capelei.) El este Roza Albă, prin vine îi

curge sânge regesc, este rudă cu toți ducii din regat, este întâiul între semenii lui. O să se însoare cu ea și o să fie încoronați împreună.

Sunt uluită. Mă întorc cu spatele la ea, iar Montague vine numaidecât lângă mine.

— Ia-o de aici, îi zic. Spune prea multe. Rostește adevăruri primejdioase.

Ea zâmbește netulburată.

— Nu mai vorbi despre fiii mei, îi poruncesc. Nu mai vorbi despre noi.

Ea își pleacă fruntea; dar nu promite.

— O s-o conduc înapoi la Syon, se oferă Geoffrey. Călugărițele de la mănăstire au o părere foarte bună despre ea. Studiază împreună cu ea documente vechi, legende. Și sute de oameni vin la porțile mănăstirii să-i ceară sfatul. Ea le spune adevărul. Lumea vorbește de profeții și blesteme.

— Ei bine, noi nu, spun eu sec. Noi nu pomenim niciodată despre așa ceva.

Niciodată.

Palatul Richmond, la vest de Londra, vara anului 1532

Este o dimineață grea cea în care mă întorc de la Londra și îi spun prințesei că tatăl ei va lua parte la un mare sinedriu în Franța, în octombrie, și își va lua cu el suita; dar nu și pe ea.

— Eu o să merg mai târziu? întreabă ea cu glas plin de speranță.

— Nu, îi spun. Și nici mama ta, regina, nu va fi acolo.

— Tatăl meu își ia doar suita?

— Majoritatea sunt nobili, spun ca să trag de timp.

— Lady merge?

Încuviințez din cap.

— Dar cine va vrea să o întâlnească? Doar nu regina Franței!

— Nu, spun stânjenită. Regina n-o s-o facă, pentru că este rudă cu mama ta. Și nici sora regelui. Așa încât regele nostru va fi nevoit să se întâlnească singur cu regele

Franței, iar jupâneasa Boleyn o să rămână în fortul nostru de la Calais și nici măcar nu va pune piciorul în Franța.

Pare nedumerită de această organizare complicată, cum ar fi oricine în locul ei.

— Și cine sunt însoțitorii tatălui meu?

— Suita obișnuită, spun eu încurcată. (Și atunci trebuie să-i spun adevărul în față.) Îl ia cu el pe Richmond.

— Îl ia pe băiatul lui Bessie Blount în Franța, dar pe mine nu?

Încuviințez din cap, mohorâtă.

— Și ducele de Richmond are să rămână în Franța pentru o vizită.

— Pe cine o să viziteze?

Este întrebarea-cheie. Ar trebui să mergă în vizită la concubina regelui Franței. Ar trebui să-l cazeze într-o casă cu bastarzi de neam. Ar trebui să stea cu cei de-o teapă cu el, exact așa cum ne trimitem noi băieții să slujească drept paji pe lângă verii și prietenii noștri, ca să-și învețe locul într-o casă de aceeași stepenă cu a lor. După toate regulile etichetei, Richmond ar trebui să mergă într-o casă de aceeași stepenă cu a lui, o casă de bastard de neam.

— Intră în menajul regelui, îi spun printre dinți. Iar fiul regelui Franței o să vină să stea la curtea noastră.

Nu mi-aș fi închipuit că poate păli și mai mult, iar mâna îi alunecă spre pântec, ca și cum ar simți o crampă bruscă.

— Înseamnă că merge în calitate de prinț, spune ea cu glas stins. Îl însoțește pe tatăl meu în calitate de prinț al Angliei, stă la regele Franței ca un moștenitor recunoscut; dar pe mine mă lasă acasă.

Nu mai este nimic de spus. Se uită la mine de parcă ar spera s-o contrazică.

— Propriul meu tată vrea să facă un nimeni din mine, ca și cum n-aș fi a lui. Sau ca și cum n-aș exista.

Tăcem după această conversație. Continuăm să tăcem și când blănarul de la Londra îi aduce Mariei pelerina de iarnă și ne spune că regele a trimis după regină, cerându-i bijuteriile ca Lady Anne să le poarte la Calais. La început, regina a refuzat să renunțe la ele, apoi a explicat că erau bijuterii spaniole, apoi a susținut că erau bijuteriile primite de la soțul ei iubitor și că nu fac parte din tezaurul casei

regale; în cele din urmă, înfrântă, i le-a trimis regelui ca să-i arate că se supune voinței lui.

— Le vrea și pe ale mele? mă întreabă Maria cu amărăciune în glas. Am un rozariu primit în dar la botez; am colanul de aur pe care mi l-a dăruit de Crăciun.

— Dacă le cere, o să i le trimitem, spun pe un ton lipsit de inflexiuni, conștientă că ne aud servitorii. Este regele Angliei. Totul este al lui.

Când blănarul se pregătește să plece, dezarmat de reacția sumbră la povestea cu bijuteriile, îmi spune că Lady nu a câștigat pe toată linia, căci și-a trimis șambelanul să-i ia luntrea reginei, iar el a furat-o cu tot cu parâme și a pus să se ardă rodiile frumos sculptate și în locul lor să se cioplească blazonul lui Anne – un șoim. Dar se pare că a fost prea mult pentru rege. Acesta i s-a plâns că șambelanul ei nu ar fi trebuit să facă așa ceva, că luntrea Caterinei era a ei, că n-ar fi trebuit să-i fie luată, iar femeia Boleyn a fost nevoită să-și ceară scuze.

— Deci ce vrea, până la urmă? mă întreabă blănarul, de parcă aș ști răspunsul. Ce vrea, pentru numele lui Dumnezeu? Cum de are voie să-i ia bătrânei giuvaierurile, dar nu și luntrea?

— N-ai voie să-i spui bătrână în casa mea, îl reped eu. Este regina Angliei și o să fie întotdeauna.

Palatul Richmond, la vest de Londra, toamna anului 1532

Nici Montague, nici Geoffrey nu îmi trimit nici măcar un răvaș tainic din Franța. Primesc o depeșă voioasă, nesigilată, de la Montague, în care îmi vorbește despre veșmintele splendide, și despre ospitalitatea gazdelor, și despre reușita tratatelor.

Toți își jură unul altuia că o să pornească într-o cruciadă comună împotriva turcilor, sunt prieteni la cataramă și se află în drum spre casă.

Abia când Montague vine la Palatul Richmond să-și prezinte omagiile prințesei, îmi spune că, pe drumul de întoarcere din Franța, au înnoptat în Canterbury, iar

Elizabeth Barton, Sfânta Fecioară din Kent, și-a croit drum printre miile de oameni și printre străjeri până în grădina unde regele se plimba împreună cu Anne Boleyn.

— L-a avertizat, îmi spune vesel Montague. (Stăm în picioare într-un bovindou din apartamentul prințesei. Încăperea este neobișnuit de tăcută; doamnele prințesei se pregătesc de cină, iar prințesa este în garderoba ei, împreună cu slujnicele, și-și alege giuvaierurile.) S-a oprit dinaintea lui, apoi s-a lăsat în genunchi, foarte respectuoasă, și l-a prevenit pentru binele lui.

— Ce i-a spus?

Chipurile ni se reflectă în micile ochiuri de geam. Mă întorc cu spatele, în caz că ne pândește cineva din întuneric.

— I-a spus că, dacă se leapădă de regină și se însoară cu femeia Boleyn, o să fie molime, iar boala nădușelii o să ne nimicească pe toți. I-a zis că n-o să apuce să trăiască mai mult de șapte luni după nuntă și că asta o să atragă distrugerea țării.

— Dumnezeu! Și el ce-a zis?

— S-a înspăimântat. (Glasul lui Montague este atât de scăzut, că abia aud ce spune.) S-a înspăimântat foarte tare. Nu l-am văzut de când sunt atât de înfricoșat. A întrebat-o: „Șapte luni? De ce șapte luni?”; și s-a uitat la Anne Boleyn ca și cum ar fi vrut s-o întrebe ceva. Ea i-a retezat vorba cu o privire, și după aceea Fecioara a fost luată de acolo. Dar a fost ceva groaznic pentru rege. A zis „șapte luni” și imediat au luat-o pe fecioară de acolo.

Simt că mi se face rău. Ochiurile de geam mi se clatină dinaintea ochilor, ca și cum aș fi pe punctul să leșin.

— Te simți bine, milady? mă întreabă Montague.

Simt cum mă ia de braț și mă așază într-un jilț, în vreme ce altcineva deschide fereastra, iar aerul rece care pătrunde în încăperea îmi atinge fața. Gâfâi ca și cum n-aș putea respira.

— Jur că i-a spus că este grea, îi șoptesc lui Montague. (Îmi vine să plâng la gândul ăsta.) Târfa Boleyn. Trebuie că s-a culcat cu el când a făcut-o marchiză și i-a făgăduit un băiat – peste șapte luni. Asta înseamnă data morții pentru rege. De asta a fost atât de cutremurat la auzul vorbelor

„șapte luni”. Le-a auzit de la ea. Crede că pruncul lui o să se nască peste șapte luni, iar acum Fecioara i-a spus că o să moară când o să i se nască odrasla. De asta este înspăimântat. Crede că a fost blestemat și că el și moștenitorul lui vor muri.

— Fecioara vorbește de un blestem, spune Montague, încălzindu-mi mâinile înghețate între palmele lui mari. Zice că Domnia Ta ai știință de existența unui blestem.

Îmi feresc chipul de privirea lui îngrijorată.

— Așa este, mamă?

— Nu.

*

Nu vorbim din nou între patru ochi decât după cină, când prințesa se plânge că este obosită și că o doare burta. O trimit devreme la culcare și îi duc un pahar cu bere cu mirodenii la pat. Se roagă dinaintea crucifixului ei, dar se ridică și se strecoară între așternuturile pe care i le țin desfăcute.

— Du-te și bârfește cu Montague, îmi spune ea, zâmbind. Știu că te așteaptă.

— Măine-dimineață o să-ți povestesc tot ce am aflat interesant, îi promit, iar ea zâmbeste de parcă și ea se poate preface că veștile care îi privesc pe tată-său și pe țiuțoarea lui întoarsă pe cai mari din Franța sunt câtuși de puțin amuzante.

Fiul meu mă așteaptă în apartamentul meu particular și pun să ne aducă vin și dulciuri înainte să le cer tuturor să plece. Se ridică și trage cu urechea la ușă, apoi coboară scărița ce duce în curtea grajdului. Aud ușa de afară închizându-se cu zgomot după care intră în odaie însoțit de Geoffrey, iar eu încui în urma lor.

Geoffrey vine la mine și îngenunchează la picioarele mele. Chipul îi radiază de însuflețire.

— Nădărduiesc sincer că nu te amuză prea tare povestea asta, îi spun sec. Nu e un joc.

— Este cel mai interesant joc din lume, mă contrazice el. Mizele sunt cât se poate de mari. Tocmai m-am văzut cu regina. M-am dus la ea imediat ce am acostat, să-i dau

vestea. (Scoate o scrisoare de la piept.) Mi-a dat asta pentru prințesă.

O iau și o strecor în decolteu.

— E bine, sănătoasă?

El clatină din cap, iar însuflețirea i se șterge de pe chip.

— Era foarte mâhnită. Iar eu nu i-am adus motive de bucurie. Regele a încheiat o alianță cu regele Franței, și credem că o să-i propună Sfântului Părinte o înțelegere: să îl facă pe Thomas Cranmer arhiepiscop și să-l împuternicească să se pronunțe asupra divorțului în Anglia. Așa încât regele va obține divorțul dorit. În schimb, el se angajează să renunțe la ruinarea Bisericii, iar mănăstirile o să-și poată păstra averile și să-și plătească redevențele către Roma. Henric trebuie să renunțe la pretenția de a fi conducător al Bisericii. Povestea aia o să fie dată uitării.

— Un șperț uriaș, spune Montague dezgustat. Biserica își asigură protecția abandonând-o pe regină.

— I-ar îngădui papa lui Cranmer să supună judecării căsătoria regelui?

— Asta dacă Reginald nu reușește să-l facă să se răzgândească înainte ca regele Franței să ajungă aici, spune Geoffrey. Fratele nostru colaborează cu Spania și cu avocații reginei. A reușit să-i convingă pe învățații de la Sorbona. El zice că poate să reușească. Are de partea lui legea Bisericii, și pe spanioli, și pe Dumnezeu.

— Henric o să stăruiască asupra ideii unui divorț indiferent ce zic învățații, dacă Lady este grea, remarcă Montague. Și toți cred că a luat-o deja de nevastă, fără să mai aștepte permisiunea papei. Altfel, de ce i-ar fi cedat ea acum, după ce i-a rezistat atât de mult timp?

— O nuntă în fân, spune Geoffrey disprețuitor. O nuntă secretă. Regina spune că n-o să țină niciodată seamă de o asemenea căsătorie și nici noi nu trebuie s-o recunoaștem ca legitimă.

Ascult în tăcere aceste vești îngrozitoare. Apoi întreb:

— Ce mai spune Reginald? Și cum arată?

— E bine, spune Geoffrey. Nu are nimic, nu-ți face griji pentru el. Se plimbă între Roma, Paris și Padova, ia masa numai cu capete luminate și toată lumea este de acord cu el. E în inima lucrurilor și toți îi cer părerea. A ajuns foarte

influent. De el ascultă Sfântul Părinte.

— Și ce ne sfătuiește să facem? Întreb. I-ai spus că ne pregătim să ne răsculăm?

Geoffrey încuviințează din cap, dezmeticindu-se brusc.

— Spune că împăratul Carol o să ne cotopească pentru a-și apăra mătușa, iar noi trebuie să punem mâna pe arme și să ne alăturăm lui. Împăratul a jurat că, dacă Henric se însoară oficial cu femeia Boleyn și o dezmoștenește pe prințesă, o să ne invadeze ca să apere drepturile mătușii și ale verișoarei lui.

— Reginald este de părere că sigur se va ajunge la război, spune Montague în șoaptă.

— Cine este cu noi? Întreb.

Am senzația că lucrurile se precipită în direcția noastră ca și cum, aidoma profetesei Elizabeth Barton, aş vedea viitorul, iar acesta este dintr-odată peste noi.

— Toate rudele noastre, bineînțeles, spune Montague. Courtenay și vestul Angliei, Arthur Plantagenet din Calais, neamul Stafford, neamul Neville. Probabil și Charles Brandon, dacă dăm limpede de înțeles că avem ceva cu sfătuitoarii și nu cu regele; toate domeniile Bisericii, cu arendașii lor – numai astea însumează o treime de țară. Țara Galilor, bineînțeles, pentru că Domnia Ta și prințesa ați trăit acolo, nordul și comitatul Kent, unde este unchiul meu, lordul Bergavenny. Neamul Percy ar pune mâna pe arme să apere Biserica și mulți ar face-o pentru prințesă, mai mulți ca oricând. Lordul Tom Darcy, lordul John Hussey și fosta dumitale rudă prin alianță,

Warwick, ar face-o pentru Domnia Ta.

— Ai vorbit cu rudele noastre?

— Am avut mare grijă, mă liniștește Montague. Dar am vorbit cu Arthur, viconte de Lisle. El și Courtenay s-au întâlnit cu Fecioara din Kent și i-a convins că regele o să decadă. Toți ceilalți fie au venit la mine să mă întrebe ce vom face, fie au vorbit cu ambasadorul spaniol. Sunt convins că singurii seniori care i-ar sta regelui alături sunt cei pe care i-a înnobilat chiar el, recent: neamul Boleyn și neamul Howard.

— Cum o să știm când invadează împăratul?

Geoffrey radiază.

— O să-mi trimită Reginald vorbă, spune el. Știe că trebuie să ne acorde suficient timp cât să apucăm să ne mobilizăm arendașii. Înțelege asta.

— Deci așteptăm? mă asigur eu.

— Deocamdată. (Montague îl avertizează din priviri pe Geoffrey.) Și nu vorbim despre asta decât între noi. Nu vorbim cu nimeni din afara familiei. Numai cu cei despre care știm sigur că le-au jurat credință reginei sau prințesei.

Palatul Richmond, la vest de Londra, iarna anului 1532 - vara anului 1533

Ca dangătele rare ale clopotului la înmormântare, răsunând trist, iar și iar, pe când condamnatul este scos din bezna Turnului și urcă până pe deal, unde călăul îl așteaptă lângă treptele eșafodului, așa sosesc una după alta veștile rele de la curtea din Londra.

În decembrie, regele și Anne inspectează lucrările de reparație de la Turnul Londrei și sunt auziți spunând că trebuie iuțit ritmul. Orașul stă ca pe ghimpi la gândul că regina urmează să fie luată de la More și închisă în Turn.

Zice că este pregătită să fie judecată pentru trădare și poruncește ca prințesa Maria să nu își renege niciodată numele sau obârșia. Este conștientă că asta înseamnă că amândouă pot fi arestate și duse în Turn. Este porunca ei. Arde scrisoarea.

Geoffrey vine să-mi spună că Anne se poartă cu mare pompă la curte, afișându-se cu giuvaierurile reginei și mergând înaintea tuturor la masă. De când s-a întors de la Calais își ține capul perfect drept, ca și cum ar purta o coroană văzută numai de ea. Aristocratele din naștere sunt ignorate. Regina văduvă a Franței, Mary, evită cu totul curtea fratelui ei și lasă să se înțeleagă că este bolnavă. Celelalte doamne - Agnes, ducesa văduvă de Norfolk, Gertrude, marchiza de Exeter, chiar și eu - mai cu seamă eu - nu suntem invitate. Anne este păzită de micul ei cerc de prietene intime: fiica lui

Norfolk, Mary Howard, propria ei soră, Mary, și cumnata ei, Jane. Își petrece tot timpul împreună cu tinerii de la

curtea lui Henric și cu fratele ei, George, o gașcă dezământată condusă de sir Francis Bryan chiorul, căruia îi zic „vicarul diabolic”. Regele a îngăduit să se formeze o suită frenetică, spirituală și frivolă care este mânată de pofte trupești și de ambiție. Din ea fac parte tineri neînfricați și temerari, femei ușoare, și toți își afirmă îndrăzneala într-o lume nouă, marcată de învățătura cea nouă. Curtea care așteaptă tot timpul ca pe ace să se schimbe moda, să se denunțe o erezie nouă, așteaptă acum hotărârea papei, ca apoi să vadă ce va face regele. O curte care a mizat totul pe capacitatea regelui de a forța mâna papei să consimtă la divorț, știind că este cel mai mare păcat din câte există și că va atrage după sine distrugerea regatului, convinsă că va reprezenta un pas către libertate și un nou mod de a gândi.

În ianuarie, emisarul regelui pe lângă papă se întoarce acasă tot numai un zâmbet și aduce vestea că Sfântul Părinte a consimțit asupra celui ales de rege pentru postul de arhiepiscop de Canterbury. În locul lui William Warham, un om cucernic, chibzuit, bun la suflet, chinuit de ce îi făcea regele Bisericii lui, îl vom avea pe capelanul familiei Boleyn, Thomas Cranmer, al cărui mod de a interpreta Biblia coincide în mod atât de convenabil cu cel al regelui și care nu este decât un eretic luteran, întocmai ca țitoarea suveranului.

— Este întocmai înțelegerea pe care a anticipat-o Reginald, spune mohorât Montague. Papa îl acceptă pe capelanul familiei Boleyn, dar în schimb salvează Biserica Angliei.

Thomas Cranmer nu prea aduce a salvator. Cu felonul sfânt de Arhiepiscop de Canterbury pe umeri, se folosește de prima predică pentru a le spune curtenilor că mariajul regelui cu regina este rezultatul unui păcat și că suveranul trebuie să încheie o căsătorie nouă, mai bună.

Nu pot să-i ascund acest lucru prințesei și, oricum, trebuie să se pregătească să primească vești rele de la Londra. Am senzația că dangătul lent care îmi răsună în minte a devenit atât de asurzitor, încât sigur îl aude și ea.

— Ce înseamnă asta? mă întreabă ea. (Ochii ei au cearcăne vineții. Nu poate dormi din pricina durerilor din

pântec și orice aş face, nu reuşesc să i le lecuiesc. Când vine vremea cârpelor, trebuie să stea în pat, şi sângerează abundent, ca dintr-o rană adâncă. Alteori nu sângerează deloc, şi mă tem pentru viitorul ei. Dacă suferinţa a făcut-o stearpă, atunci regele şi-a dus singur la îndeplinire blestemul.) Ce înseamnă asta?

— Cred că tatăl tău, regele, trebuie că a obţinut în taină permisiunea Sfântului Părinte de a o repudia pe mama ta, iar Thomas Cranmer anunţă public acest lucru. Poate că o să o ia de nevastă pe marchiză, dar n-o va încorona ca regină. Dar asta nu vă afectează cu nimic condiţia, Luminăţia Voastră. Domnia Voastră aţi fost zămislită cu bună-credinţă şi rămâneţi în continuare singurul lui copil legitim.

Nu-i spun „mama voastră vă cere să juraţi, oricare ar fi preţul”. Nu am curaj să repet porunca. Ştiu că ar trebui s-o fac, dar nu mă pot achita de îndatorire. Nu-i pot spune unei tinere de şaptesprezece ani că a rosti numele mamei ei ar putea s-o coste viaţa, dar că trebuie să-şi asume acest risc.

— Ştiu, spune ea cu glas foarte stins. Ştiu cine sunt, iar mama mea ştie că nu a comis în viaţa ei o faptă necinstită. Toată lumea ştie asta. Singura necunoscută rămâne marchiza.

Aflăm ceva mai multe după venirea primăverii, când primesc un şir de răvaşe de la Londra, de la Montague. Sunt nesemnate şi nesigilate. Mă trezesc cu ele pe farfurie, sau prinse de şa, sau îndesate în cutia mea cu bijuterii.

Noul arhiepiscop a decis că mariajul regelui cu regina este şi a fost întotdeauna nul. Episcopul John Fisher a protestat toată ziua împotriva verdictului, iar la sfârşitul zilei l-au arestat. Arde biletul.

Regele urmează să-l trimită pe ducele de Norfolk la regină, să o anunţe că de acum va fi cunoscută sub numele de prinţesa văduvă şi că regele s-a căsătorit cu Lady Anne, căreia i se va spune Regina Anne. Arde biletul.

Ştiu ce se va întâmpla în continuare. Aştept sosirea crainicului casei regale şi, când ajunge, îl conduc în odăile prinţesei. Maria şade la o masă, iar lumina strălucitoare a soarelui de primăvară îi învăluie capul plecat în timp ce transcrie nişte partituri pentru lăută. Ridică privirea când

mă aude intrând, și văd cum zâmbetul i se stinge când dă cu ochii de curierul în livrea, care mă urmează. Îmbătrânește brusc, preschimbându-se dintr-o tânără fericită într-un diplomat bănuitor. Se ridică de pe scaun și îl urmărește cu atenție în timp ce execută plecăciunea. Se pleacă până la pământ, așa cum trebuie să facă un sol dinaintea unei prințese. Cu băgare de seamă, cercetează numele de pe scrisoarea pecetluită. Este identificată corect, cu titlul de prințesa Maria. Abia atunci, după ce s-a asigurat că solul nu recurge la vreun tertip prin care să o insulte, rupe pecetea casei regale și citește impasibilă bilețelul de la rege.

Din locul meu de lângă ușă văd că nu conține decât câteva cuvinte și că este semnat cu un „H” cu înflorituri. Se întoarce, îmi zâmbește larg, și îmi întinde scrisoarea.

— Cât de amabil este Luminăția Sa să-mi împărtășească fericirea lui, spune ea, iar tonul îi este cât se poate de stăpânit. După cină o să-i scriu să îl felicite.

— S-a căsătorit? întreb, imitându-i tonul plăcut surprins, pentru urechile solului și ale doamnelor de onoare.

— Da. Să trăiască Luminăția Sa marchiza de Pembroke.

Recită titlul recent inventat fără ca glasul să-i tremure câtuși de puțin.

Iunie - am asistat la încoronarea ei. S-a împlinit. Geoffrey i-a fost ministrant. Eu am mers în urma regelui. Am tăiat carnea la ospățul dat în cinstea încoronării ei. Mi-a stat în gât friptura. Nu s-a auzit nici măcar o ovație în timpul procesiunii. Femeile o aclamau pe adevărata regină. Arde biletul.

Geoffrey urcă în amonte într-o luntre închiriată, cu o pelerină din lână pieptănată închisă la culoare și cu o bonetă trasă pe ochi. O trimite pe nepoata mea Caterina să mă ducă la el și mă așteaptă lângă micul debarcader pe care îl folosesc localnicii.

— M-am întâlnit cu regina, spune el scurt. Mi-a dat asta pentru prințesă.

Iau scrisoarea fără să spun nimic. Este sigilată cu ceară, dar pecetea îndrăgită - rodia - lipsește.

— I s-a interzis să scrie, spune el. Nu i se îngăduie vizite. Este ținută aproape ca o prizonieră. Regele are de gând să-i

reducă suita. Femeia Boleyn nu suportă ideea unei curți rivale și a unei regine rivale.

— Anne este grea?

— Umblă aplecată de spate, de parcă ar purta gemeni.

Da.

— Atunci Carol al Spaniei trebuie să invadeze înainte să nască ea. Dacă naște un fiu...

— N-o să aibă în veci un fiu, spune Geoffrey disprețuitor. Tudorii nu sunt ca noi. Uite, soră-mea, Ursula, are deja un al doilea băiat în leagăn, iar eu aștept să-mi nască nevasta. Orice copil Tudor are să se nască mort cu siguranță. Fecioara din Kent a jurat că n-o să se întâmple. Tudorii sunt blestemați. Toată lumea știe asta.

— Zici? șoptesc eu.

— Da.

Palatul Richmond, la vest de Londra, vara anului 1533

Ducele de Norfolk însuși îmi scrie să mă anunțe că prințesa trebuie să-și mute reședința la Beaulieu și că nu ne vom mai întoarce la Palatul Richmond.

— Măsura asta o să mă scadă în ochii lumii, spune ea tăios. O prințesă ar trebui să trăiască într-un palat. De când mă știu am trăit într-un palat sau într-un castel.

— Beaulieu este o casă imensă, îi reamintesc. E înconjurată de un peisaj de vis, este una dintre preferatele tatălui tău...

— Dacă vorbim despre cabane de vânătoare, da, așa este.

— Și mama ta trebuie să se mute, îi spun.

Tresare și pe chip îi înflorește speranța.

— Vine la Beaulieu?

— Nu, spun iute. Nu, îmi pare foarte rău, draga mea, nu vine.

— Nu o trimite înapoi în Spania, nu?

Nu am știut că nutrește această teamă.

— Nu. O trimite la Buckden.

— Unde vine asta?

— Pe lângă Cambridge. Îmi pare rău s-o spun, dar nu-i o casă potrivită pentru ea, și i-a dat afară pe servitori.

— Doar nu pe toți! exclamă. Cine o s-o mai slujească?

— I-a lăsat o mână de curteni, spun. Iar prietenele ei, Maria de Salinas, Lady Willoughby și restul, nu au voie să o viziteze. Nici măcar ambasadorul Chapuys nu poate merge să o vadă. Și nu se poate plimba decât prin grădinile ei.

— Este întemnițată?

Îi răspund cinstit, dar e îngrozitor să spui așa ceva unei fete care își iubește mama și își respectă tatăl.

— Mă tem că da. Mă tem că da.

Întoarce capul.

— Atunci ar fi bine să ne apucăm de împachetat, spune ea cu glas scăzut. Dacă nu îi dau ascultare, poate o să mă întemnițeze și pe mine.

Beaulieu, Essex, august 1533

Geoffrey și Montague vin împreună și mă vizitează în văzul lumii, sub pretextul unei zile de vânătoare în parcul imens din împrejurimile Beaulieu-ului. De îndată ce sunt anunțați, prințesa coboară să-i întâmpine în grădina împrejmuită de ziduri.

Este o zi frumoasă. Zidurile din cărămidă rețin căldura și nici măcar o frunză nu se clintește în aerul încremenit. Montague îngenunchează în timp ce prințesa vine spre el, și îi zâmbește de jos.

— Am vești nemaipomenite pentru Luminăția Voastră, spune el. Slavă Domnului că vă pot aduce în sfârșit și vești bune. Papa a decis în favoarea mamei voastre. I-a poruncit regelui să se lepede de toate celelalte și să o reprimească la curte.

Ea scoate un mic icnet de bucurie și culoarea îi revine în obraji.

— Sunt atât de bucuroasă! îi răspunde. Domnul fie lăudat pentru îndurarea Lui și pentru că i-a vorbit papei. Domnul să-l binecuvânteze pe papă pentru că a avut curajul să spună ce trebuia spus. (Își face cruce și se întoarce cu spatele la fiii mei, în timp ce eu o cuprind pe după umerii

osoși și o țin în brațe o clipă. Are ochii plini de lacrimi.) N-am nimic, spune. Mă simt atât de ușurată. Sunt atât de bucuroasă. În sfârșit, Sfântul Părinte a grăit, iar tatăl meu o să-l asculte.

— Măcar de... încep să spun, dar îmi las vorba în aer.

Nu are niciun rost să rostesc dorința: măcar de s-ar fi pronunțat mai devreme. Dar tot e bine că s-a pronunțat și acum. Femeia Boleyn a rămas grea și a făcut un soi de cununie cu regele, dar asta nu trebuie să-l împiedice pe suveran să se întoarcă la soția lui. Am mai avut târfe însărcinate la curte și înainte; ani de-a rândul regina a trăit alături de o amantă preferată și de un bastard.

— Tatăl meu o să-și recapete supunerea față de Sfântul Părinte, așa-i? spune Maria, pe un ton stăpânit, întorcându-se către Montague.

— Cred că o să negocieze, spune el cu subînțeles. Va trebui să se împace cu Roma, iar mama voastră trebuie să-și recapete libertatea și titlul de regină. Decizia papei face din treaba asta problema tuturor monarhilor creștini. Tatăl vostru nu va vrea să riște ca Franța și Spania să se alieze împotriva lui.

Prințesa arată de parcă de pe umerii micuți i s-ar fi luat o mare povară.

— Mi-ați adus vești foarte bune, lord Montague, spune. Și la fel și Domnia Voastră, sir Geoffrey. (Se întoarce către mine.) Trebuie că te bucuri să-ți vezi fiii când aduc atâta bucurie.

— Așa este, spun.

Beaulieu, Essex, septembrie 1533

Este o fată. Toată zbaterea asta, doar pentru o bastardă Boleyn. Toată lumea zice că asta este dovada că Dumnezeu a întors fața de la rege. O s-o boteze Elizabeth.

După luni întregi de așteptare, este o mare ușurare să aflăm că femeia Boleyn nu a putut zămisli un băiat. Un moștenitor de sex bărbătesc i-ar fi dovedit regelui că a avut dreptate în tot timpul acesta, că Dumnezeu i-a surâs, orice ar fi spus Sfântul Părinte. Acum nimic nu îl mai împiedică să

se împace cu regina și să o ungă definitiv pe prințesa Maria ca urmașa sa la tron. Și de ce n-ar face-o? Nu are niciun fiu legitim pe care să-l pună în locul ei. Marele joc la risc al familiei Boleyn a eșuat. Anne a lor nu s-a dovedit cu nimic mai utilă decât soră-sa, Mary. Regele se poate întoarce la soția lui iar, ea se poate întoarce la curte.

În fine, îmi spun, s-a întors roata și pentru prințesă, și pentru mamă-sa, regina. Papa a decis că mariajul Aragón este legitim, iar mariajul Boleyn – o șaradă. Copilul Boleyn este un bastard, iar pe deasupra, mai este și fată. Femeia Boleyn și-a pierdut lustrul și o să i se ia și coroana.

*

Sunt încrezătoare. Toți așteptăm ca Henric să se supună papei și să-și așeze soția iarăși pe tron, dar nu se întâmplă nimic. Bastarda Elizabeth urmează a fi botezată; târfa de maică-sa își păstrează locul la curte.

Șambelanul prințesei, lordul John Hussey, se întoarce la Beaulieu, venind călare pe drumul principal de la Londra.

— A fost la botez, spune soția lui, Anne, cu acreală. A purtat acoperământul cu însemnele statale pentru că așa i s-a poruncit. Să nu vă închipuiți că a avut vreo tragere de inimă. Să nu vă închipuiți că nu o iubește pe prințesa noastră.

— Soția vărului meu, Gertrude, a fost nașă, îi răspund. Și nimeni n-o iubește pe regină mai mult ca ea. Toți trebuie să ne ocupăm locurile și să ne îndeplinim rolurile.

Îmi aruncă o privire fugară, ca și cum n-ar fi sigură cât i se îngăduie să-mi spună.

— S-a întâlnit cu un senior din Nord, spune. Mai bine nu zic cine. Zice că Nordul e gata să pună mâna pe arme ca s-o apere pe regină, dacă regele nu i se supune papei. Să-i spun că poate să vină la Domnia Voastră?

Scrâșnesc din dinți de teamă. În buzunar, înfășurată pe după rozariu, țin emblema de la lordul Tom Darcy, reprezentând cele cinci răni ale lui Hristos brodate împreună cu roza albă a Casei mele.

— Să fie cu băgare de seamă, îi spun. Zi-i că poate să vină să mă vadă, dar să fie cu băgare de seamă.

Băiatul care aduce lemnele de foc trece pe lângă noi cărând un coș și imediat amuțim amândouă, preț de câteva clipe.

— În orice caz, bine că n-a fost și sora regelui acolo, biata prințesă, observă Lady Anne. Nu i-ar fi făcut niciodată o reverență unui copil Boleyn!

Regina văduvă Maria Brandon a murit astă-vară, la reședința ei; unii spun că s-a prăpădit de inimă-rea la gândul că frate-său s-a însurat cu ibovnica lui în taină. Și regina, și prințesa au pierdut o prietenă bună, iar regele a pierdut unul dintre cei câțiva oameni care îi spuneau în față adevărul despre Anglia pe care o construiește.

— Regele și-a iubit sora și i-ar fi iertat aproape orice, spun. Noi, ceilalți, trebuie să fim cu foarte mare băgare de seamă să nu-l supărăm.

Ne uităm la John Hussey de la catul de sus în timp ce pâcul de călăreți înaintează de-a lungul aleii mărginite de pomi și se oprește în fața casei. Descalcă și îi aruncă frâiele unui rândaș, iar apoi pornește cu pași înceți și greoi, ca un om care are de dus la îndeplinire o misiune obositoare.

— Nu se poate să vină cu ordinul să ne mutăm din nou, sau să ne ia ceva, spun eu neliniștită, urmărindu-i mersul greoi.

— N-o să ceară nimic. Regina a refuzat să le dea rochița de botez pentru Elizabeth; nu au ce să vrea de la noi.

— Ar face bine să nu vină să-mi ceară mie ceva, spune ea tăios și se întoarce de la fereastră ca să meargă în apartamentul prințesei.

Aștept pe coridor când îl aud pe lordul John urcând încet scările. Aproape că tresare când mă vede așteptându-l.

— Milady.

Face o plecăciune.

— Milord.

— Tocmai m-am întors de la Londra. De la botezul prințesei Elizabeth.

Încuviințez din cap, fără să confirm și nici să denunț numele acela, și îmi spun că nu se poate să fi chefuit prea bine la ospățul de botez, căci pare ostenit și nefericit.

— Secretarul regelui, Thomas Cromwell, Cromwell însuși,

mi-a dat ordin să fac inventarul giuvaierurilor prințesei.

Ridic din sprâncene.

— Pentru ce-i trebuie lui Thomas Cromwell un inventar al giuvaierurilor prințesei?

Se oprește o clipă.

— Este Păstrătorul Bijuteriilor Coroanei și asta este porunca regelui. Mi-a cerut-o chiar el. Și nu vă puteți împotrivi unui astfel de ordin.

— Nu pot, recunosc eu. N-aș face-o. Și îmi pare nespus de rău să vă spun că nu există niciun inventar.

El ia act de faptul că mi-am propus să-i fac zile fripte.

— Trebuie să existe.

— Nu există.

— Și atunci cum știți că sunt toate la locul lor?

— Pentru că scot eu însămi bijuteriile când prințesa le dorește și tot eu le strâng după aceea. Nu este orfevrărie să trebuiască să țină inventarul mărfii. Este o prințesă. Are tot atâtea giuvaieruri precum mănuși sau dantele. Nu am niciun inventar al mănușilor și nu-i țin contabilitatea dantelelor.

Pare cu adevărat încurcat.

— O să-i comunic, zice.

— Vă rog.

Dar nu mă aștept ca povestea să se încheie aici, și am dreptate.

— Thomas Cromwell zice că trebuie să faceți un inventar al giuvaierurilor prințesei, îmi spune bietul John Hussey câteva zile mai târziu.

Soția lui, trecând pe lângă noi, pe trepte, clatină din cap cu un soi de dispreț și spune ceva în barbă.

— De ce? întreb.

Pare încurcat.

— Nu mi-a zis de ce. Mi-a zis doar că trebuie. Așa că trebuie făcut.

— Prea bine, spun. Un inventar amănunțit? Trebuie să includă tot? Sau doar piesele cele mai valoroase?

— Nu știu! exclamă el exasperat, dar apoi se stăpânește. Un inventar amănunțit. Pentru tot.

— Dacă trebuie făcut în tot amănuntul, așa cum dorește jupânul Cromwell, atunci ar fi bine să mă ajutați, și să

aduceți și vreo doi secretari.

— Prea bine, spune. Mâine-dimineață.

Luăm la purcat garderoba prințesei și desfacem toate punguțele din piele în care sunt puse la păstrare șiragurile de mărgăritare și broșele frumoase.

Și în tot acest timp Thomas Cromwell face un alt inventar. Iscoadele lui bat țara în lung și în lat verificând averea și rânduiala mănăstirilor, descoperind cât valorează și unde își țin tezaurele. Nici aici, printre cutiile prințesei, nici la mănăstiri, nimeni nu lămurește rostul acestui inventar. Domnul Cromwell pare foarte interesat să afle valoarea exactă a bunurilor altora.

Nu pot spune că sunt mult mai îndatoritoare decât mănăstirile care se prevalează de caracterul lor sacru și își ascund tezaurele. Din contră, lungesc inventarul cât pot de mult. Scoatem toate cutiuțele: nimicuri pe care prințesa le păstrează din copilărie, o colecție de scoici de pe plaja din Dover, niște fructe de pădure uscate înșirate pe ață. Trecem cu grijă în catastif florile presate. Broșa cu diamante de la împăratul Carol apare ca o mică stafie din vremea când era moștenitoarea regelui și doi dintre cei mai însemnați prinți ai Europei îi erau propuși pentru căsătorie. Din cutiuțe mici, îndesate în fundul dulapurilor, scoatem la iveală o pafta de la o cingătoare și o cataramă desperecheată. Are rozarii frumoase. Este recunoscută pentru cucernicia ei. Are zeci de crucifixuri aurite. Le scot pe toate: și coronițele de jucărie, din sârmă de aur și sticlă, și acele cu gămălie din argint, și pieptenii din fildeș, și vreo două potcoave aducătoare de noroc ruginite. Trecem în catastif acele de păr, un set de scobitori din fildeș și un pieptene pentru despăducheat din argint. Tot ce găsesc înșirui în cel mai mic detaliu și mă asigur că lordul John își pune secretarul să le noteze în inventarul care se întinde pe pagini întregi, fiecare însemnată cu inițialele noastre. Ne ia multe zile până când terminăm, iar comorile prințesei, mici și mari, sunt răsfirate pe toate mesele din vistierie și totul este înregistrat până la ultimul ac.

— Acum trebuie să le luăm pe toate și să i le dăm lui Frances Elmer, spune lordul John.

Pare stors de puteri. Nu mă miră. A fost o întreprindere

anostă, inutilă, și a durat enorm, asta pentru că am tras eu de timp.

— Vai, nu, nu pot face asta, spun eu simplu.

— Dar de asta am făcut inventarul!

— Nu de asta am făcut eu inventarul. Am făcut inventarul ca să mă supun ordinului regelui, venit prin mijlocirea jupânului Cromwell.

— Ei bine, jupânul îmi zice să vă zic să-i dați bijuteriile jupânesei Elmer.

— De ce?

— Nu știu de ce! mugește el ca un taur înjunghiat.

Îl fixează cu privirea. Știm amândoi de ce. Femeia care se autointitulează regină a decis să-i ia prințesei bijuteriile și să i le dea bastardei sale. Ca și cum o coroniță cu diamante îndeajuns de mică încât să poată fi legată în jurul creștetului unui bebeluș o să preschimbe un copil din flori într-o prințesă a Angliei.

— Nu o pot face în lipsa unui ordin de la rege, spun. Suveranul mi-a zis să am grijă de fiica lui și să-i administrez averea. Nu pot să-i înstrăinez bunurile doar pentru că așa a zis cineva.

— Acel cineva este Thomas Cromwell!

— Domniei Voastre vi s-o fi părând un om însemnat, îl iau eu de sus. Dar eu nu i-am jurat supunere. N-aș putea să înstrăinez bijuteriile, în ciuda poruncii primite chiar de la rege, altfel decât dacă primesc eu însămi poruncă direct de la rege. Când mi-o aduceți, o să-i înmânez bijuteriile oricui consideră Luminăția Sa că este demn de ele. Dar permiteți-mi să vă întreb, cine ar putea fi acela? Cine credeți că este demn de bijuteriile care i-au fost oferite prințesei noastre?

Lordul John scapă o sudalmă și iese valvântej din odaie. Ușa se trânteste în urma lui și îl auzim tropăind pe scări. Auzim cum se izbește ușa de la intrare, iar el mârâie ceva la străjerii care îi dau onorul. Apoi se așterne tăcerea.

Unul dintre secretari înalță privirea spre mine.

— Nu faceți decât să amânați inevitabilul, spune el răspicat, vorbind pentru prima dată după zile întregi de muncă în tăcere și adresându-mi-se direct - o dovadă de neobrăzare. Ați tras strașnic de frumos de timp, milady. Dar când bărbatul și-a pierdut mințile și vrea să-și necinstească

soția și să-și tâlhărească fiica, este foarte greu să-l oprești.

Conacul Bisham, comitatul Berkshire, toamna anului 1533

Mă îndrept spre casa mea cu inima grea, căci băiatul lui Arthur, Henric, a murit de roșu în gât și urmează să-l înmormântăm în cripta familiei. Se pare că i s-a făcut sete când era la vânătoare și un neghiob trebuie că i-a îngăduit să bea apă dintr-o fântână din sat. Aproape imediat ce a ajuns acasă, s-a plâns că i s-a umflat gâtulejul și că-l arde. Pierderea unui băiat Plantagenet, a băiatului lui Arthur, este urmarea unei clipe de neglijență și mă trezesc că-l jelesc iarăși pe Arthur și mă învinovățesc singură că nu i-am ocrotit fiul.

Dacă, în loc să se retragă la mănăstire, mamă-sa și-ar fi făcut datoria față de soțul răposat și de copiii ei, poate că Henric ar trăi și astăzi. Așa, coboară în goană treptele de piatră care duc în cripta familiei, se agață de grilajul din fier și urlă că vrea să fie lăsată să zacă acolo, cu fiul și cu soțul ei.

Și-a ieșit din minți de durere, așa că trebuie s-o ducă înapoi la mănăstire și s-o bage în pat, ca să plângă până adoarme. Nu-mi spune nici măcar o vorbă limpede cât stau acasă, așa că nu trebuie să aud că-și dorește să nu fi intrat la mănăstire și că vrea să-și încalce legămintele și să iasă de acolo. Poate că acum vrea să rămână.

Facem un praznic pentru cei care au venit la înmormântare și, după ce se termină, Geoffrey și Montague își lasă nevestele în sala de primiri și vin în iatacul meu.

— Luna trecută am avut o întrevedere cu ambasadorul spaniol, Eustace Chapuys, spune Montague fără niciun ocol. Având în vedere că papa s-a pronunțat în defavoarea regelui, iar Henric nu l-a băgat în seamă, Chapuys are să ne facă o sugestie.

Geoffrey îmi trage un scaun lângă foc iar eu mă așez și îmi ridic picioarele pe apărătoarea încălzită. Geoffrey își odihnește delicat mâna pe umărul meu, știind că resimt moartea lui Henric aproape ca pe o durere trupească.

— Chapuys sugerează ca Reginald să vină pe ascuns în țară și să se însoare cu prințesa.

— Reginald? se miră Geoffrey absent. De ce tocmai el?

— Este necăsătorit, explică iritat Montague. Dacă este să fie cineva din linia noastră de sânge, nu poate fi decât el.

— E ideea împăratului? întreb.

Sunt uluită de perspectiva care i se oferă eruditului meu fiu.

Montague încuviințează din cap.

— Să încheiem o alianță. E limpede ce gândește: e o alianță imbatabilă. Tudori cu Plantageneti. Este vechea soluție. Este exact ce au făcut Tudorii când au descălecat și l-au însurat pe Henric Tudor cu Elisabeta de York. Acum o facem ca să scăpăm de neamul Boleyn!

— Da! (Geoffrey renunță să-l invidieze pe Reginald pentru șansa de a ajunge rege consort și începe să se gândească ce am câștiga noi din treaba asta.) Împăratul ar debarca pentru a veni în sprijinul unei răscoale?

— Așa a promis. Ambasadorul crede că acum este momentul. Femeia Boleyn a născut doar o fată și aud că este bolnăvicioasă. Regele nu are niciun moștenitor legitim. Iar femeia Boleyn le-a amenințat public pe regină și pe prințesă. Se poate să fi încercat iarăși să-l otrăvească pe episcopul Fisher; este posibil să atenteze la viața reginei. Ambasadorul crede că amândouă sunt în pericol. Împăratul ar debarca într-o țară care îl așteaptă pregătită, și l-ar aduce cu el pe Reginald.

— Debarcă, apoi se căsătoresc. Fluturăm stindardul ei și pe al nostru. Toți afinii noștri veniți să ne susțină, toți Plantagenetii. Trei sori pe cer, ca altădată, trei fii ai Casei de York pe câmpul de bătălie. Împăratul debarcă pentru prințesă și toți englezii cinstiți luptă pentru Biserică, până la unul, spune Geoffrey cuprins de însuflețire. Nici măcar nu s-ar ajunge la război. Howard ar da bir cu fugiții îndată ce și-ar da seama că sorții îi sunt potrivnici, și nimeni altcineva n-ar lupta pentru rege.

— Prințesa ar fi de acord să se căsătorească cu el? mă întreabă Montague.

Clatin încet din cap, știind că asta distruge planul.

— N-o să-și nesocotească tatăl. Nu-i putem cere așa

ceva. Nu are decât șaptesprezece ani. Își iubește tatăl. Am învățat-o eu însămi că porunca lui e lege. Chiar dacă știe că i-a trădat și întemnițat mama, asta nu trebuie să afecteze cu nimic supunerea pe care fiica o arată părintelui ei. El rămâne totuși regele. N-ar comite niciodată un act de trădare față de un rege legitim. Nu și-ar nesocoti niciodată tatăl.

— Deci îi spun „nu” lui Chapuys? mă întreabă Montague. Prințesa este constrânsă de obligațiile sale?

— Nu-i spune „nu”, se repede Geoffrey. Gândește-te ce am putea ajunge dacă am reveni la tron. Fiul lor ar fi un Plantagenet, Roza Albă de pe tronul Angliei, la fel ca odinioară. Iar noi am fi iarăși familia regală.

— Spune-i că nu se poate încă, trag eu de timp. Nici măcar n-o să-i vorbesc despre asta deocamdată. (Preț de o clipă, mi-l închipui pe fiul meu întors în sfârșit acasă, încununat de glorie ca un erou al Bisericii, gata să apere Biserica în Anglia, pe prințesă și pe regină.) Sunt de acord. Este o propunere bună. Este un prilej fantastic pentru țară și o repunere în drepturi nemaipomenită pentru noi. Dar încă nu a venit momentul. Nu înainte să fim dezlegați de supunerea pe care i-o datorăm regelui. Trebuie să așteptăm ca papa să aplice hotărârea dată. Nu înainte ca Henric să fie excomunicat. Atunci vom fi liberi să acționăm. Atunci prințesa va fi dezlegată de obligațiile ce îi revin ca supus și ca fiică.

Montague încuviințează din cap.

— Trebuie să fie excomunicat. Numai așa putem merge mai departe.

Beaulieu, Essex, toamna anului 1533

John de Vere, conte de Oxford, omul lui Henric, un susținător al Casei de Lancaster de când se știe, străbate aleea cu pomi, intră pe poarta splendidă și se oprește în curtea interioară de la Beaulieu, iar după stindardul lui vin la trap două sute de călăreți în armură ușoară.

Prințesa Maria, care stă lângă mine, la fereastra care dă spre curte, se uită la bărbații înarmați în timp ce descalecă.

— Se teme să nu pățească ceva pe drum, de ia cu el o gardă atât de numeroasă?

— În general, un de Vere pricinuieste necazuri, mai degrabă decât să le întâmpine, spun cu acreală, dar știu că drumurile sunt primejdioase pentru ofițerii regelui. Oamenii sunt ursuzi și bănuitori, se tem de perceptori, se tem de funcționarii cei noi care vin să inspecteze bisericile și mănăstirile, nu mai ovaționează când văd roza Tudorilor, ca altădată, iar dacă văd emblema lui Anne – acum etalează un șoim care ciugulește dintr-o rodie, ca să se grozăvească cu triumful ei asupra reginei Caterina – scuipă în drum dinaintea cailor ei.

— Eu o să merg să-i întâmpin, spun. Tu rămâi la tine în odaie.

Închid ușa și cobor încet scara somptuoasă din piatră ce duce în holul de la intrare, unde John tocmai își azvârle chipiul pe o masă și își scoate mănușile de piele.

— Milord.

— Contesă, spune el pe un ton îndeajuns de amabil. Îmi îngăduiți să scot caii la păscut pe pășunile voastre? Doar azi. Nu stăm mult.

— Desigur. Luați masa cu noi?

— Ar fi excelent, spune.

Cei din familia de Vere au fost întotdeauna mari mândri. Familia a fost plecată în exil cu Henric Tudor și s-a întors la Bosworth să devoreze Anglia.

— Am venit să o văd pe Lady Maria, spune el sec.

Simt că mă trec fiorii să-l aud spunându-i astfel. Ca și cum, tăgăduindu-i numele, ar anunța moartea prințesei. Tac o clipă și mă uit lung la el.

— O să vă duc la Luminăția Sa prințesa Maria, spun eu pe un ton răspicat.

Îmi pune o mână pe braț. Nu mă scutur. Mă uit la el fără să spun nimic. Își ia mâna stânjenit.

— Un sfat, spune. Unei rude foarte bine văzute, foarte respectate, iubite a regelui Angliei. Un sfat...

Aștept într-o tăcere înghețată.

— Voința regelui este ca ea să fie cunoscută drept Lady Maria. Așa va fi. O să fie mai rău pentru ea dacă îi nesocotește porunca. Sunt aici să-i spun că trebuie să se

supună. Regele o va călăuzi și va avea grijă de ea ca de fiica lui nelegitimă, iar ea va lua numele de Lady Maria Tudor.

Simt că obrazii îmi iau foc.

— Nu este nelegitimă, iar regina Caterina nu a fost o târfă. Și orice bărbat care spune așa ceva este un clevetitor.

Nu se poate uita în ochii mei după ce m-a mințit și când mă vede roșie la față de furie. Se răsucesce pe călcâie de parcă i s-ar fi făcut rușine și urcă în sala de primiri. Alerg după el, împinsă de gândul nebunesc să mă proptesc în fața ușii și să-l împiedic să-i spună vorbele acestea îngrozitoare prințesei noastre.

Intră fără să fie anunțat. Îi face o plecăciune aproape insesizabilă, iar eu năvălesc în urma lui să-l împiedic să-și transmită mesajul rușinos, dar este prea târziu.

Îl ascultă până la capăt. Nu-i răspunde când i se adresează cu „Lady Maria”. Îl privește fără să șovăie, se uită prin el, cu o privire albastru-închis care în final îl face să repete, să-și piardă șirul și apoi să tacă.

— O să-i scriu tatălui meu, regele, spune ea tăios. Poți să-i duci scrisoarea.

Se ridică din jilt și se îndreaptă spre ușă, ștergându-l cu mâneca în trecere. Nici nu mai așteaptă să vadă dacă face sau nu plecăciunea. John de Vere, sfâșiat între obișnuința de a-și arăta respectul și noile reguli, se prosternează, apoi se bălăbăne și, în fine, rămâne în picioare stingherit, ca un neghiob.

O urmez în odaia ei și o văd cum se așază la masă și ia o coală de hârtie. Cercetează vârful unei pene de scris, îl înmoaie în cerneală, îl șterge cu grijă și se apucă să scrie cu caligrafia ei hotărâtă și elegantă.

— Luminăția Voastră, gândiți-vă bine înainte să scrieți. Ce o să-i spuneți?

Se uită la mine netulburată, de parcă s-ar fi pregătit pentru lucrul acesta, cel mai îngrozitor din câte se puteau întâmpla.

— O să-i spun că n-o să-i nesocotesc niciodată poruncile, dar că nu pot renunța la drepturile pe care mi le-au dat Dumnezeu, universul și propriii mei părinți. (Ridică ușor din

umeri.) Și de-aș vrea să abdic de la îndatoririle mele, nu am cum. M-am născut prințesa Tudor. O să mor prințesa Tudor. Nimeni nu poate spune altceva.

Beaulieu, Essex, noiembrie 1533

Montague vine la Beaulieu, călărind pe o vreme mohorâtă, cu ceață și cu ploaie înghețată, înconjurat de cinci străjeri și fără să etaleze niciun stindard.

Când intră tropotind în curtea grajdului, sunt acolo să-l întâmpin.

— Vii în taină?

— Nu tocmai, dar nu mă deranjează să trec neobservat. Nu cred că sunt spionat, nici urmărit, și mi-aș dori ca lucrurile să rămână așa. Dar trebuia neapărat să vin să te văd, mamă. E urgent.

— Intră.

Îi las pe rânđași să ia caii și pe oamenii lui Montague să meargă singuri în hol, unde o să primească bere fiartă după o zi petrecută în frig. Îmi conduc fiul pe scara îngustă ce duce în iatacul meu. Caterina și Winifred, nepoatele mele, și alte două doamne stau așezate în dreptul ferestrei, profitând de ultima geană de lumină ca să coasă. Le spun că pot lăsa deoparte lucrul și pot exersa pașii de dans în sala de primiri. Îmi fac o reverență și ies, încântate peste poate că au fost trimise să danseze, iar eu mă întorc spre fiul meu.

— Ce s-a întâmplat?

— Elizabeth Barton, Fecioara din Kent, a dispărut de la Abația Syon. Mă tem că se poate s-o fi luat Cromwell la întrebări. Sigur o să-i ceară să îi numească pe prietenii reginei cu care s-a întâlnit. Sigur va încerca să o facă să pară o uneltire. Ai mai văzut-o vreodată de când am adus-o eu la tine?

— O dată, îi spun. A venit cu soția vărului Henry, Gertrude Courtenay, și ne-am rugat împreună.

— V-a văzut cineva împreună?

— Nu.

— Ești sigură?

— Eram în capela de la Richmond. Era și preotul acolo. Dar el n-ar depune niciodată mărturie împotriva mea.

— Acum e posibil să o facă. Cromwell se folosește de tortură pentru a smulge mărturisirile pe care dorește să le audă. A zis ceva despre rege?

— Tortură? Torturează preoți?

— Da. A zis Fecioara ceva despre rege?

— A zis ce zice întotdeauna. Că dacă încearcă să o repudieze pe regină, zilele îi sunt numărate. Dar n-a zis nimic în plus față de ce i-a spus și regelui.

— A zis vreodată că noi o să ocupăm tronul? A zis vreodată așa ceva?

Nu am de gând să-i spun fiului meu că a prezis că el se va însura cu prințesa și că va deveni rege consort. Nu am de gând să-i spun că a profetizat că Plantagenetii vor fi iarăși familia regală a Angliei.

— N-o să spun. Nici măcar față de tine, dragul meu.

— Milady, Thomas More în persoană a prevenit-o să nu profetească mărirea unei familii ca a noastră. I-a reamintit ce i s-a întâmplat capelanului lui Buckingham, care avea știință de o profeție și care i-a șoptit-o lui Buckingham. A avertizat-o că falsul profet l-a împins pe vărul nostru să viseze la măreție, iar regele nu a avut încotro decât să-l doboare. Regele i-a doborât și pe profet, și pe protagonistul profeției, iar acum confesorul ducelui și ducele sunt morți.

— De aia nu pomenesc niciodată de profeții. (În gând, adaug: „Nici de blesteme”).

Montague încuviințează din cap, oarecum încredințat.

— Jumătate dintre curteni s-au întâlnit cu ea să le prezică viitorul sau să se roage cu ea, spune. Nici noi nu am făcut altceva. Ești sigură că n-am făcut altceva?

— Nu știu ce se poate să-i fi zis verișoarei Gertrude. Și ești sigur în legătură cu Geoffrey?

Montague zâmbește trist.

— În orice caz, sunt sigur că Geoffrey nu ne-ar trăda niciodată, spune. Cred că a fost la Syon și că a însoțit-o până la Canterbury. Dar o mulțime de oameni au făcut lucrul ăsta. Fisher și More, printre alții.

— Mii de oameni au auzit-o predicând, remarc eu. Mii de oameni s-au întâlnit cu ea între patru ochi. Dacă Thomas

Cromwell vrea să-i aresteze pe toți cei care s-au rugat împreună cu Fecioara din Kent, atunci va trebui să aresteze aproape tot regatul. Dacă vrea să-i aresteze pe cei care cred că regina este repudiată pe nedrept, va fi nevoie să aresteze tot regatul, în afară de ducele de Norfolk, de familia Boleyn și de rege. Sigur am fi la adăpost, fiule, nu? Ne-am pierde în mulțime.

*

Însă Thomas Cromwell este mai temerar decât am crezut, mai ambițios decât aș fi bănuir. O arestează pe Fecioara din Kent. Arestează șapte oameni ai lui Dumnezeu împreună cu ea și, din nou, îi arestează pe John Fisher, episcopul, și pe Thomas More, fostul Ford Cancelar, ca pe niște nimeni pe care îi poate sălta de pe stradă și azvârli în Turn doar pentru că au îndrăznit să-l contrazică.

— Nu poate să aresteze un episcop pentru că a stat de vorbă cu o călugăriță! spune prințesa Maria. Este pur și simplu de neconceput.

— Se spune că a făcut-o, îi răspund.

Beaulieu, Essex, iarna lui 1533

Nu mă aștept să fim invitate la curte de Crăciun, deși aud că va fi foarte mare pompă și că Boleyn serbează o nouă sarcină. Zice lumea că femeia care se autoproclamă regină merge cu nasul pe sus și își ține veșnic mâna pe pântec, peste corsajul pe care nu i-l strâng tare. Lumea zice că este încrezătoare că are să fie un băiat de data asta. Îmi închipui că se roagă în genunchi în fiecare noapte să nască un fiu.

În aceste condiții, mă îndoiesc că o să aibă nevoie de ajutorul meu. Am luat parte la atâtea nașteri în familia regală, încât dezamăgirea mă împresoară ca o mantie întunecată. Mă îndoiesc că o să vrea s-o vadă pe prințesă la curte, așa încât le spun alor casei să se pregătească să facem sărbătorile la Beaulieu. Nu mă aștept ca prințesa să fie foarte veselă – nu are voie nici măcar să-i trimită mamă-sii un dar sau să îi facă urări. Bănuiesc că femeia care se

autoîntitulează regină i-a avertizat pe oameni să nu vină să ne vadă sau să trimită daruri; dar pentru noi prințesa rămâne prințesă, iar rangul ei cere să organizăm o serbare de Crăciun.

Deși li s-a interzis să vină să-și prezinte omagiile, este înduioșător să vezi cum țăranii îi transmit dragostea și susținerea lor.

Un șuvoi constant de mere, de brânzeturi, ba chiar și de hălci de șuncă afumată se scurge prin ușile casei împreună cu urările de bine ale soțiilor fermierilor din zonă. Toată familia mea, chiar și rudele cele mai îndepărtate, ne trimit câte un mic dar de Crăciun. Cale de mile întregi bisericile fac rugăciuni pentru ea și pentru mama ei, la fel și toți servitorii din casă, și toți servitorii se referă la ea cu „Luminăția Sa Prințesa” și o slujesc umili.

Nu le ordon să-i cinstească rangul și să-l nesocotească pe rege; dar în casa noastră de la Beaulieu este ca și cum n-ar fi dat niciodată ucazul acela. Mulți dintre servitori sunt în slujba ei de când era mică. Pentru noi a fost întotdeauna „Luminăția Sa”; chiar dacă am vrea să-i spunem pe alt nume, nu ni l-am putea aminti. Lady Anne Hussey i se adresează curajoasă cu adevăratul ei titlu și când comentează cineva, le spune că are patruzeci și trei de ani și că este prea bătrână să-și mai schimbe năravul.

Într-o dimineață însorită de iarnă, prințesa și cu mine tocmai încălecăm să mergem la vânătoare. Suntem în curtea principală, cu mica ei suită călare, și gata să pornim la trap. Bem la botul calului vin fierbinte dintr-o cupă pe care ne-o trecem din mână în mână ca să ne încălzim, în vreme ce copoiile aleargă peste tot, amușinând și scoțând, când și când, câte un schelălăit însuflețit. Comisul prințesei o ajută să se salte în șa în timp ce eu stau lângă capul animalului, mângâindu-l pe grumaz. Fără să mă gândesc, strecur un deget pe sub chinga calului ei să verific dacă este strânsă cum trebuie. Comisul îmi zâmbește și schițează o mică plecăciune.

— Nu aş lăsa chinga Luminăției Sale nestrânsă, zice el. Niciodată.

Mă înroșesc de rușine.

— Știu asta, spun. Dar n-o pot lăsa să încalece fără să

verific.

Prințesa Maria râde.

— M-ar pune să merg călare într-o șa de însoțitor, în spatele tău, dacă ar putea, râde ea năstrușnic. Ar fi în stare să mă pună să călăresc pe un catâr.

— Este datoria mea să te protejez, spun. Și când ești în șa, și când nu.

— N-o să i se întâmple nimic călare pe Blackie, spune el, dar în clipa aia ceva îi atrage atenția la poartă și îmi spune cu glas scăzut: Soldați!

Mă cocoș pe butucul pentru încălecat, așa încât peste capetele cailor văd că în curte intră soldați în fugă și în urma lor, călare pe un cal imens, un bărbat flutură un stindard.

— Thomas Howard, duce de Norfolk.

Prințesa Maria dă să descalece, dar îi fac semn să rămână în șa, iar eu stau semeață, ca o statuie pe un pedestal, așteptând ca ducele de Norfolk să vină la mine.

— Luminăția Voastră, spun eu rece.

L-am iubit pe bătrânul duce, tatăl lui, care a fost un susținător loial al reginei. Țin la soția lui, verișoara mea, iar el o face foarte nefericită. Nu-mi place nimic la bărbatul acesta care a urmat unui părinte mai mareț decât el, de la care a moștenit toată ambiția și niciun pic din înțelepciune.

— Milady contesă, spune. (Se uită pe lângă mine, la prințesă.) Lady Maria, spune el foarte tare.

Se creează un mic freamăt, căci toată lumea l-a auzit și toți vor să-l contrazică. Îl văd pe șeful străjerilor lui cum se uită repede în jur, ca pentru a ne număra și a cumpăni pericolul. Îl văd cum ia act de faptul că plecăm la vânătoare și că mulți dintre bărbați au un pumnal la brâu sau un cuțit în teacă. Însă Howard nu este în nicio primejdie. Le-a poruncit străjerilor să vină înarmați până în dinți, pregătiți de luptă.

Imperturbabilă, număr soldații, le număr armele și mă uit la ducele cu chip împietrit, întrebându-mă ce speră să obțină. Chipul prințesei Maria este ușor întors, de parcă nu l-ar auzi, de parcă n-ar ști că este acolo.

— V-am adus vești legate de schimbări în organizarea casei voastre, spune el suficient de tare cât să-l audă.

Chiar și așa, nici nu catadicsește să se uite la el.

— Luminăția Sa regele a dat poruncă să veniți la curte.

Cu asta i-a câștigat atenția. Se întoarce zâmbind, iar chipul îi radiază.

— La curte? întreabă.

El continuă pe un ton sumbru. Îmi dau seama că nu-i face nicio plăcere. Este o treabă murdară pe care va trebui s-o facă, pe lângă altele și mai rele, poate, dacă va fi să-i slujească pe rege și pe femeia care acum se autoproclamă regină.

— Mergeți la curte să o slujiți pe prințesa Elizabeth, spune, iar glasul îi răsună limpede peste larma cailor și copoilor și peste rumoarea nemulțumită ce răsună dinspre suita prințesei.

Într-o clipă, prințesei i se stinge bucuria de pe chip. Clatină din cap.

— Nu pot sluji o prințesă. Eu sunt prințesa.

— Nu este cu putință, încep eu.

Howard se răsucesce spre mine și îmi îndeasă în mâini o coală de hârtie desfăcută, cu „H „— ul lăbărțat al regelui sub sigiliul lui.

— Citiți-o, îmi spune el pe un ton grosolan.

Descalcă, îi aruncă frâiele unuia dintre oamenii lui și intră fără să fie poftit pe ușa dublă, în sala de oaspeți.

— Mă duc eu să stau de vorbă cu el, îi spun repede prințesei. Tu mergi să călărești. Văd eu ce e de făcut.

Ea tremură de furie. Mă uit la comisul ei.

— Ai grijă de ea, îl avertizez eu.

— Sunt prințesă, se răstește ea. Nu slujesc pe nimeni în afară de mama mea, regina, și de tatăl meu, regele. Așa să-i spui.

— O să văd ce putem face, îi promit și sar jos de pe butucul de încălecat, fac semn să-mi ia bidiviul și îl urmez pe Thomas Howard în întunericul sălii de oaspeți.

*

— Nu am venit să discut ce e bine și ce e rău, am venit să împlinesc voia regelui, spune el în clipa în care intru în încăpere.

Mă îndoiesc că ducele ar fi capabil să discute ce e bine și ce e rău. Nu e cine știe ce filosof. Sigur nu unul de talia lui Reginald.

Înclin din cap.

— Care este voia regelui?

— S-a dat o pravilă nouă.

— Altă pravilă nouă?

— Una care stabilește moștenitorii regelui.

— Nu este suficient că știm cu toții că întâiul născut de sex bărbătesc moștenește tronul?

— Dumnezeu i-a spus regelui că mariajul lui cu regina Anne este singurul lui mariaj legitim, iar copiii ei vor fi moștenitorii lui.

— Dar prințesa Maria poate să rămână în continuare prințesă, îi atrag eu atenția. Doar una dintre cele două. Cea mai mare în rang dintre cele două, cea mai mare ca vârstă.

— Nu, mi-o retează ducele. (Îmi dau seama că vorbele mele îl încurcă și se enervează că am adus vorba.) Nu așa vor sta lucrurile. N-am venit să mă cert cu Domnia Voastră, ci să împlinesc voia regelui. Am ordin s-o duc la Palatul Hatfield. Va trăi acolo, sub supravegherea lui sir John și a lui Lady Anne Shelton. Are voie să ia cu ea o slujnică, o doamnă de onoare și un rândaș pentru caii ei. Atât.

Cei din familia Shelton sunt neamuri cu alde Boleyn. Îmi ia fata și mi-o duce într-o casă condusă de dușmanii ei.

— Dar cum rămâne cu doamnele ei de onoare? Cu șambelanul ei? Cu comisul? Cu preceptorul?

— Nu poate lua pe niciunul dintre ei. Suita ei trebuie concediată.

— Dar eu va trebui să merg cu ea, îi spun, speriată.

— Nu veți merge, spune el sec.

— Regele însuși mi-a dat-o în grijă de când s-a născut!

— S-a terminat. Regele spune că trebuie să mergă și s-o slujească pe prințesa Elizabeth. Nu va avea niciun slujitor. Domnia Voastră sunteți concediată. La fel și suita ei.

Mă uit la chipul lui împietrit și mă gândesc cum curtea noastră de Crăciun este plină de soldații lui înarmați. Mă gândesc cum o să se întoarcă prințesa Maria din plimbarea ei, iar eu o s-o anunț că trebuie să mergă să locuiască în vechiul palat de la Hatfield, fără suită sau slujitori cum i s-ar

cuveni unei prințese, și fără vreunul din tovarășii din copilărie. Trebuie să intre în slujba bastardei Boleyn într-o casă controlată de verișorii familiei Boleyn.

— Dumnezeule, Thomas Howard, cum de vă lasă inima să faceți așa ceva?

— Nu am de gând să-l refuz pe rege, spune el tăios. Și nici Domniile Voastre n-o s-o faceți. Niciunul dintre voi.

*

Este bolnavă de durere și albă la față. Îi este prea rău ca să poată călări, și trebuie să o ajut să urce într-o litieră. Îi pun o căramidă fierbinte sub picioare și una în poală, înfășurată în mătase. Scoate mâinile micuțe printre perdele, iar eu mă agăț de ea de parcă n-aș suporta s-o las să plece.

— O să trimit după tine îndată ce pot, spune în șoaptă. Nu ne poate ține departe una de cealaltă. Toată lumea știe că suntem nedespărțite.

— I-am întrebat dacă pot veni cu tine. Le-am zis că vin pe propria mea cheltuială, că o să te slujesc fără simbrie. O să-ți plătesc eu slujitorii, bolborosesc în tulburarea mea când îl zăresc cu coada ochiului pe Thomas Howard săltând în șa.

Litiera se hurducăie, căci catării se agită nerăbdători, și o apuc și mai strâns de mâini.

— Știu. Dar vor să merg singură, ca mama, fără să am niciun prieten în casa aceea.

— O să vin, îi făgăduiesc. O să-ți scriu.

— N-o să mă lase să primesc scrisori. Iar eu n-o să citesc nimic din ce nu îmi este adresat în calitatea mea de prințesă.

— O să-ți scriu în taină.

Sunt disperată să nu mă vadă plângând, să o ajut să-și păstreze demnitatea în clipa aceasta îngrozitoare, când suntem târate departe una de cealaltă.

— Spune-i mamei că sunt bine și că nu sunt deloc speriată, spune, albă la față ca perdelele de la litieră și tremurând de spaimă. Spune-i că nu uit nicio clipă că sunt fiica ei și că ea este regina Angliei. Spune-i c-o iubesc și că n-o s-o trădez niciodată.

— Haide! strigă Thomas Howard din fruntea detașamentului și în clipa următoare se pun în mișcare. Litiera se hurducăie și se clatină în timp ce prințesa mă apucă mai strâns de mână.

— Se poate să trebuiască să i te supui regelui. Nu-mi închipui ce poate să-ți ceară, îi zic eu în pripă, înaintând pe lângă litieră până când alerg de-a binelea. Nu-l înfrunta. Nu-l mânia.

— Te iubesc, Margaret! îmi strigă. Dă-mi binecuvântarea ta!

Dau să-i spun ceva, dar mă sufoc și nu pot vorbi.

— Doamne-ajută! șoptesc. Domnul să te binecuvânteze, micuță prințesă. Te iubesc.

Mă trag în lături și aproape că mă prăvălesc din picioare făcându-i reverența, cu capul plecat așa încât să nu-mi vadă chipul schimonosit de durere. În spatele meu, simt că toată casa se pleacă într-o temenea până la pământ, iar țărani înșiruiți pe marginea aleii cu pomi, veniți s-o vadă pe prințesă cum este răpită din propria casă, nesocotesc toate ordinele care li s-au urlat ziua întreagă, își scot chipiele și cad în genunchi, în cinstea singurei prințese din Anglia, când ea trece pe lângă ei.

Castelul Warblington, Hampshire, primăvara anului 1534

Ar trebui să mă bucur că sunt acasă la mine și că mă pot odihni. Ar trebui să mă bucur să mă trezesc cu soarele bătând prin geamurile din sticlă venețiană și înveselind odaia văruiță. Ar trebui să mă bucur de focul din cămin și de albiturile curate, întinse la aerisit dinaintea lui. Sunt o femeie înstărită, am un nume măreț și un titlu foarte important, iar acum, că am fost eliberată din slujba de la curte, pot sta acasă să-mi vizitez nepoții, să-mi gospodăresc moșiile, să mă rog în mănăstirea mea și să știu că sunt în siguranță.

Nu sunt o femeie tânără. Fratele mi-e mort, bărbatul mi-e mort, verișoara mea, regina, este moartă. Mă uit în oglindă și văd ridurile adânci de pe chip și oboseala din ochii mei

negri. Sub bonetă, părul îmi este argintiu, și cenușiu, și alb ca al unei gloabe bălțate. Cred că a venit vremea să fiu lăsată să pasc; a venit timpul să mă odihnesc, iar gândul mă face să zâmbesc și știu că n-o să mă pregătesc niciodată de moarte: sunt o supraviețuitoare; mă îndoiesc că o să fiu vreodată pregătită să mă întorc încet cu fața la perete.

Mă bucur de siguranța câștigată cu greu. L-au acuzat pe Thomas More de uneltire împreună cu Elizabeth Barton, și a trebuit să găsească o scrisoare în care o avertiza să nu vorbească pentru a-și dovedi nevinovăția și a putea rămâne liniștit în casa lui. Prietenul meu John Fisher nu s-a putut apăra dinaintea acuzațiilor și, pe vremea asta umedă de primăvară, zace într-o celulă cu ziduri de piatră, în Turn. Elizabeth Barton și cei care i-au fost prieteni sunt și ei închiși în Turn, condamnați la moarte.

Ar trebui să mă bucur că sunt în siguranță și liberă, dar nu-mi vine, căci John Fisher nu se bucură nici de siguranță, nici de libertate, și undeva, în ținuturile line ale comitatului Huntingdon, se află regina Angliei, prost slujită de oameni care sunt puși acolo doar ca s-o păzească. Mai rău, la Palatul Hatfield, prințesa Maria își pregătește micul dejun la focul din iatac, temându-se să mănânce cu nobilii la masă, căci în bucătărie sunt bucătărese năimite de alde Boleyn să otrăvească supa.

Este închisă în casă. Nu are nici măcar voie să se plimbe prin curte. Nu i se îngăduie să vadă pe nimeni, de teamă să nu-i transmită vreun mesaj sau vreo vorbă de alinare. Este despărțită de mamă-sa, alungată din preajma tatălui ei. Nici pe mine nu mă lasă să merg la ea, deși l-am bombardat pe Thomas Cromwell cu scrisori rugătoare și i-am implorat pe contele de Surrey și pe cel de Essex să intervină pe lângă rege. Nimeni nu poate face nimic. Rămân despărțită de prințesa pe care o iubesc ca pe fata mea.

Parcă mă încercă o boală, deși doctorii nu mi-au găsit nimic. Cad la pat și nu mă pot pune pe picioare. Parcă aş avea o betejeală tainică, o lingoare sau boala-copiilor. Sunt atât de îngrijorată din pricina prințesei și a reginei și atât de neputincioasă când vine vorba să le ajut, încât simt că mă

cuprinde o slăbiciune, până când de abia mă pot ține pe picioare.

*

Geoffrey vine de la casa lui din apropiere, de la Lordington, să mă vadă și îmi spune că a primit solie de la Reginald, care se află la Roma, unde îl imploră pe papă să îl excomunic pe Henric, cum a zis că va face, așa încât oamenii să se poată răscula împotriva lui, pregătind astfel calea pentru împărat, care ar trebui să ne invadeze.

Geoffrey îmi spune că soția verișorului meu, Henry Courtenay, Gertrude, s-a pronunțat atât de răspicat în favoarea reginei și a repunerii prințesei în drepturi, încât regele l-a luat deoparte pe Courtenay și l-a avertizat că o să-i ia lui capul dacă mai aude un cuvânt de la ea. Courtenay i-a spus lui Geoffrey că la început s-a gândit că regele glumește, căci cine mai decapitează un bărbat pentru vorbele nevasti-sii? Dar nu e de glumit; acum i-a poruncit soției să-și țină gura. Geoffrey o ia ca pe un avertisment și își face lucrarea la adăpostul tainei, bătând pe ascuns, nevăzut de nimeni, potecile de noroi ca să o vadă pe regină și să-i transmită prințesei scrisoarea de la ea.

— Nu a înveselit-o, îmi spune el cu un aer nefericit. Mi se pare că a înrăutățit lucrurile.

— În ce fel? întreb. (Zac pe un divan de lângă fereastră ca să mai prind ultima geană de lumină, înainte să se întunece. Mi-e rău la gândul că Geoffrey i-a dus Mariei o scrisoare care a supărat-o și mai tare.) În cel fel?

— Pentru că era o scrisoare de bun-rămas.

Mă ridic într-un cot.

— O scrisoare de bun-rămas? Regina pleacă? (Simt că mi se învâрте capul când mă gândesc. Este oare cu puțință ca nepotul ei să-i ofere adăpost în străinătate? Ar lăsa-o pe Maria singură în Anglia, să-l înfrunte pe tată-său?)

Geoffrey este alb la față de groază.

— Nu, e mai rău. Cu mult mai rău. Regina scria că prințesa nu trebuie să se certe cu regele și că trebuie să-i dea ascultare în toate privințele, mai puțin în cele ce țin de

Dumnezeu și de siguranța sufletului ei.

— Așa este, spun eu neliniștită.

— Și a zis că în ceea ce o privește pe ea, n-o interesează ce-i fac, căci sigur se vor întâlni în ceruri.

Acum m-am ridicat în capul oaselor.

— Și ce înțelegi din asta?

— N-am văzut toată scrisoarea. Asta am înțeles din ce citea prințesa. A strâns scrisoarea la piept, a sărutat iscălitura și a zis că mama ei n-are decât să spună un cuvânt, iar ea are s-o urmeze, și n-o s-o dezamăgească.

— E cu puțință ca regina să dea de înțeles că va fi executată și să-i spună prințesei să se pregătească la rândul ei?

Geoffrey încuviințează din cap.

— Spune că n-o să pregete.

Mă ridic, însă odaia parcă plutește cu mine, și mă apuc cu mâinile de tăblia patului. O să trebuiască să merg la Maria. E musai să-i spun că trebuie să facă orice legământ, să accepte orice învoială i s-ar propune; nu trebuie să-și primejduiască viața. Singurul lucru care i-a mai rămas acestei fete Tudor iubite este viața. N-am înfășat-o în pruncie, n-am purtat-o în brațe înfășurată în ermină, la botezul ei, n-am crescut-o ca pe propria mea fată ca să-și ia zilele. Nimic nu e mai important decât viața. Nu trebuie să-și sacrifice viața ca să răscumpere greșeala tatălui ei. Nu trebuie să moară pentru asta.

— Lumea vorbește de un jurământ pe care cu toții vor trebui să-l facă. Toți o să trebuiască să jurăm pe Biblie că prima căsătorie a regelui a fost nulă, că a doua este legitimă și că prințesa Elizabeth este unica moștenitoare a regelui, iar prințesa Maria este bastarda lui.

— Ea nu poate jura pentru așa ceva, spun eu sec. Și nici eu. Nici altcineva. Nu e decât o minciună. Nu poate pune mâna pe cartea sfântă și să-și insulte mama.

— Nu cred c-o să aibă încotro, spune Geoffrey. Nici noi. Căci cred că va spune că este un act de trădare să refuzi jurământul ăsta.

— Nu pot condamna un om la moarte pentru că a grăit adevărul. (Nu-mi pot închipui o țară în care călăul ar dărâma scaunul de sub picioarele unui om care grăia un

adevăr pe care îl știe și călăul la fel de bine ca victima lui.)
îmi dau seama că regele e cu adevărat hotărât. Dar n-ar
face așa ceva.

— Cred că se va întâmpla, prorocște Geoffrey.

— Cum poate ea să jure că nu este prințesă, când toată
lumea știe că este? repet. Nu pot jura pentru așa ceva.
Nimeni nu poate.

Palatul Westminster, Londra, primăvara anului 1534

Sunt chemată împreună cu ceilalți aristocrați la Sfatul de
Taină de la Palatul Westminster unde Lordul Cancelar,
proaspăt înălțatul în rang Thomas Cromwell, luându-i locul
lui Thomas More ca un bufon care dănțuiește încălțat cu
cizmele stăpânului, urmează să asculte jurământul de
succesiune al nobililor Angliei, care stau în picioare
dinaintea lui ca niște copii buimaci așteptând să recite
catehismul.

Noi știm care este adevărul, căci papa s-a pronunțat
public. El a anunțat că mariajul dintre regina Caterina și
regele Henric este legitim și că regele trebuie să se lepede
de toate celelalte și să trăiască în pace cu adevărata lui
soție. Însă nu l-a excomunicat pe rege, așa încât, deși știm
că suveranul greșește, nu suntem îndreptățiți să-l
înfruntăm. Trebuie să facem fiecare cum credem că este
mai bine.

Și papa este departe, iar regele pretinde că acesta
oricum nu are nicio autoritate în Anglia. Regele a decretat
că soția lui nu este soția lui, că metresa lui este regină și că
bastarda ei este prințesă. Regele spune că, dacă o
decretează el, așa și este. El este noul papă. Poate decreta
că ceva este așa cum spune el; și acum așa și este. Iar noi,
dacă am avea vreo fărâmbă de curaj sau măcar o înțelegere
limpede a lumii materiale, am spune că regele se înșală.

În schimb, unul câte unul mergem până la o masă
imensă și acolo găsim scris jurământul, cu o pecete enormă
deasupra. Iau condeiul și îl înmoi în cerneală. Simt cum îmi
tremură mâna. Sunt o iudă, chiar și numai pentru că am

luat condeiul în mână. Cuvintele frumos transcrise îmi dansează dinaintea ochilor; abia le disting, hârtia se încetoșează, masa pare să se lege când mă aplec peste ea. Gândesc: „Ajută-mă, Doamne! Am șaizeci de ani, sunt prea bătrână pentru asta, prea neputincioasă. Poate reușesc să leșin, și o să trebuiască să mă scoată din încăpere și o să scap de povestea asta”.

Ridic ochii și văd că Montague se uită țintă la mine. El o să semneze, iar Geoffrey o să semneze după el. Am convenit că trebuie să semnăm, așa încât nimeni să nu ne poată pune la îndoială loialitatea; o să semnăm sperând la zile mai bune. Repede, până nu găsesc curajul să mă răzgândesc, îmi iscălesc numele – Margaret, contesă de Salisbury – și astfel îmi reafirm supunerea față de rege, le jur credință copiilor rezultați din căsătoria lui cu femeia care își spune regină și îl recunosc drept cap al Bisericii Angliei.

Acestea sunt minciuni. Fiecare dintre lucrurile astea este o minciună. Iar eu sunt o mincinoasă pentru că am semnat. Mă îndepărtez de lângă masă și nu îmi mai doresc să mă fi prefăcut că leșin. Îmi doresc să găsesc curajul să fac un pas în față și să mor, așa cum i-a spus regina prințesei că trebuie să fie pregătită să facă.

Mai târziu aud că bătrânul acela plin de har dumnezeiesc, confesorul a două regine ale Angliei și un prieten destoinic, John Fisher, a refuzat să semneze jurământul când l-au scos din temnița lui din Turn și i l-au pus în față. Nu au ținut cont de vârsta lui, nici de loialitatea pe care le-a arătat-o Tudorilor; i-au trântit în față un jurământ, iar după ce l-a citit și răscitit, a zis că nu crede că poate nesocoti autoritatea papei, și l-au dus înapoi în Turn. Unii zic că va fi executat. Majoritatea spun că nimeni nu poate executa un episcop al Bisericii. Eu nu spun nimic.

Și Thomas More a refuzat să semneze jurământul. Mă gândesc la căldura din ochii lui căprui și la gluma despre supunerea filială și la compasiunea pe care mi-a arătat-o când a dispărut Arthur. Îmi doresc să fi fost lângă el când le-a spus că este dispus să semneze o versiune rescrisă a jurământului, că e de acord cu cea mai mare parte a textului, dar că nu îl poate semna chiar în forma aceea.

Mă gândesc la delicatețea lui care l-a făcut să spună apoi că nu-i acuză pe cei care redactaseră jurământul, și nici nu-i critică în vreun fel pe cei care îl semnaseră; dar că de dragul propriului suflet – doar al lui – nu îl poate semna.

Regele îi făgăduise prietenului lui Thomas că nu avea să-l supună niciodată la o astfel de încercare. Însă regele nu-și ține promisiunea față de omul pe care l-a iubit, pe care îl iubim cu toții.

Conacul Bisham, comitatul Berkshire, vara anului 1534

Eu mă întorc la Bisham, iar Geoffrey la Lordington. Simt un gust rău în gură în fiecare dimineață când mă trezesc, și mă gândesc că este gustul lașității. Mă bucur să fug din Londra, unde prietenul meu John Fisher și Thomas More sunt înțemnițați în Turn, unde ochii cinstiți ai lui Elizabeth Barton se holbează dintr-o țeapă de pe Podul Londrei, până când corbii și vulturii îi ciugulesc.

Dau o nouă pravilă, una de care n-a mai fost niciodată nevoie până acum. Se numește Actul Trădării și decretează că oricine dorește moartea regelui, sau o cheamă, sau o voiește cu scrisul ori cu fapta, sau care făgăduiește să-l vatăme pe rege ori pe urmașii lui, sau care îl numește tiran, se face vinovat de trădare și are să fie condamnat la moarte. Când vărul meu Henry Courtenay îmi scrie că s-a dat această pravilă și că trebuie să fim cu mare băgare de seamă la tot ce punem pe hârtie, nu cred că mai este nevoie să mă avertizeze să ard scrisoarea. Să ardem înscrisuri a devenit ceva obișnuit. Acum trebuie să învățăm să ne uităm gândurile. Nu trebuie niciodată să gândesc că regele este un despot. Trebuie să uit cuvintele pe care le-a spus propria lui mamă când ea și bunica lui, regina Elisabeta, au dorit sfârșitul spiței lui.

Montague îl însoțește pe rege, care pleacă într-o procesiune prelungită împreună cu suita lui itinerantă alcătuită din prieteni, iar Thomas Cromwell își trimite propria suită în pelerinaj: o mână de oameni de încredere care să afle valoarea tuturor mănăstirilor din Anglia,

indiferent de mărimea lor sau de ordinul de care aparțin. Nimeni nu știe precis de ce ar vrea Lordul Cancelar să știe așa ceva; dar nimeni nu crede că e de bine pentru mănăstirile înstărite, liniștite.

Biata mea prințesă se ascunde în iatacul ei din Palatul Hatfield, încercând să ocolească persecuția slujitorilor prințesei Elizabeth. Regina s-a mutat iarăși. Acum este întemnițată într-un castel, Kimbolton din Huntingdonshire, un turn nou construit cu o singură ieșire. Guvernatorii ei (ar putea la fel de bine să le zică temnicheri) locuiesc pe o parte a curții, iar regina, împreună cu femeile ei și cu cei câțiva slujitori, pe partea cealaltă. Aud că este bolnavă.

Femeia care se autoproclamă regină stă la Palatul Greenwich în așteptarea copilului, în aceleași odăi regale în care Caterina și cu mine am îndurat travaliile ei, sperând să nască un băiat.

Se pare că sunt siguri că de data asta va naște un fiu și moștenitor. Au consultat doctori, și astrologi, și profeții și toți zic că un băiețel viguros așteaptă să se nască. Sunt într-atât de încredzători, încât odăile reginei de la Palatul Eltham au fost transformate într-o somptuoasă odaie de copii pentru prințul așteptat. S-a făurit un pătuț din argint masiv pentru el, iar domnișoarele de companie îi brodează rufăria cu fir de aur. O să-l cheme Henric, ca pe tatăl lui atotecuceritor; se va naște la toamnă și botezul lui o să demonstreze că regele este binecuvântat de Dumnezeu și că femeia care își zice regină este îndreptățită să pretindă acest rang.

Capelanul și confesorul meu, John Helyar, vine la mine când se strânge recolta. Pe câmpuri se înalță căpițe imense așa încât să avem fân la iarnă; porumbul este adus cu carele și deșertat în grânare. Stau în ușa grânarului, iar inima îmi tresaltă cu fiecare încărcătură deșertată din căruță aidoma unei ploii de aur. Din el o să mănânce ai casei toată iarna, din porumbul ăsta o să scot profit pentru moșia mea. Această alinare tangibilă este atât de mare, încât mă tem să nu fi căzut în păcatul lăcomiei.

John Helyar nu-mi împărtășește bucuria; are o expresie chinuită când îmi cere să vorbim între patru ochi.

— Nu pot să semnez jurământul, spune el. Au venit la

biserica din Bisham, dar nu mă lasă inima s-o fac.

— Geoffrey a făcut-o, spun. La fel și Montague. Și eu. Noi am fost primii chemați. Am făcut-o. Acum este rândul vostru.

— În adâncul inimilor voastre, credeți că regele este adevăratul cap al Bisericii? mă întreabă cu glas foarte scăzut.

Țăranii cântă în timp ce carele urcă pe uliță. Boii vânjoși trag în jug acum așa cum astă-primăvară trăgeau la plug.

— Ți-am mărturisit minciuna pe care am spus-o, îi zic în șoaptă. Știi ce păcat am comis când am semnat jurământul. Știi că l-am trădat pe Dumnezeu, și pe regina mea, și pe fina mea iubită, prințesa. Și i-am abandonat pe prietenii mei, John Fisher și Thomas More. Mă căiesc pentru asta în fiecare zi a vieții mele.

— Știu, spune el cu sinceritate. Cred că și Dumnezeu o știe și te iartă.

— Dar a trebuit s-o fac. Nu pot să merg de bunăvoie la moarte cum face John Fisher, mă văicăresc. Nu mă pot duce de bunăvoie în Turn. Mi-am petrecut toată viața încercând să nu sfârșesc în Turn. Nu pot s-o fac.

— Nici eu, consimte el. Așadar, cu permisiunea Domniei Tale, o să plec din Anglia.

Sunt atât de uluită, încât mă întorc și îl prind de mâini. Un muncitor neobrăzat fluieră și altcineva îl încătușează.

— Nu putem vorbi aici, îi spun neliniștită. Hai în grădină.

Ne îndepărtăm de larma din curtea grânelor și ieșim pe poartă, îndreptându-ne spre grădină. Într-o nișă din zid este o bancă din piatră, împresurată încă de trandafiri întârziați care își scutură petalele parfumate peste ea. Le mătur cu palma și mă așez. El stă în picioare dinaintea mea, de parcă ar avea impresia că o să-l muștruluiesc.

— O, stai jos!

Face cum i-am poruncit, apoi tace câteva clipe ca și cum s-ar ruga.

— Ca să fiu sincer, nu pot depune jurământul și mă tem prea tare de moarte. O să plec din țară și te întreb pe Domnia Ta dacă te pot sluji în vreun fel.

— În ce fel?

Își alege vorbele cu grijă.

— Pot să mijlocesc schimbul de mesaje cu fiii Domniei Tale. Pot merge la rudele Domniei Tale de la Calais. Pot să merg la Roma, la curtea papei, și să le spun despre prințesă. Pot să aflu ce spun ambasadorii englezi despre noi și să-ți trimit dări de seamă.

— Te oferi să-mi fii iscoadă, spun eu sec. Presupui că îmi doresc sau că îmi trebuie o iscoadă și un mesager. Dar știi mai bine ca oricine că am jurat să le fiu un supus loial regelui și reginei Anne și moștenitorilor lor.

Nu spune nimic. Dacă ar fi protestat spunând că nu se oferise decât să mă ajute să țin legătura cu fiul meu, aș fi zis că este o iscoadă de-a lui Cromwell, trimisă să ne ducă în ispită. Dar nu zice nimic. Nu face decât să-și plece fruntea.

— Cum doriți, milady.

— O să pleci oricum, fără o însărcinare din partea mea?

— Dacă Domnia Ta nu ai trebuință de serviciile mele, atunci o să încerc să găsesc pe cineva care are. Lordul Thomas Darcy, lordul John Hussey, rudele Domniei Tale?

Știu că sunt mulți care au semnat jurământul împotriva voinței lor. O să mă duc la ambasadorul spaniol și o să-l întreb dacă pot ajuta în vreun fel. Cred că mulți seniori și-ar dori să știe ce gândește și ce face Reginald, ce pune la cale papa, ce pune la cale împăratul. O să slujesc interesele reginei și pe ale prințesei, indiferent cine mi-este stăpân.

Culeg de jos o roză cu petale catifelate, o roză albă, și i-o întind.

— Asta este răspunsul pe care îl așteptai, spun. Asta este emblema ta. Du-te la prietenul lui Geoffrey, fostul lui vechil, Hugh Holland. O să te ajute să treci Canalul în siguranță. Du-te la Reginald, spune-i cum stau lucrurile pe la noi și apoi slujește-i și pe el și pe prințesă ca și cum ar fi unul și același. Spune-i că jurământul este prea mult pentru noi toți, că Anglia e gata să se răskoale, iar el trebuie să ne dea semnalul de pornire.

*

John Helyar pleacă a doua zi, și când lumea începe să întrebe de el, le zic că a plecat pe neașteptate și fără să mă

prevină. O să trebuiască să găsesc un alt capelan pentru casă și un confesor pentru mine, iar asta este o bătaie de cap imensă.

Când starețul Richard îi cheamă pe toți ai casei după slujbă, duminică, să le audă jurământul în capela abației, îl declar pe John Helyar absent și spun că am impresia că are niște rude în Bristol, așa că poate s-a dus acolo.

Știu că trebuie să mai adăugăm o verigă în lanțul care se întinde între regina aflată la Castelul Kimbolton și Roma, unde papa trebuie să poruncească salvarea ei.

În septembrie, cum curtea s-a întors în Londra odată cu răcirea vremii, Montague vine la Bisham într-o scurtă vizită.

— M-am gândit să vin să-ți spun prin viu grai. (Sare de pe cal și îngenunchează să-i dau binecuvântarea.) N-am vrut să scriu.

— Ce s-a întâmplat? întreb zâmbind. Îmi dau seama din felul în care țâșnește în picioare că nu sunt vești rele pentru noi.

— A pierdut copilul, spune.

Ca pe orice femeie din lumea asta, mă încercă o strângere de inimă la auzul veștii. Anne Boleyn este cel mai cumplit dușman al meu, iar copilul ar fi însemnat triumful ei, dar chiar și așa, mi-am târșăit picioarele spre odăile regelui de prea multe ori aducându-i vestea că a murit copilul ca să nu-mi amintesc senzația aceea de pierdere cumplită, de promisiune neîmplinită, de viitor închipuit cu atâta încredere care acum n-are să se mai îplinească niciodată.

— O, Dumnezeu să-l odihnească, spun și îmi fac cruce. Dumnezeu să-l odihnească, bietul inocent.

N-o să fie niciun băiat Tudor de data asta; blestemul cumplit pe care regina Plantagenet și vrăjitoarea de mamă-sa l-au aruncat asupra spiței Tudorilor continuă să își facă lucrarea. Mă întreb dacă o să se îplinească până la capăt, așa cum a prezis verișoara mea, și n-o să existe niciun băiat Tudor, ci doar o fată, și aia stearpă.

— Și regele? întreb eu după o clipă.

— M-am gândit că o să te bucuri, observă Montague surprins. M-am gândit că o să te simți victorioasă.

Schițez un mic gest.

— N-am inima atât de împietrită încât să doresc moartea unui prunc nenăscut. Oricare i-ar fi obârșile. A fost băiat? Cum a primit regele vestea?

— Și-a ieșit din minți, spune pe un ton înfrânat. S-a încuiat în iatacul lui și răgea ca un leu rănit, dându-se cu capul de lambriurile de lemn. Îl auzeam, dar nu puteam intra la el. A ținut-o așa o zi și o noapte, plângând și țipând, apoi a adormit ca un bețiv, cu capul în cămin.

Îl ascult pe Montague în tăcere. Seamănă cu furia unui copil dezamăgit, nu cu durerea unui bărbat, a unui tată.

— Și după aia?

— Dimineața au intrat slujitorii la el și când a ieșit din odaie, era spălat și ferchezuit, cu părul ondulat, și nu a pomenit un cuvânt despre copil, îmi povestește Montague cu un aer neîncrezător.

— Nu suportă să audă vorbindu-se despre asta?

Montague clatină din cap.

— Nu. Se poartă de parcă nu s-ar fi întâmplat nimic. Nici noaptea petrecută plângând, nici pierderea copilului, nici nevasta lăuză. Nimic n-a fost aievea. Lucrurile astea întrec orice închipuire. După ce a pus să se făurească pătuțul și s-au văruit odăile, după ce odăile reginei, de la Eltham, au fost transformate într-o sală de mese și în iatac particular pentru un prinț, acum nici nu pomeneste de ele și tăgăduiește că ar fi existat vreodată vreun copil. Și cu toții ne prefacem că n-a existat. Suntem veseli, ne exprimăm nădejdea că va rămâne grea curând. Avem toate motivele să sperăm și n-am cunoscut niciodată deznădejdea.

E și mai straniu decât atunci când Henric îl acuza pe Dumnezeu că a uitat de Tudori. M-aș fi gândit că o să-și blesteme norocul, sau chiar că o să-i caute pricină lui Anne, cum a făcut cu regina. M-am gândit că ar putea susține că are un betșug cumplit care a împiedicat-o să-i dăruiască un fecior. Dar purtarea lui e mai stranie decât mi-aș fi putut închipui. A suferit o pierdere pe care nu o poate îndura, așa că pur și simplu îi tăgăduiește existența. Ca un nebun căruia îi cad ochii pe ceva ce nu vrea să vadă – tăgăduiește că lucrul cu pricina e acolo.

— Și nu vorbește nimeni cu el, de vreme ce știți cu toții că s-a întâmplat? Nu-i transmite nimeni condoleanțe pentru

pierderea suferită măcar?

— Nu, spune Montague pe un ton grav. Nimeni de la curte n-ar îndrăzni. Nu prietenul lui, Charles Brandon, și nici măcar Thomas Cromwell, care este în fiecare zi cu el și cu care vorbește tot timpul. Nimeni de la curte n-ar avea curajul să-i spună regelui ceva ce el tăgăduiește. Din cauză că i-am îngăduit să decreteze ce este adevărat și ce nu, milady. I-am permis să decreteze cum stau lucrurile. Asta face acum.

— Susține că n-a existat niciun copil?

— Niciunul. Iar ea trebuie să se prefacă fericită și sănătoasă.

Preț de câteva clipe, mă gândesc cum o tânără care tocmai și-a pierdut copilul este nevoită să se poarte de parcă pruncul nici n-ar fi existat.

— Se prefacă fericită?

— Fericită nu este cuvântul potrivit. Râde, dansează și flirtează cu toți bărbații de la curte. E toată numai însuflețire, jucând cărți, bând, dansând și deghizându-se. Trebuie să pară cea mai ispititoare, mai frumoasă, mai spirituală, mai isteată și interesantă femeie din lume.

Clatin din cap auzind acest portret al unei curți de coșmar, care dănțuiește în pragul nebuniei.

— Face ea așa ceva?

— E înnebunită. Dar dacă n-ar face-o, regele ar crede-o beteagă, spune Montague în șoaptă. Bolnavă, incapabilă să zămislească un copil. Trebuie să-și tăgăduiască pierderea, pentru că el refuză să rămână căsătorit cu o femeie care nu e desăvârșită. A îngropat în taină un copil mort și acum trebuie să dea impresia că va fi întotdeauna frumoasă, deșteaptă și rodnică.

*

Procesul depunerii jurământului prin care se tăgăduiește legitimitatea reginei și a prințesei continuă în întreaga țară, din biserică până în sala de judecată. Aud că au arestat-o pe Lady Anne Hussey, ruda mea, care a slujit-o pe prințesă alături de mine. O acuză că i-a trimis prințesei scrisori și mici daruri la Hatfield, iar ea mărturisește că i s-a adresat

cu „prințesa Maria” din obișnuință, nu cu intenție. Trebuie să implore să fie iertată și își petrece multe luni în Turn înainte s-o elibereze.

Apoi primesc un bilet de la Geoffrey, nesemnat și fără pecetea care l-ar putea da de gol.

Regina refuză să jure; a refuzat să se tăgăduiască pe sine și pe fiica ei și a zis că e pregătită să suporte orice pedeapsă. Crede că o s-o execute discret, în spatele zidurilor castelului de la Kimbolton, și nimeni n-are să știe. Trebuie să ne pregătim să le salvăm numaidecât pe ea și pe prințesă.

Cred că acesta este momentul pe care am sperat să-l evit. Cred că sunt lașă din fire. Cred că sunt o mincinoasă. Îmi reamintesc că soțul meu m-a implorat să nu revendic niciodată ce-i al meu, să nu-mi fac niciodată datoria, să ne protejez pe mine și pe copiii noștri. Însă acum cred că vremurile alea s-au dus și, deși tremur de groază, le scriu lui Geoffrey și lui Montague:

Tocmiți oameni și cai, tocmiți o luntre să le ducă în Flandra. Aveți mare grijă de voi Dar scoateți-le din țară.

Conacul Bisham, Berkshire, Crăciunul anului 1534

Țin serbarea de Crăciun la Bisham, ca și cum n-aș aștepta înghețată de spaimă vești de la Hatfield și Kimbolton. Ia timp să găsești o cale de a pătrunde în palatul regal, să mituiești un slujitor dintr-o temniță regală. Fiii mei vor trebui să fie cu cea mai mare băgare de seamă când o să stea de vorbă cu luntrașii de pe Tamisa ca să afle cine are drum spre Flandra și cine îi este loial adevăratei regine. Eu trebuie să mă port de parcă nu mi-ar sta gândul decât la serbarea de Crăciun și la cum o să coacem budinca imensă.

Cei ai casei lasă să se vadă o lipsă de griji pe care n-o simt cu adevărat. Ne prefacem că nu ne temem pentru soarta mănăstirii noastre, că nu ne temem de o vizită din partea locotenenților lui Thomas Cromwell. Știm că toate mănăstirile din țară au fost inspectate și că după numărătoarea banilor urmează întotdeauna o anchetă

legată de probitatea lor morală - mai cu seamă dacă mănăstirea e bogată. Au venit la noi la mănăstire și s-au interesat ce comori avem și cât de roditoare sunt pământurile; apoi și-au văzut de drum, fără un cuvânt. Încercăm să nu ne temem că o să se întoarcă.

Comedianții sosesc și joacă dinaintea focului din sala de oaspeți, colindătorii vin și cântă. Ne punem pălării imense și mantii și țopăim de colo-colo prefăcându-ne că punem în scenă întâmplări de demult. Anul acesta nimeni nu pune în scenă o poveste despre rege, despre regină sau despre papă. Anul acesta festivalul Lordului Dezordinii nu reprezintă o farsă; nimeni nu știe ce este adevăr și ce este trădare, totul e în dezordine. Papa care l-a amenințat pe rege cu excomunicarea este mort, iar acum la Roma s-a instalat un alt papă. Nimeni nu știe dacă Dumnezeu o să-i vorbească limpede, nici cum se va pronunța în privința regelui cu două neveste. Face parte din familia Farnese: ce spune lumea despre el nu poate fi repetat. Mă rog să capete înțelepciune sfântă. Nimeni nu mai crede că Dumnezeu îi vorbește regelui nostru, și mulți spun că este împins de regele-cârțiță la fapte întunecate și interzise. Regina noastră este departe, pregătindu-se de execuție, iar femeia care își spune regină nu poate nici zămisli, nici naște un fecior, demonstrându-le tuturor că nu este binecuvântată de Dumnezeu. Ar fi îndeajuns de multe povești aici pentru o sută de pantomime, dar nimeni nu îndrăznește nici măcar să pomenească de aceste evenimente.

În schimb, oamenii pun în scenă tablouri vivante care spun povești dintr-o vreme de mult apusă. Pajii pun la cale și interpretează o pantomimă despre o călătorie grozavă pe mare, în cursul căreia aventurierii au de-a face cu o vrăjitoare a mării, cu un monstru și cu o tornadă. Bucătăresele vin de la bucătărie și joacă o partidă de țintar cu cuțite, foarte iute și periculoasă, fără să spună un cuvânt - ca și cum ideile ar fi mai primejdioase decât tășurile. Când vine preotul de la mănăstire, citește în latină din Biblie, de nu-l poate înțelege niciun servitor, și refuză să ne spună povestea pruncului din iesle și a boilor care îngenunchează dinaintea lui, ca și cum nimic n-ar mai fi

sigur, nici măcar Cuvântul care a luminat în întuneric.

De când adevărul s-a redus doar la ce ne spune regele și noi am jurat să credem tot ne-ar spune el – oricât ar fi de absurd – nu mai știm nimic sigur. Soția lui nu este regina, fiica lui nu este prințesa, ibovnica lui poartă o coroană pe creștet, iar bastarda lui este slujită de adevărata lui moștenitoare. Într-o lume ca aceasta, cum am mai putea fi siguri de ceva?

— Își pierde prietenii, îmi spune Geoffrey. S-a certat cu unchiul ei, Thomas Howard. Sora ei a fost alungată de la curte pentru că s-a măritat cu un soldat aflat în trecere, cumnata ei – Jane Boleyn – a fost surghiunită chiar de rege pentru că s-a luat la sfadă cu noua lui iubită.

— S-a îndrăgostit iarăși? Întreb eu curioasă.

— E doar un flirt, dar regina Boleyn a încercat să scape de ea și și-a pierdut cumnata în schimb.

— Și fata?

— Nici măcar nu știu cum o cheamă. Iar acum o curtează pe Madge Shelton, spune Geoffrey. Îi trimite cântece de dragoste.

Simt cum inima mi se umple brusc de speranță.

— Este cel mai grozav dar de Anul Nou pe care mi-l puteai da, spun. O altă fată Howard. Asta o să le dezbine familia. O să-și dorească să o împingă pe ea în față.

— Din pricina asta femeia Boleyn o să se însingureze foarte tare, spune Geoffrey, părând aproape înduioșat. Singurii pe care poate conta au rămas părinții ei și frate-său. Toți ceilalți sunt fie rivali, fie amenințări.

Conacul Bisham, comitatul Berkshire, primăvara anului 1535

Primesc un răvaș nesemnat de la Montague:

Nu putem face nimic. Prințesa este bolnavă și se tem pentru viața ei.

Ard numaidecât biletul și mă duc în capelă să mă rog pentru ea. Îmi apăs podurile palmelor de ochii umezi și îl implor pe Dumnezeu să vegheze asupra prințesei, care reprezintă speranța și lumina Angliei. Este grav bolnavă.

Aud că prințesa pe care o iubesc este atât de slăbită, încât s-ar putea să moară, și nimeni nu știe ce are.

Verișoara mea Gertrude îmi scrie că există un complot să o asasineze pe regină sufocând-o în pat, în așa fel încât să nu-i rămână nicio vânătaie pe trup, și că prințesa este otrăvită chiar în momentul de față de iscoadele familiei Boleyn. Nu știu dacă să o cred sau nu. Știu că regina Anne stăruie ca adevărata regină să fie acuzată de trădare printr-o Cartă a Privării de Libertăți și executată în spatele ușilor închise. Oare femeia aceasta, care a fost cândva fiica vechilului meu, este într-atât de diabolică, încât ar fi în stare să-și asasineze în taină fosta stăpână?

Nu cred nicio clipă că Henric a pus la cale ceva din toate astea. Și-a trimis propriul doctor s-o vadă pe prințesă și a zis că poate fi mutată mai aproape de mama ei, la Hunsdon, așa încât s-o poată supraveghea medicul reginei, dar refuză să-i îngăduie să meargă să stea cu mamă-sa, unde regina ar putea s-o protejeze și s-o ajute să se pună pe picioare. Îi scriu din nou lui Thomas Cromwell și mă rog să mi se dea voie să merg s-o îngrijesc, doar cât este bolnavă. Îmi răspunde că nu se poate. Dar mă asigură că de îndată ce semnează jurământul, o să pot merge la ea, o să poată veni la curte, o să redevină unul dintre copiii iubiți ai tatălui ei – cum este Henric Fitzroy, adaugă el, de parcă asta m-ar ajuta să mă simt altfel decât îngrozită.

Îi răspund că o să merg cu suita mea și cu propriul meu doctor, pe cheltuiala mea. Că o s-o ajut să se stabilească, că o s-o sfătuiesc să depună jurământul, așa cum am făcut și eu. Îi reamintesc că am fost printre primii care au jurat. Eu nu sunt ca episcopul Fisher sau ca lordul Thomas More. Eu nu mă las călăuzită de propria mea conștiință. Eu mă plec pe furtună, ca o salcie mlădioasă. Trimite după un eretic, un apostat, o iudă, și vin de bunăvoie, punând propria mea siguranță mai presus de orice altceva. Am fost crescută să fiu slabă de înger, perfidă; a fost lecția stăruitoare, dureroasă a copilăriei mele. Dacă Thomas Cromwell are nevoie de o mincinoasă, iată-mă, gata să cred că regele este capul Bisericii. O să cred că regina este o prințesă văduvă, că prințesa este Lady Maria. Îl asigur că sunt gata să cred orice, orice poruncește regele, doar să

mă lase să merg la ea și să degust mâncarea înainte s-o mănânce.

El îmi răspunde că s-ar bucura să-mi poată face pe plac; dar nu este cu putință. Îmi scrie și că-i pare rău să-mi spună că fostul preceptor al prințesei Maria, Richard Fetherston, este în Turn pentru că a refuzat să depună jurământul. „Ați avut un trădător pe post de preceptor”, mă amenință el într-o doară. Și îmi mai spune, ca un *aparté*, că este foarte bucuros să audă că sunt dispusă să jur pentru orice; căci John Fisher și Thomas More urmează să se înfățișeze dinaintea judecătorilor, fiind acuzat de trădare, și că nimeni nu se poate îndoii de ce va urma.

Și chiar la sfârșit, îmi spune că regele se va consulta cu Reginald în legătură cu aceste schimbări! Aproape că scap scrisoarea din mână de uimire. Regele i-a scris lui Reginald cerându-i părerea de erudit în legătură cu mariajul său cu Anne Boleyn și cu luarea în proprietate a Bisericii Angliei. Au încredere că Reginald va confirma părerea regelui, și anume că regele Angliei trebuie să fie capul Bisericii, de vreme ce, nu-i așa, numai un rege poate cârmui peste regatul lui.

Mă gândesc numaidecât că este o capcană, că speră să-l păcălească pe Reginald să se condamne singur. Însă lordul Cromwell îmi scrie pe un ton mieros că Reginald i-a răspuns regelui, că se apleacă asupra chestiunii cu mult interes și că a consimțit să-i răspundă de îndată ce ajunge la o concluzie. O să citească, o să cerceteze și o să dezbată subiectul. Lordul Cromwell crede că nu încape nicio îndoială ce va recomanda un teolog atât de loial și de iubitor cum a promis Reginald să fie.

Trimit după cal și după un străjer care să mă însoțească. Ajung la reședința mea din Londra și îl chem pe Montague.

L'Erber, Londra, primăvara - vara anului 1535

I-au judecat pe episcopul Fisher și apoi pe Thomas More, îmi spune Montague cu un aer sfârșit. Nu era greu să-ți dai seama care va fi verdictul. Judecătorii au fost Thomas

Howard, unchiul femeii Boleyn, tatăl femeii Boleyn și fratele femeii Boleyn.

Pare obosit, de parcă vremurile astea și indignarea mea l-ar epuiza.

— De ce n-au jurat? mă lamentez. Să fi semnat jurământul, știind că Dumnezeu o să-i ierte?

— Fisher nu s-a putut prefăce. (Montague își prinde capul în palme.) Regele ne cere tuturor să ne prefacem. Uneori trebuie să ne prefacem că este un străin chipeș sosit la curte. Alteori trebuie să ne prefacem că bastardul lui este un duce. Uneori trebuie să ne prefacem că n-a existat niciun prunc mort; iar acum trebuie să ne prefacem că el este conducătorul suprem al Bisericii. Se autoproclamă împărat al Angliei și nimeni nu are voie să-l contrazică.

— Dar nu i-ar face niciodată rău lui Thomas More, protestez. Regele îl iubește pe Thomas, i-a îngăduit să nu se pronunțe când alții a trebuit să îl sfătuiască în legătură cu mariajul. L-a obligat pe Reginald să își exprime părerea, însă lui Thomas i-a permis să tacă. I-a îngăduit să-i predea pecetea oficială și să se ducă acasă. A zic că, dacă nu spune nimic, atunci Thomas poate trăi în liniște, neștiut de nimeni. Și așa a făcut. Thomas trăia cu familia lui și le spunea tuturor că se bucură să fie un învățat retras. Nu este cu puțință ca regele să-și condamne prietenul, unul la care a ținut atât de mult, la moarte.

— Fac prinsoare cu Domnia Ta că o va face, spune Montague. Se străduiesc doar să găsească o zi care să nu-i supere pe novici. Nu cutează să-l execute pe John Fisher într-o zi de sărbătoare sfântă. Se tem să nu ajungă și el sfânt.

— Pentru numele lui Dumnezeu, de ce nu se roagă amândoi să fie amnistiați, declarând că se vor supune voinței regelui și să iasă de acolo?

Montague se uită la mine ca la o neghioabă.

— Îți închipui că John Fisher, confesorul lui Lady Margaret Beaufort, unul dintre cei mai cucernici oameni care au cârmuit vreodată Biserica, o să declare public că papa nu este capul Bisericii? Să subscrie la o erezie în ochii lui Dumnezeu? Cum ar putea face vreodată așa ceva?

Clatin din cap, iar lacrimile îmi întunecă privirea.

— Ca să trăiască, spun eu deznădăjduită. Nu e nimic mai important pe lume. Ca să nu trebuiască să moară! Șase cuvinte!

Montague ridică din umeri.

— Refuză s-o facă. Nu se simte în stare. Și nici Thomas More. Nu crezi că i-a trecut prin cap lui Thomas, omul cel mai deștept din Anglia? Îmi închipui că se gândește în fiecare zi la asta. Îmi închipui, dată fiind dragostea lui Thomas pentru viață și pentru copiii lui, și în mod special pentru fiica lui, că este marea lui ispitire. Îmi închipui că se luptă cu ea în fiecare zi a vieții, în fiecare clipă.

Mă afund în jilt și îmi îngrop fața în mâini.

— Fiule, bărbații aceștia destoinici preferă să moară decât să-și iscălească numele pe o bucată de hârtie pe care le-a adus-o un ticălos?

— Da, spune Montague. Și dacă aș fi și eu un bărbat adevărat, aș fi făcut la fel, iar acum aș fi în Turn, cu ei, și nu i-aș fi abandonat ca o iudă sau mai rău.

Înalț pe dată capul auzindu-l.

— Nu ți-o dori, îi spun în șoaptă. Nu-ți dori să ajungi acolo. Să nu-ți dorești niciodată așa ceva.

El tace o clipă.

— Milady, vine vremea când o să trebuiască să ne răzvrătim fie împotriva sfătuitoarelor regelui, fie împotriva regelui însuși. Asta fac John Fisher și Thomas More în acest moment. Iar noi ar trebui să le fim alături.

— Și cine o să ne fie nouă alături? întreb. Când o să-mi spui că împăratul se pregătește să ne cotopească, atunci o să ne putem răzvrăti. Singură nu cutez.

Mă uit la chipul lui încrâncenat și palid și trebuie să mă stăpânesc, ca să nu izbucnesc în lacrimi.

— Fiule, tu nu știi cum este, nu știi cum este în Turn, nu știi cum este să te uiți prin geamlâcul ăla. Nu știi cum este să-i auzi construind eșafodul. Tatăl meu a fost executat acolo, propriul meu frate a traversat pasarela care duce spre Dealul Turnului și și-a pus capul pe butuc. Nu te pot pune în primejdie. Nu îl pot pune în primejdie pe Geoffrey. Nu suport să mai văd un Plantagenet intrând în locul acela. Nu ne putem răzvrăti fără să știm sigur că vom fi sprijiniți, nu ne putem răzvrăti fără să fim siguri că vom învinge. Nu

putem merge la moarte sigură, ca niște dobitoace la tăiere. Făgăduiește-mi că n-o să urcăm de bunăvoie pe eşafod. Promite-mi că n-o să ne răzvrătim împotriva Tudorilor decât dacă suntem siguri că putem învinge.

*

Noul papă îi trimite regelui mesajul că nu are voie să greșească. Îl numește pe John Fisher cardinal al Bisericii – un semnal pentru toată lumea că acest mare om, care zace bolnav în Turn, trebuie tratat cu respect. Papa este capul Bisericii universale, iar omul acela întemnițat ca un trădător, care se roagă să reziste, este cardinalul lui și se află sub protecția lui vădită.

Regele jură cu glas tare, de față cu toată curtea, că dacă papa trimite o pălărie de cardinal, episcopul n-o s-o poată purta, căci nu va mai avea cap.

Este o glumă grosolană, mârșavă. Însă nobilii de la curte îl aud pe Henric și nu îl fac să tacă. Nimeni nu-i spune „sst” sau „Să te ierte Dumnezeu”. Curtenii (printre ei numărându-se, cu toată rușinea, și propriii mei fii) îi îngăduie regelui să spună orice, iar apoi, în iunie, spre uluirea tuturor, îl lasă s-o facă. Îl lasă să-l execute pe omul acela hăruit de Dumnezeu care a fost cel mai apropiat prieten al mamă-sii și confesorul ei preferat. Îl lasă să-l execute pe prietenul care a fost sfătuitoarul spiritual al soției lui. John Fisher a fost un om bun, mărinimos și iubitor, mi-a găsit adăpost când eram tânără și aveam nevoie disperată de prieteni; iar eu nu iau atitudine și nu spun o vorbă în apărarea lui.

Priveghiul lui prelung din Turn nu l-a speriat pe bătrân; se zice că n-a încercat nicio clipă să fugă de soarta pe care i-a pregătit-o Thomas Cromwell. În dimineața execuției, a trimis să i se aducă hainele cele mai bune, de parcă era mire, și a mers la moarte cu bucurie, ca la însurătoare. Mă cutremur când aud și mă duc în capela mea să mă rog. Eu n-aș putea face așa ceva. N-aș face-o niciodată. Îmi lipsește credința și, în plus, mi-am petrecut toată viața agățându-mă cu dinții de ea.

În iulie, Thomas More – după ce a scris, și s-a rugat, și a

reflectat, ca într-un târziu să-și dea seama că nu-i poate împăca și pe Dumnezeu, și pe rege – iese din celula lui, se uită la cerul albastru și la pescărușii care țipă, urcă încet Dealul Turnului, ca și cum ar fi ieșit să ia aer într-o zi de vară, și pune capul pe butuc. Și el a preferat să moară mai degrabă decât să se lepede de Biserica lui.

Și nimeni din Anglia nu protestează. Evident, nu scoatem o vorbă. Nu se întâmplă nimic. Absolut nimic.

Dintr-un răvaș scurt de la Reginald, află că Sfântul Părinte, regele Franței și împăratul au căzut de acord că regele Angliei trebuie oprit; nu mai poate fi îngăduită nicio crimă. Este o grozăvie ce se întâmplă în Anglia, și întreaga lume se simte rușinată. Toată creștinătatea este uluită că un rege cutează să execute un cardinal, să martirizeze cel mai ilustru teolog din țara lui și prietenul lui cel mai drag. Toți sunt îngroziți și curând încep să se întrebe: dacă regele a putut face așa ceva, de ce altceva o să mai fie în stare? apoi încep să se întrebe: și cum rămâne cu regina? Ce-ar fi tiranul acesta în stare să-i facă reginei lui?

La sfârșitul lui august, Reginald ne scrie să ne dea de știre că și-a atins țelul pentru care s-a zbatut – regele urmează să fie excomunicat. O decizie de o importanță capitală; ea reprezintă declarația de război pe care papa i-o transmite regelui. Este modul papei de a le spune englezilor, de a spune întregii creștinătăți că regele nu este binecuvântat de Dumnezeu și nu este legitimat de Biserică; a rămas pe dinafară și cu siguranță va sfârși în iad. Nimeni nu trebuie să-i dea ascultare, niciun creștin nu-l poate apăra, nimeni n-ar trebui să pună mâna pe arme în numele lui. Din contră, oricine luptă împotriva lui are binecuvântarea Bisericii, ca un cruciat care pornește la război împotriva unui eretic.

Este excomunicat, însă sentința este suspendată. I se vor acorda două luni ca să se întoarcă la mariajul lui cu regina. Dacă stăruie în păcatele lui, papa va apela la regii creștini ai Spaniei și Franței să invadeze Anglia, iar eu o să vin cu armata lor, și împreună o să-i mobilizăm pe englezi.

Montague a fost atât de bolnav de la moartea lui Thomas More, încât soția lui îmi scrie să mă roage să vin la căpătâiul lui. Se teme că trage să moară.

Ce a pățit? Întreb fără inimă.

S-a întors cu fața la perete și refuză să mănânce.

Are inima grea. Nu-l pot ajuta. E mâhnire, la fel ca nădușeala – o boală care a venit peste noi odată cu Tudorii. Spune-i să se scoale și să vină să mă vadă în Londra; nu e vreme să ne dorim singuri răul. Arde biletul.

Montague se dă jos din pat și vine să mă vadă, tras la față și sumbru. Ne chem pe toți laolaltă, ca pentru o petrecere de familie la care să serbăm nașterea altor doi băieți. Fiica mea Ursula a născut un alt băiat, pe care l-a botezat Edward, iar lui Geoffrey i s-a născut al patrulea copil, Thomas. Vărul meu Henry Courtenay și soția lui, Gertrude, vin cu două pocale de botez din argint, iar ginerele meu Henry Stafford ia unul pentru fiul lui, mulțumind. Părem o familie care serbează nașterea altor copii.

Curtea nu este în oraș. Sunt plecați cu regele și cu femeia care își zice regină într-un mare ocol pe la casele marilor seniori și se îndreaptă spre vest. Cu mulți ani în urmă, s-ar fi oprit la mine, și frumosul iatac regal de la Bisham i-ar fi găzduit pe tânărul și chipeșul rege și pe prietena mea cea mai dragă, regina. Acum stau la oameni care și-au construit case noi cu averea pe care le-a dăruit-o regele, la oameni care consideră că noua învățătură și noua religie sunt calea spre rai. Acești oameni nu cred în purgatoriu, sunt gata să dezlănțuie iadul pe pământ ca s-o dovedească și dorm sub acoperișuri furate.

Curtea aflată în procesiunea de vară este frivolă. În disperarea ei de a se arăta victorioasă și fericită, devine imorală. Regele a uitat de pasiunea pentru Madge Shelton și se pare că acum i-a căzut cu tronc una dintre fetele Seymour, Jane, și o vizitează acasă la Wulf Hall. O știu. E prea sfioasă să profite de un bărbat amoretat, care aproape că i-ar putea fi tată, dar e îndeajuns de îndatoritoare încât să-i accepte poeziile cu un zâmbet stins.

Femeia Boleyn trebuie să îndure umilința de a-l vedea cum se uită prin ea, la o femeie mai tânără și mai frumoasă, așa cum a fost și ea cândva. Cine altcineva știe mai bine decât ea cât este de primejdios când lui Henric îi fug ochii după altele? Cine știe mai bine decât ea că o

doamnă de companie poate foarte ușor să greșească, ținându-i mai mult companie regelui și mai puțin stăpânei ei, regina?

— Nu înseamnă nimic, îi spun iritată lui Geoffrey, care mă informează că alde Seymour susțin că au o fată după care regele întoarce capul când o vede traversând odăile soției lui. Dacă nu se întoarce la regină, ar trebui excomunicat. O să dea papa curs amenințării?

Montague, căznindu-se să pară vesel, le poruncește servitorilor să aducă bucatele și ne invită să luăm loc la masă ca o familie veselă, și după aceea Geoffrey poruncește muzicanților să cânte tare în sala de oaspeți, în timp ce noi pășim în odaia de taină din spatele mesei celei mari și închidem ușa după noi.

— Am primit o scrisoare de la verișorii noștri Lisle, spune Henry Courtenay. (Ne arată pecetea și apoi o pune cu grijă pe foc, unde se aprinde, apoi ceara bolborosește și nu mai rămâne decât scrumul.) Arthur Plantagenet spune că trebuie s-o protejăm pe prințesă. El o să apere Calais-ul pentru ea dinaintea ofensivei regelui. Dacă reușim să o scoatem din Anglia, o să fie în siguranță acolo.

— De ce anume să o protejăm? Întreb eu sec, ca și cum i-aș provoca să spună lucrurilor pe nume. Familia Lisle este în siguranță în Calais. Ce vor să facem noi?

— Milady, la următoarea reunire a Parlamentului o să se discute o Cartă a Privării de Libertăți, care le acuză pe regină și pe prințesă, spune în șoaptă Montague. După aceea vor fi duse în Turn. La fel ca More și Fisher. După aceea, vor fi executate.

Se așterne o tăcere înmărmurită, dar toți ne dăm seama de adevărul spuselor sumbre ale lui Montague.

— Ești sigur? este tot ce spun.

Știi că este sigur. N-am nevoie să mă uit la chipul lui schimonosit de neliniște ca să știu.

El încuviințează din cap.

— Avem suficientă susținere cât să respingem carta în Parlament? Întreabă Henry Courtenay.

Geoffrey știe.

— Ar trebui să fie suficienți susținători de-ai reginei cât să o respingă. Dacă îndrăznesc să spună ce gândesc, sunt

îndeajuns de multe voturi. Dar trebuie să vorbească fățiș.

— Cum ne putem asigura că o vor face? întreb.

— Cineva trebuie să-și asume riscul și să vorbească primul, spune Gertrude cu însuflețire. Unul dintre voi.

— Tu n-ai luat atitudine prea multă vreme, remarcă soțul ei înciudat.

— Știu, recunoaște ea. Am crezut că o să mor în Turn. Am crezut că o să mor de frig și de boală înainte să fiu judecată și spânzurată. E groaznic. Aș fi și acum acolo, dacă n-aș fi tăgăduit totul și nu aș fi cerut îndurare. Am spus că sunt o femeie neghioabă.

— Mă tem că regele este gata să le declare război femeilor acum, fie că sunt neghioabe sau nu, spune mohorât Montague. Nimănui n-o să i se mai accepte scuza asta vreodată. Însă verișoara Gertrude are dreptate. Cineva trebuie să ia atitudine. Cred că trebuie să fie unul de-ai noștri. O să-mi chem toți prietenii și o să le spun că nu poate fi promulgată nicio Cartă a Privării de Libertăți împotriva reginei ori a prințesei.

— Tom Darcy o să te ajute, îi spun. La fel și John Hussey.

— Așa este, dar Cromwell o să ne-o ia înainte, ne avertizează Geoffrey. Nimeni nu gestionează Parlamentul mai abil decât Cromwell. O să ajungă la ei înaintea noastră. Are buzunare adânci și lumea este înspăimântată de el. Știe câte o taină despre fiecare. Îi are pe toți la mână cu câte ceva.

— Reginald nu-l poate convinge pe împărat să vină? mă întreabă Henry Courtenay. Prințesa imploră să fie salvată. Împăratul nu poate măcar să trimită o corabie și s-o ia de aici?

— Spune c-o va face, răspunde Geoffrey. I-a făgăduit lui Reginald.

— Dar sunt străjeri în amândouă reședințele. E aproape cu neputință să te apropii de Kimbolton fără să fii observat, îl previne Montague. Prințesa ar pleca fără regină? Și începând din această lună, toate porturile vor fi păzite. Regele știe foarte bine că ambasadorul spaniol complotază cu prințesa să încerce să o scoată din țară. Este urmărită îndeaproape și nu e port în Anglia unde să nu fie o iscodă de-a lui Cromwell. Chiar nu cred că o putem

scoate din țară; o să fie greu s-o scoatem și din Hunsdon.

— Putem s-o ascundem undeva în Anglia? întreabă Geoffrey. Sau s-o trimitem în Scoția?

— Nu vreau s-o trimit în Scoția, întrerup eu. Dacă o opresc acolo?

— Se poate să n-avem încotro, spune Montague, iar Courtenay și Stafford dau aprobator din cap. Un lucru este sigur: n-o putem lăsa să fie dusă în Turn și trebuie să împiedicăm Parlamentul lui Cromwell să promulge o Cartă a Privării de Libertăți și s-o condamne la moarte.

— Reginald se străduiește ca excomunicarea regelui să fie proclamată oficial, le reamintesc.

— Avem nevoie de ea acum, spune Montague.

Castelul Warblington, comitatul Hampshire, iarna anului 1535

Geoffrey merge pe la toți moșierii importanți care locuiesc în zona Warblingtonului sau în împrejurimile casei lui de la Lordington și le vorbește despre Carta Privării de Libertăți emisă împotriva reginei și a prințesei și despre faptul că aceasta trebuie împiedicată să ajungă în Parlament. La Londra, Montague stă de vorbă în taină cu anumiți prieteni de la curte, atrăgându-le atenția că prințesei ar trebui să i se îngăduie să locuiască cu mama ei, că nu ar trebui să fie păzită atât de îndeaproape. Marele prieten și tovarăș al regelui, sir Francis Bryan, este de acord cu el și îi sugerează să stea de vorbă cu Nicholas Carew. Oamenii aceștia fac parte chiar din cercul intim al suitei lui Henric, și până și ei încep să se răzvrătească împotriva răutății pe care le-o arată regele soției și fiicei lui. Încep să cred că Cromwell n-o să cuteze să propună arestarea reginei în Parlament. Sigur știe că numărul opozanților este în creștere; n-o să-și dorească o confruntare deschisă.

Procesiunea de toamnă și-a împlinit lucrarea, iar acum femeia Boleyn este iarăși grea. Nu se aude nimic dinspre Roma, iar regele se simte în siguranță. Se vântură întruna prin odăile ei, flirtând cu doamnele; dar ei nu-i pasă. Dacă

naște un băiat, o să fie intangibilă.

Castelul Warblington, Hampshire, ianuarie 1536

Dragă mamă,

Îmi pare rău să trebuiască să te anunț că prințesa văduvă este grav bolnavă. L-am întrebat pe lordul Cromwell dacă poți merge să o vezi, dar mi-a spus că nu are voie să îngăduie vizite. Ambasadorul spaniol a mers la ea imediat după serbarea de Crăciun, iar Maria de Salinas este pe drum într-acolo. Nu cred că putem face mai mult.

Fiul tău supus și iubitor,

Montague

L'Erber, Londra, ianuarie 1536

Străbat drumul înghețat care duce la Londra cu pelerina trasă pe cap și cu zeci de eșarfe înfășurate în jurul feței, să-mi țină de cald. Mă prăvălesc din șa în pragul casei mele din Londra, iar Geoffrey mă prinde în brațe și îmi spune cu duioșie:

— Gata, acum ești acasă la tine. Nici să nu-ți treacă prin cap să pleci mai departe, la Kimbolton.

— Trebuie neapărat să merg, spun. Trebuie să-mi iau rămas-bun de la ea. Trebuie să o implor să mă ierte.

— Dar cu ce i-ai greșit? mă întreabă, conducându-mă în sala de oaspeți.

În cămin arde focul; simt pe față căldura tremurătoare a flăcărilor. Doamnele mele îmi dau jos încet mantia grea de pe umeri și îmi desfac eșarfele, îmi scot mănușile de pe mâinile înghețate și îmi trag cizmele de călărie. Mă dor toate de frig și de oboseală, îmi simt toți cei șaiszeci și doi de ani.

— Mi-a dat-o în grijă pe prințesă, iar eu nu i-am fost alături, mă răstesc.

— Știa că ai făcut tot ce ți-a stat în putere.

— O, naiba să le ia pe toate! hulesc eu din senin. N-am făcut pentru ea nimic din ce mi-am dorit, și am fost tinere

împreună. Ca ieri era, iar acum trage să moară; fiica ei este în primejdie și nu putem ajunge la ea, iar eu... eu... Nu sunt decât o bătrână neghioabă și neajutorată. Complet neajutorată!

Geoffrey îngenunchează la picioarele mele, iar chipul lui drăguț afișează o expresie amestecată de răs și de milă.

— Nu cunosc pe lume femeie mai puțin neajutorată decât Domnia Ta, spune. Nici mai hotărâtă ori mai puternică. Iar regina știe că te gândești la ea și că te rogi pentru ea chiar în clipa asta.

— Da, pot să mă rog, spun. Cel puțin pot să mă rog să atingă o stare de grație și să n-aibă dureri. Pot să mă rog pentru ea.

Mă ridic cu greu, las în urmă focul ademenitor și paharul de bere fiartă și merg în capela mea, unde îngenunchez pe podeaua de piatră, așa cum se ruga ea întotdeauna, și încredințez sufletul scumpei mele prietene Caterina de Aragón în mâinile Domnului, cu speranța că El o să aibă mai multă grijă de ea în rai decât am avut noi aici, pe pământ.

Și așa mă găsește Montague când vine să-mi spună că s-a prăpădit.

A murit ca o femeie foarte demnă; gândul acesta trebuie să fie o alinare pentru noi amândouă. S-a pregătit de moarte, a avut o discuție lungă cu ambasadorul ei și a avut-o la căpătâi pe scumpa ei Maria, care a călărit pe vreme de iarnă ca să ajungă la ea. Le-a scris nepotului ei și regelui. Aud că lui Henric i-a scris că-l iubește cum l-a iubit mereu și s-a iscălit soția lui. S-a rugat împreună cu confesorul ei, iar el a uns-o cu mir și i-a dat Sfântul Maslu, așa încât era, conform credinței ei de nezdruccinat, pregătită de moarte. La începutul amiezii s-a stins din viața aceasta care fusese o însărcinare atât de anevoioasă și lipsită de mulțumire pentru ea și – sunt mai încredințată decât dacă aș fi văzut-o cu ochii mei – s-a dus să-și întâlnească soțul, pe Arthur, în viața de apoi.

Mi-o amintesc cum era când am cunoscut-o: o tânără tremurând de îngrijorare că este prințesă de Wales și radiind de iubire, prima ei iubire, și mă gândesc că așa o să intre în rai, urmată de cei cinci îngerași ai ei; una dintre cele mai destoinice regine pe care le-a avut vreodată

Anglia.

*

— Bineînțeles, asta înrăutățește cu totul situația prințesei Maria, îmi spune Geoffrey vijelios, dând buzna în iatacul meu și aruncându-și de pe el surtucul de iarnă.

— În ce fel?

Sunt stăpânită în durerea mea. Port o rochie albastru-închis, culoarea de doliu a casei mele regale, deși aud că regele se îmbracă în galben și auriu - culoarea de doliu a Spaniei, și într-o nuanță veselă de piciorul-cocoșului, care se potrivește cu dispoziția lui, acum că a fost în sfârșit izbăvit de o soție credincioasă și nu mai este amenințat de o invazie din partea nepotului ei.

— A pierdut un protector și un martor, consimte Montague. Regele nu s-ar fi atins niciodată de ea câtă vreme trăia mamă-sa. Ar fi trebuit să poruncească să fie dezonorată regina înainte să facă asta cu fiica lui. Acum prințesa Maria este singura ființă rămasă în Anglia care refuză să-i semneze jurământul.

Iau decizia care mă aștepta.

— Știu. Știu asta. Trebuie s-o scoatem din Anglia. Montague, fiule, a sosit vremea. Trebuie să ne asumăm riscul. Trebuie să acționăm în clipa asta. Viața ei este în pericol.

*

Rămân la Londra în timp ce Montague și Geoffrey aleg pe sprânceană un detașament de străjeri care să meargă la Hunsdon și s-o ia pe prințesă, plănuiesc un drum care ocolește Londra și tocimesc o corabie care s-o aștepte și s-o scoată printr-unul dintre sătucele de pe malul Tamisei, cum este Grays. Decidem să nu-i spunem ambasadorului spaniol; o iubește pe prințesă și deplânge moartea mamei ei, însă este un om lingav și temător, iar dacă Thomas Cromwell ar fi să-l aresteze, cred că l-ar stoarce ca pe o portocală, iar omul i-ar spune tot în câteva zile, poate chiar ceasuri.

Geoffrey se duce la Hunsdon și, după ce a așteptat răbdător și a mituit pe toată lumea, îl năimește pe cămărașul care face focul în iatacurile de culcare. Vine acasă radiind de ușurare.

— Deocamdată e în siguranță, spune. Slavă Domnului! Ar fi fost aproape cu neputință să o scoatem de acolo. Dar i s-a schimbat norocul – cine ar fi crezut? Primește scrisori de la regina Boleyn în care îi zice că trebuie să fie prietene, că prințesa poate apela la ea în durerea ei.

— Poftim? Întreb eu neîncrezătoare.

E atât de devreme, că nici n-am apucat să mă îmbrac. Sunt tot în cămașa de noapte, cu halatul îmblănit pe deasupra. Geoffrey a venit în iatacul meu și suntem singuri, în timp ce el răscolește în foc.

— Știu. (Aproape că râde.) Am apucat chiar s-o văd pe prințesă. Are voie să se plimbe prin grădină, din porunca lui Anne. Se pare că Lady a poruncit ca prințesa să fie lăsată mai liberă și să fie tratată cu mai multă bunăvoință. Poate primi oaspeți, iar ambasadorul spaniol are voie să-i aducă scrisori.

— Dar de ce? De ce s-a sucit Anne așa?

— Câtă vreme trăia regina Caterina, regele nu avea încotro decât să rămână cu Lady. Trebuia să meargă înainte cu distrugerea Bisericii. Știi cum e el. Cu cât îi spuneau toți că nu se poate face și că n-ar trebui, cu atât se încăpățâna mai tare. Dar acum, după ce regina a murit, e liber. Sfada lui cu împăratul s-a încheiat, nu-l mai amenință nicio invazie, nu mai are de ce să se lupte cu Sfântul Părinte. Acum este văduv; se poate căsători legal cu Anne, dacă dorește, și nu are niciun motiv să nu se împace cu prințesa. Este fiica primei lui soții; un fiu din a doua lui căsătorie o să aibă întâietate la tron în fața ei.

— Deci femeia aia încearcă să câștige prietenia prințesei?

— Îi zice că o să intervină pe lângă tatăl ei, că o să-i fie prietenă, că poate veni la palat și nici nu e nevoie să fie doamnă de onoare, ci o să aibă propriul ei iatac.

— O să aibă întâietate în fața bastarzilor Boleyn? Întreb, perspicace ca întotdeauna.

— N-a zis asta. Dar de ce nu? Dacă se căsătorește cu

Anne a doua oară, de data asta cu binecuvântarea Bisericii, atunci amândouă fetele își vor pierde întâietatea în fața unui băiat legitim.

Încuviințez dând încet din cap. Apoi, în clipa în care înțeleg, spun pe un ton scăzut și plin de mulțumire:

— A, pricepe. Trebuie că se teme.

— Să se teamă? (Geoffrey se răsuțește spre mine ținând în mână un biscuit rămas de aseară.) Să se teamă?

— Regele nu este căsătorit cu ea. Au ținut două slujbe de cununie, însă Sfântul Părinte le-a declarat pe amândouă nule. Este doar concubina lui. Acum regina e moartă, iar el se poate recăsători. Dar poate că n-o să se însoare iar cu ea.

Geoffrey se uită la mine cu gura căscată, iar biscuitul împrăștie firimituri pe podea. Nici măcar nu-i spun să folosească o farfurie.

— Să nu se însoare cu ea?

Țin socoteala pe degete:

— Nu i-a dăruit un fecior, n-a reușit să-i facă decât o fată, nu mai e amoretat de ea și a început să flirteze cu altele. Nu se pricepe să-l sfătuiască și nu i-a adus niciun prieten bun. Nu are rude influente în străinătate care s-o apere și nu poate conta pe familia ei din Anglia. Unchiu-său s-a întors împotriva ei, soră-sa e surghiunită de la curte, cumnata ei l-a insultat pe rege și îndată ce n-o să mai fie sigură pe poziția ei, Thomas Cromwell o s-o atace, căci el nu slujește decât favorite. Ce se întâmplă dacă pică în dizgrație?

Pe marele drum către nord, ianuarie 1536

Ninge și se face foarte frig cum ieși din Londra, înaintând spre nord, pe drumul cel mare care duce la Peterborough. Vremea e atât de rea, ninsoarea atât de deasă și drumurile atât de impracticabile, încât facem două zile întregi pe drum, trezindu-ne în zori și călărind până noaptea. La amiază, când s-a lăsat deja întunericul, poposim o dată la o casă de nobili și cerem găzduire o dată la un han bun. Nu

ne mai putem bizui pe mănăstirile de pe drum să ne ofere adăpost și o masă caldă. Unele s-au închis cu totul, o parte dintre călugări s-au mutat la alte mănăstiri, iar alții au rămas pe drumuri. Mă gândesc că probabil Thomas Cromwell nu a prevăzut acest lucru când a anchetat mănăstirile și le-a lăsat fără averi în beneficiul regelui. Pretinde că în felul ăsta previne infracțiunile, dar de fapt distruge o mare instituție a țării. Abațiile hrănesc săracii, îngrijesc bolnavii, îi ajută pe drumeți și dețin mai mult pământ decât oricine altcineva în afară de rege, și îl cultivă bine. Acum nu mai ai nicio certitudine când pleci la drum. Nimeni nu mai e în siguranță pe drum. Până și hanurile pentru pelerini au tras obloanele, căci locurile de pelerinaj sunt prădate, iar puterile tămăduitoare le sunt tăgăduite.

Peterborough, Cambridgeshire, ianuarie 1536

În după-amiaza celei de-a treia zile, zăresc în față clopotnița abației din Peterborough înălțându-se spre cerul plumburiu, pe când calul meu înaintează anevoie prin viscol, cu capul plecat și bătătorind zăpada cu potcoavele mari. Intru pe porțile orașului, înconjurată de doisprezece străjeri. Clopotele bat stingerea. Se baricadează, să nu intre străinii, care se uită dușmănos; apoi îmi zăresc stindardul și încep să vocifereze.

Preț de o clipă am senzația că o să mă blesteme, văzând că sunt de la curte, unul dintre nenumărații seniori care s-au îmbogățit de pe urma bunăvoinței Tudorilor, chiar dacă eu nu mă mai bucur de bunăvoința aceea. Însă o femeie care se apleacă peste o fereastră ieșită în afară îmi strigă: „Dumnezeu să binecuvânteze Roza Albă! Dumnezeu să binecuvânteze Roza Albă!”

Speriată, ridic privirea și văd cum îmi zâmbește: „Dumnezeu s-o binecuvânteze pe regina Caterina! Dumnezeu să o binecuvânteze pe prințesă! Dumnezeu să binecuvânteze roza albă!”

Copiii de pripas și cerșetorii care se trag în lături din calea soldaților se întorc și ovaționează, deși habar nu au

cine sunt. Însă de prin prăvăliile de pe marginea drumului, de prin ateliere, din biserică și din crâșmă deopotrivă, se năpustesc bărbați care își smulg pălăriile de pe cap și, unul câte unul, îngenunchează în noroiul înghețat când trec prin dreptul lor, binecuvântând-o pe regina răposată, pe fiica ei, pe mine și casa mea.

Cineva rostește chiar și vechiul strigăt de luptă „A Warwick!” și îmi dau seama că n-au uitat, cum n-am uitat nici eu, că a existat cândva o Anglie cu un rege York care s-a mulțumit să fie rege și nu a pretins că este și papă, care a avut o metresă ce nu s-a pretins regină, care a avut bastarzi ce nu s-au pretins moștenitori.

Înțeleg, pe când înaintăm prin orașel, de ce regele a poruncit ca regina să nu fie înmormântată așa cum o cerea rangul ei, în abația de la Westminster: pentru că orașenii s-ar fi răsculat în memoria ei. Henric avea dreptate să se teamă; cred că toată Londra s-ar fi răzvrătit împotriva lui. Englezii s-au întors împotriva Tudorilor. L-au iubit pe regele acesta tânăr când a urcat pe tron hotărât să îndrepte toate relele, însă acum le-a luat Biserica, le-a luat și mănăstirile, le-a luat bărbații cei mai vajnici, și-a repudiat regina, iar acum ea e moartă. Încă o aclamă, murmură și o numesc martiră, sfântă, iar pe mine mă ovaționează ca făcând parte din fosta familie regală, care nu i-ar fi dus niciodată pe un drum atât de greșit.

Ajungem la casa de oaspeți a mănăstirii și descoperim că este plină până la refuz de membrii suitelor altor doamne însemnate venite de la Londra. Maria de Salinas, contesă de Willoughby, prietena credincioasă a reginei, a ajuns deja și coboară în fugă treptele, ca și cum ar fi încă doamna de onoare a prințesei spaniole, iar eu, doar Lady Pole din Stourton. Ne îmbrățișăm strâns și simt cum se scutură de plâns. Când ne desprindem din îmbrățișare să ne privim, știu că și eu am lacrimi în ochi.

— Era împăcată, este primul lucru pe care mi-l spune. La sfârșit, era împăcată.

— Am știut eu.

— Ți-a transmis dragostea ei.

— Am încercat...

— Știa că te gândești la ea, știa că ai să continui să

veghezi asupra fiicei ei. A vrut să-ți dea... (Se întrerupe, neputând să vorbească. Accentul ei spaniol este la fel de puternic, în ciuda atâtor ani petrecuți în Anglia și a faptului că este căsătorită cu un nobil englez.) îmi pare rău. A vrut să-ți dea unul dintre rozariile ei, dar regele a poruncit ca totul să-i fie dat lui în păstrare.

— Și moștenirea ei?

— A luat el totul, spune Maria, scoțând un mic oftat. Avea tot dreptul, bănuiesc.

— Nu avea dreptul! o contrazic eu numaidecât. Dacă era văduvă, după cum stăruie el, iar ei doi n-au fost căsătoriți, atunci tot ce deținea la momentul morții era al ei și trebuia împărțit conform dorințelor ei!

Mariei îi scapără ușor ochii negri auzindu-mă. Nu mă pot înfrâna. Întotdeauna mă simt obligată să apăr dreptul de proprietate al femeilor. Las capul în jos.

— Nu e vorba despre lucruri, spun încet, știind prea bine că giuvaierurile și comorile ei cele mai de preț îi fuseseră deja luate și petrecute pe după grumazul sfrijit al lui Anne Boleyn. Și nu că aș fi vrut eu ceva de la ea. O să mi-o amintesc și fără vreun suvenir. Dar lucrurile acelea erau ale ei de drept.

— Știu, spune Maria și se uită în sus la Frances Grey, marchiza de Dorset, fiica lui Mary, regina văduvă a Scoției, în timp ce coboară treptele și îmi face o plecăciune aproape insesizabilă drept răspuns la reverența mea.

Ca fiică a unei prințese Tudor măritate cu un om de rând, Frances e moartă de îngrijorare în legătură cu întâietatea și cu poziția ei, mai cu seamă că tatăl ei s-a recăsătorit între timp, și încă cu fiica Mariei, care este și ea prezentă.

— Ești bine-venită aici, spune de parcă ar fi casa ei. Înmormântarea este mâine-dimineață. Eu o să intru prima, iar tu în urma mea, și după tine o să vină Maria și fiica ei Catherine, mama mea vitregă.

— Desigur, spun. Nu vreau decât să-mi iau rămas-bun de la prietena mea. Nu mă interesează întâietatea. A fost cea mai dragă prietenă a mea.

— Au venit și contesa de Worcester, și contesa de Surrey, continuă Frances.

Încuviințez din cap. Frances Howard, contesa de Surrey,

este o susținătoare a

Tudorilor prin naștere și prin căsătorie. Elizabeth Sommerset, contesa de Worcester, este una dintre doamnele de onoare Boleyn care o însoțesc peste tot pe Anne Boleyn. Îmi închipui că au fost trimise să iscodească pentru stăpâna lor, care n-o să fie încântată să audă că lumea de pe stradă o binecuvânta pe regină în timp ce sicriul ei era tras spre mănăstire de șase cai negri urmați de un cortegiu alcătuit din toți ai casei ei și jumătate de ținut, și toți mergeau cu capetele descoperite prin vântul înghețat.

Este o zi frumoasă. Vântul bate dinspre miazăzi, mușcător și rece, însă cerul este senin și lumina de iarnă tăioasă pe când înaintăm spre biserica mănăstirii. Înăuntru, sutele de lumânări strălucesc ca aurul patinat. Este o înmormântare simplă, nici pe departe îndeajuns de fastuoasă pe cât i s-ar cuveni unei mari regine și învingătoare de la Flodden, nici cât să cinstească o infantă a Spaniei care a venit în Anglia cu speranțe atât de mari. Dar o frumusețe tăcută învăluie biserica mănăstirii, unde patru episcopi întâmpină sicriul drapat în catifea neagră cu un sibir din țesătură din aur. Doi crainici merg înaintea sicriului și alți doi în urma lui, purtând stindarde cu stema ei: blazonul ei, blazonul casei regale a Spaniei, cel al Casei Regale a Angliei și propria ei emblemă, cele două blazoane laolaltă. Deviza ei – „Umilă și loială” – stă scrisă cu litere de aur lângă catafalc. Când este intonat recviemul și ultimele note limpezi se sting încet în aerul plin de fum de tămâie, sicriul este coborât în cripta săpată în fața altarului, iar eu știu că prietena mea s-a dus.

Îmi lipesc pumnul de gură, ca să-mi înfrânez un suspin care îmi răscolește măruntaiele. Nu mi-aș fi închipuit c-o s-o văd îngropată. A venit în casa mea când eram stăpâna de la Ludlow și ea era o fetiță cu doisprezece ani mai tânără decât mine. Nu mi-aș fi închipuit vreodată că o să ajung s-o văd îngropată atât de discret, de liniștit, într-o mănăstire aflată departe de orașul care s-a mândrit să-i fie capitală și casă.

Nici n-a fost înmormântarea pe care a cerut-o prin testament. Dar cred sincer că, deși a cerut să fie îngropată

Într-o biserică a călugărilor franciscani, așa încât congregația lor cucernică să înalțe slujbe de pomenire pentru ea, are un loc asigurat în rai chiar și fără rugăciunile lor. Regele i-a tăgăduit titlul și le-a închis călugărilor mănăstirile, dar chiar și dacă la noapte au să rățăcească pe drumurile pustii, tot o să se roage pentru ea; și toți cei care am iubit-o n-o să ne gândim niciodată altfel la ea decât ca la Caterina, regina Angliei.

Luăm cina târziu și mâncăm în tăcere. Maria, Frances și cu mine vorbim despre mama ei, despre vremurile apuse, când regina Caterina stăpânea peste curte, iar regina văduvă Mary s-a întors acasă din Franța, așa de frumoasă și de hotărâtă, și de neascultătoare.

— Nu se poate să fi fost întruna vară, nu-i așa? Întreabă Maria melancolică. Când mă gândesc la anii ăia, am senzația că tot timpul era vară. E cu puțință să fi fost într-adevăr senin în fiecare zi?

Frances înalță capul.

— E cineva la ușă.

Și eu aud larma unui mic pâlț de călăreți. Ușa se deschide, iar vechilul lui Frances apare în prag anunțând spăsit:

— Solie de la curte.

— Poftește-l înăuntru, spune Frances.

Îi arunc o privire Mariei și mă întreb dacă i s-a îngăduit să vină aici sau dacă nu cumva regele a trimis pe cineva s-o aresteze. Mă tem și pentru persoana mea. Mă întreb dacă nu ne-a pârât cineva pe mine, pe băieții mei sau pe oricine altcineva din familie. Mă întreb dacă Thomas Cromwell, care are în simbrie atâția informatori și care știe atâtea, a aflat de căpitanul de vas de la Grays, care poate fi năimit; a fost abordat cu câteva seri în urmă și întrebat dacă ar fi dispus să transporte o doamnă până în Franța.

— Știi cine este? o întreb pe Frances, cu glas foarte scăzut. Așteptai un mesaj?

— Nu, nu știu.

Bărbatul intră în încăpere, scuturându-și mantia de nea, își dă jos gluga și ne face o plecăciune. Recunosc livreaa marchizului de Dorset, Henric Grey, soțul lui Frances.

— Luminățiile Voastre, Lady Dorset, Lady Salisbury, Lady

Surrey, Lady Somerset, Lady Worcester. (Ne face fiecare câte o plecăciune.) Aduc vești rele de la Greenwich. Îmi pare rău că mi-a luat atât de mult timp să ajung aici. Am avut un accident pe drum și a trebuit să ducem un om înapoi la Enfield. (Își îndreaptă atenția spre

Frances.) Soțul și stăpânul vostru mi-a poruncit să vă aduc la curte. Unchiul vostru, regele, a fost grav rănit. Când am plecat eu, acum cinci zile, era inconștient.

Ea se ridică, de parcă s-ar pregăti să primească o veste îngrozitoare. O văd cum se sprijină de masă ca să-și mențină echilibrul.

— Inconștient? repet.

Omul încuviințează din cap.

— Regele a primit o lovitură teribilă și a căzut de pe cal. Calul s-a împiedicat și s-a prăvălit peste el, cum zăcea întins pe jos. Alerga în turnir, lovitura l-a dezechilibrat, a căzut și calul a căzut peste el. Erau amândoi echipați cu armura completă, așa că greutatea... (Se întrerupe din vorbă și clatină din cap.) Când am ridicat calul de pe Luminăția Sa, nu putea vorbi și nu mișca, ziceai că-i mort. Nici măcar n-am știut dacă mai respiră până când l-am dus pe brațe până în palat și am trimis după doctori. Stăpânul meu m-a trimis de îndată să merg să vă aduc. (Se lovește cu pumnul peste palmă.) Și după aia, n-am putut trece de nămeți.

Mă uit la Frances, care tremură și începe să se îmbujoreze.

— Un accident îngrozitor, remarcă ea cu răsuflarea întretăiată.

Omul încuviințează din cap.

— Ar trebui să plecăm cum se crapă de ziuă. (Se uită la noi.) Starea regelui este un secret.

— A organizat o partidă de turnir după moartea reginei, când nici măcar nu fusese îngropată? remarcă Maria pe un ton înghețat.

Solul schițează o mică plecăciune, de parcă n-ar vrea să comenteze faptul că regele și femeia care își zice regină au serbat moartea rivalei ei. Dar eu nu-l iau în seamă. În schimb, mă uit la Frances. A fost roasă de ambiție toată viața și disperată să-și asigure poziția la curte. Acum

aproape că-i deslușesc gândurile în timp ce ochii negri îi scapără, opaci, de la masă la solie și înapoi la masă. Dacă regele moare de pe urma căzăturii, atunci lasă în urmă o fetiță pe care nimeni n-o consideră legitimă, un prunc în pântecul unei femei a cărei șansă de a fi acceptată ca regină moare odată cu el, un bastard recunoscut și preamărit și o prințesă aflată în arest la domiciliu. Cine ar putea să-și dea cu părerea care dintre acești pretendenți va ocupa tronul?

Partida Boleyn - inclusiv Elizabeth Somerset, aflată la această masă - le va susține pe femeia care se autointitulează regină și pe fiica ei, Elizabeth, însă familia Howard, cu Frances, contesă de Surrey, o să se distanțeze de ramura lor mai tânără și o să stăruiască în favoarea moștenitorului de sex bărbătesc, chiar dacă este bastardul lui Bessie Blount, căci este însurat cu una de-a lor. Maria, și toată familia mea, toate rudele mele prin alianță, toată vechea nobilime a Angliei, ne-am sacrificat viețile să o vedem pe prințesa Maria urcată pe tron. Aici, la această masă, la funeraliile reginei, sunt strânse laolaltă ramurile care se vor război între ele dacă regele moare în seara asta. Iar eu, care am văzut o țară pe timp de război, știu prea bine că în timpul bătăliilor apar și alți moștenitori. Vărul meu Henry Courtenay, vărul regelui? Fiul meu Montague, vărul regelui? Fiul meu Reginald, dacă s-ar căsători cu prințesa și ar aduce cu el binecuvântarea Sfântului Părinte și armatele spaniole? Sau poate chiar Frances însăși, care sigur se gândește la asta cum stă acolo, cu ochi mari și strălucind de ambiție, fiica reginei văduve a Franței, nepoata regelui?

Într-o clipă, și-a revenit:

— Cum se crapă de ziuă, încuviințează ea.

— Am să vă dau asta. (îi înmânează o scrisoare pe care observ pecetea soțului ei, un unicorn cabrat. Aș da multe să aflu ce-i scrie în particular. Ea se întoarce spre mine, ținând scrisoarea în mână.)

— Te rog să mă scuzi, spune. Ne facem discret semn din cap una alteia, după care ea fuge degrabă la ea în odaie să le spună slujitoarelor să împacheteze și să își citească scrisoarea.

Maria și cu mine ne uităm în urma ei.

— Dacă Luminăția Sa nu-și revine... spune Maria în șoaptă.

— Cred că ar fi mai bine dacă am pleca odată cu Lady Frances, spun. Cred că trebuie să ne întoarcem toate la Londra. Putem călători cu escorta ei.

— O să vrea să se grăbească.

— Și eu.

Pe marele drum către nord, ianuarie 1536

Petrecem o noapte pe drum, călărind cât putem de repede spre Londra, întrebând din loc în loc de noutăți, dar interzicându-le cu desăvârșire servitorilor să spună de ce ne grăbim atât de tare să ne întoarcem la curte.

— Dacă poporul află că regele este grav rănit, mă tem că o să se răzvrătească, îmi spune Frances în șoaptă.

— Nu încape nicio îndoială, îi răspund abătută.

— Iar poziția ta va fi...

— Loială, spun tăios, fără să mă explic.

— Va trebui să se instituie o regență, spune. O regență îngrozitor de lungă pentru prințesa Elizabeth. Asta dacă nu...

Aștept să văd dacă are curajul să-și termine propoziția.

— Asta dacă nu... spune ea pe un ton final.

— Să ne rugăm la Dumnezeu ca Luminăția Sa să-și revină, spun eu simplu.

— Este imposibil să ne imaginăm țara fără el, consimte ea.

Încuviințez din cap uitându-mă în jur, la tovarășii mei de drum, și îmi spun că nu este deloc cu neputință; căci la asta se gândește fiecare dintre ei.

*

Poposim peste noapte la un han care poate găzdui grupul nostru numeros de doamne și de servitoare, însă bărbații vor trebui să meargă pe la ferme depărtate, iar străjerii o

să fie nevoiți să doarmă în șoproane. Așa încât știm că nu suntem bine apărate când auzim niște călăreți apropiindu-se în galop pe înserat și apoi îi vedem călare pe șase bidivii înspumați.

Doamnele se trag îndărătul tejghelei hanului, dar eu ies, pregătită să înfrunt ce ne așteaptă. Prefer să ies în întâmpinarea fricii, decât să aștept să-mi dea buzna în casă. Frances, marchiza de Dorset, care de obicei este atât de nerăbdătoare să fie prima, îmi acordă întâietate când e vorba de pericol, iar eu sunt singură în timp ce aștept ca bidiviii să oprească în fața ușii. La lumina care răzbate dinspre ușă și apoi în licărul brusc al unei torțe aduse în fugă de unul dintre rânđași văd livreaua regală verde cu alb și simt că-mi stă inima de frică.

— O solie pentru contesa de Worcester, spune.

Elizabeth Howard iese în fugă și ia scrisoarea pecetluită cu blazonul ce zugrăvește un șoim. Le las pe celelalte să se îmbulzească în jurul ei în timp ce rupe sigiliul femeii Boleyn și se trage mai aproape de torțe, ca să poată citi la lumina lor tremurătoare; dar nimeni altcineva nu poate vedea mesajul.

Ies în drum și îi zâmbesc solului.

— Ați bătut cale lungă prin frig, îi zic.

El îi aruncă frâiele unui rânđaș.

— Așa este.

— Și mă tem că nu a rămas niciun pat rămas liber în han, dar pot să-ți trimit oamenii la o fermă din apropiere, unde doarme și străjerul meu. O să se îngrijească să aveți ce mânca și unde să vă odihniți. Trebuie să vă întoarceți la Londra cu noi?

— Trebuie s-o duc pe contesă la curte mâine în zori, înaintea voastră, a tuturor, bombăne el. Am știut eu că n-o să avem unde să dormim aici. Și bănuiesc că nici ce mânca.

— Poți să-ți trimiți oamenii la fermă, iar eu pot să-ți fac rost de un loc la masă aici, în seara asta, spun. Sunt contesa de Salisbury.

El face o plecăciune adâncă.

— Știu cine sunteți, milady. Eu sunt Thomas Forest.

— În seara asta, poți fi invitatul meu la cină, domnule Forest.

— Aș fi foarte recunoscător pentru o masă caldă, spune.

Se întoarce și le strigă oamenilor lui să-l urmeze pe rândașul cu torța, care o să le arate drumul spre fermă.

— Da, spun intrând prima în sala de mese, unde mesele înălțate pe capre de lemn sunt aranjate pentru cină și se trag băncuțele.

Simte mirosul de carne friptă care vine dinspre bucătărie.

— Dar care e zorul? Regina are nevoie de doamna ei atât de grabnic, încât să te trimită în celălalt capăt al țării iarna? Sau e doar o toană de femeie însărcinată, căreia trebuie să i te supui?

Se apleacă spre mine.

— Mie nu-mi zice nimeni nimic, spune el. Dar sunt om înșurat. Recunosc semnele. Regina a căzut la pat și se vânzolesc pe ușă cu apă fierbinte și cu prosoape și toate, de la cea mai înaltă în rang la cea mai tânără slujnică de la bucătărie, ne vorbesc nouă, bărbaților, de parcă am fi ori tălâmbi, ori criminali. Au ajuns și moașele. Dar nimeni nu cară în odaie vreun pătuț.

— Pierde copilul? întreb.

— Nu încape nicio îndoială, spune el fără înconjur. Un alt prunc Tudor mort.

Conacul Bisham, comitatul Berkshire, primăvara anului 1536

Le las pe doamne să dea fuga înapoi la curte, unde regele se reface de pe urma căzăturii și se împacă cu vestea morții încă unui copil, iar eu pornesc fără grabă spre casă. Acum întrebarea, singura întrebare, este cum va suporta regele pierderea fiului lui – căci fătul era băiat. O să vadă în ea un semn al dezaprobării lui Dumnezeu și o să se întoarcă împotriva nevestei lui de-a doua, cum a făcut și cu prima, pe care o considera răspunzătoare?

Îmi petrec câteva ceasuri în genunchi în capela mănăstirii gândindu-mă la asta. Ai casei, Domnul să-i binecuvânteze, îmi fac cinstea de a crede că mă rog. Vai mie! De fapt, nu sunt adâncită în rugăciune. În tihna și liniștea mănăstirii, mă gândesc în fel și chip ce o să facă băiatul pe care

cândva îl știam atât de bine, acum că este bărbat în toată firea și se luptă cu o dezamăgire copleșitoare.

Băiatul pe care îl știam eu s-ar trage înapoi de durere dinaintea unei asemenea lovituri, dar după aceea s-ar întoarce spre oamenii pe care îi iubește și care îl iubesc și, alinându-i pe ei, s-ar înveseli și el.

— Dar nu mai este un băiețel, îmi spune în șoaptă Geoffrey, alăturându-mi-se într-o zi, în timp ce priveghez, și îngenunchind lângă mine.

Iar eu îi șoptesc astfel:

— Nu mai este nici tânăr. Lovitura primită la cap l-a cutremurat profund. O apucase pe căi rele; nu încape nicio îndoială că se strica, la fel ca laptele uitat la soare; dar, dintr-odată, lucrurile s-au înrăutățit. Montague zice că parcă și-ar fi dat seama că o să moară întocmai ca soția lui, regina.

— Crezi că o plânge cât de puțin?

— Chiar dacă nu voia să se întoarcă la ea, știa că e acolo, că-l iubește, că se roagă pentru el sperând că o să se împace. Și apoi, brusc, ajunge la un pas de moarte și pe urmă moare și copilul. Montague zice că are impresia că Dumnezeu l-a părăsit. Va trebui să găsească un soi de explicație.

— O să dea vina pe Anne, prevăd eu.

Geoffrey dă să-mi răspundă când starețul Richard intră pe tăcute și îngenunchează alături de mine. Se roagă preț de câteva clipe, își face cruce și apoi spune:

— Luminăția Voastră, pot să vă întrerup?

Ne întoarcem spre el.

— Ce s-a întâmplat?

— Avem o vizită, spune el.

Vorbește cu atâta dispreț în glas, încât preț de o clipă îmi închipui că au ieșit broaștele din șanțul cu apă și au invadat grădina dinspre bucătărie.

— O vizită?

— O inspecție. Oamenii lordului Cromwell au venit să se asigure că mănăstirea noastră este bine gospodărită, în conformitate cu preceptele ctitorilor ei și ale ordinului de care aparținem.

Mă ridic de jos.

— Nici nu poate fi vorba de așa ceva.

Îl urmăresc afară din biserică și înăuntrul odăii lui.

— Milady, ei zic că este.

Deschide ușa și doi bărbați se întorc și mă privesc impertinent, de parcă i-aș fi întrerupt, deși se află în odaia stareșului meu, în mănăstirea mea, pe moșia mea. Aștept o clipă, fără să mă mișc sau să spun ceva.

— Contesa de Salisbury, spune stareșul.

Abia atunci execută plecăciunea, iar din politețea lor înclădată, îmi dau seama că mănăstirea este în primejdie.

— Și Domniile Voastre cine sunteți?

— Richard Layton și Thomas Legh, spune mios cel mai vârstnic dintre ei. Lucrăm pentru lordul Cromwell...

— Știu cu ce vă ocupați, îi tai vorba.

Acesta este omul care l-a interogat pe Thomas More. Acesta este omul care a intrat în Abația Sheen și i-a interogat pe călugări. Acesta este omul care a depus mărturie împotriva Fecioarei din Kent, Elizabeth Barton. Nu am nicio îndoială că numele meu, ale fiilor și capelanului meu au fost trecute de câteva ori pe hârtiile pe care le poartă în tolba din piele.

El face o plecăciune, fără să pară cătuși de puțin rușinat.

— Mă bucur, spune el răspicat. E multă corupție și ticăloșie în sânul Bisericii, iar Thomas Legh și cu mine ne mândrim să fim instrumentele purificării, ale reformei, ale lui Dumnezeu.

— Aici nu e nicio urmă de corupție sau de ticăloșie, spune înfierbântat Geoffrey. Deci vă puteți vedea de drum.

Layton face un semn curios din cap, ca pentru a consimți.

— Știți, sir Geoffrey, asta mi se spune de fiecare dată. Așa că o vom confirma, și o să ne vedem de drum cât de repede putem. Avem multe de făcut. Nu vrem să stăm aici mai mult decât e nevoie.

Se întoarce spre stareș.

— Înțeleg că putem folosi odaia Domniei Tale pentru anchete. O să trimiți preoții și călugărițele înăuntru unul câte unul: mai întâi preoții și după aceea călugărițele. Cel mai vârstnic intră primul.

— De ce ați vrea să stați de vorbă cu călugărițele? Întreabă Geoffrey.

Niciunul nu ne dorim ca noră-mea Jane să li se plângă unor străini despre hotărârea ei de a intra la mănăstire sau să le ceară s-o elibereze.

Zâmbetul care apucă să i se îtească o fracțiune de secundă pe chipul lui Layton îmi spune că știu de Jane, și știu că i-am luat moștenirea când am încurajat-o să intre la mănăstire, și știu că vrea să fie dezlegată de jurăminte și să reintre în posesia averii ei.

— De fiecare dată vorbim cu toată lumea, spune cu glas scăzut Richard Layton. Astfel, suntem siguri că nicio vrabie nu cade fără știința Tatălui. Facem lucrarea lui Dumnezeu și o facem temeinic.

— Starețul Richard o să asiste la anchete și o să audă tot ce se spune, spun răspicat.

— Din păcate, nu e cu putință. Cu starețul Richard vom avea prima întrevvedere.

— Uite ce e, spun, cuprinsă brusc de furie. Nu puteți da buzna la mine, în mănăstirea ctitorită de familia mea, și să luați lumea la întrebări după cum vă taie capul. Asta e pământul meu, asta e mănăstirea mea. Nu îngădui așa ceva.

— Ați semnat jurământul, nu? mă întreabă într-o doară Layton, răsfoind hârtiile de pe masă. Trebuie să-l fi semnat. Din câte îmi amintesc, numai Thomas More și John Fisher au refuzat să semneze. Thomas More și John Fisher, amândoi morți acum.

— Bineînțeles că mama a semnat, spune Geoffrey în locul meu. Nimeni nu se îndoiește de loialitatea noastră. Nimeni n-are voie să o facă.

Richard Layton ridică din umeri.

— Asta înseamnă că l-ați acceptat pe rege ca fiind conducătorul suprem al Bisericii. El poruncește ca Biserica să fie anchetată. Noi suntem aici să-i împlinim porunca. Doar nu îi tăgăduiți dreptul divin de a-și cârmui Biserica.

— Nu, bineînțeles că nu, spun îndârjită.

— Atunci vă rog, milady, îngăduiți-ne să ne apucăm de treabă, spune Layton cu un surâs mieros, trage scaunul starețului de după masa starețului, se așază și își desface tolba în vreme ce Thomas Legh trage un teanc de coli spre el și scrie un titlu pe prima pagină: *Inspecția la Mănăstirea*

Bisham, aprilie 1536.

— O, spune Richard Layton, ca și cum tocmai i-ar fi venit ideea. O să vorbim și cu capelanul vostru.

Mă ia pe nepregătite.

— Nu am un capelan, spun. Mă spovedește starețul Richard, la fel și pe ceilalți ai casei.

— Ați avut vreodată? Întreabă Layton. Sunt sigur că am văzut pe undeva o plată, în catastifele mănăstirii...

Dă paginile ca și cum ar căuta ceva de care își amintește vag, frunzărindu-le aidoma unui actor ce joacă un rol în care caută un nume prin niște hârtii vechi.

— Am avut, spun eu cu tărie. Dar a plecat. S-a dus în altă parte. Nu mi-a oferit nicio explicație.

Îi arunc o privire lui Geoffrey.

— Nu se putea pune bază pe el, spune el cu tărie.

— Helyar, parcă așa îi zicea, nu? Întreabă Layton. John Helyar?

— Nu?

— Ba da.

*

Stau în casa de oaspeți a mănăstirii o săptămână. Cinează cu preoții, în sala de mese a mănăstirii, și sunt treziți peste noapte de clopotul care cheamă călugărițele la rugăciune. Aud cu oarecare încântare că se plâng de lipsa somnului. Chiliile sunt mici, au ziduri de piatră și nu se face focul decât în odaia de studiu a starețului și în sala de mese. Sunt convinsă că suferă din cauza frigului și a lipsei condițiilor, dar aceasta este viața monahală pe care o inspectează; ar trebui să se bucure că este sărăcăcioasă și strictă. Thomas Legh este învățat cu standarde mai ridicate. Călătorește însoțit de paisprezece străjeri care-i poartă livrea, iar fratele lui îl însoțește peste tot. Spune că ar trebui să stea în conac, iar eu îi răspund că ar fi bine-veniți, dar ne-au invadat puricii și toate odăile sunt afumate și aerisite. E limpede că nu mă crede, dar nu mă chinui să-l conving.

În cea de-a treia zi a vizitei lor, Thomas Standish, slujbașul de la bucătărie, dă buzna în lăptărie, unde le

supraveghez pe slujnice în timp ce încheagă brânza.

— Milady! Sătenii s-au strâns la mănăstire! Ar fi bine să veniți numaidecât!

Scap din mână presa din lemn, care se trânteste cu zgomot pe masa frecată temeinic și îmi scot șorțul.

— Vin și eu, spune nerăbdătoare una dintre lăptărese. O să-l răstoarne pe Crummer ăla de pe cal.

— Ba nu, îl cheamă Cromwell, iar tu o să rămâi aici, îi spun răspicat.

Ies în grabă din bucătărie, iar slujbașul mă prinde de mână ca să mă ajute să pășesc peste bolovanii din curte.

— Nu-s decât doișpe, spune el. Nate Ridley cu băieții lui și cu un bărbat pe care nu-l știu, și bătrânul White cu băiatul lui. Dar sunt puși pe rele. Zic că o să împiedice inspecția. Zic că știu ei care-i treaba cu ea.

Dau să răspund, dar un dangăt brusc de clopote îmi acoperă glasul. Cineva trage clopotele alandala, în contratimp, apoi îmi dau seama că le sună de-a-ndoaselea.

— E un semnal. (Standish o rupe la fugă.) Când sună clopotele de-a-ndoaselea, e semnalul că poporul a preluat conducerea, că s-a răsculat satul.

— Oprește-i! poruncesc.

Thomas Standish o ia înainte, iar eu alerg după el spre mănăstire, unde funiile groase ale clopotelor se bălăngăne în spatele bisericii. Sunt trei bărbați din Bisham și unul pe care nu-l cunosc, iar zăngănitul dangătului asurzitor răsună asurzitor în curtea mică.

— Oprește-l! strig, dar nu mă poate auzi nimeni. (Pe unul dintre oamenii mei îl plesnesc tare peste ceafă, iar pe celălalt îl împung cu cuțitul de brânză bont pe care îl mai țin încă în mână.) Oprește-l!

Încetează să tragă de funii îndată ce mă văd, iar clopotele dăgăne tot mai rar, până se opresc de tot. În spatele meu, cei doi inspectori, Legh și Layton, dau buzna în biserică, iar bărbații se năpustesc asupra lor mârâind mânios.

— Ieșiți de aici! mă răstesc la ei. Mergeți la stareț. Nu răspund pentru siguranța voastră.

— Suntem trimiși de rege, începe Legh.

— Sunteți trimiși de diavol! strigă un om.

— Zău așa, spun eu încet. De-ajuns!

Celor doi inspectori le spun:

— Vă avertizez. Mergeți la stareț. O să vă apere el.

Își pleacă frunțile și ies în goană din capelă.

— Acum, spun eu pe un ton ferm, unde sunt ceilalți?

— Sunt în mănăstire, iau potirul și odăjdiiile, îmi dă Standish raportul.

— Le salvează! îmi spune bătrânul fermier White. Le salvează de hoții ăia eretici. Ar trebui să ne lăsați să ne facem lucrarea. Ar trebui să ne lăsați să facem lucrarea lui Dumnezeu.

— Nu suntem doar noi, îmi spune străinul.

— Și dumneata cine ești?

— Sunt Goodman, din Somerset, spune. Și oamenii din Somerset își apără mănăstirile. Apărăm Biserica, așa cum ar trebui să facă monahii și mica nobilime. Am venit aici să le dau de știre acestor oameni. Trebuie să se răscoale și să-și apere mănăstirea. Fiecare dintre noi trebuie să salvăm lucrurile lui Dumnezeu pentru când or veni zile mai bune.

— Nu. Nu trebuie, îi spun în pripă. Și-o să-ți spun de ce. Pentru că după ce ăștia doi o să fugă înapoi la Londra – și sunt convinsă că sunteți în stare să-i puneți pe fugă – regele o să trimită o armată care o să vă spânzure pe toți.

— Nu poate să ne spânzure pe toți. Nu dacă se răscoală tot satul, răspunde White.

— Ba poate, spun. Crezi că n-are tunuri și puști? Crezi că n-are ulani călare și soldați cu lănci? Crezi că nu poate înălța destule eșafoduri pentru voi toți?

— Dar ce ar trebui să facem?

Le-a pierit orice urmă de îndârjire. Câțiva săteni intră întâmplător pe ușa bisericii și se uită la mine de parcă o să salvez mănăstirea.

— Ce-ar trebui să facem?

— Regele a devenit regele-cârțiță, strigă o femeie din spatele mulțimii. (Are șalul murdar tras peste cap și stă cu chipul întors. N-o recunosc și nu vreau să-i văd fața. Nu vreau să depun mărturie împotriva ei, căci văd că stăruie să strige uneltiri.) Regele a devenit un rege închipuit, nesuferit ca un țap. Și-a pierdut mințile și înghite tot aurul din țară. Mai n-o să mai vină-n veci. Mai n-o să mai vină-n

veci.

Mă uit îngrijorată spre ușă și îl văd pe Standish dând liniștitor din cap. Inspectorii n-au auzit-o; stau pitiți de frică în odaia starețului.

— Voi sunteți oamenii mei, spun cu glas scăzut, în tăcerea mohorâtă. Iar asta este mănăstirea mea. Nu pot salva mănăstirea, dar vă pot salva pe voi. Mergeți la casele voastre. Lăsați-i să-și termine inspectia. Poate că n-o să descopere nicio fărădelege, iar monahii o să rămână aici și totul o să fie bine.

Se aude un geamăt prelung, de parcă i-ar fi apucat durerea pe toți.

— Și dacă nu se întâmplă așa? întreabă cineva din spate.

— Atunci trebuie să-l implorăm pe rege să-și concedieze sfătuitorii răi, spun. Și să facă ordine în țară. Cum era în vremurile de demult.

— Ar face bine să facă ordine, cum era pe vremea de dinaintea Tudorilor, spune cineva foarte încet.

Întind mâna să le fac semn să tacă, înainte ca cineva să strige „Â Warwick!”

— Liniște! spun, și sună mai degrabă ca o rugămintă decât ca o poruncă. Nu tolerez niciun semn de nesupunere față de rege. (O rumoare aprobatoare se înalță dinspre mulțime.) Așa că trebuie să le îngăduim slujitorilor săi să-și facă treaba.

Unii încuviințează din cap, pricepându-mi logica.

— Dar o să-i spuneți? mă întreabă cineva. Spuneți-i că nu ne putem pierde abațiile și mănăstirile. Spuneți-i că ne vrem altarele de pe marginea drumului și locurile de pelerinaj. Avem nevoie de zilele noastre de sărbătoare și de mănăstiri deschise pentru săraci. Și vrem să-l sfătuiască seniorii, nu Crummer ăla, și s-o facă moștenitoare pe prințesă.

— O să-i spun ce pot, zic.

Fără tragere de inimă, șovăitori ca niște vite care au rupt gardul și s-au trezit pe un imas nou, iar acum nu știu ce să facă cu libertatea lor, se lasă împinși afară din capela mănăstirii și scoși în drumul care duce către sat.

Când se așterne din nou liniștea, ușa mănăstirii se dă în lături și dinăuntru ei ies cei doi zbiri. Am un mare

sentiment de triumf văzându-i cum înaintează speriați până la ușa bisericii și se uită în jur, la urmele frământării de mai devreme – noroiul de pe podea, funiile clopotelor rămase atârinate – și se încruntă auzind ecoul dangătelor.

— Aceia sunt niște oameni foarte agitați, îmi spune Legh, de parcă eu i-aș fi împins să se răscoale. Neloiali.

— Nu-i adevărat, spun sec. Îi sunt cât se poate de loiali regelui. Au înțeles greșit ce făceați, asta e tot. Au crezut că ați venit să furați aurul bisericii și să închideți mănăstirea. Au crezut că Lordul Cancelar închide bisericile din Anglia pentru câștigul propriu.

Legh îmi zâmbește cu buzele strânse.

— Bineînțeles că nu, spune.

*

A doua zi, starețul Richard vine la mine, în odaia arhivelor de la conac. Stau așezată la masa mare cu sertare pentru ținut socoteala arenzilor. Contractul fiecărui arendaș este păstrat într-un sertar marcat cu litera corespunzătoare, iar masa se poate învârti de la A la Z, așa încât să pot scoate, oricând am nevoie, documentul trebuincios. Sosirea starețului îmi distrage atenția de la desfătarea pe care mi-o dă casa mea bine gospodărită.

— Azi stau de vorbă cu măicuțele.

— Doar nu crezi că o să afle ceva rău, nu?

— Dacă nora voastră se plânge...

Închid un sertar și împing masa puțin mai la dreapta.

— Nu poate spune nimic care să afecteze mănăstirea. S-ar putea să spună că s-a răzgândit în legătură cu călugăria, că vrea să iasă din mănăstire și să-și ia înapoi sertarul cu arenzi, dar nu asta e corupția pe care sunt puși s-o găsească.

— Este singura privință în care ni s-ar putea reproșa ceva, spune el șovăitor.

— Vouă nu vi se poate reproșa nimic, îl liniștesc eu. Montague și cu mine am îndemnat-o să intre la mănăstire și tot noi am ținut-o acolo.

Totuși pare în continuare îngrijorat.

— Sunt vremuri tulburi.

— Mai tulburi ca niciodată, spun cu convingere. N-am trăit de când sunt unele mai rele.

*

Oamenii lui Thomas Cromwell, Richard Layton și Thomas Legh, își iau rămas-bun de la mine pe un ton cât se poate de politicoș și încalecă să plece. Iau aminte la bidiviii lor destoinici și la harnașamentul frumos lucrat; iau aminte la oamenii lui Legh și la livreaua lor elegantă. Biserica regelui este o întreprindere profitabilă, se pare. Să judeci păcătoși amărâți pare să fie o slujbă nespun de bine plătită. Le fac semn să plece, știind că se vor întoarce cu o decizie cât de curând. Chiar și așa, sunt surprinsă când, patru zile mai târziu, starețul vine la conac și-mi spune că s-au întors.

— Vor să plec, spune. Mi-au cerut să plec.

— Nu, spun sec. Nu au niciun drept.

El pleacă fruntea.

— Milady, au un ordin cu pecetea regelui, semnat de Thomas Cromwell. Au tot dreptul.

— Nimeni n-a zis că regele ar trebui să fie capul Bisericii ca s-o distrugă! răbufnesc furioasă. Nimeni n-a depus un jurământ în care se zicea că mănăstirile ar trebui închise, iar bărbați și femei cuvioși, aruncați în drum. Nimeni n-a vrut să se fure vitraliile de la ferestre nimeni n-a vrut să se ia aurul din altare, nimeni din țara asta n-a depus un jurământ în care se cere renunțarea la împărtășania catolică! Nu este drept.

— Vă rog, spune el alb ca varul la față. Vă implor să tăceți.

Mă împleticesc spre fereastră și mă uit dușmănos la dulceața frunzelor verzi din copaci, la buchețelele alb cu roz ale florilor de măr de dincolo de zidul livezii. Mă gândesc la copilul pe care l-am cunoscut cândva, la micul Henric care își dorea să cârmuiască, la băiețelul care radia de inocență și de speranță, care era, în felul lui copilăros, cucernic.

Mă întorc și îi spun:

— Nu-mi vine să cred că se întâmplă așa ceva. Trimite-i la mine.

Layton și Legh intră discret în iatacul meu dar nu dau

vreun semn că s-ar teme.

— Închideți ușa, spun, iar Legh se conformează și rămân în picioare dinaintea mea. Nu sunt scaune pentru ei, iar eu nu mă scol din jilțul meu cu baldachinul cu însemnele statale deasupra.

— Starețul Richard nu va pleca, spun. Nu este nimic prost rânduit la mănăstirea lui, iar el n-a greșit cu nimic. Va rămâne în rangul lui.

Richard Layton desfășoară un pergament și îmi arată pecetea.

— I se poruncește să plece, spune el, cu părere de rău.

Îi îngădui să mi-l întindă, așa încât să pot desluși frazele alambicate. Apoi mă uit la el.

— Nu există temei, spun. Și știu că n-aveți nicio dovadă. Va face recurs.

El înfășoară la loc pergamentul.

— Nu există vreo posibilitate de recurs, spune. Nu avem nevoie de temei. Mă tem că decizia este definitivă, milady.

Mă ridic și fac semn spre ușă, dându-le de înțelese că trebuie să plece.

— Nu, decizia mea este definitivă, spun. Starețul nu va demisiona decât dacă puteți demonstra că a greșit cu ceva. Și nu puteți. Așa că rămâne.

Se înclină amândoi, după cum îi obligă protocolul.

— Ne vom întoarce, spune Richard Layton.

*

E o perioadă chinuitoare. Știu că unele mănăstiri au devenit indulgente, iar slujitorii lor – întruchiparea însăși a corupției. Știu – toată lumea știe – despre oasele de porumbel și despre relicvariul cu sânge de rață, și despre capetele de sfoară pe care le primesc lesne-crezătorii ca fiind brâul Maicii Domnului. Țara este plină de neghiobi temători și cele mai corupte dintre mănăstiri au profitat de pe urma lor, i-au indus în eroare, i-au exploatat și au trăit pe picior mare în timp ce propovăduiau sărăcia. Nimeni nu are nimic împotrivă ca regele să desemneze oameni cinstiți să descopere aceste abuzuri și să le pună capăt. Dar acum o să văd ce se întâmplă când inspectorii regelui vin la o

mănăstire care îi slujește pe Dumnezeu și poporul, ale cărei comori sunt folosite pentru a-l preamări pe Dumnezeu, unde arenzile strânse de stareț sunt folosite să hrănească săracii. Familia mea a ctitorit această mănăstire, iar eu o voi apăra. Este viața mea: la fel cum sunt copiii mei, prințesa mea, casa mea.

Montague îmi trimite carte de la Londra, fără pecete sau semnătură.

Zice că și-a dat seama că Dumnezeu n-o să-i dăruiască un fiu cât timp este cu ea.

Țin scrisoarea în mână câteva clipe înainte s-o îndes în fundul căminului. Știu că Anne Boleyn n-o să-și mai zică regină multă vreme.

*

În ora de dinaintea cinei, când stau cu doamnele mele în iatacul meu, iar muzicantul cântă la lăută, aud o bubuitură în ușa de afară.

— Continuă, îi spun muzicantului care lasă notele să se stingă, în timp ce suntem atenți la sunetul pașilor care traversează sala de oaspeți și apoi coboară treptele. Continuă.

Scoate un acord tocmai când ușa se deschide și oamenii lui Cromwell Layton și Legh intră în încăpere și îmi fac o plecăciune. Ca o fantomă ieșită din mormânt, dar una victorioasă, îmbrăcată în straie noi, îi însoțește nora mea Jane, văduva îndurerată a fiului meu Arthur, care a fost văzută ultima oară agățându-se cu mâinile de ușa de la cripta familiei și plângând după soțul ei și după fiu-său.

— Jane? Ce cauți aici? Și ce e cu hainele alea pe tine? o întreb.

Ea scoate un chicot sfidător și își dă capul pe spate.

— Domnii aceștia mă însoțesc la Londra, spune. Sunt logodită.

Simt că mi se precipită respirația cu cât îmi pierd mai mult cumpătul.

— Ești novice într-o mănăstire, îi spun încet. Ți-ai pierdut mințile de tot? (Mă uit la Richard Layton.) Răpiți o călugăriță?

— A vorbit cu starețul, iar el a dezlegat-o de jurămintе, spune el mіeros. Nicio novice nu poate fi ținută cu de-a sila în mănăstire dacă se răzgândește. Lady Pole este logodită cu sir William Barrantyne, iar eu am poruncă să o duc la noul ei soț.

— Credeam că William Barrantyne despoaie Biserica doar de bunuri și de pămъnturi, spun eu cu răutate. Nu mai sunt la curent. Nu știam că ia și călugărițe drept pradă.

— Nu sunt călugăriță, și niciodată n-ar fi trebuit să fiu închisă la mănăstire și lăsată acolo! țipă Jane la mine.

Doamnele mele sar în picioare, iar nepoata mea Catarina aleargă la mine, ca și cum ar vrea să se pună între mine și Jane, dar eu o împing cu blândețe la o parte.

— Ai cerut, ai implorat și ai plъns să fii lăsată să te lepezi de cele lumești pentru că inima ți-era frântă, îi spun cu glas așezat. Acum văd că inima ți s-a vindecat și te rogi să fii lăsată să ieși din nou în lume. Dar ai mare grijă să-i spui noului tău soț că ia de nevastă o novice săracă, nu o moștenitoare. De la mine n-o să primești nimic când o să te recăsătorești, iar tatăl tău s-ar putea să nu vrea să-i restituie moștenirea unei călugărițe fugare. Nu ai niciun fiu care să-ți poarte numele sau care să te moștenească. Poți să ieși din nou în lume; dar să știi că lumea n-o să-ți înapoieze totul. N-o să găsești lucrurile la fel cum le-ai lăsat.

Este îngrozită. Nu s-a gândit la asta. Îmi închipui că și logodnicul ei o să fie îngrozit – asta dacă o să mai vrea să se însoare cu o femeie care nu este moștenitoare.

— M-ați deposadat de avere?

— Cătuși de puțin. Ai luat o decizie la supărare, iar acum iei alta la furie. Nu pari capabilă să iei o hotărâre și să te ții de ea.

— O să-mi recâștig averea! urlă Jane.

Netulburată, mă uit pe deasupra ei la Richard Layton, care a asistat la scenă cu stînghereală crescândă.

— O mai vreți? întreb pe un ton indiferent. Îmi închipui că lordul vostru, Thomas Cromwell, nu își propusese să-și recompenseze prietenul, pe William Barrantyne, cu o nebună fără niciun sfaț.

Este încurcat. Îmi joc mai departe cartea.

— Iar starețul nu se poate s-o fi dezlegat de jurămintе, spun. Starețul Richard nu ar face așa ceva.

— Starețul Richard și-a dat demisia, spune Thomas Legh mieros, vorbind peste colegul lui care se chinuie să îngaime ceva. Starețul William Barlow îi va lua locul și îi va preda mănăstirea lordului Cromwell.

Nu-l cunosc pe Barlow altfel decât după reputația de mare susținător al reformei – care înseamnă, după cum ne dăm cu toții seama zilele astea, spolierea Bisericii și alungarea în stradă a unor oameni de treabă. Fratele lui slujește drept iscoadă pentru familia Boleyn și îl mărturisește pe George Boleyn, ceea ce trebuie să fie tare interesant.

— Starețul Richard nu pleacă nicăieri! spun fără să mă gândesc. Și în niciun caz ca să-i lase locul unui capelan al familiei Boleyn!

— A plecat deja. Și Domnia Voastră n-o să-l mai vedeți niciodată.

Preț de o clipă, mă gândesc că vor să spună că l-au dus în Turn.

— E arestat? întreb, cuprinsă brusc de spaimă.

— În chip înțelept, a ales să nu se ajungă la așa ceva. (Richard reușește să se adune.) Acum o vom duce pe nora voastră la Londra.

— Ia de-aici, spun înciudată. (Caut în punga cu bani și scot o monedă de argint. I-o arunc, iar Richard o prinde din reflex, așa încât arată ca un nătâng că a luat o monedă atât de mică de la mine, întocmai ca un cerșetor.) Să-i acopere cheltuielile de drum.

Pentru că nu are un sfanț.

*

Îi scriu lui Reginald și îi trimit scrisoarea lui John Helyar în Flandra să i-o ducă fiului meu.

Ne-au dat mănăstirea pe mâna unui străin care o să alunge preoții și o să încuie porțile. Au luat-o pe Jane să se mărite cu un prieten de-al lui Cromwell. Biserica nu va supraviețui unui astfel de tratament. Eu nu-i pot supraviețui. Spune-i Sfântului Părinte că nu mai putem

îndura.

Încă nu mi-am revenit de pe urma acestui atac asupra bisericii pe care o iubesc și care este însuși sufletul căminului meu, când primesc un bilet de la Londra:

Mamă, te rog, vino îndată. M.

L'Erber, Londra, aprilie 1536

Montague mă întâmpină în ușa casei mele, înconjurat de frunzele verzi ale viei aidoma unei *Planta genista* dintr-un manuscris iluminat - o plantă care rămâne verde, indiferent de solul din care răsare sau de vreme.

Mă ajută să descasc și mă ia de braț pe când urcăm treptele puțin înalte de la intrare. Bagă de seamă încordarea din pasul meu.

— Îmi pare rău că te-am pus pe drumuri, spune.

— Prefer să fac drumul până la Londra decât să ajungă prea târziu vestea până la mine, la țară, spun eu sec. Du-mă la mine în odaie și închide ușa, ca să-mi spui ce se întâmplă.

Face cum îi poruncesc și, câteva minute mai târziu, stau așezată în jilțul meu de lângă foc, cu un pahar de vin fierț în mână, iar Montague stă în picioare în fața căminului, sprijinindu-se de prichiciul din piatră și uitându-se la foc.

— Am nevoie de sfatul Domniei Tale, spune. Am fost invitat să iau cina cu Thomas Cromwell.

— Ia cu tine o lingură cu coadă lungă, îi spun, iar fiul meu îmi răspunde cu un zâmbet silit.

— Ar putea fi semnalul că totul se schimbă.

Încuviințez din cap.

— Știu despre ce-i vorba; este invitat și Henry Courtenay cu mine; a vorbit cu Thomas Seymour, care a jucat multă vreme cărți cu Thomas Cromwell, cu Nicholas Carew și cu Francis Bryan.

— Carew și Bryan au fost susținători de-ai familiei Boleyn.

— Așa este. Dar acum, dat fiind că este văr cu familia Seymour, Bryan o sfătuiește pe Jane.

Încuviințez din cap.

— Deci Thomas Cromwell ne caută prietenia acelora

dintre noi care o susținem pe prințesă sau care sunt rude cu Jane Seymour?

— Tom Seymour m-a asigurat că, dacă Jane ar ajunge regină, ar recunoaște-o pe prințesă, ar aduce-o la curte și s-ar îngriji să fie repusă în drepturi ca moștenitoare.

Ridic din sprâncene.

— Cum ar putea ajunge Jane regină? Cum ar putea face Cromwell așa ceva?

Montague coboară glasul, deși suntem la noi acasă și ușa e închisă.

— Geoffrey a stat de vorbă chiar ieri cu John Stokesley, episcopul Londrei. Cromwell îl întrebase dacă regele ar putea să se lepede legal de femeia Boleyn.

— Să se lepede legal de ea? Cum adică? Și episcopul ce i-a răspuns?

Montague râde scurt.

— Omul nu e prost. Ar vrea să îi vadă pe alde Boleyn dați jos, dar a zis că nu-și va oferi opinia decât regelui și asta numai după ce află ce vrea suveranul să audă.

— Și știe vreunul dintre noi ce vrea să audă?

Montague clatină din cap.

— Semnele sunt contradictorii. Pe de o parte, a convocat Parlamentul și sfatul de taină. Și nu încapе îndoială că Cromwell complotеază împotriva familiei Boleyn. Însă regele l-a convins pe ambasadorul spaniol să o recunoască drept regină pentru prima dată de când a luat-o... așa că nu, nu știm.

— Atunci trebuie să așteptăm până când o să știm.

Dusă pe gânduri, îmi scot mânușile de călărie și le așez pe brațul jilțului. Întind mâinile să mi le încălzesc la foc.

— Deci ce vrea Cromwell de la noi? În momentul ăsta îmi datorează o mănăstire, și nu pot să spun că mor de dragul lui.

— Vrea să-i făgăduim că Reginald n-o să scrie de rău de el și că o să înceteze să-l îndemne pe papă să ia atitudine împotriva regelui.

Mă încrunt.

— De ce îl interesează atât de mult ca Reginald să aibă o părere bună despre el?

— Pentru că Reginald este purtătorul de cuvânt al papei.

Iar Cromwell, la fel ca regele, este îngrozit că papa are să-i excomunică pe amândoi, și atunci nimeni n-o să le mai asculte ordinele. Cromwell are nevoie de sprijinul nostru pentru propria lui siguranță, continuă Montague. Regele spune un lucru la micul dejun și altul la cină. Cromwell nu vrea s-o apuce pe calea lui Wolsey. Dacă o detronează pe Anne, așa cum a detronat-o Wolsey pe Caterina, vrea să se asigure că toată lumea îi va spune regelui că este voia lui Dumnezeu.

— Dacă o detronează pe Anne și o salvează pe prințesa noastră, atunci îl sprijinim, spun eu scârbită. Dar trebuie să-l sfătuiască pe rege să redeclare supunere Romei. Trebuie să repună în drepturi Biserica. Nu putem trăi în Anglia fără mănăstirile noastre.

— Imediat ce scapă de Anne, regele o să încheie o alianță cu Spania și o să readucă Biserica sub ocârmuirea Romei, prezice Montague.

— Și așa o să-l sfătuiască Cromwell? întreb sceptică. Dintr-odată, a devenit un papist credincios?

— Nu vrea ca bula papală de excomunicare să fie publicată, spune Montague în șoaptă. Este conștient că l-ar distruge pe rege. Vrea să ne ținem gura și să îi netezim regelui calea să se întoarcă la sânul Romei.

Preț de o clipă, mă încercă un soi de bucurie pentru că în sfârșit avem un cuvânt de spus, niște influență. De când Thomas Cromwell a început să-l sfătuiască pe rege s-o trădeze pe regina noastră și s-o distrugă pe prințesa noastră, strigăm la pereți. Acum se pare că lucrurile încep să se schimbe.

— Are nevoie să se poată bizui pe prietenia noastră ca să-i înfrunte pe alde Boleyn, spune Montague. Iar familia Seymour vrea s-o sprijinim pe Jane.

— Ea e noua drăguță a regelui? întreb. Chiar cred că o s-o ia de nevastă?

— Trebuie să fie o alinare, după Anne, remarcă Montague.

— Și iarăși e dragoste la mijloc?

El încuviințează din cap.

— Este înnebunit după ea. O crede o fată liniștită de la țară, sfioasă și neștiutoare. Crede că n-o interesează câtuși

de puțin lucrurile care îi privesc pe bărbați. Socotind după familia ei, crede că o să fie fertilă.

Tânăra are cinci frați.

— Dar nu se poate să-și închipuie că e cea mai rafinată femeie de la curte, obiectez, întotdeauna și-a dorit doar ce e mai bun. Doar nu-și închipuie că Jane le întrece pe celelalte în strălucire.

— Nu, s-a schimbat. Nu este cea mai grozavă - nici pe departe - dar îl admiră mai mult decât oricine altcineva, spune Montague. Țsta este noul lui etalon. Îi place cum îl privește.

— Cum îl privește?

— Cu venerație.

Absorb informația. Îmi dau seama că, pentru rege, cutremurat cum este de propria sa mortalitate, după ceasuri întregi în care a zăcut fără cunoștință, nevoit să înfrunte perspectiva morții fără un moștenitor de sex bărbătesc, adorația unei fete neprihănite de la țară trebuie să fie o ușurare.

— Deci?

— Diseară iau masa cu Cromwell și cu Henry Courtenay. Să-i spun că o să-l susținem împotriva lui Anne?

Îmi amintesc de marea influență recent dobândită a familiei Boleyn și de averea uriașă a familiei Howard și îmi spun că putem să-i înfruntăm și să-i doborâm.

— Da. Dar să-i spui că prețul nostru pentru treaba asta este repunerea în drepturi a prințesei și a mănăstirilor. O să ținem secretă excomunicarea, dar regele trebuie să revină la sânul Romei.

*

Montague se întoarce de la cina cu Cromwell pe patru cărări. E atât de beat, că de-abia se ține pe picioare. Eu m-am băgat în pat când îmi bate la ușă și mă întrebă dacă poate intra, iar când deschid ușa, rămâne în prag și spune că nu vrea să mă deranjeze.

— Fiule! spun zâmbind. Ești beat ca un rândaș.

— Thomas Cromwell are o căpățână de fier, se plânge el.

— Nădăduiesc că n-ai spus nimic în plus față de ce am

convenit.

Montague se sprijină de tocul ușii și oftează din rărunchi. Îmi suflă ușor în nas un damf cald de bere, vin și – îmi pare – coniac, căci Cromwell are gusturi exotice.

— Mergi să te culci, spun. Dimineață o să-ți fie groaznic de rău.

El clatină din cap uluit.

— Are o căpățână de fier, repetă. O căpățână de fier și o inimă ca o nicovală. Știi ce face?

— Nu.

— Îl pune pe propriul ei unchi, Thomas Howard, să strângă dovezi împotriva ei. Thomas Howard o să găsească dovezi împotriva mariajului. O să aducă oameni care să depună mărturie împotriva propriei lui nepoate.

— Bărbați de fier cu inimi împietrite. Și prințesa Maria?

Dă din cap ca o bufniță.

— Nu uit c-o iubești, nu uit niciodată, milady. Am adus imediat subiectul în discuție. I-am reamintit imediat de ea.

— Și el ce-a zis? Întreb, înfrânându-mi pornirea de a-l băga cu capul într-o găleată cu apă rece.

— A zis că o să aibă o gospodărie așa cum trebuie și că o să fie preamărită în noua ei casă. Va fi declarată legitimă, repusă în drepturi. O să vină la curte. Regina Jane o să i fie prietenă.

Aproape că mă înec auzind noul nume.

— Regina Jane?

El încuviințează din cap.

— Uimitor, așa-i?

— Ești sigur de asta?

— Cromwell e absolut convins.

Mă întind spre el, uit de damful de vin, de coniac și de bere fiartă. Îl mângâi pe obraz, iar el îmi zâmbește cald.

— Bravo. E bine, zic. Poate că povestea asta are să se încheie cu bine. Și zici că nu e doar Cromwell care își aruncă pâinea pe ape? E voința regelui?

— Cromwell nu face decât ce poruncește regele, spune Montague cu aplomb. De asta poți fi sigură. Iar acum regele vrea s-o repună în drepturi pe prințesă și să scape de femeia Boleyn.

— Amin, spun și-l împing ușor pe Montague afară din

iatacul meu, unde îl aşteaptă oamenii lui. Băgaţi-l în pat, le spun. Şi dimineaţă să-l lăsaţi să doarmă până mai târziu.

Conacul Trandafirului, st. Lawrence Pountney, Londra, aprilie 1536

Cultivând cu grijă taina şi cuprinsă subit de speranţă, merg să o văd pe verişoara mea Gertrude Courtenay acasă la ea, în St. Lawrence Pountney, Londra. Soţul ei, Henry, se află la curte, unde se pregăteşte pentru turnirul de Armindeni, şi Montague trebuie să rămână şi el la palat. După turnir, o să plece cu toţii la un mare banchet ce urmează să se țină în Franţa, găzduit de regele Francisc. Orice ar unelti Cromwell împotriva femeii Boleyn, nu pare să se grăbească şi, oricum, nu în felul ăsta se adânceşte prietenia cu Spania sau se pregăteşte revenirea la sânul Romei. Cum n-am încredere în Thomas Cromwell nici cât într-un mercenar din bordelurile din Putney, cred că este foarte probabil să joace la două capete: Boleyn şi Franţa pe de o parte şi prinţesa mea, Maria, şi Spania de cealaltă, până când va fi sigur care dintre ele va câştiga.

Verişoara Gertrude arde de nerăbdare să-mi împărtăşească ultimele bârfe. Mă ia în primire îndată ce descalec şi dau să intru în sala de oaspeţi.

— Vino, mă cheamă. Vino în grădină. Vreau să vorbesc cu tine fără să fim auzite.

Râzând, o urmez.

— Ce arde?

Îndată ce îşi întoarce chipul spre mine, îmi pierie râsul, atât de îngrijorată pare.

— Gertrude?

— Regele a vorbit între patru ochi cu soţul meu, spune. N-am îndrăznit să-ţi scriu. A vorbit cu el după ce concubina a pierdut copilul. Zice că şi-a dat seama în sfârşit că Dumnezeu n-o să-i dăruiască un fiu cu ea.

— Ştiu. Am auzit şi eu asta. Până şi la ţară a ajuns zvonul. Toată lumea de la curte trebuie că ştie şi, cum toată lumea ştie, asta nu poate însemna decât că regele şi Cromwell vor ca toată lumea să ştie.

— Asta n-aveai de unde s-o auzi: regele zice că ea l-a sedus cu vrăjitorie și că de asta nu o să aibă niciodată un băiat împreună.

Sunt uluită.

— Vrăjitorie?

Cobor glasul înainte de a repeta cuvântul primejdios. Să acuzi o femeie de vrăjitorie e totuna cu a o condamna la moarte, căci ce femeie poate dovedi că nu ea a fost la originea unei nenorociri? Dacă unul zice că a fost deocheat sau că i s-au făcut farmece, cum se poate demonstra că n-a fost așa? Dacă un rege susține că i s-au făcut farmece, cine o să-i spună că se înșală?

— Dumnezeu s-o aibă în pază! Și vărul Henry ce-a zis?

— N-a zis nimic. Era prea uluit să poată vorbi. În plus, ce era să-i spună? Cu toții credeam că i-a luat mințile regelui, credeam că le ia tuturor mințile; era nebun după ea, nu gândea limpede. Cine poate spune că la mijloc n-a fost vrăjitorie?

— Pentru că am văzut cum îl juca pe degete, mă aprind eu. N-a fost nicio taină la mijloc, nicio vrajă. Nu vezi că și Jane Seymour e sfătuită să facă același joc? Să-i facă avansuri, să se tragă înapoi, pe jumătate sedusă, ca mai apoi să se retragă cu totul? Nu l-am văzut pe rege îndrăgostit nebunește de vreo șase femei până acum? Nu este magie; orice târfă poate s-o facă, dacă o duce cât de cât capul. Diferența în cazul lui Boleyn a fost că era mai isteață decât toate celelalte și că familia ei o susținea, în vreme ce regina - Dumnezeu s-o binecuvânteze - îmbătrânea și nu mai putea avea copii.

— Așa este. (Gertrude se liniștește.) Așa este, ai dreptate. Dar chiar dacă regele crede că i s-au făcut farmece, că e vrăjitoare și că așa se explică lepădările, altceva nici nu mai contează.

— Și ce contează acum este ce va face mai departe, spun.

— O s-o repudieze, spune Gertrude triumfătoare. O să dea vina pe ea pentru tot și o s-o repudieze. Iar noi, Cromwell și toate neamurile noastre o să-l ajutăm.

— În ce fel? întreb. Căci exact la asta lucrează Montague cu Cromwell, cu Carew și cu Seymour.

Îmi zâmbește larg.

— Nu doar ei, îmi atrage atenția. Și alți zeci de oameni. Și nu trebuie s-o facem noi. Diavolul acela de Cromwell o s-o facă pentru noi.

Rămân să iau cina cu Gertrude și aș mai sta, dar un om de-al lui Montague vine după mine după-amiază și mă întreabă dacă mă pot întoarce la L'Erber.

— Ce s-a întâmplat?

Gertrude vine cu mine în curtea grajdului, unde calul meu mă așteaptă înșeuat și gata de plecare.

— Nu știu, spun.

— Dar nu se poate să fim în vreo primejdie, nu? caută ea să se asigure, gândindu-se la toastul nostru secret de la cină, când am închinat pentru detronarea lui Anne și pentru ca regelui să-i vină mintea la cap, iar prințesa Maria să fie proclamată singura lui moștenitoare legitimă.

— Nu cred. Montague m-ar fi prevenit. Cred că are o treabă pentru mine. Poate că suntem de partea învingătorilor, în sfârșit.

L'erber, Londra, mai 1536

Montague măsoară agitat cu pasul podeaua capelei noastre, de parcă ar vrea să fugă numaidecât spre țarm, la căpitanul nostru îndatoritor de la Grays, și să plece la fratele-său Reginald.

— A înnebunit, spune el în șoaptă. De data asta, chiar cred că a înnebunit. Nimeni nu este în siguranță, nimeni nu știe ce are să facă mai departe.

Sunt stupefiată de schimbarea aceasta bruscă de atitudine. Îmi pun pelerina deoparte și îi iau mâinile într-ale mele.

— Liniștește-te și spune-mi.

— N-ai auzit nimic pe stradă?

— Nimic. Câțiva m-au aclamat când am trecut prin dreptul lor, dar în rest era liniște.

— Pentru că este cu neputință de crezut!

Își lipește palma de gură și se uită în jur. Nu suntem decât noi în capelă, flăcările lumânărilor oscilează în sus și

În jos, nicio uşă nu se închide tainic făcându-le să pâlpâie. Suntem singuri.

Montague se răsuceşte pe călcâie şi cade în genunchi dinaintea mea. Văd că este alb la faţă şi tremură, peste măsură de tulburat.

— A arestat-o pe Anne Boleyn pentru adulter, murmură. Şi, odată cu ea, şi pe nişte bărbaţi din suita ei, pentru că i-au păstrat taina. Încă nu ştim câţi. Încă nu ştim pe cine.

— „Câţi”? repet, nevenindu-mi să-mi cred urechilor. Cum adică „câţi”?

Îşi azvârle mâinile în aer.

— Ştiu! De ce ar acuza mai mult de un bărbat, chiar dacă ea s-ar fi culcat cu câteva zeci? De ce ar îngădui să se afle aşa ceva? Şi de ce să spună o minciună atât de îngrozitoare, când ar putea s-o repudieze cu un singur cuvânt? I-au arestat pe Thomas Wyatt şi pe Henric Norris, dar şi pe băiatul care cântă în iatacul ei, şi chiar şi pe fratele ei. (Se uită la mine.) Tu îl ştii bine! Ce are în minte? De ce ar face un lucru ca ăsta?

— Stai aşa, spun. Nu pricep.

Trag mai aproape jilţul preotului şi mă afund în el, căci simt că mi se înmoaie picioarele. Îmi spun că sunt prea bătrână pentru aşa ceva, nu mă mai pot grăbi să trag concluzii sau să intru la bănuieli. Henric regele se mişcă prea repede pentru mine, într-un fel în care Henric prinţul n-o făcea niciodată. Căci Henric prinţul era ager şi isteţ, dar Henric regele este pripit şi viclean ca un lunatic: nebuneşte de hotărât.

Încet, Montague îmi repetă numele, adăugând altele două ale unor bărbaţi care se pare că lipsesc de la curte.

— Cromwell spune peste tot că ea a născut un monstru, zice fiu-meu. Ca şi cum asta ar dovedi ceva.

— Un monstru? repet proteste.

— Nu un prunc născut mort, ci un soi de reptilă.

Mă uit la fiu-meu îngrozită.

— Dumnezeule, cum reuşeşte Thomas Cromwell să găsească dovezi de păcat şi de sodomie oriîncotro s-ar uita! În propria mea mănăstire, în iatacul reginei! Ce minte trebuie să aibă omul ăsta! Al cui glas l-o fi auzind când se roagă?

— Minteia regelui este cea care contează. (Montague își pune mâinile pe genunchi mei și se uită în sus la mine, de parcă aș fi în continuare mama lui atotputernică și aș putea îndrepta lucrurile.) Cromwell nu face decât ce spune regele că-și dorește. O s-o judece pentru adulter.

— O s-o judece pentru adulter pe propria lui soție?

— Domnul să mă apere, căci o să fac parte din completul de judecată.

— Tu o să faci parte din completul de judecată?

— Am consimțit! țipă, sărind în picioare. Toți cei care ne-am întâlnit cu Cromwell, care am zis că o să-l ajutăm să obțină anularea căsătoriei, suntem chemați să judecăm. Noi am crezut că e vorba să-l dezlegăm pe rege de jurămintele mincinoase. Am crezut că o să studiem legitimitatea căsătoriei și că o s-o declarăm lipsită de temei. Nu am avut știință de așa ceva!

— Supune la judecată legitimitatea căsătoriei? O să-o anuleze? întreb. Cum a încercat să facă și cu regina?

— Nu! Nu! Nu! Nu m-ai auzit? Nu supune la judecată legitimitatea căsătoriei, o trimite în judecată pe femeie. O s-o judece pentru adulter. Împreună cu frate-său și cu alți bărbați, numai Dumnezeu știe care anume, numai Dumnezeu știe câți. Numai Dumnezeu știe dacă nu sunt cumva prieteni sau veri de-ai noștri. Și cu siguranță numai Dumnezeu știe de ce!

— E vreunul de-ai noștri printre ei? întreb îngrijorată. Doar nu e și vreo rudă de-a noastră sau vreunul care lucrează pentru noi, nu? Vreun susținător de-ai prințesei?

— Nu din câte știu eu, cel puțin. Încă n-au fost arestați. Asta e cel mai ciudat. Toți cei care lipsesc sunt dintre cei din clica lui Boleyn, care se vântură cât e ziua de lungă prin odăile ei. (Montague face o grimasă.) Îi știi. Norris, Brereton...

— Bărbați pe care Cromwell nu-i simpatizează, observ eu. Dar cu băiatul cu lăuta ce-au avut?

— Nu știu! (Montague își freacă fața.) Pe el l-au luat primul. Poate ca Cromwell să-l schingiuiască până când mărturisește? Poate că vrea să-l schingiuiască până obține de la el alte nume? Până când o să obțină de la el numele pe care Cromwell le vrea?

— Să-l schingiuiască? repet. Să-l schingiuiască? Regele recurge la tortură împotriva unui băiețuș? împotriva micului muzicant?

Montague se uită la mine de parcă țara pe care o știm și pe care o iubim se duce naibii sub ochii noștri.

— Iar eu am consimțit să fac parte din completul de judecată, spune.

*

Nu doar fiul meu Montague, dar și alți douăzeci și cinci de aristocrați trebuie să o judece pe femeia căreia i-au zis regină. Completul de judecată este prezidat de unchiul ei, care asistă negru la față la decăderea femeii pe care el a urcat-o pe tron, care a devenit regina pe care el a urât-o. Lângă el este fostul ei iubit, Henry Percy, care e scuturat de friguri și bombăne că e prea bolnav să participe, că nu poate fi silit să participe.

Toți lorzii din familia mea sunt acolo. Mai bine de un sfert dintre membrii completului de judecată sunt neamuri de ale noastre sau membri ai facțiunii de care aparținem, care o sprijină pe prințesa Maria și care au urât-o pe femeia Boleyn din clipa în care a uzurpat tronul. Pentru noi, deși relatările despre sărutat și seducție sunt îndeajuns de șocante, acuzația că a otrăvit-o pe regină și că plănuia s-o otrăvească pe prințesă este o confirmare amarnică a temerilor noastre cele mai negre. Restul jurilor sunt oamenii lui Henric, care urăsc sau iubesc după cum le poruncește el. Nu și-a făcut niciun prieten cât a fost regină. Nimeni nu spune o vorbă în apărarea ei. Pe măsură ce jurii studiază dovezile pe care Thomas Cromwell le-a pregătit atât de convingător, nu se întrevede nicio șansă să i se dea câștig de cauză.

Elizabeth Somerset, contesa de Worcester, care a luat parte la funeraliile reginei de la Petersborough alături de mine, s-a întors împotriva prietenei ei Anne și depune mărturie despre flirturi și lucruri mai rele de atât, care se petreceau în iatacul reginei. Cineva vorbește despre ceva spus de altcineva pe patul de moarte. Toată povestea este o adunătură de bârfe ieftine și de insinuări grotești.

Montague vine acasă negru la față și furios.

— Ce rușine! spune el tăios. Regele e încredințat că aproape o sută de bărbați s-au perindat prin patul ei.

Îi întind un pahar cu vin fierț, în timp ce îl urmăresc cu privirea.

— Ai zis „vinovat”? Îl întreb.

— Da, spune. Dovezile erau de netăgăduit. Lordul Cromwell avea toate amănuntele pe care le-ar fi putut cere cineva. Dintr-un motiv care îmi scapă, i-a îngăduit lui George Boleyn însuși să-i spună curții cu glas tare că regele era incapabil să zămislească. A trâmbițat impotența regelui.

— Au dovedit că ea a ucis-o pe regina noastră?

— Au acuzat-o de asta. Se pare că e suficient.

— Regele o s-o întemnițeze? Sau o s-o trimită la mănăstire?

Montague se întoarce spre mine și pe chipul lui se citește o expresie de compătimire sumbră.

— Nu. O s-o omoare.

Conacul Bisham, Berkshire, mai 1536

Plec din Londra. Nu mai suport să aud speculațiile și bârfele, detaliile obscene ale procesului repovestite întruna, mirarea continuă la gândul a ceea ce se va întâmpla mai departe. Nici măcar cei care au urât-o pe femeia Boleyn nu pot pricepe de ce regele nu-și declară mariajul nul, n-o declară pe fiica lui Elizabeth ilegitimă și n-o închide pe mamă undeva, într-un castel îndepărtat, unde n-are decât să moară uitată de toți.

O parte dintre lucrurile astea au loc: căsătoria este declarată nulă, iar copilul, Elizabeth, nelegitim. Și cu toate acestea, femeia rămâne în continuare închisă în turn, iar planurile privind executarea ei continuă.

Mă bucur că am plecat din oraș, dar nu mi-o pot scoate din minte pe femeia din turn. Intru în capela friguroasă a mănăstirii – acum închisă și părăsită – și îngenunchez pe podeaua de piatră, cu fața spre răsărit, deși crucea frumoasă și argintăria de la altar au fost luate. Mă trezesc

că mă rog dinaintea unui altar gol, pentru o femeie pe care am urât-o, a cărei iscoadă mi-a furat lucrurile.

Nu există precedent pentru execuția unei regine a Angliei. Este cu neputință ca o regină să fie decapitată. Nicio femeie nu a pășit vreodată de la Turn la micul petic de iarbă din fața capelei ca să-și afle moartea. Nu îmi pot imagina scena. Nu suport să mi-o închipui. Și nu pot să cred că Henric Tudor, prințul pe care îl știam, s-a putut întoarce în felul ăsta împotriva unei femei pe care a iubit-o. Ca rege, este însăși întruchiparea amorului curtean. Îi este cu neputință să fie violent; la Henric e întotdeauna iubire la mijloc, iubire adevărată. Doar nu se poate să-și condamne soția, care este și mama copilului lui, la moarte. Știu că s-a întors împotriva propriei lui regine credincioase, că a repudiat-o și neglijat-o. Dar una este să-i întorci spatele unei femei care te-a dezamăgit și să uiți de ea, și cu totul altceva e să te schimbi peste noapte și să poruncești moartea unei iubite.

Mă rog pentru Anne, dar mă trezesc că mintea îmi fuge întruna la rege. Mă gândesc că trebuie să fie înnebunit de gelozie, rușinat de ce spun bărbații despre el, vulnerabil din pricina șireteniei răzbunătoare a familiei Boleyn. Își simte vârsta, văzând cum frumusețea tinereții se pierde în grăsimea feței. În fiecare zi trebuie că se uită în oglindă și vede cum prințul tânăr și chipeș dispare îndărătul unui rege bătrân, ridicol, iar copilul de aur se transformă în regele-cârțiță. Toată lumea îl adora pe Henric pe vremea când era un rege tânăr; nu poate pricepe cum de curtea lui, soția pe care a crescut-o din nimic, s-au putut întoarce împotriva lui și – mai rău – râd de el ca de un încornorat bătrân și gras.

Dar mă înșel. În timp ce eu mă gândesc la bărbatul sensibil care trebuie că se cutremură de rușine și turbează la gândul pierderii femeii pe care a distrus-o, Henric își ostioiește orgoliul rănit curtând-o pe fata Seymour. Nu se uită în oglindă, plângându-și tinerețea pierdută. În fiecare seară merge cu luntrea în susul fluviului, cu muzicanți care zdrăngănesc din lăute, să ia cina cu ea. Îi trimite mici daruri și pune la cale viitorul lor împreună, de parcă ar fi doi însurăței logodiți în mai. Nu își deplânge tinerețea; și-o revendică; la doar câteva zile după ce tunul din Turn a

bubuit dând de veste Londrei întregi că regele a săvârșit una dintre cele mai cumplite fapte pe care le poate comite un bărbat – și-a ucis soția – regele se recăsătorește și avem o nouă regină: pe Jane.

*

— Ambasadorul spaniol mi-a spus că Jane o s-o aducă pe prințesă la curte și că se va îngriji să fie cinstită cum se cuvine, îmi spune Geoffrey.

Traversăm ogorul pe jos, mergând spre fermă, uitându-ne la culturile care înverzesc. Undeva, printre florile albe ale gardului-viu din păducel, o mierlă își trâmbițează dinaintea lumii nesupunerea, în triluri săltărețe, pline de speranță.

— Zău?

Geoffrey radiază de-a dreptul.

— Dușmanul nostru e mort, iar noi am supraviețuit. Regele însuși l-a chemat pe Henric Fitzroy la el, l-a luat în brațe și i-a zis că femeia Boleyn i-ar fi asasinat pe el și pe prințesa noastră, și că se consideră norocos că-i mai are.

— Regele o să trimită după prințesă?

— Îndată ce Jane este proclamată regină și o instalează. E o chestiune de zile până când prințesa noastră o să locuiască cu ea și cu noua ei mamă, regina.

Îmi îndes mâna la brațul fiului meu preferat și îmi odihnesc o clipă capul pe umărul lui lat.

— Știi, după o viață plină de asemenea răsturnări de situație, uneori aproape că mă mir că mai sunt aici. Sunt foarte surprinsă să văd că lucrurile revin la normal.

El îmi mângâie mâna.

— Cine știe? S-ar putea s-ajungi să-ți vezi prințesa iubită încoronată.

— Sst, îl țiștii, deși nu e nimeni pe câmp în afară de un muncitor care destupă un șanț, undeva departe.

Acum este considerat un act de trădare până și să vorbești despre moartea unui rege. În fiecare zi, Cromwell dă o regulă nouă menită să-i apere regelui reputația.

Aud tropotit de cai pe drum și ne întoarcem spre casă. Pe deasupra gardului-viu, îi zăresc fluturând stindardul lui

Montague și, când intrăm în grajd, el tocmai descalecă. Vine în grabă spre noi, zâmbind, îngenunchează să-i dau binecuvântarea, după care se ridică.

— Aduc vești de la Greenwich, spune. Vești bune.

— Prințesa se întoarce la curte? Își dă cu presupusul Geoffrey. Ce ți-am spus eu!

— Și mai grozav de atât, spune Montague. (Se întoarce spre mine.) Domnia Ta ești invitată să te întorci la curte. Milady, mamă, sunt aici cu o invitație din partea regelui însuși. Surghiunul s-a încheiat. Te întorci la palat.

Nu știi ce să spun. Mă uit la chipul lui surâzător și mă chinui să-mi găsesc cuvintele.

— O repunere în drepturi?

— Deplină. O să fie totul ca înainte. Prințesa în palatul ei, iar Domnia Ta alături de ea.

— Domnul fie lăudat! exclamă Geoffrey. O să conduci menajul prințesei Maria, exact ca odinioară. O să fii acolo unde îți este locul, unde este locul nostru, al tuturor: la curte. Și o să ai parte din nou de demnități și de feude, și la fel și noi, toți ceilalți.

— Ai datorii, Geoffrey? întreabă Montague cu un surâs zeflemitor.

— Mă îndoiesc că tu te-ai descurca cu un domeniu atât de mic, dat fiind că trebuie să te cerți toată ziua prin tribunale cu vecinii, se rățoiește Geoffrey. Nu vreau decât să ne recuperăm ce ni se cuvine de drept. Mama ar trebui să se afle în fruntea curții, și noi la fel. Suntem Plantageneti; suntem cârmuitori prin naștere. În cel mai rău caz, putem sluji drept sfetnici.

— Iar eu o să am grijă de prințesă, spun.

E singurul lucru care mă interesează.

— O să fii din nou guvernanta oficială a prințesei. (Montague îmi ia mâna și îmi zâmbește.) Felicitări!

Palatul Greenwich, Londra, iunie 1536

Mă întorc la Londra cu Montague. Înaintez cu stindardul lui fluturând înaintea noastră, cu roza albă deasupra creștetului, înconjurată de străjerii lui frumos îmbrăcați și

mândri în şa. Îndată ce ajungem în oraş, îndreptându-ne spre luntrea noastră de pe fluviu, văd că oamenii ne arată cu degetul şi ne aleargă în întâmpinare, şi încep să ne aclame. Până să ajungem aproape de fluviu, pe străzi s-au strâns mii de oameni care îmi strigă numele, ne strigă binecuvântări, cer să vină prinţesa şi, în fine, strigă îndemnul „A Warwick! A Warwick!”

— Ajunge! (Montague îi face un semn din cap unuia dintre străjeri, care intră călare în mulţime, strivind lumea cu armăsarul lui masiv şi îi aplică o lovitură cu latul sabiei tânărului loialist.)

— Montague! exclam şocată. Nu făcea decât să ne ovaţioneze.

— N-are voie, spune Montague neînduplecat. Te-ai întors la curte, milady, iar noi suntem repuşi în drepturi, dar nu e totul ca pe vremuri. Regele nu mai e acelaşi. Nu cred că va mai fi vreodată.

— Păi parcă era nemaipomenit de fericit cu Jane Seymour. Parcă era singura femeie pe care a iubit-o vreodată.

La replica mea sarcastică, Montague rânjeşte mânzeşte.

— E fericit cu ea, spune el precaut. Dar nu este îndeajuns de îndrăgostit încât să îndure vreo critică, fie ea cât de mică, sau vreo urmă de îndoială. Şi cineva care te aclamă pe Domnia Ta, sau pe prinţesă, sau Biserica reprezintă o critică pe care nu suportă să o audă.

*

Odăile mele de la curte sunt aceleaşi pe care le-am avut şi înainte, cu atât de multă vreme în urmă, când eram aici în calitate de doamnă de onoare a Caterinei, iar ea era o regină de doar douăzeci şi trei de ani, scoasă din ghearele sărăciei şi ale disperării de un soţ de şaptesprezece ani, şi credeam că nimic nu are să mai meargă rău vreodată.

Mă duc să-mi prezint omagiile noii regine în odăile ei, şi îi fac reverenţa lui Jane Seymour, o fată pe care am cunoscut-o pe când era o domnişoară de onoare cam sfioasă şi cam nepricepută în suita Caterinei. După aroganţa ei palidă, presupun că îşi aminteşte că am muştruluit-o pentru

neîndemânare, așa că mă asigur că mă las până la pământ și că rămân așa până când mă pofteste să mă ridic.

Nu las să se vadă câtuși de puțin cât sunt de amuzată în timp ce îi cercetez încăperea și doamnele. Toate bosajele din lemn, cândva însemnate cu un șoim sau cu un „A” îngroșat, au fost strunjite și șlefuite, iar acum peste tot sunt „J”-uri și păsări-phoenix renăscute. Deviza ei lingușitoare – „Obligată să mă supun și să slujesc” – este cusută de doamnele ei pe un drapel în nuanța de verde a Casei Tudor. Mă întâmpină binevoitoare. Unele sunt prietene vechi. Elizabeth Darrel a slujit-o pe Caterina alături de mine, sora vitregă a lui Frances Grey, Maria Brandon, este și ea aici și, cel mai surprinzător, e și Jane Boleyn, văduva lui George Boleyn, care a furnizat dovezi irefutabile împotriva propriului ei soț și a cumnatei ei, Anne. Pare să-și fi revenit cu o iuțea remarcabilă de pe urma mâhnirii și a năpastei care i-a lovit familia, și îmi face o reverență foarte politicoasă.

Suita reginei Jane mă uimește. Să o numești pe Jane Boleyn doamna ta de onoare înseamnă să primești în casa ta cu bună știință o iscoadă care nu se va da în lături de la nimic. Nu se poate să nu știe că, de vreme ce Jane Boleyn și-a trimis propriul soț și propria cumnată la eșafod, n-o să șovăie o clipă să-i întindă o cursă unei străine. Dar atunci îmi dau seama. Aceste doamne nu au fost alese de Jane. Sunt doamne puse aici de rudele lor ca să obțină bunăvoință și feude și să atragă atenția regelui; nu sunt decât niște persoane slugarnice și abjecte, insinuate aici pentru recompensa pe care o pot aduce. Asta nu e în niciun caz o curte engleză, așa cum o înțeleg eu. Asta e o groapă cu sobolani.

*

Am voie să-i scriu prințesei, deși nu mi se îngăduie încă să merg s-o văd. Mă supun răbdătoare interdicției, convinsă că regele o s-o aducă la curte. Regina Jane vorbește frumos despre ea și îmi cere sfatul când e vorba să-i trimită niște haine noi și o pelerină de călărie. Împreună, alegem o rochie nouă și niște mâneci din catifea roșu-aprins care știu

c-o s-o prindă și i le trimitem prin solul regal în nord, la doar treizeci de mile depărtare de Hunsdon, unde se pregătește să vină la curte.

Îi scriu s-o întreb dacă este sănătoasă, fericită. Îi scriu că o să ne vedem curând, că o să fim iarăși fericite împreună, că nădăjduiesc că regele îmi va îngădui să-i conduc casa și totul o să fie ca înainte. Îi spun că la curte este iarăși pace și veselie, că o să descopere în Jane o regină și o prietenă. Nu pomenesc de faptul că au multe în comun, fiind doar opt ani diferență de vârstă între ele – doar că, desigur, Maria s-a născut prințesă și a fost crescută ca o prințesă, iar Jane este fiica neinteresantă a unui cavaler de la țară, și aștept să-mi răspundă.

Scumpa mea Lady Margaret, îmi pare nespus de rău și sunt îngrozitor de tristă că nu pot veni la curte și să fiu din nou cu tine. Am avut ghinionul de a-l jigni pe tatăl meu, regele, și deși aş face orice să-i dau ascultare și să-l cinstesc, nu-mi pot nesocoti și necinsti mama intrată în rândul sfinților, nici pe Dumnezeuul meu. Roagă-te pentru mine.

Maria

Nu pricep nimic, așa că merg pe dată în odăile regelui, să-l caut pe Montague. Joacă o partidă de cărți cu unul dintre frații Seymour, care s-au ajuns între timp, și aștept să termine, râzând de pierderile atent calculate ale lui Montague. Henry Seymour își strânge câștigurile, îmi face o plecăciune și pornește agale de-a lungul coridorului.

— Ce s-a întâmplat cu prințesa? Întreb scurt, cu mâna încleștată pe scrisoarea îndesată adânc în buzunar.

— Regele refuză s-o aducă la curte până când nu depune jurământul, se răstește el. L-a trimis la ea pe Norfolk, care a înjurat-o în față și a făcut-o trădătoare.

Clatin din cap, uluită.

— De ce? De ce ar stăruie regele ca prințesa să depună jurământul acum? Regina Caterina e moartă, Anne e moartă, Elizabeth a fost declarată ilegitimă, are o regină nouă care – așa să ne-ajute Dumnezeu! – o să-i dăruiască fiul și moștenitorul dorit. De ce ar stăruie ca ea să depună jurământul acum? Ce rost are?

Montague se întoarce așa încât nu-mi mai vede expresia

neliniștită, și face câțiva pași.

— Nu știi, spune el simplu. N-are nicio noimă. Am crezut că după moartea femeii Boleyn, toate necazurile noastre o să se sfârșească. Am crezut că regele o să facă pace cu Roma. Nu pricep ce motiv are să se încapățâneze. Și mai ales nu înțeleg de ce s-ar încapățâna împotriva propriei fiice. Nici unui câine nu i-ai vorbi cum i-a vorbit Norfolk prințesei.

Îmi duc mâna la gură să-mi înăbuș un țipăt.

— A amenințat-o?

— I-a zis că, dacă ar fi fost fata lui, ar da-o cu capul de perete până când i l-ar terciui ca pe un măr copt.

— Nu! (Nici măcar pe unul ca Thomas Howard nu-l cred capabil să cuteze să-i vorbească în felul ăsta unei prințese. Nu pot să cred că un tată i-ar îngădui unui astfel de om să-i amenințe fata cu violența.) Dumnezeuule, Montague, ce ne facem?

Fiul meu arată ca un om care este împins treptat și inexorabil spre primejdie, un cal de război care înaintează fără tragere de inimă spre locul de unde răzbat bubuiturile de tun.

— Am crezut că necazurile noastre s-au sfârșit, dar au reînceput, spune trăgănând vorba. Cred că trebuie s-o luăm de acolo. Regina Jane îi ține partea, până și Cromwell recomandă să fie adusă la curte, însă regele a țipat la Jane că prințesa ar trebui judecată pentru trădare și că e proastă fiindcă îi ia apărarea. Cred că regele s-a întors împotriva ei, cred că a hotărât că ea este dușmanul. Însăși prezența ei, chiar și departe, este un reproș la adresa lui. Nu se poate uita la ea fără să-și aducă aminte cum a tratat-o pe mamăsa. Nu se poate gândi la ea și să pretindă că n-a existat nicio Anne. Nu se poate preface că nu e îndeajuns de bătrân încât să-i fie tată. Nu suportă gândul că-l sfidează. Trebuie s-o luăm de acolo. Nu cred că este în siguranță în regatul lui.

*

Geoffrey merge iarăși până la Grays, satul tainic de pe malul Tamisei, și ne anunță că luntrașul este gata de

plecare la semnalul nostru și că i-a rămas credincios prințesei. Ruda noastră de la Calais, Arthur Plantagenet, lord Lisle, îmi scrie să-mi spună că poate primi transportul de bunuri pe care mă pregătesc să i-l trimit și că un mesaj trimis vechilului său de la Londra o să-l avertizeze când urmează să fie livrat. Montague aduce la curte șase cai de călărie zdraveni, spunând că îi antrenează pentru sezonul de vânatoare. Vărul nostru Henry Courtenay plătește un cămăraș de la Husdon să-i dea vești și înțelege că prințesei i se îngăduie acum să se plimbe în fiecare dimineață prin grădină, pentru că-i face bine la sănătate.

O urmez pe regina Jane spre capelă, înainte de micul dejun, când îl zăresc pe Montague în suita regelui. Vine la mine, îngenunchează să-i dau binecuvântarea și, când îmi pun mâna pe creștetul lui, șoptește:

— Norfolk și-a denunțat fratele vitreg dinaintea regelui, iar Tom a fost arestat pentru trădare.

Încerc să îmi ascund stupefacția, în vreme ce Montague se ridică și îmi oferă brațul.

— Vino, spun grăbită.

— Nu. (Mă conduce spre capelă, îi face o plecăciune reginei și se retrage.) Să nu faci nimic neobișnuit, îmi reamintește.

În timp ce preotul oficiază liturghia cu spatele întors către congregație, iar șoptele în latină plutesc pe deasupra noastră, îmi dau seama că țin strâns între degete mătăniile și că le număr iar și iar. Doar nu e cu putință ca un Howard să fi făcut ceva împotriva regelui. Tom Howard și ai lui au parvenit făcând tot ce le-a cerut regele. Nu există în tot regatul lachei mai credincioși și mai tenace decât ei. De-abia aud liturghia, nu sunt în stare să spun nici măcar o rugăciune. Mă uit la capul plecat al reginei și mă întreb dacă știe.

Abia când curtea pleacă să ia micul dejun pot să mă duc lângă Montague, în așa fel încât părem că stăm de vorbă în șoptă – o mamă cu fiul ei.

— Ce-a făcut Tommy Howard?

— A sedus-o pe fiica reginei Scoției, fosta dumitale pupilă, Lady Margaret Douglas. S-au căsătorit pe ascuns de Paște.

— Lady Margaret! izbucnesc. (N-am prea văzut-o de când mi-a fost luată din grijă, pentru a merge s-o slujească pe Anne Boleyn. Preț de câteva clipe, nu simt decât ușurare să aflu că pe prințesă nu o pasc alte necazuri, dar apoi îmi amintesc de fata frumoasă care a fost în grija mea, dar care s-a pierdut la curte.) N-ar fi făcut niciodată ceva nedemn de o prințesă, spun cu îndârjire. A fost doamna de onoare a prințesei noastre, și este fiica lui Margaret Tudor. Nu-mi spune că s-a măritat pe ascuns cu un om de rând, fără să i se îngăduie!

— Ba asta îți spun, zice Montague sec.

— S-a măritat cu Tom Howard? În taină? Și regele cum a aflat?

— Toată lumea zice că ducele i-a spus. Ar fi Norfolk în stare să-și trădeze propriul frate vitreg?

— Da, spun imediat. Pentru că nu îți permite să riște ca regele să creadă că a existat un complot pentru a căsători un alt moștenitor la tron cu un membru al familiei Howard. Îl are deja pe Henric Fitzroy în familie; cum o să pară dacă familia lui prinde în capcană un alt moștenitor Tudor?

— Regelui îi pare că se pregătesc să uzurpe tronul, spune sumbru Montague.

— Pentru noi e mai bine dacă îi ia la ochi pe alde Howard și nu pe Plantageneti, comentez eu. Dar ce o să se întâmple cu Lady Margaret? Regele nu e foarte mânios?

— E turbat de furie. Mai rău decât m-aș fi așteptat. Și e furios pe nevasta lui Henric Fitzroy, Mary Howard, care i-a ajutat să se întâlnească.

— Cum de au putut fi atât de necugetați? (Clatin din cap.) Lady Margaret știe că oricine o curtează se apropie de tron. Cât de aproape, nimeni nu știe zilele astea. Dacă prințesa Elizabeth este declarată nelegitimă, iar prințesa Maria nu este repusă în drepturi, atunci Lady Margaret este a treia în rând la tron, după mama și fratele ei.

— Acum o știe, spune Montague. Regele spune că ducele de Norfolk s-a purtat ca un trădător, dezbinând țara.

— A folosit cuvântul „trădător”?

— Da.

— Stai. Stai, Montague, lasă-mă să mă gândesc. (Mă îndepărtez câțiva pași, apoi mă întorc.) Gândește-te puțin.

De ce nu s-a grăbit ducele de Norfolk să pună mâna pe ea? Cum spui și tu, dacă regele o renegă pe prințesă, atunci Lady Margaret ajunge în rând la tron. De ce n-a profitat Norfolk de această căsătorie tănuită ca să o aducă în familia lui pe moștenitoarea tronului? De ce n-a încurajat-o, păstrând secretul?

Montague dă să-mi răspundă, dar îi descâlcesc itele complotului:

— Norfolk trebuie să fie absolut sigur că regele o să-l declare pe Henric Fitzroy moștenitorul lui – ceea ce va însemna că fiica lui, Mary Howard, ajunge regina Angliei. Altfel, ar fi susținut mariajul și l-ar fi ținut sub tăcere, ca pe o altă legătură utilă cu casa regală.

— Primejdioase vorbe, spune Montague atât de încet, încât de-abia îl aud.

— Norfolk nu și-ar fi trădat în veri fratele dacă nu era vorba să capete o șansă mai bună la tron – fiică-sa, măritată cu moștenitorul regelui, șoptesc. Norfolk vânează întotdeauna cea mai mare oportunitate pentru el și pentru familia lui. Știe că nu Lady Margaret o reprezenta. Trebuie să se asigure că Henric Fitzroy va fi numit moștenitor.

— Și ce înseamnă asta pentru noi? întreabă Montague.

Simt cum mă ia cu frig când îmi dau seama.

— Înseamnă că ai dreptate și că trebuie s-o scoatem pe prințesă din țară, spun. Regele n-o s-o repună niciodată în drepturi. Și îi stă în cale. E în primejdie, dacă îi stă regelui în cale. Oricine îi blochează drumul e în primejdie.

*

Sunt cu tânăra regină Jane în sala ei de primiri, așteptând cu un aer serios lângă tronul său, în vreme ce sute de oameni îi fac plecăciuni și îi cer un favor sau un altul. Jane asistă destul de indiferentă la această explozie de preocupare față de sănătatea și prosperitatea ei. Toată lumea îi oferă câte un mic dar pe care îl ia și apoi i-l întinde uneia dintre doamne, care îl așază pe o masă în spatele ei. Din când în când, îmi aruncă o privire, să vadă dacă mă uit și dacă aprob purtarea doamnelor și felul în care se respectă eticheta. Încuviințez încet, din cap. În ciuda

cheltuielilor suportate cu menajul prințesei, rămân femeia de la curte cu cea mai mare avere proprie, cu cel mai mare titlu propriu și, de departe, cea mai în vârstă. Am șaiszeci și doi de ani, iar Jane este a șasea regină pe care am văzut-o așezată pe tronul ăsta. Are dreptate se se uite la mine cu ochii ei albastru deschis ca să se asigure că face totul cum se cuvine.

Și-a început domnia cu o greșeală cumplită. Lui Lady Margaret Douglas n-ar fi trebuit să i se îngăduie niciodată să se căsătorească în secret cu Tom Howard. Mary Howard, tânăra ducesă măritată cu Henric Fitzroy, n-ar fi trebuit lăsată niciodată să-i încurajeze. Regina Jane, care urca pe un tron ce încă păstra căldura răspândită de sudoarea îngrozită a ultimei ocupante, orbită de propria ascensiune, nu a luat aminte la purtarea noii ei curți, n-a știut ce se întâmplă. Însă acum Tom este în Turn, acuzat de trădare, iar Lady Margaret este închisă la ea în iatac, în vreme ce regele este furios pe toată lumea.

— Nu, e arestată, e și ea în Turn, îmi spune veselă Jane Boleyn.

Simt cum mi se strânge inima, ca de fiecare dată când mă gândesc la Turn.

— Lady Margaret? Sub ce acuzație?

— Trădare.

De pe buzele lui Jane Boleyn, cuvântul acela sună ca o condamnare la moarte.

— Cum poate fi acuzată de trădare, când n-a făcut decât să se mărite din dragoste? întreb eu. De neghiobie, da. De nesupunere, sigur. Și bineînțeles că regele se simte insultat. Și are dreptate. Dar ce treabă are asta cu trădarea?

Jane Boleyn își pleacă privirea.

— Este trădare dacă așa spune regele, declară ea. Iar el zice că sunt vinovați. Și pedeapsa este moartea.

*

Sunt zdruncinată. Dacă regele își poate acuza nepoata iubită de trădare și o azvârle în Turn după ce a condamnat-o la moarte, cu siguranță că poate să-și acuze și fiica. Cu

atât mai mult cu cât o declară nelegitimă și își trimite cei mai îngrozitori lachei s-o amenințe cu bătaia. Mă duc spre odăile regelui, să stau de vorbă cu Montague, când aud tropăit de soldați în urma mea.

Preț de o clipă, am senzația că o să leșin de frică. Mă trag lângă perete și simt piatra rece, rece ca o celulă din Turn, lipită de spate. Cu inima bătându-mi cu putere, aștept să treacă pe lângă mine două duzini de străjери din garda regală îmbrăcați în livreaua strălucitoare a Tudorilor, mărșăluind în pas de-a lungul coridoarelor Palatului Greenwich, spre sala de primiri a regelui.

De îndată ce au trecut de mine, încep să mă tem pentru Montague. Îmi spun în barbă: „Fiul meu!”. Mă iau numaidecât după soldați în timp ce urcă greoi treptele spre odăile regelui. Ușa cea mare a sălii de primiri se dă în lături, iar ei intră doi câte doi, cu aer amenințător.

Încăperea este aglomerată, însă regele nu e aici. Tronul este gol; e înăuntru, în iatacul lui, cu ușa închisă între el și curte. Nu vrea să asiste la arestare. Dacă o să se lase cu țipete și cu plâns, nu vrea să fie deranjat. Plimbându-mi privirea prin încăperea plină, constat ușurată că nici Montague nu e aici; probabil e înăuntru, cu regele.

Soldații n-au venit după fiul meu. În schimb, ofițerul se duce cu aplomb la sir Anthony Browne, favoritul regelui, locotenentul lui credincios, și îl invită, cu glas îndeajuns de curtenitor să-i însoțească. Anthony se ridică de pe divanul de lângă fereastră, unde lenevea, zâmbește ca un curtean abil și întreabă într-o doară:

— De ce? Care poate fi învinuirea?

— Trădare, vine discret replica, și toți cei aflați în preajma lui Anthony par să se facă nevăzuți.

Ofițerul își plimbă privirea prin sala care pare să fi amuțit brusc de uluire.

— Sir Francis Bryan! strigă.

— Aici, spune sir Francis. (Face un pas în față, iar bărbații care îl însoțeau mai înainte se trag în lături, de parcă nu l-ar mai cunoaște, de parcă nu l-ar fi cunoscut niciodată. El zâmbește plimbându-și orbește ochiul acoperit de bandajul negru pe deasupra încăperii, nerecunoscând niciun prieten.) Cu ce vă pot fi de folos, domnule ofițer? Aveți

nevoie de ajutorul meu?

— Puteți veni cu mine, spune ofițerul cu un soi de veselie funestă. Căci și Domnia Voastră sunteți arestat.

— Eu? întreabă Francis Bryan, verișorul reginei, verișorul fostei regine, un bărbat care poate conta pe bunăvoința regelui după ani întregi de prietenie. Pentru ce? Care poate fi învinuirea?

— Trădare, spune omul a doua oară. Trădare.

Mă uit cum cei doi ies însoțiți de un străjer și mă trezesc cu ducele de Norfolk, Thomas Howard, în dreptul cotului meu.

— Oare ce-au făcut? întreb.

Mai cu seamă Bryan a supraviețuit în sute de situații primejdioase, fiind surghiunit de la curte de cel puțin două ori și întorcându-se de fiecare dată nevătămat.

— Mă bucur că nu știți, vine replica amenințătoare. Au uneltit împreună cu Lady Maria, fiica nelegitimă a regelui. Complotau să o scoată de la Hunsdon și apoi s-o trimită cu corabia în Flandra. Eu aș pune să fie spânzurați pentru asta. Aș spânzura-o pe ea.

*

Mă întorc în odăile reginei. Frica îmi iuțește pasul. Doamnele mă întreabă ce se întâmplă, iar eu le spun că am asistat la arestarea a doi dintre cei mai buni prieteni ai regelui. Nu le spun ce mi-a zis ducele de Norfolk. Sunt prea înspăimântată să-i repet cuvintele. Lady Woods îmi spune că ruda mea, Henry Courtenay, a fost concediat din sfatul de taină din pricina bănuielii că uneltește împreună cu prințesa. Joc cât pot de bine rolul unei femei uluite de o veste incredibilă.

— Nu îi scrieți Domnia Voastră lui Lady Maria? întreabă Lady Woods. Nu țineți legătura cu ea? Cu fosta voastră pupilă? Toată lumea știe că o iubiți și v-ați întors la curte ca s-o slujiți?

— Îi scriu numai prin intermediul lordului Cromwell, spun. Țin la ea, desigur. Corespundez cu regina.

— Dar n-o încurajați?

Îmi plimb privirea prin odaie. Jane Boleyn stă nemișcată

cu lucrul în mână, de parcă nu i-ar sta deloc mintea la brodat.

— Bineînțeles că nu, spun. Am depus jurământul, la fel ca toată lumea.

— Nu chiar ca toată lumea, intervine Jane, ridicând privirea de la lucru. Fiul vostru Reginald a părăsit Anglia fără să jure.

— Fiul meu Reginald pregătește un raport pentru rege pe tema căsătoriei lui cu regina Caterina și a guvernării Bisericii Angliei, spun eu cu glas hotărât. Regele însuși l-a comandat, iar Reginald urmează să răspundă. Este cărturar în slujba regelui, așa cum a fost crescut să ajungă. Muncește pentru el. Loialitatea lui nu poate fi pusă la îndoială, și nici a mea.

— O, desigur, spune Jane schițând un mic zâmbet și aplecându-se asupra lucrului. Nici nu am vrut să insinuez altceva.

Îl văd pe Montague la cină, dar nu reușesc să stau de vorbă pe îndelete cu el până când nu se strânge masa și începe să cânte muzica. Regele pare fericit uitându-se cum Jane dănuiește cu doamnele ei și apoi, când îl imploră, se ridică din jilț și o invită pe una dintre fetele noi și drăguțe să danseze cu el.

Îmi dau seama că mă uit la el aproape ca la un necunoscut. Nu mai seamănă deloc cu prințul pe care îl iubeam cu toții atât de mult când trăia mamă-sa, iar el era al doilea fiu, acum mult, mult timp, cu patruzeci de ani în urmă. S-a lățit îngrozitor de mult; picioarele lui, care erau atât de puternice și de zvelte, sunt strâmbe acum, iar mușchii gambelor se ițesc umflați pe sub o jartieră albastră, elastică. Pântecul îi stă umflat pe sub surtuc, dar surtucul este atât de vătuit și de gros cusut, încât pare impozant, mai degrabă decât gras. Are umerii lați, ca orice mare sportiv, pe sub dublura din vatir, iar căptușeala dimpreună cu țesătura de deasupra îl fac atât de mare, încât abia reușește să treacă printr-o ușă dublă deschisă larg. Claia deasă de bucle roșcate i se rărește și, deși îi pune să i-o pieptene și să i-o onduleze cu grijă, tot i se zărește pielea palidă a capului. Barba, care începe să fie presărată cu fire cenușii, îi crește rară și ondulată. Caterina nu-l lăsa

niciodată să poarte barbă. Se plângea că o zgârie. Regina aceasta nu-i poate refuza nimic, și n-ar putea să se plângă.

Iar fața lui... Fața lui îmbujorată acum din pricina mișcărilor stângace de dans, zâmbindu-i larg tinerei care îi aruncă priviri sfioase, ca și cum nu și-ar putea închipui încântare mai mare decât un bărbat îndeajuns de bătrân încât să-i fie tată care s-o strângă de mână și să se lipească de ea când dansul le îngăduie să se apropie, fața lui este cea care mă face să șovăi.

Nu mai seamănă cu fiul Elisabetei. Frumusețea îngrijită a profilului neamului ei, al neamului nostru, este estompată de grăsimea obrazilor, a bărbiei. Trăsăturile ei bine conturate se pierd pe chipul căzut al scumpului ei prinț Harry. Ochii lui par mai mici deasupra obrazilor umflați, gura în formă de boboc de trandafir i se pungește atât în ultima vreme a dezaprobare, încât pare afurisit. Este în continuare un bărbat chipeș; chipul acesta încă este frumos, însă expresia nu e una frumoasă. Pare meschin, sibarit. Nici mamă-sa, nici vreunul din linia noastră de sânge nu au fost vreodată meschini. Aceia au fost regi și regine cu adevărat măreți; el, urmașul lor, deși se îmbracă atât de somptuos, deși se prezintă drept o autoritate atât de mare, nu este – pe sub vătuială, pe sub grăsime – decât un om mic, cu răutatea și setea de răzbunare ale unui om mărunț. Necazul nostru, al curții, al țării, este că i-am acordat acestui tiran josnic puterea papei și armata regelui.

— Păreți foarte preocupată, observă Nicholas Carew. Îmi desprind de îndată privirea de la rege și zâmbesc.

— Eram cu gândurile departe, spun.

— Știu pe cineva pe care mi-aș dori să-l știu departe în seara asta, spune el în șoaptă.

— O, zău?

— Vă pot ajuta să o salvați, spune el pe un ton sincer.

— Nu putem vorbi despre asta acum, nu aici. Nu după ce s-a întâmplat astăzi.

El încuviințează din cap.

— O să vin în odaia Domniei Voastre după micul dejun, mâine, dacă îmi îngăduiți.

Aștept, dar nu vine. Nu pot fi văzută căutându-l, așa că ies la o plimbare călare, împreună cu doamnele din suita reginei, și când ne întâlnim cu domnii pentru un picnic pe malul fluviului, stau la masa doamnelor și abia dacă arunc o privire spre curteni. Îmi dau seama numaidecât că nu e printre ei.

Mă uit imediat după Montague. Regele șede la masa principală, cu regina Jane alături. Face gălăgie, râde, strigă să i se mai aducă vin și laudă bucătarul; are dinainte o plăcintă imensă. Culege carnea dinăuntru cu lingura de servire aurită, întinzându-i-o lui Jane, picurând sos pe rochia ei frumoasă. Îmi dau seama într-o clipită că Montague lipsește. Nu este la masa principală, nici cu ceilalți gentlemeni numiți pe lângă iatacul reginei. Simt cum sudoarea mă înțeapă rece la subsuori. Mă uit la cei doisprezece tineri și îmi spun că lipsesc și alții, în afară de Montague și de Carew, dar nu îmi dau seama imediat cine anume. Asta îmi amintește de cealaltă ocazie când l-am căutat pe Montague, iar Thomas More mi-a spus că este surghiunit de la curte. Acum Thomas More a dispărut pe veci și, din nou, nu știu dacă fiul meu este în siguranță.

— Vă căutați fiul.

Jane Boleyn, așezată pe locul din fața mea, străpunge cu furculița o felie de carne friptă și începe să ciugulească un colț, delicat ca o prințesă franceză.

— Da, mă așteptam să fie aici.

— Nu trebuie să vă faceți griji. Calul lui a ologit și a trebuit să se întoarcă. Nu cred că l-au luat împreună cu ceilalți.

Mă uit la zâmbetul ei șiret, provocator.

— Care ceilalți? întreb. Despre ce vorbești?

Privirea ei este limpede.

— Păi, Thomas Cheyney și John Russell au fost duși la audieri. Lordul Cromwell crede că au uneltit s-o încurajeze pe Lady Maria să-și nesocotească tatăl.

— Nu-i cu puțință, spun eu rece. Îi sunt slujitori credincioși regelui, iar ce îmi descrii tu ar fi un act de trădare.

Mă privește direct, iar în frumoșii ei ochi negri se citește

un licăr răutăcios.

— Cred că da. Și oricum, e ceva și mai rău.

— Ce poate fi mai rău de atât, Lady Rochford?

— Nicholas Carew a fost arestat. L-ați fi crezut capabil de trădare?

— Nu știu, spun ca prostită.

— Și prietena voastră, care a slujit-o pe Lady Maria în casa voastră, soția șambelanului, prietena voastră Lady Anne Hussey! A fost arestată pentru uneltire și a fost dusă în Turn. Mă tem că îi vor aresta pe toți cei care se mândreau că sunt prietenii lui Lady Maria. Mă rog ca nimeni să nu vă bănuiască pe Domnia Voastră.

— Îți mulțumesc pentru rugăciuni, spun. Nădăjduiesc că n-o să am niciodată nevoie de ele.

*

Montague vine în odaia mea în seara aceea, înainte de cină, iar eu mă duc spre el și îmi sprijin fruntea pe umărul lui.

— Ia-mă în brațe, îi spun.

Întotdeauna este sfios în preajma mea. Geoffrey mă îmbrățișează strâns, dar Montague este întotdeauna mai rezervat.

— Ia-mă în brațe, repet. Mi-a fost foarte frică astăzi.

— Suntem în siguranță deocamdată. Nu ne-a trădat nimeni și nimeni nu se îndoiește de loialitatea pe care i-o porți regelui. Henry Courtenay nu este arestat, a fost doar dat afară din sfatul de taină, din pricina suspiciunilor care planează asupra lui. William Fitzwilliam este cu el. Francis Bryan o să fie eliberat.

Mă așez.

— N-o putem scoate din țară pe prințesa acum, spune Montague. Omul lui Courtenay a fost arestat, a dispărut de la grajduri. Nu mai are nimeni cheia de la ușa ei și nimeni n-o poate scoate din casă. Carew năimise o slujnică, dar nu putem ajunge la ea în lipsa lui. A fost arestat, dar nu știu unde l-au dus. Va trebui să așteptăm.

— Au arestat-o pe Anne Hussey.

— Am auzit. Nu știu câți din casa noastră de la Richmond

sunt audiați.

— Domnul să-i apere. L-ai prevenit pe Geoffrey?

— I-am trimis un mesaj să strângă recolta și să stea liniștit, spune el pe un ton mohorât. Nu trebuie să încerce s-o salveze pe prințesa. Este supravegheată iarăși, zi și noapte. Au dejucat complotul cu o ușurință incredibilă. Are un străjer la ușă și o slujnică stă încuiată cu ea în iatac în fiecare noapte. Nici măcar n-o lasă să se plimbe prin grădină.

— Și ambasadorul spaniol?

Montague are o expresie sumbră.

— Îmi spune că încearcă să obțină o dispensă de la papă, așa încât prințesa să poată jura că mariajul părinților ei a fost nul, că ea este nelegitimă și că regele este capul Bisericii. Chapuys spune că trebuie să jure. O să fie arestată dacă n-o face. (îmi vede expresia îngrozită.) Arestată și decapitată, completează Montague. De asta Chapuys îi spune că trebuie să jure, să câștige timp, și după aceea o s-o scoatem din țară.

*

Nu are decât douăzeci de ani. Doar douăzeci de ani, iar mamă-sa e moartă de mai puțin de un an. E despărțită de prietenii ei și ținută în arest, ca o păcătoasă, ca o răufăcătoare. Nu i-a mai rămas decât credința în Dumnezeu care s-o ajute să meargă mai departe, și se teme că este voia lui Dumnezeu ca ea să moară ca o martiră pentru credința ei.

Un complet de judecători chemați să se pronunțe asupra nesupunerii ei perfide față de rege se luptă puțin cu conștiințele proprii și convin să o trimită din nou la Hunsdon, unde în momentul de față este ținută prizonieră, fără ca cineva să facă vreun efort pentru a ascunde căderea ei în dizgrație. Pregătesc un document intitulat „Supunerea lui Lady Maria” și îi spun că trebuie să-l semneze, altminteri o vor acuza de trădare. Acuzația de trădare atrage după sine o condamnare la moarte și știe că șase oameni sunt ținuți în Turn sub acuzația că au încercat să o salveze și că viețile lor depind de următoarea ei

mişcare. Crede că mama ei a fost otrăvită de soția tatălui ei, crede că tatăl ei o să pună s-o decapiteze, dacă nu i se supune. Nimeni n-o poate salva, nimeni nu poate ajunge măcar la ea.

Biata copilă, draga de ea. Semnează cele trei clauze. Mai întâi semnează că îl acceptă pe tatăl ei ca rege al Angliei și că se va supune tuturor legilor lui. Apoi semnează că îl recunoaște drept cap suprem al Bisericii Angliei pe pământ; la urmă, semnează ultima clauză:

Neconstrânsă de nimeni și cu sinceritate recunosc și afirm faptul că mariajul dintre Maiestatea Sa și mama mea a fost, potrivit legii lui Dumnezeu și a omului, incestuos și ilegal.

— L-a semnat? mă întreabă Geoffrey, venit la Londra într-o scurtă vizită să se împrumute de bani de la mine, după ce ascultă îngrozit veștile.

Încuviințez din cap.

— Numai Dumnezeu știe cât a costat-o să jure în numele Lui sfânt că mamă-sa a fost o târfă incestuoasă. Dar l-a semnat, și acceptă că este Lady Maria, nu prințesă, și nelegitimă.

— Ar fi trebuit s-o ducem de aici cu mult înainte să se întâmple asta! exclamă Geoffrey furios. Ar fi trebuit să intrăm la ea înainte ca avocații să ajungă acolo și să pună mâna pe ea!

— N-am putut. Știi că n-am putut. Am amânat pentru că era bolnavă, apoi am amânat pentru că am crezut că este în afara pericolului după moartea lui Anne, iar după aceea complotul a fost dejucat cu totul. Și așa avem noroc că nu suntem în Turn, cu ceilalți.

*

Lordul Cromwell supune aprobării Parlamentului o lege prin care regele își poate numi propriul moștenitor. Moștenitorul lui va fi ales de el, dintre copiii făcuți cu Jane sau - după cum anunță vesel documentul - cu oricare dintre nevestele viitoare.

— Plănuiește să se însoare iar? întreabă Geoffrey.

— Nu exclude această posibilitate, spune Montague.

Prințesa noastră este repudiată, iar bastarda Elizabeth își pierde titlul. Legea spune limpede că, dacă nu are niciun copil cu regina Jane, atunci își poate alege singur moștenitorul. Acum are trei copii – toți declarați nelegitimi – dintre care poate alege: adevărata prințesă, prințesa bastardă și ducele bastard.

— Toți se întreabă pe cine va numi, spune Geoffrey. În Parlament, în timp ce se citea legea, oamenii mă tot întrebau pe cine are regele în vedere ca moștenitor. Cineva chiar m-a întrebat dacă cred că regele îl va numi pe vărul nostru Henry Courtenay, repunându-ne familia în drepturi.

Montague scoate un hohot aspru.

— Își distruge copiii, așa încât să fie nevoit să apeleze la verișorii lui?

— Nu crede nimeni că Jane o să-i facă un copil? întreb. Oare această lege este dovada că se îndoiește de propria potență?

De când Anne Boleyn a urcat pe eșafod pentru că a râs împreună cu fratele ei că regele nu poate împlini actul sexual, suntem cu toții cât se poate de conștienți că este o fărădelege să spui așa ceva. Îl văd pe Montague aruncând o privire spre ușa închisă și spre ferestrele oblonite.

— Nu. O să-l numească pe Fitzroy, spune cu convingere Geoffrey. Fitzroy a mers înaintea lui la deschiderea Parlamentului, ducând toca regelui în văzul tuturor. Nici că putea fi mai băcător la ochi de atât. I s-au dat jumătate din pământurile și dregătoriile bietului Henry Norris, iar regele are de gând să-l instaleze la Castelul Baynard's împreună cu soția lui, Mary Howard.

— Acolo a stat Henric Tudor când a sosit prima oară la Londra, remarc. Înainte să fie încoronat ca Henric al VIII-lea și să se mute la Westminster.

Geoffrey încuviințează din cap.

— Este un semnal foarte important pentru toată lumea. Prințesa Maria, bastarda Elizabeth și bastardul Fitzroy sunt toți deopotrivă de nelegitimi, însă prințesa Maria este eliberată abia acum din închisoare, iar Elizabeth este un copilaș plăpând. Fitzroy este singurul care are propriul castel și propriile domenii, iar acum are și un palat în inima Londrei.

— Regele ar putea avea totuși un fiu cu Jane, remarcă Montague. Asta o să spere. Dacă mariajul este legitim în ochii lui Dumnezeu, de ce să nu poată avea un fiu acum? Ea e tânără, are doar douăzeci și opt de ani și se trage dintr-un neam sănătos, fertil.

Geoffrey se uită la mine de parcă aș ști de ce asta nu se va întâmpla.

— N-o să aibă parte de un fiu care să trăiască. Niciodată. Există un blestem, nu-i așa, mamă?

Îi spun același lucru ca întotdeauna:

— Nu știu.

— Dacă a existat vreodată un blestem ca regele să n-aibă niciodată un fiu și moștenitor, atunci nu înseamnă nimic, pentru că îl are pe Fitzroy, spune iritat Montague. Discuția asta despre blesteme e o pierdere de timp, căci există ducele, care e pe punctul de a fi numit moștenitorul regelui și de a lua locul prințesei. Iată dovada vie că nu există niciun blestem.

Geoffrey nu îl ia în seamă pe frate-său și se întoarce spre mine.

— A existat vreun blestem?

— Nu știu.

Castelul regelui, Hackney, Londra, iunie 1536

Aproape că îmi vine să cânt de speranță când trecem printre zidurile orașului și ieșim în câmp, apucând-o spre nord-est, către satul Hackney. E o zi de vară care promite vreme bună, scăldată în lumina aurie a soarelui. Geoffrey călărește în dreapta mea, iar Montague în stânga și, preț de câteva clipe, cum călăresc încadrată de băieții mei, departe de Londra și de Turnul amenințător, mă încercă un sentiment de mare bucurie.

De îndată ce prințesa s-a lepădat de mamă-sa și de credința ei, regele a trimis după ea și i-a dăruit acest splendid conac de vânătoare, aflat la doar câteva mile depărtare de Westminster, și i-a făgăduit că o să revină la curte. Are voie să-și vadă prietenii, are voie să se plimbe și

să călărească după pofta inimii; e liberă. Trimite numaidecât după mine și i se îngăduie să mă vadă.

— O să fii șocată când o s-o vezi, mă previne Geoffrey. Au trecut mai bine de doi ani de când ai văzut-o ultima oară; a fost bolnavă și foarte nefericită.

— Amândouă am fost bolnave și foarte nefericite, spun. Eu o s-o găsesc foarte frumoasă. Singurul meu regret este că n-am putut s-o cruț de nefericire.

— Al meu este că n-am fost în stare s-o scoatem din țară, spune mohorât Geoffrey.

— Ajunge, îi retează vorba Montague. Vremurile alea au trecut, slavă Domnului, și le-am supraviețuit cu toții, într-un fel sau altul. Să nu le mai pomenim niciodată.

— Vreo veste despre Carew? îl întreabă Geoffrey pe Montague, vorbind cu glas scăzut, deși nu e nimeni care să ne audă în afară de cei șase străjeri din propria noastră gardă, care merg înaintea și în urma noastră, la distanță prea mare ca să poată trage cu urechea.

Montague clatină sumbru din cap.

— Nu există nimic care să facă legătura între noi și el? stăruie Geoffrey.

— Toată lumea știe că mama o iubește pe prințesă ca pe o fiică, spune enervat Montague. Toată lumea știe că eu am vorbit cu conspiratorii. Cu toții am luat cina cu Cromwell și am pus la cale detronarea lui Anne. Nu trebuie să fii un Cromwell ca să construiești un caz împotriva noastră. Nu ne rămâne decât să sperăm că Cromwell nu dorește una ca asta.

— Jumătate din sfatul de taină s-a opus ideii regelui de a o dezmoșteni pe prințesă, se plânge Geoffrey. Majoritatea dintre ei au criticat ideea de față cu mine.

— Și dacă Cromwell vrea să aresteze jumătate din sfatul de taină, poți fi sigur că o să aibă dovezi. (Montague se uită pe deasupra mea, la fratele lui mai mic.) Și, după cum te aud, o să fii primul la care va veni.

— Pentru că sunt primul care îi ia apărarea! izbucnește Geoffrey. Eu o apăr!

— Sst, băieți. Nu se îndoiește nimeni de niciunul dintre voi. Montague, nu-ți mai necăji fratele tău. Vă purtați ca niște copii.

Montague își pleacă fruntea în chip de scuze, iar eu privesc în față, unde vechiul conac de vânătoare se înalță pe o mică movilă, cu turnurile de abia ițindu-i-se pe deasupra copacilor.

— Ne așteaptă? întreb.

Îmi dau seama că am emoții.

— Bineînțeles, confirmă Montague. Îndată ce l-a întâmpinat pe rege, a întrebat dacă te poate vedea. Iar el a consimțit. A zis că știe că te iubește și că i-ai fost întotdeauna un tutore destoinic.

Ajunși în dreptul lizierei pădurii, vedem aleea care duce la castel, și se zăresc călăreți venind spre noi în galop ușor. Mi se pare că văd - îmi umbresc ochii cu palma în lumina strălucitoare a dimineții - niște doamne călărind printre bărbați, zăresc lucirea rochiilor. Cred că ne-au ieșit în întâmpinare, și râd scurt, dând piteni calului care o pornește la trap, apoi într-un galop mărunț.

— Heeei! Păzea! strigă Geoffrey semnalul de vânătoare, urmându-mă în timp ce mă îndrept spre ei și în clipa aceea sunt aproape sigură - și apoi absolut sigură - că în mijlocul pâlcului de călăreți se află însăși prințesa și că simte, la fel ca mine, că nu mai poate aștepta nicio clipă, așa că mi-a ieșit în întâmpinare.

— Luminăția Voastră! îi strig, uitând cu totul că i s-a schimbat titlul. Maria!

Cele două pâlcuri se întâlnesc și caii încetinesc pasul. Eu îmi opresc bidiviul, care fornăie nerăbdător. Unul dintre străjeri aleargă la capul animalului și mă ajută să descasc, iar scumpa mea prințesă se prăvălește din șa, cum făcea în copilărie, sărind de pe cal și azvârlindu-se în brațele mele. O strâng tare la piept.

Ea plânge - cum altfel? - iar eu plec capul, îi lipesc obrazul umed de al meu și simt cum propria mea durere, propriul sentiment de pierdere și de frică mă inundă, până când îmi vine și mie să plâng.

— Veniți, îmi spune cu blândețe Montague din spate. Veniți, mamă, Lady Maria. (Face un semn din cap, de parcă s-ar scuza pentru titlul fals.) Să intrăm cu toții în casă și o să puteți sta de vorbă toată ziua.

— Ești în siguranță, spune Maria uitându-se în sus la

mine.

Acum îi văd umbrele întunecate din jurul ochilor și oboseala de pe chip. N-o să mai aibă niciodată înfățișarea strălucitoare a unui copil norocos. Pierderea mamă-sii și cruzimea subită de care a dat dovadă tată-său au marcat-o, iar tenul palid și buzele strânse sunt semnele unei femei care a învățat să suporte durerea cu o îndârjire profundă, prea devreme în viață.

— Sunt în siguranță, dar mi-a fost atât de teamă pentru tine!

Ea clatină din cap, ca pentru a-mi spune că n-o să-mi poată povesti niciodată prin ce a trecut.

— Ai fost la înmormântarea mamei, spune, dându-i rândușului frâiele și petrecându-și brațul pe după al meu pe când ne întoarcem spre casă, potrivit-ne pașii.

— A fost o ceremonie foarte solemnă, foarte frumoasă, și câțiva dintre cei care am iubit-o am avut voie să participăm.

— Mie nu mi-au dat voie să merg. Nu m-au lăsat nici măcar să plătesc rugăciuni pentru sufletul ei. Oricum, mi-au luat totul.

— Știu.

— Dar acum e mai bine, spune ea cu un surâs curajos. Tatăl meu mi-a iertat încăpățânarea și nimeni n-ar putea fi mai amabil cu mine decât regina Jane. Mi-a dăruit un inel cu diamant, iar tatăl meu mi-a dăruit o mie de coroane.

— Și ai un vechil adevărat care să se îngrijească de lucruri în numele tău? întreb eu neliniștită. Un șambelan al gospodăriei?

O umbră îi trece pe chip.

— Sir John Shelton este șambelanul meu; soția lui, Lady Anne, conduce gospodăria.

Încuviințez din cap. Și astfel, temnicerii devin slujitori. Îmi închipui că îi dau raportul în continuare lordului Cromwell.

— Lordul John Hussey nu are voie să mă slujească, și nici soția lui, spune Maria.

— Soția lui e arestată, spun eu în șoaptă. E în Turn.

— Și preceptorul meu, Richard Fetherston?

— În Turn.

— Dar tu ești în siguranță, așa-i?

— Da, spun. Și nespun de fericită să fiu din nou cu tine.

*

Ne plimbăm împreună toată ziua; ne încuiem în odaie și vorbim în voie. Mă întreabă de copii. Îi povestesc de micile mele doamne de onoare, nepoatele mele Caterina și Winifred. Îi spun de mândria și iubirea pe care le simt pentru fiul lui Montague, Henric, care are nouă ani.

— Noi îi spunem Harry, îi zic. Ar trebui să-l vezi călare. Poate să călărească orice. Mă înspăimântă!

Îi spun că l-am pierdut pe băiatul lui Arthur, dar că cele două fete ale lui sunt bine. Ursula a dăruit neamului Stafford trei băieți și o fată, iar Geoffrey, mezinul meu drag, are și el copii: pe Arthur, de cinci ani, pe Margaret, care are patru, pe Elizabeth, care are trei și pe nou-născutul nostru, micul Thomas.

Ea îmi povestește mici întâmplări cu sora ei vitregă, Elizabeth, zâmbind de lucrurile pe care le spune copila și lăudându-i istețimea și farmecul. Se interesează de doamnele care au venit s-o slujească pe Jane și râde când îi spun că sunt toate fie numite în post de alde Seymour, fie alese de Cromwell, oricât ar fi nepotrivite pentru munca respectivă, și că uneori Jane se uită la ele uluită că au putut ajunge în odăile reginei.

— Și Biserica? mă întreabă în șoaptă. Și mănăstirile?

— Dispar una câte una. Am pierdut Mănăstirea Bisham, spun. Oamenii lui Cromwell au inspectat-o și au găsit-o în neorânduială și au dat-o pe mâna unui stareț care nu e niciodată acolo și a cărui intenție este s-o declare coruptă și să le-o cedeze.

— Nu poate fi adevărat că atâtea mănăstiri s-au abătut de la dreapta credință, spune. Bisham era un lăcaș de rugăciune bun, știu asta.

— Nicio anchetă nu este cinstită. Sunt doar un mod de a-i convinge pe maica superioară sau pe stareț să renunțe la modul lor de viață și să plece. Inspectorii lui Cromwell au trecut pe la aproape toate mănăstirile mici. Cred că urmează să inspecteze și lăcașurile mari. Le acuză de nelegiuiri îngrozitoare, și după aceea găsesc dovezi

împotriva lor. Unele lăcașuri făceau comerț cu relicve – știi despre ce vorbesc – și unele trăiau prea confortabil pentru binele sufletului lor. Dar asta nu e reformă, deși așa vor să îi spună – este distrugere.

— Pentru câștig?

— Da, numai pentru câștig, spun. Numai Dumnezeu știe câte comori au dispărut din altare și s-au pierdut în vistierie, iar pământul roditor și clădirile au fost cumpărate de vecinii lor. Cromwell a trebuit să creeze o curte complet nouă ca să poată administra averea. Dacă ai să moștenești vreodată tronul, draga mea, n-o să-ți mai recunoști regatul; a fost jupuit până la sânge.

— Dacă o să moștenesc vreodată tronul, o să îndrept totul, spune foarte încet. Jur. O să îndrept totul cum a fost.

Sittingbourne, Kent, iulie 1536

Curtea este plecată în procesiune la Dover, să inspecteze noile fortificații, iar după aceea tinerii căsătoriți o să meargă la vânătoare. Curtenii bănuți au fost eliberați din Turn, iar ruda mea, Henry Courtenay, se întoarce la curte, dar încă nu este reprimat în sfatul de taină.

— Ți-ai dovedit nevinovăția? îl întreb în șoaptă pe când încălecăm și ne pregătim să pornim.

— Nimic nu a fost dovedit sau dezmințit, spune în timp ce mă ajută să mă salt în șa, și se uită în sus la mine, mijind ochii în lumina orbitoare a soarelui. Nu cred că au vrut să ne verifice vinovăția, ci să ne înspăimânte și să ne dezorganizeze. Și – spune el cu un zâmbet silit – cu siguranță au reușit.

Pe vremuri, asta era cea mai fericită perioadă din an pentru rege; dar nu și vara asta. Se uită la farfuria lui Jane când își ia micul dejun ca și cum și-ar dori să aibă grețuri, o urmărește – cu capul ușor plecat într-o parte – în timp ce dansează cu doamnele ei, de parcă s-ar bucura mai mult s-o vadă obosită. Nu sunt singura care crede că îi caută cusur, întrebându-se de ce nu rămâne grea, gândindu-se că poate are vreun beteșug care o face nedemnă de a purta un moștenitor Tudor în pântec, sau chiar de a fi încoronată

regină. Sunt căsătoriți de mai puțin de opt săptămâni, însă regele găsește iute defecte altora. Pretinde perfecțiune – iar aceasta este femeia pe care a luat-o de nevastă convins fiind că e întocmai opusul lui Anne Boleyn.

Sittingbourne este un oraș de hanuri, înălțat pe Watling Street, drumul care face legătura între Dover și Londra, principalul traseu de pelerinaj care duce la mormântul lui Becket, de la Canterbury. Noi stăm la Lyon, iar sala lor de ospete este atât de încăpătoare și au atât de multe odăi, încât pot adăposti aproape toată curtea la un loc, așa că numai alde linge-blide și servitorii mărunți trebuie să stea la alte hanuri de prin apropiere.

Pentru prima dată de când sunt, îmi dau seama că, deși pelerinii își coboară gluga și își descoperă creștetul când trece stindardul casei regale, își întorc chipurile de la rege. Nu îndrăznesc să facă altceva, dar nu-i strigă binecuvântări și nu-i zâmbesc când trece prin dreptul lor. Îi reproșează că a închis mănăstirile mai mici și se tem că le va distruge și pe cele mari. Sunt oameni cucernici, obișnuiți să se roage în câte o biserică a abației de prin orașele lor, care acum s-au trezit că abația s-a închis și că cine știe ce senior Tudor întunecat la față ia plumbul din acoperiș și sticla de la ferestre. Sunt oameni care cred în sfinții din micile altare de pe marginea drumului, ai căror tați și bunici au fost salvați din purgatoriu de micile capele votive care acum sunt distruse. Cine o să mai țină liturghia pentru ei? Sunt oameni care au crescut în respectul față de biserica locului, care luau în arendă pământuri de la mănăstiri, care mergeau la spitalul mănăstirii când erau bolnavi, care mâncau la cantina abației în vremuri de restriște. Când regele a poruncit inspectarea și mai apoi închiderea micilor mănăstiri, a distrus inima comunităților și le-a dat comorile pe mâna străinilor.

Acum acești pelerini merg la mormântul unui cleric care a fost ucis de un rege, un alt Henric. Ei cred că Thomas Becket a apărat Biserica împotriva regelui, iar miracolele care se petrec constant la mormântul lui vestit dovedesc că clericul avea dreptate, iar regele nu. Pe când străjerii casei regale intră tropotind în sat și sar de pe caii lor masivi, înșiruindu-se de-a lungul uliței principale, pelerinii îl

pomenesc în barbă pe John Fisher, care a murit pentru credința lui pe eșafodul regelui; și pe Thomas More, care n-a avut inimă să susțină că regele este cârmuitorul de drept al Bisericii și a preferat să-și dea viața decât să se iscălească. Pe când suita regală traversează satul, făcând semn din cap în dreapta și în stânga cu farmecul obișnuit al Tudorilor, nu li se răspunde cu fețe zâmbitoare și cu strigăte însuflețite. Din contră, lumea întoarce capul sau se uită în jos, și se aude un murmur de voci nemulțumite, ca un pârau adânc, zăgăzuit.

Henric îl aude; înalță capul și se uită cu răceală în jur, la pelerinii care stau în picioare în ușile hanurilor sau se apleacă la ferestre să-l vadă pe cel care le distruge Biserica. Îl aud și membrii corpului de gardă și se uită în jur neliniștiți, simțind că loialitatea este împărțită chiar și în rândurile lor.

Mulți, foarte mulți, știind că sunt guvernanta prințesei și diriguitorul casei ei, îmi strigă: „Domnul să o binecuvânteze! Domnul să o binecuvânteze!”, temându-se până și să-i rostească numele și titlul adevărate, căci au jurat c-o reneagă, dar tot vor să-i transmită dragostea și credința lor.

Henric, care de obicei, călătorește doar între palatele lui somptuoase, cel mai adesea cu luntrea și întotdeauna păzită strașnic, nu a mai auzit vuietul a o mie de șoapte nemulțumite până acum. Seamănă cu un tunet îndepărtat, scăzut, și totuși amenințător. Se uită în jur, dar nu vede pe nimeni care vociferează împotriva lui. Pe neașteptate, izbucnește în râs din nimic, de parcă ar vrea să arate că nu îl deranjează această primire neprietenoasă. Se dă anevoie jos de pe cal, îi aruncă frâiele unui rândaș și încremenește cu mâinile în șolduri – un munte de om – de parcă i-ar provoca să îndrăznească să-l critice. Nu vede pe nimeni pe care să-l provoace. Nu se zărește niciun chip muștrător în mulțime, nimeni n-o să ia atitudine ca să fie martirizat. Dacă Henric ar vedea un dușman, l-ar doborî chiar acolo, pe loc; nu i-a lipsit niciodată curajul. Dar nu e nimeni care să-l înfrunte. Stăruie doar un murmur de nemulțumire surd, fără sursă precisă. Oamenilor nu le mai place regele lor, nu au încredere să-și dea Biserica pe mâna lui, nu cred că voia lui

este dată de Dumnezeu. Le e dor de regina Caterina, i-au îngrozit poveștile despre vinovăția și moartea reginei Anne. Cum a fost cu puțință ca un rege cu frica lui Dumnezeu să-și aleagă o astfel de femeie? A ales-o ca să arate că e cel mai bun, că se poate însura cu cea mai grozavă femeie. Dat fiind că acum s-a demonstrat că a fost îngrozitoare, ce spune asta despre el?

Nu știu nimic despre regina Jane, dar au auzit că a dănuțit în noaptea execuției și că s-a măritat cu regele la unsprezece zile după ce el și-a decapitat fosta soție, pe stăpâna ei. Își închipuie că trebuie să fie o femeie tare crudă. Pentru ei, regele nu mai este prințul a cărui venire pune totul pe făgașul corect, nu mai este tânărul ale cărui năstrușnicii și întreceri sportive însemnau excesele vesele. Dragostea pe care i-o purtau a început să șovăie, a devenit temătoare; de fapt, dragostea pe care i-o purtau a dispărut.

Henric se uită împrejur și își azvârle capul pe spate, de parcă ar disprețui orașelul acesta și capetele plecate ale pelerinilor tăcuți. Preț de o clipă, îmi amintește de felul în care se uita tată-său la noi, de parcă ar fi crezut că suntem toți niște proști, că a pus mâna pe tron și pe regat mulțumită istețimii și vicleniei lui și că ne disprețuia pe toți pentru faptul că i-am îngăduit s-o facă. Henric se uită în jos la Jane, care stă în picioare lângă el, așteptând să intre amândoi prin porțile larg deschise ale hanului. Expresia nu i se îmbunează văzându-i capul blond plecat. Se uită la ea ca la o altă neghioabă care o să-i facă vrerea întocmai, chiar dacă o s-o coste viața.

Înaintăm slugarnici în urma lor, când se produce o agitație afară, în mulțime. Niște călăreți înaintează pe uliță, încercând să-și croiască drum. Îl zăresc pe Montague în urma regelui, uitându-se în spate, să vadă de unde vine larma. Este unul dintre servitorii lui Henric Fitzroy. Calul lui aproape că a căzut din picioare. Pare că a gonit fără oprire, poate tocmai de la Palatul St. James, reședința londoneză a tânărului duce.

Un mic semn din cap din partea lui Montague în timp ce se afundă în întunericul sălii de primire a hanului îmi spune să aștept afară și să aflu ce vești i-au făcut pe servitorii lui Fitzroy să mâne în halul ăsta. Omul își croiește drum prin

multime, în vreme ce rândașul lui rămâne în urmă, ținând calul.

Lumea începe să se strângă imediat în jurul lui, vociferând să afle veștile, iar eu mă trag într-o parte, să aud. Clatină din cap și vorbește în șoaptă. Îl aud limpede spunând că nu s-a putut face nimic, bietul tânăr. Nu s-a putut face nimic.

Intru în han, unde sala de primiri a regelui este plină de curteni care vorbesc între ei și se întreabă ce s-a întâmplat. Jane stă pe tron, căznindu-se să-și ascundă îngrijorarea și vorbind cu doamnele ei. Ușa dinspre odaia regelui este închisă, iar Montague stă în apropiere.

— A intrat acolo cu solul, îmi spune în șoaptă Montague. I-a lăsat pe toți afară. Ce s-a întâmplat?

— Cred că e posibil să fi murit Fitzroy, spun.

Montague face ochii mari și scoate un mic icnet de surpriză, dar acum este un conspirator atât de iscusit, încât nu se trădează.

— Un accident?

— Nu știu.

De după ușa închisă răzbate un urlet, un muget teribil, ca de taur pe care l-a înșfăcat un mastiff de beregată și se prăvălește în genunchi. E sunetul unui bărbat rănit de moarte.

— Nu! Nu! Nu!

Jane se răsuțește auzind țipătul, sare în picioare și se leagănă în loc, neștiind încotro s-o apuce. Curtea amuțește și o urmărește, în timp ce ea se așază la loc pe tron, ca apoi să se ridice iar. Fratele ei îi spune ceva pe un ton repezit, iar ea se duce supusă la ușa odăii regelui, dar apoi face un pas în spate și schițează un gest, oprindu-i pe străjeri să o deschidă.

— Nu pot, spune.

Mă caută din priviri, iar eu mă duc la ea.

— Ce ar trebui să fac? întreabă.

Din odaie se aude un hohot puternic. Jane pare îngrozită.

— Să mă duc la el? Thomas spune că trebuie să merg la el. Ce se petrece?

Înainte să apuc să-i răspund, Thomas Seymour este lângă soră-sa și o împinge efectiv de la spate, în direcția

ușii.

— Intră, îi poruncește printre dinți.

Se proptește pe călcâie și întoarce privirea către mine.

— N-ar trebui să între lordul Cromwell? întrebă Jane în șoaptă.

— Nici măcar el nu poate învia morții! se răstește Thomas. Trebuie să intri.

— Vino cu mine.

Jane se întinde și mă apucă de mână în clipa în care străjerul deschide larg ușa. Solul iese împleticindu-se, iar Thomas Seymour ne face amândurora vânt înăuntru și trânteste ușa în urma noastră.

Henric este în genunchi, pe podea, aplecat peste un scăunel pentru picioare capitonat, cu fața ascunsă în broderia groasă. Plânge convulsiv, ca un copil, cu glasul răgușit, de parcă durerea i-ar sfâșia inima.

— Nu! spune când își trage sufletul, apoi scoate un geamăt prelung.

Cu mișcări precaute, ca un om care se apropie de o fiară rănită, Jane se duce la el. Se oprește și se lasă pe vine, iar mâna îi șovăie deasupra umerilor regelui, care se zguduie. Se uită la mine, eu încuviințez din cap, iar ea îl mângâie pe spate atât de încetișor, încât n-are cum să simtă prin vătuiala surtucului.

El își freacă fața dintr-o parte în alta de nodurile din aur și paiete ale taburetului; cu pumnul încleștat, lovește în scăunel și apoi în scândurile dușumelei.

— Nu! Nu! Nu!

Jane sare în lături înfricoșată, apoi se uită la mine. Henric scoate un mic țipăt de durere, împinge taburetul în lături și se trânteste cu fața în jos pe podea, zvârcolindu-se în ierburile arome și în paietele împrăștiate.

— Fiul meu! Fiul meu! Unicul meu fiu!

Jane se ferește din calea brațelor lui agitate și a picioarelor care lovesc, însă eu merg la el și îngenunchez la capul lui.

— Domnul să-l binecuvânteze, să-l aibă în pază, și să-l odihnească de-a pururi, spun cu glas scăzut.

— Nu! (Henric se cabrează - are părul plin de ierburi și de paie - și îmi urlă în față.) Nu! Nu de-a pururi! E băiatul meu!

E moștenitorul meu! Am nevoie de el aici.

Este înspăimântător așa, roșu la față, în furia lui neputincioasă, dar în clipa aceea văd unde l-a zgâriat husa de la taburet pe față, sfâșiindu-i pleoapa, așa încât sângele și lacrimile i se preling pe obraz, îl văd pe copilul deznădăjduit de la moartea fratelui lui, de la moartea mamă-sii, după niciun an. Îl văd pe Henric băiețelul, care până atunci fusese ferit de viață și care acum se trezea că dă buzna peste el în odaia lui de copil, în lumea lui. Un copil căruia rar i se refuzase ceva și care se trezea brusc că tot ce iubise îi era furat.

— O, Harry, spun, iar glasul mi-e plin de milă.

El se tânguie și se azvârle în poala mea. Mă cuprinde pe după mijloc, de parcă ar vrea să mă strivească.

— Nu pot... spune. Nu pot...

— Știu.

Îmi vin în minte toate dățile când a trebuit să vin la tânărul acesta să-i spun că i-a murit un fiu; iar acum are vârsta mea de atunci, și iarăși trebuie să-i spun că a pierdut un fiu.

— Băiatul meu!

Îl cuprind la fel de strâns cu brațele pe cât mă strânge și el, îl leagăn și începem să ne clătinăm amândoi, de parcă ar fi un copilăș imens, plângând în poala mamă-sii din pricina vreunei supărări copilărești.

— Era moștenitorul meu, se tânguie. Era moștenitorul meu. Era bucătică ruptă din mine. Toată lumea zicea asta.

— Așa este, spun duios.

— Era la fel de chipeș ca mine!

— Așa este.

— Era ca și cum eu n-aș fi murit niciodată...

— Știu.

Urmează un nou val de hohote, iar eu continui să-l țin în brațe în timp ce plânge deznădăjduit. Mă uit la Jane pe deasupra umerilor lui care freacă. E pur și simplu înspăimântată. Se holbează la rege cum stă acolo, ghemuit pe podea, plângând ca un copil, de parcă ar fi un monstru ciudat, dintr-un basm care n-are nimic de-a face cu ea. Privirea îi alunecă spre ușă; își dorește să fie foarte departe de aici.

— E un blestem, spune deodată Henric ridicându-se în șezut și cercetându-mi chipul. (Are pleoapele umflate și înroșite, fața îi este pătată de plâns și zgâriată, părul îi stă răsculat, iar toca zace azvârlită în foc.) Trebuie să existe un blestem împotriva mea. Altfel, de ce i-aș pierde pe toți cei pe care îi iubesc? De-aș fi atât de nenorocit? Cum pot fi rege și, în același timp, cel mai nefericit bărbat din lume?

Nici măcar acum, în timp ce acest tată îndurerat se agață de mâinile mele, nu spun nimic.

— Cu ce l-a supărat Bessie Blount pe Dumnezeu, de mă pedepsește pe mine? mă întreabă Henric. Cu ce a greșit vreodată Richmond? De ce mi l-ar fi luat Dumnezeu, dacă nu sunt urmărit de un blestem?

— Era bolnav? întreb cu glas scăzut.

— Atât de repede, șoptește Henric. Știam că nu se simte bine, dar nu era ceva grav. I l-am trimis pe doctorul meu, am făcut tot ce ar trebui să facă un tată... (își recapătă răsuflarea după un mic hohot.) Nu am greșit cu nimic, spune el cu mai multă tărie. Nu se poate să fi fost ceva ce am făcut eu. Trebuie că a fost voia lui Dumnezeu să-mi fie luat băiatul. Trebuie să fi făcut Bessie ceva. Trebuie să existe vreun păcat.

Se întrerupe din vorbă, îmi ia mâna și și-o lipește de obrazul umflat, înroșit.

— Nu suport, spune el simplu. Nu-mi vine să cred. Spune-mi că nu-i adevărat.

Lacrimile îmi curg pe obraji. Clatin din cap, fără să spun nimic.

— Nu pot îndura s-o aud, spune Henric. Spune că nu-i adevărat.

— N-o pot tăgădui, spun eu cu tărie. Îmi pare rău. Îmi pare rău, Henric. Îmi pare nespus de rău. Dar s-a prăpădit.

Gura îi rămâne deschisă și un fir de salivă i se prelinge pe bărbie. Ochii îi sunt roșii și plini de lacrimi. Nu reușește să scoată niciun sunet.

— Nu pot îndura, șoptește. Cu mine cum rămâne?

Mă ridic de la podea, mă așez pe taburet și întind brațele către el, cum făceam când era un băiețel, în odaia celor mici de la palat. Se târăște de-a bușilea până la mine, pune capul în poala mea și se lasă în voia plânsului. Îi mângâi

părul rărit și îi șterg obrajii iritați cu mâneca din olandă a rochiei, și îl las să plângă în vreme ce odaia capătă nuanța aurie a apusului, iar apoi pe cea cenușie a înserării. Jane Seymour șade ca o mică statuie în celălalt colț al încăperii, prea îngrozită să se clintească.

*

Pe măsură ce întunericul se întetește și se lasă noaptea, hohotele regelui sunt înlocuite treptat de scâncete și apoi de o zguduire, până când mi se pare că a adormit, dar în clipa aceea se mișcă din nou și umerii îi tresar. Când vine vremea cinei, nu se clintește, iar Jane continuă să țină priveghiul acesta straniu alături de mine, și amândouă asistăm la sfârșirea lui sufletească. Apoi, când clopotele din oraș bat de vecernie, ușa se întredeschide și în odaie intră Thomas Cromwell, care măsoară întreaga scenă cu o privire vicleană.

— O, exclamă Jane ușurată, se ridică în picioare și flutură distrasă din mâini, ca pentru a-i arăta lordului secretar că regele a avut o cădere nervoasă din pricina durerii, iar lordul secretar ar face bine să preia controlul asupra situației.

— Ați vrea să mergeți la cină, Luminăția Voastră? o întreabă Cromwell, făcându-i o plecăciune. Le puteți spune curtenilor că regele ia masa singur, la el în odaie.

Jane consimte cu un mic mieunat și se strecoară afară din odaie, iar Cromwell se întoarce spre mine, cum stau cu regele în brațele mele, de parcă aș fi o problemă mai spinoasă.

— Contesă, îmi spune făcând plecăciunea.

Eu dau din cap, dar nu spun nimic. Parcă aș ține în brațe un copil adormit, pe care nu vreau să-l trezesc.

— Să chem cămărașii să-l ducă la culcare? mă întreabă.

— Și pe doctorul lui, cu un soporific? îi sugerez în șoaptă.

Doctorul sosește, iar regele înalță capul și bea ascultător licoarea. Ține ochii închiși, ca și cum n-ar suporta să vadă expresiile curioase, înțelegătoare sau, în cel mai rău caz, amuzate ale cămărașilor care desfac așternuturile, împung salteaua cu o sabie să îl protejeze împotriva asasinilor,

încălzesc patul cu o tigaie cu cărbuni încinși și apoi rămân în picioare, la un capăt și la celălalt, așteptând să primească instrucțiuni.

— Băgați-l pe Maiestatea Sa în pat, spune Cromwell.

Tresar puțin auzind noua formulă de adresare. Acum, că regele este singurul cârmuitor al Angliei, iar papa nu mai este decât un vicar al Romei, a început să se pretindă la fel de bun ca un împărat. Lumea nu i se mai poate adresa cu „Luminăția Voastră”, ca unui duce oarecare, deși formula asta era îndeajuns de bună pentru tatăl lui, primul Tudor, și pentru toți ai mei. Acum are un titlu imperial: este „Maiestate”. Acum, nou dobândita lui maiestate este atât de doborâtă de durere, încât umilii lui supuși trebuie să-l suie în pat și le e prea frică să-l atingă.

Cămărașii șovăie, neștiind cum să-l apuce.

— O, pentru numele lui Dumnezeu! răbufnește Cromwell enervat.

E nevoie de șase oameni să-l ridice de la podea și să-l bage în pat. Capul i se bălăbăne și din ochii închiși îi curg lacrimi. Le poruncesc cămărașilor să-i scoată cizmele de călărie frumos lucrate, iar Cromwell le spune să-i dea jos surtucul gros, așa că îl culcăm pe jumătate îmbrăcat, ca pe un bețiv. Unul dintre cămărași o să doarmă pe jos, pe o saltea de paie; îi vedem cum dau cu banul să vadă cine e ghinionistul care va trebui să rămână. Nimeni nu vrea să stea cu el peste noapte, pentru că sforăie, pârțâie și plânge. La ușă sunt doi străjeri.

— O să doarmă, spune Cromwell. Dar când o să se trezească, ce părere aveți, Lady Margaret? Are inima frântă?

— Este o pierdere cumplită, admit. Să pierzi un copil este întotdeauna cumplit, dar să pierzi unul care a depășit bolile copilăriei și care avea tot viitorul înainte...

— Să pierzi un moștenitor, remarcă Cromwell.

Nu spun nimic. N-am de gând să împărtășesc vreo părere despre moștenitorul regelui.

Cromwell încuviințează din cap.

— Dar din punctul vostru de vedere, e mai bine că s-a întâmplat așa?

Întrebarea este atât de lipsită de inimă, încât șovăi și mă

uit la el, ca și cum n-aș fi sigură că l-am auzit bine.

— În felul ăsta, Lady Maria rămâne unica moștenitoare, îmi atrage atenția. Sau Domnia Voastră îi spuneți „prințesă”?

— Nu vorbesc deloc despre ea. Și îi spun Lady Maria. Am semnat jurământul și știu că ați ratificat un act al Parlamentului potrivit căruia regele își va alege singur moștenitorul.

Poruncesc să mi se aducă de mâncare în iatacul meu. Nu suport să mă alătur curții care vuită de flectareală însoțită și de speculații. Montague intră cu fructe și cu bomboane, își toarnă un pahar de vin și se așază în fața mea.

— A avut o cădere nervoasă? mă întreabă pe un ton indiferent.

— Da.

— La fel a fost și când a pierdut copilul Boleyn, spune. A plâns și a urlat, și după aia n-a mai vorbit. Pe urmă, când a uitat de plâns, a tăgăduit că s-ar fi întâmplat vreodată. Și am înmormântat pruncul în taină.

— Este o pierdere cumplită pentru el, observ. Zicea că urma să-l declare pe Fitzroy moștenitorul lui.

— Iar acum a rămas fără niciun moștenitor de sex bărbătesc, întocmai cum a prezis blestemul.

— Nu știu, spun.

*

Dimineața, regele este roșu la față și posac. Are ochii roșii și umflați și chipul mohorât. Mă ignoră cu desăvârșire. Ca și cum n-aș fi acolo la micul dejun și n-aș fi fost acolo nici aseară. Mănâncă enorm de mult, punând iar și iar să-mi aducă friptură, bere, niște vin, niște pâine proaspăt coaptă, niște plăcinte, de parcă ar vrea să înghită lumea cu totul. Iar după aceea se duce iarăși la el în capelă. Eu stau cu regina și cu doamnele ei în odăile noastre luminoase, care dau spre strada mare, și în felul acesta îi vedem pe solii în livrea de case de Norfolk venind și plecând, însă moartea tânărului duce nu este anunțată la curte și nimeni nu știe dacă ar trebui să poarte dolii sau nu.

Vreme de trei zile, stăm la Sittingbourne și regele încă n-a zis un cuvânt despre Fitzroy, deși tot mai multă lume a aflat că e mort. În cea de-a patra zi, curtea pleacă mai departe, spre Dover, dar tot n-a anunțat nimeni că ducele a murit, iar curtea nu a arborat doliul, și încă n-au fost organizate funeraliile.

E ca și cum totul ar fi suspendat în timp, înghețat ca o cascadă iarna, cu apa care curge într-o clipă și încremenește în tăcere în clipa următoare. Regele nu spune nimic; curtea știe tot, dar e liniștită și supusă, de parcă nu ar avea habar ce se petrece. Fitzroy nu vine călare să ne întâlnească la Londra; n-o să mai călărească niciodată, și cu toate astea, toți trebuie să ne prefacem că îl așteptăm să sosească.

— E o nebunie, îmi spune Montague.

— Nu știu ce ar trebui să fac, i se plânge regina fratelui ei. Pe mine chiar nu mă privește câtuși de puțin. Am comandat o rochie de doliu. Dar nu știu dacă trebuie să mă îmbrac cu ea.

— Howard trebuie să vorbească, decretează Thomas Seymour. Fitzroy era ginerele lui. Nu avem niciunul vreun motiv să-i organizăm bastardului o înmormântare cuviincioasă. Nu avem niciunul motiv să-i cerem regelui explicații.

Thomas Howard urcă lângă tron în timp ce Henric stă în sala de primiri înainte de cină și întreabă – pe un ton atât de scăzut, încât nu-l aud decât cei aflați în imediata lui apropiere – dacă i se îngăduie să plece acasă să-și înmormânteze ginerele.

Are grijă să nu pomenească numele lui Fitzroy. Regele îi face semn să se apropie și îi șoptește ceva la ureche, după care se întoarce și îi face semn să plece. Thomas Howard părăsește curtea fără să spună nimănui o vorbă și se duce acasă, în Norfolk. Mai târziu, auzim că și-a înmormântat ginerele și, odată cu el, și speranțele renăscute, la Mănăstirea Thetford, într-un sicriu simplu din lemn, cu o slujbă secretă la care au participat doar doi oameni.

— De ce? mă întreabă Montague. De ce se ține totul secret?

— Pentru că Henric nu suportă ideea de a mai pierde un

fiu, spun. Și pentru că a pus curtea cu botul pe labe, iar noi suntem atât de neghiobi încât, dacă el nu vrea să se gândească la ceva, atunci niciunul dintre noi n-o spune. Dacă el își pierde fiul și nu îndură tristețea, atunci băiatul este îngropat departe de ochii lumii. Și data viitoare când va vrea să facă ceva care e complet greșit, o să ne trezim că a devenit și mai puternic. Poate tăgădui adevărul și nimeni nu îndrăznește să-l contrazică.

Conacul Bisham, comitatul Berkshire, iulie 1536

Stau la mine acasă cât timp curtea e plecată în procesiune. Mă plimb pe ogoarele mele și privesc cum se aurește grâul. Ies împreună cu secerătorii în ziua în care începe strânsul recoltei și îi urmăresc în timp ce înaintează umăr la umăr, de-a lungul ogorului, secerând spicele unduitoare în timp ce iepurii de câmp și cei de casă țâșnesc dinaintea lor, iar băieții îi fugăresc cu terieri.

În urma bărbaților vin femeile, cu brațele încărcate de snopi pe care îi leagă dintr-o mișcare îndelung exersată, cu fustele în brâu, așa încât să nu le încurce la mers, și cu mânecile suflecate care le dezvelesc brațele arse de soare. Multe cară câte un prunc în cârcă, majoritatea au vreo doi copilași care vin din urmă, împreună cu bătrânii, adunând spicele de grâu căzute, ca nimic să nu se irosească.

Simt bucuria nebună a unui avar care se uită cum se umple vistieria cu aur. Prefer să am o recoltă bună, decât toată foița de aur pe care aş putea s-o fur dintr-o mănăstire. Stau pe cal și mă uit la arendași cum muncesc, și zâmbesc când mă strigă să-mi spună că e un an bun pentru noi toți.

Mă întorc la conac. Observ un cal străin în grajd și un bărbat care bea o bere în ușa bucătăriei. Ridică privirea când mă vede intrând în curte și își scoate pălăria – e o tichie ciudată, italienească, bănuiesc. Descaléc și îl aștept să vină spre mine.

— Am un mesaj de la fiul vostru, contesă. E bine, sănătos, și vă transmite salutări.

— Mă bucur să primesc vești de la el, spun, ascunzându-mi neliniștea.

Cu toții așteptăm - de luni întregi - ca Reginald să-și încheie raportul privind pretenția regelui de a fi capul suprem al Bisericii Angliei. A promis că lucrarea va fi gata în curând și că va veni în sprijinul părerilor regelui. Cum o să iasă din labirintul care i-a adus sfârșitul lui Thomas More, cum o să evite capcana în care s-a prins John Fisher, nu știu. Dar nu e nimeni în toată creștinătatea mai citit decât fiul meu Reginald. Dacă există vreun precedent pentru un rege ca al nostru în îndelungata istorie a Bisericii, o să-l găsească, și poate găsește și o cale de a o repune în drepturi pe prințesa Maria.

— O s-o citesc și o să-i scriu un răspuns, îl anunț.

El face o plecăciune.

— Măine o să plec să i-l duc, spune.

— Vechilul o să-ți găsească un pat și ceva de mâncare în seara asta.

Intru în grădina interioară, mă așez pe băncuța de sub trandafiri și rup pecetea de pe scrisoarea de la Reginald.

E la Veneția. Las scrisoarea pe genunchi, închid ochii și încerc să mi-l închipui pe fiul meu într-un oraș splendid, plin de lux și de frumusețe, în care ușile caselor se deschid deasupra apei care clipește, iar el trebuie să ia o gondolă ca să ajungă la marea bibliotecă, unde este un cărturar apreciat.

Îmi scrie că este bolnav și că se gândește la moarte. Nu simte părere de rău, ci e împăcat.

Mi-am terminat raportul și i l-am trimis regelui sub forma unei scrisori lungi. Nu este destinat publicării. Este părerea pe care mi-a cerut-o. Este tăios și plin de afecțiune. Cărturarul din el va accepta tăria argumentației, teologul va înțelege istoria. Neghiobul și hedonistul din el vor fi șocați că îi spun și într-un fel, și într-altul, dar chiar cred că moartea concubinei lui îi dă ocazia de a se întoarce în sânul Bisericii, ceea ce trebuie să facă, dacă vrea să-și mântuiască sufletul. Eu sunt profetul lui, la fel ca cel pe care Dumnezeu i l-a trimis lui David. Dacă mă poate asculta, are o șansă să fie mântuit.

L-am sfătuit să le înainteze raportul celor mai luminați

cărturari ai lui, ca ei să-i facă un rezumat. Este o scrisoare lungă și știu că n-o să aibă răbdare s-o citească pe toată! Dar în Anglia sunt oameni care o să-l citească și o să facă abstracție de cuvintele tari, pentru a auzi adevărul. Îmi pot răspunde și poate că o să-l rescriu. Nu este o declarație destinată publicării, la care să reflecteze toată lumea, ci un document ce trebuie discutat de către învățați.

Sunt bolnav, dar nu mă voi opri. Unii s-ar bucura să mă știe mort, și sunt zile în care m-aș bucura să îmi dorm somnul de veci. Îmi amintesc, și nădăjduiesc că și Domnia Ta îți amintești, că atunci când eram doar un băiețel m-ai pus cu totul în slujba lui Dumnezeu și ai plecat de lângă mine, lăsându-mă în mâinile Domnului. Nu-ți face griji pentru mine acum: sunt tot în mâinile Lui, unde m-ai lăsat.

Fiul tău iubitor și supus,

Reginald

Țin scrisoarea lipită de obraz de parcă aș vrea să simt mirosul de tămâie și de ceară de lumânare din apartamentul în care a scris-o. Sărut iscălitura, în caz că a sărutat-o și el înainte s-o sigileze și să mi-o trimită. Chiar cred că l-am pierdut, dacă a renunțat la viață și tânjește să moară. Singurul lucru pe care l-aș fi putut face să-l înțeleagă, dacă l-aș fi păstrat lângă mine, este să nu te sature niciodată de viață, ci să ții cu dinții de ea. Viața: aproape cu orice preț. Eu nu m-am pregătit niciodată de moarte, nici măcar când eram gata să nasc, și n-aș fi pus niciodată capul pe butuc. Cred că n-ar fi trebuit niciodată să-l las cu frații certozini, chiar dacă sunt niște oameni de treabă, iar eu eram săracă și fără nici o altă posibilitate de a-i pune ceva pe masă. Ar fi trebuit să cerșesc pe marginea drumului, cu fiul meu în brațe, mai degrabă decât să-l dau de lângă mine. N-ar fi trebuit să-l las să devină un bărbat care se vede în mâinile Domnului și care se roagă să ajungă în rai.

L-am pierdut când l-am lăsat la mănăstire. L-am pierdut când l-am trimis la Oxford. L-am pierdut când l-am trimis la Padova, iar acum înțeleg adevărata dimensiune și ireversibilitate a pierderii mele. Cândva, am fost măritată cu un om bun, am avut patru băieți chipeși, iar acum sunt o femeie bătrână, o văduvă care nu mai are decât doi fii în

Anglia, iar Reginald, cel mai scriitor dintre ei și cel care avea cea mai mare nevoie de mine, este departe, departe de mine, și se visează mort.

Țin scrisoarea lui la piept și plâng pentru fiul meu care s-a săturat de viață, și apoi încep să mă gândesc. Recitesc scrisoarea și mă întreb ce vrea să spună prin „cuvinte tari”, ce vrea să spună prin faptul că este un profet pentru rege. Sper din tot sufletul că n-a scris nimic care să-i stârnească regelui suspiciunea, la care este oricum predispus, sau care să-i trezească furia neodihnită.

Palatul Westminster, Londra, octombrie 1536

Curtea se întoarce la Londra și, de îndată ce regele ajunge în odăi, sunt chemată în iatacul lui. Bineînțeles, sper că îmi va spune să mă ocup de menajul prințesei, așa că ies în fugă din odăile mele, traversez curtea, intru pe o ușiță, urc scările și trec prin sala cea mare, până când ajung la odăile regelui, în furnicarul care este Palatul Westminster.

Traversez sala de primiri înțesată, cu un mic surâs plin de speranță pe chip. Vor trebui să aștepte, căci eu am fost chemată. Sigur o să mă desemneze să o slujesc pe prințesă, iar eu o s-o pot îndruma înapoi spre redobândirea titlului și a rangului care i se cuvin.

Cei care așteaptă să fie primiți la rege sunt mai mulți ca niciodată, și cei mai mulți țin în mâini un set de planuri sau o hartă. Mănăstirile și bisericile Angliei sunt parcelate, una câte una, și toți vor câte o bucată.

Dar sunt și alții, care par stingheri. Recunosc un prieten vechi de-al lui bărbatu-meu, un orășean din Huli, și îi fac semn din cap când trec prin dreptul lui.

— Vă primește regele? mă întreabă iute.

— Acum intru la el, spun.

— Întrebați-l, vă rog, dacă mă poate primi, spune omul. Suntem înspăimântați de moarte la Huli.

— O să-i spun, dacă pot, zic. Ce s-a întâmplat?

— Oamenii nu suportă să li se ia bisericile, spune în grabă, cu un ochi la ușa care dă spre iatac. Refuză să

accepte așa ceva. Când o mănăstire este dăruită, tot orașul este tâlhărit. Nu putem stăpâni orașele. Cetățenii se răzvrătesc. În nord s-au răsculat toți și zic că o să apere mănăstirile și o să-i dea afară pe inspectorii care vin să le închidă.

— Trebuie să-i spui lordului Cromwell, e opera lui.

— Știe. Dar nu-l previne pe rege. Nu înțelege în ce pericol suntem. Vă spun, nu are cum să apere nordul de popor, dacă își strâng toți forțele.

— Ca să apere Biserica? întreb tărăgănând cuvintele.

El încuviințează din cap.

— Spun că a fost prezis totul. Și vorbesc în numele prințesei.

Unul dintre cămărașii regelui deschide ușa iatacului regal și îmi face semn din cap. Mă despart de orășean fără să-i spun nimic și intru.

E răcoare și întuneric în odaia ale cărei obloane sunt trase, nelăsând să se vadă cenușii după-amiezei de toamnă, iar focul e făcut în cămin, dar nu e încă aprins. Regele șede la o masă întinsă, lustruită cu negru, afundat într-un jilț mare, sculptat. E încruntat. Masa e plină ochi cu hârtii, iar un secretar așteaptă la celălalt capăt, cu penița în aer, ca și cum regele ar fi dictat o scrisoare și s-ar fi întrerupt când gărzile au bătut la ușă și au deschis-o. Lordul Cromwell stă în picioare într-o parte și îmi face politicos o plecăciune când intru.

Adulmec pericolul, așa cum un cal simte sub copite scândurile șubrede ale unui pod putred. Îmi mut privirea de la chipul plecat al lui Cromwell la secretarul șovăitor, și parcă pozăm cu toții pentru un portret realizat de pictorul curții, maestrul Holbein. Titlul tabloului ar fi *Judecata*.

Ridic capul și înaintez spre masă, gata să înfrunt privirea întunecată a celui mai puternic bărbat al creștinătății. Nu mă tem. Refuz să mă tem. Sunt o Plantagenet. Mirosul pericolului mi-e la fel de cunoscut precum mirosul greu de sânge proaspăt, mirosul iute de otravă pentru șobolani. L-am simțit în odaia mea de copil; e mirosul copilăriei mele, al întregii mele vieți.

— Maiestatea Voastră.

Mă ridic după ce am executat reverența, cu mâinile

împreunate în față, cu chipul senin.

Mă privește în ochi și îmi aruncă o căutătură cruntă, goală. Păstrăm tăcerea în vreme ce simt gust de fiere în gură. O înghit. Vorbește primul.

— Știți ce este asta, spune el pe un ton grosolan, împingând spre mine un manuscris legat.

Fac un pas în față și, când lordul Cromwell îmi face semn din cap, îl iau. Nu-mi tremură mâinile.

Văd că titlul e în latină.

— E scrisoarea de la fiul meu? întreb.

Glasul nu-mi șovăie.

Lordul Cromwell dă din cap.

— Știți cum a intitulat-o? se răstește Henric.

Clatin din cap.

— *Pro ecclesiasticae unitatis defensione*, citește Henric cu glas tare. Știi ce înseamnă?

Mă uit lung la el.

— Maiestatea Voastră, știți bine că da. Pe vremuri, eu v-am învățat latină.

Aproape că-și pierde echilibrul, ca și cum i-aș fi amintit de băiețelul care a fost odată. Șovăie numai o clipă, apoi își recapătă prestanța.

— „Întru apărarea unității Bisericii”, spune. Dar sunt eu apărătorul credinței sau nu?

Constat că pot să-i zâmbesc. Buzele nu-mi tremură.

— Bineînțeles că sunteți.

— Și capul suprem al bisericii Angliei?

— Firește.

— Atunci fiul vostru nu se face oare vinovat de lezmajestate, de trădare, când îmi tăgăduiește dreptul de a-mi cârmui Biserica și de a o apăra? Însuși titlul acestei scrisori este un act de trădare în sine!

— Nu am văzut scrisoarea lui, spun.

— I-a scris, îi spune lordul Cromwell regelui în șoaptă.

— E fiul meu, bineînțeles că-mi scrie, îi răspund regelui, ignorându-l pe Cromwell. Și mi-a spus că v-a scris o scrisoare. Nu un raport, nu o carte, nimic care urmează a fi publicat, nimic cu un titlu. Mi-a spus că i-ați cerut părerea în legătură cu anumite chestiuni, iar el vi s-a supus, a studiat, s-a consultat și a scris părerea lui.

— Este o părere ce incită la trădare de țară, spune sec regele. E mai rău decât Thomas More, cu mult mai rău. Thomas More n-ar fi trebuit să moară pentru ce a spus, și el n-a spus nimic de felul ăsta. More ar trebui să fie azi în viață - cel mai bun sfetnic pe care l-am avut - iar fiul vostru ar fi trebuit decapitat în locul lui.

Înghit în sec.

— Reginald n-ar fi trebuit să scrie nimic care trimitea măcar la ideea de trădare de țară, spun încet. Trebuie să vă cer iertare în numele lui, dacă a făcut-o. N-am avut habar ce studia. A fost cărturarul vostru vreme de mulți ani, a muncit la ordinele voastre.

— El spune ce gândiți cu toții! (Henric se ridică din jilt și se apleacă spre mine. Ochii mici îi scapără de furie.) Îndrăzniți să negați? Să mi-o spuneți în față?

— Nu știu ce spune, repet. Dar nimeni din familia mea din Anglia nu spune, nu gândește și nici nu visează vreun cuvânt de trădare de țară. Vă suntem credincioși. (Mă întorc spre Cromwell.) Am depus jurământul fără să pregetăm, spun. Ați închis Mănăstirea Bisham, propria mea ctitorie, iar eu nu m-am plâns, nici măcar atunci când ați numit un stareț ales de Domnia Voastră și i-ați dat afară pe starețul Richard și pe preoți și ați golit capela. I-ați luat bijuteriile lui Lady Maria de pe lista pe care v-am întocmit-o, iar când ați închis-o, m-am supus voinței voastre și nu i-am scris niciodată. Montague vă este slujitor și un prieten credincios, Geoffrey vă slujește din Parlament. Vă suntem rude, rude credincioase, și n-am făcut niciodată nimic împotriva voastră.

Regele plesnește deodată tăblia mesei, iar zgomotul aduce cu un foc de pistol.

— Nu suport! urlă.

Eu nu tresar. Rămân complet nemișcată. Mă întorc spre el și îi înfrunt privirea, așa cum înfruntă paznicul Turnului fiarele sălbătice. Thomas More mi-a spus cândva: fie el leu sau rege, nu-ți arăta niciodată frica; altfel, ești mort.

Regele se apleacă și îmi zbiară în față:

— Peste tot unde mă întorc sunt oameni care uneltesc împotriva mea, care sușotesc, scriu... (împinge manuscrisul lui Reginald pe podea, cu o mișcare furioasă.) Nimeni nu se

gândește la ce fac pentru țară, nimeni nu se gândește cât sufăr ca să duc țara mai departe, să-i scot din întuneric la lumină, să-l slujesc pe Dumnezeu deși toată lumea din jurul meu, fără excepție... (Se năpustește brusc asupra lui Cromwell.) Ce face lumea în Lincoln? Ce fac în Yorkshire? Ce zic împotriva mea? De ce nu le închizi gura? De ce cutreieră străzile din Huli? Și de ce i-ai îngăduit lui Pole să scrie chestia asta? urlă. Cum de-ai putut fi atât de neghiob?

Cromwell clatină din cap de parcă s-ar minuna și el de propria-i prostie. Și, dat fiind că el trage ponoasele pentru veștile proaste, se apucă imediat să le îndulcească. Cu un minut mai devreme, era acuzatorul meu; acum suntem amândoi acuzați, iar ofensa încetează numaidecât să fie foarte gravă. Îl văd cum se răsucesce, ca un dansator dintr-o feerie, apucând-o în direcția opusă.

— Ducele de Norfolk o să înăbușe revolta din nord, spune el pe un ton liniștitor. Sunt doar câțiva țărani care strigă după pâine, nu e nimic grav. Cât despre manuscrisul acesta venit din partea cărturarului vostru, Reginald Pole... el nu înseamnă nimic. Nu e decât o scrisoare personală. E doar opinia unui singur om. Dacă Maiestatea Voastră dorește să o respingă, cum ar putea sta în picioare? înțelegerea voastră este din naștere mai mare decât a lui. Cine ar citi-o măcar dacă Maiestatea Voastră ar dezminți-o? Cui îi pasă ce crede Reginald Pole?

Henric se repede la fereastră și se uită afară, la amurgul blând. Bufnițele care sălășluiesc prin podurile acestei clădiri vechi țipă și, în timp ce Henric privește pe fereastră, o strigă mare și albă trece în liniște pe deasupra, fluturând fără zgomot din aripile rotunjite. Clopotele bat peste tot prin orașul cel mare. Preț de câteva clipe mă întreb ce s-ar întâmpla cu regele acesta dacă clopotele ar începe să bată de-a-ndoaselea iar poporul ar auzi semnalul prin care e chemat să se răscoale împotriva lui.

— O să-i scrieți fiului vostru, se răstește Henric, fără să întoarcă privirea. Și o să-i spuneți să vină în Anglia să dea ochii cu mine, ca un bărbat adevărat. O să-l dezmoșteniți. O să-i spuneți că nu-l mai recunoașteți drept fiul vostru pentru că îl critică pe regele vostru. Nu tolerez loialități împărțite. Ori mă slujiți pe mine, ori sunteți mama lui. Aveți

de ales.

— Sunteți regele meu, spun simplu. V-ați născut să fiți rege, ați fost întotdeauna regele meu. Nu pot tăgădui niciodată asta. Maiestatea Voastră trebuie să judecați ce e mai bine pentru întreg regatul și pentru mine, umila și iubitoarea voastră slujitoare.

Se întoarce și se uită la mine și, dintr-odată, pare că furia i-a trecut cu totul. Zâmbește de parcă aș fi spus ceva care are logică deplină din punctul lui de vedere.

— M-am născut să fiu rege, spune încet. Este voia lui Dumnezeu. Să spui orice altceva înseamnă să îl desfizi pe Dumnezeu. Așa să-i spuneți fiului vostru.

Încuviințez din cap.

— Dumnezeu l-a dat pe Arthur la o parte ca să mă facă pe mine rege, îmi reamintește, aproape cu sfială. Nu-i așa? Ați văzut când a făcut-o. Ați fost martoră.

Nu arăt în niciun fel cât mă costă să-i vorbesc despre moartea lui Arthur fratelui lui mai mic.

— Dumnezeu însuși v-a urcat pe tron, consimt.

— Cea mai bună alegere, decretează el.

Încuviințez cu o înclinare a capului.

Regele oftează ca și cum se poate simți în sfârșit împăcat.

Îi arunc o privire lui Cromwell; pare că audiența s-a încheiat. El îmi face semn din cap. E ușor palid. Cred că uneori Cromwell trebuie să sape adânc să găsească suficient curaj să înfrunte pe monstrul acesta, pe care l-a creat cu mâna lui.

Execut reverența și dau să mă răsucesc pe călcâie și s-o apuc spre ușă, când un mic gest de avertizare din partea secretarului tăcut din capul mesei îmi reamintește că nu mai avem voie să-i întoarcem spatele regelui. Este atât de important, încât trebuie să ne retragem din prezența lui mergând cu spatele.

Fac parte din vechea familie regală a Angliei. Tatăl meu a avut frați doi regi. Preț de o clipă, doar o clipă, îmi spun că o să arăt ca o neghioabă arătându-i un respect exagerat acestui tiran gras, care stă cu spatele întors la mine, care nici măcar nu vede omagiul pe care mi se poruncește să i-l aduc. Apoi îmi spun că neghiob e doar cel care nu reușește

să supraviețuiască în aceste vremuri primejdioase, și îi adresez lui Thomas Cromwell un zâmbet care spune – măcar de-ar fi dispus să-l descifreze – „cât de jos o să ne coborâm noi doi, ca să ne păstrăm capul pe umeri?”. Apoi execut din nou reverența, fac șase pași cu spatele, fac iarăși o reverență, pipăi orbește în spatele meu în căutarea clanței și mă strecor afară din odaie.

*

Montague vine la mine în odaie noaptea târziu, după vecernie.

— Ce ți-a spus? întreabă. (Părul îi stă sculat pe cap, de parcă și-ar fi trecut degetele prin el de disperare. L-l netezesc și îi îndrept toca. Se smucește de sub atingerea mea.) M-a călcat în picioare. Puțin a lipsit ca scrisoarea asta a lui Reginald să ne distrugă. Nu cred că o să i-o ierte vreodată. Nu suportă criticile. A țipat la mine.

— Mie mi-a spus că trebuie să-l dezmoștenesc pe Reginald, recunosc eu. Nu l-am văzut niciodată atât de furios.

— A băgat spaima în Cromwell, spune Montague. Am văzut cum îi tremurau mâinile. Noroc că stăteam în genunchi. Altfel, jur că mi s-ar fi tăiat picioarele. Nu a fost chip să-i facă cineva pe plac la cină. Regina i-a cerut un favor pentru cineva, iar el i-a reproșat că nu are îndeajuns de multă mărinimie pentru el, ca s-o risipească pe alții. De față cu toată lumea! Am crezut că o să plângă de față cu toți curtenii. Apoi, după cină, m-a luat deoparte și și-a ieșit din minți.

— Regina este înspăimântată de el, remarc. Regina Caterina nu se teme; nici măcar Anne. Nu are cum să-l controleze.

— Ce o să facem? întreabă Montague. Dumnezeu știe că nu-l putem controla. Ce-a fost în mintea lui Reginald de ne-a expus în felul ăsta?

— N-a avut încotro! îl apăr eu. Fie scria aia, fie pagini întregi pline de minciuni. Regele i-a poruncit să-și dea cu părerea. Trebuia să spună ce gândește.

— L-a făcut pe rege tiran și fiară nesătulă! ridică

Montague tonul, apoi își amintește că și numai vorbele astea singure reprezintă un act de trădare și își acoperă gura cu palma.

— Va trebui să-l renegăm, spun eu pe un ton nefericit. Știi că n-o să avem încotro.

Montague se azvârle într-un jilt și își trece degetele prin păr.

— Nu-și dă seama cum e viața în Anglia în ziua de azi?

— Știe foarte bine. Probabil că nimeni nu știe mai bine ca el. Îl avertizează pe rege că, dacă stăruie să distrugă mănăstirile, poporul o să se răscoale împotriva lui, iar împăratul o să ne ocrotească. Poporul s-a răzvrătit deja.

— La Horncastle, norodul l-a atacat pe cancelarul episcopului, îmi spune Montague în șoaptă. Se aprind focuri de semnalizare tocmai până în Yorkshire. Dar Reginald a luat atitudine împotriva regelui prea curând. Scrisoarea lui constituie un act de trădare.

— Nu văd ce altceva putea scrie, spun. Regele i-a cerut părerea. El i-a oferit-o. Spune că prințesa trebuie să-și recapete titlul și că papa trebuie să fie conducătorul Bisericii. Tu ai fi spus altceva?

— Da! Dumnezeu mare, eu nu i-aș spune niciodată adevărul acestui rege!

— Dar dacă ai fi departe și ți s-ar porunci să scrii opinia ta sinceră?

Montague se ridică din jilt și îngenunchează lângă mine, ca să-mi poată șopti la ureche.

— Mamă, el e departe; dar noi nu suntem. Mă tem pentru Domnia Ta, și pentru mine, și pentru fiul meu Harry, pentru toți copiii mei, și pentru toți ai noștri. Nu contează că Reginald are dreptate. Știu că are! Nu contează că majoritatea englezilor ar fi de acord cu el – aproape toți seniorii ar fi de acord cu el. Nu doar norodul mărșăluiește pe străzi în Lincolnshire. Îi iau cu ei și pe boiernași și le cer seniorilor să ia atitudine în numele lor. În fiecare zi mă caută cineva, sau îmi trimite solie, sau mă întreabă ce avem de gând să facem. Însă spunând acest adevăr ne-a pus pe toți într-un pericol îngrozitor. Regele nu mai este un cărturar chibzuit, nu mai este un fiu cucernic al Bisericii. A devenit imposibil de controlat de către dascălii lui, de către

preoți, poate chiar și de către el însuși. Nu are niciun rost să-i oferi regelui o părere sinceră; nu vrea decât laude. Nu suportă nici cea mai mică critică. Este necruțător cu cei care îl vorbesc de rău. Zilele astea îți semnezi singur condamnarea la moarte dacă rostești adevărul. Reginald este departe și îi dă mâna să ia atitudine, dar noi suntem aici; ne riscă viețile.

Rămân tăcută câteva clipe.

— Știu, spun. Nu cred că putea proceda altfel; trebuia să ia atitudine. Dar sunt conștientă că ne-a pus în pericol.

— Și pe Geoffrey, spune Montague. Gândește-te la scumpul dumatăle Geoffrey. Scrisoarea lui Reginald ne-a primejduit tuturor viețile.

— Ce putem face să ne punem la adăpost?

— Nu avem ce. Suntem familia regală, fie că o proclamăm public – cum face Reginald – fie că nu. Și singurul lucru pe care îl putem face este să ne distanțăm de Reginald. Singurul lucru pe care îl putem spune este că nu vorbește în numele nostru, că ne dezicem de spusele lui, că îl îndemnăm să tacă. Și îl putem implora să nu publice, iar Domnia Ta îi poți porunci să nu se ducă la Roma.

— Dar dacă publică scrisoarea? Dacă se duce la Roma și îl convinge pe papă să publice decizia de excomunicare și să comande o cruciadă împotriva Angliei?

Montague își ia capul în palme.

— Atunci sunt pregătit, spune foarte încet. Când o să ne cotopească împăratul, o să adun arendașii și o să ne răsculăm alături de popor, o să apărăm Biserica, o să-l dăm jos pe rege și o s-o punem pe prințesă pe tronul care i se cuvine.

— Noi o s-o facem? Întreb, de parcă n-aș ști că răspunsul este da.

— Trebuie, spune sumbru Montague. (Apoi se uită în sus la mine și îmi văd propria frică oglindită în ochii lui.) Dar mi-e frică, recunoaște el cu sinceritate.

*

Și Montague, și eu îi scriem lui Reginald. Îi scrie și Geoffrey și le trimitem scrisorile solilor lui Thomas

Cromwell, așa încât să vadă cât de vehement îl condamnă pe Reginald pentru prostia lui, pentru felul în care a abuzat de poziția sa ca învățat al regelui, și cât de limpede îi cerem să retracteze tot ce a spus.

Alege altă cale și slujește-ți stăpânul după cum îți iaste datoria, de nu voiești să îți tulburi mama.

Las scrisoarea nesigilată, dar sărut iscălitura și sper că el va ști. N-o să retracteze un cuvânt din ce-a scris, și știu că nu a scris decât adevărul. O să știe că n-aș vrea să tăgăduiască adevărul. Dar nu se poate întoarce niciodată în Anglia cât trăiește regele, iar eu nu-l pot vedea. Având în vedere vârsta mea venerabilă, poate că n-o să-l mai văd niciodată. Singurul fel în care familia mea se va mai putea strânge vreodată laolaltă va fi ca Reginald să vină cu o armată din Spania, să mobilizeze norodul, să repună în drepturi Biserica și s-o urce pe tron pe prințesă.

— Dar-ar Dumnezeu! șoptesc, apoi îi duc scrisoarea mea lui Thomas Cromwell, ca iscoadele lui s-o cerceteze în căutarea unui cod secret prin care uneltime.

Marele om, lordul secret și viceregentul Bisericii, mă invită în iatacul lui, unde trei bărbați stau aplecați deasupra unor scrisori și a unor catastife. Toate treburile lumii se învârt în jurul lui Thomas Cromwell, așa cum se învârteau în jurul fostului său stăpân, Thomas Wolsey. El se îngrijește de tot.

— Regele cere ca fiul vostru să vină la curte și să își explice scrisoarea, îmi spune el.

Cu colțul ochiului, văd cum unul dintre secretari se întrerupe din scris și rămâne cu penița în aer, așteptând să noteze răspunsul meu.

— Mă rog să vină, spun. Eu, ca mamă, îi voi spune că ar trebui să vină. Ar trebui să îi arate toată supunerea Maiestății Sale, așa cum facem toți, așa cum a fost educat să facă.

— Maiestatea Sa nu mai este furios pe vărul său Reginald, spune Cromwell pe un ton blând. Vrea să înțeleagă argumentele, vrea ca Reginald să discute cu învățații și să se pună toți de acord.

— Ce idee excelentă! (îl privesc drept în față.) îi voi spune lui Reginald să vină numaidecât. Voi adăuga un rând

la scrisoarea mea.

Cromwell, marele fariseu, marele eretic, codoșul stăpânului lui, înclină din cap ca și cum ar fi impresionat de loialitatea mea, iar eu, la fel de netrebnică precum el, îi răspund întocmai.

L'Erber, Londra, octombrie 1536

Montague vine dis-de-diminează acasă la mine să mă vadă, în vreme ce curtea asistă la liturghie. Intră la mine în capelă și îngenunchează lângă mine pe dalele de piatră, în vreme ce preotul, pe jumătate ascuns de catapeteasmă, cu spatele întors la noi, săvârșește tainele liturghiei și ne dă binecuvântarea lui Dumnezeu mie și servitorilor mei, care stau îngenuncheați în tăcere.

Undeva în spate, neatinsă și necitită, se află Biblia pe care regele a rânduit-o să fie pusă în toate bisericile. Toți ai casei cred că Dumnezeu îi vorbește în latină Bisericii Lui. Engleza este limba de zi cu zi a muritorilor de rând, care se vorbește la piață sau la groapa de gunoi. Cum poate să se scrie cuvântul lui Dumnezeu în limba oieritului și a banilor? Dumnezeu este Cuvântul, El este papa, preotul, pâinea și vinul, latina tainică a litaniei, biblia indescifrabilă. Dar nu îl nesocotim pe rege în privința asta. Nu-l nesocotim în nicio privință.

— Regina Jane s-a pus în genunchi în fața regelui și l-a implorat să repună abațiile în drepturi și să nu li le ia oamenilor. (Montague își pleacă fruntea ca și cum s-ar ruga și îmi șoptește vestea pe deasupra cărții de rugăciuni.) Lincolnshire se răscoală să apere abațiile. Nu a rămas un sat care să nu se fi pus în mișcare.

— A venit vremea să acționăm?

Montague își pleacă și mai adânc capul, așa încât să nu-i vadă nimeni zâmbetul.

— Curând, spune. Regele îl trimite pe Thomas Howard, duce de Norfolk, să înăbușe răzmerițele. Crede că n-o să-i ia mult.

— Și tu?

— Eu mă rog. (Precaut, Montague nici măcar nu spune

pentru ce se roagă.) Și prințesa îți transmite dragostea ei. Regele le-a adus pe ea și pe micuța Elizabeth la curte. Pentru un bărbat care crede că norodul o să fie pus cu botul pe labe cu ușurință, e grăitor că a poruncit să-i fie aduse fiicele, ca să le pună la adăpost.

Montague pleacă imediat după slujbă, dar n-am nevoie să-mi aducă vești. Curând, toată Londra vuieste. Băiatul bucătăresei, trimis la piață după niște nucșoară, vine acasă pretinzând că patruzeci de mii de bărbați călare și înarmați au ieșit pe străzi la Boston.

Vechilul meu de la Londra vine să-mi spună că doi băieți din Lincolnshire au fugit, s-au dus acasă, să se alăture poporului.

— Ce-și închipuiau că o să facă? întreb.

— Depun un jurământ, îmi explică având grijă să nu trădeze nimic prin ton. Se pare că jură că Biserica o să-și recupereze feudele și fondurile, că mănăstirile n-o să fie dărâmate, ci repuse în drepturi, și că episcopii și sfătuitoarii închipuiți care au recomandat aceste nelegiuiri vor fi prizoniți din preajma regelui și din regat.

— Îndrăznețe vorbe, spun, cu chipul încremenit.

— Niște vorbe îndrăznețe în fața primejdiei, adaugă el. Regele l-a trimis pe prietenul lui Charles Brandon, duce de Suffolk, să își unească forțele cu ducele de Norfolk împotriva răsculaților.

— Doi duci împotriva unei mâini de neghiobi? Dumnezeu să apere norodul de prostie și de durere.

— S-ar putea ca norodul să se salveze singur. Nu sunt neînarmați, spune el. Și nu sunt chiar puțini. Îi susțin și boiernașii de țară, ei au cai și arme. Poate mai bine s-ar pune ducii la adăpost. Cică Yorkshire-ul e gata să se răscoale, iar Tom Darcy a trimis solie la rege să-l întrebe ce ar trebui să răspundă.

— Lordul Thomas Darcy?

Mă gândesc la bărbatul care îmi poartă emblema cu pansele în buzunar.

— Răsculații au un stindard, continuă vechilul meu. Mărșăluiesc în numele celor cinci răni ale lui Hristos. Zic că e ca un război sfânt. Biserica împotriva necredinciosului, poporul împotriva regelui.

— Și lordul Hussey unde este? Întreb, pomenindu-l pe unul dintre lorzii de neam, fostul șambelan al prințesei.

— E de partea răsculaților, îmi spune vechilul, încuviințând din cap când îmi vede uluirea. Iar soția lui a ieșit din Turn și e cu el.

*

Țara e atât de tulburată din pricina zvonurilor legate de răzmerițe, până și în Sud, încât stau la Londra la începutul lui octombrie. Iau luntrea în josul fluviului într-o zi rece, pe când negura adastă deasupra apei, iar soarele aflat la apus arde învăpăiat; apa e la flux iar curenții sunt puternici.

— Mai bine ocolim podul, milady, spune căpitanul meu.

Mă lasă pe treptele ude și măloase și cârmesc barja spre canalul din mijloc ca să traverseze apele învolburate de sub pod și să mă recupereze pe partea cealaltă.

Una dintre nepoatele mele, Catarina, mă ia de braț și, încadrate de doi lachei, parcurgem drumul scurt până la treptele inundabile de pe cealaltă parte a podului. Sunt cerșetori, desigur, dar se trag deoparte când ne văd venind. Îmi ascund tresărirea de spaimă când zăresc un veșmânt de călugăriță murdărit de lunile întregi de stat pe jos așteptând, și văd chipul pătat, deznădăduit al unei femei care se pusese în slujba Domnului, dar s-a trezit azvârlită în șanț. Îi fac semn din cap surorii Caterinei, Winifred. Fără s-o rog, îi aruncă femeii un ban.

Un bărbat iese din întuneric și se proțăpește dinaintea noastră.

— Cine-i? Îl întreabă pe unul dintre slujitorii mei.

— Sunt Margaret Pole, contesă de Salisbury, mă răstesc la el. Și ai face bine să mă lași să trec.

El zâmbește, vesel ca un haiduc în codru, și îmi face o plecăciune adâncă.

— Treceți, milady, treceți cu binecuvântarea noastră, spune. Căci noi ne cunoaștem prietenii. Și Domnul fie cu Domnia Voastră, căci și Domnia Voastră sunteți un pelerin și aveți de trecut printr-o poartă de pelerinaj.

Mă opresc brusc.

— Ce ai spus?

— Nu e o rebeliune, spune el foarte încet. Probabil că știți la fel de bine ca mine lucrul ăsta. E un pelerinaj. Noi îi zicem Pelerinajul Milosteniei. Și ne spunem unii altora că trebuie să trecem prin poarta de pelerinaj.

Șovăie și se uită în ochii mei când spune „Pelerinajul Milosteniei”.

— Mășăluim în numele celor cinci răni ale lui Hristos, spune. Și știu că Domnia Voastră, la fel ca toți lorzii de neam ai Rozei Albe, sunteți pelerini, la fel ca noi.

Răsculații care spun că merg în Pelerinajul Milosteniei fie l-au luat prizonier pe sir Thomas Percy, fie a trecut de partea lor; nimeni nu pare să știe. Sunt conduși de un om de treabă, Robert Aske, de loc din Yorkshire. La mijlocul lui octombrie, aflăm că Aske a intrat în marele oraș din nord, York, fără ca măcar o săgeată să fie trasă în apărarea cetății. Au deschis larg porțile dinaintea lui și a forței căreia toată lumea îi zice acum pelerinii. Sunt douăzeci de mii de capete. De patru ori câți erau în detașamentul care a cucerit Anglia la Bosworth – o armată îndeajuns de mare încât să cucerească toată Anglia.

Prima lor hotărâre a fost să redeschidă două lăcașuri benedictine din oraș, Sfânta Treime și Mănăstirea St. Clement. Când s-au tras clopotele de la Sfânta Treime, lumea plângea de bucurie când au intrat să asculte liturgia.

Bănuiala mea este că regele va face orice ca să evite o confruntare deschisă. Răzvrătiților din Lincolnshire li s-a oferit o grațiere, numai să plece acasă. Dar de ce ar face-o acum, când imensul ținut Yorkshire s-a răsculat?

— Am primit poruncă să strâng arendașii și să ne pregătim de luptă, îmi spune Montague.

A venit la L’Erber pe când servitorii strâng masa după cină. Muzicanții își acordează instrumentele și urmează să se pună în scenă o feerie. Îi fac semn lui Montague să se așeze lângă mine și plec capul spre el, ca să-mi poată șopti încetișor pe după capșon.

— Am primit ordin să plec în nord și să înăbuș pelerinajul, spune. Și Geoffrey trebuie să strângă un detașament.

— Ce o să faci? (în buzunar, pipăi emblema brodată pe care mi-a dat-o lordul Darcy, cele cinci răni ale lui Hristos și

roza albă a Casei de York.) Nu poți trage în pelerini.

Clatină din cap.

— Niciodată, spune cu tărie. În plus, toată lumea zice că atunci când armata regelui va da cu ochii de pelerini, o să treacă în tabăra cealaltă și o să li se alăture. Se întâmplă zilnic. Fiecare scrisoare prin care regele le dă ordine comandanților lui este urmată de una în care îi întreabă dacă îi rămân loiali. Nu se încrede în nimeni. Și are dreptate. Se vede treaba că nimeni nu e demn de încredere.

— Pe cine are în teritoriu?

— Pe Thomas Howard, duce de Norfolk. Regele nu are încredere în el nici cât negru sub unghie. Talbot, lord Shrewsbury, luptă în numele lui, dar el este adept al vechii religii și al vechilor rânduieli. Charles Brandon a refuzat să meargă, spunând că vrea să fie acasă, să-și împiedice comitatul să se răskoale; a fost trimis în Yorkshire împotriva voinței lui. Thomas Darcy spune că e asediat de răsculați în castelul lui, dar, dat fiind că a militat împotriva dărâmării mănăstirilor încă din prima clipă a divorțului reginei, nimeni nu știe dacă nu cumva așteaptă doar momentul propice ca să li se alăture pelerinilor. John Hussey a trimis o scrisoare în care spune că a fost răpit de ei, dar toată lumea știe că a fost șambelanul prințesei și că o iubește nespus de mult, iar soția lui s-a declarat deschis de partea ei. Regele își roade unghiile până la sânge; e înnebunit de furie și de milă de sine.

— Și...

Mă întrerup din vorbă când un sol purtând livrea lui Montague intră în sală, se apropie de el și se oprește. Montague îi face semn să înainteze, îl ascultă cu atenție, apoi se întoarce către mine.

— Tom Darcy le-a predat castelul răsculaților, spune. Pelerinii au ocupat orașul Pontefract și toți cei aflați în subordinea lui Tom Darcy în castel și în oraș au depus jurământul pelerinilor. Au de partea lor și un arhiepiscop de York.

Îmi vede fața.

— Bătrânul Tom a pornit în ultima lui cruciadă, spune el rânjind mânzește. O să poarte emblema lui cu cele cinci

răni.

— Tom poartă emblema lui? întreb.

— Avea emblemele de cruciați la el în castel, spune. Le-a dat-o pelerinilor. Pleacă la luptă în numele lui Dumnezeu, împotriva ereziei, și arată cele cinci răni ale lui Hristos. Niciun creștin nu poate trage asupra lor cât timp se află sub stindardul acela sfânt.

— Ce ar trebui să facem? îl întreb.

— Domnia Ta mergi la țară, hotărăște Montague. Dacă se răscoală și Sudul alături de pelerini, o să aibă nevoie de conducători, de bani și de provizii. Dumneata poți să-i conduci pe cei din Berkshire. O să-ți trimit vorbă să știi ce se întâmplă în Nord. Geoffrey și cu mine o să mergem în Nord cu detașamentul nostru și o să trecem de partea pelerinilor la momentul potrivit. O să-i trimit un mesaj lui Reginald să se întoarcă de îndată.

— O să vină acasă?

— În fruntea unei armate spaniole, cu voia lui Dumnezeu.

Conacul Bisham, Berkshire, octombrie 1536

Nu ajunge nicio veste la mine la țară, dar aud povești extraordinare despre mii de oameni care ocupă mănăstirile distruse și le reconstruiesc intonând psalmii care s-au cântat dintotdeauna acolo. Oamenii vorbesc despre o cometă care s-a zărit pe cer deasupra comitatului Lincolnshire și spun că revolta a trecut în comitat, iar regele-cârțiță va trebui să scobească în pământ să dea de urma pelerinilor, numai că ei au ajuns deja pe dealurile și în văile din Yorkshire și el n-o să-și mai poată impune niciodată voința scârbavnică asupra lor.

Primesc o scrisoare de la Gertrude; îmi spune că soțul ei, vărul meu Henry Courtenay, a primit ordin de la rege să strângă o armată și să se pună la dispoziția lordului Talbot și să pornească numaidecât spre Nord. Regele spusese că o să-și conducă armata chiar el, însă veștile care vin din Nord sunt atât de înspăimântătoare, încât le trimite pe rudele mele în loc.

E puțin și e târziu. Regele nu le-a dat comandanților destui bani să-și plătească oamenii, iar ei sunt atât de prost încălțați, și sunt atât de puțini călare, că nu au cum să ajungă suficient de repede în Nord. În orice caz, toți știu că atunci când armata regelui o să vadă emblema pelerinilor, o să dezerteze și o să ia și armele cu ei. Iar Thomas Howard se plânge că trebuie să apere ținutul Yorkshire cu mâinile goale, în vreme ce toți banii și toți soldații se duc la George Talbot, iar recunoașterea o să-i revină lui Charles Brandon. Regele nu știe cine-i sunt prietenii și cum să-i păstreze; cum ar putea să-și înfrunte dușmanii?

Dar partea cea mai bună este că Norfolk a primit împuternicire să negocieze cu răsculații și sigur o să le promită că abațiile vor fi salvate. Dacă reușim s-o punem și pe prințesa la adăpost în clipa asta, atunci vom fi reputat o mare victorie.

O să-ți trimit vești de îndată ce le aflu. Armata regală și pelerinii o să se întâlnească față în față pe câmpul de luptă, iar pelerinii sunt mai mulți cu câteva mii bune. Și avem de partea noastră și toate cetele îngerești.

Arde scrisoarea.

Sunt în bucătăria pentru cărnuri, la Bisham, și mă uit cum vânătorii aduc înăuntru căprioarele. Au avut doi cerbi mari și o căprioară și au băițuit carnea în câmp, ca să nu se strice, iar acum o atârnă în cămara răcoroasă, cu podea din piatră, ca sângele să se scurgă în șanț.

— Exact așa l-au spânzurat și pe prietenul nostru Legh, îmi spune hăitașul-șef în șoaptă.

Am grijă să nu întorc capul. Pare că amândoi inspectăm carcasa jupuită.

— Zău? întreb. Thomas Legh, cel care a venit aici să închidă mănăstirea?

— Da, spune zâmbind mulțumit. De porțile din Lincoln. Și pe cancelarul episcopului de Lincoln, cel care a depus mărturie împotriva reginei sfinte. Parcă toate se așază pe făgașul cel bun, nu, milady?

Zâmbesc, dar am grijă să nu spun nimic.

— Fiul vostru vine curând cu o armată sfântă? întrebă cu glas scăzut de tot. Poporul s-ar bucura să afle.

— Curând, îi spun, iar el îmi face o plecăciune și iese.

Am mâncat vânatul, am făcut pateuri cu carne și supă din oase; oasele le-am dat câinilor înainte să primim vești de la Doncaster unde seniorii, boiernașii și norodul din nord s-au înfruntat în luptă cu armata regelui. Cei doi fii ai mei au fost în tabăra greșită, așteptând momentul potrivit, gata să întoarcă armele. Montague îmi trimite solie.

Pelerinii și-au prezentat revendicările lui Thomas Howard. A avut noroc că au consimțit să trateze; dacă s-ar fi luptat, ar fi fost distrus. Trebuie să fi fost peste treizeci de mii, și în fruntea lor erau toți proprietarii de pământ și seniorii din Yorkshire. Armata regelui e înfometată și înfrigurată, căci regiunea e foarte săracă și nimeni nu ne privește cu ochi buni. Nu mi s-a dat niciun ban să-mi plătesc oamenii, iar ceilalți au ieșit la luptă chiar și pentru mai puțin decât le-am promis eu. Vremea e proastă și se aude că în oraș e epidemie de ciumă.

Pelerinii au câștigat acest război, iar acum își prezintă revendicările. Vor ca religia strămoșilor noștri să fie repusă în drepturi, ca legea să fie restabilită, ca nobilii sfetnici de pe lângă rege să fie repuși în drepturi, iar Cromwell, Richard Riche și episcopii eretici să fie prizoniți. Nu e unul în armata regelui, inclusiv Thomas Howard, care să nu fie de acord. Și Charles Brandon îi încurajează. Asta gândim cu toții încă de când regele s-a întors împotriva reginei prima oară și l-a luat pe Cromwell drept sfetnic. Așa că Thomas Howard va merge la rege cu cererea pelerinilor – să li se acorde o amnistie generală și cu un acord privind revenirea la vechile rânduieli. Sunt atât de încrezător, mamă.

Arde scrisoarea.

L'Erber, Londra, noiembrie 1536

Ar trebui să pregătesc conacul Bisham pentru Crăciun, dar nu mă pot apuca de nimic când mă gândesc la cei doi fii ai mei care au armata regelui în spate și pe cea a pelerinilor în față, așteptând să se semneze armistițiul. Într-

un târziu, îi iau pe copiii lui Montague – Caterina, Winifred și Harry – și plecăm la Londra, sperând să aflăm vești.

Nu le făgăduiesc că vor asista la o ceremonie de încoronare adevărată, dar știu că regele a promis că-și va încorona soția, iar festivitatea ar trebui să aibă loc de Ziua Tuturor Sfinților. Eu una cred că n-o să-și poată permite o ceremonie fastuoasă atât timp cât trimite oameni și arme în Nord și o să fie furios și înspăimântat în același timp. N-o să poată păși mândru dinaintea unei mulțimi, lăsându-se admirat de toți alături de frumoasa lui soție. Revolta asta l-a răscolit și, cât timp este astfel, chinuit de temerile lui din copilărie cum că nu e îndeajuns de bun, pur și simplu n-o să fie în stare să organizeze o ceremonie.

Îndată ce am ajuns și m-am rugat în capela mea, mă duc în sala de primiri să mă întâlnesc cu toți petiționarii și arendașii care au venit să mă vadă, să-mi ureze Crăciun fericit, să-mi transmită doleanțele lor și să-și plătească amenzile și arenzile la sfârșit de an. Printre ei se află un bărbat pe care îl recunosc, un preot și un prieten de-al capelanului meu surghiunit, John Helyar.

— Poți pleca, îi spun nepotului meu Harry.

El se uită în sus la mine, cu o expresie radioasă și nerăbdătoare.

— Pot să stau cu Domnia Ta, bunică. Pot să fiu pajul Domniei Tale. Nu am obosit să stau în picioare.

— Nu, spun. Dar la mine poate să dureze toată ziua. Poți să mergi jos la grajduri, poți să ieși pe stradă; poți să te plimbi prin jur.

El face o mică plecăciune și iese ca din pușcă, și abia după aceea îl salut pe prietenul lui Helyar și îi fac semn vechilului meu că se poate apropia să-mi vorbească.

— Părintele Richard Langgrische din Havant, îmi reamintește.

— Desigur, spun zâmbind.

— Vă transmit salutări din partea fiului vostru, Geoffrey. Am slujit alături de el în armata regelui, în Nord, spune.

— Mă bucur să aud asta, rostesc răspicat. Mă bucur că fiul meu prosperă în slujba regelui. Fiul meu e bine?

— Amândoi fiii voștri sunt bine, spune. Și încrezători că aceste necazuri se vor sfârși în curând.

Încuviințez din cap.

— Poți lua masa în sala cea mare, diseară, dacă dorești.

El face o plecăciune.

— Vă mulțumesc.

Altcineva se prezintă cu o jalbă legată de prețul berii într-una dintre cârciumile ținute de arendași, iar vechilul vine lângă mine și scrie.

— Trimite-l pe omul acela în odaia mea, înainte de cină, spun încet. Ai grijă să nu-l vadă nimeni.

El nu clipește. Nu face decât să noteze reclamația potrivit căreia berea e îndoită, iar cămile nu sunt umplute până sus, și îi face semn următorului solicitant să se apropie.

*

Langgrische mă așteaptă lângă căminul cel mic din iatacul meu, ascuns ca un ibovnic secret. Nu-mi pot reține zâmbetul. E mult de când nu m-a mai așteptat un bărbat în iatacul meu; sunt văduvă de treizeci și nouă de ani.

— Ce vești ai?

Mă așez în jilțul de lângă foc, iar el rămâne în picioare în fața mea.

Fără un cuvânt, îmi arată o mică bucată de pânză, o emblemă din cele pe care și le cos bărbații de guler. E din aceeași serie cu ecusonul pe care mi l-a dat Tom Darcy, cele cinci răni ale lui Hristos, cu roza albă deasupra. Fără un cuvânt, o ating ca pe niște moaște sfinte și i-o înapoiez.

— Pelerinii s-au răzlețit aproape cu totul, așteptând ca regele să consimtă asupra termenilor lor. Regele i-a dat un ordin mârșav lui Tom Darcy, să se întâlnească cu conducătorul pelerinilor, Robert Aske, pretinzând că vor discuta onorabil, să-l răpească și să-l dea pe mâna oamenilor lui Cromwell.

— Și Tom ce a zis?

— A zis că haina lui n-o să poarte niciodată o asemenea pată.

Încuviințez din cap.

— Țsta-i Tom. Și fiii mei?

— Amândoi sunt bine, amândoi îngăduie zilnic oamenilor să plece din detașamentul lor ca să se alăture armatei

pelerinilor, dar amândoi au jurat să slujească armata regelui și nimeni nu bănuiește altceva. Regele a cerut mai multe amănunte despre revendicările pelerinilor, iar ei le-au explicat.

— Montague și Geoffrey cred că regele o să aprobe revendicările?

— N-o să aibă încotro, spune simplu omul. Pelerinii ar putea dovedi armata regală într-o clipă. Acum așteaptă răspuns doar pentru că nu vor să îi declare război regelui.

— Cum își pot spune supuși credincioși? Când sunt dispuși în formațiune de luptă? Când îi spânzură servitorii?

— Au fost uimitor de puține morți. Pentru că aproape nimeni nu e de altă părere decât ei.

— Și Thomas Legh? Nu că n-ar fi meritat spânzurat.

El râde.

— L-ar fi spânzurat, dacă puneau mâna pe el. Dar a scăpat. Și-a trimis bucătarul în locul lui, ca un laș, și l-au spânzurat pe el. Pelerinii nu-i atacă pe seniori sau pe rege. Dau vina doar pe sfătuitoarii lui. Cromwell trebuie surghiunit, distrugerea mănăstirilor trebuie oprită și lăcașurile reconstruite, iar Domnia Voastră și ai voștri trebuie să fiți numiți iarăși în sfatul regelui.

Se uită la mine și îmi zâmbește hâtru.

— Am vești și despre celălalt fiu al vostru, Reginald.

— E la Roma? Întreb nerăbdătoare.

El încuviințează din cap.

— O să fie numit cardinal, spune el cuprins de venerație. Va veni în Anglia în calitate de cardinal și o îi va reda Bisericii măreția, de îndată ce regele le acceptă revendicările pelerinilor.

— Papa o să-l trimită acasă pe fiul meu, să repună Biserica în drepturi?

— Să ne mântuiască pe toți, spune Langgrische cucernic.

L'Erber, Londra, decembrie 1536

Anul acesta o să ținem cele douăsprezece zile de Crăciun după tradiția veche. Chiar dacă mănăstirea de la Bisham e în continuare închisă, aici, la Londra, deschid capela, așez

lumânările de Advent în fereastră și țin ușa deschisă, așa încât oricine să poată intra și să vadă altarul îmbrăcat în pânză din aur, potirul și crucifixul sclipind în întunericul mirosind a tămâie, strălucirea ostensoriului din cristal care adăpostește taina ostiei, capela presărată cu chipurile surzătoare și încrezătoare ale sfinților pictați și împodobită cu stindardele Bisericii și ale familiei mele. În întunericul colțului capelei, stindardul Rozei Albe lucește stins; vizavi se află panseaua elegantă a familiei

Pole, în purpuriul imperial al papei. Iar eu îngenunchez, îmi îngrop fața în palme și îmi spun că nu e niciun motiv pentru care Reginald să nu ajungă papă.

Crăciunul acesta e unul minunat pentru familia noastră și pentru Anglia. Poate că acesta va fi anul în care Reginald va veni acasă, va repune Biserica în drepturi, iar fiii mei – Montague și Geoffrey – o să-i redea regelui măreția de suveran.

Aflu dintr-o scrisoare primită de la verișoara Gertrude, de la un sol trimis de ambasadorul spaniol și de la propriii mei oameni din Londra că regele a fost convins că nu va cârmui peste Anglia, necum peste Nord, dacă nu ajunge la o înțelegere cu pelerinii. I-au spus, simplu și respectuos, că Biserica trebuie să revină în sânul Romei și sfătuitorii din familiile vechi trebuie să se întoarcă în odăile lui. Regele n-are decât să se plângă că nimeni nu are dreptul să-i spună cu cine să se consulte, dar știe, după cum o știu și seniorii, și nobilii de țară, și poporul, că domnia lui a mers prost de când a pus copiști umili în posturile cele mai înalte și a avut pretenția să se însoare cu fiica vechilului meu.

În fine, tunând și fulgerând, consimte – numai atât poate să facă – iar Thomas Howard se duce înapoi în Nord pe un viscol cumplit, ducând amnistia semnată de rege, și e nevoit să aștepte în ger la intrarea în Doncaster cât crainicul din Lancaster oferă amnistia regelui miilor de locuitori din Nord, care ascultă în tăcere. Robert Aske, conducătorul ivit aproape de nicăieri, îngenunchează dinaintea miilor de pelerini și le spune că au reușit o mare victorie. Le cere să-l elibereze din postura de căpetenie. Când mulțimea consimte, sfâșie emblema cu cele cinci răni și făgăduiește că nu vor mai purta nici un alt

însemn în afară de cel a regelui.

Când aud asta, scot din buzunar emblema pe care mi-a dăruit-o Tom Darcy, o sărut și o îndes în fundul unui scrin vechi din garderoba mea. Nu mai am nevoie de ea să-mi reamintească tainic cui datorez loialitate. Pelerinajul s-a încheiat, iar pelerinii au învins; putem să ascundem toți emblemele, iar fiii mei, toți fiii mei, se vor întoarce acasă.

*

Londra se umple de bucurie la auzul veștii. Se trag clopotele de la biserici pentru slujba de Crăciun dar toată lumea știe că bătaile dau de știre că am salvat țara, și Biserica, și pe rege de el însuși. Îi scot pe ai casei afară, să urmărim procesiunea curții de la Westminster la Greenwich, râdem și ne plimbăm pe fluviul înghețat. E atât de frig, încât copiii patinează și se dau cu sania pe gheață, iar nepoții mei – Caterina, Winifred și Harry – se agață de brațele mele și mă imploră să-i trag.

Curtea, în măreția ei strălucitoare de Crăciun, merge până la jumătatea fluviului cu episcopii în sfintele lor, cu mitrele pe creștet și cu cârjele lor cu pietre prețioase scăpărând în lumina sutelor de torțe. Străjerii împing în lături mulțimile, așa încât caii purtând potcoave speciale pentru gheață, cu caiele ascuțite, înaintează până în mijlocul fluviului, de parcă ar fi un drum mare și alb care șerpuiește printr-un imens oraș de gheață, iar ei ar putea ajunge așa tocmai până în Rusia. Toate acoperișurile Londrei sunt acoperite de zăpadă; orice învelitoare din stuf are franjuri din țurțuri strălucitori. Locuitorii avuți și copiii lor sunt îmbrăcați cu haine strălucitoare în culorile laurului, roșu și verde. Își azvârl căciulile trandafirii în aer, strigând: „Domnul să-l apere pe rege! Domnul să o apere pe regină!”

Când iese prințesa Maria îmbrăcată în alb, pe calul ei alb, e întâmpinată cu un vuiet de urale. „Domnul să o apere pe prințesă!” Nepotul meu Harry e încântat să o vadă. Țopăie în loc și ovaționează, iar ochii îi ard de devotament. Locuitorilor Londrei nu le pasă că trebuie să i se spună Lady Maria și că nu mai e prințesă. Ei știu că au repus Biserica în drepturi și n-au nicio îndoială că vor face la fel și cu

prințesa.

Ea zâmbește, cum am învățat-o eu, și întoarce capul într-o parte și într-alta, așa încât nimeni să nu se simtă neglijat. Ridică mâna înmănușată și văd că poartă mănuși din piele albă frumos brodate și împodobite cu perle; în sfârșit, e întreținută așa cum i se cuvine unei prințese. Calul ei are harnașament de paradă verde-închis; șaua e din piele verde. Deasupra creștetului său, stindardul ei flutură în vântul înghețat, și zâmbesc când văd că arborează roza Tudorilor, cu roșul din centru atât de mic, încât aduce cu o roză albă, și arborează flamura mamei ei, rodia.

Pe cap poartă o bonetă foarte frumoasă, argintie, cu o pană unduitoare. E îmbrăcată cu o scurtă groasă, albă, brodată cu fir de argint și împodobită cu perle. Fusta amplă, lungă, e și ea albă și cade de o parte și de alta a șeii. Călărește bine, ținând ferm frâiele și fruntea sus.

Lângă ea, călărind pe un mic ponei murg, de parcă ar avea dreptul să fie acolo, este fata Boleyn în vârstă de trei ani, cu chipul ei drăguț și luminos ascuns sub o pălărie roșu-aprins, făcându-le tuturor cu mâna. Maria îi vorbește când și când. E evident că o iubește pe surioara ei vitregă, Elizabeth. Mulțimea o aplaudă pentru lucrul ăsta. Maria are o inimă mare și întotdeauna e în căutarea cuiva pe care să îl iubească.

— Pot să-i fac o plecăciune? Pot? întrebă Harry.

Clatin din cap.

— Nu azi. O să te duc altă dată la ea.

Fac un pas în spate, ca ea să nu mă vadă. Nu vreau să-i amintesc de zile mai negre, și nu vreau să-și închipuie că îi vânez atenția în ziua victoriei ei. Vreau să simtă bucuria de care ar fi trebuit să aibă parte încă din copilărie. Vreau să fie o prințesă lipsită de regrete. A avut parte de puține zile fericite, iar de la venirea târfei Boleyn nu a cunoscut una, în afară de asta. Nu vreau să-i fie umbrită de tristețea că nu mă poate ști lângă ea, că suntem în continuare despărțiți.

Mă mulțumesc să mă uit la ea de pe mal. Cred că regelui i-a venit mintea la cap în sfârșit. Am trăit niște ani ciudați; plini de cruzime nebunească; Henric nu știa ce face, nu știa ce gândește și nimeni nu avea curajul să-l oprească. Dar acum poporul însuși l-a oprit. Cu un curaj ca al sfinților,

oamenii de rând s-au răzvrătit și l-au avertizat pe Henric Tudor că tatăl lui a cucerit țara, dar nu le poate lua sufletele.

Wolsey n-a vrut s-o facă, fata Boleyn nu putea s-o facă, lui Cromwell nu i-a trecut niciodată prin cap s-o facă, dar poporul englez i-a zis regelui „până aici”. Nu controlează tot ce mișcă în regat. Nu controlează Biserica, nu-i controlează pe ei.

Nu mă îndoiesc că o să vină o zi când va înțelege că a greșit și față de regina Caterina și o să-i facă dreptate fiicei ei. Bineînțeles că așa va fi. Nu câștigă nimic declarând-o bastarda lui. O s-o declare fiica lui mai mare, o să mă recheme în slujba ei și o să-i aranjeze o căsătorie grozavă cu unul dintre capetele încoronate ale Europei. Eu o să merg cu ea, și o să mă asigur că este în siguranță și fericită în noul ei palat, oriunde va trebui să plece, oricine va fi cel cu care va trebui să se mărite.

— Eu o să fiu pajul ei, spune Harry, parcă citindu-mi gândurile. O s-o slujesc. O să fiu pajul ei.

Îi zâmbesc și îi ating obrazul rece.

Dinspre mulțimea care așteaptă răzbate un cor de strigăte în timp ce străjerii gărzii regale înaintează în pas de defilare, ținând cadența, deși din când în când câte unul mai patinează. Nu cade nimeni; uneori trebuie să se sprijine în coada lăncii ca să se țină drepti, dar arată mândri și strălucitori în livreaua lor verde cu alb. Și, în sfârșit, iată-l și pe rege venind călare în urma lor, maiestuos în roșu-imperial, de parcă ar fi însuși Sfântul împărat Roman, cu Jane alături, încotoșmănată în blănuri.

S-a făcut cât un munte de mare. Cocoțat pe un cal masiv, aproape cât unul de plug, e la fel de lat pe cât e bidiviul în greabăn și la crupă. Surtucul e vătuit atât de gros, încât pare lat cât doi bărbați la un loc. Pălăria tivită de jur-împrejur cu blană arată ca un castron imens pe creștetul lui pleșuv. Poartă pelerina dată pe spate, așa încât să putem remarca toți strălucirea surtucului și a vestei, dar în același timp să admirăm și căderea pelerinei din catifea groasă, purpurie, care aproape că atinge pământul.

Poartă mănuși din piele care sclipesc de diamante și de ametiste. Are pietre prețioase pe pălărie, pe tivul pelerinei,

până și pe șa. Arată ca un rege triumfător care își ia în primire regatul, iar cetățenii, oamenii de rând și mica nobilime a Londrei își strigă aprobarea față de acest uriaș călare pe calul lui uriaș în timp ce înaintează pe un imens fluviu înghețat.

Lângă el, Jane pare minusculă. Au îmbrăcat-o în albastru, și pare rece și imaterială. Are un capișon albastru care îi stă țeapăn și greu pe cap. Din când în când, pelerina albastră care face crețuri se agață și o smucește, făcând-o să strângă mai tare frâiele. Are un frumos cal sur, dar nu călărește ca o regină; pare agitată când animalul alunecă la un moment dat pe gheață, dar își recapătă repede echilibrul.

Zâmbește auzind ovațiile zgomotoase, dar se uită în jur, aproape de parcă ar crede că uralele sunt pentru altcineva. Îmi dau seama că a văzut alte două neveste răspunzând la urarea „Domnul să o țină pe regină”, și trebuie să-și reamintească faptul că strigătura devotată se referă la ea.

Așteptăm până când toată curtea trece pe lângă noi: seniori cu servitorii lor, toți episcopii, până și Cromwell în veșmântul lui negru, cuviincios, căptușit cu blană groasă, și apoi ambasadorii străini. Îl zăresc pe plăpândul ambasador spaniol, dar îmi trag gluga pelerinei împlănite și mă asigur că nu mă vede. Nu vreau să-mi facă vreun semn tainic; nu e o zi pentru uneltit. Am dobândit victoria de care aveam nevoie: e o zi pentru sărbătorit. Aștept împreună cu cei ai casei până când au trecut și ultimii soldați și în urma lor n-o să mai vină decât carele gospodăriilor, și spun:

— Gata spectacolul, Harry, Caterina, Winifred. E timpul să mergem acasă.

— O, bunico, nu putem aștepta până când trec vânătorii cu câinii? se roagă Harry.

— Nu. Trebuie că i-au dus deja, și toți șoimii o să fie în coliviile lor, cu perdelele trase, să-i apere de frig. Nu e nimic de văzut și se face prea târziu.

— Dar noi de ce nu putem merge cu curtea? întreabă Caterina. Locul nostru nu e la curte?

Îi îndes căpșorul la subsuoara mea.

— La anul o să mergem, îi promit. Sunt singură că regele o să ne cheme să-i stăm alături, cu toți ai noștri, și la anul

vom sărbători Crăciunul la curte.

*

Este Ajunul Crăciunului la L'Erber, iar eu stau în capelă, în genunchi, așteptând clipa când o să aud primul clopot, apoi încă unul, apoi o sută de clopote bătând miezul nopții, ca apoi să răsunе laolaltă vestind nașterea Domnului.

Aud ușa de afară deschizându-se brusc, apoi trântindu-se cu o bufnitură, și simt curentul de aer rece în timp ce lumânările tremură. Apoi, deodată, fiul meu Montague se închină dinaintea altarului și îngenunchează în fața mea să-i dau binecuvântarea.

— Fiul meu! O, fiule!

— Sărbători binecuvântate, mamă.

— Crăciun fericit, Montague. Tocmai te-ai întors din Nord?

— Am venit cu Robert Aske însuși.

— E aici? Pelerinii sunt în Londra?

— E așteptat la curte. E oaspetele regelui la ospățul de Crăciun. I se arată respect.

Îi aud vorbele, dar nu-mi vine să cred.

— Regele l-a invitat pe Robert Aske, conducătorul pelerinilor, la curte, de Crăciun?

— În calitate de supus credincios și de sfătuitor, întind mâna spre fiul meu.

— Conducătorul pelerinilor și regele, la un loc?

— E pace. Am învins.

— Nu pot să cred că necazurile noastre s-au sfârșit.

— Amin, spune. Cine ar fi crezut?

L'Erber, Londra, ianuarie-februarie 1537

Montague pleacă la curte a doua zi, luându-l și pe Harry cu el. Băiatul tropăie în urma lui, foarte solemn și serios, și când se întoarce la sfârșitul celor douăsprezece zile de Crăciun vine ținută în iatacul meu să-mi povestească despre întâlnirea dintre rege și pelerin.

— I-a vorbit regelui cu o sinceritate incredibilă. N-ai fi crezut că e cu puțință așa ceva.

— Ce-a zis?

Montague se uită în jur, dar nu le am cu mine decât pe nepoatele mele și vreo două doamne. În plus, vremea în care ne temeam de iscoade s-a dus.

— I-a spus Maiestății Sale în față că e acolo doar ca să-i spună păsurile oamenilor, și că ei nu-l pot accepta pe Cromwell ca sfetnic.

— Cromwell era de față și a auzit treaba asta?

— Da. De aia a fost un act de curaj atât de mare. Cromwell era furibund. A jurat că toți cei din Nord sunt niște trădători. Iar regele și-a mutat privirea de la unul la celălalt și i-a luat pe Robert Aske pe după umeri.

— Regele i l-a preferat pe Aske lui Cromwell?

— De față cu toată lumea.

— Cromwell trebuie că turbează.

— Se teme. Adu-ți aminte ce a pățit stăpânul lui, Wolsey! Dacă regele se întoarce împotriva lui, nu are niciun prieten. Thomas Howard ar pune să-l spânzure mâine, dacă ar putea. A ticluit legi care pot fi răstălmăcite pentru a prinde în capcană pe oricine. Dacă se prinde în propria plasă, niciunul nu ar ridica un deget să-l ajute.

— Și regele?

— I-a dat lui Aske propriul lui surtuc, din satin stacojiu. I-a dat colanul de aur de la gât. L-a întrebat ce-și dorește. Dumnezeu mare, cât curaj are omul ăla! A îngenuncheat, dar a ridicat capul și i s-a adresat regelui fără teamă. A zis că Cromwell e un tiran și că oamenii pe care i-a dat afară din mănăstiri erau oameni buni, pe care lăcomia lui Cromwell i-a lăsat pe drumuri, și că poporul englez nu poate trăi fără abații. A zis că Biserica e însăși inima Angliei; nu poate fi atacată fără să fim cu toții afectați. Regele l-a ascultat, i-a ascultat fiecare cuvânt, și la sfârșit a zis că o să-l ia în sfatul lui.

Mă intrerup ca să mă uit la chipul însuflețit al lui Harry.

— Tu l-ai văzut? Ai auzit și tu toate astea?

El încuviințează din cap.

— E foarte tăcut și la început nu-l remarci, dar după aceea îți dai seama că e persoana cea mai importantă de

acolo. Și e plăcut la vedere, chiar dacă e orb de un ochi. E tăcut și zâmbitor. Și foarte curajos.

Mă întorc spre Montague.

— Înțeleg că e fermecător. Dar să-l facă sfetnic de taină?

— De ce nu? E un mic nobil din Yorkshire, neam cu alde Seymour, de viță mai bună decât Cromwell. În orice caz, a refuzat. Gândește-te! S-a înclinat și a zis că nu e nevoie. Ce-și dorește e un Parlament liber și ca sfatul să fie condus de aristocrații vechi, nu de proaspăt îmbogățiți. Iar regele a zis că o să convoace un Parlament liber la York, ca să-și arate buna-credință, iar regina o să fie încoronată acolo și sinodul Bisericii se va întruni acolo să-și anunțe constatările.

O clipă sunt surprinsă de schimbarea aceasta de atitudine. Apoi, văzând convingerea tăcută a lui Montague, îmi fac cruce și plec fruntea câteva clipe.

— E tot ce ne-am dorit.

— Chiar mai mult, confirmă Montague. E mai mult decât am visat că putem cere, mai mult decât ne-am închipuit că regele ar putea accepta vreodată.

— În ce fel? Întreb.

Montague îmi zâmbeste larg.

— Reginald așteaptă să fie chemat. E în Flandra, la o zi distanță pe apă. În clipa în care regele va trimite după el, o să vină și o să repună Biserica Angliei în drepturi.

— Regele va trimite după el?

— O să-l desemneze cardinal însărcinat cu repunerea în drepturi.

Sunt atât de uluită la gândul că Reginald o să se întoarcă acasă încununat de glorie, să îndrepte tot, încât închid ochii câteva clipe și îi mulțumesc lui Dumnezeu că mi-a dat zile să trăiesc s-o văd și pe asta.

— De unde până unde? Îl întreb pe Montague. De ce face regele lucrul ăsta, și încă atât de lesne?

Montague încuviințează din cap; și el s-a întrebat.

— Cred că în sfârșit a înțeles că a mers prea departe. Cred că Aske i-a spus cât de mare e armata pelerinilor și care sunt așteptările lor simple. Aske a zis că îl iubesc pe rege, dar îl învinuiesc pe Cromwell, iar regele mai presus de orice își dorește să fie iubit. În Aske vede un om destoinic,

un om cu principii, care vorbește în numele unor oameni destoinici. Vede în el un englez vrednic, gata să-și iubească și să-și urmeze un rege destoinic, împins să se răscoale de schimbările imposibil de tolerat. Când l-a cunoscut pe Aske, a întrezărit un alt mod de a fi iubit, un alt mod de a te purta ca rege. Poate să le azvârle reputația lui Cromwell ca pe un os de ros, poate să redeschidă mănăstirile. Ca om, iubește Biserica și îi place felul de a fi al pelerinilor. Nu a încetat niciodată să meargă la slujbă sau să țină rânduielile. E ca și cum, dintr-odată, întrezărește un nou rol într-o feerie – regele care îndreaptă toate relele.

Montague se întrerupe o clipă din vorbă și își atinge ușor băiețelul pe umăr.

— Sau poate că există o explicație și mai bună, mamă. Poate că vorbesc la năduf, în loc să văd că o dată în viața mea, s-a petrecut un miracol. Poate că regele a fost străfulgerat, poate că, în sfârșit, Dumnezeu i-a vorbit și l-a făcut să-și schimbe cu adevărat părerea. Dacă-i așa, Domnul fie laudat, căci a mântuit Anglia.

*

De obicei sunt melancolică în zilele friguroase care urmează serbării de Crăciun. Mă gândesc la iarna lungă care se întinde dinaintea mea și nu-mi pot închipui primăvara. Nici când zăpada de pe acoperișuri începe să se topească, scurgându-se în rigole, nu mă gândesc la vremea caldă. Din contră, îmi strâng blănurile pe lângă mine și știu că urmează multe zile și săptămâni de dimineți umede și cenușii, înainte să se îmbuneze vremea. Gheața groasă se topește și descătușează fluviul, care e cenușiu și furios. Norii grei de ninsoare se împrăstie de pe cer, și le ia locul o lumină rece și tăioasă. În mod normal, pe vremea asta mă baricadez în casă și mă plâng dacă lasă cineva vreo ușă deschisă pe undeva. Simt curentul, le zic. Îl simt la glezne, îmi îngheață picioarele.

Dar anul acesta sunt mulțumită ca o pisică răsfățată. Toropită de căldura focului, mă uit la lapovița care șfichiuieste fereastra unde nepotul meu, Harry, desenează pe aburul de pe geamuri. Anul acesta mi-l închipui pe

Robert Aske călărind spre Nord, întâmpinat pe la toate hanurile și casele de pe drum de oameni dornici să afle veștile; iar el le spune că regelui i-a venit mintea la cap, că regina urmează să fie încoronată în York, că regele le-a făgăduit un Parlament liber și că mănăstirile vor fi fie redade credincioșilor.

Mi-i închipui pe călugării care adastă pe lângă fostele clădiri, cerșind acolo unde au slujit cândva, strângându-se în jurul calului său și cerând să le mai spună o dată, să jure că e adevărat. Îi văd cu ochii minții deschizând ușile capelei, îngenunchind dinaintea locului gol unde era pe vremuri altarul, făgăduind că o s-o ia de la capăt, trăgând clopotele pentru prima slujbă. Și mă gândesc cum Robert le arată colanul lui din aur și le spune că regele și l-a scos de la gât ca să i-l pună lui pe umeri, și că i-a spus că e un semn al bunăvoinței lui și i-a oferit un loc în sfatul de taină.

Dar după aceea încep să ajungă la noi istorisiri stranii. Unii dintre pelerinii care beneficiaseră de amnistie generală par să fi încălcat termenii armistițiului și s-au răsculat iar. Thomas Hardy arestează șase răufăcători și le trimite numele lor lui Thomas Cromwell – iar Thomas Cromwell e în continuare la datorie.

Câțiva mici nobili și majoritatea seniorilor din Nord merg să stea de vorbă cu Thomas Howard, duce de Norfolk, și să-i împărtășească îngrijorările lor legate de faptul că Nordul devine nesupus în toiul acestei celebrări a libertății. Robert Aske îi liniștește, le dă asigurări pelerinilor că nu există nicio răzvrătire împotriva domniei regelui, căci – iată! – aduce grațierea semnată de rege și e îmbrăcat cu surtucul stacojiu al regelui. Întotdeauna vor exista oameni care profită de vremurile tulburi, dar ei nu afectează cu nimic pacea și amnistia. Armistițiul se va menține, la fel și amnistia; pelerinii au câștigat tot ce au cerut, iar regele le-a dat cuvântul lor.

Și totuși, sir Thomas Percy și sir Ingram Percy, care au mers alături de pelerinii ieșiți la luptă sub stindardul celor cinci răni, primesc ordin să se prezinte la curte și, imediat ce ajung la Londra, sunt arestați și trimiși în Turn.

— Nu înseamnă nimic, îmi spune Geoffrey când se oprește la L'Erber, în drum spre casa lui din Lordington.

Alde Percy au fost întotdeauna stat în stat, se foloseau de pelerini ca de un scut, ca să-l sfideze pe rege. Sunt răzvrătiți, nu pelerini; locul lor e în Turn.

— Dar fuseseră grațiați, nu?

— Nimeni nu s-ar aștepta ca regele să dea curs unei grațieri oferite unora ca ei.

Nu îl contrazic, căci Geoffrey e sigur de ce spune, iar veștile care vin din Nord sunt bune. Abațiile se redeschid, pelerinii se împrăștie pe la casele lor cu ordinele lor de grațiere, după ce fiecare i-a jurat credință regelui, convinși până la unul că au venit în sfârșit vremuri bune. Treptat, pe tăcute, măicuțele și călugării se întorc în mănăstiri și acestea își redeschid porțile. Orice biserică de la țară are o poveste cu un mic miracol. Oamenii scot un chivot din cristal din ascunzătoarea lui, de sub un acoperiș de stuf. Dulgherii readuc la viață frumoasele sculpturi ale sfinților de pe unde fuseseră înghesuite printre stivele de lemne; țărani sapă cu atenție în șanțurile de scurgere și scot de acolo crucifixuri strălucitoare. Veșminte călugărești încep să iasă la iveală de prin dulapuri tainice, călugării se întorc în chiliile lor. Repară ferestrele, dreg acoperișurile. Îi spun vechilului meu să-l caute pe starețul Richard și să-l invite să se întoarcă la Bisham.

— Bunico, crezi că unchiul Reginald o să se întoarcă acasă? mă întreabă Harry, băiatul lui Montague.

Iar eu îi răspund zâmbind:

— Da. Da, cred că o să se întoarcă.

Însă în februarie, în York, nouă oameni sunt acuzați de trădare de către Thomas Howard, duce de Norfolk, și sunt condamnați la moarte prin spânzurare.

— Cum se poate să fie spânzurați? Nu au primit o amnistie? îl întreb pe Geoffrey.

— Mamă, ducele este un om dur. Simte nevoia să-i arate regelui că, deși îi înțelege pe pelerini, e sever cu răzvrătiții. O să spânzure unul sau doi doar ca să-și arate puterea.

Din nou, nu îmi contrazic fiul, dar mă tem că amnistia regelui nu se dovedește o garanție a siguranței. În chip limpede, oamenii de rând par să gândească astfel, căci Carlisle își strânge disperat oamenii și ies la luptă împotriva armatei lui Thomas Howard, de parcă ar lupta chiar pentru

viețile lor, jucând totul pe o carte. Sute dintre ei sunt uciși de seniorii bine înarmați, bine hrăniți, bine echipați din Nord, care le-au ținut partea în timpul pelerinajului, dar care i-au abandonat după încheierea armistițiului.

La Londra, primim vestea la mijlocul lui februarie, iar cetățenii bat clopotele de bucurie că sărmanii fără pământ din Nord au fost înfrânți de aceiași seniori care, doar cu câteva luni în urmă, erau de partea lor. Cică sir Christopher Dacre a omorât câteva sute de oameni și i-a luat prizonieri pe restul, spânzurându-i de copacii piperniciți – singurul lucru care crește în nord-vestul cel aspru – iar Thomas Cromwell i-a făgăduit un titlu de conte pentru serviciile aduse.

Mânat de violență, acum Thomas Howard declară legea marțială în Nord, ceea ce înseamnă că magistrații și seniorii nu au nicio putere în fața autorității lui. Howard poate fi și judecător, și complet de judecată, și călău pentru oamenii lipsiți de apărare. Le declară război propriilor compatrioți, ceea ce nu e deloc greu pentru bărbatul care și-a decapitat nepoata și nepotul. Ține ședințe de judecată improvizate prin orașele și emite sentințe de condamnare la moarte pe loc. Sute de oameni sunt aduși cu forța dinaintea lui. Fierarii din Carlsisle rămân fără fier pentru lanțuri, iar oamenii sunt spânzurați înfășurați în funii, ca simbol al rușinii lor. Thomas Howard iese să spânzure săteni în propriile lor grădini, așa încât toată lumea să știe că răzvrătirea de pelerini le-a adus moartea în pragul casei. Oamenii lui intră în fiecare sătuc, și în fiecare cătun amărât, pe cea mai rece vreme din an, și cer să li se spună cine li s-a alăturat pelerinilor și a depus un jurământ. Cine a bătut clopotele de-a-ndoaselea? Cine s-a rugat pentru revenirea Bisericii? Și cine a ieșit călare și nu s-a mai întors acasă?

Montague îmi trimite o scrisoare de la Greenwich, de la curte.

Regele i-a poruncit lui Norfolk să meargă pe la toate mănăstirile care au opus chiar și cea mai mică rezistență. Zice că preoții și monahii trebuie să fie un exemplu îngrozitor pentru ceilalți. Cred că are de gând să-i omoare. Roagă-te pentru noi.

Nu înțeleg vremurile pe care le trăim. Citesc scrisoarea

de la fiul meu o dată, de două ori, de trei ori, apoi o ard îndată ce am învățat pe de rost vorbele înspăimântătoare. Mă duc în capelă și îngenunchez pe podeaua de piatră rece și mă rog, dar mă trezesc că nu fac decât să-mi trec degetele prin păr și să clatin din cap, ca și cum aș vrea să tăgăduiesc lucrurile îngrozitoare care li se întâmplă oamenilor care s-au proclamat pelerini și care au ieșit la luptă în numele milosteniei.

Regele a auzit că niște văduve și orfani au coborât din streang trupurile soților și taților lor ce fuseseră executați pentru răzvrătire și i-au îngropat pe ascuns, noaptea, în curțile bisericilor. I-a trimis solie lui Thomas Howard să dea de urma acestor familii și să le pedepsească. Trupurile vor trebui dezgropate din pământul sfințit. Vrea ca leșurile să spânzure până când putrezesc.

Mamă, cred că a înnebunit.

Thomas Howard, duce de Norfolk, călcându-și pe conștiință, îi dă ascultare regelui în tot, închizând mănăstiri și încuindu-le la loc pe cele care se redeschisese. Nimeni nu are o explicație pentru lucrurile astea. Nu pare să fie nevoie de vreuna. Clădirile vor fi puse la dispoziție seniorilor din vecinătate, pentru a le folosi pe post de cariere de piatră; pământurile vor fi vândute fermierilor din zonă. Oamenii de rând nu vor mai putea apela la mănăstiri în căutare de alinare și sprijin. Călugării vor fi cerșetori fără adăpost. Maica Sfântă nu va mai putea fi invocată în sutele de capele și altare de pe marginea drumului. Nu vor mai avea loc pelerinaje. Nu mai e nicio speranță. Din Nord ajunge la noi un cântec care susține că nu va fi niciun mai. Mă uit prin geamul gros afară, în curtea cenușie, unde zăpada se topește încet, și îmi spun că anul ăsta primăvara vine fără bucurie, fără dragoste; și e adevărat: lunile vor trece, dar nu va mai fi niciun mai vesel.

Conacul Bisham, Berkshire, primăvara lui 1537

Îndată ce drumurile s-au zvântat îndeajuns cât să se poată călători, plec din Londra și mă duc la Bisham. Harry

se duce acasă, la tată-său, cu o expresie nedumerită pe fețișoară: anotimpul care promitea atâtea nu seamănă deloc cu primăvara. Stau în șa în spatele comisului meu și mă lipesc de spinarea lui lată, în timp ce bidiviul masiv galopează legănat de-a lungul drumului noroios care duce la Berkshire.

Așa că nu sunt în oraș când îl aduc pe Tom Darcy în Turn și-l interoghează. Nu are răbdare cu ei, Domnul să-l binecuvânteze pe bătrân pentru firea lui aprigă. Are grațiarea semnată de rege în buzunar; și cu toate astea, e arestat. Îl privește drept în ochi pe Thomas Cromwell și știe că o să-i fie și judecător, și complet de judecată, și totuși îi spune, în timp ce îi transcriu declarația pe care o vor folosi ca dovadă împotriva lui: „Cromwell, tu ești întâiul și principalul răspunzător pentru toată această răzvrătire și nebunie”. Când fiul fierarului clipește auzindu-l cum îi vorbește de la obraz, Darcy îi garantează că o să moară pe eșafod, spunându-i că și dacă va rămâne doar un nobil viu în Anglia, acel ultim aristocrat o să-l decapiteze cu siguranță pe Thomas Cromwell.

Îl arestează și pe John Hussey, fostul șambelan al prințesei, și mă gândesc cum se uita răbdător la mine în timp ce pierdeam vremea cu inventarul giuvaierurilor ei, și la iubirea loială a soției lui și urmează ea. Mă rog ca nimeni să nu-i spună prințesei că fostul ei șambelan este închis în Turn ca să fie interogat.

Anchetarea lui îndelungată, atentă, plină de amenințări meschine, nu-i este de niciun folos lui Thomas Cromwell, căci nici Tom Darcy, nici John Hussey nu dau în vileag nici un alt nume de bărbat sau de femeie. Darcy nu zice nimic despre faptul că li s-a alăturat pelerinilor și le-a deschis porțile Castelului Pontefract. Spune că avea emblemele pelerinilor rămase într-un cufăr de la castel din vechea lui cruciadă în Țara Sfântă, și refuză să dezvăluie cine le-a primit din mâinile lui. Spune: „Bătrânul Tom n-are os de trădător în el”, și rămâne loial până în ultima clipă.

Henry Courtenay îmi scrie:

Roagă-te pentru mine, verișoară, căci am fost numit mare vornic la judecata acelor doi lorzi destoinici, John Hussey și Tom Darcy. Am cuvântul lui Cromwell că, dacă îl

găsim vinovat pe Tom, o să-i schimbe pedeapsa în surghiun – și o să se poată întoarce acasă mai târziu. Dar pentru John Hussey nu e nicio speranță.

Citesc scrisoarea în picioare, lângă forjă, așteptând să-mi fie potcovit calul, și în clipa în care am pătruns sensul vorbelor, o azvârl în inima vetrei și mă întorc spre solul îmbrăcat în livreaua Casei Exeter.

— Te întorci direct la stăpânul tău?

El face semn din cap că da.

— Spune-i asta din partea mea. Ai grijă să nu greșești cumva. Spune-i că am citat o zicală veche; nu sunt vorbele mele, ci o zicală din popor. Spune-i că țăranii zic să nu pui un om cu capul pe butuc decât dacă vrei să i-l taie. O să ții minte?

El încuviințează din cap.

— O știu. Bunicul meu o zicea. A trăit vremuri tulburi. „Să nu pui un om cu capul pe butuc decât dacă vrei să i-l taie”.

Îi dau o pence.

— Și să nu i-o spui altcuiva, zic. Ține minte că nu sunt vorbele mele.

Aștept vești de la judecată. Îmi scrie Montague.

John Hussey e un om mort. Darcy a fost găsit vinovat, dar va fi grațiat și cruțat.

E o minciună din partea acelui mare mincinos care este Cromwell. Și vorba din popor s-a dovedit adevărată – să nu pui un om cu capul de butuc decât dacă vrei să i-l taie. Seniorii cred că se pot baza pe o promisiune care o să-l salveze pe Tom Darcy, așa încât îl declară vinovat și așteaptă ca regele să-i schimbe pedeapsa cu moartea în surghiun.

Dar regele îl lasă din brațe pe acest mare englez, iar Tom Darcy e trimis la eșafod.

Conacul Bisham, Berkshire, vara anului 1537

Mă gândesc la Tom Darcy, la cum a sperat că o să moară în cruciadă, luptând pentru credința lui, și când aud că a fost decapitat pentru trădare pe Dealul Turnului, în iunie,

când rândunelele planau vrednice între fluviu și Turn, construindu-și cuiburile pentru vară, știu că a murit pentru credința lui, exact așa cum și-a dorit.

Un negustor de mărunțișuri vine la ușa din spate și zice că are ceva drăguț anume pentru mine. Merg în curtea grajdului și îl găsesc stând pe butucul de încălecat, cu tolba la picioare. Îmi face o plecăciune când mă vede.

— Am ceva pentru Domnia Voastră, spune. Am zis că v-o dau și plec. Așa că pe-aici mi-e drumul.

— Cât face?

El clatină din cap și îmi lasă în palmă o punguță.

— Bărbatul care mi-a dat-o mi-a zis să vă urez noroc și să vă transmit că o să vină și vremuri bune, spune omul, își azvârle traista pe umăr și iese din curte.

Deschid punga și răstorn în palmă mica broșă în formă de panseluță pe care i-am dăruit-o lui Tom Darcy. Nu m-a chemat în ajutor pentru că s-a gândit că repurtase o victorie și că regele îi dăduse cuvântul că-l grațiază. Nu m-a chemat în ajutor pentru că a crezut că îl apără Dumnezeu. Pun broșa în buzunar și plec.

*

Suprimarea nordului continuă. Opt bărbați și o femeie ajung dinaintea completelor de judecată acuzați de trădare, seniori și mici nobili, dintre care doi îmi sunt neamuri îndepărtate. Pe toți îi cunosc, toți sunt creștini cucernici și supuși credincioși. Și printre ei se află Robert Aske, omul din Yorkshire.

Tânărul care a purtat pe umeri surtucul din satin al regelui își așteaptă judecata în Turnul Londrei, fără niciun ban și cu un singur rând de haine și foarte puțină mâncare. Nimeni nu cutează să-i trimită nimic, și dacă ar face-o, gărzile ar fura lucrurile. A primit o amnistie semnată de rege pentru că a condus Pelerinajul Milosteniei și de atunci, deși au mai fost răscoale și oameni disperați care s-au luptat pentru viețile lor, nu i-a condus și nici nu i-a încurajat. De când s-a întors în Nord, de la curte, nu a făcut decât să convingă oamenii să accepte grațierea și să se încreadă în cuvântul regelui. Pentru lucrul acesta, acum e în

Turn. Viclean, Cromwell insinuează că, de vreme ce Aske credea că o să se constituie un Parlament în Nord, de vreme ce a jurat că mănăstirile vor fi redeschise, îi asigura pe oameni că pelerinajul își atinsese scopurile și că asta reprezintă – n-are cum să nu reprezinte – un act de trădare.

Ies pe un soare arzător pe ogorul din apropierea casei și mă uit la grâul care se coace. O să avem o recoltă bună anul ăsta. Mă gândesc la mesajul trimis de Tom Darcy – cum că o să vină vremuri bune – și că Thomas Cromwell a decretat că o astfel de speranță e o dovadă de trădare. Mă întreb dacă semințele de grâu au de gând să se coacă și dacă asta e tot trădare. La apus, un iepure de câmp țâșnește din lan, aleargă roată în fața mea pe cărare, apoi se oprește, se ridică pe labelle din spate și se uită îndărăt la mine, cu ochi negri și inteligenți.

— Și tu? îi spun în șoaptă. Și tu aștepti momentul potrivit? Ești un trădător care așteaptă să se întoarcă vremurile bune?

Toți cei aduși la Londra sunt judecați și toți sunt găsiți vinovați. Acuză fețe bisericești: pe starețul din Guisborough, pe egumenul de la Jervaulx, pe egumenul de la Abația Fountains. O arestează pe Margaret Bulmer pentru că și-a iubit într-atât soțul, încât l-a implorat să fugă când a crezut că pelerinajul a eșuat. Propriul ei capelan depune mărturie împotriva ei, iar soțul ei, sir John Bulmer, este spânzurat și hăcuit la Tyburn, iar soția lui este arsă pe rug la Smithfield. Sir John e vinovat de trădare, iar ea e vinovată că l-a iubit.

Îl scot pe Robert Aske din Turn, îl duc în sala de judecată și apoi înapoi la închisoare, deși ultima oară când a fost la Londra a benchetuit la curte și a fost îmbrățișat de rege. Din Turn, îl duc în nordul Angliei, așa încât să moară chiar sub ochii oamenilor care îl auziseră promițându-le că vor fi amnistiați. Îl duc la York și îl perindă peste tot prin orașul care asistă uluit și tăcut la decăderea celui mai curajos fiu al său. Îl duc chiar în vârful Turnului Clifford de pe zidurile York-ului, iar el citește o confesiune. Îi petrec o funie în jurul gâtului, acolo unde regele i-a petrecut propriul lui colan de aur; îl înfășoară în lanțuri din fier și îl spânzură.

Unii seniori și cu mine am vorbit cu Cromwell să le arate

îndurare oamenilor din Nord. „Îndurare! îndurare! îndurare!” Nu are nicio fărmă.

Montague vine să mă vadă la mijlocul verii. În fiecare odaie s-au așternut rogojini noi, iar ferestrele sunt deschise larg, să intre aerul îmbălsămat, așa încât casa răsună de cântecul păsărilor.

Mă găsește în grădină, culegând plante medicinale împotriva ciumei, căci vara trecută a fost groaznică, mai ales pentru săraci, îndeosebi în Nord. Am terminat toate uleiurile din camera de leacuri și trebuie să prepar altele. Montague îngenunchează dinaintea mea, iar eu îmi odihnesc mâna pătată cu verde pe creștetul lui și observ, pentru prima oară, niște fire argintii printre cele arămii.

— Montague, fiule, încărunțești, îl mustru. Nu pot avea un fiu cărunt. O să mă facă să mă simt prea bătrână.

— Ei bine, scumpul dumitale Geoffrey chelește, spune vesel, ridicându-se de la pământ. Asta cum o s-o înduri?

— Cum o s-o îndure el? spun zâmbind. Geoffrey a fost întotdeauna groaznic de vanitos când e vorba de frumusețea lui.

— O să poarte tot timpul o tocă, prezice Montague. Și o să-și lase barbă, ca regele.

Zâmbetul mi se șterge de pe față.

— Ce mai e pe la curte? întreb tăios.

— Facem câțiva pași?

Mă ia de braț și pornim agale, îndepărtându-ne de grădinar și de rândași, traversăm grădina de plante medicinale, ieșim pe poarta mică din lemn și ajungem în lunca ce se întinde până la fluviu. Iarba cosită a crescut iar și aproape că ne ajunge la genunchi; o să mai strângem o recoltă de fân de pe câmpul ăsta mănos, verde și presărat cu părăluțe, cu piciorul-cocoșului și cu capete strălucitoare, rumene, de maci.

Sus, deasupra capetelor noastre, o ciocârlie suie în înaltul senin al cerului, cântând tot mai tare cu fiecare zvâcnire din aripi. Ne oprim în loc și urmărim punctul care se înalță până când aproape că nu se mai vede. Apoi sunetul amuțește brusc iar pasărea plonjează spre cuibul ei tainic.

— Țin legătura cu Reginald, spune Montague. Regele l-a trimis pe Francis Bryan să-l prindă și trebuia să-l previn.

— Unde e acum?

— Era la Cambrai. O bună bucată de vreme, a fost captiv în oraș, în timp ce Bryan îl aștepta să pună un picior afară. Bryan a zis că, dacă ar fi pus un picior în Franța, l-ar fi împușcat pe loc.

— O, Montague! A primit avertizarea?

— Da, dar știe că trebuie să fie cu băgare de seamă. Știe că regele și Cromwell nu se vor da în lături de la nimic să-i închidă gura. Știu că a ținut legătura cu pelerinii și că îi scrie prințesei. Știu că strânge o armată împotriva lor. Geoffrey a vrut să-i ducă solia. Apoi mi-a spus că vrea să ia calea exilului, alături de Reginald.

— I-ai spus că nu poate?

— Bineînțeles că nu poate. Dar nu mai suportă țara asta. Regele nu-l primește la curte, e iarăși înglodat în datorii și nu reușește să trăiască sub cârmuirea Tudorilor. Era convins că pelerinii au învins, a crezut că regelui i-a venit mintea la cap. Nu mai vrea să rămână în Anglia în condițiile astea.

— Și ce crede că o să se aleagă de copiii lui? Și cum rămâne cu soția lui? Și cu pământurile lui?

Montague zâmbește.

— O, îl știi doar. S-a aprins și a zis că pleacă, dar după aia s-a gândit mai bine și a zis că rămâne și așteaptă să vină vremuri mai bune. Știe că dacă mai pleacă vreunul dintre noi din țară o să fie și mai rău de cei care rămân acasă. Știe că ar pierde totul dacă ar pleca.

— Cine i-a dus mesajul tău lui Reginald?

— Hugh Holland, fostul vechil al lui Geoffrey. Are o companie de transport de grâu în Londra.

— Îl știi.

E negustorul care face comerț cu Flandra și care l-a ajutat pe John Helyar să fugă.

— Holland prelua un transport de grâu și a vrut să-l vadă pe Reginald și să se pună în slujba cauzei.

Coborâm delușorul și ajungem la fluviu. O străfulgerare albăstrie, ca un safir înaripat, trece în zbor pe deasupra apei în aval, mai iute ca o săgeată. E un pescăruș.

— Eu n-aș putea pleca niciodată, spun. Nici măcar nu mă gândesc vreodată să plec. Am sentimentul că parcă trebuie

să rămân aici, ca martor. Trebuie să fiu aici chiar și când mănăstirile sunt distruse, chiar și când moaștele sfinților sunt luate din racle și azvârlite în șanț.

— Știu, spune el cu tristețe. Și eu simt același lucru. E țara mea, orice ar fi nevoie să îndure. Și eu trebuie să fiu aici.

— Nu poate s-o țină așa la nesfârșit, spun, știind că vorbele mele reprezintă un act de trădare.

Dar sunt împinsă la trădare.

— Trebuie să moară curând. Și n-are decât un singur moștenitor legitim, pe prințesa noastră.

— Nu crezi că regina s-ar putea să-i dăruiască un fiu? mă întreabă Montague. Sarcina e avansată. Regele a ținut un mare *Te Deum* la catedrala Sf. Paul și după aceea a făcut-o pachet și-a trimis-o la Hampton Court, să nască.

— Și prințesa noastră?

— E și ea la Hampton Court, în suita reginei. Este tratată cu respectul care i se cuvine. (îmi zâmbește.) Regina e draguță cu ea, iar prințesa Maria o iubește pe mama ei vitregă.

— Și regele nu stă cu ele?

— Se teme de ciumă. A plecat cu o suită itinerantă.

— A lăsat-o singură pe regină, când se pregătește să nască?

Montague ridică din umeri.

— Nu crezi că, dacă moare și pruncul ăsta, o să prefere să fie departe? Sunt destui cei care susțin că nu poate avea un fiu sănătos. N-o să vrea să-și îngroape încă un copil.

Clatin din cap gândindu-mă la tânăra femeie lăsată singură, să nască primul ei copil, și la soțul ei care se distanțează de ea în caz că moare pruncul, că moare ea.

— Nu crezi că o să nască un băiat sănătos, așa-i? mă provoacă Montague. Toți pelerinii spuneau că spița lui e blestemată. Ziceau că n-o să aibă niciodată parte de un prinț viu pentru că tată-său avea pe conștiință sânge nevinovat, pentru că i-a ucis pe prinții de York, pe prinții noștri. Asta crezi? Că i-a ucis pe cei doi prinți de York și apoi pe fratele Domniei Tale?

Clatin din cap.

— Nu-mi place să mă gândesc la asta, spun încetișor,

răsucindu-mă pe călcâie și apucând-o pe cărare de-a lungul apei. Încerc să nu mă gândesc niciodată la asta.

— Dar crezi că Tudorii i-au ucis pe prinți? mă întreabă cu glas foarte scăzut. A fost mâna lui Milady Mama Regelui, când era măritată cu administratorul Turnului și fiu-său aștepta să invadeze? Știa că el nu putea emite nicio pretenție la tron cât timp trăiau ei.

— Cine altcineva? răspund. Nimeni altcineva nu a avut de câștigat de pe urma morții lor. Și vedem acum că Tudorii nu se dau în lături de la aproape niciun păcat.

L'Erber, Londra, toamna anului 1537

Stau în patul meu imens de la Londra, cu perdelele trase, ca să mă apere de răcoarea toamnei, când aud clopotele bătând – un dangăt victorios care începe cu un singur clopot și apoi cuprinde tot orașul. Mă căznesc să mă ridic și îmi pun un halat pe umeri. Ușa iatacului se deschide și slujnica mea intră ținând o lumânare care îi tremură în mână din pricina emoției.

— Luminăția Voastră! Au sosit vești de la Hampton Court! Regina a născut un băiat! Regina a născut un băiat!

— Dumnezeu s-o binecuvânteze și s-o aibă în pază, spun cu sinceritate. (Nimeni nu i-ar putea dori răul lui Jane Seymour, o femeie nespus de blândă și o mamă vitregă bună pentru iubita mea prințesă.) Au zis dacă pruncul e zdravăn?

Fata zâmbește și ridică tăcută din umeri. Desigur, potrivit noii legi, e cu neputință până și să întrebi dacă pruncul regal e sănătos, de vreme ce asta înseamnă să pui la îndoială potența regelui.

— Ei bine, Dumnezeu să-i binecuvânteze pe amândoi, spun.

— Putem să ieșim? întreabă fata. Eu și celelalte fete? Lumea dansează pe străzi și au făcut și un foc mare.

— Puteți merge, cu condiția să rămâneți toate la un loc, îi spun. Și să vă întoarceți acasă când se crapă de ziuă.

Îmi zâmbește larg.

— Vă îmbrăcați și Domnia Voastră? mă întreabă.

Clatin din cap. Am sentimentul că a trecut mult timp de când am stat ultima oară de veghe toată noaptea lângă patul reginei și i-am dus regelui vești despre un copil.

— O să mă culc la loc, spun. Și o să înălțăm rugăciuni pentru sănătatea reginei și a prințului în zori.

De la Hampton Court ne vin tot timpul vești: pruncul e sănătos și îi merge bine, l-au botezat Edward. Prințesa Maria l-a ținut în brațe la ceremonie. Dacă trăiește, este noul moștenitor Tudor, iar ea n-o să ajungă niciodată regină; dar știu – și cine să știe mai bine ca mine, care am trecut prin patru pierderi alături de regina Caterina? – că un prunc sănătos nu înseamnă un viitor rege.

Apoi auzim, exact cum ne-am temut, că doctorii reginei au fost chemați înapoi la Hampton Court. Dar nu pentru prunc; regina e cea bolnavă. În zilele acelea primejdioase de după naștere, se pare că umbra s-a așternut deasupra mamei. Mă duc numaidecât în capelă și mă rog pentru Jane Seymour; dar ea moare în noaptea aceea, la doar două săptămâni după nașterea băiețelului ei.

Umblă vorba că regele e răpus de durere că a pierdut-o pe mama fiului său și pe singura femeie pe care a iubit-o cu adevărat. Umblă vorba că nu o să se mai recăsătorească niciodată, că Jane era fără pereche, desăvârșită, singura soție adevărată pe care a avut-o vreodată. Cred că în moarte a atins perfecțiunea de care nicio femeie nu poate da dovadă în viață. Propria lui desăvârșire e într-un totu închipuită. Acum are și o soție închipuită, pe măsură de perfectă.

— Măcar e în stare să iubească pe cineva? mă întreabă Geoffrey. E vorba de același rege care a dat poruncă să fie judecate pentru trădare femei pentru nelegiuirea de a fi coborât din ștreang leșurile bărbaților lor ca să îi îngroape creștinește. Își poate măcar închipui ce înseamnă durerea adevărată?

Mă gândesc la băiatul care a fost livid vreme de un an după moartea mamă-sii, dar care, la mai puțin de o lună după moartea soției lui, își caută una nouă: o prințesă a Franței sau a Spaniei. Montague, cernit din cap până în picioare, vine la mine, la F'Erber, chinându-se să nu izbucnească în râs când îmi povestește că regele le-a

invitat pe toate prințesele Franței să vină la Calais, ca el să și-o poată alege pe cea mai frumoasă dintre ele ca viitoare mireasă.

Francezii sunt profund insultați, căci e ca și cum doamnele din familia regală a Franței ar fi niște juninci în ziua de iarmaroc, și nicio prințesă nu arde de nerăbdare să ajungă a patra soție a unui uxoricid; dar Henric nu pricepe că nu mai e foarte râvnit. Nu își dă seama că nu mai este cel mai arătos principe al creștinătății, celebru pentru erudiția și pentru viața lui cucernică. Acum îmbătrânește – are patruzeci și șase de ani împliniți, e pe zi ce trece tot mai gras și a devenit dușmanul declarat al Sfântului Părinte, capul Bisericii. Și cu toate astea, nu poate înțelege că nu mai este iubit, admirat, că nu mai e în centrul atenției tuturor.

— Mamă, moartea reginei a avut și o parte bună. O să-ți vină greu să crezi; dar redeschide mănăstirea, spune Montague.

— Care mănăstire? întreb.

— A noastră.

Nu pricep.

— Ne dă înapoi Mănăstirea Bisham?

— Da, spune Montague. M-a chemat la el în capelă. Am urcat în balconul familiei regale de la Hampton Court, unde șade deasupra capelei, în propria lui odaie, ca să poată vedea altarul. Citește și iscălește documente în timp ce preotul oficiază liturghia dedesubt. Se ruga, spre deosebire de restul timpului, când muncește, și și-a făcut cruce, a sărutat rozariul și s-a întors spre mine zâmbindu-mi binevoitor, mi-a spus că vrea să se înalțe rugăciuni pentru sufletul lui Jane și m-a întrebat dacă Domnia Ta n-ai vrea să-i faci hatârul și să redeschizi mănăstirea ca pe o capelă votivă pentru ea.

— Dar închide mănăstiri mari peste tot în țară, în fiecare zi! Robert Aske și toți ceilalți, sute de oameni, au murit încercând să le salveze.

— Ei bine, acum vrea să redeschidă una.

— Dar a zis că nu există purgatoriu, așa că nu e nevoie de capele votive.

— Se pare că vrea una pentru Jane și pentru el.

— Cromwell însuși l-a desemnat pe starețul mincinos și ne-a închis mănăstirea.

— Iar lucrul acesta are să fie îndreptat.

Preț de o clipă, sunt pur și simplu uluită, apoi îmi dau seama că mi se oferă cel mai strașnic dar pentru o femeie cucernică: mănăstirea familiei mele îmi este redată în grijă.

— E o mare cinste pentru noi.

Mă minunez la gândul că ni se îngăduie să redeschidem frumoasa noastră capelă, că monahii o să înalțe cântările bisericești în balconul răsunător, că sfânta ostie o să stea în spatele altarului, într-un chivot strălucitor, la fel ca altădată, și că o să se aprindă lumânări dinaintea ei, așa încât luminița să pâlpâie prin fereastră, în întunericul unei lumi aspre.

— Chiar îngăduie asta? Dintre toate mănăstirile și abațiile din Anglia pe care le-a închis, îngăduie acestei lumini anume să strălucească? Capela noastră? Unde atârnă stindardele Rozei Albe?

— Da, spune Montague zâmbind. M-am gândit că o să însemne mult pentru Domnia Ta. Mă bucur atât de mult, mamă.

— Pot s-o fac iar frumoasă, rostesc încet. (îmi închipui deja stindardele atârând în altar, târșăitul discret al oamenilor care intră în biserică să asculte liturgia, darurile lăsate la ușă, ospitalitatea arătată drumeților, forța și tihna unui lăcaș de rugăciune.) Nu e decât un lăcaș, unul mic, dar pot să repun în drepturi biserica din Bisham. O să fie singura mănăstire din Anglia, dar o să dăinuie și o să proiecteze o luminiță sfântă în întunericul Angliei lui Henric.

Palatul Greenwich, Londra, Crăciunul anului 1537

Montague și cu mine, însoțiți de nepotul meu Harry pe post de paj, mergem la Greenwich să-i ducem darurile noastre regelui, și găsim o curte care încă ține doliu după regina Jane. E cel mai tăcut Crăciun la care am asistat vreodată. Dar regele ne acceptă darurile cu un zâmbet și ne face urări de sărbători. Pe mine mă întreabă dacă l-am

văzut pe prințul Edward și îmi acordă permisiunea să merg să-l vizitez pe cel mic în odaia copiilor. Zice că pot să-l iau cu mine și pe nepotul meu și îi face un semn din cap lui Harry, zâmbind.

Teama regelui pentru viața fiului lui e dureros de limpede. La uși sunt câte două rânduri de gărzi și nu poate intra nimeni fără permisiune scrisă. Absolut nimeni, nici măcar un duce. Admir copilașul care pare teafăr și voinic și îi îndes o monedă de aur în palmă doicii, spunând că mă voi ruga să rămână sănătos. Îl las ținând după mâncare. E clar un Tudor, judecând după dorințele zgomotoase.

După ce mi-am prezentat omagiile, sunt liberă să mă duc în odăile prințesei. Are propria ei suită mică, e înconjurată de doamnele ei, dar când mă zărește țâșnește în picioare și vine în fugă la mine, iar eu o cuprind în brațe și o țin așa, cum făceam întotdeauna.

— Și acesta cine este?

Se uită în jos la Harry, care stă într-un genunchi, cu mânuța la inimă.

— El e nepotul meu, Harry.

— Aș putea să vă slujesc, spune el cu răsuflarea întretăiată.

— Aș fi foarte încântată să te am în slujba mea.

Îi întinde mâna, iar el se ridică de la podea și face o plecăciune. Fețișoara îi radiază de venerație.

— Bunica ta o să-mi spună când poți să-ți iei postul în primire, îi zice. Bănuiesc că au nevoie de tine acasă.

— Nu sunt de niciun folos acasă. Sunt foarte leneș, nu mi-ar duce deloc lipsa, spune Harry, încercând s-o convingă, dar nereușind decât s-o facă să râdă.

— Atunci o să vii la mine când o să fii foarte folositor și muncitor, spune.

Mă trage după ea, în iatacul ei, unde nu suntem decât noi două, și îi pot privi chipul palid și să-i șterg lacrimile de pe obraz și să-i zâmbesc.

— Copila mea iubită!

— O, Lady Margaret!

Bag de seamă pe dată că nu a mâncat cum trebuie; are cearcăne și e prea palidă.

— Nu ți-e bine?

Ea ridică din umeri.

— Nimic ieșit din comun. Am plâns atât de mult după regină! Am fost atât de uluită... Nu puteam să cred că poate muri așa... O vreme, chiar m-am îndoit de credința mea. Nu înțelegeam cum a putut Dumnezeu s-o ia...

Se întrerupe din vorbă și își lasă fruntea pe umărul meu, iar eu o mângâi încetișor pe spate, gândind: „Biata copilă, să-și piardă așa o mamă, apoi să iubească și să piardă și o mamă vitregă! Fata asta o să-și petreacă toată viața tânjind după cineva în care să se încreadă și pe care să-l iubească”.

— Trebuie să credem că e cu Domnul, spun eu cu blândețe. Și intonăm liturghii pentru sufletul ei în capela mea de la Bisham.

Zâmbește auzind asta.

— Da, mi-a zis regele. Sunt atât de bucuroasă. Dar, Lady Margaret! Celelalte abații!

Îi lipesc încetișor un deget de buze.

— Știu. Sunt multe de deplâns.

— Ai vești de la fiul tău? mă întreabă cu glas atât de scăzut, încât trebuie să mă plec ca s-o pot auzi. De la Reginald?

— Căuta susținere pentru pelerini când au căzut la pace și au semnat înțelegerea cu tatăl tău, spun. Când a aflat că au fost înfrânți, a fost rechemat la Roma. Acum e acolo, în siguranță.

Ea încuviințează din cap.

Se aude o bătaie în ușă, apoi una dintre slujnicele ei cele noi vără capul în odaie.

— Nu putem vorbi acum, hotărăște prințesa. Dar când îi scrii, poți să-i spui că sunt bine tratată. Cred că sunt în siguranță. Iar acum, că am un frățior, tatăl meu e împăcat în privința mea și a surorii mele vitrege, Elizabeth. În sfârșit, are un fiu. Poate că o să fie fericit.

O iau de mână și ieșim. Doamnele ei – unele dintre ele prietene, altele iscoade – se ridică toate și ne fac o reverență. Le zâmbesc tuturor deopotrivă.

Castelul Warblington, comitatul

Hampshire, vara anului 1538

Îmi petrec vara la casa mea din Warblington. Curtea aflată în procesiune trece prin apropiere, dar anul acesta nu sosește niciun crainic al casei regale, să se asigure că pot găzdui suita numeroasă. Regele nu vrea să poposească, deși câmpurile sunt la fel de verzi și de întinse, iar pădurile, la fel de pline de vânat pe cât erau când a zis că e aceasta casa lui preferată din toată Anglia.

Mă uit la aripa spațioasă pe care am construit-o pentru confortul reginei Caterina și al tânărului ei soț și mă gândesc că au fost bani iroșiți, și iubire irosită. Cred că banii sau iubirea oferite Tudorilor sunt întotdeauna irosite, căci micul Tudor, care a fost atât de iubit de mamă-sa a fost stricat de noi toți.

De acasă, de la Bisham, primesc vești cum că Thomas Cromwell ne-a luat mănăstirea a doua oară. Călugării care aveau să se roage pentru Jane Seymour au fost alungați, capela votivă ce avea să dănuie de-a pururi ne e luată, iar mănăstirea noastră e închisă la loc. A fost redeschisă dintr-o toană a Tudorilor; se închide din porunca lui Cromwell. Nici măcar nu mai scriu să protestez.

Cel puțin sunt încrezătoare că prințesa e în siguranță la Hampton Court, vizitându-și fratele vitreg la Palatul Richmond. Nu încapе îndoială că va avea o nouă mamă vitregă înainte de sfârșitul anului, și mă rog noapte de noapte ca regele să aleagă o femeie care să se poarte frumos cu prințesa noastră. O să-i caute și ei un soț. S-a sugerat familia regală a Portugaliei, iar Montague și cu mine suntem de acord că, oricât aș fi de bătrână și oriunde ar fi trimisă, trebuie să merg cu ea să o ajut să se instaleze în noua ei casă.

Vara asta am multă treabă la Warblington, pregătindu-mă de recoltat și aducând la zi ceasloavele. Dar într-o zi, vechilul meu vine să-mi spună că un pacient nou de la micul nostru spital, un bărbat pe nume Gervase Tyndale, îl tot întreabă pe doctorul Richard Eyre de ce nu există cărți despre învățătura cea nouă în biserică sau în spital. Cineva îi spune că e un lucru știut de toată lumea că eu și toți ai

mei, suntem adepții vechii rânduiei și credem că preotul trebuie să fie cel care le transmite cuvântul Domnului credincioșilor, și în sfânta liturghie, și că punem credința mai presus de fapte.

— S-a interesat de grăjdarul pe care l-ați dat afară, milady. Mai știți? Luteranul acela care ar fi convertit jumătate din servitorii de la grajduri. Și s-a interesat de capelanul vostru, John Helyar, și dacă merge vreodată să îl viziteze pe fiul vostru Reginald la Roma sau pe unde e. Și întreabă ce face fiul vostru Reginald, de stă departe de Anglia atât timp.

Întotdeauna se bârfește prin satele mici. Întotdeauna se bârfește despre casa seniorului. Dar am un sentiment neliniștitor că bârfele astea privesc castelul, spitalul, credința noastră, tocmai acum, când am ieșit nevătămați din povestea cu pelerinajul, și când prințesa noastră se bucură de puțină siguranță acolo unde îi e locul.

— Cred că ai face bine să-i spui omului ăsta să aibă grijă cum să se poarte cu gazdele lui, îi zic vechilului. Și spune-i doctorului Eyre că nu am nevoie să-mi divulge opiniile unei jumătăți de țară.

Vechilul rânjește.

— Nu-i bai, spune. Nu e nimic de știut. Dar o să am o vorbă cu el între patru ochi.

Nu mă mai gândesc la asta până când, în timp ce mă aflu în sala de primiri, unde rezolv treburile moșiei cu Montague lângă mine, intră Geoffrey împreună cu Richard Eyre, doctorul, și cu Hugh Holland, prietenul lui, negustorul de grâne. Când îl văd, toate simțurile mi se ascut, ca unei ciute care îngheață când aude o creangă trosnind. Mă întreb de ce mi i-a adus Geoffrey pe oamenii ăștia.

— Milady, aș vrea să vorbesc cu Domnia Ta, spune Geoffrey, îngenunchind să-i dau binecuvântarea.

Știu că zâmbetul mi-e crispat.

— S-a întâmplat ceva? îl întreb.

— Nu cred. Dar doctorul aici de față zice că un pacient de la spital...

— Gervase Tyndale, îi ia doctorul vorba din gură înclinându-se.

— Un pacient de la spital voia să înființeze o școală aici

pentru învățătura cea nouă, și cineva i-a spus că nu e nevoie de așa ceva aici și că Domnia Ta n-o să îngădui. Acum a plecat pornit împotriva noastră, spunând tuturor că nu îngăduim cărți care au fost aprobate de rege și că Hugh Holland, aici de față, prietenul meu, o face pe curierul între noi și Reginald.

— Nu e nimic rău în asta, spun eu pe un ton precaut, uitându-mă la Montague. Sunt niște cleweteli de care ne-am putea lipsi, dar nu există nicio dovadă.

— Nu, dar pot fi făcute să sune incriminator, îmi atrage atenția Geoffrey.

— Iar acesta e negustorul care i-a transmis lui Reginald avertismentul meu, îmi șoptește Montague la ureche. Și care l-a ajutat să fugă pe capelanul Domniei Tale. Așa că o fărâmbă de adevăr tot e la mijloc.

Se întoarce către doctor și întreabă cu glas tare:

— Și unde e acest domn Tyndale acum?

— L-am trimis să-și vadă de drum de îndată ce s-a însănătoșit, răspunde prompt doctorul. Vechilul lui milady mi-a spus că nu îi place bârfa.

— Să fii sigur că nu-mi place, mă răstesc la el. Te plătesc să-i vindec pe sărmani, nu să clevetești pe seama mea.

— Nimeni nu știe unde e, spune Geoffrey agitat. Sau dacă nu cumva ne urmărește de ceva vreme. Crezi că e cu putință să se fi dus la Thomas Cromwell?

Montague zâmbește amar.

— Asta e clar.

— Cum poți fi atât de sigur?

— Pentru că oricine are orice fel de informație, se duce întotdeauna la Cromwell.

— Ce ar trebui să facem?

Geoffrey își mută privirea de la mine la fratele lui mai mare.

— Ai face bine să mergi tu însuși la Cromwell. Spune-i despre această mică neînțelegere, și că babele astea clevetesc din nimic. (Îi arunc o căutătură cruntă doctorului.) Asigură-l de loialitatea noastră. Reamintește-i că regele însuși ne-a redat mănăstirea de la Bisham și spune-i că avem o Biblie în engleză în biserică, pe care oricine poate s-o citească. Spune-i că predăm învățătura cea nouă în mica

noastră școală după cărți pe care Maiestatea Sa le aprobă. Spune-i că învățătorul îi învață pe copii literele așa încât o să-și poată citi rugăciunile în engleză. Și lasă-i pe acești oameni de treabă să explice ce li se impută și că îi suntem cu toții supuși credincioși regelui.

Geoffrey pare neliniștit.

— Vii și tu cu mine? îl întreabă în șoaptă pe Montague.

— Nu, spune răspicat Montague. Povestea asta nu înseamnă nimic. Nu avem de ce să ne temem. E mai bine să meargă doar unul dintre noi să-i spună lui Cromwell că nu e nimic care să-l intereseze aici, nici la castel, nici la conac. Spune-i că domnul Holland i-a dus lui Reginald o scrisoare cu vești despre ai casei cu luni în urmă, nimic mai mult. Dar du-te azi și spune-i tot. Probabil știe deja tot. Dar dacă te duci tu să-i spui, atunci o să dai impresia că ești sincer.

— Domnia Ta nu poți veni cu mine?

Geoffrey se roagă atât de jalnic, încât mă întorc spre Montague și spun:

— Fiule, nu vrei să te duci și tu cu el? Tu poți vorbi mai lesne cu Thomas Cromwell decât Geoffrey.

Montague râde scurt și clatină din cap.

— Nu știi cum gândește Cromwell, spune. Dacă mergem amândoi, pare că suntem îngrijorați. Mergi tu, Geoffrey, și spune-i tot. Nu avem nimic de ascuns, iar el știe asta. Dar du-te azi, așa încât să apuci să-i spui versiunea noastră înaintea ca Tyndale să ajungă acolo și să-i predea lui stăpână-său darea lui de seamă.

— Și ia niște bani cu tine, spun foarte încet.

— Știi că n-am o para chioară! se rățoiește Geoffrey.

— Montague o să-ți dea ceva din vistierie, spun. Du-i lui Thomas Cromwell un dar, împreună cu urările mele de bine.

— De unde să știu ce să-i duc? izbucnește Geoffrey. Știe că sunt înglodat în datorii.

— O să știe că darul vine din partea mea, ca un zălog al prieteniei pe care i-o purtăm, spun eu mios.

Iau cheile și o pornesc prima spre vistierie.

Ușa se descuie din două răsuciri de cheie. Geoffrey se oprește în prag și se uită în jur, oftând cu jind. Sunt rafturi cu potire de folosit în capelă, sunt cutii cu monede din

aramă pentru tăietorii de lemne și zilieri, din argint pentru simbrii, și cufere ferecate pline cu aur, prinse cu bolțuri de podea. Iau un pocal din argint frumos lucrat din învelitoarea lui de lână.

— Țsta e perfect pentru el.

— Ceva suflat cu argint? Întreabă Geoffrey îndoit. Nu vrei să-i trimiți ceva din aur?

Zâmbesc.

— E ți pător, e nou, scâteiază mai degrabă decât strălucește. E Cromwell în persoană. Du-i asta.

*

Geoffrey se întoarce de la Londra, mândru nevoie mare de propria-i agerime. Îmi povestește cum a vorbit cu Thomas Cromwell – „nu ca și cum aș fi fost îngrijorat sau ceva de felul ăsta, ci ca de la bărbat la bărbat, ușor, ca între oameni însemnați” – și că acesta a priceput pe dată că nu erau decât clevetelile sătenilor invidioși pe seama preeminențelor lor. I-a spus Lordului Cancelar că, bineînțeles, i-am scris lui Reginald despre chestiuni de familie, iar Hugh Holland a intermediat mesaje pentru noi, dar n-am încetat nicio clipă să îl muștrăm pe Reginald pentru scrisoarea îngrozitoare pe care i-a trimis-o regelui – ba, din contră, l-am implorat să se asigure că nu va fi publicată niciodată și să ne promită că va fi tăinuită.

— I-am spus că e defectuoasă din punct de vedere al argumentației teologice și prost scrisă! Îmi spune vesel Geoffrey. I-am reamintit că Domnia Ta i-ai scris lui Reginald și i-ai trimis mesajul chiar prin Cromwell.

Geoffrey are atât de mult succes pe lângă Thomas Cromwell, încât bunurile care îi fuseseră confiscate lui Hugh Holland pe chei îi sunt returnate în întregime, iar cei trei bărbați – Holland, fiul meu și doctorul – sunt liberi să plece și să vină când vor.

Geoffrey și cu mine mergem împreună în Buckinghamshire să-i ducem vestea cea bună lui Montague, care e la casa lui din Bockmer. Suntem însoțiți de șase călăreți, iar nepoatele mele, Catarina și Winifred, merg cu mine să-și vadă familia.

Avem înaintea noastră câmpurile și pădurile bine cunoscute de pe moșiile lui Montague, când zăresc venind spre noi stindardul casei regale, în fruntea unui pâlc de străjeri grăbiți. Căpitanul gărzii mele strigă: „Stați!” și „La o parte!” și ne tragem în lături să treacă oamenii regelui, așa cum se cuvine să facă toți supușii destoinici.

Sunt doisprezece de toți, îmbrăcați de drum, dar cu platoșe și purtând săbii și lănci. Călărețul din frunte duce stindardul regal cu cele trei flori de crin și cei trei lei, pe care îl pleacă în chip de salut dinaintea flămării mele, când ne vede așteptându-l să treacă. Merg repede, într-un trap săltat chinuitor, iar în centrul cavalcadei se află un prizonier, un bărbat cu capul descoperit și jiletca sfâșiată la umăr. Are obrazul învinețit, mâinile prinse la spate și picioarele legate pe sub burta calului.

— Domnul să mă aibă în pază, șoptește Geoffrey. E Hugh Holland, negustorul de porumb.

Chipul rotund, surâzător al negustorului londonez e livid. Se agață cu mâinile de pofil ca să nu alunece de pe calul care înaintează cu iuțeală, hurducându-l în șa în ritmul galopului.

Trec prin dreptul nostru fără să încetinească. Căpitanul ne aruncă o căutătură bănuitoare, de parcă ar crede că am venit să-l salvăm pe Hugh Holland. Ridic mâna în semn că îi recunosc autoritatea, iar gestul îi atrage atenția lui Hugh. Ne vede stindardul și livreaua oamenilor mei și îi strigă lui Geoffrey:

— Vedeți-vă de drum, căci o să veniți și Domniile Voastre după mine!

În zdrăngănitul zăbalelor și în îmbulzeala călăreților, în buimăceala iscată de praful ridicat în goana trecerii, s-au făcut nevăzuți înainte ca Geoffrey să apuce să-i răspundă. Se întoarce spre mine, livid, și spune:

— Dar Cromwell era lămurit. A fost mulțumit. Ne-am explicat dinaintea lui.

— Se poate să fie vorba de cu totul altceva, spun, deși mă îndoiesc. Să mergem acasă la Montague și să-l întrebăm pe fratele tău.

Bockmer House, Buckinghamshire, vara anului 1538

Casa lui Montague e întoarsă cu fundul în sus. Oamenii regelui au rupt mese, lavițe și băncuțe prin sala cea mare când l-au arestat pe Hugh Holland, iar el s-a luptat cu ei și a alergat în jurul încăperii, în timp ce ei fugeau după el spărgând totul în cale, ca niște copoi nătângi fugărind o ciută înspăimântată.

Nora mea Jane s-a dus la ea în iatac plângând. Montague îi supraveghează pe servitori în timp ce așază la loc mesele și încearcă să nu dea importanță incidentului, dar îmi dau seama că e tulburat când Geoffrey începe să strige:

— De ce l-au luat? Ce motiv au invocat?

— Nu sunt obligați să dea vreo explicație, Geoffrey. Doar știi asta.

— Dar Cromwell însuși mi-a dat asigurări!

— Așa este. Iar regele l-a grațiat pe Robert Aske.

— Sst, îi ții tui imediat. Sigur e vorba de o greșală, nu avem de ce să ne temem. E o treabă care îl privește doar pe Hugh Holland. Nu are nimic de-a face cu noi.

— Mi-au răscolit iatacul, spune Montague încordat, întorcându-se cu spatele la oamenii care adună vasele din cositor. Mi-au distrus casa. Treaba asta are de-a face cu noi.

— Ce au găsit? Întreabă șoptit Geoffrey.

— Nimic, spune încordat Montague. Ard scrisorile îndată ce le citesc. (Se întoarce spre mine.) Nici Domnia Ta nu păstrezi nimic, așa-i, mamă? Le arzi pe măsură ce citești, nu?

Încuviințez din cap.

— Da.

— Nu ții nimic drept amintire? Nici măcar de la Reginald? Clatin din cap.

— Nimic. Niciodată.

Geoffrey e galben la față.

— Eu am niște documente, mărturisește. Am păstrat niște documente.

Montague se năpustește asupra lui.

— Poftim? întreabă. Nu, nu-mi spune. Nu vreau să știu. Neghiobule! Ești un neghiob, Geoffrey. Vezi să fie distruse. Nu vreau să știu cum faci.

Mă ia de braț și dă să mă tragă afară din sala cea mare. Eu șovăi; e vorba de fiul meu, de fiul meu iubit.

— Trimite-l pe capelan, pe John Collins, îi spun în pripă lui Geoffrey, peste umăr. Poți să te încrezi în el. Trimite-l la vechilul tău sau, și mai bine, la Constance, și spune-i să ardă tot ce găsește la tine în iatac.

Geoffrey încuviințează din cap, livid, și iese în fugă.

— De ce e atât de neghiob? întreabă Montague, târându-mă în sus pe scări, spre sala de primiri a soției lui. N-ar trebui să păstreze nimic, niciodată, doar știe asta.

— Nu e neghiob, spun trăgându-mi sufletul și făcându-le semn oamenilor să aștepte înainte să deschidă ușa. Dar iubește Biserica așa cum era. A crescut la Abația Syon, a fost refugiul nostru. Nu-i poți reproșa că-și iubește căminul. Nu era decât un copilaș și n-aveam nici de unele, trăiam pe spezele Bisericii, de parcă ar fi fost familia noastră. Și o iubește pe prințesă, ca mine. Nu se poate împiedica s-o arate.

— Nu în vremurile astea, se răstește Montague. Nu ne permitem să ne arătăm iubirea deocamdată. Regele e un om periculos, mamă. Zilele astea nu știi cum o să i se năzare ceva. Acum e bănuitor și neliniștit, iar în clipa următoare te strânge în brațe și e prietenul tău cel mai bun. Se uită la mine de zici că m-ar mânca cu fulgi cu tot; și apoi cântă „Să petrec cu tovarăși buni” și e totul ca pe vremuri. Nu știi niciodată în ce toane este.

— Dar își amintește întotdeauna că tronul lui a fost câștigat pe un câmp de bătălie, cu ajutorul șansei și al trădării. Șansa și trădarea se pot întoarce la fel de ușor împotriva lui. Are un prunc plătând în leagăn și pe nimeni care să i-l apere. Știe că există un blestem și știe că s-a abătut asupra casei lui pe drept cuvânt.

*

Soția lui Montague, Jane, e înspăimântată și plânge la ea în odaie când intru cu Catarina și cu Winifred. Le trage spre

ea, le binecuvântează și spune că n-o să-l ierte niciodată pe tatăl lor că le-a pus în primejdie. Micul Harry îmi face plecăciunea și rămâne neclintit în picioare lângă tată-său ca și cum nu s-ar teme de nimic.

— Să nu mai aud o vorbă, Jane, îi spun eu sec. Nicio vorbă.

Asta o face să se stăpânească. Îmi face o reverență.

— Îmi pare rău, mamă. A fost un șoc. Și omul acela îngrozitor fugea de străjeri, și au spart și niște pahare.

— Dacă e vinovat, trebuie să ne bucurăm că lordul Cromwell l-a arestat, iar de nu este, o să fie eliberat repede, spun pe un ton răspicat. (îi pun lui Harry o mână pe umărul încordat.) Nu avem de ce să ne temem, căci întotdeauna i-am fost credincioși regelui.

El se uită în sus la mine.

— Suntem veri loiali, spune.

— Suntem și am fost întotdeauna.

Jane înțelege aluzia și tot restul zilei ne căznim să ne purtăm de parcă ar fi doar o vizită normală de familie. Luăm cina în sala cea mare, iar servitorii se prefac veseli în timp ce noi, cei de la masa nobililor, îi privim cum se ospătează și beau, și ne chinuim să zâmbim și să flecărim.

După cină trimitem copiii în odăile lor, îi lăsăm pe servitori să bea și să joace cărți și mergem în iatacul lui Montague. Geoffrey n-are stare. Se învâрте prin odaie între fereastră și cămin, între laviță și scaun.

— Am avut o ciornă a unei predici, spune el deodată. Dar a fost ținută dinaintea regelui! Nu poate fi nimic rău în asta. Și, oricum, Collins trebuie c-a ars-o între timp.

— Liniște.

Montague se uită în sus la el.

— Aveam niște scrisori de la episcopul Stokesley, dar nu era nimic incriminator în ele, spune.

— Ar fi trebuit să le arzi în clipa în care le-ai primit, spune Montague. Așa îți spun să faci, de ani de zile.

— Nu era nimic în ele! exclamă Geoffrey.

— Dar el, la rândul lui, se poate să fi scris ceva altuia. Nu vrei să-i faci belele, și nici ca ceilalți prieteni ai lui să-ți facă ție necazuri.

— O, și te pomenești că tu arzi totul! exclamă brusc

Geoffrey, crezând că-l prinde pe frate-său pe picior greșit.

— Da, așa cum ți-am spus și ție să faci. Cu ani în urmă. Domnia Ta le arzi, așa-i, mamă?

— Da. Nu au ce să găsească la niciuna dintre reședințele mele, în caz că vin vreodată să caute.

— De ce ar veni vreodată să caute? se răstoiește Jane.

— Pentru că suntem cine suntem, îi răspund. Și tu știi asta, Jane. Ești tu însăși o Neville prin naștere. Știi ce înseamnă asta. Noi suntem Plantagenetii. Noi suntem Roza Albă, iar regele știe că poporul ne iubește.

Întoarce înverșunată capul.

— Am crezut că, măritându-mă, intru într-o casă însemnată, spune. N-am crezut că intru într-o familie aflată în primejdie.

— Măreția înseamnă primejdie, spun simplu. Și cred că ai știut asta dintotdeauna.

Geoffrey se duce la fereastră, se uită afară și apoi se întoarce.

— Cred că o să mă duc la Londra, spune. O să merg și o să mă întâlnesc cu Thomas Cromwell, o să aflu ce face cu Hugh Holland, și o să-i spun... (trage scurt aer în piept, i s-a tăiat răsuflarea)... O să-i spun (zice mai tare) că nu există nimic împotriva lui Holland, și nici împotriva mea sau a vreunuia dintre noi.

— O să vin cu tine, spune în mod surprinzător Montague.

— Da? întreb, în timp ce Jane rămâne cu acul în aer și se uită în sus, la soțul ei, de parcă ar vrea să-i interzică.

Își mută brusc privirea spre mine, ca și cum ar vrea să-mi ceară să-mi trimit mezinul fără protector, așa încât ea să-și țină bărbatul acasă, în siguranță.

— Da, spune Montague. Cromwell trebuie să afle că nu se poate juca de-a șoarecele și pisica așa cu noi. E o pisică însemnată în șopronul regelui, e adevărat. Nu-i alta mai grozavă. Dar chiar și așa, cred că avem o reputație de care ne putem folosi. Și trebuie să afle că nu ne sperie. (Se uită la expresia îngrozită a lui Geoffrey.) Nu mă sperie, se corectează el.

— Domnia Ta ce părere ai, mamă?

Jane mă îndeamnă să le interzic celor doi fii ai mei să meargă împreună.

— Cred că e o idee nemaipomenită, spun calm. Nu avem nimic de ascuns și nu avem de ce să ne temem. Nu am făcut nimic ilegal. Iubim Biserica și o cinstim pe prințesă, dar asta nu e nicio nelegiuire. Nici măcar Cromwell nu poate să ticluiască o pravilă care să facă din asta un delict. Mergi, Montague, fiule. Mergi cu binecuvântarea mea.

*

Rămân la Bockmer House o săptămână, așteptând vești împreună cu Jane și cu cei mici. Montague ne trimite o scrisoare îndată ce ajunge la Londra, dar după aceea se așterne tăcerea.

— Cred că o să plec chiar eu la Londra, îi spun. Și o să-ți scriu îndată ce aflu ceva.

— Te rog, mamă, spune ea rece. Mă bucur întotdeauna să aflu că ești sănătoasă. Coboră cu mine la grajduri și așteaptă lângă calul meu în timp ce mă chinui să mă salt în șaua însoțitorului, în spatele comisului meu. În curtea grajdului, însoțitoarele mele încalecă și ele: cele două nepoate, fetele lui Jane, Caterina și Winifred. Harry o să rămână acasă cu mamă-sa, deși se fâțâie de pe un picior pe altul, încercând să-mi atragă atenția, sperând că o să-l iau și pe el cu mine. Îi zâmbesc lui Jane, care e lividă.

— Nu te teme. Am trecut noi și prin altele și mai rele.

— Zău?

Mă gândesc la istoria familiei mele, la înfrângerile, la bătăliile, trădările și execuțiile care ne pătează istoria și care slujesc pe post de repere de-a lungul parcursului nostru neîncetat pe și pe lângă tronul Angliei.

— O, da, spun. Mult mai rele.

L'Erber, Londra, vara anului 1538

Montague vine la mine îndată ce sosesc în Londra. Luăm masa în sala cea mare, de parcă ar fi o vizită ca oricare alta. Vorbește amabil despre curte și despre prințisor, care e bine, sănătos, și după aceea ne retragem în odaia din spatele mesei nobililor și închidem ușa după noi.

— Geoffrey e în Turn, spune încetișor în clipa în care m-am așezat, ca și cum s-ar fi temut să nu cad din picioare când îmi dă vestea. (îmi ia mâna și mă privește drept în ochi. Am o expresie uluită.) Încearcă să rămâi calmă, mamă. Nu e acuzat de nimic. Nu îl au cu nimic la mână. Așa lucrează Cromwell, nu uita. Însământă oamenii până când își dau drumul la gură.

Simt că mă înec. Îmi duc mâna la inimă și simt cum îmi bubuie sub buricele degetelor, ca o tobă. Încerc să trag aer în piept și îmi dau seama că nu pot să respir. Chipul lui Montague - care mă cercetează neliniștit - își pierde conturul pe măsură ce vederea mi se împăienjenește, și preț de câteva clipe chiar cred că mor de frică.

Apoi simt o pală de aer cald pe față și respir din nou, iar Montague zice:

— Nu spune nimic, mamă, până când nu-ți recapeți suflul, căci sunt și Caterina și Winifred aici. Le-am chemat să te ajute când ai leșinat.

Îmi ia mâna și mă pișcă de buricul degetului, așa încât nu fac decât să le surâd nepoatelor mele, zicându-le:

— O, acum mă simt bine. Trebuie c-am mâncat prea mult la cină, căci m-a luat o durere crâncenă. Așa-mi trebuie, dacă am mâncat prea multă budincă.

— Sigur te simți bine? mă întreabă Caterina, plimbându-și privirea de la mine la tată-său. Ești foarte palidă.

— Acum mă simt bine, spun. Dacă vrei, puteți să-mi aduceți puțin vin, iar Montague o să mi-l fiarbă și o să-mi revin numaidecât.

Se năpustesc să-mi aducă băutura, în vreme ce Montague închide fereastra și larma înserării pe strada londoneză amuțește. Îmi îndrept șalul pe umeri și le mulțumesc când se întorc cu vinul. Fetele îmi fac o reverență și pleacă.

Nu spunem nimic. Montague cufundă vergeaua încinsă în carafa din argint, iar aceasta dă în clocot și mirosul de vin fiert și mirodenii umple odăița. Îmi întinde un poc al și își toarnă și lui unul, apoi își trage un scaun și se așază la picioarele mele, de parcă ar fi iarăși un băiețel, în copilăria de care n-a avut parte.

— Îmi pare rău, spun. Mă port ca o neghioabă.

— Și eu am fost șocat. Te simți mai bine?

— Da. Poți să-mi spui. Poți să-mi spui ce se petrece.

— Când am ajuns acolo, am cerut să îl vedem pe Cromwell, iar el ne-a dus cu vorba zile de-a rândul. Într-un târziu, m-am întâlnit cu el ca din întâmplare și i-am spus că circulă niște zvonuri pe seama noastră care contravin bunei noastre reputații, și că m-aș bucura să știu că lui Gervase Tyndale o să i se taie limba, să le fie învățătură de minte și altora. N-a zis nici da, nici ba, dar mi-a cerut să-l aduc pe Geoffrey acasă la el.

Montague se apleacă și împinge buștenii din vatră cu vârful cizmei de călărie.

— Știi cum e casa lui Cromwell, zice el. Peste tot novici și secretari, nici nu știi să-i deosebești, iar Cromwell se plimbă printre toate de parcă ar fi chiriaș.

— N-am fost niciodată la el acasă, spun pe un ton disprețuitor. Nu ne vizităm.

— Ei, nu, spune Montague zâmbind. Dar, în orice caz, e un loc agitat, prietenos, interesant, și dacă ai vedea ce fel de lume așteaptă la ușa lui, ți-ar ieși ochii ca la melc! Lume de toate condițiile, veniți la el cu afaceri sau să-i prezinte dări de seamă sau care iscodesc pentru el – cine știe?

— Și tu și Geoffrey ați intrat la el?

— A stat de vorbă cu noi, apoi ne-a cerut să luăm cina cu el. Am rămas și am mâncat bine. Apoi a trebuit să plece și i-a cerut lui Geoffrey să revină a doua zi, căci erau câteva lucruri pe care voia să le lămurească.

Simt cum mi se strânge iarăși pieptul și mă lovesc ușor cu degetul la rădăcina gâtului, ca pentru a-i reaminti inimii să bată în continuare.

— Și Geoffrey s-a dus?

— Eu i-am zis să se ducă. I-am zis să fie cât se poate de sincer. Cromwell citise mesajul pe care i l-a dus Holland lui Reginald. Știa că nu era despre prețul de vara trecută al grâului în Berkshire. Știa că l-am avertizat că Francis Bryan fusese trimis să-l aresteze. L-a acuzat pe Geoffrey de lipsă de loialitate.

— Dar nu de trădare?

— Nu, nu de trădare. Nu e trădare să-i spui unui om, propriul tău frate, că cineva vine să-l omoare.

— Și Geoffrey a mărturisit?

Montague oftează.

— La început a tăgăduit, dar după aceea a fost limpede că Holland îi dezvăluisese ambele mesaje lui Cromwell. Mesajul lui Geoffrey către Reginald și răspunsul lui Reginald către noi.

— Dar, chiar și așa, ele nu constituie trădare.

Îmi dau seama că mă agăț cu disperare de gândul acesta.

— Nu. Dar e clar că trebuie să-l fi torturat pe Holland, ca să afle ce conțineau mesajele.

Înghit dureros, gândindu-mă la omul cu fața rotundă care a venit la mine acasă, și la vânătaia de pe obraz când l-au zorit pe lângă noi, pe drum.

— Ar îndrăzni Cromwell să tortureze un negustor londonez? Întreb. Cum rămâne cu breasla lui? Cum rămâne cu prietenii lui? Cu negustorii din oraș? Nu se apără între ei?

— Cromwell probabil crede că a găsit ceva. Și se pare că îndrăznește. De asta, ieri, l-a arestat pe Geoffrey.

— Nu poate... Nu poate...

Constat că nu pot numi lucrul de care mă tem.

— Nu, n-o să-l tortureze pe Geoffrey. N-ar îndrăzni să se atingă de unul dintre noi. Sfatul regelui nu i-ar îngădui. Dar Geoffrey e speriat. Nu știu ce-ar fi în stare să spună.

— N-ar spune niciodată ceva împotriva noastră, spun. (Mă trezesc că zâmbesc, chiar și în fața acestei primejdii, gândindu-mă la firea iubitoare, credincioasă, a fiului meu.) N-ar spune niciodată nimic împotriva niciunuia dintre noi.

— Nu și, în plus, în cel mai rău caz, n-am făcut decât să prevenim un frate că e în primejdie. Nimeni nu ne-ar putea reproșa așa ceva.

— Ce putem face? Întreb.

Vreau să fug numaidecât la Turn, dar nu mă țin genunchii și nici măcar nu mă pot ridica de pe scaun.

— Nu avem voie să mergem la el; numai soția lui poate intra în Turn să-l vadă. Așa că am trimis după Constance. O să ajungă aici mâine. Și după ce se vede cu el și se asigură că n-a zis nimic, o să mă duc din nou la Cromwell. Se poate chiar să vorbesc cu regele când se întoarce, dacă îl prind în

toane bune.

— Henric știe de treaba asta?

— Speranța mea e că nu știe nimic. E posibil ca Cromwell să fi întrecut măsura, iar regele o să-și iasă din minți când o să afle. Dispoziția lui e atât de schimbătoare în ultima vreme, încât urlă la Cromwell la fel de des pe cât îi dă dreptate. Dacă reușesc să îl prind într-un moment bun, dacă simte tandrețe față de noi și îl enervează Cromwell, s-ar putea să o considere o insultă ce ne-a fost adusă nouă, rudelor lui, și să îl ucidă pe Cromwell pentru asta.

— E atât de schimbător?

— Mamă, nimeni nu știe în zori în ce dispoziție o să fie până seara, și nici când și de ce o să i se schimbe din senin.

*

Îmi petrec restul serii și cea mai bună parte din noapte în genunchi, la mine în capelă, rugându-mă la Dumnezeu pentru siguranța fiului meu; dar nu pot fi sigură că El mă ascultă. Mă gândesc la sutele, miile de mame care stau în genunchi în Anglia în seara asta, rugându-se pentru siguranța fiilor lor sau pentru sufletele fiilor lor care au murit pentru mult mai puțin decât au făcut Geoffrey și Montague.

Mă gândesc la ușile abațiiilor care se trântesc în lături, în lumina lunii verii de vară englezești, la cuferele sacre și la bunurile sfinte trântite pe pavajul sclipitor în piețe întunecoase, pe când oamenii lui Cromwell dărmă raclele și aruncă moaștele. Se zice că mormântul lui Thomas Becket, dinaintea căruia regele însuși a venit în genunchi, a fost spart, iar ofrandele bogate și giuvaierurile splendide au dispărut în noua Curte a Augmentării, înființată de lordul Cromwell, în vreme ce osemintele sfântului s-au pierdut.

Curând, mă ridic și simt durerea din șale. Nu cutez să-l tulbur pe Dumnezeu; are prea multe de îndreptat în seara asta. Mă gândesc la El. Mi-l închipui: bătrân și obosit cum sunt și eu, simțind, ca și mine, că sunt prea multe de îndreptat și că Anglia, țara Lui specială, a apucat-o cu totul pe căi greșite.

L'Erber, Londra, toamna anului 1538

Constance se duce direct în Turn îndată ce ajunge în Londra, apoi vine la L'Erber. O duc în odaia mea și îi ofer o cupă de bere fiartă, îi scot mănușile de pe mâinile înghețate, îi dau jos pelerina și șalurile de pe umerii osoși. Își mută privirea de la mine la Montague, de parcă ar crede că noi doi o putem salva.

— Nu l-am mai văzut niciodată astfel, spune. Nu știu ce pot face.

— Cum e? întreabă Montague pe un ton blând.

— Plânge, spune ea. Se plimbă prin încăpere ca un leu în cușcă. Bate în ușă, dar nu vine nimeni. Se prinde cu mâinile de gratiile ferestrei și le scutură de parcă ar vrea să dărâme zidurile Turnului cu totul. Și după aia se întoarce și cade în genunchi, plânge și zice că nu rezistă.

Sunt îngrozită.

— I-au făcut rău?

Ea clatină din cap.

— Nu s-au atins de trupul lui... Dar mândria lui...

— A zis ce i-au spus? întreabă Montague răbdător.

Ea clatină din cap.

— Nu m-ați auzit? Aiurează. E înnebunit.

— Nu e limpede?

Disting o undă de speranță în glasul lui Montague.

— Parcă e nebun, spune ea. Se roagă și plânge, apoi, brusc, declară că n-a făcut nimic. Pe urmă spune că întotdeauna toată lumea dă vina pe el și apoi spune că ar fi trebuit să fugă, dar că voi l-ați oprit, că-l opriți întotdeauna, și apoi spune că oricum nu poate rămâne în Anglia, din cauza datoriilor. (Privirea îi alunecă spre mine.) Spune că mamă-sa ar trebui să-i achite datoriile.

— Ți-ai putut da seama dacă a fost interogat serios? A fost acuzat de vreun delict?

Ea clatină din cap.

— Trebuie să-i trimitem haine și mâncare. Îi e frig. Nu e niciun foc la el în odaie și n-are decât pelerina de călărie pe el. Și pe aia a aruncat-o pe jos și a călcat-o în picioare.

— Mă ocup numaidecât, spun.

— Dar nu știi dacă a fost interogat serios, și nici ce le-a zis? caută Montague să se asigure.

— Zice că n-a făcut nimic, repetă ea. Zice că vin în

fiecare zi și țină la el. Dar nu spune nimic, pentru că n-a făcut nimic.

Chinul lui Geoffrey continuă și a doua zi. Îmi trimit vechilul cu un pachet cu haine călduroase și cu poruncă să cumpere mâncare de la brutăria de lângă Turn, și să aibă grijă ca băiatul meu să primească o masă îndestulătoare. Dar se întoarce și zice că străjerii au luat hainele, însă crede că o să le țină pentru ei și nu i-au dat voie să comande mâncare.

— O să mă duc mâine cu Constance și o să văd dacă nu le pot porunci să-i ducă măcar o cină, îi spun lui Montague pe când intru în sala de primiri răsunătoare de la L'Erber. (E pustie. Niciun petiționar, niciun arendaș, niciun prieten.) Iar ea poate să-i ducă o pelerină de iarnă, niște albituri și niște așternuturi.

El stă în picioare lângă fereastră, cu fruntea plecată, în tăcere.

— Ai fost la rege? îl întreb. Ai reușit să-i vorbești despre Geoffrey? Știa că Geoffrey e arestat?

— Știa deja, spune Montague mohorât. Nu aveam ce să-i spun, căci știa deja.

— Cromwell a acționat la porunca lui?

— Asta n-o s-o știm niciodată, mamă. Pentru că regele nu știa despre Geoffrey de la Cromwell. Știa chiar de la Geoffrey. Se pare că el i-a scris.

— I-a scris regelui?

— Da. Cromwell mi-a arătat scrisoarea. Geoffrey i-a scris regelui că, dacă va binevoi să-i acorde niște înlesniri, atunci va spune tot ce știe, chiar dacă astfel le va aduce atingere mamei sau fratelui său.

Preț de o clipă, aud vorbele dar nu le deslușesc înțelesul. Apoi pricep.

— Nu! (Sunt îngrozită.) Nu poate fi adevărat. Trebuie să fie un fals. Cromwell probabil încearcă să te păcălească! E stilul lui!

— Nu. Am văzut scrisoarea. Era scrisul lui Geoffrey. Nu mă înșel. Sunt întocmai vorbele lui.

— S-a oferit să ne trădeze pe mine și pe tine pentru niște haine călduroase și o cină îndestulătoare?

— Așa pare.

— Montague, trebuie că și-a pierdut mințile. N-ar face niciodată așa ceva, nu mi-ar face niciodată rău. Probabil că s-a smintit. Dumnezeuule, bietul meu băiat! Trebuie că delirează.

— Să sperăm, spune înciudat Montague. Căci, dacă e nebun, nu poate depune mărturie.

*

Constance se întoarce din Turn susținută de doi servitori, incapabilă să umble sau să vorbească.

— E bolnav? (O cuprind pe după umeri și îi scrutez chipul, ca și cum aş putea vedea ce s-a întâmplat cu fiu-meu din expresia de groază oarbă a soției lui.) Ce s-a întâmplat? Ce s-a întâmplat, Constance? Spune-mi!

Ea clatină din cap și geme.

— Nu. Nu.

— Și-a pierdut mințile?

Ea își ascunde fața în palme și suspină.

— Constance, vorbește cu mine! L-au torturat? Întreb, pomenind cea mai groaznică temere a mea.

— Nu, nu.

— N-a luat boala nădușelii, nu?

Ea înalță capul.

— Mamă, a încercat să se omoare. A luat un cuțit de pe masă și s-a aruncat peste el. S-a înjunghiat aproape de inimă.

Dintr-odată, îi dau drumul și mă prind de un scaun cu spătar înalt să nu cad.

— E mortal? O rană mortală? Băiatul meu!

Ea încuviințează din cap.

— E foarte grav. Nu m-au lăsat să stau cu el. Am văzut că avea bandaje groase în jurul pieptului. Era legat cu două rânduri de curele. Nu vorbea. Nu putea. Zăcea pe pat și sângele îi mustea prin bandaje. Mi-au spus ce-a făcut, iar el n-a zis nimic. Doar s-a întors cu fața la perete.

— L-a văzut un doctor? Îl pansaseră?

Ea face semn din cap că da.

Montague intră în odaie după noi. E alb ca hârtia la față și zâmbește strâmb.

— Un cuțit de la masa lui de seară?

— Da, spune ea.

— Și a primit o cină îndestulătoare?

E o întrebare atât de bizară pe care s-o pui în miezul unei asemenea tragedii, încât se întoarce și se holbează la el.

Ea nu știe ce înseamnă asta; dar eu da.

— A primit o cină foarte îndestulătoare, câteva feluri de mâncare. Era un foc aprins în cămin, și cineva i-a trimis haine noi, răspunde.

— Hainele noastre?

— Nu, spune uluită. Cineva i-a trimis niște lucruri să-i sporească confortul, lucruri noi; dar nu mi-au zis cine.

Montague încuviințează din cap și iese din odaie fără o vorbă, fără să se uite la mine.

*

A doua zi de dimineață, pe când luăm micul dejun în tăcere la mine în iatac, stând unul lângă altul la măsuta de lângă foc, Montague îmi spune că servitorul lui n-a venit acasă azi-noapte și nimeni nu știe unde e.

— Tu ce crezi? întreb în șoaptă.

— Cred că Geoffrey l-a numit ca fiind servitorul care îmi duce mie scrisori și mesaje, și a fost arestat, spune încet Montague.

— Fiule, nu pot să cred că Geoffrey ne-ar trăda pe noi sau pe vreunul dintre ai noștri.

— Mamă, i-a promis regelui că ne va trăda pe amândoi pentru niște haine călduroase, niște lemn de foc și o cină îndestulătoare. Ieri a primit o cină consistentă, iar azi i-au dus micul dejun. Chiar în momentul ăsta, e interogată de William Fitzwilliam, contele de Southampton. El conduce ancheta. Ar fi fost mai bine pentru

Geoffrey și pentru noi, dacă și-ar fi împlântat cuțitul în inimă.

— Nu! mă răstesc la Montague. Nu spune asta! Nu spune prostia asta. Nu spune blestemăția asta. Vorbești ca un copil care nu are habar de moarte. Nu este niciodată, absolut niciodată mai bine să mori. Să nu crezi niciodată că ar fi. Știu că ți-e frică, fiule. Crezi că mie nu? Mi-am văzut

fratele intrând în același Turn și n-a mai ieșit de acolo decât să-și înfrunte moartea. Propriul meu tată a murit acolo, acuzat de trădare. Nu crezi că Turnul m-a îngrozit toată viața, și să-l știu pe Geoffrey înăuntru e cel mai cumplit coșmar? Iar acum să știu că s-ar putea să mă ia și pe mine? Să știu că s-ar putea să te ia și pe tine? Fiul meu. Moștenitorul meu.

Amuțesc văzându-i expresia.

— Știi, uneori mă gândesc la locul ăla ca la reședința familiei noastre, spune foarte încet, atât de încet, încât de-abia îl aud. Cea mai veche și mai constantă reședință. Iar cimitirul Turnului e mormântul familiei noastre, cripta Plantageneților, unde sfârșim cu toții.

*

Constance își vizitează din nou bărbatul, dar îl găsește delirând de febră din pricina răni. E bine îngrijit și slujit, dar când se duce la el, e o femeie în încăpere – cea care vine de obicei să primenească morții – și un străjer la ușă, așa că nu-i poate spune nimic între patru ochi.

— Dar nu are nimic de spus, îmi zice ea în șoaptă. Nu s-a uitat la mine, nu s-a interesat de copii, nici măcar de Domnia Ta. S-a întors cu fața la perete și a început să plângă.

*

Servitorul lui Montague, Jerome, nu reapare la L'Erber. Trebuie să presupunem fie că a fost arestat, fie că e sechestrat acasă la Cromwell până când va depune mărturie.

Și apoi, imediat după slujba de la ora trei, ușile dinspre stradă se dau în lături și străjerii gărzii regale intră în holul de la intrare, să-l aresteze pe fiul meu Montague.

Tocmai mergeam să luăm micul dejun, iar Montague se răsucește pe când frunzele aurii ale viței-de-vie sunt purtate de vânt dinspre stradă la picioarele străjerilor.

— Să vin numaidecât sau pot să-mi iau micul dejun mai întâi? Întreabă, ca și cum ar fi în avantajul tuturor.

— Mai bine veniți acum, domnule, spune căpitanul, ușor stânjenit. (Ne face o plecăciune mie și lui Constance.) Îmi cer iertare, milady.

Mă duc la Montague.

— O să-ți trimit mâncare și haine, îi promit. Și o să fac ce pot. O să merg la rege.

— Nu. Du-te înapoi la Bisham, spune în pripă. Ține-te departe de Turn. Pleacă azi, mamă.

Are o expresie foarte sumbră; pare mult mai în vârstă decât cei patruzeci și șase de ani pe care îi are. Mă gândesc că l-au luat pe fratele meu când era doar un băiețel și l-au ucis când era un bărbat tânăr; și acum iată-l pe fiul meu. Le-a luat tot timpul ăsta, toți anii aceștia să vină după el. Simt că se învâрте odaia cu mine de frică. Nu îmi vine în minte ce ar trebui să fac.

— Dumnezeu să te binecuvânteze, fiule, spun.

El îngenunchează dinaintea mea, așa cum a făcut de mii de ori, iar eu îmi pun mâna pe creștetul lui.

— Dumnezeu să ne binecuvânteze pe toți, spune simplu. Tatăl meu și-a trăit viața încercând să evite ziua aceasta. Și eu la fel. Poate o să se termine cu bine.

Se ridică și iese din casă fără pălărie, pelerină sau mănuși.

*

Sunt în curtea grajdului și mă uit cum se încarcă lucrurile în căruțe, ca să plecăm, când unul dintre oamenii lui Courtenay îmi aduce un mesaj de la Gertrude, soția lui Henry Courtenay, vărul meu.

L-au arestat pe Henric azi-dimineață. O să vin să te văd când s-o putea.

Nu pot s-o aștept, așa că le spun străjerilor și căruțelor s-o ia înainte, pe drumurile înghețate spre Warblington și că eu o să-i urmez mai târziu, pe calul meu bătrân. Iau cu mine șase oameni și pe nepoatele mele, Caterina și Winifred, și străbat străzile înguste care duc spre frumoasa reședință londoneză a lui Gertrude, Conacul Rozei. Orașul se pregătește de Crăciun, vânzătorii de castane stau îndărătul cazanelor cu tăciuni aprinși, răscolind fructele

arse, și miresmele anotimpului - vin fiert, scorțișoară, fum de lemne, zahăr ars, nucșoară - adastă în fuioare de fum cenușiu în aerul înghețat.

Las caii în fața ușii mari de la stradă, nepoatele mele și cu mine intrăm în hol și apoi în sala de primiri a lui Gertrude. E ciudat de tăcută și de pustie. Vechilul ei îmi iese în întâmpinare.

— Contesă, îmi pare rău să vă văd aici.

— De ce? întreb. Verișoara mea, Lady Courtenay, venea să mă vadă. Am venit să-mi iau rămas-bun de la ea. Plec la țară.

Mica Winifred se lipește de mine, iar eu o strâng de mână ca s-o liniștesc.

— Stăpânul a fost arestat.

— Știam asta. Sunt sigură că va fi eliberat numaidecât. Știu că e complet nevinovat.

Vechilul se înclină.

— Știu, milady. Regele nu are slujitor mai credincios decât stăpânul. Cu toții știm asta. Toți am spus-o, când ne-au întrebat.

— Deci unde e verișoara Gertrude?

El șovăie.

— Îmi pare rău, milady. A fost și ea arestată. Au dus-o în Turn.

Înțeleg brusc că tăcerea acestei încăperi răsună de ecourile unui loc care a fost abandonat pe neașteptate. Pe divanul de la fereastră au rămas broderii cu acul în ele, și o carte stă deschisă pe pupitrul din colțul odăii.

Mă uit în jur și îmi dau seama că această tiranie seamănă cu cealaltă molimă adusă de Tudori, nădușeala. Se instalează cu repeziciune, ți-i ia pe cei dragi pe neașteptate și nu te poți apăra împotriva ei. Am ajuns prea târziu. Ar fi trebuit să vin mai devreme. N-am apărât-o pe ea, nu i-am salvat pe Montague și nici pe Geoffrey. Nu le-am luat apărarea lui Robert Aske, nici lui Tom Darcy, lui John Hussey, lui Thomas More, sau lui John Fisher.

— O să-l iau pe Edward la mine acasă, spun, gândindu-mă la fiul lui Gertrude. (Nu are decât doisprezece ani, cu siguranță că e înspăimântat. Ar fi trebuit să mi-l trimită imediat, în clipa în care părinții lui au fost arestați.) Adu-mi-

I. Spune-i că verișoara lui a venit să-l ia acasă cât timp mama și tatăl lui sunt reținuți.

În mod inexplicabil, ochii vechilului se umplu de lacrimi și apoi îmi spune de ce e atâta liniște în casă.

— Nu mai e, spune. L-au luat și pe el. Pe stăpânul cel tânăr. L-au dus în Turn.

Castelul Warblington, comitatul Hampshire, toamna anului 1538

Vechilul meu vine la mine în odaie. Ciocănește la ușă și intră, închizând ușa în urma lui, ca pentru a păstra o taină. Afară, aud larma oamenilor veniți să mă vadă. Sunt singură, încercând să-mi iau inima în dinți și să înfrunt întrebările legate de arenze, de hotarele de pământ, de ce recolte ar trebui să cultivăm anotimpul viitor, de dijmele care ar trebui plătite – sutele de mici probleme ale unui domeniu mare, care a fost sursa mea de mândrie și de bucurie toată viața, dar care acum îmi pare o colivie frumoasă, în care am trudit și am trăit și am fost fericită, în vreme ce afară țara pe care o iubesc se ducea de răpă.

— Ce e?

Se încruntă de îngrijorare.

— Conte de Southampton și episcopul de Ely așteaptă să vă vadă, milady, spune.

Mă ridic ducând mâna la șale, unde o durere sâcâitoare vine și trece, după cum se schimbă vremea. Mă gândesc în treacăt, înfricoșată, cât sunt de obosită.

— Au spus ce vor?

El clatină din cap. Mă căznesc să stau foarte dreaptă și ies în sala de primiri.

Îl știu pe William Fitzwilliam de când se juca împreună cu Henric în odaia copiilor, iar acum tocmai a fost uns conte. Știu cât de încântat o să fie de cinstea care i se va arăta. Îmi face o plecăciune, dar expresia lui e complet lipsită de căldură. Îi zâmbesc și mă întorc spre episcopul de Ely, Thomas Goodrich.

— Domnilor, sunteți bine-veniți la castelul Warblington, spun pe un ton degajat. Nădăjduiesc că o să luați cina cu

noi – că o să înnoptați aici.

William Fitzwilliam are delicatețea să pară ușor stânjenit.

— Suntem aici să vă punem niște întrebări, mă anunță. Regele poruncește să spuneți adevărul, pe cuvânt de onoare.

Încuviințez din cap, zâmbind.

— Și o să stăm aici până când o să obținem un răspuns mulțumitor, spune episcopul.

— Trebuie să rămâneți cât de mult doriți, spun eu cu ipocrizie. (Îi fac semn din cap vechilului meu.) Îngrijește-te ca oamenii lorzilor să fie găzduiți, iar caii lor, băgați în grajduri, spun. Mai pune tacâmuri la masă și pregătește cele mai bune iatacuri pentru cinstiții noștri oaspeți.

El se înclină și iese. Mă uit de jur-împrejurul sălii de primiri aglomerate. În aer plutește un zumzet, ceva nedeslușit, o impresie că arendașii și petiționarii din încăpere nu sunt încântați să-i vadă pe acești domni importanți veniți de la Londra să mă ia la întrebări în propria mea casă. Nimeni nu rostește o vorbă necuviincioasă, dar se aude un murmur ca un mârâit prelung.

William pare neliniștit.

— Putem merge într-o încăpere mai potrivită? întreabă.

Mă uit în jur și le zâmbesc oamenilor mei.

— Nu pot sta de vorbă cu voi azi, spun răspicat, așa încât să mă poată auzi până și ultima văduvă amărâtă din fundul sălii. Îmi pare rău. Trebuie să răspund la întrebările acestor lorzi însemnați. O să le spun și lor, așa cum vă spun și vouă, cum știți deja, că nici eu, nici fiii mei nu am gândit, făcut sau visat vreun lucru care să îi aducă atingere regelui. Și că niciunul dintre voi n-a făcut niciodată nimic. Și niciunul nu vom face niciodată așa ceva.

— Ușor de zis, spune episcopul arțăgos.

— Pentru că e adevărul, îi închid gura și pornesc prima spre odaia mea.

Sub bovindou e o masă la care mă așez uneori să scriu, și patru scaune. Le fac semn să ia loc unde poftesc și îmi trag un scaun. Mă așez cu fața spre odaie, iar lumina rece îmi vine peste umăr.

William Fitzwilliam îmi spune, ca pe o chestiune fără cine

știe ce importanță, că i-a interogat pe fiii mei Geoffrey și Montague. Dau din cap auzind vestea și îmi stăpânesc pornirea de furie criminală care mă încearcă la gândul că acest parvenit îmi interoghează băieții, pe băieții mei Plantagenet. Spune că amândoi au vorbit deschis cu el; insinuează că știe totul despre noi, și apoi mă obligă să recunosc că i-am auzit criticându-l pe rege.

Neg categoric și spun că nici eu n-am spus vreodată vreun cuvânt de rău de Maiestatea Sa. Spun că băieții mei n-au spus niciodată că vor să meargă la Reginald și că nu i-am scris scrisori secrete fiului meu cel mai dezamăgitor. Nu știu nimic despre vechilul lui Geoffrey, Hugh Holland, în afară de faptul că a plecat din slujba lui Geoffrey și s-a lansat în afaceri – la Londra, parcă. Îmi pare că e negustor. E posibil să fi dus scrisori cu vești legate de familie în Flandra, pentru noi. Știu că Geoffrey s-a dus la lordul Cromwell și i-a explicat tot, că lui Holland i-au fost înapoiate mărfurile. Asta mă bucură. Lordul Cromwell se îngrijește de siguranța regelui. Cu toții trebuie să-i fim recunoscători în timp ce se achită de această însărcinare imensă. Fiul meu s-a bucurat să-i dea explicații. Nu am primit niciodată scrisori secrete și, ca urmare, nu am ars niciodată scrisori secrete.

Îmi pun iar și iar aceleași întrebări, iar eu le spun de fiecare dată întocmai ce le-am spus și mai devreme: nu am făcut nimic, fiii mei nu au făcut nimic, și nu pot dovedi nimic împotriva noastră.

Apoi mă ridic de la masă și le spun că la ora asta sunt obișnuită să mă rog la mine în capelă. Aici ne rugăm după rânduiala nouă, și avem o Biblie în engleză, pe care o poate citi oricine. După rugăciune, o să luăm cina. Dacă le lipsește ceva în odăile lor, trebuie să ceară, iar eu voi fi bucuroasă să le asigur tot confortul.

Un negustor ambulant venit cu daruri de Crăciun de la iarmarocul de la Londra le spune slujnicilor de la bucătărie că vărul meu sir Edward Neville a fost arestat, la fel și capelanul lui Montague, John Collins, cancelarul Catedralei Chicester, George Croftes, un preot și câțiva dintre servitorii lor. Îi spun slujnicei care îmi șoptește vestea să cumpere ce daruri vrea și să nu plece urechea la bârfe.

Lucrurile astea nu ne privesc.

Le oferim oaspeților noștri o cină îndestulătoare și, după cină, ascultăm colinde, iar doamnele și domnișoarele mele de onoare dănuie. Apoi mă scuz și ies afară, pe când cerul începe să se întunece, să mă plimb printre căpițele de fân. Mă liniștește acum, când scumpii mei fii sunt în primejdie, să văd că paiele și fânul sunt acoperite, să nu le bată vântul, și că totul e uscat și protejat. Intru în hambar. Vacile se mișcă fără zgomot prin paie într-un capăt, iar berbecul meu frumos și valoros în celălalt. Adulmec mirosul de animale calde aflate la adăpost de vremea rea. Mi-aș dori să-mi pot petrece toată noaptea aici, la lumina micului felinar agățat de horn, să aud animalele respirând încetisor și poate că de Ajun, la miezul nopții, le-aș vedea îngenunchind în amintirea celeilalte iesle, unde animalele au îngenunchiat dinaintea leagănului, iar Lumina Lumii a ctitorit Biserica pe care am cinstit-o toată viața mea și care nu este, și n-a fost niciodată, sub autoritatea nici unui rege.

*

A doua zi, William și episcopul vin din nou la mine în odaie și-mi pun aceleași întrebări. Le dau aceleași răspunsuri, iar ei le notează cu grijă și le trimit la Londra. Putem face treaba asta până la sfârșitul lumii și la coborârea în iad a Mântuitorului. N-o să spun niciodată nimic care să arunce vreo bănuială asupra vreunuia dintre fiii mei întemnițați. E drept că m-am săturat de anchetatorii mei și de întrebările lor repetate, dar n-o să cedez doar din pricina plictiselii. N-o să pun capul pe butuc și n-o să visez la odihna veșnică. N-au decît să mă întrebe până când s-or scula morții din gropi. O să fiu la fel de mută ca fratele meu scurtat de cap. Oi fi eu o femeie bătrână – am șaizeci și șase de ani – dar nu sunt pregătită să merg la groapă, și nu-s atît de nevolnică încât să mă las terorizată de niște bărbați pe care îi știu de când mergeau de-a bușilea. N-o să spun nimic.

*

În Turn, și deținuții așteaptă. Clericii recent arestați cedează și recunosc că, deși au semnat jurământul regelui, în adâncul inimii n-au crezut niciodată că Henric este conducătorul suprem al Bisericii. Jură că n-au făcut altceva decât să se macine din pricina jurământului strâmb; n-au strâns nici bani, nici armate, n-au uneltit și n-au vorbit. În sinea lor, și-au dorit ca mănăstirile să fie repuse în drepturi și vechea rânduială restabilită. Cu nevinovăție, s-au rugat să vină vremuri mai bune.

Edward Neville, vărul meu, a făcut doar puțin mai multe decât ei. O dată, o singură dată, i-a spus lui Geoffrey că-și dorește ca prințesa să ajungă pe tron și ca Reginald să se întoarcă acasă. Geoffrey le povestește anchetatorilor despre această conversație. Dumnezeu să-l ierte. Iubitul, ipocritul, lașul meu fiu le spune ce i-a zis cândva vărul lui între patru ochi, cu ani în urmă, vorbind cu un bărbat în care se încredea ca într-un frate.

Vărul meu Henry Courtenay nu poate fi acuzat, căci nu găsesc nimic împotriva lui. Se poate să fi vorbit cu Neville sau cu fiul meu Montague; dar niciunul dintre ei nu spune nimic despre vreo conversație avută, și ei înșiși nu mărturisesc nimic. Își rămân credincioși unul altuia, așa cum ar trebui să facă rudele. Niciunul nu spune nimic despre celălalt, nici nu mărturisește vreo faptă proprie. Nici măcar atunci când li se spune că celălalt l-a trădat. Zâmbesc ca niște adevărați cavaleri, recunosc o minciună care contravine onoarei lor de familie. Păstrează tăcerea.

Desigur, era un lucru știut de toată lumea că Gertrude, soția vărului meu Henry, mergea s-o vadă pe Sfânta Fecioară din Kent și că-i era milă de regina Caterina; dar a fost deja grațiată pentru aceste fapte. Cu toate astea, continuă s-o țină înțemnițată și o interoghează în fiecare zi în legătură cu ce i-a spus Fecioara din Kent despre moartea regelui și despre eșecul mariajului său cu Anne Boleyn. Fiul ei, Edward, locuiește într-o odăiță învecinată cu a ei și i se îngăduie să aibă un preceptor și să se plimbe prin grădină. Cred că e un semn că au de gând să-l elibereze în curând, căci doar nu l-ar ține în școală dacă n-ar crede că într-o zi o să meargă la universitate.

Tot ce au împotriva lui Henry Courtenay e o singură

frază; există dovada că ar fi spus: „Nădăjduiesc să văd cândva o lume veselă”. Când aud asta, mă duc la mine în capelă și îmi iau capul în palme, gândindu-mă la vărul Henry care spera la o lume veselă, și că acest optimism banal a ajuns să fie invocat ca dovadă împotriva lui.

Pe când îngenunchez dinaintea altarului, gândesc: Dumnezeu să te binecuvânteze, Henry Courtenay; nu pot să nu fiu de acord. Dumnezeu să te binecuvânteze, Henry, pe tine și pe toți deținuții care sunt arestați pentru credința lor și pentru convingerile lor, oriunde s-ar afla în seara asta. Dumnezeu să te binecuvânteze, Henry Courtenay, căci și eu gândesc la fel ca tine, și la fel gândea și Tom Darcy. Ca și tine, încă nădăjduiesc să văd o lume veselă într-o bună zi.

*

Chiar înainte ca fiul meu și vărul Henry Courtenay să se prezinte dinaintea tribunalului, îl închid în Turn pe lordul Delaware pentru că a refuzat să facă parte din completul care îi va judeca. Nu există nimic împotriva lui, nici măcar o șoaptă; Thomas Cromwell n-are ce născoci pe seama lui; pur și simplu Delaware își manifestă dezgustul față de aceste procese. A jurat că n-o să-și mai judece nici un alt prieten vechi după ce l-a trimis pe Tom Darcy la eșafod, iar acum refuză să-l judece pe fiul meu. Îl țin în arest o zi sau două, bătând Londra în lung și-n lat în căutare de bârfe pe seama lui, dar apoi sunt nevoiți să-i dea drumul acasă și-i poruncesc să nu iasă.

Bineînțeles, nu pot merge la el. Nici măcar nu-i pot trimite un mesaj de mulțumire cât timp anchetatorii mei stau cu mine de dimineață până seara și mă întreabă iar și iar dacă îmi amintesc de acum optsprezece ani, când Montague a zis ceva în timp ce se plimba prin grădină împreună cu Henry Courtenay, dacă slujbașul de la bucătărie Thomas Standish cânta cântece de speranță și răzvrătire. Dacă a pomenit luna mai.

Dacă a zis cineva că luna mai n-o să vină niciodată. Dar rândușul meu pleacă cu treabă la L'Erber, când lordul Delaware se plimbă prin grădina lui a doua zi, găsește

azvârlit peste zidul grădinii și zăcând pe cărare un boboc de trandafir alb, din mătase, și știe că-i sunt recunoscătoare.

*

— Mă tem, contesă, că o să-mi fiți oaspete, îmi spune William la cină.

— Nu. Trebuie să rămân aici. Sunt multe de făcut pe un domeniu așa de întins, iar prezența mea aici îi împiedică pe țărani să se răscoale.

— Va trebui să ne asumăm acest risc, spune episcopul, zâmbind la propria lui glumă. Căci o să fiți închisă la Cowdray. Îi puteți împiedica și în Sussex. Și vă rog, nu vă faceți griji în legătură cu domeniul și cu bunurile voastre, căci le poprim.

— Casa mea? Întreb. Îmi luați castelul Warblington?

— Da, spune William. Vă rog să vă pregătiți să plecați numaidecât.

Mă gândesc la chipul livid al lui Hugh Holland pe când calul lui era târât de la Bockmer la Londra, cu el legat în chingi de șa.

— O să am nevoie de o litieră, spun. Nu pot merge călare atâta drum.

— Puteți să călăriți în șa în spatele comandantului meu, spune William cu răceală.

— William Fitzwilliam, aş putea să-ți fiu mamă. N-ar trebui să mă tratezi atât de aspru, răbufnesc deodată, și apoi văd cum i se trezește interesul.

— Fiii Domniei Voastre sunt mult mai răi ca mine, spune. Căci mărturisesc că s-au răzvrătit împotriva regelui. Acesta e un tratament aspru față de o mamă, căci ei vă vor aduce pieirea.

Fac un pas în spate, îmi netezesc rochia și îmi înfrânez furia.

— Nu spun nimic de felul ăsta, șoptesc. Iar eu nu știu nimic împotriva lor.

*

Ne ia două zile să ajungem în sud, la Midhurst. Drumurile

sunt groaznic de proaste din pricina noroiului și a viiturilor și ne rătăcim de câteva ori. Mai anul trecut poposeam la una dintre marile mănăstiri de pe drum, iar călugării ar fi trimis un băiat să ne arate drumul bun, dar acum trecem pe lângă o biserică mare; e cufundată în întuneric, cu vitraliile sparte pentru plumb, și țiglele i-au fost furate.

Nu mai avem unde să înnoptăm în afară de un han murdar, în Petersfield, și calicii din ușa bucătăriei și de pe stradă, în foamea și în deznădejdea lor, sunt dovada închiderii cantinelor mănăstirii, a spitalului mănăstirii și a lăcașurilor filantropice.

Casa Cowdray, Sussex, iarna anului 1538

E o seară frumoasă și rece când ajungem la câmpurile întinse de dinainte de Cowdray și trecem pe sub copacii desfrunziți. Cerul e trandafiriu în timp ce soarele coboară dincolo de cutele împădurite ale văii Rother. Mi se face dor de ogoarele mele de acasă când văd izlazurile de la Cowdray. Trebuie să am încredere că le voi revedea, că o să ajung acasă, că fiii mei o să se întoarcă la mine, că după apusul acesta înghețat o să vină întunericul, și apoi răsăritul, și că mâine o să fie o zi mai bună pentru mine și ai mei.

Aceasta e noua casă a lui Fitzwilliam, și e mândru ca orice bărbat care a dobândit o proprietate nouă. Descălecăm anevoie în fața ușii deschise care dă spre un hol întunecat, placat cu lemn. Acolo așteaptă nevastă-sa, Mabel Clifford, înconjurată de doamnele ei, în rochia ei de bună, cu o bonetă englezească turtită pe cap, neagră la față de furie.

Îi fac o reverență insesizabilă și mă uit cum îmi răspunde în silă. E limpede că știe că nu e cazul să se poarte cu toată politețea; dar nu știe exact cum ar trebui să se poarte.

— Am pregătit odăile din turn, îi spune lui bărbatu-său pe deasupra mea când intră în hol, azvârlindu-și pelerina și scoțându-și mânușile.

— Bine, spune. (Se întoarce spre mine.) O să cinați în

odăile voastre și veți fi slujită de oamenii voștri. Puteți să vă plimbați prin grădină sau pe mal, dacă doriți, atât timp cât sunteți însoțită de doi oameni de-ai mei. Nu aveți voie să plecați călare.

— Unde să plec călare? întreb eu cu insolență.

Bate în retragere.

— Oriunde.

— În chip limpede, nu doresc să plec călare nicăieri în altă parte decât acasă, spun. Dacă aș fi vrut să plec peste mare, cum am impresia că insinuezi, aș fi făcut-o de mult. Am trăit acasă la mine mulți ani. (îmi las privirea să alunece spre chipul roșu de furie al nevastei lui și spre tâmplăria lor proaspăt suflată cu aur.) Foarte mulți ani. Familia mea e aici de secole. Și sper să mai trăiesc aici ani mulți de acum încolo. Nu sunt o răzvrătită și n-am sânge de răzvrătit.

Asta o înfurie pe Mabel, cum am știut că o să se întâmple, căci tată-său a stat ascuns aproape toată viața ca trădător al familiei mele, Plantageneții.

— Așa că, dacă binevoiești, du-mă în odăile mele de îndată, căci sunt obosită.

William se întoarce și dă o poruncă, iar un servitor mă conduce într-o aripă a clădirii unde odăile din turn sunt dispuse una peste alta, de jur-împrejurul unei scări circulare. Urc anevoie treptele, una câte una, și simt că mă doare fiecare oscior din corp. Dar nu mi se îngăduie să merg neînsoțită, și refuz să mă apuc de balustradă și să mă trag în sus când mă vede cineva. William vine cu mine, iar când îmi doresc să mă așez dinaintea unui foc și să iau cina, mă întreabă din nou ce știu de Reginald și dacă Geoffrey plănuia să fugă la el.

A doua zi dimineața, înainte de micul dejun, în timp ce-mi spun rugăciunile, vine iar la mine și de data asta ține în mână niște hârtii. Imediat ce am plecat de acasă, de la Warbligton, mi-au percheziționat odăile, întorcându-le cu susul în jos, căutând ceva, orice ar putea fi folosit împotriva mea. Au găsit o scrisoare pe care tocmai i-o scriam fiului meu, Montague; dar nu zice nimic altceva decât că trebuie să-i fie credincios regelui și să se încreadă în Dumnezeu. L-au interogat pe slujbașul de la bucătărie, Thomas Standish, și l-au silit să spună că a avut impresia că Geoffrey ar putea

scăpa. William face mare caz din asta, dar eu îmi amintesc conversația și-l întrerup.

— Te înșeli, milord. Asta a fost după ce Geoffrey s-a rănit în timp ce era arestat în Turn. Ne temeam că s-ar putea să moară, și de asta jupânul Standish a zis că se gândește că Geoffrey ar putea scăpa de chinuri.

— Văd că răstălmăciți cuvintele, milady, spune William înfuriat.

— Deloc, spun simplu. Și aș prefera să nu am niciun schimb de cuvinte cu tine.

Îl aștept să vină iar la mine după micul dejun, dar Mabel e cea care intră în iatacul meu, în timp ce o ascult pe Caterina citind rugăciunea zilnică și spune:

— Stăpânul a plecat la Londra și n-o să vă interogheze azi.

— Mă bucur, spun încet. Căci e obositor să repeți la nesfârșit adevărul.

— N-o să vă bucurați când o să vă spun unde s-a dus, spune ea pe un ton înciudat.

Aștept. O iau pe Caterina de mână.

— S-a dus să depună mărturie împotriva fiilor Domniei Voastre la judecata lor. O să fie acuzați de trădare și condamnați la moarte, spune.

E vorba de tatăl Caterinei; dar o țin strâns de mână și amândouă ne uităm drept în ochii lui Mabel Fitzwilliam. N-am de gând să plâng în fața unei asemenea femei și sunt mândră că nepoata mea își păstrează cumpătul.

— Lady Fitzwilliam, ar trebui să-ți fie rușine, spun încet. Nicio femeie n-ar trebui să fie atât de lipsită de compasiune dinaintea durerii alteia. Nicio femeie n-ar trebui să fie cu un asemenea bărbat, cum faci dumneata. Nu e de mirare că nu ești în stare să-i dăruiești stăpânului dumitale un fiu, căci de vreme ce n-ai inimă, probabil n-ai nici născătoare.

Se înroșește de furie.

— N-oi fi având eu fii, dar foarte curând n-o să aveți nici Domnia Voastră, strigă și iese val-vârtej din odaie.

Fiul meu Montague apare dinaintea prietenilor și a rudelor lui din completul de judecată și este acuzat că l-a vorbit de rău pe rege, că a fost de acord cu faptele lui Reginald și că a visat cum ar fi să moară regele. Mai nou, se

pare că Cromwell are voie să cerceteze somnul oamenilor. Confesorul lui i-a relatat lui Cromwell că într-o dimineață, Montague i-a zis că a visat că fratele lui se întorsese acasă și că era fericit. Au iscodit somnul lui Montague și i-au găsit vise vinovate. El se declară nevinovat, dar nu i se îngăduie să ia cuvântul în apărarea proprie. Nimeni nu are voie să-i ia apărarea.

Geoffrey, copilul pe care l-am ținut lângă mine în timp ce pe frații lui i-am trimis de acasă, copilul meu răsfățat, copilașul meu, depune mărturie împotriva fratelui său, Montague, și împotriva verilor lui, Henry și Edward, și împotriva noastră, a tuturor. Dumnezeu să-l ierte. Spune că primul lui gând a fost să se omoare mai degrabă decât să depună mărturie împotriva fratelui său, dar că Dumnezeu l-a căznit într-atât, încât de-ar fi avut zece frați sau zece fii, le-ar pune tuturor viața în primejdie mai degrabă decât să-și primejduiască țara, pe lordul lui suveran și propriul suflet. Geoffrey li se adresează prietenilor și rudelor lui cu lacrimi în ochi.

— Mai degrabă să murim noi, câțiva, după cum merităm decât să fie nenorocită întreaga țară.

Ce gândește Montague în timp ce Geoffrey pledează pentru moartea lui, pentru moartea verilor și a prietenilor noștri, nu știu. Nu mă gândesc la nimic. Mă căznesc din greu să nu aud ce se întâmplă la procesul lui și să nu mă gândesc ce înseamnă. Stau în genunchi în odăița de la Cowdray, unde mi-am pus crucifixul și biblia, cu fața îngropată în palme, rugându-mă iar și iar ca Dumnezeu să înmoaie inima regelui, să-i dea drumul fiului meu nevinovat și să-l trimită pe bietul meu fiu smintit acasă la nevastă-sa. În spatele meu, Caterina și Winifred se roagă pentru tatăl lor cu expresii uluite și temătoare.

Îmi duc zilele în tăcere în odăile mele, privind afară, pe deasupra luncilor fluviului, la coamele înverzite ale lanțului de dealuri South Downs, dorindu-mi să fiu acasă la mine, dorindu-mi ca fiii mei să fie cu mine, dorindu-mi să fiu iar tânără, pe când viața mi-era îngrădită, iar speranțele mele erau legate de soțul meu plicticos și de nădejde, sir Richard. Acum îl iubesc cum nu m-am priceput să-l iubesc înainte. Acum îmi dau seama că își făcuse un scop din a mă

proteja, din a ne proteja pe noi toți, și că ar fi trebuit să-i arăt mai multă recunoștință. Dar sunt îndeajuns de bătrână și de înțeleaptă încât să știu că toate regretele sunt zadarnice, așa că plec fruntea în rugăciune și sper că aude că îi sunt recunoscătoare pentru ce a făcut luând de nevastă o tânără dintr-o familie aflată prea aproape de tron, și că știu ce făcea când își petrecea tot timpul mutându-ne tot mai departe de strălucirea lui periculoasă. Și eu am încercat să ne țin ascunși; dar noi suntem Roza Albă – floarea strălucește până și în lăstărișul cel mai des, mai întunecat; poate fi văzută până și în creierii nopții, ca o lună căzută licărind stins prin frunzișul răzlețit.

Casa Cowdray, Sussex, decembrie 1538

În odaia mea din turnul de la Cowdray, aud cum ai casei încep să se pregătească de Crăciun, la fel cum facem și noi la Bisham, cum trebuie că face și regele la Greenwich. Postesc de Advent; taie ramuri de laur și de iederă, de rug și de grozamă și împletesc o cunună de Crăciun verde; aduc de afară un buștean zdravăn, care o să ardă în cămin până la sfârșitul ospățului de Crăciun, repetă colindele și exersează danțurile. Comandă mirodenii speciale și încep pregătirea meticuloasă a felurilor de mâncare tradiționale pentru cele douăsprezece zile de ospăț. Ascult cum freamătă casa dincolo de ușa mea și visez că sunt la mine acasă, până când mă trezesc și-mi aduc aminte că sunt departe de casă, așteptându-l pe William Fitzwilliam să se întoarcă de la Londra și să-mi spună că fiii mei sunt morți, iar speranțele mele, năruite.

Sosește la începutul lui decembrie. Aud tropotitul escadronului lui pe cărare și îi aud strigând după rânđași. Crap oblonul de la fereastra iatacului, mă uit în jos și-l văd pe William înconjurat de oamenii lui, văd freamătul sosirii lui și pe nevastă-sa ieșindu-i în întâmpinare, răsuflarea cailor în aerul rece, bruma care trosnește pe iarbă, sub copitele lor.

Mă uit la el în timp ce descalecă – pelerina strălucitoare,

pălăria brodată, felul în care își lovește pumnii unul de altul, de frig. Sărutarea absentă dată nevestei, ordinele pe care le strigă către oamenii lui. Acesta este bărbatul care o să-mi aducă mâhnire. Acesta este bărbatul care o să-mi spună că totul a fost în zadar, că toată viața mea a fost inutilă, că fiii mei sunt morți.

Vine direct la mine în odaie, de parcă n-ar mai avea răbdare să-și savureze triumful. Are un aer grav, dar ochii îi strălucesc.

— Milady, îmi pare rău să vă spun, dar fiul vostru, lordul Montague, e mort.

Îl privesc drept în față. Ochii îmi sunt uscați.

— Îmi pare rău să aud, spun pe un ton stăpânit. Sub ce acuzație?

— Trădare, spune el pe un ton degajat. Fiul vostru și verii lui, Henry Courtenay și Edward Neville, au fost aduși dinaintea semenilor lor și judecați și au fost găsiți vinovați de trădare împotriva regelui.

— O, s-au recunoscut vinovați?

Glasul îmi șuieră tăios printre buzele înghețate.

— Au fost găsiți vinovați, spune, de parcă asta ar fi un răspuns, de parcă asta ar putea fi vreodată un răspuns corect. Regele le-a arătat îndurare.

Simt cum îmi tresare inima.

— Îndurare?

— Le-a îngăduit să fie executați pe Dealul Turnului, nu la Tyburn.

— Știu că fiul meu și verii lui n-au fost vinovați de niciun act de trădare împotriva preaiubitului nostru rege, spun. Unde sunt soția lui Henry, Lady Courtenay, și fiul ei, Edward?

Bate în retragere. Neghiob cum e, aproape că a uitat de ei.

— Tot în Turnul Londrei, spune el posac.

— Și fiul meu Geoffrey?

Nu-i place să fie luat la întrebări. Se burzuluiește.

— Doamnă, nu Domnia Voastră mă interogați pe mine. Fiul vostru e un trădător mort, iar Domnia Voastră sunteți bănuită.

— Așa este, spun iute. Tu mă interoghezi pe mine, așa

abil cum ești. Toți s-au declarat nevinovați și n-ai găsit nicio dovadă împotriva lor. Sunt nevinovată și n-ai găsit nicio dovadă împotriva mea. Dumnezeu să te ajute, William Fitzwilliam, căci te înșeli. Interoghează-mă cât poțezi, deși sunt destul de bătrână să-ți fiu mamă. Ai să descoperi că n-am greșit cu nimic, așa cum nici dragul meu fiu Montague n-a greșit cu nimic.

Este o greșală să-i rostesc numele. Aud cum glasul mi se stinge și nu sunt sigură că o să mai pot vorbi. Se umflă în pene când îmi vede slăbiciunea.

— Fiți sigură că vă voi interoga din nou, spune.

Pe la spate, fără să mă vadă, îmi ciupecesc pielea palmelor.

— Fii sigur că n-ai să găsești nimic, spun cu amărăciune. Și la sfârșit, casa asta o să se năruie în jurul tău, fluviul ăsta o să se umfle și o să te înghită și o să regreți ziua în care m-ai înfruntat în înfumurarea și în prostia ta și ți-ai bătut joc de mine cu moartea unui om mai destoinic decât tine, fiul meu Montague.

— Mă blestemați? icnește alb la față și asudând, tremurând. Știe că această casă e deja blestemată pentru demolarea Mănăstirii Cowdray, blestemată să fie distrusă de foc și de apă.

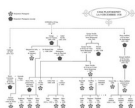
Clatin din cap.

— Bineînțeles că nu. Nu cred în asemenea prostii. Omul își croiește singur soarta. Dar când depui mărturie mincinoasă împotriva unui om destoinic, cum a fost fiul meu, când mă interoghezi pe mine, deși știi că n-am greșit cu nimic, ești de partea diavolului, iar prietenul și aliatul tău o să te cheme la el.

Mabel vine să-mi răsucescă cuțitul în rană înșirându-mi lista completă a morților. George Croftes, John Collins și Hugh Holland au fost spânzurați, spintecați și hăcuiți la Tyburn, iar capetele le-au fost înșirate pe Podul Londrei. Montague, scumpul meu fiu și moștenitor, a fost decapitat pe Dealul Turnului; verii lui, Henry Courtenay și Edward Neville, l-au urmat pe eșafod.

— Morți ca niște trădători, spune Mabel.

— Moarte în loc de dovezi, răspund.

Casa Cowdray, Sussex, primăvara anului 1539

Îmi petrec ziua, din zori și până noaptea, în capela mea de la Cowdray, cu mormântul lui de Bohun¹¹ dinaintea mea și tăcerea cenușie a zilei de iarnă împrejurul meu. Mă rog pentru Montague, pentru verii lui, Edward și Henry, care au fost duși pe Dealul Turnului, unde unchiul lui și-a pus capul nevinovat pe butuc și a murit. Mă rog pentru toate rudele noastre care sunt în primejdie astăzi. Mă rog pentru fiii lor – și mai cu seamă pentru fiul lui Henry Courtenay, Edward, care se poate să se fi uitat de la fereastra lui și să fi urmărit ultimii pași ai tatălui său prin iarba acoperită de brumă, spre poarta exterioară, și de acolo în sus, pe Dealul Turnului, spre butuc și spre călăul cu mască neagră și spre moarte.

Mă rog pentru copiii lui Montague, pentru fiul lui, Harry, care e în siguranță cu mamă-sa, la Bockmer, pentru fiicele lui – Caterina și Winifred – care au venit cu mine la priveghiul acesta nefericit și, mai înfocat decât pentru oricine altcineva, mă rog pentru Geoffrey, care a abătut această năpastă asupra noastră și care trebuie că-și dorește – îmi cunosc fiul – să fi fost mort în seara asta.

*

Mă țin aici, pe când începe să se desprimăvăreze, deși fiul meu e în groapă, iar băiatul meu Geoffrey zace în Turn. Îmi spun că a încercat să se sufoce, înghesuindu-se sub pat

¹¹ Sir Henry de Bohun, cavaler englez ucis în prima zi a Bătăliei de la Bannockburn (1314), din timpul Primului Război de Independență al Scoției (n.tr.).

cu o pătură peste față. Așa se zice că au murit verii lui în Turn, îndesați între două saltele. Dar în cazul fiului meu, nu e mortal; și poate n-a fost adevărat nici în cazul prinților. Geoffrey rămâne, așa cum a fost toată iarna asta, un trădător față de regele lui, față de fratele lui și față de sine, o iudă pentru familia lui și pentru mine, mama lui. Îl lasă între zidurile reci ale Turnului și știu că, dacă îl uită acolo îndeajuns de mult timp, o să moară oricum – de frig iarna sau de ciumă vara – și n-o să mai aibă nicio importanță dacă mărturia lui a fost adevărată sau mincinoasă, căci băiatul ăsta, băiatul ăsta atât de promițător, o să fie mort. Mort ca fratele lui, Arthur, care a pierit în floarea tinereții, la fel ca Montague, care a murit păstrându-și credința și încercând să-și salveze verii.

Îl duc pe sir Nicholas Carew în Turn și declară că a uneltit să-l distrugă pe rege, să uzurpe tronul și să-și căsătorească fiul cu prințesa Maria. William Fitzwilliam îmi spune lucrurile astea, iar ochii îi lucesc în cap de parcă s-ar aștepta să cad în genunchi și să recunosc că ăsta a fost dintotdeauna planul meu secret.

— Nicholas Carew? spun pe un ton neîncrezător. Comisul regelui? Omul pe care l-a iubit și în care s-a încrezut în fiecare zi, de patruzeci de ani încoace? Cel mai îndrăgit tovarăș al lui de turnir și de bătălie de când erau copii?

— Da, spune William, și veselia i se șterge de pe față, căci și el a fost tovarășul lor, și știe că e o nebunie. Același. Nu știați că a iubit-o pe regina Caterina și că s-a contrazis cu regele în privința felului în care o tratează pe prințesă?

Ridic din umeri, de parcă n-ar avea cine știe ce importanță.

— Mulți au iubit-o pe regina Caterina, spun. Regele a iubit-o pe regina Caterina. Thomas Cromwell are de gând să-i condamne la moarte pe toți curtenii ei? Căci asta înseamnă mii de oameni. Și tu ai fi unul dintre ei.

William se înroșește.

— Vă credeți înțeleapți! mi-o trânteste el. Dar o să ajungeți pe eșafod în cele din urmă! Ascultați la mine, contesă. O să ajungeți pe eșafod în cele din urmă!

Îmi înfrânez furia și-mi înghit vorbele, căci cred că la mijloc nu e doar frustrarea unui tânăr față de o femeie mai

în vârstă, care știe mai multe decât o să afle el vreodată. Mă uit la chipul lui de parcă aş vrea să deslușesc venele roșiatice, și părul subțiat, și grăsimea de delăsare de sub bărbie, și bosumflarea meschină a gurii.

— Poate că da, îi zic încet. Dar poți să-i spui stăpânului tău Cromwell că nu sunt vinovată cu nimic și că, dacă mă omoară, omoară o femeie nevinovată, iar sângele meu și cel al rudelor mele o să-i păteze reputația de-a pururi. (Mă uit la chipul lui, care a pălit brusc.) Și pe a ta, William Fitzwilliam. Oamenii o să-și amintească faptul că m-ai ținut în casa ta împotriva voinței mele. Mă îndoiesc că o să-ți păstrezi casa multă vreme.

*

Cât ține frigul, îl plâng pe Montague, îi deplâng sinceritatea, cinstea statornică și tovărășia. Mă învinovățesc că nu l-am prețuit înainte, că l-am lăsat să creadă că dragostea mea pentru Geoffrey era mai mare decât dragostea pentru toți fiii mei. Îmi doresc să-i fi spus lui Montague cât de drag îmi era, cum mă bizuiam pe el, cât de mult mi-a plăcut să-l văd crescând și ajungând în slujba lui însemnată, cum buna lui dispoziție mă încălzea, cum precauția lui mă puneă în gardă, că tată-său ar fi fost mândru de el, că eu eram mândră de el, că încă mai sunt.

Îi scriu nurorii mele, Jane, văduva lui: nu-mi răspunde, dar îmi lasă fiicele în grijă. S-o fi săturat, poate, de scrisori pecetluite cu o roză albă. Odaia mea din turnul de la Cowdray este mică și înghesuită, iar iatacul meu e încă și mai mic, așa că stărui ca nepoatele mele să se plimbe în fiecare zi cu mine prin grădina de pe mal, pe orice vreme, și să iasă să călărească de două ori pe săptămână. Sunt urmărite tot timpul, în caz că trimit sau primesc vreo scrisoare, și cu timpul devin palide și tăcute din pricina precauției specifice întemnițaților.

În mod straniu, pierderea lui Montague îmi reamintește de pierderea fratelui său, Arthur, pe care îl plâng iarăși. Într-un fel, mă bucur că Arthur n-a apucat să vadă nenorocirea familiei lui și nebunia fostului său prieten, regele. Arthur a murit în anii luminoși când credeam că

totul e posibil. Acum suntem în miezul înghețat al unei ierni lungi.

Îmi visez fratele, care a mers spre moarte, și pe fiul meu; îmi visez tatăl, care a murit și el în Turn. Uneori, visez pur și simplu Turnul, cu silueta lui masivă înălțându-se amenințătoare, ca un deget alb care muștră cerurile, și mă gândesc că e ca o lespede de mormânt pentru tinerii din familia mea.

Gertrude Courtenay, rămasă văduvă între timp, e tot acolo, într-o celulă înghețată. Rechizitoriul se amplifică, în loc să fie dat uitării odată cu trecerea timpului, căci Thomas Cromwell tot dă de scrisori despre care zice că sunt ale ei în odăile altora, pe care speră să-i condamne. Dacă e să-l crezi pe Cromwell, verișoara Gertrude și-a petrecut viața uneltind în scris cu toți cei pe care îi bănuiește el. Dar Cromwell nu poate fi contrazis, căci el împlinește visele regelui. Când Nicholas Carew e judecat primăvara asta, îi flutură pe dinainte un teanc de scrisori de la Gertrude ca dovadă a acuzării, deși nimeni nu se uită cu atenție la ele, în afară de Cromwell.

Nicholas Carew, cel mai drag prieten al regelui, curtean iubitor al reginei Caterina, prieten statornic al prințesei, merge la eșafod pe Dealul Turnului, călcându-i pe urme fiului meu, și moare ca el, fără niciun temei.

Bietul Geoffrey, cel mai jalnic dintre toți fiii mei, care duce o viață mai cruntă decât moartea, primește o amnistie și este eliberat. Nevastă-sa e grea acasă, așa încât iese împleticindu-se pe poarta din dos, tocmește un cal și pleacă la ea, la Lordington. Nu-mi scrie, nu-mi trimite niciun mesaj, nu încearcă să mă elibereze, nu încearcă să-mi dovedească nevinovăția. Îmi închipui că trăiește ca mort, captiv înăuntrul propriei neputințe. Mă întreb dacă nevastă-sa îl disprețuiește. Îmi închipui că se urăște.

Primăvara asta, cred că am ajuns pe fundul prăpastiei. Uneori mă gândesc la soțul meu, sir Richard, care și-a petrecut toată viața încercând să mă salveze de destinul familiei mele, și-mi zic că l-am dezamăgit. Nu am avut grijă de fiii lui, n-am reușit să-mi ascund numele într-al lui.

— Dacă ați mărturisi, ați fi grațiată și ați putea fi eliberată, îmi spune Mabel într-una dintre vizitele ei

regulate în odăițele mele. (Vine o dată pe săptămână, ca pentru a se asigura, ca o gazdă bună, că am tot ce-mi trebuie. De fapt, vine trimisă de bărbatu-său să mă interogheze și să mă chinuie cu gânduri de libertate.) Mărturisiți, milady. Mărturisiți și o să vă puteți întoarce acasă. Trebuie că tânjiți să mergeți acasă la Domnia Voastră. Mereu spuneți că vă e dor de casă.

— E adevărat că tânjesc să fiu acasă și așa merge, dacă aș putea, spun eu cu glas stăpânit. Dar nu am ce să mărturisesc.

— Dar acuzația e un fleac! îmi atrage atenția. Ați putea mărturisi că ați visat o dată că regele nu era un rege destoinic; asta-i tot, asta-i tot ce vor să audă. Asta ar fi o recunoaștere a trădării, conform noii legi, și v-ar putea grația pentru lucrul ăsta, așa cum au făcut cu Geoffrey. Și ați putea fi eliberată! Oricum, toți cei pe care i-ați iubit sau cu care ați uneltit sunt morți. Nu salvați pe nimeni făcându-vă viața un coșmar.

— Dar n-am visat niciodată așa ceva, spun răspicat. Niciodată n-am gândit așa ceva și nici n-am spus-o sau scris-o vreodată. N-am uneltit niciodată cu nimeni, fie el mort sau viu.

— Dar trebuie să vă fi părut rău când a fost executat John Fisher, se grăbește Mabel să spună. Un bărbat atât de bun, de cucernic!

— Mi-a părut rău că i s-a împotrivit regelui. Dar eu nu m-am împotrivit regelui.

— Ei bine, atunci v-a părut rău când regele a repudiat-o pe prințesa văduvă Caterina de Aragón?

— Bineînțeles. A fost prietena mea. Mi-a părut rău că mariajul lor a fost nul. Dar nu am spus nimic în apărarea ei și am semnat jurământul prin care era declarat nul.

— Și ați dorit s-o slujiți pe Lady Maria chiar și atunci când regele a declarat-o nelegitimă. Știu că așa este, nu puteți tăgădui!

— Am iubit-o pe Lady Maria, și încă o iubesc, răspund. Aș sluji-o indiferent ce poziție ar ocupa pe lume. Dar nu emit nicio pretenție în numele ei.

— Dar o considerați prințesă, insistă ea. În adâncul inimii voastre.

— Cred că regele este cel care trebuie să hotărască asta. Ea se oprește din vorbă, se ridică și dă un mic ocol prin odăița înghesuită.

— N-o să vă țin aici la nesfârșit, mă previne. I-am spus soțului meu că nu vă pot găzdui pe Domnia Voastră și pe doamnele voastre la nesfârșit. Iar lordul Cromwell o să vrea să încheie odată povestea asta.

— Aș fi fericită să plec, spun încet. M-aș angaja să stau liniștită la mine acasă și să nu mă văd cu nimeni, și să nu scriu nimănui. Nu mai am niciun fiu. Mi-aș vedea doar fiica și nepoții. Aș putea făgădui lucrul acesta. M-ar putea elibera pe cuvânt de onoare.

Ea se întoarce și se uită la mine. Chipul îi e însuflețit de răutate și râde fără ascunzișuri de deșertăciunea speranțelor mele.

— Care casă? întrebă. Trădătorii nu au case, ei pierd totul. Unde credeți că o să vă duceți? La marele vostru castel? La frumosul vostru conac? La frumoasa voastră casă din Londra? Niciuna dintre astea nu vă mai aparține. Nu o să mergeți nicăieri, dacă nu mărturișiți. Iar eu nu vă mai țin aici. Nu mai rămâne decât un singur loc pentru Domnia Voastră.

Aștept în tăcere să numească locul din lume de care mi-e cel mai groază.

— În Turn.

Drumul spre turn, mai 1539

Plecăm – eu în șaua însoțitorului, în spatele unuia dintre străjerii lui William Fitzwilliam. Pornim înainte de răsărit, pe când cerul prinde a se lumina și păsările încep să cânte. Străbatem drumurile înguste din Sussex, unde șanțurile sunt împestrite de păraluțe, iar gardurile-vii de păducel sunt înspumate de flori albe, pe lângă lunci unde iarba crește deasă și bogată și florile sunt o devălmășie de culori, iar păsările își revarsă trilurile desfătându-se cu viața însăși. Călărim toată ziua până la Lamberth, unde o luntre modestă ne așteaptă fără să arboreze vreun stindard. E limpede că Thomas Cromwell nu vrea ca cetățenii Londrei

să mă vadă urmându-mi fiii în Turn.

Călătoria pe apă e stranie, aproape ca un vis. Sunt singură într-o luntre fără însemne, de parcă m-aș fi lepădat de stindardele familiei și de numele meu, de parcă m-aș fi eliberat în sfârșit de moștenirea mea periculoasă. Se lasă seara și soarele apune în urma noastră, întinzând un deget lung de lumină aurie de-a lungul fluviului, iar păsările de apă zboară spre mal și se pregătesc de culcare, lipăind și măcănind. Aud un cuc undeva în luncă și îmi amintesc că Geoffrey obișnuia să urmărească primul cântat al cucului când era mic și locuiam cu măicuțele de la Syon. Acum mănăstirea e închisă, iar Geoffrey e un om nenorocit, și numai pasărea necredincioasă, cucul, mai cântă.

Stau în picioare la pupa și mă uit în urmă, la siajul cenușiu și învolburat, și privesc cum apusul se așază rozalii pe cerul vălurit. Am navigat de-a lungul acestui fluviu de multe ori în viața mea; am mers la încoronări în barca regelui, ca oaspete de seamă și membru al familiei regale, am mers cu propria mea luntre, sub pavilionul propriu, am fost cea mai înstărită femeie din Anglia, copleșită de onoruri, cu patru fii chipeși alături, fiecare dintre ei potrivit să-mi moștenească numele și averea. Iar acum nu mai am aproape nimic, iar luntrea anonimă alunecă în liniște în jos pe fluviu, neobservată de nimeni. Pe când toba răsună înfundat și vâslașii țin ritmul, iar luntrea înaintează iute, tăind apele cu un șuierat, îmi pare că totul a fost un vis și că visul se apropie de sfârșit.

Pe când silueta întunecată se ivește, grilajul cu țepi de la poarta pentru ambarcațiuni se ridică pe măsură ce ne apropiem; guvernatorul Turnului, sir William Kingston, așteaptă pe trepte. Lasă pasarela, iar eu pășesc fără șovăială spre el, cu fruntea sus. Face o plecăciune până în pământ când mă vede, și văd că e palid și încordat. Mă ia de mână să mă ajute să urc treptele și, pe când înaintează, îl văd pe băiatul care stătea ascuns în spatele lui. Îl văd, îl recunosc și inima mi se oprește în loc, de parcă aș fi fost trezită brusc. Știu că nu e un vis, ci cel mai cumplit lucru care mi s-a întâmplat vreodată în viața mea foarte lungă.

E nepotul meu, Harry. E nepotul meu, Harry. L-au arestat pe băiatul lui Montague.

Sare de bucurie când mă vede. De asta îmi dau lacrimile când mă cuprinde cu brațele pe după mijloc și ȝopăie în jurul meu. Își închipuie că am venit să-l iau acasă și râde încântat. Dă să se suie în luntre și îmi ia câteva minute să-i explic că și eu sunt întemnițată. Îl văd că se albește la față de groază și se străduie să nu plângă.

Ne luăm de mână și pornim împreună spre intrarea învăluită în întuneric. Ne duc în turnul dinspre grădină. Mă trag în spate și mă uit la sir William.

— Nu aici, spun. (Nu o să-i zic că nu îndur să fiu întemnițată în locul unde fratele meu a așteptat la nesfârșit să-i fie redată libertatea.) Nu în turnul ăsta. Nu pot urca treptele. Sunt prea înguste, prea abrupte. Nu pot să le urc și să le cobor.

— Nu urcați și coborâți, spune el cu haz sumbru. Urcați numai. O să vă ajutăm noi.

Aproape că mă urcă pe brațe pe scara în spirală, până în odaia de la catul întâi.

Harry are o odăiță deasupra, care dă spre pajiște. Eu am o odaie mai mare, din care se vede pajiștea printr-o fereastră și fluviul printr-o deschizătură îngustă în zid. Nu arde focul nici la mine, nici la el. Odăile sunt friguroase și mohorâte. Zidurile din piatră sunt goale. Ici și colo sunt scrijelite numele și emblemele foștilor întemnițați. Nu am curaj să caut numele tatălui meu, sau pe al fratelui meu, sau pe ale fiilor mei.

Harry se duce la fereastră și mi-l arată pe vărul lui, băiatul lui Courtenay, pe strada îngustă de dedesubt. E adăpostit împreună cu mamă-sa, Gertrude, în Turnul Beauchamp; odăile lor sunt mai confortabile, Edward se plictisește îngrozitor și se simte singur, dar el și mama lui sunt hrăniți cum trebuie și au primit haine călduroase iarna asta. Cu însuflețirea unui băiat de unsprezece ani, Harry e deja mai vesel. Se bucură că sunt cu el. Mă roagă să mergem s-o vizităm pe Gertrude Courtenay și e uluit când îi spun că nu am voie să-mi părăsesc odaia, că de fiecare dată când vine să mă vadă, ușa se încuie în urma lui și nu

poate ieși decât atunci când o să vină un străjer să-i dea drumul. Ochii lui inocenți mă privesc încruntați, de parcă ar fi nedumerit. – Dar o să putem merge acasă, nu? Întreabă. O să mergem acasă curând?

*

Aproape că am curaj să-l asigur că el o să plece acasă curând. Or fi existând dovezi, reale sau măsluite, împotriva lui Gertrude, se poate să ticluiască ceva împotriva mea, dar Harry n-are decât unsprezece ani, iar Edward treisprezece, și nu poate exista nicio învinuire împotriva acestor băieți, în afară de faptul că s-au născut Plantageneti. Cred că nici măcar regele nu poate fi atât de înnebunit de teama de familia mea încât să țină în Turn doi băieți ca ei, pe motiv că sunt trădători.

Dar apoi mă întrerupt din logica mea încrezătoare și-mi amintesc că tatăl lui l-a luat pe fratele meu exact la vârsta lor, și pentru același motiv; iar fratele meu nu a ieșit decât ca să meargă pe cărarea de piatră spre Dealul Turnului, la eșafod.

Turnul, Londra, vara anului 1539

Parlamentul se reunește iar Cromwell le supune spre aprobare o Cartă a Privării de Libertăți care declară toți Plantagenetii trădători, fără proces sau dovezi. Numele nostru este un delict, bunurile ne sunt luate de către Coroană, iar copiii – dezmoșteniți. Numele lui Gertrude și al meu sunt trecute printre cele ale morților.

Scot la iveală zecile de scrisori pe care Gertrude se presupune că le-ar fi scris, scot o scrisoare pe care i-am scris-o fiului meu Reginald, în care îl asiguram de iubirea mea și care nu a ajuns niciodată la destinație, și apoi Thomas Cromwell însuși aduce un săculeț și, ca un magician ambulant, scoate emblema pe care mi-a dat-o Tom Darcy, emblema din mătase albă, brodată cu cele cinci răni ale lui Hristos, și cu roza albă deasupra.

Camera Parlamentului amuțește când Thomas Cromwell

o flutură. Poate că a sperat că vor vocifera în cor, cerându-mi capul. Cromwell o prezintă ca pe o dovadă de netăgăduit a vinovăției mele. Nu mă acuză de niciun delict – nici măcar acum să ai un ecuson brodat într-o cutie veche din casă nu reprezintă un delict – și camerele reunite ale reprezentanților și lorzilor de abia dacă reacționează. Poate că s-au săturat de proclamații de privire de libertăți, poate că le-a ajuns atâta moarte. Poate că mulți dintre ei au un ecuson întocmai ca acesta, ascuns prin vreo cutie veche din casele lor de la țară, de pe vremea când credeau că vor veni vremuri mai bune și mulți pelerini ieșeau să lupte pentru milostenie. În orice caz, e singura dovadă pe care o are Cromwell, iar eu rămân în Turn la dorința Maiestății Sale. Nepotul meu Harry și Gertrude cu băiatul ei trebuie să rămână și ei.

Turnul, Londra, iarna anului 1539

Parcă viețile noastre au încremenit pe când gerul îngheață apa din carafele noastre, iar picurii de pe țișle se transformă în țurțuri lungi și ascuțiți. Harry are voie să asiste la lecțiile lui Edward și la cină rămâne în odăile familiei Courtenay, unde se mănâncă mai bine decât la mine. Gertrude și cu mine schimbăm mesaje de bunăvoință, dar nu ne scriem niciun cuvânt. Vărul meu William de la Pole moare singur, în celula friguroasă unde a trăit ca un captiv. Era nevinovat, o rudă. A fost închis aici vreme de treizeci și șapte de ani. Mă rog pentru el; dar încerc să nu mă gândesc la el. Citesc când am lumină suficientă, cos stând la fereastra care dă spre pajiște. Mă rog la micul altar din colțul odăii. Nu mă gândesc la eliberare, la libertate, la viitor. Încerc să nu gândesc deloc. Practic răbdarea.

Numai că afară, viața merge mai departe. Ursula îmi scrie că Geoffrey și Constance au un alt copil, o fetiță pe care o s-o boteze Caterina, iar regele urmează să se însoare din nou. N-au găsit nicio prințesă dispusă să se mărite cu un bărbat pe care nu l-a văzut niciodată și despre care nu se poate să fi auzit decât cele mai cumplite lucruri.

Primăvara viitoare, Anne de Clèves va face un drum lung din țara ei protestantă până în țara pe care regele și Cromwell o distrug.

Turnul, Londra, primăvara anului 1540

Avem de suportat un an greu și o iarnă aspră întemnițați în celulele noastre, văzând cerul doar ca fâșii cenușii încadrate de zăbrele, adulmecând vântul dinspre fluviu, care suflă rece pe sub ușile groase, auzind în depărtare țipătul măcăleandruului și tânguirea neostoită a pescărușilor.

Harry crește pe zi ce trece, de nu-l mai încap ciorapii și pantofii și trebuie să-l implor pe temnicer să îi comande haine noi. Ni se îngăduie să facem foc în odăi numai când se face foarte frig și văd cum degetele mi se îngroașă și mi se înroșesc de la degerături. Se întunecă foarte devreme în odăițele noastre și întunericul adastă vreme îndelungată. Se luminează de zi tot mai târziu în iarna asta friguroasă, și când se înalță negura peste apă sau când sunt norii foarte joși, nu se mai luminează deloc.

Încerc să par veselă și încrezătoare de dragul lui Harry, și îi citesc în latină și în franceză; dar după ce s-a dus să se culce în celula lui micuță, iar eu sunt încuiată în a mea, îmi trag pătura subțire peste cap și zac în întunericul mucegăit, prea doborâtă de durere să pot plânge.

Așteptăm pe când primăvara înverzește copacii din grădina Turnului și auzim mierlele cântând în livada guvernatorului. Cei doi băieți au voie să iasă să se joace în grădină, și cineva le instalează o țăntă și le dă arcuri și săgeți; altcineva le dă niște bile de lemn și le trasează un teren. Deși vremea s-a încălzit, la noi în odăi e în continuare foarte frig, așa că îl rog pe temnicer să-mi dea voie să trimit după niște haine. Sunt slujită de doamna mea de companie și de slujnica administratorului, și mi-e rușine că nu le pot plăti leafa. Temnicerul trimite o cerere în numele meu și primesc câteva haine și niște bani; apoi, în mod surprinzător, fără niciun motiv, Gertrude Courtenay este eliberată.

Însuși William Fitzwilliam intră cu temnicerul, să-mi dea

vestea cea bună.

— Putem pleca și noi? îl întreb calmă. Pun o mână pe umărul ascuțit al lui Harry și îl simt cum tremură ca un merlin în undiță când simte că va fi eliberat.

— Îmi pare rău, milady, spune Thomas Philips, temnicerul. Nu am primit ordin să vă eliberăm deocamdată.

Simt cum umerii lui Harry se prăbușesc, iar Thomas îmi vede expresia.

— Poate curând, spune. (Se întoarce spre Harry.) Dar n-o să-ți pierzi prietenul de joacă, așa că n-o să te simți singur, spune, căznindu-se să pară vesel.

— Edward nu pleacă laolaltă cu mamă-sa? întreb. De ce ar elibera-o pe Lady Courtenay și să-l țină prizonier pe băiețelul ei?

Când privirile ni se întâlnesc, își dă seama, ca și mine, că este întemnițarea Plantagenetilor, nu a trădătorilor. Gertrude poate pleca pentru că s-a născut Blount, fiica baronului Mountjoy. Însă fiul ei, Edward, trebuie să rămână, căci îl cheamă Courtenay.

Nu există nicio acuzație, nu poate exista vreuna, căci este copil și n-a fost niciodată plecat de acasă. Regele îi strânge sub oblăduirea lui pe băieții Plantagenet, așa cum regele-cârțiță surpă o casă de la temelie, ca un monstru dintr-un basm, mâncând copii unul câte unul.

Mă gândesc la micuții Harry și Edward, la ochii lor strălucitori, curioși, și la buclele castanii ale lui Harry, și mă gândesc la zidurile reci ale Turnului și la zilele lungi de captivitate, și trec un alt prag al răbdării, al suferinței. Mă uit la William Fitzwilliam și îi spun:

— Cum dorește regele.

— Nu găsiți lucrul ăsta nedrept? se miră, de parcă mi-ar fi prieten și ar putea să pledeze în favoarea eliberării băieților. Nu credeți că ar trebui să protestați? Să faceți recurs?

Ridic din umeri.

— El e regele, spun. E împăratul, conducătorul suprem al Bisericii. Judecata lui trebuie să fie corectă. Nu crezi că judecata lui este infailibilă, milord?

Se uită la mine printre gene, la fel ca stăpânu-său, cârțița, și înghite în sec.

— Nu se înșală, se grăbește să spună, de parcă l-aș iscodi.

— Bineînțeles că nu, spun.

Turnul, Londra, vara anului 1540

E mai ușor vara, căci, deși nu am voie să ies din celulă, Harry și Edward sunt liberi să vină și să plece atât timp cât rămân între zidurile Turnului. Încearcă să se distreze, cum fac întotdeauna băieții, jucându-se, luându-se la trântă, visând cu ochii deschiși, ba chiar și pescuind în adâncurile întunecate ale stăvilarului și înotând în șanțul cu apă. Slujnica vine și iese din Turn în fiecare zi și uneori îmi aduce mici bunătăți. Într-o zi, îmi aduce câteva căpșune, și în clipa în care le simt gustul, îmi pare că sunt în livada mea de la conacul Bisham, cu suncul călduț pe limbă, soarele care îmi încinge spinarea și lumea la picioare.

— Și am vești, îmi zice slujnica.

Mă uit spre ușă să nu treacă vreun temnicer.

— Ai grijă ce spui, îmi reamintesc.

— Toată lumea știe. Regele urmează să-și repudieze noua soție, cu toate că e de-abia de șapte luni în țară.

Imediat, mă gândesc la prințesă, la Lady Maria, care o să piardă o altă mamă vitregă și o prietenă.

— S-o repudieze? repet, având grijă ce spun, întrebându-mă dacă urmează să fie acuzată de cine știe ce delict monstruos și ucisă.

— Spun că mariajul nu a fost niciodată legal, îmi șoptește slujnica. O să i se spună „sora regelui” și o să locuiască la Palatul Richmond.

Îmi dau seama că mă uit la ea ca prostită; dar nu pot pricepe o lume în care regele își poate numi nevasta „soră” și s-o trimite să trăiască de una singură într-un palat. Chiar nu-l mai sfătuiește nimeni pe Henric? Nu-i spune nimeni că nu el face adevărul, că nu-l poate inventa? Nu-i poate spune unei femei „nevastă” azi, și „soră” a doua zi. Nu poate spune că fiica lui nu e prințesă. Nu poate spune că el e papa. Cine o să aibă vreodată curaj să spună ceea ce devine tot mai limpede pe zi ce trece: că regele nu vede

lumea așa cum e, că își închipuie lucruri, că - deși e trădare să spui asta - e nebun de-a binelea.

Chiar a doua zi, mă uit prin despicătura din zid spre fluviu, când zăresc luntrea Howard înaintând cu repeziciune și cotind. Ramele se răsucesc cu pricepere, ca ambarcațiunea să intre în dana interioară, în timp ce poarta pentru ambarcațiuni se deschide scârțâind. O fi vreun deținut nou, arestat de Thomas Howard, îmi spun, și mă uit cu interes în timp ce o siluetă îndesată este scoasă cu forța din barjă zbătându-se ca un căruțaș și se încaieră cu șase bărbați până pe mal.

— Dumnezeu să-l ajute, spun pe când se zvârcolește încoace și-ncolo, ca un urs prins în capcană, fără vreo speranță de libertate. Străjerii sunt pregătiți să se năpustească asupra lui, iar el se luptă cu ei în sus pe scări, până când dispare din vedere sub pervazul ferestrei. Mă lipesc de piatra rece, chinuindu-mă să văd prin despicătura din zid.

Mă încearcă o curiozitate de deținut izolat, dar mi se și pare că îl recunosc pe bărbatul acesta care se smucește din mâinile temnicerilor lui. L-am recunoscut din clipa în care s-a aruncat de pe barjă, i-am recunoscut hainele negre de copist, frumos croite, umerii lați și boneta din catifea neagră. Mă holbez uluită, lipind obrazul de piatra rece, așa încât îl văd pe Thomas Cromwell arestat, întemnițat și târât, zbătându-se, în același Turn în care el i-a trimis pe atâția alții.

Mă îndepărtez de crăpătura din zid și mă duc împleticindu-mă până la pat, cad în genunchi și îmi iau fața în palme. Mă trezesc că în sfârșit pot plânge. Lacrimi fierbinți mi se preling printre degete.

— Slavă Domnului! plâng încetișor. Slavă Domnului că m-a ajutat să apuc teafără ziua de azi. Harry și Edward sunt salvați. Băiețelii sunt în siguranță, căci sfetnicul diabolic al regelui a decăzut, iar noi o să fim eliberați.

*

Thomas Philips, temnicerul, nu-mi spune decât că Thomas Cromwell, căruia i s-au luat funcția și toată

puterea, a fost arestat și este închis în Turn, unde plânge să fie grațiat, așa cum atâția oameni destoinici au plâns înaintea lui. Trebuie să audă, cum aud și eu, cum construiesc eșafodul pe Dealul Turnului. Într-o zi la fel de frumoasă ca cea în care i-au scos pe John Fisher și pe Thomas More, dușmanul lor, dușmanul credinței Angliei, o să le calce pe urme și o să meargă la moarte.

Le spun nepotului meu Harry și vărului său Edward să se țină departe de ferestre și să nu se uite cum dușmanul înfrânt al familiei lor iese pe poarta răsunătoare, traversează podul basculant și o ia încet pe cărarea pietruită care duce la Dealul Turnului; dar auzim răpăitul tobelor și vociferările răutăcioase ale mulțimii, îngenunchez dinaintea crucifixului meu și îmi amintesc că Montague a prezis că Cromwell, care era surd la strigătele implorând îndurare, avea să invoce el însuși îndurare, dar nu avea să primească.

*

Aștept ca ușa celulei mele să se dea în lături și să fim eliberați. Am fost întemnițați din pricina Cartei de Privare de Libertăți emise de Thomas Cromwell; acum, că e mort, sigur vom fi eliberați.

Nimeni nu vine după noi deocamdată; dar poate că au uitat de noi acum, că regele s-a recăsătorit. Se zice că e nebun de fericire alături de noua lui mireasă, o altă fată Howard, micuța Kitty Howard, care e suficient de tânără să-i fie nepoată. E frumoasă, ca toate fetele Howard. Mi-amintesc pe Geoffrey spunând că pentru rege alde Howard sunt ca un iepure de câmp pentru copoiul Talbot, și apoi îmi amintesc să nu mă mai gândesc deloc la Geoffrey.

Aștept ca regele să se întoarcă din luna de miere debordând de bunăvoință, ca orice mire, și ca cineva să-i reamintească de noi și să ne semneze decretul de eliberare. Apoi aud că fericirea i s-a sfârșit brusc, că e bolnav și că s-a izolat într-un soi de deznădejde smintită. S-a întemnițat, așa cum sunt și eu, în două odăițe, înnebunit de durere și bântuit de speranțe năruite, prea obosit și prea dezamăgit ca să se ocupe de treburile țării.

Toată vara aştept să aud că regele s-a vindecat de lingoare. Aştept toată toamna, apoi, când vremea începe iar să se răcească, mă gândesc că poate că regele o să ne graţieze şi o să ne elibereze de Anul Nou, după Crăciun, ca parte a festivităţilor de sărbători; dar n-o face.

Turnul, Londra, primăvara anului 1541

Regele urmează să-şi ia mireasa, căreia îi spune „roza lui fără ţepi”, într-o mare procesiune înspre Nord, să întreprindă călătoria pe care n-a c utezat s-o facă niciodată, ca să se arate dinaintea oamenilor din Nord şi să le accepte iertarea pentru Pelerinajul Milosteniei. O să poposească pe la oameni care şi-au construit case noi din piatra furată din ruinele mănăstirilor, o să străbată moşii unde oasele trădătorilor încă zăngănesc în lanţuri prinse de eşafodele de pe marginea drumului. O să treacă voios printre oameni ale căror vieţi s-au încheiat când le-a fost distrusă biserica, a căror credinţă a rămas pe drumuri, oameni care nu mai au nicio speranţă. O să-şi îmbrace trupul obez în verde de Lincoln şi o să se dea drept Robin Hood şi o s-o pună pe copila cu care s-a însurat să dănţuiască îmbrăcată în verde, ca domniţa Marian.

Încă mai sper. Încă mai sper, la fel cum spera cândva răposatul meu văr Henry Courtenay, la zile mai bune şi la o lume veselă. Poate că regele o să ne elibereze pe Harry, pe Edward şi pe mine înainte să plece în Nord, ca dovadă a îndurării şi iertării pe care le arată. Dacă poate ierta Yorkul, un oraş al Plantagenetilor, care şi-a deschis porţile dinaintea pelerinilor, sigur poate să-i ierte şi pe aceşti doi băieţi nevinovaţi.

Mă trezesc în zori, în dimineţile astea luminoase, aud păsările cântând dincolo de fereastră şi mă uit cum lumina soarelui trece încet peste zid. Thomas Philips, temnicerul, mă ia prin surprindere bătându-mi în uşă şi, după ce cobor din pat şi îmi arunc un halat peste cămaşa de noapte, intră în odaie arătând de parcă e bolnav.

— Ce s-a întâmplat? îl întreb, neliniştită dintr-odată. Nepotu-meu e bolnav?

— E bine, e bine, spune el repezit.

— Atunci Edward?

— E bine.

— Atunci ce e, domnule Philips? Pari supărat? Ce s-a întâmplat?

— Sunt mâhnit, e tot ce reușește să spună. (Își întoarce fața, clatină din cap și își drege glasul. Ceva îl tulbură într-atât, încât nici nu poate vorbi.) Vă anunț cu mâhnire că veți fi executată.

— Eu?

E cu neputință. Execuția lui Anne Boleyn a fost precedată de un proces pe parcursul căruia aristocrații au fost convinși că era o vrăjitoare adulterină. O nobilă, membră a familiei regale, nu poate fi executată. Nu fără să i se aducă o învinuire, nu fără un proces.

— Da.

Mă duc la fereastra joasă care dă spre pajiște și mă uit afară.

— Nu se poate. Nu se poate.

Philips își drege iar glasul.

— Asta e porunca.

— Nu e niciun eșafod, spun simplu. (Fac un semn către Dealul Turnului, dincolo de ziduri.) Nu e niciun eșafod.

— O să aducă un butuc, spune. O să-l așeze pe iarbă.

Mă întorc și mă holbez la el.

— Un butuc? O să pună un butuc pe iarbă și o să mă decapiteze pe ascuns?

Încuviințează din cap.

— Nu există nicio învinuire, nu există niciun proces. Nu există niciun eșafod. Bărbatul care m-a învinuit e mort, acuzat de trădare. Nu e cu putință.

— Ba da, spune. Vă implor să vă pregătiți sufletul, milady.

— Când? întreb.

Mă aștept să spună poimăine sau la sfârșitul săptămânii.

El spune:

— La șapte. Peste un ceas și jumătate. Și iese din încăpere cu fruntea plecată.

Nu pot pricepe că mai am doar un ceas și jumătate de trăit. Capelanul vine și mă spovedește, iar eu îl implor să

meargă numaidecât la băieți și să le transmită binecuvântarea mea și dragostea mea, și să le spună să se țină departe de ferestrele care dau spre pajiște, să nu se uite la micul butuc pe care l-au instalat acolo. S-au adunat câțiva oameni; recunosc colanul primarului Londrei, dar e devreme și totul a fost făcut în pripă, așa că puțină lume a fost înștiințată și n-au venit decât câțiva.

Asta înrăutățește lucrurile și mai mult, îmi spun. Regele trebuie că a luat hotărârea dintr-o toană, poate noaptea, târziu, și trebuie că au emis ordinul azi-dimineață. Și nimeni nu a încercat să-l facă să se răzgândească. Din toată familia mea prolifică, n-a mai rămas nimeni care să-l facă să se răzgândească.

Încerc să mă rog, dar gândurile îmi aleargă prin cap ca un mânz pe o luncă primăvara. Am dat poruncă prin testament să mi se achite datoriile și să se țină rugăciuni pentru sufletul meu și să mă îngroape în fosta mea mănăstire. Dar mă îndoiesc că o să-și bată capul să-mi ducă trupul – îmi aduc brusc aminte, cu surprindere, că țeasta mea o să ajungă într-un coș – tocmai până la vechea mea capelă. Așa că poate că o să odihnesc în capela Turnului, alături de fiul meu Montague. Gândul îmi aduce alinare până când îmi amintesc de fiul lui, de nepotul meu, Harry; mă întreb cine o să vadă de el, dacă o să fie eliberat vreodată sau va muri aici – un alt băiat Plantagenet îngropat în Turn.

Toate gândurile astea îmi trec prin minte în timp ce doamna mea de onoare mă îmbracă, îmi pune pelerina nouă pe umeri și îmi leagă părul pe sub glugă, așa încât să-mi lase gâtul dezgolit pentru secure.

— Nu e drept, mă rățoiesc, de parcă șnururile de la rochie ar sta strâmb. Ea se lasă în genunchi și plânge, ștergându-și ochii cu tivul rochiei mele.

— E diabolic! țipă ea.

— Sst, o țistui.

Simt că nu pot să-mi bat capul cu mâhnirea ei, n-o pot pricepe. Mă simt năucă, de parcă n-aș pricepe ce-mi spune sau ce urmează să se întâmple.

Preotul așteaptă la ușă, împreună cu străjerul. Totul pare să se petreacă foarte repede și mă tem că nu sunt

pregătită. Îmi spun, desigur, că s-ar putea ca tocmai când pun piciorul pe iarbă să vină ordinul de grațiere de la rege. Ar fi tipic pentru nevoia lui de a se grozăvi să condamne o femeie la moarte după cină și să o grațieze înainte de micul dejun, așa încât toată lumea să se minuneze din pricina puterii și îndurării lui.

Cobor treptele trăgând de timp, sprijinindu-mă de brațul doamnei mele de companie – nu doar din pricină că picioarele-mi sunt înțepenite și m-am dezobișnuit să fac mișcare, ci pentru că vreau să-i acord suficient timp solului regal să vină cu sulul, cu panglicile și cu pecetea. Dar când ajungem la ușa Turnului, nu e nimeni, doar o mică mulțime strânsă pe marginea cărării drepte de piatră; la capătul ei, un bușean improvizat și un tânăr cu o glugă neagră pe cap și o secure în picioare lângă el.

În timp ce capelanul mi-o ia înainte și parcurgem mica distanță până la gâde, simt în palmă bănuții reci cu care trebuie să-l plătesc. Nu mă uit în sus la Turnul Beauchamp să văd dacă nepotul meu m-a nesocotit și se uită pe fereastra odăii lui Edward. Nu cred că aș fi în stare să pun un picior dinaintea celui alt dacă le-aș vedea fețișoarele uitându-se în jos la mine în timp ce merg spre moarte.

Dinspre fluviu vine o pală de vânt și flamurile flutură brusc. Trag adânc aer în piept și mă gândesc la ceilalți care au ieșit din Turn înaintea mea, convinși că merg în rai. Mă gândesc la fratele meu mergând spre Dealul Turnului, simțind ploaia pe față și iarba udă sub cizme. Frățiorul meu, la fel de nevinovat ca nepotul meu, în ciuda numelui pe care îl purta.

Niciunul dintre noi nu e întemnițat pentru ceva ce am făcut; suntem întemnițați pentru că suntem cine suntem, și nimic nu poate schimba asta.

Ajungem la călău, deși nici nu am băgat de seamă când am parcurs distanța. Îmi doresc să mă fi gândit la sufletul meu și să mă fi rugat pe când înaintam. Nu gândesc limpede, nu mi-am terminat rugăciunile, nu sunt pregătită de moarte. Îi strecor cei doi bănuți în mâna îmbrăcată cu o mânășă din piele cu un deget. Ochii îi licăresc prin găurile măștii. Bag de seamă că îi tremură mâna, vâă monedele în buzunar și apucă strâns coada satârului.

Stau în picioare dinaintea lui și spun cuvintele pe care orice condamnat trebuie să le spună. Îmi declar cu tărie credința față de rege și recomand să i se dea ascultare. La un moment dat, îmi vine să izbucnesc în râs auzindu-mă. Cum poate cineva să-i dea ascultare regelui, când vrea altceva de la o clipă la alta? Cum să poată fi cineva credincios unui nebun? Îi transmit dragostea și binecuvântările mele micului prinț Edward, deși mă îndoiesc că o să apuce să ajungă bărbat. Bietul băiat, bietul băiat Tudor blestemat. Îi transmit dragostea și binecuvântările mele prințesei Maria și-mi amintesc să-i spun Lady Maria și spun că sper că mă binecuvântează și ea pe mine, care am iubit-o atât.

— Ajunge, mă întrerupe Philips. Îmi pare rău, milady. Nu aveți voie să vorbiți mult.

Gâdele face un pas în față și spune:

— Puneți capul pe butuc și întindeți brațele când sunteți pregătită.

Supusă, pun mâinile pe butuc și mă las cu greutate în genunchi, pe iarbă. Simt mirosul ei. Iau aminte la durerea din șale, la țipătul unui pescăruș și la plânsetul cuiva. Și apoi, brusc, tocmai când mă pregătesc să-mi lipesc fruntea de fața aspră a butucului și să desfac brațele în semn că poate să lovească, un val de bucurie, o dorință de viață mă cuprinde brusc și spun:

— Nu.

E prea târziu, securea e deasupra capului, gâdele o coboară, dar eu spun „Nu”, mă ridic și mă sprijin de butuc.

Simt o lovitură teribilă în ceafă, dar aproape niciun pic de durere. Mă doboară la pământ, spun „Nu” din nou și sunt brusc cuprinsă de un extaz al răzvrătirii. Nu consimt să mă supun voinței nebunului Henric Tudor, nu-mi pun capul pe butuc umilă și n-o s-o fac niciodată. O să mă lupt pentru viața mea și spun „Nu!” silindu-mă să mă ridic; „Nu” când vine a doua lovitură; „Nu” silindu-mă, cu sângele care-mi șiroiește din rana de la ceafă și de la cap orbindu-mă; dar nu îmi îneacă bucuria de a mă lupta pentru viața mea, chiar și când mi se scurge din trup. Depun mărturie până în ultima clipă pentru nedreptatea pe care Henric Tudor ne-a făcut-o mie și alor mei. „Nu!”, țip. „Nu! Nu! Nu!”

constantă din partea fostei familii regale, un soi de mișcare de rezistență: nu întotdeauna activă, dar întotdeauna prezentă.

Romanul se deschide cu insinuarea controversată potrivit căreia Caterina de Aragón s-a hotărât să mintă în legătură cu mariajul ei cu Arthur, așa încât să se poată recăsători cu fratele acestuia, Henric. Cred că o analiză a dovezilor acceptate – pregătirea oficială a mirilor pentru noaptea nunții, tinerii căsătoriți care au coabitat la Ludlow, tinerețea, vigoarea lor și absența oricărei îngrijorări legate de consumarea căsătoriei – indică în mod convingător că cei doi s-au cununat și s-au culcat împreună, în chip evident, toată lumea a fost de această părere la momentul respectiv, și chiar mama Caterinei a solicitat o dispensă de la papă care să-i îngăduie fiicei ei să se recăsătorească, indiferent dacă existase sau nu un act sexual.

Decenii mai târziu, când a fost întrebată dacă mariajul cu Arthur fusese consumat, avea toate motivele să mintă: își apăra mariajul cu Henric al VIII-lea și legitimitatea fiicei sale. Părerea preconcepută despre femei a istoricilor de mai târziu (în special a celor victorienți) a fost la originea ideii potrivit căreia, fiind o femeie „cuvincioasă”, Caterina trebuie să fi fost incapabilă să spună o minciună. Tind să adopt o părere mai liberală asupra prefăcătoriei femeilor.

Ca istoric, pot pune cele două versiuni față în față și împărtăși aceste gânduri cu cititorul. Ca romancieră, trebuie să leg povestea cu un singur punct de vedere coerent. Ca atare partea despre primul mariaj al Caterinei și despre decizia ei de a se căsători cu prințul Harry este o ficțiune și se bazează pe interpretarea pe care am dat-o eu dovezilor istorice.

Din opera lui sir John Dewhirst am dedus datele sarcinilor Caterinei de Aragón. Există multe lucrări pe tema morții copiilor lui Henric al VIII-lea. O cercetare curentă interesantă, aparținându-le Catrinei Banks Whitley și Kyrei Kramer, sugerează că Henric se poate să fi avut tipul rar de sânge Kel pozitiv, care poate cauza avorturi, moarte fetală și decesul sugarului când mama are tipul de sânge Kel negativ, mai răspândit. Whitley și Kramer sugerează, de asemenea, că simptomele ulterioare de paranoia și furie se

poate să fi fost cauzate de sindromul Meleod - o boală întâlnită numai la oamenii cu tip de sânge Kel pozitiv. Sindromul Meleod apare de obicei în jurul vârstei de patruzeci de ani și provoacă degradare fizică și schimbări de personalitate care duc la paranoia, depresie și comportament irațional.

E interesant cum Whitley și Kramer identifică sindromul Meleod până la Jacquetta, ducesa de Bedford, care a fost bănuită de vrăjitorie, mama lui Elizabeth Woodville. Uneori, ciudat, ficțiunea creează o metaforă pentru un adevăr istoric: într-o scenă inventată din roman, Elizabeth, împreună cu fiica ei, îi blestemă pe asasinii fiilor lor, jurând că o să-și piardă fiii și nepoții, în vreme ce în realitate genele ei - lucru necunoscut și nedetectabil la vremea respectivă - au intrat în linia de sânge a Tudorilor prin intermediul fiicei ei și se poate să fi cauzat moartea a patru dintre copiii lui Henric Tudor cu Caterina de Aragón și a trei dintre copiii cu Anne Boleyn.

Acest roman este despre declinul lui Henric al VIII-lea: dintr-un un prinț tânăr și chipeș, privit ca un mântuitor al țării sale, devine un tiran bolnav și obez. Deteriorarea stării de sănătate a tânărului rege a fost subiectul multor lucrări de istorie interesante - înșir mai jos câteva dintre cele pe care le-am găsit mai utile - dar e prima dată de când fac cercetare când am înțeles pe deplin brutalitatea domniei lui și amploarea depravării lui profunde. M-a făcut să mă gândesc cât de ușor poate aluneca un conducător înspre tiranie, mai ales atunci când nimeni nu îl înfruntă. Pe măsură ce Henric schimbă sfetnicii și starea psihică i se deteriorează, folosirea spânzurătorii devenind un act de teroare îndreptat împotriva propriului popor, asistăm, în această lume bine-cunoscută, îndrăgită, la nașterea unui despot. Henric i-a putut spânzura pe bărbații și femeile credincioase din Nord pentru că nimeni nu s-a ridicat în apărarea lui Thomas More, a lui John Fisher sau măcar a ducelui de Buckingham. A descoperit că poate să-și execute două neveste, să divorțeze de a treia și s-o amenințe pe ultima pentru că nimeni nu o apăraseră pe prima. Imaginea din istoria predată la școala primară, cea a unui Henric iubit - a unui conducător strălucitor și excentric, care s-a însurat

de șase ori – este și un portret urât al unui bărbat care și-a agresat soțiile și copiii și al unui ucigaș în serie care a declarat război propriului popor și chiar propriei familii.

Reacția lui Henric la cererea pelerinilor de a menține conducătorii și religia tradiționale a fost să atace nordul Angliei și pe credincioșii romano-catolici. Regele a fost în mod conștient nesincer persecutându-i pe oamenii care credeau, în primul rând, că puteau apela la el să le facă dreptate și apoi, că le acordase o amnistie totală și că o să se țină de cuvânt. Acesta este unul dintre cele mai crunte episoade din istoria noastră, însă e puțin cunoscut poate pentru că este marcat de înfrângere și de tragedie, iar perdanții rareori apucă să își spună povestea.

Margaret a ajuns pe eșafod fără să fie acuzată, fără un proces sau măcar o înștiințare, așa cum relatez aici. Execuția ei a fost stângace, poate din pricina unui călău incompetent, poate din cauză că a refuzat să pună capul pe butuc. Ca un omagiu adus ei și tuturor femeilor care refuză să accepte pedeapsa ce le este impusă de o lume nedreaptă, am descris-o în acest roman murind așa cum se poate să fi trăit – opunându-se tiraniei Tudorilor. A fost beatificată în 1886 ca martiră pentru credință și este cinstită de Biserică drept Binecuvântata Margaret Pole în fiecare an, la 28 mai.

Nepotul ei Henric a dispărut, murind probabil în Turn. Edward Courtenay a fost eliberat numai după accederea reginei Maria I la tron, care l-a eliberat și i-a acordat titlul de conte de Devon în septembrie 1553. Geoffrey Pole a fugit din Anglia și a obținut o dispensă din partea papei pentru că-și trădase fratele și s-a întors numai după ce Maria I a venit la tron, la fel ca și Reginald, care a fost hirotonisit și a devenit arhiepiscop de Canterbury, lucrând cot la cot cu regina Maria I pentru repunerea în drepturi a Bisericii Romano-Catolice în Anglia pe durata domniei ei.

E ceva în această poveste – una despre o veche familie dezrădăcinată împotriva voinței sale, despre loialitatea membrilor ei față de o tânără care a suferit un tratament extraordinar de nedrept, despre subscrierea la credința lor și despre încercarea lor de a supraviețui – pe care l-am găsit foarte înduioșător și care m-a îndemnat să fac

cercetări și să scriu. Ca întotdeauna, ficțiunea își are locul ei, inferior istoriei; femeile adevărate sunt mai conflictuale, mai complexe și mai impresionante decât eroinele din roman, la fel cum femeile adevărate din ziua de azi, ca și de atunci, sunt adesea mai impresionante decât se spune, iar uneori mai impresionante decât și le-ar dori lumea.

BIBLIOGRAFIE

Volume consultate

Ackroyd, Peter, *The Life of Thomas More*, Chatto & Windus, 1998

Alexander, Michael Van Cleave, *The First of the Tudors: A Study of Henry VII and His Reign*, Croom Helm, 1981

Amt, Emilie, *Women's Lives în Medieval Europe: A Sourcebook*, Routledge, 1993

Bacon, Francis, *The History of the Reign of King Henry VII and Selected Works*, Brian Vickers (ed.), Cambridge University Press, 1998

Baer, Ann, *Down the Common: A Year in the Life of a Medieval Woman*, Michael O'Mara Books, 1996

Barnhouse, Rebecca, *The Book of the Knight of the Tower: Manners for Young Medieval Women*, Palgrave Macmillan, 2006

Besant, Sir Walter, *London in the Time of the Tudors*, Adam & Charles Black, 1904

Cavendish, George, *Thomas Wolsey, Late Cardinal: His Life and Death*, Roger Lockyer (ed.), Londra, The Folio Society, 1962

Childs, Jessie, *Henry VIII's Last Victim: The Life and Times of Henry Howard, Earl of Surrey*, Jonathan Cape, 2006

Chrimes, S.B., *Henry VII*, Methuen, 1972 • *Lancastrians, Yorkists, and Henry VII*, Macmillan, 1964

Cooper, Charles Henry, *Memoir of Margaret: Countess of Richmond and Derby*, Cambridge University Press, 1874

Cunningham, Sean, *Henry VII*, reedit., Routledge, 2007

Ditchfield, P.H. Și William Page (editori), „Houses of the Austin Canons: The Priory of Bisham” și „Houses of the Austin Canons: The Priory of Poughley”, in *The Victoria*

- History of Berkshire*, vol. 2, pp. 82-87, A. Constable, 1907
- Dodds, Madeline Hope și Ruth Dodds, *The Pilgrimage of Grace, 1536-1537 and the Exeter Conspiracy, 1538*, vol. 1 și 2, Cambridge University Press, 1915
- Doner, Margaret, *Lies and Lust in the Tudor Court, The Fifth Wife of Henry VIII*, Universe, 2004
- Duggan, Anne J. *Queens and Queenship în Medieval Europe*, Boydell Press, 1997
- Dutton, Kevin, *The Wisdom of Psychopaths: Lessons în Life from Saints, Spies and Serial Killers*, Heinemann, 2012
- Elton, G.R., *England Under the Tudors*, Methuen, 1955
- Fellows, Nicholas, *Disorder and Rebellion în Tudor England*, Bath Hodder & Stoughton Educational, 2001
- Fletcher, Anthony și Diarmaid Macculloch, *Tudor Rebellions*, Pearson Longman, 2008
- Fox, Julia, *Jane Boleyn: The Infamous Lady Rochford*, Weidenfeld & Nicolson, 2007
- Goodman, Anthony, *The Wars of the Roses: Military Activity and English Society, 1452-1497*, Routledge & Kegan Paul, 1981
- Gregory, Philippa, David Baldwin și Michael Jones, *The Women of the Cousins' War*, Simon & Schuster, 2011
- Gristwood, Sarah, *Blood Sisters: The Hidden Lives of the Women Behind the Wars of the Roses*, Harper Press, 2012
- Grummitt, David, *The Calais Garrison, War and Military Service în England, 1436-1558*, Boydell & Brewer, 2008
- Guy, John, *Tudor England*, Oxford University Press, 1988
- Hare, Robert D., *Without Conscience: The Disturbing World of the Psychopath*, Pocket Books, 1995
- Harvey, Nancy L., *Elizabeth of York: Tudor Queen*, Arthur Baker, 1973
- Howard, Maurice, *The Tudor Image*, Tate Gallery Publishing, 1995
- Hutchinson, Robert, *House of Treason: The Rise and Fall of a Tudor Dynasty*, Weidenfeld & Nicolson, 2009
- Young Henry: The Rise of Henry VIII*, Orion, 2011
- Innes, Arthur D., *England Under the Tudors*, Methuen, 1905
- Jackman, S.W., *Deviating Voices: Women and Orthodox Religious Tradition*, Lutterworth Press, 2003

- Jones, Michael K. Şi Malcolm G. Underwood, *The King's Mother: Lady Margaret Beaufort, Countess of Richmond and Derby*, Cambridge University Press, 1992
- Jones, Philippa, *The Other Tudors: Henry VIII's Mistresses and Bastards*, New Holland, 2009
- Karras, Ruth Mazo, *Sexuality in Medieval Europe: Doing unto Others*, Routledge, 2005
- Kesseiring, K.J., *Mercy and Authority in the Tudor State*, Cambridge University Press, 2003
- Kramer, Kyra Cornelius, *Blood Will Tell: A Medical Explanation of the Tyranny of Henry VIII*, Ash Wood Press, 2012
- Laynesmith, J.L., *The Last Medieval Queens: English Queenship, 1445-1503*, Oxford University Press, 2004
- Lewis, Katherine J., Noel James Menuge şı Kim M. Phillips (editori), *Young Medieval Women*, Sutton, 1999
- Licence, Amy, *Elizabeth of York: The Forgotten Tudor Queen*, Amberley, 2013
- În Bed with the Tudors: *The Sex Lives of a Dynasty from Elizabeth of York to Elizabeth I*, Amberley, 2012
- Lipscomb, Suzannah, *1536: The Year That Changed Henry VIII*, Lion, 2009
- Loades, David, *Henry VIII: Court, Church and Conflict*, National Archive, 2007
- Mayer, Thoma, *Reginald Pole: Prince and Prophet*, Cambridge University Press, 2000
- Mekee, John, *Dame Elizabeth Barton O.S.B.: The Holy Maid of Kent*, Burns, Oates and Washbourne, 1925
- Mortimer, Ian, *The Time Traveller's Guide to Medieval England*, Vintage, 2009
- Mühibach, Luise, *Henry VIII and His Court*, traducere de H.N. Pierce, Appleton & Co., 1867
- Murphy, Beverley A., *Bastard Prince: Henry VIII's Lost Son*, Sutton, 2001
- Neame, Alan, *The Holy Maid of Kent: The Life of Elizabeth Barton, 1506-1534*, Hodder and Stoughton, 1971
- Neillands, Robin, *The Wars of the Roses*, Cassell, 1992
- Penn, Thomas, *The Winter King*, Allen Lane, 2011
- Perry, Maria, *Sisters to the King: The Tumultuous Lives of Henry VIII's Sisters - Margaret of Scotland and Mary of*

France, André Deutsch, 1998

Phillips, Kim M., *Medieval Maidens: Young Women and Gender in England, 1270-1540*, Manchester University Press, 2003

Pierce, Hazel, *Margaret Pole: Countess of Salisbury, 1473-1541: Loyalty, Lineage and Leadership*, University of Wales Press, 2009

Plowden, Alison, *The House of Tudor*, Weidenfeld & Nicolson, 1976

Prestwich, Michael, *Plantagenet England, 1225-1360*, Clarendon Press, 2005

Read, Conyers, *The Tudors: Personalities and Practical Politics in Sixteenth Century England*, Oxford University Press, 1936

Ridley, Jasper, *The Tudor Age*, Constable, 1988

Rubin, Miri, *The Hollow Crown: A History of Britain in the Late Middle Ages*, Allen Lane, 2005

Scarisbrick, J.J., *Henry VIII*, Eyre & Spottiswoode, 1968

Searle, Mark și Kenneth W. Stevenson, *Documents of the Marriage Liturgy*, Liturgical Press, 1992

Seward, Desmond, *The Demon's Brood*, Constable, 2014.

The Last White Rose: Dynasty, Rebellion and Treason, Constable, 2010

Shagan, Ethan H., *Popular Politics in the English Reformation*, Cambridge University Press, 2003

Sharpe, Kevin, *Selling the Tudor Monarchy: Authority and Image in Sixteenth Century England*, Yale University Press, 2009

Sheridan, Thomas, *Puzzling People: The Labyrinth of the Psychopath*, Velluminous Press, 2011

Simon, Linda, *Of Virtue Rare: Margaret Beaufort: Matriarch of the House of Tudor*, Houghton Mifflin, 1982

Simons, Eric N., *Henry VII: The First Tudor King*, Frederick Müller, 1968

Skidmore, Chris, *Edward VI: The Lost King of England*, Weidenfeld & Nicolson, 2007

Smith, Lacey Baldwin, *Treason in Tudor England: Politics and Paranoia*, Jonathan Cape, 1986

St. Aubyn, Giles, *The Year of Three Kings: 1483*, Collins, 1983

Starkey, David, *Henry: Virtuous Prince*, Harper Press, 2008

Six Wives: The Queens of Henry VIII, Chatto & Windus, 2003

Stout, Martha, *The Sociopath Next Door: The Ruthless versus the Rest of Us*, Broadway Books, 2005

Thomas, Paul, *Authority and Disorder in Tudor Times, 1485-1603*, Cambridge University Press, 1999

Vergil, Polydore, *Three Books of Polydore Vergil's English History: Comprising the Reigns of Henry VI, Edward IV and Richard III*, Henry Ellis (ed.), Camden Society, 1844

Ward, Jennifer, *Women in Medieval Europe, 1200-1500*, Longman, 2002

Warnicke, Retha M., *The Rise and Fall of Anne Boleyn*, Cambridge University Press, 1989

Watt, Diane, *Secretaries of God: Women Prophets in Late Medieval and Early Modern England*, D.S. Brewer, 1997

John W., *Crime and Punishment in the England of Shakespeare and Milton*, Mefarland, 2001

Weightman, Christine, *Margaret of York: The Diabolical Duchess*, Amberley, 2009

Weir, Alison, *Children of England: The Heirs of King Henry VIII*, Jonathan Cape, 1996

Henry VIII: King and Court, Jonathan Cape, 2001

Lancaster and York: The Wars of the Roses, Jonathan Cape, 1995

The Six Wives of Henry VIII, Bodley Head, 1991

Whitelock, Anna, *Mary Tudor: England's First Queen*, Bloomsbury, 2009

Williams, Neville și Antonia Fraser, *The Life and Times of Henry VII*, Weidenfeld & Nicolson, 1973

Williamson, Hugh Ross, *The Cardinal in Exile*, Michael Joseph, 1969

Wilson, Derek, in *the Lion's Court: Power, Ambition and Sudden Death in the Reign of Henry VIII*, Hutchinson, 2001

The Plantagenets: The Kings That Made Britain, Quercus, 2011

Periodice

Cheney, A. Denton, „The Holy Maid of Kent”,

Transactions of the Royal Historical Society 18 (1904), pp. 107-129

Dewhurst, John, „The Alleged Miscarriages of Catherine of Aragón and Anne Boleyn”, *Medical History* 28, nr. 1 (1984), pp. 49-56

Rex, R., „The Execution of the Holy Maid of Kent”, *Historical Research* 64, nr. 154 (1991), pp. 216-220

Shagan, Ethan H., „Print, Orality and Communications in the Maid of Kent Affair”, *Journal of Ecclesiastical History* (2001), pp. 21-33

Whatmore, L.E., „The Sermon Against the Holy Maid of Kent and Her Adherents, Delivered at St. Paul's Cross, November the 23rd, 1533, and Canterbury, December the 7th”, *English Historical Review* 58 (1943), pp. 463-475

Whitley, Catrina Banks și Kyra Kramer, „A New Explanation for the Reproductive Woes and Midlife Decline of Henry VIII”, *Historical Journal* 53 (2010), pp. 827-848

Williams, C.H., „The Rebellion of Humphrey Stafford în 1486”, *English Historical Review* 43, nr. 170 (1928), pp. 181-189